מעריב

העתון הנפוץ ביותר במדינה • MAARIV •

היום 124 עמוד

יום ו' 16.5.80 | א' סיון תש"ם

גליון מס' 9904 — שנה ל"ג

המחיר 20.— ל"י או 2.— שקלים (כולל מע"מ)

המייסד והעורך הראשון ע. קרליבך ז"ל

לגליון זה מצורפים 2 המוספים השבועיים:

סופשבוע — מוסף רפורטז'ות ומדורים

הוא והיא — שבועון לאשה ולבית

ביולי - תוספת יוקר מירבית 9000 ל"י; הורביץ ל„מעריב": ננקוט צעדי ריסון חריפים

יתבע קיצוץ דראסטי בהוצאות הממשלה ✶ יש קול היטל 5% על מס הכנסה ✶ יעכב התייקרויות ממשלתיות עד יולי ✶ האוצר: נדחה כל תביעה חריגה של ההסתדרות ✶ שכבות חלשות יפוצו

מאת שרגא מקל

במשכורת חודש יולי תשולם לשכירים תוספת יוקר בשיעור 17—18 אחוז. תוספת היוקר המירבית תהיה 8500—9000 ל"י, ותיקרת השכר לצורך תשלום תוספת היוקר תהיה כ-50 אלף ל"י — מתברר מעליית המדד באפריל בשיעור 10.2 אחוזים. השיעור המדוייק של תוספת היוקר ייקבע עם פרסום מדד מאי.

תוספת היוקר תשולם כ-הסדר שייקבע בין המעסיקים וההסתדרות כפיצוי על 80 אחוז מההתייקרויות, 4 פעמים בשנה.

גורמים בכירים באוצר החו אתמול את דיבורי ראשי ההסתדרות על הג-דלת תוספת היוקר והובה-הר, כי האוצר ידחה כל תביעה חריגה של ההס-

(סוף בעמוד 11)

מה ולמה 10.2% במדד

מאת יצחק דיש

עליית מדד המחירים לצרכן בחודש אפריל בשיעור של 10.2 אחוזים התקבלה כבשורה קשה. במשרד האוצר וב„קהיליה הכלכלית" כולה ציפו למדד גבוה בחודש אפריל, אך לא האמינו שהוא יהיה כל כך גבוה. ההערכות היו שיעלה בכ-8 אחוזים.

אלה היו התחזיות במשרדים הכלכליים וגם הבנקים והבורסה עבדו לפי תחזית זו. הסיכום של עליית המדד ב-10.2 אחוזים היה, איפוא, הפתעה מאכזבת.

מה גרם לעליה הגדולה?

לעלייה זו תרמו הסעיפים הבאים כדלהלן:

מזון 1.3 אחוזים; ירקות ופירות 1.7 אחוזים; מחירי דירות 2 אחוזים; אחזקת הדירה 1.1 אחוז; ריהוט 0.5 אחוז; הלבשה והנעלה 1.7 אחוזים; בריאות 0.6 אחוז; חינוך ותרבות 0.4 אחוז.

התחזיות המוקדמות לקחו בחשבון כי סעיף מחירי הדירות, לפי המדידה בסקר תלת-חדשי, יהיה נייטראלי הפעם ולא יגרום לעליית המדד. אך בניגוד לתחזיות אלה „תרם" סעיף זה שני אחוזים שלמים לעליית המדד. התשפעה החמורה של פירות וירקות (1.7 אחוזים) היתה צפויה מראש ולא היתה זו הפתעה להווכח שעגבניות התייקרו ב-62 אחוז.

מה השוני בין מדד זה לקודמיו?

המדדים הקודמים מאז ינואר הראו מגמת האטה בשיעורי עליית המדד; הפעם היתה קפיצה גדולה בבת-אחת כלפי מעלה. שיעור עליית המדד הוא כפול מזה שבחודש מארס: 10.2 אחוזים לעומת 5.1 אחוזים בלבד.

אך הבולט במדד הנוכחי הוא שעליית המחירים היא בכל הסעיפים בלי יוצא מהכלל. הדבר מצביע על כך, שהמשק חזר ל„חימום" גבוה.

הממשלה הדפיסה כספים בחדשים הראשונים של השנה בסכום של 5—7 מיליארד ל"י לחודש. באפריל עצמו היתה אמנם הדפסת כסף של 200 מיליון ל"י בלבד. אבל בינתיים היתה הצטברות כספים גדולה בידי הציבור. כמות הכסף שבידי הציבור עלתה מ-33 מיליארד ל"י בסוף דצמבר ל-47 מיליארד ל"י בתחילת אפריל. גידול זה בכמות הכסף משפיע בהכרח על המחירים.

במסגרת האמצעים שנקט שר האוצר יגאל הורביץ עם כניסתו לתפקידו, הוא ביקש לצמצם את הביקושים, לבצע קיצוצים ריאליים בתקציב ולהביא להאטה בתעסוקה במשק. בפועל הושגו כבלים על ידיו. בתחום התעסוקה לא ניתן לו לשנות הרבה. למעשה לא היתה פליטה ניכרת של עובדים. מספר המובטלים למעלה משש ימים הגיע באפריל ל-9,500. לעומת זה, משולמת תוספת יוקר מלאה.

מהי קצב האינפלציה שבו אנו מצויים עתה?

בארבעת החדשים הראשונים של השנה עלה המדד

(סוף בעמוד 11)

צה"ל פעל בלבנון

הכוח התוקף שב בשלום לבסיסיו ✶ הבוקר שורר שקט בצפון

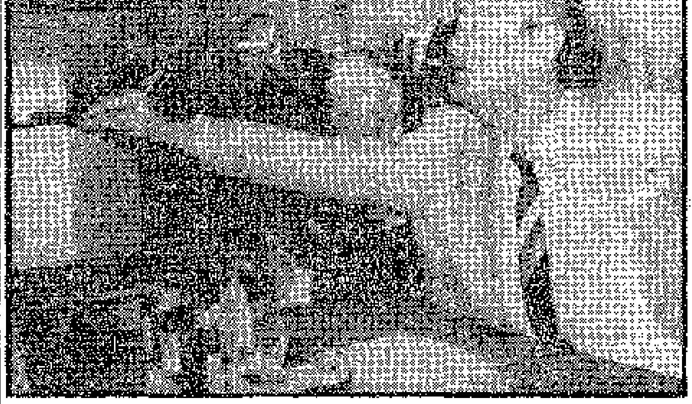
מאת יעקב ארז

כוחות צה"ל פעלו הלילה בדרום לבנון, באזור התוף נגד מטרות של מחבלים, במסגרת פעולות „הגנה התקפית", הננקטות בצפון מאז פעולת המחבלים במשגב-עם.

על-פי דיווחי המחבלים הג-יעו ספינות של חיל-הים ב-קרבת של מחבלים באזור צ... כן הופגזה העיר נבטיה.

בישובי הצפון נשמעו הדי ירי מעבר לגבול בגזרת „אצבע הגליל". דובר צה"ל מוסר, כי כל הכוחות שבו בשלום לבסיסם.

(סוף בעמוד 11)

הוועד האולימפי המערב-גרמני הצביע אתמול בדיסלדורף בעד החרמת האולימפיאדה במוסקווה. נשיא הוועד האולימפי, וילי וייאר, מטיל את פתק ההצבעה. (תצלום אי.פי.)

בראיון ל„מעריב"

גפני: יש להתרכז בריסון הביקושים

מאת יצחק דיש

נגיד בנק ישראל, ארנון גפני, קובע שהאמצעים ה-עיקריים לבלימת האינפלציה חייבים להתרכז ב-ריסון הביקושים באמצעות תקציב המדינה.

בשיחה ל„מעריב" אמר ה-נגיד, כי יש לנהוג בזהירות רבה בייקורים יזומים על ידי הממשלה. מתנגד להעלאת מסים ישירים או עקיפים ב-מצב הנוכחי, מכיוון שהוא ת-גולגל על המחירים, בין ישי-רות ובין כתוצאה מעליית ה-שכר.

ארנון גפני אמר, כי הז-רמת הכספים הגדולה של ה-ממשלה בחודשים האחרונים היא אחד הגורמים שהביאו לגלגול מלא של מלוא ההת-ייקרות בהוצאות על המחירים לציבור. הזרמה זו איפשרה לגלגל במלואם על הציבור את תשלומי תוספת היוקר, ביטולי הסובסידיות והעלאת מחירי החלק.

הרמטכ"ל המצרי החדש, אבו-גזאלה, במסיבה בביתו של אלוף שלמה ענבר, הנספח הצבאי הישראל בוושינגטון, כמה ימים לפני חתימת הסכם השלום. בתמונה הוא נראה משוחח עם תא"ל (היום — מיל.) אהרן (יאלו) שביט, שהיה אז הנספח האווירי, ועמירם סיון, לשעבר מנכ"ל האוצר.

אושרה הקרנת הסרט „מותה של נסיכה" בישראל - בחודש הבא

יוסף לפיד: הקטע הפלשתינאי לא פוגע

מאת דליה מזורי

תושבי ישראל יוכלו לראות את הסרט „מותה של נסיכה" אחרי שאתמול אישרו את הקרנתו מנכ"ל רשות השידור מר יוסף לפיד ומנהל הטלויזיה מר יצחק שמעוני.

הסרט יוקרן במלואו (אורכו שעתיים) עם תרגום עברי וערבי בחודש הבא.

הסרט מספר סיפור אהבתה של נסיכה סעודית לסטודנט בן העם, אהבה שגררה הוצאתם להורג בעוון ניאוף. זוהי דרמה דוקומנטרית בנוסח רשומון, המבוססת על מקרה שהיה בסעודיה. הסרט עורר פולמוס ציבורי רחב בעולם המערבי בגלל התנגדות הסעודים להקרנתו ולהצים שהפעילו בעולם למניעת ההקרנה.

מנכ"ל רשות השידור שצפה אתמול בסרט מסר, כי הסרט הוא בעל חשיבות רבה, שכן אפשר ללמוד ממנו על החברה הסעודית ועל האשה בעולם המוסלמי. אשר לטענה בדבר תעמולה פלשתינית הכלולה בסרט, אמר כי במשך שתי דקות של הסרט מושווה מצבה של משפחה פלשתינית לזה של אשה סעודית ואולם אין הצדקה להוציא את הקטע ולפגוע באחידות הסרט.

מודעי: המטרה היא לקנות נפט באלסקה

מועד בואה של משלחת ארה"ב לשיחות ההבהרה — בקרוב

מאת עודד שורר

ישראל עשויה לבקש מארה"ב להפעיל את הערבות לאספקת דלק בשעת חירום, בתום שיחות ה-הבהרה על הסכם זה. משרד החוץ האמריקני הודיע כי מועד בואה של המשלחת מוושינגטון ייקבע בימים הקרובים.

שר האנרגיה והתקשורת מר יצחק מודעי אמר אתמול ל„מעריב", כי אמנם אין ישראל ממהרת להשלמת השיחות בירושלים, כדי לדרוש מארה"ב להפעיל את ההסכם, אך הנפט מאלסקה עדיף כיום על הרכישות בשוק העולמי. אנשי אלסקה אף הם מעוניינים למכור עודפי נפט לישראל — אמר.

השר הסביר כי אין כוונתה של ישראל לבקש אספקת נפט מעתה ועד תום תקופת ההסכם. „ההסכם אינו הסכם לאספקה אלא ערבות לאספקה. יכול להיות שנבקש אספקת דלק לכמה חודשים ב-1980 ונבקש הפסקת האספקה ב-1981" — אמר.

הנפט מאלסקה „נוח" לישראל הן מבחינת הרכבו (המתאים ליכולת בתי הזיקוק בארץ) והן מאופן הובלתו במכליות ענקיות לנמל אילת. דבר זה יחסוך הוצאות הובלה. בתשובה על שאלה אמר מר מודעי, כי ההצעה הישראלית עוקפת את בעיית המחיר וזה לא יהווה נקודת מחלוקת במו"מ עם האמריקנים.

מזג האויר

מזג האויר להיום: שרבי. התשקיף למחר: חם ו-יבש. תחזית חרה. תסקיר סינופטי: שקע שרבי מעל לוב נע מזרחה וגורם למזג אויר שרבי.

טמפרטורות: רמת הגולן: 14—31; חיפה: 14—28; תל-אביב: 15—29; הר שומרון: 15—31; מישור עזה: 16—29; אילת: 20—37; מפרץ שלמה: 22—37; באר-שבע: 13—35.

סאדאת לקארטר: ישראל יצרה אווירה שמנעה חידוש המו"מ - וושינגטון: תגובה מוגזמת

מאת רזי גוטרמן, רפאל מן ועודד גרנות

„התגובה המצרית על החלטת ממשלת ישראל בנושא ירושלים נראית לנו מוגזמת. ארצות-הברית תדווח לנשיא אנואר סאדאת, כי הצעדים שנקטה ישראל לא יהפכו לחוק מדינה — ולפיכך אין שום סיבה להכשלת שיחות האוטונומיה", אמר אמש פקיד מימשל אמריקני.

„ניו יורק טיימס", המצטט הבוקר את דבריו של אותו פקיד, כותב: „הצעד הרחיק ככל הנראה הנשיא מארצות לכת, לאחר שהסכים בקלות כה רבה לחדש את שיחות האוטונומיה כהקדם".

דובר משרד החוץ, תומאס רסטון, הסביר אתמול בתשובה לשאלות עתונאים, כי „חוק ירושלים" אינו אלא הצעת חוק שהועלתה על-ידי האופוזיציה בכנסת, והועברה לדיון בוועדה. המימשל מתכוון „להתמודד עם הבעיה בלחיפות", אך אין מדובר ב„משבר קריטי".

באורח רשמי, הביעו הלילה פקידי מימשל אמריקני הערכה אופטימית, כי ניתן יהיה לחדש את שיחות האוטונומיה במועד הקרוב. לפי שעה ממתינים בבירה האמריקנית לקבל היום את הסבריו של הנשיא סאדאת על הסיבות לשינוי המפתיע שהוחל בעמדתו.

פקידים בוושינגטון אמרו אמש, כי השגריר לינוביץ לא ייצא למזה"ת כל עוד לא יסוכם על חידוש השיחות. בשיחה הטלפונית שקיים אמש לינוביץ עם שגריר ישראל, אפרים עברון, הודה המתווך ה... בלתי-צפוי.

אמריקני, כי הודעתו של סאדאת נתקבלה בוושינגטון בהפתעה מוחלטת. גם בשיחות של כתבים עם פקידי מימשל העוסקים בנושא ניכרה המבוכה בעקבות הצעד המצרי ה-

באורח פרטי מסרו פקידי מימשל לסופר „וושינגטון פוסט" כי הנימוק המצרי המוצהר — החלטת הכנסת להכריז על ירושלים כבירתה הנצחית של ישראל — אינה

(סוף בעמוד 11)

בגין: אין סיבה ממשית לתפנית הקיצונית של קהיר

„לעולם לא נסכים לחלוקת ירושלים" ✶ בורג: „הפסקת השיחות מוזרה" ✶ תגובה בבירה: „לא ניגרר להתחכמויות"

מאת יוסף וקסמן

ראש הממשלה, מנחם בגין, אמר אמש — בתגובה על הודעת מצרים על הקפאת שיחות האוטונומיה — כי יש להוסיף ולנהל את המשא-ומתן לכינון ה-אוטונומיה, והדבר אפשרי אם יחסם של המשתתפים כולם יהיה חיובי. אולם הוא הדגיש: צריך להיות ברור לכל, שישראל לא תסכים לעולם לחלוקתה של ירושלים.

ראש הממשלה דיבר אמש בכינוס ממלכתי סגור בתל-אביב, ואת ההודעה המצרית הגדיר כמפתיעה, לאחר ששלשום נמסרה הודעה על חידוש השיחות. לדעת ראש הממשלה, אין שום סיבה ממשית לתפנית קיצונית זו. „זהו תירוץ בלבד" — אמר.

מר בגין הטעים, כי ההצ-בעה בכנסת ביום ד' — בענין ירושלים היתה כמעט סה אחד, ואולם בהצעה זו אין שום הידוש והיא איננה נבדלת כמאומה — אף לא במשפט אחד — ממכתבו ל-נשיא ארצות הברית בסיום ועידת קמפ דיוויד בספטמבר 1978. „אני עצמי קראתי את תוכן מכתבי זה גם באוזני הנשיא סאדאת בעת פגישתנו

(סוף בעמוד 11)

מיופה הכוח הרומני פונה באמצעות „מעריב":

,אלנה שובי הביתה'

מבטיח הבנה לבעיותיה ✶ אלמוני טילפן: „הרקדנית נמצאת בת"א; לא ערקה, נשארה בשל מניעים אישיים"

מאת סופר „מעריב"

מר גאורגה דוגאגאו, מיופה הכוח בשגרירות רומניה, פירסם אמש באמצעות „מעריב" פניה לרקדנית אלנה טוטן, שעזבה את להקת „בוקור" בנמל התעופה בי"ע ולא חזרה לבוקארשט.

בפנייה נאמר: „אנא שובי הביתה, אל ילדיך הקטנים, בעלך והוריך, שהתקשרו לשגרירות בתל-אביב והביעו דאגה לגורלך. מצדנו, אני ערב כי לא יאונה לך ולבני משפחתך כל רע. אם תחזרי אתנו בפרק זמן סביר ותרצי לשוב, אני רוצה להאמין שרק דהית את שיבתך בגלל מניעים אישיים, ואם זה על רקע רומנטי, אנחנו נהיה מגיניך מפני משפחתך".

הודעת האלמוני

אלמוני שסירב להזדהות התקשר אמש עם סוכנות עתי"ם והודיע, כי הרקדנית הרומנית הנעדרת, אלנה טוטן, נמצאת בדירה תל-אביבית מסויימת.

האיש הוסיף, כי „בשעות הצהרים התקשר אלמוני לשגרירות רומניה בתל-אביב והודיע לאנשי השגרירות, כי הרקדנית ביקשה שהות של כמה ימים כדי להרהר במה שעשתה, וכי היא עשתה זאת מסיבות אישיות בלבד. עד

(סוף בעמוד 11)

הגנראלים ממלחמת 1973 זכו לתפקידי־מפתח בממשלה המצרית החדשה בראשות סאדאת

הגנראל עלי — האיש החזק (היה מפקד השריון במלחמה) ✶ בדאווי — שר ההגנה (מפקד הארמיה השלישית) ✶ אבו גזאלה — הרמטכ"ל — (מפקד תותחני הארמיה השנייה)

מאת עודד גרנות

חילופי הגברי בממשלת מצרים, שנשבעה אתמול אמונים לנשיא סאדאת, עומדים בצילם של שינויים תכופים בעמדה המצרית לגבי חידוש המו"מ על האוטונומיה.

עד לרגע זה לא ברור מדוע החליט סאדאת להעמיד עצמו בראשות הממשלה.

ומעבר לכך — האם המצב במצרים חמור, עד כדי כך שסאדאת צריך היה ליטול על עצמו את הנטל של ראשות הממשלה, שמטבע הדברים ימקד אליו גם את מוקדי הביקורת למתדלים בחזית הפנימית? לשאלה זו אין בינתיים תשובה.

עובדה בולטת היא, שמעבר להחלטתו של סאדאת להציב עצמו בראש הממשלה, מהלך שעשה רק פעם אחת בעבר ערב מלחמת אוקטובר, היא, הסתלקותו מן הזירה של ראש הממשלה ושר החוץ מוצטפא חליל, שקיבל תפקיד נחות — סגן המזכיר הכללי של מפלגת השלטון. ידוע כי הוא נאלץ לצאת לוושינגטון לבדיקות רפואיות.

את מקומו של חליל כאיש החזק בממשלת מצרים תופס כעת גנראל כמאל חסן עלי, שיהיה משנה סגן ראש הממשלה, שר החוץ וראש המשלחת המצרית לשיחות האוטונומיה — לכשיחודשו; הוא יהיה גם האחראי על משרדי ההגנה וההסברה.

הרבה ישראלים מקדמים מינוי זה בברכה. גזרות המגע של עלי עם ישראל היו רבות: הוא היה חבר המשלחת המצרית לשיחות האוטונומיה, נשא ונתן על נסיגת צה"ל בסיני והופקד על יישום הנורמאליזציה עם ישראל מטעמו של הנשיא סאדאת. בכל המיפגשים הללו נתגלה עלי, קצין השריון הוותיק, בן ה-59, שנפצע במלחמת השיחרור, בתימן ובמלחמת 1967, כאדם סימפאטי, נוח, ומתיק משחו אך עם זה מנוסה במו"מ, מהיר תפיסה וממולח.

ב-1948 נפצע עלי בזרועו השמאלית במהלך קרב דיר אל בלח, אחר כך יצא ללמוד בבריטניה בבית ספר לשריון וב-1958 השתלם בברית המועצות בקורס מפקדי חטיבות. במלחמת יוני 1967 פיקד עלי על חטיבת שריון, מספר 2, בקרב על הגידי, שם נפצע בשנית. אחרי המלחמה — נתמנה עלי לסגן ראש מנהלת עייני הקצינים. במלחמת ההתשה היה ראש מטה של אוגדת שריון מס' 21 וב-1970 התמנה לראש אגף מיבצעים במטכ"ל המצרי.

במלחמת אוקטובר היה עלי מפקדו של חיל השריון, ואחר כך כיהן כעוזרו של שר המלחמה. מיולי 1975 עד אוקטובר 1978 שימש גנרל עלי כראש המודיעין הכללי, עד שנתמנה לשר ההגנה במקומו של גנראל גמאסי. הוא נשוי ואב לשלושה, הבת ג'יהאן היא אסיסטנטית בפקולטה לרפואה באוניברסיטה עין שאמס, הבת מנא לומדת רפואה והבן טריף הוא סטודנט בפקולטה למסחר.

קשרי עבודה טובים נוצרו בין עלי לבין עמיתו הישראלי עזר וייצמן. כשנודע לעלי על הצטרפותו של וייצמן לשיחות האוטונומיה לא הסתיר את שמחתו: „התחלנו יחד ואנו צריכים לסיים יחד", אמר.

עלי הוא דמות המפתח בממשלת החדשה, אך מעורבות זו ומגעיו עם הישראלים בעבר אין להסיק שיגלה עמדות מצריות נוהגות יותר לישראל בהמשך המו"מ והמגעים. סאדאת הוא המכתיב את המדיניות, ובנוסף לכך הוא יצטרך להתחייב בפומבי גאלי של שר המדינה לעינייני חוץ הנחשב לאחד „הנצים" במצרים. סאדאת לא יכול היה לוותר על בוטרוס, לא רק בגלל הרגישות הכרוכה בסילוקו של קופטי, אלא גם בשל כישוריו כמשפטן מבריק ואדמיניסטראטור מעולה.

לצידו של גנראל עלי, שפשט את מדיו תבלוט בממשלה החדשה דמותו של שר ההגנה אחמד בדאווי, שלתפקידו ברמטכ"ל היה לכפוף לעלי.

בדאווי הוא מדור המפקדים של מלחמת אוקטובר. נולד ב-1927 באלכסנדריה וסיים את המכללה הצבאית ב-1948. מילא תפקידים שונים בחיל הרגלים ובשריון ואחרי שעת הימים נעצר כאחד האחראים לתבוסה. הוא שוחרר רק סמוך לעליתו של סאדאת לשלטון והוחזר לשורות הצבא ב-1971.

בתחילת מלחמת אוקטובר היה אחד ממפקדי הדיוויזיות בארמיה השלישית ובמהלך המלחמה, מונה מפקד הארמיה השלישית במקום מפקדה שהודח.

בדאווי היה מפקד הארמיה השלישית, אשר כותרה על ידי צה"ל. על פיקודו על 20 אלף חיילים נצורים זכה לשבחים רבים מסאדאת ואחרי המלחמה קיבל את עיטור הגבורה הגבוה ביותר במצרים „כוכב סיני". אחר כך שימש כראש אגף ההדרכה במטכ"ל. הוא מונה לרמטכ"ל באוקטובר 1978 במקומו של עלי פהמי.

את מקומו של בדאווי כרמטכ"ל מצרים יתפוס גנראל מוחמד עבד אל חלים אבו גזאלה, מי ששימש מאז 1976, כנספח הצבאי המצרי בוושינגטון ושם הספיק להתידע, אחרי חתימת חוזה השלום לישראלים רבים המגדירים אותו כאישיות סימפאטית וחביבה. אבו גזאלה הוא, בן 50, איש חיל התותחנים שהיה מפקד התותחנים של הארמיה השניה במלחמת אוקטובר. הוא הספיק להשתלם בקורסים צבאיים במצרים, צרפת, ברית המועצות וארצות הברית ושולט שליטה רהוטה גם ברוסית. אבו גזאלה תירגם הרבה ספרים בנושאי צבא ובטחון ואף כתב מאמרים בבטאונים שונים.

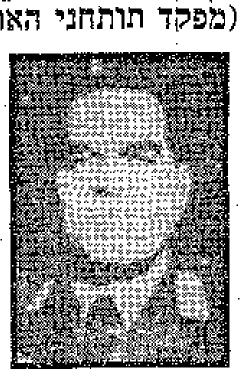
את מקומו בוושינגטון ימלא מיחמד עבד אל עזיז קביל קצין שריון בן 53, שהיה מפקד דיוויזית שריון מספר 4 במלחמת אוקטובר ומאז היה מלחמה שימש כמפקד פיקוד המערב לאורך הגבול עם לוב.

קאמל חסן עלי

מוסטפה חאליל

אחמד באדאווי

בוטרוס גאלי

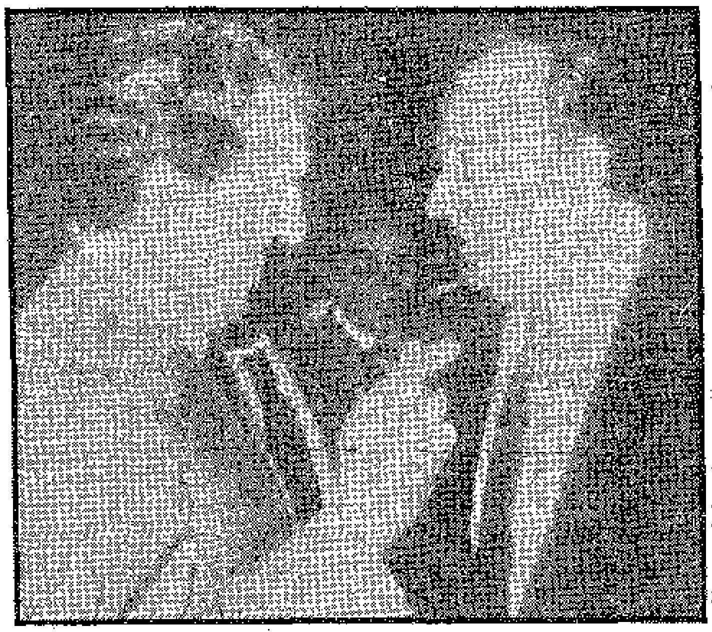

חוסני מובאראך

היום פגישת מאסקי — גרומיקו בווינה

בריה"מ וגרורותיה „בעד הסדר מדיני באפגניסטן"

שר החוץ האמריקני: הצעת קאבול לבריה"מ ולארה"ב „לערוב לאי־התערבות בענייניה הפנימיים של אפגניסטן" היא „צעד קוסמטי"

שני שרי חוץ נפגשו בווינה: מאסקי האמריקני (משמאל) וגנשר הגרמני. (תצלום אי.פי.)

מאת מנחם אורבאום
כתב „מעריב" בווינה
ואוסוואלד ג'ונסטון
כתב „לוס אנג'לס טיימס" בווינה, וסוכנויות הידיעות

יום אחד לפני פגישתם של שרי החוץ של ארה"ב ובריה"מ בווינה, שנועדה להיום, פתחו בריה"מ ובעלות בריתה במתקפה דיפלומאטית רבתי וקראו לכינונה של ועידת שלום עולמית להסדר פוליטי של משבר אפגאניסטאן ולשיחות לפירוק הנשק על כל סוגיו.

הקריאה פורסמה בתום ועידת פסגה בת יומיים של מדינות ברית ורשה, שנערכה בבירת פולין.

איכורה של אפגאניסטאן בהצהרה המשותפת, שנכתבה בידי מנהיגיהן של כל שבע מדינות ברית ורשה, משקף את הצעתה האחרונה של ממשלת קאבול, שסאבה את השראתה מברית המועצות, ליישב את המשבר, אולם לדברי דיפלומאטים, חשובה העובדה כי היא זכתה לתמיכה מכל חברות הברית.

מנהיגי ברית ורשה אמרו, כי מוסקווה תתחיל להוציא את כוחותיה מאפגאניסטאן מיד עם הפסק כל צורה של מעורבות מבחוץ בענייניה של מדינה זו. שר החוץ של ארה"ב, אדמונד מאסקי, דחה אתמול בבואו לווינה את ה-הצעה האפגאנית כ„צעד קוסמטי" וחסר משמעות.

העובדה, כי מדינות ברית ורשה דנו בנושא אפגאניסטאן נושא שבאוירה נורמאלי לא היה נדון בפומבי, כרמזת כי יתכן שבמה מבעלות בריתה של מוסקווה לחצו על הקרמל בעניין זה במהלך הישיבות בדלתיים סגורות.

בהצעת האפגאנית נקראו ברית המועצות וארצות הברית לערוב ל„אי התערבות בענייניה הפנימיים של אפגאניסטאן". שר החוץ של ארה"ב הוסיף בעניין זה, כי ההצעה מטרתה „להביא למחלוקת בין המדינות המוסלמיות" בוועידה הפאן־איסלאמית, שתיפתח בשבת באיסלאמאבאד ז„למנוע גינוי נוסף של הפלישה לאפגאניסטאן".

● מאסקי בווינה

מאסקי בא אמש לווינה, כדי ליטול חלק בחגיגות יום ה-שנה ה-25 לחתימת החוזה, שהעניק לאוסטריה את עצמאותה. פרט למאסקי ועמיתיו, מאותן מדינות החתומות על החוזה — בריטניה, צרפת ובריה"מ — באו לחגיגות עוד 8 שרי חוץ מן המדינות השכנות לאוסטריה, מזכ"ל האו"ם, ד"ר קורט ואלדהיים, ואישים בינלאומיים אחרים.

מאסקי רואה קשר בין אישור הסכם סאל"ט 2 ובין נסיגת הכוחות הסובייטיים מאפגאניסטאן. „כל עוד לא הבינה בריה"מ שהתצבעה בנושא סאל"ט 2 קשורה לנסיגת מאפגאניסטאן, לא ישהגה דבר".

שר החוץ האמריקני אינו מגלה אופטימיות לתוצאות השיחות עם עמיתו הסובייטי, הוא רואה בהן „מינואס פוליטי" בלבד.

● שאלות לגרומיקו

שר החוץ של בריטניה, הלורד קרינגטון, אינו סבור, כי ההצעות האפגניות מהעישות במינוחה. לדבריו, אין בהן כל התחייבות לנסיגה סובייטית מלאה. בפגישתו העתידה עם גרומיקו יש לו „שורה של שאלות הנוגעות באפגאניסטאן, להציג למר גרומיקו". אין לו כל ספק כי מאחורי ההצעה של קאבול עומדת בריה"מ. נראה כי „מוסקווה מוכנה עתה לחוץ בנושא פאקיסטאן, וזה חיובי".

שר החוץ של גרמניה, הנס דיטריך גנשר, מוצא בהצעות האפגאניות „יסודות חיוביים שחייבים ללמוד אותם היטב". שעות מספר לאחר מתן הצהרה זו הכחיש גנשר כי דיבר על „יסודות חיוביים" הרק ציין כי לדעתו חייבים לדון בהצעות „בצורה חיובית".

● מאסקי וקרייסקי

לאחר בואו לווינה נפגש מאסקי עם הקאנצלר קרייסקי לשיחה שנמשכה כשעה. הד-שניים דנו בבעיית המזה"ת וב-משבר באיראן. תוכן השיחה נשמר בסוד. אחר כך נפגש מאסקי עם ואלדהיים, ונושא השיחה העיקרי היה בני הד-ערובה בטהראן.

הסובייטים „אינם מתרשמים" מהחרם הגרמני על האולימפידה

אבל ההחלטה להחרים שנתקבלה אתמול מהווה מכה קשה למשחקים

שירות „מעריב" וסוכנויות הידיעות בדיסלדורף ברית־המועצות הגיבה ב„משיכת כתף" על החלטתה של גרמניה המערבית להחרים את המשחקים האולימפיים במוסקווה ואמרה, כי ההחלטה לא תשפיע על המשחקים.

עם זאת אמר סגן ראש הוועד האולימפי הסובייטי, ויטאלי סמירנוב, כי „הוא מאוכזב" מן הצעד, אשר לדבריו נבקט אך ורק מתוך לחץ על ממשלת בון.

הוא העיר באוזני עתונאי מערבי במוסקווה, כי „המימשל של ארצות־הברית השפיע על ממשלת גרמניה המערבית".

סגן הנשיא הראשון של הוועד המארגן של האולימפיאדה, וולאדימיר פופוב, אמר, כי הוא ציפה שהוועד האולימפי הלאומי של גרמניה „יהיה נבון יותר", ויבסס את החלטתו יותר על שיתוף פעולה בעתיד ועל עתידו של הספורט, מאשר על אירועי היום. עם זאת הוסיף, כי החרם הגרמני לא יסכל את התוכניות לפתיחת האולימפיאדה במועד.

לעומת זאת, סבורים חוגים אחרים, כי החלטה של הוועד האולימפי הגרמני להיעדר מן המשחקים הינה בחינת מכה לאולימפיאדה, במישור הספורט ובמישור הפוליטי גם יחד.

בעקבות גרמניה עשויות עתה ללכת הולנד, יפאן ואוסטרליה. נראה, כי גם כוהנן של נבחרות מבריטניה, צרפת, שוודיה, פינלנד, ניו־זילנד, יוון, בראזיל, מכסיקו ושוויץ, לא תפגע על היעדר האמריקנים, הקנדים והמערב־גרמנים, משערים, כי בלגיה, איטליה וספרד ינהגו כפי שנוהגת צרפת וישלחו ספורטאים לאולימפיאדה.

יו"ר הוועד האולימפי הדני הודיע אתמול, כי החלטת ה-וועד להשתתף באולימפיאדה לא נשתנתה בעקבות החלטה המערב־גרמנית, אך אמר, כי המלצתה של ממשלתו נגד ההשתתפות עשויה לאלצו לשנות את דעתו, אם תתקבל המלצה כזו — אמר היו"ר, קורט מילר, תכונס ישיבה חדשה של הוועד האולימפי ויוחלט על הצעדים שיינקטו.

וילי דאומה
יו"ר הוועד האולימפי של מערב־גרמניה

ראש ממשלת בריטניה, מרגרט תאצ'ר, הכריזה אתמול, כי רק הוצאתם של החיילים הסובייטיים מאפגאניסטאן, תוכל להצדיק את השתתפותה של בריטניה באולימפיאדה.

ממשלת בריטניה קידמה בברכה את ההחלטה הגרמנית שלא להשתתף באולימפיאדה, אולם יו"ר הוועד האולימפי הבריטי, סר דניס פולו, אשר התליט לשלוח נבחרת למוסקווה וזה חרף הצהרות הממשלה, אמר: „אינני מופתע. הגרמנים זכאים להחליט כרצונם לנוכח התנאים השוררים אצלם".

גם האירים הגיבו על ההחלטה הגרמנית באומרם, כי ידעו שכך יקרה, אולם אין הדבר משנה לגבי אירלאנד: „אנו משגרים נבחרת למוסקווה".

ספורטאים יוונים, תלמידים באקדמיה לחינוך גופני וספורטאים לשעבר פירסמו אתמול באתונה הודעת התמיכה באולימפיאדת מוסקווה ובספורטאים, שממשלותיהם אוסרות עליהם להשתתף במשחקים האולימפיים.

„אני מתנגדים בקיצוניות לכל צעד, אשר בהימה לחרם שהוכרז לאחרונה על משחקי מוסקווה, פוגע ברעיון האולימפיאדה", נאמר בהצהרה.

עתה מצפים ללחץ גובר על הוועד האולימפי האיטלקי להצטרף לחרם על מוסקווה בעקבות ההחלטה הגרמנית. האיטלקים יחליטו סופית בעניין זה ביום ה' הבא וידעתם נהורה שלא לערב שיקולים פוליטיים בהחלטתו של הוועד.

בדיסלדורף לוותה ההחלטה בתערובת של קריאות בוז ו-מחיאות כפים. כשצילצל השעון 10 בבוקר, התישבו חברי הוועד האולימפי הגרמני לדון בעתיד השתתפותה של גרמניה. יו"ר הוועד הגרמני, וילי דאומה, מתנגד מובהק לחרם, פתח את הדיון, ששודר „חי" בטלוויזיה. כשהוא נראה עייף ומדוכא, פתח דאומה את הדיון בנאום של 35 דקות, שבו אמר, כי תנועת החרם „החלה להתגלגל כ-כדור שלג" מן הבית הלבן.

הוא קרא לחברי הוועד ל-הצביע באופן חופשי, על פי מצפונם.

נשיא פדרצית הספורט של גרמניה, וילי וייאר, התומך בחרם, אמר, כי „אין זו ארצות־הברית אשר גרמה את החרם, כי אם פלישת הצבא האדום לאפגאניסטאן". דבריו עוררו גל של מחיאות כפים, שריקות וקריאות מן הנוכחים בפתח.

שר תורכי הכחיש שניהל רומן והתפטר

שר הדתות התורכי התפטר היום לאחר שכתב עת פירסם כתבה מלווה צילומים, שהאשימה את השר בפרשת אהבים מחוץ לנישואין.

מוחמד קלצ'י בן 40, הכחיש את הטענות שהעלה כתב העת „האמסה סון", אולם הגיש את התפטרותו לראש הממשלה סולימאן דמירל.

שר הדתות קלצ'י נשוי ואב לשלושה ילדים.

לונדון עשוייה לנקוט יוזמה לקדם מעמדו של אש"ף בבריטניה

מאת י. פינקלשטיין
סופר „מעריב" בלונדון

בקרב כמה חברי פארלמנט בריטיים פרו־ערביים משתי המפלגות הבריטיות כאחת רווחת אופטימיות, כי ממשלת בריטניה עשויה לקדם בקרוב יוזמה חדשה הקשורה במעמדו של אש"ף. דיעה זו מופיעה היום ב„דיילי טלגראף".

אם אמנם יתבצע הדבר, לא תהיה זו הכרה דיפלומאטית בארגון המחבלים, משום שבריטניה תכיר רק במדינה ולא בארגון פוליטי, אך התחושה היא, כי ממשלה בריטניה שוקלת נקיטת צעד חדש כלפי אש"ף.

בפגישה על חברי פארלמנט שמרנים שהיתה בתחילת השבוע, פרש תשובתו של שר החוץ הלורד קארינגטון, כרמז כי יהיה מוכן „להעמיק" את הכרתו באש"ף, גם אם אין מדובר בהכרה דיפלומאטית של ממש.

אש"ף מקיים בלונדון משרד המקיים מגעים עם משרד החוץ הבריטי. כן מקיימים נציגי בריטניה בביירות ובניו־יורק מגעים עם נציגי אש"ף.

„6 קצינים מישראל בחנו רחפות באירלנד ללא ידיעת הממשלה"

שר החוץ האירי, בריין לניהן, אמר אתמול בפני הפרלמנט בדאבלין כי שישה קציני צי ישראלים בדקו באירלנד רחפת מתוצרת בואינג בחודש מארס השנה — ללא ידיעתה של ממשלת אירלנד.

לדבריו, ארבעת הישראלים הציגו עצמם בבקשותיהם לקבל אשרת כניסה לאירלנד, כעובדי מדינה ושניים אחרים השתמשו בתעודות זיהוי של יכאים.

שר החוץ אמר כי הוא מצביע לידיעת שגריר ישראל באירלנד, שלמה ארגוב, את מחאת ממשלתו. הוא מתח גם בקורת על חברת הרחפות, שלא דיווחה לממשלה על זהותם האמיתית של השישה. (רויטר)

„ישראל, ארה"ב ובריטניה מתכננות הפיכה באיראן"

מאת יוסף פינקלשטיין, סופר „מעריב" בלונדון

לדברי ה„מג'אהידין" האיסלאמים הקיצונים באיראן מנע אתמול כי אמריקנים, בסיוע השירותים החשאיים של ישראל ובריטניה מתכננים לחולל הפיכה צבאית באיראן, מוסר הבוקר העתון „דיילי טלגראף".

הודעתם של ה„מג'אהידין" באה זמן קצר לאחר הכרזתו של הנשיא באני סאדר כי 96 אמריקנים ו-19 אזרחים איראנים הסתננו למדינה בכוונה להתנקש בחייהם של 500 ממנהיגי המהפכה האיראנית ולזרוע הרס במדינה. בראיון לרדיו טהראן אמר שלשום באני סאדר: „עלינו לצפות להתפרצויות בכמה מערי המדינה בתוך שבועיים".

הנשיא האיראני מסר כי המוכנים האמריקנים „הוכנחו" באיראן — כפי שהשתמע מדבריו, במסוקים. לדבריו נחתו באחרונה שני מסוקים אמריקניים בחבל הדרי של המדינה ופרקו נשק שנועד למורדים הכורדים.

צביטין מיאטוביץ'—נשיא חדש של יוגוסלאוויה

מאת מייקל דובס, סופר „גארדיין" בבלגראד

צביטין מיאטוביץ', קומוניסט ותיק שהיה בעבר שגריר יוגוסלאוויה במוסקווה, התמנה אתמול לנשיא השלישי של יוגוסלאוויה בתוך שבועיים — לאחר שלושים שנות נשיאותו של טיטו.

קצב תחלופתם המהיר של נשיאי יוגוסלאוויה באחרונה נובע בחלקו מן השיטה שהוריש טיטו. על פי שיטה זו ייבחר מדי שנה בתודעה מאי נשיא חדש, ממחוז אחר — כדי להעניק תחושה של שיתוף כל עמי יוגוסלאוויה בשלטון.

מיאטוביץ' מחליף את לאזאר קוליסבסקי, סגן הנשיא לשעבר שכיהן כנשיא לאחר מותו של טיטו, ב-4 במאי.

למעשה מרוכז הכוח הפוליטי במדינה בידי קומץ מחברי המפלגה הקומוניסטית, שהבולטים בהם המנהיג הקרואטי ולאדימיר באקאריץ', שר ההגנה גנרל ניקולא ליוביסיץ', ושר החוץ לשעבר מילוש מיניץ'.

„המאריינס מתאמנים עם מפות של מפרץ חיפה"

קצינים בחיל הנחתים האמריקני מתאמנים לקראת פעולה צבאית באזור מצרי הורמוז במפרץ הפרסי, על גבי מפה של אזור מפרץ חיפה.

ה„וושינגטון סטאר" — שפירסם זאת כחלק מסדרת כתבות על הנחתים — הסביר כי עליהם להשתמש במפות של חיפה משום שבעיות תקציב מונעות מחיל הנחתים לרכוש מספיק מפות טופוגראפיות של היעד המקורי.

שטת האימונים של הנחתים, לחוף האוקיינוס האטלנטי, הוכרז לא מכבר על ידי משרד הפנים כאזור מוגבל, כדי שלא לפגוע בצפור נדירה החיה בין עצי המחט שלאורך החוף. כתוצאה מכך חייבים הנחתים להמנע מכניסה אל תוך היער או משימוש בארטילריה, ולצמצם את אימוניהם לכבישים בלבד.

סטודנטים ושוטרים נפצעו במהומות בסיאול

מאות שוטרים ומפגינים נפצעו אתמול בהתנגשויות שהיו זה היום השלישי בסיאול, בירת דרום קוריאה. במהלך ההתנגשויות שני הצדדים השתמשו בגאז מדמיע, בקוקטיל מולוטוב ויידו אבנים.

כ-30 אלף סטודנטים שדרשו תמורות דמוקראטיות בארצם הודיעו כי הם תובעים ממשלה חדשה, שתיבחר באורח ישיר, הם תבעו להסיר את החוק הצבאי, לבטל הצנזורה על העתונות, ומתן חופש לאיגודים המקצועיים. כמו כן הם דרשו פיטוריו של הממונה על הבטחון, הגנראל צ'ון דו הואן.

באחת התקריות השתלטו הסטודנטים על אוטובוס ונסעו בו אל תוך שורות השוטרים. לדברי עדי־ראיה 7 שוטרים נרמסו, וארבעה נדרסו למוות. (רויטר)

קנדי הציע לפרוש אם קארטר יאות לעימות; הנשיא דחה ההזמנה

הנשיא קארטר דחה אתמול את הזמנתו של קנדי לעימות פומבי, אשר קנדי הודגה כתנאי לפרישתו מן המירוץ לנשיאות.

קנדי, שטען בתוקף כי לא יפרוש מן המירוץ לנשיאות, ויאבק עם הנשיא קארטר גם בוועידת המפלגה הדמוקראטית, בחודש אוגוסט, נסוג צעד מהחלטתו זו ואמר כי יהיה מוכן לפרוש אם יובס בבחירות המוקדמות ב-3 ביוני, בתנאי שקארטר יסכים להופיע עימו בוויכוח פומבי.

בתדיעו על דחיית הצעתו של קנדי, אמר סגן דובר הבית הלבן, רקס גראנום, כי נראה שקארטר נהנה מעדיפות רבה בהתמודדות. הוא הוסיף, כי לאחר 3 ביוני „יגבה לנשיא המינוי הדמוקראטי בהפרש קולות גדול". (יו.פי.)

מעריב
העורך: שלום רוזנפלד
המו"ל: הוצאת מודיעין בע"מ
בית דפוס „מעריב" בע"מ
תל־אביב: מערכת, הנהלה, מודעות, דפוס: „בית מעריב", רח' קרליבך 2 (מיקוד 61 200) ת.ד. 20010 טל. 287211. סניף ראשי לקבלת מודעות בתל־אביב: שדרות רוטשילד 33 (מיקוד 65 123), טל. 290994.
ירושלים: המערכת: רחוב הלל 14 (מיקוד 94 581) טלפון 221151. הפצה ומודעות: רח' הלל 16, טל. 231769. מרכז הפצה: טל. 521159.
חיפה: רח' הנביאים 29 (מיקוד 33 104), טלפון 666465, 669020. הפצה ומודעות: רח' הנביאים 32, טל. 663254, 660051.

ההתייקרות מגיעה לשעור שנתי של 125 אחוז

מדד המחירים לצרכן קפץ מ־5.1 במרץ ל־10.2 באפריל

משל הביצ זעזוע בטוקיו וממלא מקו מו הודיע: ההסתדרות תדרוש פיצוי מלא — אם תימשך מגמת העליות במשק ✶ ח״כ אמוראי: „היושר הציבורי מחייב את שר האוצר להודות בכשלונו ולהתפטר"

מאת שרגא מקל

מדד המחירים לצרכן שב ועלה בחודש אפריל בצורה חדה: 10.2 אחוזים (שיא של 63 נקודות — עד ל־680.5 נקודות), וזאת לאחר עליה מתונה יחסית בחודשיים הקודמים: 4.9 אחוז ו־5.1 אחוז.

העליה הגבוהה באפריל נבעת בעיקר מעליית מחירי הדיור, שתרמו למדד 2 אחוזים, הירקות והפירות 1.7 אחוז, ההלבשה וההנעלה 1.7 אחוז, והמזון 1.3 אחוז. במיוחד התייקרו באפריל ההלבשה וההנעלה — 31 אחוז, הירקות והפירות 23 אחוז, אחזקת דירה 13 אחוז, והדיור 9 אחוז. גם הסעיפים האחרים במדד עלו בשיעורים גבוהים.

ללא מחירי ירקות ופירות היתה עלית המדד באפריל 9.2 אחוז. מתחילת השנה עלה המדד ב־30.4 אחוזים וזהו שיעור שנתי של 125 אחוז (ללא ירקות ופירות עלה המדד מתחילת השנה ב־27.3 אחוז).

בשנה האחרונה (מאז אפריל 1979) מגיעה עלית המדד ל־123.5 אחוזים. במיוחד התייקרו מאז: ירקות ופירות 164 אחוז, מזון 153 אחוז, אחזקת דירה 137 אחוז, בריאות 136 אחוז, דיור 128 אחוז.

ההתייקרויות הבולטות בחודש אפריל היו:

● הלבשה והנעלה — 31 אחוז. מוצרי קיץ יקרים ב־85 אחוז לעומת יוני 1979. באפריל התייקרו הלבשה עליונה 45 אחוז, הלבשה תחתונה 17 ...

... ליט 25 אחוז, שירותים אמבולטוריים 48 אחוז, רופא פרטי 7 אחוז, ריפוי שיניים 5 אחוז.

● עוד התייקרו באפריל הבנזין 9 אחוז, רשיונות נהיגת ורכב 10 אחוז, נסיעות לחו״ל 8 אחוז, שכר לימוד בגני ילדים 10 אחוז, עתונים ושבועונים ויהלומים 14.5 אחוז, ספרי קריאה 15 אחוז, צרכי הד 17 אחוז, הבראה ונופש 16 אחוז, רשיון לרדיו וטלוויזיה 68 אחוז, רשמקול 17 אחוז, תיקוני רדיו פטיפון 9 אחוז, ציוד ספורט 12 אחוז.

מדד המחירים הסיטוניים של ...

... בשל העלאת הארנונה: 19 אחוז השקל, 8 אחוז גז, נפט וסולר 9 אחוז, צביעת וסיוד 17 אחוז.

● גם סעיף הבריאות עלה בשיעור ניכר — 12.7 אחוז, ובעיקר התשלומים לקופת חו־...

טלפון למדד

הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה מנהיגה שירות חדש לציבור: מהיום ניתן לקבל טלפונית את שיעור עליית המדדים השונים. לשם כך מספרי הטלפון: תל־אביב 217033, וירושלים 521561.

מחירי הדירות „פיגרו"

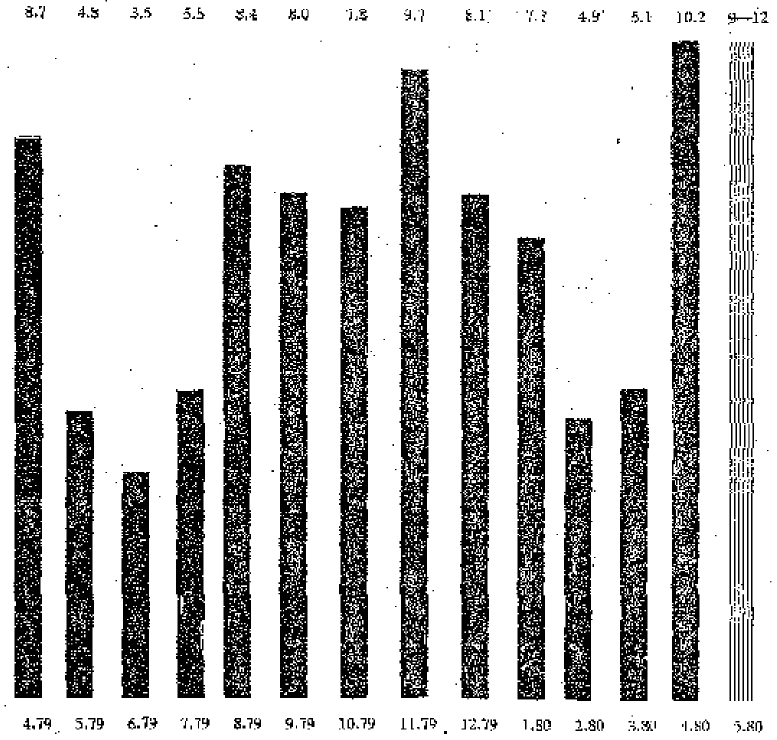
מאת שרגא מקל

להקדים המחירות

תגובת ההסתדרות

סופרי „מעריב" מוסרים:

מזכיר ההסתדרות, ישראל קיסר, הביע אתמול תדהמה עם פירסום המדד. הוא אמר, כי לא אחר ששר האוצר יצא ב־...

טבלה זו מדגימה את עליות המדד באחוזים (בשורה העליונה) לכל חודש (בשורה התחתונה) מאפריל 1979 (בקצה השמאלי) ועד אפריל 1980. הקו המודגש בצד ימין של הטבלה מציין את התחזיות לעליית המדד בחודש מאי — 1980 — שכלכלנים צופים כי תהיה בין 9 ל־12 אחוזים.

השר פת עומד להגיש היום הצעה לשינוי מבנה המדד

מאת יצחק דויש

שר התעשיה והמסחר, גדעון פת, ידרוש רשבת את מבנה מדד המחירים לצרכן ...

חילוקי דעות מעכבים מתן פטור ממס שבח על מכירת דירות

מאת גבי קסלר

נשיא המדינה, יצחק נבון, בא אתמול בערב ללמוד מסטודנטים באוניברסיטת תל־אביב על מעורבותם בתכניות סיוע לנערים ונערות במצוקה. הנשיא עשה זאת בשקדנות רבה, תוך התעניינות שיטתית ופעילה במשך שעות ארוכות. הנשיא נפגש והשתתף ברב־שיח עם קבוצה של 450 סטודנטים הפעילים בתכנית אקדמית של מעורבות חברתית־תרבותית וקהילתית. בדבריו עמד הנשיא על הצורך בתכניות להמשך הקשר בין המסייעים למסתייעים מעבר לפרקי הזמן הקצרים יחסית שנקבעו לפרוייקט חנמשך שנה. הסטודנטים, החונכים והמנחים, העלו את נסיונותיהם האישיים, לאחר שנשיא המדינה העדיף לשמוע, במקום להשמיע דברים לפניהם. בתצלום: הנשיא וכמה סטודנטים פעילים. (צילם: ישראל סימיונסקי)

מורים מתלוננים על לחצים לקראת שביתם ביולי

נדחתה ההחלטה על העלאת שכר השרים

מאת סופרי „מעריב"

סאדאת ערך ביקור בימרסין אצל השאה

שמעון פרס:

יש סימנים שחוסיין מוכן לנהל מו״מ

מאת אברהם תירוש

יו״ר מפלגת העבודה שמעון פרס, אמר אתמול, בישיבת הועדה המדינית של מפלגתו, כי יש בידיו סימנים שחוסיין מלך ירדן מוכן לנהל משא ומתן עם ישראל, אך לא על בסיס תוכנית האוטונומיה ובתנאי שהמשא ומתן יהיה קצר.

אפשר יהיה להבין, שדבריו של פרס מבוססים על השיחות שקיים בארצות הברית עם הנרי קיסינג׳ר ועם ויליאם קוואנט.

יו״ר מפלגת העבודה הוסיף, כי חוסיין לא ינהל משא ומתן בלי שיקבל „אור ירוק" מסעודיה וממצרים, ובלי שיובטח לו שסעודיה לא תפסיק את הסיוע לירדן.

פרס אמר גם כי תהיה זו שגיאה אם היפול ההצעה להחיל את האוטונומיה בעזה תחילה באלה התנגדות ישראל.

משה ברמל, פרופסור שלמה אבינרי וחיים רמון, מתחו ביקורת על אופן ההצבעה של מפלגת העבודה בעד חוק ירושלים שהגישה חברת הכנסת גאולה כהן. יצחק בן־אהרן יצא נגד „היד הרכה שננקטה כלפי היהודים בקרית ארבע, לעומת ההקשחה כלפי הברון". ...

ועידת נשי חרות

יש להחיל החוק הישראלי על הגולן

יובל נאמן יו״ר מזכירות „התחיה":

השעית השיחות - נסיון להתערב בחקיקת הכנסת

דובר ראש הממשלה: בגין לא התערב במעצר הרב כהנא

מנהיג „כך": שופטים אותי בדלתיים סגורות — כמו ברוסיה

מאת צבי זינגר

מעצרם של הרב מאיר כהנא וברוך בן יוסף (בן־ידין) נעשה לאחר התייעצות בין השר הביטחון עזר ויצמן לראש הממשלה מנחם בגין, רק לאחר שראש הממשלה אישר את מעצרם של השניים — חתם השר ויצמן על הצו. כך טענה אתמול אשתו של ברוך בן יוסף — רבקה — בשיחה עם סופר „מעריב". לדבריה אף פנתה בעניין זה למזכיר ראש הממשלה יחיאל קדישאי אשר אישר באוזניה כי המעצר המינהלי בוצע על דעתו של בגין.

דובר משרד ראש הממשלה, דן פתיר, הכחיש דברים אלה מכל וכל וטען כי מזכיר ראש הממשלה אף לא עמד בקשרים עם אשתו של העצור. פתיר אמר עוד כי לא התקיים כל דיון בין ראש הממשלה לשר הביטחון בעניין זה. „לפי הביטחון מלוא הסמכויות להחליט על מעצר מינהלי", הדגיש הדובר.

בינתיים טענו מקורביהם של השניים כי שילוחי הביטחון עמדו לבצע מעצרים מינהליים נוספים בקרב אוהדי התנועה. אחד מחבריו של ברוך בן יוסף, המתגורר בקריית ארבע, סיפר כי אנשי משטרה הופיעו כמה פעמים בביתו של תלמיד ישיבה מקריית ארבע עם צו מעצר מינהלי בידיהם. תלמיד הישיבה — חיים שמעון — לא היה בביתו וכך נמנע מעצרו אותו. הבר סיפר עוד כי לאחר שנודע לו כי מחפשים אחריו — „ירד חיים שמעון למחתרת".

הדיון בבית המשפט המחוזי בעניינם של הרב כהנא וברוך בן יוסף יתחדש ביום ראשון, לאחר שאתמול לא הגיע השופט אשר לגרא לכלל החלטה בעניינם. הדיון אתמול נמשך יותר מחמש שעות בדלתיים סגורות. במשך כל אותו זמן המתינו במתח קרובי משפחתם של העצורים, ידידיהם וחברי תנועת „כך" להחלטת בית המשפט.

בין הממתינים במסדרונות בית המשפט היתה גם רעיתו של הרב כהנא, ליבי, אמו הקשישה ואחיו — אשר עסקו במשך רוב הזמן בקריאת ספרי קודש. בלטו גם כמה פעילים מרכזיים בתנועת „כך" וקומץ מאוהדי התנועה. את השניים ייצגו עורכי הדין רחמים כהן ולאורית דניאל ו־לטעם המבקשים הופיע פרקליט המחוז מיכאל קירש. במשך כל הזמן היה המקום מאובטח בעשרות שוטרים ו־בלשים כדי למנוע הפרת סדר.

הרב כהנא עצמו נראה, לאחר תום הדיון, עצבני ועייף. על שאלות העיתונאים ענה: „אין לי מושג מה רוצים ממני". כאשר נשאל בפרטי הדיון ענה: „אסור לי לדבר. זה דיון בדלתיים סגורות — כמו ברוסיה. אני רק יודע שאין להם נגדי שום דבר".

אחר כך הוכנס הרב כהנא לתוך מכונית פורד אסקורט ירוקה של הלשכה לתפקידים מיוחדים והוסע תחת משמר אל בית המעצר במגרש הרוסים.

פרקליטי השניים — רחמים כהן ולאורית דניאל — אמרו ל„מעריב" כי הם מנועים מלמסור מידע על מהלך הדיון, בשל החיסיון שהוטל עליו. עורך הדין רחמים כהן טען כי הרב כהנא לא נחקר מאז נעצר.

אנשי תנועת „כך" מסרו אתמול כי יפנו לארגון „אמנסטי אינטרנשיונל" כדי למחות על מעצרם המינהלי של הרב כהנא וברוך בן יוסף. גם האגודה לזכויות האזרח גינתה אתמול את מעצרם המינהלי של השניים.

אתמול אחר הצהריים הפגינו כמה עשרות חברים ותומכים של תנועת „כך" במחאה על מעצרם המינהלי של השניים. כשבעים איש הפגינו ליד משרד ראש הממשלה בהניפם כרזות בנוסח: „כהנא הוא נר אוהדת — אל תכבו אותו", „דיין — האם תילקח עוגה גם לפצועי חברון ?" ו„תופש הליכוד ב־מדינה — לשונאי ישראל בלבד".

כוח משטרה גדול, בראשותו של סנ"ץ מרדכי ליכטמן, הופיע במקום ודרש מהמפגינים להתפזר. לאחר שסירבו — נעצרו ארבעה מהם. משם הלכו אוהדי התנועה להפגין מול ביתו של בגין. לאחר שהמפגינים סירבו להתפזר — נעצרו 19 נוספים, עם ערב שוחררו 4 בערבות.

שוטרים עוצרים את אחד המפגינים בעד שחרור הרב כהנא, מול בית ראש הממשלה בירושלים (צילם: קלאוניו)

שמיר: באירופה מצאתי הבנה אך לא הסכמה

שר החוץ סבור שעל ישראל לפתוח במסע הסברה

מאת יוסף זקשגון

ראש הממשלה מנחם בגין שמע אתמול משר החוץ יצחק שמיר דיווח על שיחותיו עם עמיתיו, שרי החוץ הבריטי הלורד קרינגטון ושר החוץ האיטלקי אמיליו קולומבו. כן על שיחותיו עם ראשי הקהילות היהודיות בבריטניה ובאיטליה.

לסופר „מעריב" נודע כי בשיחות שניהל אתמול שר החוץ יצחק שמיר עם מקורביו אמר כי המסקנה העיקרית מביקורו באירופה היא: שעל משרד החוץ להיערך לפעולת הסברה מקיפה ונמרצת בקרב מדינות היבשת כדי לבלום את הסחף בדעת הקהל, שבדרך כלל דווקא אוהדת את ישראל.

הוא מסר כי ביקש מראשי הקהילות היהודיות באירופה להירתם להסברת עמדת ישראל.

עוד אמר כי בשיחותיו בקרב עמיתיו באירופה מצא הבנה לעמדות שהציג בשם ישראל — אך לא אין הוא יכול לומר שמצא אצלם גם הסכמה לעמדות אלו.

שר החוץ הוסיף בשיחות עם מקורביו כי ההכרזות שהושמעו באירופה, שיש בהן משום נקיטת עמדה קיצונית, מכבידות על מצרים וגורמות לה להקשיח את עמדתה.

לדוגמה הביא את „ההגדרה העצמית" לפלשתינאים, שהאירופים משמיעים לאחרונה הצהרות בזכותה, ביודעם שהדבר יוביל להקמת מדינה פלשתינאית. למצרים קשה איפוא לדרוש פחות מזה, למרות שהיא יודעת כי ישראל לעולם לא תסכים לכך. מכאן נובעים הקשיים במשא ומתן למרות שהמצרים נוקטים בדרך כלל עמדות ריאליסטיות.

השר שמיר ציין עוד כי ביקש משרי החוץ הבריטי והאיטלקי... להימנע מנקיטת יוזמות בשלב עדין זה של המו"מ.

המפד"ל תטיל וטו על חוק ביטוח בריאות

המפד"ל הפעיל את זכות הווטו שניתנה לה בהסכם הקואליציוני לגבי חוק ביטוח בריאות ממלכתי, והודיע בקרב לראש הממשלה ושר הבריאות כי היא דורשת לגנוז את „הצעת החוק בעניין זה.

זוהי אחת התוצאות של ההסכם הפנימי בין סיעות המפד"ל, שקיבל אתמול גושפנקה רשמית עם אישור השינויים בתקנון הבחירות בישיבת מרכז המפלגה.

המרכז החליט אתמול ברוב של 186 נגד 30, כי יידחו הבחירות למועצת הסניפים שהיו צריכות להתקיים בקרוב ולעומת זאת יוקדמו הבחירות לוועידה הבאה, שעמדה להיערך ב־1983, וייקבע יום הבחירות אחד ב־4 במאי 1982.

מזכ"ל הפועל המזרחי רפאל בן־נתן, שהביא את ההצעה לאישור המרכז, נימק אותה באפשרות הקדמת הבחירות לכנסת. הוא טען, כי על המפד"ל להביא בחשבון התפתחות כזו, כדי שהבחירות לכנסת לא יחולו כשהיא טרודה במאבק בחירות פנימי.

מרכז המפד"ל החליט אתמול, כי הוא „רואה בברכה את דרך התגייסותם של בני הישיבות במסגרת ההסדר הקיים ורואה בדרך זו מסגרת נאותה, המשלבת ספרא וסייפא, למילוי חובתם למדינה".

המרכז דחה את הצעת החלטה של סיעת „הקיבוץ הדתי, נאמני תורה ועבודה", שהיתה חד משמעית יותר וקראה לתלמידי הישיבות למלא את חובתם האישית בצה"ל תוך שהיא אומרת, כי היא רואה בישיבות ההסדר דרך אפשרית למילוי חובה זו.

המרכז אישר גם הצעת החלטה מוסכמת שקוראת לבוגרות החינוך הדתי להתנדב לשירות הלאומי וממליץ שההתנדבות זו תהיה לתקופה של שנתיים. נשי המפד"ל הציעו לבטל כליל את גיוס החובה לנשים ולהתקין במקום זאת חוק שרות לאומי רב מסלולי לתקופה של שנתיים לכל הבנות.

כתוצאה מן ההסכם הפנימי במפד"ל יאחזו מעתה שורות המפלגה גם לפני מצביעים שאינם חברי הסתדרות הפועל המזרחי. הללו יצטרכו לשלם מס שיחיה בגובה של 20 אחוז מהמס האחיד המוצע שמשלם חבר ב„הפועל המזרחי".

מפ"ם קוראת לציבור „לקצר ימי הממשלה"

מאת אברהם תירוש

לדעת מרכז מפ"ם צריכה הממשלה העתידה שהמערך יעמוד במרכזה, לחתור להסכם ישראלי־מצרי לקיצור תקופת המעבר של האוטונומיה או להמרתה בתכנית אחרת, כדי לאפשר משא־ומתן בין הצדדים להשגת פתרון של קבע.

המרכז שהתכנס אתמול בתל־אביב קבע גם, שמדיניות של גרושים, עונשים קולקטיביים וסביבתיים והמצר המתמשך, עלולה רק להחמיר את המצב. מרכז מפ"ם תובע לבטל את החלטת הממשלה על הפקעה 120 אלף דונאמים ולהימנע מהחלת המשפט הישראלי על ההתנחלויות.

בהחלטה אחרת קורא המרכז לאזרחי ישראל לפעול למען קיצור ימי ממשלת הליכוד. יעקב חזן אמר במרכז, כי „מצווה לקצר את ימי הממשלה, משום שגם המדיניות שלה גרועה וגם הביצוע הוא שלומיאלי".

מזכ"ל מפ"ם, ויקטור שם־טוב, טען כי ראש הממשלה מנחם בגין היה רוצה לסגת מתכנית האוטונומיה, אך אין לו התחליף התואם את השקפת תנועת החרות. „למערך יש פתרונות היכולים להוציא את ישראל מן המבוי הסתום" — אמר שם־טוב.

בית־דין פסק: בוררות בסכסוך עם המרצים

נדחתה עמדת היועץ המשפטי לממשלה

מאת רוני אשל

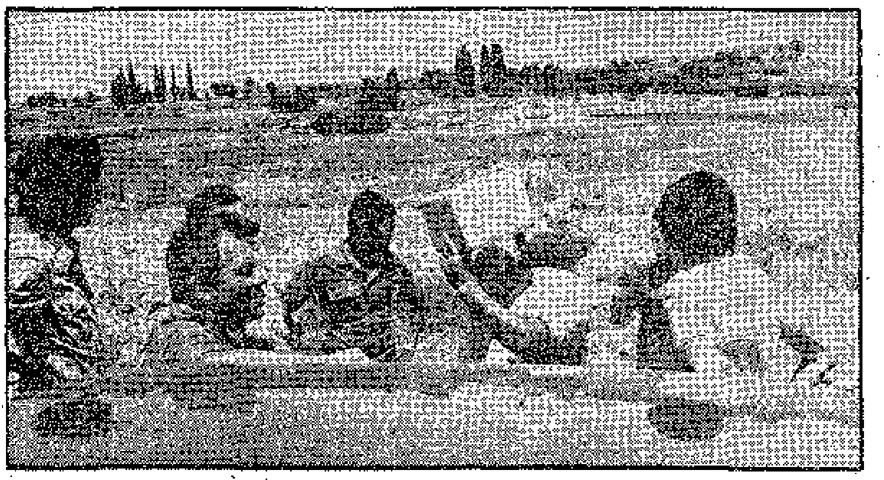
בית־הדין המחוזי לעבודה בתל־אביב פסק אתמול שיש ליישב את סכסוך העבודה הכללי של ארגוני הסגל האקדמי באמצעות בוררות מוסכמת.

בכך נענה בית־הדין לעבודה לבקשתה של המועצה המתאמת של ארגוני הסגל האקדמי במוסדות להשכלה גבוהה.

פסיקה זו היתה בניגוד לעמדת נציג היועץ המשפטי לממשלה, שטען כי אם בית־הדין יכריע לטובת המרצים, תהיה המשמעות של פסיקה זו שכל הסכסוכים הקיבוציים בשירות הציבורי אינם כפופים לפני תביעות כלליות.

ארגוני הסגל תבעו בוררות, שתפסוק בנושא הפער שנוצר בשכרם, כתוצאה מתשלום כוננות־על וגמול אקדמי לסקטורים אחרים במשק. כן תבעו, כסעיף עיקרי, שהפער בשכרם יבוטל בהתאם לסעיף בהסכם העבודה לשנים 78—80. בית־הדין לעבודה לא פסק בסעיף זה, אלא החליט לקבל העתירה החילופית בעניין הבוררות.

יו"ר המועצה המתאמת, פרופ' נון שביט, מסר ל„מעריב", כי עד להענותם החיובית של ראשי המוסדות להשכלה גבוהה ונציגות שירות המדינה לפסיקת הבוררות, הקפה החלטת המרצים לא להגיש ציוני בחינות לסוף שנת הלימודים.

אריק שרון הרווה את צמאונו מ„ג'ריקן" בעת שסייר אתמול בשומרון עם ועדת השרים לבדיקת מצב הקרקעות. שני משמאל — אלוף אברהם טמיר. (צילום: עמוס לבב)

שרון פינה סלעים לשרים ב„מסע מזורז" בשומרון

בסיור של חברי הוועדה נמסר: 1000 דונם נוספו לאריאל ו־100 יתווספו לקדומים — כולם קרקעות מדינה

מאת עמוס לבב

1,000 דונם נוספו באחד דונה לישוב אריאל שבשומרון ומאה דונם יתווספו לישוב קדומים; כל הקרקעות הן אדמות מדינה — נמסר אתמול לסיור של ועדת השרים המטפלת את מצב הקרקעות של ישובי יהודה ושומרון. חברי הוועדה סיירו בישובים אלקנה, אריאל וקדומים.

את הסיור הוביל „בקצב רצחני" שר החקלאות, אריאל שרון. מלבדו השתתפו שר המשפטים, שמואל תמיר, היועץ המשפטי לממשלה, פרופ' יצחק זמיר, האלוף אברהם טמיר, הממונה על הטיפול בקרקעות במשרד המשפטים, גב' פליאה אלבק, צוות של החקלאות אורי בראון וקציני מימשל רבים.

תחילה העלה השר את הקבוצה הגדולה על מצפה ירדני לשעבר, ליד אלקנה, שממנו נשקפת השפלה ותל־אביב: „אין כאן מה לדבר", אמר השר שרון. „הנה תל־אביב על כף היד, ומסביב הערבים בונים ללא כל הפרעה. הבית הזה, שם, נבנה בתקופת עצמה", אמר אריאל שרון, בהצביעו על בית סמוך, „הייתי כאן לפני שבועיים ולא היה בית".

השר שרון אמר, כי יש לתפוס קודם כל את האדמות הסמוכות לישוב כדי שבאלקנה יוכלו לחיות 10 אלפים איש, עם אזור תעשיה ובתי מלאכה.

בין הקוצים

באלקנה המשיכה השיירה הארוכה, שהיתה מלווה במשמר הגבול, ונעצרה ליד גבעה צחיחה וטרשית, שנועדה לישוב אלקנה ב'. השר שרון עלה במהירות בגבעה, כשאחריו מדלגים כל שאר חברי הועדה ומלוויהם. פליאה אלבק מילמלה: „מה הוא סוחב אותנו כאן בין הקוצים ?", — אורי בראון ענה: „מי שהולך אתנו, צריך לדעת להביא נעלים גבוהות".

על הגבעה הסביר השר שרון, כי זהו שטח שנרכש באמצעות „ערבי קש", כלומר: בעל קרקעות מדומה, שהעסקה בוצעה דרכו, משום שהבעלים האמיתיים פחדו להזדהות. אולם הבעלים התחרטו, והעניין נידון עתה בבית משפט בשכם. השר תמיר התעניין כל העת במצב המשפטי של האיזורים שבהם ביקרה הועדה, ובייחוד העמידה של הגבעות מסביב בעתירות בבג"צ.

אריאל שרון: „הערבים כאן מסביב רואים אותנו עכשיו על הגבעה הזאת, ואני יכול להבטיח לכם שמחר הם יתחילו כבר לעבד אותה".

פליאה אלבק נכנסה עם השר שרון לוויכוח בעניינים משפטיים, והשר תמיר העיר: „אריק, אתה יכול אולי להתמודד אתי, או עם פרופ' זמיר, אבל עם פליאה לא תצליח". הכל צחקו, והאווירה הטובה נשמרה, אולם חילוקי הדעות בין חברי הוועדה בלטו לעין. השר שרון לא שכח לפליאה אלבק את הוויכוח על הגבעה באלקנה ב', ובהגיע הקבוצה הגדולה לאריאל, אמר לעובדי המטבח בבית הספר: „זוהי הגב' פליאה אלבק, השליטה הבלעדית של כל קרקעות המדינה".

באריאל התברר לחברי הועדה, כי חוסר הוודאות לגבי הקרקעות שמסביב לישוב, גרם לקיפאון כמעט מוחלט בבניה, ורק באחרונה אותר שם שטח נוסף של 600 דונם, ממערב לישוב, שנועד לאיזור תעשיה. לבסוף הוביל השר שרון את השיירה הארוכה בכביש החדש הנסלל בין אריאל לקדומים. השיירה הגיעה לקטע בלתי עביר לכלי רכב ושופל טור גדול החל לפרוץ למענה את הדרך, כשהשר שרון גורר כירך סלעים גדולים ועוזר בפינוי הדרך. „תוכלו לומר, שאתם הייתם בין פורצי הדרך, ליד קרני שומרון ד'", אמר השר לחברי הוועדה.

בקדומים ניסו התושבים ללחוץ על השרים ומלוויהם „להוציא" מהם הבטחות ממשיות. השר שרון הזדרז להבטיח: „אני נפעל לחיזוק הישובים כאן. ככל שהם יהיו חזקים יותר, כך יפתחו החיים טובים, כאשר תבנה האוטונומיה". ואילו השר תמיר, אמר בזהירות: „הבעיות הרבה יותר מורכבות".

בל"ל לעזרת „אל על"

מאת סופר „מעריב"

בנק לאומי אישר הלוואה בסך 25 מיליון דולר לחברת „אל על". ההלוואה ניתנה בלי ערבות ממשלתית.

יושב־ראש הנהלת בל"ל, ארנסט יפת, אמר לסופר „מעריב" כי ההלוואה היא חלק ממערכת יחסים קשובה עם חברת „אל על", שהיא „אחד הלקוחות הגדולים והמכובדים שלנו".

הוא הוסיף: „אנו רואים את תפקידנו לעמוד לצידם של הלקוחות כשהם זקוקים לכך".

ציפורים צמאות גורמות תקלות במערכת התקשורת

מנקרות ב„טעות" כבלי טלפון

מאת אהרן פריאל

כאשר הציפורים צמאות — ציגור הוא ציגור — של הקרקע או מעליה — ואין הן מבדילות בין ציגור השקיה שצבעו שחור לבין כבל של חוטי טלפון, שגם צבע מעטהו החיצוני שחור; כאשר מנקרות הציפורים בציגור ההשקיה הן מגיעות למים וכאשר הן מנקרות בכבל הטלפון — נפסקות השיחות וטלפונים רבים משתתקים.

דבר זה התברר לטכנאי משרד התקשורת, שהבחינו בבוא מזג האוויר החם בתופעה מוזרה: בכבלים עיליים של רשת הטלפונים, בעיקר בישובים הסמוכים לפרדסים ולמטעים, נוצרים „חורים" המשתיקים טלפונים רבים.

עד מהרה נפתרה התעלומה: ציפורים צמאות, בולבולים ונקרים בעלי מקור קשה, שאינן מבדילות בין „ציגור דיבור" לבין ציגור השקיה, מנקרות בימי החום בכבלי הטלפון וגורמות תקלות.

הפתרון — לדעת אחד מטכנאי הטלפון הוותיקים — הוא לשתמש בכבלי טלפון עם חומר „דוחה" ציפורים, או שימוש בפלאסטיק קשה יותר.

כנופיית נמל התעופה תקפה 2 שוטרים שהתחזו לסבלים

נעצרו 10 חשודים בנסיון להשתלט על ההובלות בנמל תעופה בן־גוריון

מאת עודד נוב

חוקרי משטרת מרחב המרכז ובראשם פקד אבי דהן נשמו אתמול לרווחה, לאחר כשנה של חקירות מפרכות ומסובכות, הצליחו לחשוף כנופיה, שבדרכי אלימות ואיומים ניסתה להשתלט על עבודות הסבלות וההובלות בנמל התעופה בן־גוריון. עשרה העצורים המשתייכים לכנופיה נעצרו בלילה בבתיהם ושמונה מהם הובאו אתמול בבוקר לפני שופט בית־משפט השלום ברמלה להארכת מעצרם.

תחילת הפרשה במחצית השניה של השנה שעברה, כשהחלו להתקבל בתחנות המשטרה של לוד ורמלה תלונות רבות מאנשים שמכוניותיהם הוצתו ליד בתיהם בשעות הלילה. רוב כלי הרכב היו טנדרים. לאחר שתלונות אלה הגיעו ותכפו, החליט פיקוד מרחב המרכז להקים צוות חקירה מיוחד, בראשותו של פקד אבי דהן, ראש מיתלק הבילוש במרחב.

בבדיקה ראשונית נתגלה, כי כל הטנדרים שהוצתו שייכים לנהגים שעבדו באורח עצמאי במסוף המטענים של נמל התעופה בן־גוריון. בין נהגים אלה נמצאו אנשים המוכרים למשטרה כעבריינים. אז הוחלט לפתוח במיבצע מתוחכם ומשולב של צוות חקירות ממרחב המרכז, ויחידות משטרה ממחוז תל־אביב, נמל התעופה בן־גוריון, משטרות לוד ורמלה, היחידה המיוחדת של המחוז הדרומי ויחידה של המטה הארצי, כדי לקיים מעקב צמוד אחר אנשים אלה.

אנשי משטרה „הושתלו" בין הסבלים והמובילים והופעלו מכשירי הקלטה ומצלמות טלוויזיות בסתרים. המעקב גילה מקרים רבים של השחתת כלי רכב של סבלים חדשים במסוף, ואף מעשי אלימות. ביום ב' שעבר תקפו האחים אליעזר ושרלי בן־שיטרית שני שוטרים שהתחזו לסבלים, בעזרת בקבוק שבור ומוט ברזל פצעו אותם קשות. לאחד השוטרים שנחתך בצווארו נשקפה סכנת מוות, אך לאחר איתפוז יצא מכלל סכנה.

יחידת בלשים שהיתה במקום עצרה את שני החשודים בתקיפה, אך מעצרם נשמר בסוד עד היום, כדי לא לפגוע ביעילות החקירה.

ביום ה' בשעה 4 לפנות־בוקר, פשטו בלשים על עשרה בתים, עצרו את החשודים בהשתייכות לכנופיה וערכו חיפוש בבתיהם. ממימצאי החקירה יועברו בקרוב לפרקליטות מחוז המרכז להכנת כתבי־אישום ולהבאת החשודים לדין.

הוא פנה לאלה שנפגעו מן ההצתות ומעשי האלימות, אך טרם מסרו את עדותם במשטרה, לעשות כן. הוא הבטיח שהמשטרה תדאג לבטחונם של עדים אלה.

שמונה מבין עשרת העצורים במפשיטת המשטרה הובאו אתמול בבוקר לפני שופט בית משפט השלום ברמלה. הוא הורה לעצור ל־15 יום את משה דרעי, תושב לוד בן 35 ובעל חברת ההובלות „רעם וברק", שרלי בן־שיטרית בן 30, ואליעזר בן שיטרית בן 22, שניהם מתל־אביב, יעקב אלקיים בן 35 מראשון־לציון, חנניה ביטון בן 30 מלוד, ושמואל טיפליאן בן 35, סבל במסוף.

במסגרת המעצרים נתפס למינג בן־שיטרית, בן 28, מלוד, אחיהם של שרלי ואליעזר בן־שיטרית, שאמנם לא היה קשור לפרשה, אך היה מבוקש על־ידי משטרת לוד בגין הכשלת שוטר ותקיפה. כן נעצרה אתו חברתו דבורה ביטאצקי, בת 19. השניים נעצרו לעשרה ימים, לאחר שרכוש גנוב שכלל יהלומים, תכשיטי זהב וחומר החשוד כסם, נתגלה בדירה שבה נמצאו.

תקף אשתו חמש פעמים ונשלח לכלא

מאת מיקי לאה

שלושה חודשי מאסר בפועל ושישה חודשי מאסר על תנאי גזר אתמול בית המשפט השלום ברמלה על בעל שתקף את אשתו, דרך עליה וגרם לה חבלות גופניות.

האיש, ויצמן יעקב, בן 46, הפיל את אשתו ארצה, בעט בה ברגליו ותוך כדי כך צעק: „זונה, אני עוד אהרוג אותך! אני עוד אגמור אותך!".

בגזר דינו ציין השופט יהושע פלפל כי זוהי הפעם החמישית שויצמן מובא לדין על אותה עבירה בשנים האחרונות, לכן הפעם החליט לשלוח אותו למאסר בפועל.

„זה ה„לוקש" היחיד שאכלתי ברשיון" — כך אמר שר התמ"ת גדעון פת, בביקורו אתמול בבית החרושת „אסם" ביקנעם. במהלך הביקור דן השר עם אנשי „אסם" במחירי הקמח לייצוא והבטיח כי מפעלי אסם יוכלו לרכוש קמח לייצור פסטה וביסקוויטים במחירים המקובלים בחוץ לארץ. (צילום: ישראל סימיונסקי, „ישראל סאן")

נתפסו שתי צעירות שתלשו ענקים מצווארי תלמידות

מאת עזרא יגוב

שתי צעירות בנות 21 ו־18 מקרית גת נעצרו אתמול על ידי משטרת אשדוד בחשודות בחטיפת תכשיטים מצווארן של שתי תלמידות בית המדרש למורות, בגבעת וושינגטון ליד אשדוד. השתיים חשודות בפרשה של גניבת תכשיטים באיזור אשדוד.

אתמול בצהרים, בהמתינן לטרמפ בצומת אשדוד התנפלו על התלמידות בנות ה־17, שתי צעירות שהגיחו מתוך פרדס סמוך, הן תלשו מצואריהן של התלמידות את ענקי הזהב והיכו אותן. בטרם ברחו עם שללן נתפסו על־ידי חיילים, שירדו באותו רגע מרכב.

משטרת אשדוד חושדת כי אלה השתיים ביקרו ב־8 בתים באשדוד בחודשים האחרונים, ביקשו מים ותוך כדי כך גנבו תכשיטים ממגירות.

כמו כן חושדים כי השתיים גם חטפו שרשרת זהב מצווארה של חברה צעירה מקיבוץ גלאון בצומת פלוגות, לפני כמה חודשים.

המים התייקרו

ועדת המים של הכנסת אישרה אתמול את העלאת מחירי המים. המחיר המירבי של מים לחקלאות ולתעשיה יהיה 5.25 ל"י למ"ק (במקום 3.54).

מחיר המים לצריכה ביתית מבוסס על מחיר אספקת של מים לרשויות המקומיות של 7 ל"י. ההפרש בין מחיר זה למחיר לצרכן הנקוב להלן נקבע ע"י הרשויות המקומיות ומשמש לצרכיהן, ולא לסיבסוד המים לחקלאות.

עד 30 בספטמבר 1980: 8 מ"ק ראשונים — 14 ל"י; 8 מ"ק נוספים — 24 ל"י; כל מ"ק נוסף — 38 ל"י.

מ־1 באוקטובר 1980 יהיו המחירים כלהלן: 8 מ"ק ראשונים — 18.5 ל"י; 8 מ"ק נוספים — 29.0 ל"י; כל מ"ק נוסף — 46.0 ל"י.

משפחה המונה יותר מ־4 נפשות תהיה זכאית ל־3 מ"ק נוספים לחודש, לכל נפש נוספת מעל 4 במחיר הנמוך.

הוזלו הטיסות ללונדון

מאת יהושע כהנא

האגף לתעופה אזרחית במשרד התחבורה אישר אתמול את הוזלת מחירי הטיסה בנתיב שבין תל־אביב ללונדון ל־203 ליש"ט (הלוך וחזור).

המחיר החדש, שנכנס לתוקפו החל ב־20 במאי, מותנה בשהיה מינימלית של 14 יום בחו"ל ומכסימום של 21 יום.

הטיסות הקבוצתיות במחיר החדש, יוצאו בימים ג' בחברת התעופה הבריטית „בריטיש איירווייס" ובימים ה' ב„אל על".

המחיר החדש הוא זול בכשליש מן המחיר המוזל שגובות עתה חברות התעופה הלאומיות (311 ליש"ט). המחיר זה תקף לחודשים מאי־יוני. בחודשים יולי ואוגוסט הנחשבים לתקופת השיא בתיירות, תבוטל ההוזלה ותחודש שנית בחודש ספטמבר.

בתגובה על הוזלת המחירים הודיעו נציגי החברות המטיסות נוסעים בתנאי שכר, כי בדעתם להוריד גם כן את המחירים בכ־20 אחוז. המחירים בטיסות השכר בנתיב שבין לונדון ותל־אביב הוא עתה 203 ליש"ט (הלוך וחזור).

ניתנה ארכה לתושבי די־זהב

מאת אלי דנון

שמונה המשפחות המתגוררות במושב די־זהב ושישה הרווקים ביישוב קיבלו ההר־שאה להמשיך ולהתגורר במקום עד לסיום שנת הלימודים.

חברי די־זהב היו אמורים לפנות את המושב אתמול וזאת על פי החלטת משרד החקלאות והמחלקה להתיישבות של הסוכנות היהודית.

האוצר החזיר ל„קוקה קולה" מיליונים שגבה כמס קניה

הוסכם ש„קולתן" למילוי כוסות משקה אינו מקרר

אתמול מלאו שלוש שנים לאסון המסוק שבו נהרגו 54 חיילי צה"ל בעת תרגיל בבקעה. באזכרה ליד האנדרטה לנופלים הניח זר שר הביטחון עזר ויצמן (צילום: זום 77)

מאת סופר „מעריב"

משרד־האוצר החזיר בימים אלה ל„חברה המרכזית לייצור משקאות קלים" (יצרנית „קוקה קולה" ו„קינלי") 5.5 מיליוני לירות, שנגבו מעבר למה שהיה על החברה לשלם כמס־קניה, על „קולתנים" (דיספנסרים) שייבאה לארץ. הסכום זה הוא מן הגבוהים ביותר שהוחזרו אי־פעם בישראל.

ה„קולתן" שעליו נגבה המס המיותר הוא מיתקן למיסעדות ומיזנונים, שבאמצעותו ממלאים כוסות במשקה־קל. החברה מוכרת מכלים של המשקה, ויחידת־קירור שכולל ה„קולתן" מאפשרת למלא את הכוסות במשקה כשהוא קר.

יחידת־הקירור שכולל ה„קולתן" שימשה למכס עילה לסווג את המכשיר כ„מקרר", ו„קוקה קולה" חוייבה בתשלום מס־קניה ששיעורו 57.5 אחוז, על מאות ה„קולתנים" שייבאה. הסתכם מס־הקניה ביותר מעשרה מיליוני לירות.

החברה לא השלימה עם קביעת המכס והגישה לבית־המשפט המחוזי בתל־אביב שתי תביעות, שבהן קבעה כי ה„קולתנים" אינם מקררים ואינם טעונים בשום מס־קניה. עד־מומחה שהופיע מטעמה, המהנדס משה שירון, הוזע את הגירסה שלפיה „קולתן" אינו „מקרר" — משום שמקרר הוא מיתקן לאיחסון יחידת־קירור; ואילו ה„קולתן" כולל אמנם יחידת־קירור, אך המשקה עצמו מוחזק בנפרד.

העניין הסתיים בפשרה, שהושגה במשא־ומתן בין עו"ד דן שינמן, פרקליט „קוקה קולה", לבין שלטונות המס. ה„קולתן" סווג כ„מכשיר לא־ביתי להכנת אוכל או משקה", הטעון מס־קניה בשיעור 32.5 אחוז. האוצר חוייב, איפוא, להחזיר ל„קוקה קולה" את ההפרש בין שיעור זה לבין מה שגבה בפועל — אך ללא ריבית והצמדה.

שינוי סיווגו של ה„קולתן", מ„מקרר" ל„מכשיר לא־ביתי להכנת אוכל או משקה" הביא להחזר חסר התקדים, כנראה, של המס המיותר ששילמה החברה, בסך 5.5 מיליוני לירות. השבוע סיים האוצר להעביר את תשלומיו לכיסוי חובו הגדול.

כתבה שפורסמה ב„מעריב" הניעה מיד את גלגלי הביורוקרטיה

מזרזים הטיפול בעולה לייקינה שנפצעה בפיצוץ בשוק הכרמל

מאת נורית דוברת

מכתב בדואר הגיע ביום ב' בבוקר לביתה של אסתר לייקינה, העולה החדשה שנפצעה קשה ממטען חבלה נפץ שהניחו מחבלים לפני כשנה בשוק הכרמל בתל־אביב. „הנך מוזמנת לוועדה רפואית שתתקיים ביום חמישי 15 במאי", נאמר בו. המכתב נשלח באותו יום שבו פורסם ב„מעריב" סיפור סבלותיה של האשה אשר הגיעה לישראל לפני ארבע שנים עם בנה, המשרת כיום בצה"ל.

במשך חמישה חודשים המתינה האשה הנכה, בבדידות ובמחסור כל, להזמנת הביטוח הלאומי להופיע לפני ועדה רפואית שתקבע את אחוזי נכותה ואת הקיצבה החודשית המגיעה לה.

יום אחד בלבד לפני פירסום הכתבה אמר מנהל הביטוח הלאומי בתל־אביב, מיכאל דודה, לסופרת „מעריב": „אנחנו עדיין אוספים חומר להכין את התיק לוועדה. נכון שמאז ינואר לא נקבעו אחוזי הנכות, ולא שולמה הקיצבה. העניין עדיין בטיפול". הסתבר כי הכתבה שימנה את גלגלי הבירוקרטיה המוזחלים באיטיות ותוך שעות ספורות לאחר הפירסום — תמו כל הסידורים סביב תיקה של הפצועה. הגב' לייקינה הוזמנה לפגישה עם חברי הוועדה — תוך שלושה ימים.

הפתעה נוספת ציפתה לה כאשר ניגשה לסניף הביטוח הלאומי וביקשה מקדמה כלשהי כדי לקנות אוכל ולהוצאותיה הקטנות. הפקידה בירכה אותה להמליץ על תשלום 4000 לירות. „אחרי שהציונאית דיברה בעניין שלך".

בדירתה, שטרם זכתה ליד כנסת ומסודרת, יושבת אסתר לייקינה ושביב תקוה מאיר את עיניה. „אולי עכשיו משהו ישתנה, הלוואי ומישהו יעזור קצת", היא אומרת, עודנה מהססת להיות בתקוה.

גם יושב ראש המועצה המקומית אזור, יצחק אלישיב, החליט מעתה לטפל ביתר תשומת לב בענייניה היגעים של לייקינה. „נדאג לכך שיהיו למשפחה אמצעי קיום מינימאליים", אמר אלישיב, אך לא פירט. הוא הבטיח כי שרברב וסייד המועצה יתקנו ויסדרו את דירתה המטורבה של הנכה ו„אחר כך נתחשבן עם עמידר, שאליה פניתי כבר פעמים רבות".

אלישיב הבטיח כי תיבדק אפשרות להחליף את דירתה של לייקינה, מכיוון שבגלל רגליה הפצועות היא מתקשה לעלות לקומה השלישית. ראש המועצה מסר כי עתה, 13 חודש לאחר שהאשה נפגעה בפעולת חבלה, הוצמדה פקידת סעד של המועצה אליה ותדאג לה בכל.

בתגובה על טענת הביטוח הלאומי כי משרד הרווחה צריך לתת את חלקו בסיוע לאשה, אמר מנהל המחלקה לשירותים סוציאליים במועצת אזור, משה פרידריך: „זו שטות גמורה. הטיפול בנפגעי פעולות איבה הוא באחריות הביטוח הלאומי בלבד; מהסכום שהם יקבעו כקיצבה חודשית לאשה היא תצטרך להתקיים, על אף הקושי הרב".

מתוך החלטות הועידה הארצית החמישית של המפלגה הליברלית

„כפר המכביה", 8—7 במאי 1980

1. הועידה קובעת כי כל הסכם להקמת האוטונומיה לתושבי יהודה, השומרון ורצועת עזה, חייב להתבסס על הסכם „קמפ־דיוויד", לפיכך:
א. האחריות לבטחון פנים וחוץ ביהודה והשומרון ועזה חייבת להיות בידי ישראל בלבד.
ב. האוטונומיה מהווה רשות מנהלית בלבד ולא יהיה לה גוף מחוקק.
ג. האוטונומיה אינה מהווה שלב בהקמת מדינה ערבית נוספת.
ד. הישובים היהודיים ביהודה ושומרון וברצועת עזה יהיו תחת שיפוט ומינהל ישראליים.
2. הועידה קובעת כי הארגון המתקרא אש"ף משמש מסגרת לכנופיות מרצחים אשר מטרתן המוצהרת היא השמדת מדינת ישראל. ארגון זה אינו בוחל בשום אמצעי שפל ואף לא בפגיעה בתינוקות, נשים וילדים.
הועידה חוזרת וקובעת, כי עם ארגון אש"ף אין לקיים ואין לנהל משא ומתן בשום אופן ובשום מסגרת.
הועידה קוראת לנהל מלחמת חורמה יזומה בארגוני המרצחים בכל מקום ובכל עת.
3. הועידה חוזרת ומחזקת את ידי ממשלת ישראל בעמדתה, כי בארץ ישראל ההסטורית משני עברי הירדן יש מקום לשתי מדינות בלבד:
מדינת ישראל ממערב לירדן וממלכת ירדן מזרחה לו.
4. הועידה שבה ומחליטה, כי ליהודים הזכות להתיישב בכל חלקי ארץ ישראל. זכות זאת משולבת בצרכי הבטחון החיוניים של ישראל ואין היא מהווה כלל וכלל מכשול לשלום. ההתנחלויות תבוצענה רק על פי החלטת הממשלה.
5. הועידה מברכת את ממשלת ישראל על הישגיה הגדולים בביצור הביטחון בגבולנו הצפוני, על המלחמה המתמדת בארגוני המרצחים ועל שמירת עצמאותה של לבנון החופשית. הועידה מאמצת את ידיו של המייג'ור חדד במאבקו למען עצמאותה של לבנון.
6. הועידה קוראת לעם ישראל בתפוצותיו ללכד את כוחותיו ולעשות כל מאמץ לחיזוקה ולביצורה של מדינת ישראל.
7. ועידת המפלגה הליברלית מברכת את ממשלת ישראל על הישגיה החשובים ודוחה את המסע המאורגן נגדה. הועידה קוראת לממשלה לפתוח מיד במסע הסברה נמרץ ונרחב בקרב הציבור הישראלי.
8. הועידה קובעת כי אין להקדים את הבחירות לכנסת.
על הממשלה להמשיך בהגשמתו של מצע הליכוד כדי להביא להבראת המשק והחברה בישראל.
9. הועידה מחליטה כי יש לשמור על שלמות הליכוד ולחזק את מעמד המפלגה הליברלית בתוכו כדי שיוסיף לעמוד בראש הנהגת העם תקופות כהונה נוספות. הועידה שוללת כל רעיון של פירוק הליכוד והקמת גוש פוליטי אחר בהשתתפות המפלגה הליברלית.
הועידה קוראת לגופים פוליטיים נוספים להצטרף לליכוד ולהגביר את כוחו.
10. הועידה קוראת לכל האומות שוחרות החופש בעולם להפעיל את השפעתן למען שחרור אסירי ציון באשר הם שם.
11. הועידה קוראת לפתח וליישב את אזורי הגליל והנגב תוך פיתוח תעשייתי ו־יצרני, והקצאת המשאבים הדרושים לביצוע מטרה זו.
12. הועידה קוראת לעשות למען עיירות הפיתוח ע"י פיזור האוכלוסין והכוונתם לעיירות אלו, פיתוח תשתית־תעשייתית יצרנית בהן ומתן הקלות במסים ועידוד למתישבים.
13. הועידה קוראת לממשלה ולכנסת ל־הקצות את כל המשאבים, והפתרונות המשפטיים לבנית שכונים לזוגות צעירים על־ידי:
א. הקצאת קרקעות לשם בניה לשכירות.
ב. הקצאת קרקעות המינהל ליזמים פרטיים לשם בניה לשכירות וביטול דמי הסכמה ודמי חכירה לצורך מטרה זו.
ג. פניה לרשויות המקומיות למתן הנחות והקלות לבונים זוגות צעירים. גיוס משאבים לביצוע מטרה זו.
ד. הגדלת המשכנתאות לזוגות צעירים ובתנאים נוחים.
14. הועידה ממליצה בפני שריה ונציגיה במוסדות הממלכתיים להגשים עד סוף הקדנציה הנוכחית את המצע הכלכלי של המפלגה ולישם בטול מס רכוש, בטול מס עזבון, ביטול מס עסקים והתאמת חוק הגנת הדייר לתנאי המציאות המשתנים תוך הגנה על זכויות קיימות וכן לבטל את המסוי על רווח אינפלציוני.
15. הועידה קוראת לעידוד ותיזוק היוזמה החפשית הן בתעשיה הזעירה והן במלאכה ולהשוות את זכויותיהם לאלו של בעלי התעשיה.
16. הועידה דורשת לנקוט בכל האמצעים לעידוד הייצור והגדלת היצוא בתעשיה, בחקלאות ובתעשיה הזעירה ולספק להם את כל הכלים הנחוצים לכך.
17. הועידה רואה את החקלאות כאבן היסוד של המפעל הציוני וממליצה:
א. יינתן מעמד שווה לחקלאות — לזה של התעשיה, לעידוד היצוא, אשראי, הקילת המלאי ועידוד ההשקעות.
ב. להקים רשות ממלכתית לקביעת חלוקת נקודות להתישבות והתנחלות.
ג. לחוקק חוק להגנת רכוש חקלאי.
18. הועידה קוראת להגברת תודעת החסכון.
19. הועידה קוראת לממשלה לדאוג דאגה מיוחדת למעוטי יכולת, למשפחות ברוכות ילדים, ישישים ופנסיונרים.
20. הועידה קוראת לאימוץ תכנית הפנסיה הממלכתית אשר תבטיחניידות עובדים תוך שמירת הזכויות שהצטברו.
21. הועידה מברכת את הממשלה על יזמתה בתקיקת חוק אשר יסדר את סכסוכי העבודה במפעלים היוניים ע"י בוררות ממלכתית.
22. המפלגה הליבורלית רואה באיכות החיים והסביבה תנאים בעלי חשיבות ראשונה במעלה לתקינות החברה הישראלית, בהיותה מוקד משיכה לעליה ולמניעת ירידה.
23. הועידה רואה בדאגה את התגברות האלימות והפשע, נטילת סמים וקיום הזנות ברחובות ובמיוחד בקרב נוער השוליים, ומחזקת ידי השלטונות בטיפול בנוער זה והכוונתו לעבודה ולפעילות יצרנית.
24. הועידה מברכת את הממשלה על יזמתה בהכנת החוק לבטוח בריאות ממלכתי ותובעת את חקיקתו בהקדם.
25. הועידה מחייבת הוצאת פנקסי חבר כמתחייב מתקנות המפלגה. חבר יוכל לקבל פנקס חבר לאחר שישה חודשים מיום הצטרפותו למפלגה.

צותתו לשיחות חשובות עם הרבי מסאטמאר ולפניות בעניני אישות

עוד שני מכשירי־ציתות נתגלו אצל ראשי העדה החרדית ✶ המשטרה חוששת כי „ווטרגייט החרדית" תגרום חידוש האלימות

מאת צבי זינגר

גורמים בכירים במשטרת ירושלים חוששים, כי פרשת „ווטרגייט החרדית", אשר נחשפה השבוע, תג־רום לחידוש מעשי האלי־מות בקרב העדה בשכו־נת „מאה שערים" ולחידוש „מלחמת הקנאות" בין ה־פלגים החרדיים השונים. זאת לאחר רגיעה יחסית של מספר חודשים, שהיתה במאבקים האלימים בשכו־נות החרדיות.

לפני מספר חודשים נודע על מאבקים פנימיים בין ה־עדות החרדיות בשכונת מאה שערים בירושלים. לפני כח־צי שנה אף היתה שורה של תקריות אלימות, בעקבות מ־אבקים על שליטה על מקו־רות כספיים בין העדה החר־דית בירושלים לבין חסידי בעלז. במסגרת מאבק זה אף הוכו אנשים, צויירו סיסמ־אות שיטנה והודבקו כרוזים שבהם עדה אחת מגנה את רעותה.

במסגרת מאבקים אלו לא נמנעו היריבים אף מלהפעיל חברות חקירה פרטיות.

אתמול נתגלו עוד שני מכ־שירי האזנה מתוחכמים, ש־הוצמדו לקווי הטלפון של שניים ממנהיגי העדה החר־דית. המכשירים נתגלו אצל אב בית הדין של העדה ה־חרדית — הרב יצחק וייס — ואצל גבאו מנחם מאיר וויס מנדל, שהוא עסקן בכיר ב־עדה. קודם לכן נתגלו מכ־שירי האזנה בקווי הטלפון של מזכיר העדה החרדית, הרב יוסף שיינברגר, והרב רפאל סולובייצ'יק, מראשי העדה.

פרשת האזנות הסתר, אצל מנהיגי העדה החרדית, התג־לה לפני כעשרה ימים, כאשר שניים מאנשי העדה שמעו שיחת טלפון בין הרב שיינ־ברגר לבתו — בשידור רדיו על גלים קצרים של „אף־אם". השניים מיהרו לספר על כך לרבם, בספרם לו ב־פרוטרוט את תוכן שיחתו עם הבת. הרב שיינברגר הנדהם מיהר להודיע על כך לקרוב משפחתו — מהנדס אלקטרו־ניקה בכיר, המומחה בשט־ח זה — אשר איתר את מכשירי הציתות באמצעות מיכשור מתוחכם.

בינתיים התגלה מכשיר האזנה נוסף בביתו של ה־רב רפאל סולובייצ'יק. הוג־שה תלונה למשטרה וזו הצי־בה מארבים — במשך יותר משבוע — אך ללא תוצאות.

חוקרי המשטרה, אשר בוד־קים את הפרשה, משערים ש־האזנת הסתר בוצעה על רקע מאבקים פנימיים בעדה החר־דית — או על רקע מאבקים בין העדה לבין פלגים חר־דיים אחרים.

המהנדס שגילה את המיכ־שור שהוטמן בקו הטלפון של הרב שיינברגר — אמר אתמול ל„מעריב", כי אין ספק שהמיכשיר הותקן ע"י „מקצו־ענים". מחיר המכשירים עצ־מם — שגודלם כגודל האצ־בע ואשר הוסתרו בתוך צי־נורות קווי הטלפון — כעש־רת אלפים דולאר.

הרב יוסף שיינברגר כינה את הפרשה „ווטרגייט החר־דית". לדבריו, ישנם כמה גורמים אשר היו עלולים ל־בצע מעשה זה, אך הוא סירב לנקוב בשמם. „אני בטוח ש־הקליטו על אנשים מקרב ה־עדה החרדית — לפחות את חברי בית הדין של העדה, אנחנו מדברים סודות של ה־עדה החרדית — ביחוד בשי־חות עם ארה"ב ועם הרבי מסאטמר. יש בוודאי מי ש־מעוניין לדעת סודות אלה". זעזוע גדול במיוחד הביע הרב שיינברגר מהאזנות ה־סתר שבוצעו לשיחות הטלפון של הרב וייס: „הרב וייס מ־קבל כל מיני שיחות, על עניינים אישיים ומשפחתיים — שבהן מבקשים את עצ־תו. אלו עניינים אישיים מ־מש — עניינים שבינו לבי־נה. זהו פשע ממש — מה שעשו לי".

אמש בשעת לילה מאוחרת נסתיים הדיון של בית הדין של העדה החרדית בפרשת האזנות הסתר. הדיון היה סגור ונסתיים ללא החלטה. הוחלט להתייעץ עם הרבי מסאטמר בארה"ב — לפני שתתקבל החלטה.

הרב שיינברגר עם מכשיר ההאזנה שחובר לקו שלו (צילום: רוני נעמן)

שכן של הרב מצביע על המקום שבו הונח מכשיר ההאזנה (צילום: רוני נעמן)

קוצר מאסרו של העיתונאי הקפריסאי שעזר למחבלים

העיתונאי הקפריסאי פס־קאליס פאנאיוטיס, שנידון ל־5 שנות מאסר באשמת עבירות בטחוניות למען ארגוני החבלה, יגורש מן הארץ בתחילת השבוע ה־בא; הוא קיבל חנינה חל־קית מנשיא המדינה וועדת השחרורים הבטיחה לו ב־יום ה' שליש מיתרת מאסרו.

פאנאיוטיס הורשע כזכור באיסוף מידע בארץ למען ארגוני החבלה. הוא החל לר־צות את מאסרו ב־17.1.1978 ולפני שבועות אחדים העני־ק לו נשיא המדינה יצחק נבון חנינה חלקית וקבע את עונשו ל־3.5 שנות מאסר.

אתמול נדון עניינו של העי־תונאי הקפריסאי בוועדת ה־שחרורים בראשות השופטת מינה שמיר. פרקליטו של פא־נאיוטיס, עו"ד אמנון זכרוני, ביקש להפחית למרשו שליש ממאסרו על התנהגות טובה. פרקליטות המדינה לא התנגדה לבקשה. הגיעו גם פניות מ־ממשלת קפריסין והפדרציה העולמית של העיתונאים, ש־ביקשו להמתיק את עונשו של פאנאיוטיס.

ועדת השחרורים נעתרה ל־בקשה, ופאנאיוטיס יסיים אי־פוא היום את עונשו, בתום מאסר של שנתיים וארבעה חדשים. ביום א' יגורש מן הארץ לקפריסין. (ע)

המצרים קידמו לשטח המפורז את מחסום מסוף אל עריש

מאת עזרא יניב

המצרים קידמו את גדר מסוף אל־עריש ב־50 מטר לתוך השטח המפורז והקימו גדר לבנים סביב כל המסוף המצרי. המצרים גם קידמו את המחסום שהכניס את הדרך למכבסה של נאות סיני לתחום השטח הסגור של מסוף הנוסעים.

מדי יום מצליחים עשרות צעירים מאל־עריש להסתנן אל התחום, שטח סיני המוחזק על ידי ישראל — כדי להשיג מקומות עבודה ברצועת עזה ובישראל. עד כה נתפסו ברצועת עזה 3 מצרים שבאו לעבוד בחקלאות ברצועה. לפני כן נתפסו שני מצרים באילת ופתח־תקווה.

במכבסה של נאות סיני מועסקים 80 פועלים מאל־עריש, ומשתכרים כ־240 ל"י ליום — שכר הנחשב גבוה פי שלושה מהמקובל באל־עריש. תושבי אל־עריש סיפרו אתמול, כי הרף ההבטחות של שלטונות מצרים, לא הוחל בבנית פרוייקטים של פיתוח ולא נעשה פיתוח בנושאי תיירות כמובטח. הדייגים צימצמו את תיקף הדיג בימת ברדוויל. הדגים נמכרים באיסמעאליה באמצעות ה„ראיס" אבו זיקרי, שחזר לשלוט בדייגי הימה.

מצא את הרכוש „הגנוב", שכח להודיע למשטרה

ברגיד שרופטמן מרעננה נעצר לחמישה ימים בפני משפט השלום בכפר־סבא, בחשד שהודיע על רכוש שנגנב ממנו בביטוח, אך אגב כך נמצא בביתו.

באיכות המשטרה, צ'רלי הרוש, סיפר על נסיבות המקרה: „בתאריך 18 בנובמבר 1979 נפרצה דירה ברעננה ונגנב ממנה רכוש בשווי 60 אלף לירות. פרופר טמן — בעל הדירה — מסר על רכוש שנגנב ממנו, כולל מערכת סטראופוניה, אולם לפני יומיים, כששוטר ביקר בדירתו החדשה של החשוד, הוא מצא שם את המערכת שעליה דווח כי נגנבה ובעבורה קיבל שרופטמן דמי ביטוח".

החשוד אמר בבית־משפט כי הוא מתחרט: „זו היתה טעות; אשתי הוציאה את המערכת מתחת למיטה ושמה אותה בארון, כי זה הפריע לה. כשהיתה מפריצה הייתי בהלם. בדקתי מתחת למיטה ולא מצאתי את המערכת, אשתי לא סיפרה שלקחה אותה משם. אחר־כך מצאתי את המערכת, אבל טעיתי שלא דיווחתי למשטרה ולביטוח".

אנשי־עסקים יהודים יוצאי צפון־אפריקה קיימו כנס בפאריס

מאת תמר גולן, סופרת „מעריב" בפאריס

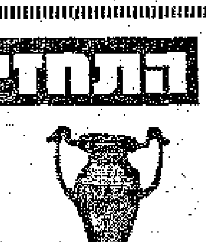
בפאריס ננעל אתמול כנס של אנשי עסקים יהודים יוצאי צפון־אפריקה, שהוא השני לאחר המיפגש הבינלאומי, שהתקיים בישראל לפני הש־נה. הפעם הגיעו לכנס גם מנכ"ל „בורז", נפתלי בלומנטל, שבא לענייני אירופה, בני גאון, והרוח החיה בארגון יוצאי צפון־אפריקה, שאול בן־שמחון.

השתתפו כ־20 אנשי עסקים, המתגוררים בצרפת, ביניהם שארל בבלי, שזכה לכינוי „מלך הדודל הצרפתי", ויליאם מימשוני, מנכ"ל לשכת המסחר ישראל—צרפת, רנה אוחנה, יבואן.

לפני כן התקיים מיפגש דומה במאדריד, בירת ספרד, ובו הוחלט להקים „מועדון משקיעים", אשר לפי תקנותיו ישתתפו „כור" והמשקיעים הפרטיים, כל אחד ב־50 אחוז בפרוייקטים. הכוונה היא להביא לארץ משקיעים, שאינם שייכים לסוג המקובל, ולהימנע משגיאות שנעשו ב„חברה לישראל". משקיע יוכל להחליט בעצמו על ההשקעה, שתיעשה בתחומי התמחותו.

התחזית שלי

לקראת משחקי רבע הגמר בגביע המדינה

„אנו טובים מעמידר - וננצח!"

הליגה בכדורגל מתה — אך הגביע לא! שבוע ימים לאחר סיום משחקי הליגה הלאומית, מתחדשים מאבקי הגביע, כאשר השבת יתקיימו משחקי שלב רבע הגמר.

לשלב זה העפילו 7 קבוצות לאומיות — ביניהן מחזיקת הגביע, בית"ר ירושלים והפינאליסטית של אשתקד, מכבי ת"א — וכן נציגה בודדת של הליגה הארצית, מכבי חיפה.

ירון פרסקי (בצילום), כדורגלן מכבי חיפה, מנסה לצפות את תוצאות רבע הגמר:

● מכבי חיפה — מכבי רמת עמידר: אני מאמין כי קבוצתי תנצח מחר. אני מקווה שאפילו נהיה גרועים יותר מיריבתנו — ננצח. קהל האוהדים שלנו ראוי לנצחון זה בגביע, לאחר שאיכזבנו אותו במשחקי הליגה — ואני מאמין שבעידוד קהל רב נשיג את מטרתנו. יש לי סימפטיה לרמת־עמידר ואני משוכנע שהיא תהיה יריב קשה. אינני מזלזל בה ואולם אני סבור, שאנו טובים יותר וננצח.

● בית"ר ירושלים — מכבי יפו: אינני שייך לאלה הטוענים כי מחמת העובדה שבית"ר ירושלים ירדה לליגה הארצית, היא נשברה ואין לה סיכויים במשחקי הגביע. אני סבור כי ההפך הוא הנכון: דווקא משום שירדה לליגה הארצית, תבקש בית"ר ירושלים להוכיח כי עדיין היא אגודה מפוארת והיא תעשה את כל המאמצים להצלית לפחות בגביע. זאת ועוד: בית"ר השלימה כבר עם ירידתה והיא שלווה היום יותר מאשר לפני כמה שבועות. אני מסיר את הכובע בפני מכבי יפו על הפיניש המוצלח שלה בליגה, ואני סבור כי הציגה משחק טוב במחזורים האחרונים. אבל אני מאמין כי בית"ר תנצח במגרשה.

● מכבי תל־אביב — שמשון: אני מהמר על מכבי תל־אביב. שמשון הפתיעה בליגה בעיקר בשל שחקנים כמו גידי דמתי שהוא לדעתי מן המשובחים בארץ. אבל השאפתנות, הנסיון, והיכולת בקבוצה מלוכדת כמו שיש למכבי תל־אביב, יגברו במשחק זה ויעניקו לקבוצתו של צבי רוזן, נצחון שיהווה גם פיצוי־מה לאכזבה בליגה, שנחלה הקבוצה.

● הפועל כפר־סבא — מכבי פתח־תקוה: למרות שאינני מזלזל חלילה במכבי פתח־תקוה, אותה אני מעריך כקבוצה טובה ומפתיעה, אני סבור כי הפועל כפר־סבא תנצח מחר. אני אומר זאת משום שיכולת ההבקעה של כפר־סבא טובה מאוד והיא הוכיחה כי לפחות על מגרשה היא קבוצה טובה. התחזית: נצחון לכפר־סבא.

מעריב ספורט

מיקי „שיגע" את האיטלקים

כוכב נבחרת ישראל בכדורסל קלע אמש 41 נקודות והצעידה, יחד עם סטיב שלכטר, ג'ים בואטרייט, לו סילבר ומוטי ארואסטי, שהציגו משחק מעולה — לנצחון מדהים וחיוני מאד על איטליה 99—98 ✶ בעקבות זאת: אנחנו חזק בתמונה!

מאת משה לרר שליח „מעריב" לז'נווה

קראו לנו כאן ה„סקוואדרה נארה" — הנבחרת השחורה. אולם אמש לבשנו את המדים האמיתיים של ישראל הצאה, ישראל שהיא סגנית אלופת אירופה בכדורסל. הנצחון הגדול על איטליה 99—98, הראשון והיחיד מאז אליפות אירופה במוסקווה ב־1953, קירב אותנו צעד משמעותי לקראת ההתמודדות המסיימת על הכרטיס האולימפי „למוסקווה, מי פילל, עם תחילת הטורניר שזה יקרה"...

אולם עד מהרה למדנו שבטורניר התהפכך הזה, הכל יכול לקרות. לא רק שוודיה מנצחת את ספרד, אלא גם ישראל, מנחילה הפסד ראשון לאיטליה!

היה זה נצחון מתוק של מיקי ברקוביץ, 41 נקודות של השחקן הזה, שרק שלשום, תוך להיות ה„מיקי" שאותו אנחנו מכירים.

רק אתמול החליט לגלות את נקנקו בין השבוע ולהיות „רציני יותר", כדבריו.

„המשחק נגד גרמניה נטע בי אמון מחודש ביכולתי. זה הערב הרגשתי מה מיקי יודע לעשות כשהוא רוצה...", אמר השחקן, ששמו נישא כאן בפי כל. ורץ מיד אל תא הטלפון הקרוב כדי להעביר לבית מילים עם רעייתו שלו.

מיקי היה גדול, אבל לא רק הוא. שותפים רבים יש הפעם להצלחה — ובשורה הראשונה יש לציין גם את ג'ים בואטרייט קר המזג שקלע לסל בעיניים עצומות ממצבים כמעט אבודים; סטיב שלכטר שנכנס מיד לנעליו של אריק מנקין — ובהצלחת יוצאת מן הכלל; לו סילבר שבבר במחצית הראשונה קלט 9 כדורים חוזרים אך לא בלע בהתקפה. הוא השתתף בקליעה לאחר ההפסקה; מוטי ארואסטי שבעקבות שתי קליעות ארוכות טווח שלו, סגרו האיטלקים את הגנתם האזורית ועברו לאישית — ואז נכנס מיקי לפעולה, כי הוא הרי יודע לשחק נגד אישית... מנקין, כמו מוסקוביץ, סבלו מהתנכלות של השופטים יאקצ'יץ' ודימו, אך היו הם אלה, בסופו של דבר שהקלו את הנצחון לישראל, חצי שנייה(!) מהסיום.

אולם, שונה היתה התמונה במחצית השניה, שלכטר נתן את האות ל„בריחה" הגדולה מהאיטלקים, בשקלע סל יתרון (57—55, דקה 23). מרגע זה נכנס מיקי ברקוביץ „חזק" לסל האיטלקי ואיש לא הצליח לעצור בעדו.

המהומה והשעון

63—59 (מיקי); 65—61 (מיקי), 67—61 (מיקי), 69—61 (מנקין), 70—63 (מיקי)... ברקוביץ לא אמר די: 74—65, 76—65. שני סלים שהקפיצו את ישראל ליתרון השיא שלה במשחק. בסיומות בואשים של האיטלקים סילבסטרי והנגיין לצמצם את הפער, אך מיקי, בואטרייט ולו סילבר לא הירפו.

גם „משבר" קל שפקד את הישראלים הלוהטים, כשנותרו 3 דקות לסיום, לא יכול היה למנוע את הנצחון. כל מה שהצליחו שחקניה המצויינים של איטליה לעשות היא, לצמצם את הפער עד נקודה אחת בלבד.

מחוגי השעון הראו כאן על ארבעה אפסים — כלומר המשחק תם וישראל ניצחה, אולם האיטלקים ערערו, וטענו שעוד נותרה שניה. לאחר וויכוח לוהט ליד שולחן המזכירות הוחלט להחזיר את הכדור לאיטלקים. הוא נשלח לסל שלנו. שחקן איטלקי נגע בו — ואז נשמעה שריקת הסיום. אלא שבונאמיקו עוד המשיך את הכדור והחדירו לסל הישראלי, שגב מתומה במגרש — האיטלקים הבעו להכיר בסל, שהיה מזכה אותם בנצחון — ואילו הישראלים מזו בקולי־קולות.

כאן ראינו כיצד מתוך המקעת של האנשים שהסתדרה ליד שולחן המזכירות יוצא מיקי ברקוביץ בשתי ידיו מונפות אל על. אז ידענו: ניצחנו!

האולם העצום הזה, היה ריק ברובו — אך כתמיד נמצא אותו קומץ ישראלים שפרצו למגרש עם דגלי הלאום, הכל נישקו את הכל.

רלף קליין, שב־1953 היה אחד משחקני נבחרת ישראל שניצחה את איטליה במוסקווה, ירד מהמגרש תשוש וקבל בכבוד גדול בחדר ההלבשה, לא היו שם, אמנם, בקבוקי שמפניה, אלא רק מים מינרליים — אבל גם זה הספיק אמש, כדי להגוג את הרגעים הראשונים של הנצחון הגדול.

אולי מוקדם להגוג — שכן מצפים לנו הערב ומחר, שני משחקים קשים לא פחות נגד צ'כיה, הערב ב־8.15 (ועד בה מתנהל בבניין הטלוויזיה הוויכוח המסורתי, אם לשדר אם לאו), ומחר ב־8.15 בערב — המשחק האחרון, נגד ספרד.

„חזק בתמונה"

אנחנו „חזק" בתמונה, למרות שמקומנו בטבלה חמישי בלבד. אך כפי שנאמר לעיל, בטורניר ההפכפך הזה, הכל יכול לקרות. נקווה רק שלא נהיה חלק מן ההפתעה הבלתי נעימה, דווקא אחרי שעלינו על הדרך הנכונה, בשני המשחקים האחרונים נגד גרמניה ואיטליה.

ישראל — איטליה 99—98 (45—45)

● לישראל קלעו: מנקין 3, בואטרייט 20, ארואסטי 4, שלכטר 14, ברקוביץ 41, סילבר 9, מוסקוביץ 1, קפלן 4, ינאי 4.

● קליעה: 42 סלי שדה מ־69 נסיונות (60%). 15 מ־21 בעונשין (71%). 26 ריבאונדים (סילבר — 10 כדורים חוזרים).

● לאיטליה: ויטלי 2, ברונאמונטי 6, סילבסטר 20, ג'ילארדי 4, דה־לה־פיורי 4, סולפריני 3, בונאמיקו 16, מנגין 18, וילאלטה 8, מארזוראטי 13, ג'נראלי 4.

● בקליעה: 44 סלי שדה מ־78 נסיונות (56%), 10 מ־14 בעונשין (60%). 28 כדורים חוזרים.

● שפטו: יאקצ'יץ' (יוגוסלאוויה), דימו (יוון).

800 צופים ב„פאטינואר" ז'נווה.

מיקי ברקוביץ
41 נקודות מלהיבות

סטיב שלכטר
כלים בדקות הקריטיות

יש לזכור, שכיום אנו הפייבוריטים — וכולם ירצו לנצח אותנו. יראו בזאת בוודאי גם הפתעה, אך עבורי, ההפתעה היא — הנבחרת הישראלית שקמה מן האשפתות, הצליחה על דרך המשחק הנכון, מלא התקרבה ולעתים אף כרתיב בסגנונו וביכולתו לפצח הגנה.

אשראי לחמישיה

המאמן רלף קליין פתח את המשחק במתן אשראי לאותה חמישיה שסיימה שלשום בהצלחה את המשחק עם מערב גרמניה. אולם בשלב מוקדם, יחסית, כאשר לאריק מנקין נזקפו שלוש עבירות נכנס לה מיתחק סטיב שלכטר שהשתלב יפה עם 3 סלים מ־4 נסיונות קליעה — ובסך הכל 8 נקודות עד ההפסקה.

לג'ים בואטרייט היו דקות טובות במחצית זו, כאשר צלף ממרחק 5 סלים מ־שישה נסיונות, בסך הכל קלע 12 נקודות.

מיקי אמנם פתח בהססנות, כשקלע שני סלים משישה נסיונות ראשונים, אולם לאחר מכן קלע 4 סלים בסידרה וכאשר נשמעה השריקה להפסקה רשם לזכותו 19 נקודות מתוך ה־45 שקלעה ישראל.

קצת התאכזבנו מלו סילבר, בחלקו הראשון של המשחק, וקשה להבין כיצד ספג שתי עבירות תוך 50 שניות, בפתיחה. יתכן שעובדה זו תורידה מעט מבטחונו בהמשך.

האיטלקים הציגו עד להפסקה, משחק גרוע. רק סילבסטר עם 11 נקודות ובונאמיקו, שנכנס כמחליף, עם 8 נקודות (4 סלים מ־4 נסיונות!) וכן מארזוראטי (4 מ־4!) — הוכיחו נבחרת זו בתמונה.

משחק אימון

למעשה היתה תוצאה המחצית מטעה למה שהתרחש ב־20 הדקות הראשונות. שוויון איננו בהכרח גם סימן למשחק מתוח, מרתק ושוות־כוחות ההיפך הוא הנכון: עד להפסקה התנהל משחק על מי מנוחות, ללא עצבים, כמעט כמו משחק אימון.

אתמול היה זה תורה של נבחרת ספרד, להציג יכולת גרועה ולהפסיד לנבחרתה השלשה של שוודיה 86—87 (40—48). מיגל דיאז, מאמן ספרד, ביקש לשמור על כוכב הנבחרת וקפטן שלה, זיין בראבנדר, למשחקים קשים יותר (נגד איטליה וישראל). לכן נכנס אמש בראבנדר למשחק רק בדקה ה־33, כשהתוצאה היתה 72—70 לספרד. אך אז כבר היה מאוחר: השוודים — ללא כרטין, טרינס ואלוף, קרלסון (פצועים) — הצליחו להשוות (74—74, 76—76) ואף להוליך בדקה ה־36 בתוצאה 81—77 ו־83—78 בדקה ה־37. עד לסיום עלה בידי הספרדים רק לצמצם את הפער לנקודה אחת 87—86.

ראב (23), שלדריך (22) וסקיטוואל (19) בלטו אצל שוודיה. סאן־אפיפאניו (20), דה־לה־קרוז (19) ופלורס (16) — לספרד. ברבנדר קלע רק 4 נקודות(!)

צרפת ניצחה

במשחק הראשון אתמול, גברה צרפת על פולין 90—78 (39—43). דוביסון, שקלע 27 נקודות הציג יכולת מצויינת כן הצטיינו קיין (22) וריילי (15) בנבחרת צרפת. אצל הפולנים בלט מליזארסקי (20 נקודות) וזליבסקי (18).

במשחק גרוע ועייף, גברה צ'כיה על מערב־גרמניה — 84—79 (44—43). עד לדקה ה־19 הוליכה גרמניה, אך מדקה זו ואילך כאשר קרופילאק הצ'כי העלה את נבחרתו ליתרון ראשון, — לא שמטו עוד הצ'כים את היתרון וזכו במשחק.

בראבנק היה הטוב בשדה כשקלע 29 נקודות לזכות נבחרתו ולידו עזר האבליק עם 16 נקודות.

אצל הגרמנים בלטו גנזר עם 29 נקודות ואולי פיכרס 18 נקודות.

סוף השבוע בז'נווה

צרפת — פולין	90—78
שוודיה — ספרד	87—86
צ'כיה — גרמניה	84—79
ישראל — איטליה	99—98

טבלת בית הגמר
(לאחר 5 משחקים)

1.	איטליה	470—411	9
2.	ספרד	449—387	8
3.	צרפת	454—412	8
4.	צ'כיה	380—367	8
5.	ישראל	419—398	8
6.	פולין	394—422	7
7.	גרמניה	391—421	6
8.	שוודיה	370—415	6

היום

15.00:	שוודיה — פולין
17.00:	גרמניה — צרפת
20.15:	ישראל — צ'כיה
22.15:	איטליה — ספרד

מחר

15.00:	גרמניה — שוודיה
17.00:	איטליה — פולין
20.15:	ישראל — ספרד
22.15:	צ'כיה — צרפת

הכח: לא יהיו שיחרורים

מאת מאיר ריפמן

„אין שיחרורים, מי שהוריד את הקבוצה הוא גם מי שיעלה אותה" — אמר אמש משה פרנסיס, יו"ר הכח־מכבי רמת־גן לשחקניו, בהתכנסות שלהם בכפר־המכביה, שבה ניהלו את העונה שהיתה והחלו לחשוב על העונה הבאה בליגה הארצית בכדורגל.

באותה שיחה הבהיל פרנסיס לפני השחקנים, שאם לא ימצאו המקורות הכספיים הנמגרש „לא יהיה מוכן — אינני רואה עצמו כיו"ר בעונה הבאה ו„הקבוצה הפורק" — לדבריו, בהכח חושבו כי העובדה שהקבוצה תשחק בליגה הארצית תגרום להפסד של כמה מיליוני ל"י.

אשה נגד גברים באליפות הטניס של עורכי־הדין

האליפות הראשונה בטניס לעורכי־דין תיפתח היום אחר־הצהרים במגרשי הפועל בצפון ת"א. בין המשתתפים גם אשה אחת עו"ד גב' ג'נין שטראוס. היא תבעה שיתופה באליפות — ולאחר שאיימה בתביעה לערכאות החליטה הנהלת התחרות שהתקנון איננו אוסר שיתופן של נשים ולכן היא תתמודד עם גברים.

בין המשתתפים גם יו"ר איגוד הטניס דוד הרביק וקפטן הנבחרת יוסף שטבהולץ.

● „ליאקיפ" מסר אתמול כי הכדורסלן דביסון מבוקש מאד כיום. בין היתר, רוצה בו „רויאל פרש אייר" בריסל וכן... מכבי ת"א. לדברי העתון הפאריסי עקבו נציגי עסקי אחר משחקו של דביסון

✶ קובה, ארה"ב, איטליה ויוגוסלאוויה, עלו לטורניר האולימפי בכדורסל לנשים — בתום טורניר מוקדם שנסתיים בווארנה, בולגריה.

לקראת המשחק לכבוד טל ברודי:

נקבעו ארבעה בחמישיה הראשונה בנבחרת אירופה

מאת משה לרר, שליח „מעריב" בז'נווה

מנואל סאינז, מאמנה של קבוצת ריאל מאדריד — אלופת אירופה בכדורסל — שנקבע כמאמן נבחרת אירופה שתתמודד ב־4 בספטמבר עם מכבי ת"א, במשחק הוקרה לטל ברודי בויד־אליהו — קבע כבר ארבעה שחקנים שיפתחו בחמישיה הראשונה של נבחרת אירופה.

הארבעה הם: ויין בראבנדר (הקפטן), פיירלואיג'י מרזורטי מאיטליה; הרב דוביסון (צרפת) ודינו מנגין (איטליה).

באשר לשחקן החמישי, הרי שסאינז תשב לצרף את קרמיר צ'וסיץ', אך אם שחקנים ממערב אירופה לא יוכלו לקחת חלק במשחק זה — יבחר בשחקן איטלקי במקומו. בטורניר הקדם־אולימפי ומציג שאלה: „האם פירוש הדבר שהקבוצה הישראלית רוצה בו...?

ברקה ואוסקר בגמר בדואיסבורג

המתאגרף הישראלי קאסם ברקה ניצח אתמול את הקנדי רפטרי בנקודות, בתחרות במסגרת טורניר איגרוף בדואיסבורג גרמניה. יריבו בגמר יהיה האלוף הגרמני מיכאל קיפציק.

יונה אוסקר עלה לגמר. במוצאי שבת, וייאבק עם המנצח בקרב בין אינדונזי לבולגרי.

לעומתם הפסידו מהארום גאנם ואדיב ניסנס, בנקודות. הראשון לאלוף אירופה הנס מילר והשני למזרח גרמני ברנדט.

נצחון שלישי ללוס־אנג'לס

לוס־אנג'לס לייקרס ניצחה באולמה את פילדלפיה 76' בתוצאה 108—103 במשחק החמישי בינהן ב„פליי־אוף" של הליגה האמריקנית בכדורסל. זה נצחונה השלישי של הלייקרס מול שני הפסדים.

קארים עבדול ג'אבאר התגבר על פציעה בקרסול וקלע במשחק זה 40 נקודות ללייקרס. המשחק הבא: הערב בפילדלפיה. אם תנצח הלייקרס היא תחזיר לעצמה לראשונה את הכתר מאז 1972. אם יידרש משחק שביעי — במקרה של נצחון לפילדלפיה, הוא ייערך בלוס־אנג'לס ביום א'.

„בריטון": רכישת גריאני — „מציאה"!

כדורגלן מכבי נתניה התם אתמול על חוזה בקבוצה האנגלית ✶ שווי העיסקה 40 אלף לישט — „סכום סמלי" ביותר ✶ גרונדמן: לא שאלוני

מאת י. פינקלשטיין, סופר „מעריב" בלונדון

משה גריאני, כוכבה של מכבי נתניה, אלופת ישראל בכדורגל, חתם אתמול אחה"צ על חוזה עם קבוצת „בריטון" (סיימה העונה במקום ה־16). בכך הוא יהיה לישראלי השני שישחק בליגה האנגלית הראשונה.

מזכיר מועדון „בריטון", קאן קאלוור אמר לי מיד לאחר חתימת החוזה, כי העיסקה היא ב„מחיר סמלי" — וצנוע מאד במושגי האינפלציה של ימינו — רק 40 אלף לישט — „אבל אנו נשגיח על הכדורגלן הזה ונדאג לכך שיעניק לנו, את השירות המלא שאנו זקוקים לו — וישחק עבורנו בהרכב הראשון".

כאשר נשאל קאלוור אם קבוצת „בריטון" תנהג כ„ליברפול" שחתמה עם אבי כהן אך נמנעה מלשתפו במשחקים ארוכים מלהכלילו בהרכב הראשון, ענה: „אין לנו כסף לקנות שחקנים בתנאים שכאלה. אנו רוצים בו מיד בהרכב הראשון".

קאלוור אמר כי הנהלת „בריטון" התרשמה מאד מיכולתו של גריאני בעת שהקבוצה הופיעה בישראל, נגד הנבחרת הלאומית. „הוא גילה יכולת רבה ומיומנות גבוהה במרכז השדה. הוא מסוגל לתקוף ולסייע להגנה וכן ליצור הזדמנויות רבות להבקעת שערים".

מועד הצטרפותו המעשית של גריאני ל„בריטון" תלוי במועד קבלת היתר העבודה שיקבל. בקשה לכך כבר הוגשה למשרד הממשלתי המתאים. „ברור שישחק אצלנו בעונה הבאה. אני חושב שרכשנו „מציאה" ", אמר קאלוור.

כתב „מעריב ספורט" בנתניה, מסר אתמול כי מאמן מכבי נתניה, יעקב גרונדמן הגיב על מכירת גריאני ל„בריטון": „לא שאלו אותי לפני כן. נודע לי על כך רק מן העיתונים", אוהדי מכבי נתניה הביעו זעם על המכירה: „הצעד הזה יפגע קשה בקבוצה שלנו... אבל נקווה שגריאני יתגבר לאחר המקרים, ואז כל העניין איננו בגדר־אסון", אמר אוהד אחד.

כתב „מעריב ספורט" בטבריה, יואל גולן, מסר אמש כי עזרא גריאני — מנהל סניף הדואר בטבריה עלית — אביו של משה — המשמש גם כ„בוס" של מכבי טבריה שירדה לליגה ג' — הופתע הליל מנסיעת בנו לאנגליה והגיב בזעם על הצעד הזה, שנעשה לא ידיעתו: „אני מופתע מהמהירות הבלתי־מובנת זו, ביחס להתנהגות בני... הדרך שבה טופל הדבר איננה לרוחי. הנהלת מכבי נתניה, תפסה טרמפ על בני משה. היא ביהלה מו"מ עם „בריטון" שאינני בסמכותה. בני הוא שחקן של חוזה בנתניה. מר גריאני אמר, כי ינסה לברר היום בשיחה טלפונית עם קרוב משפחה בדיוק המדובר".

נקבעו הבתים בטורניר האולימפי

האלופה האולימפית בכדורגל, מזרח־גרמניה, תשחק עם ספרד בקייב ב־20 ביולי בפתיחת הטורניר האולימפי. 16 הנבחרות שעלו לטורניר האולימפי חולקו אתמול לארבעה בתים, בהגרלה שהיתה במוסקווה.

בית א': בריה"מ, ארגנטינה, זאמביה ונציגת מרכז אמריקה/הקריביים שטרם נקבעה.

בית ב': צ'כוסלובקיה, קולומביה, גאנה, כוויית.

בית ג': מזרח־גרמניה, ספרד, אלג'יריה וניפאן.

בית ד': יוגוסלאוויה, גוריזגיה, קוסטה ריקה, עירק.

✶ אלוף ישראל בטניס, שלמה גליקשטיין הפסיד אור לאתמול בהמבורג לג'יימי ויילס מארגנטינה 1—6, 2—6.

לאן השבת

כדורגל

(השעה הראשית: 15.30)

גביע המדינה — רבע גמר

בית"ר ירו — מכבי יפו
מכבי ת"א — שמשון ת"א
הפועל כפ"ס — מכבי פ"ת
מכבי חיפה — מכבי עמידר

מבחן גומלין לעליה לליגה א'

ראשל"צ — בית"ר רמלה (פ"ת, 15.30)

טניס

ליגת האלופות

אס"א ת"א — מכבי ת"א
מכבי צפון א' — מכבי נתניה
מכבי צפון ב' — הכרמל
מכבי ת"א ב' — הפועל ת"א

אתלטיקה

● אליפות מכבי לנוער, ע"ש אלנה קלמן מגיל 14—16, תיערך מחר מ־10.00 באיצטדיון בקרית־אליעזר.

● מיניסרתון: מירוץ ל־20 ק"מ מנובה לנת, מאורגן על ידי מועדון „איילות", סועצה אזורית יואב והשיתוף „מעריב" — מחר מ־... אחה"צ, הזינוק בנובה.

עליות מפתיעות במניות - חולשה ב„צמודים"

מועדים בבורסה

18.5.80 — „סקורפיוס" — אקס 50% במזומן — ז"פ 12.6.

18.5.80 — „בנק לאומי" — יום התשלום בעד ניצול הזכויות (לפי 440%).

19.5.80 — „נאות אביב" — אקס 10% במזומן ו־25% במניות הטבה — תשלום ותקצאה 9.6.

19.5.80 — „בנק כללי" — אקס 10% במזומן ז"פ 16.6.

19.5.80 — 3.25% מלווה פיתוח סד' 3005 — יום אחרון למסחר לפני פדיון סופי ז"פ 2.6.

19.5.80 — „בנק לאומי" — פתיחת המסחר במניות החדשות (בלי דיבידנד ביניים) ובאופ' 5.

20.5.80 ערב חג השבועות — הבורסה סגורה.

21.5.80 — חג השבועות — הבורסה סגורה.

25.5.80 — 6.5% מלווה בטחון סד' ע"ב — יום אחרון למסחר לפני פדיון סופי ז"פ 8.6.

המועדים המצויים בבורסה נמסרו על ידי „בנק המזרחי המאוחד".

הגדלת הון ב„אלרון"

„אלרון" הגדילה את ההון הרשום שלה מ־16 ל־50 מיליון ל"י.

לוח זמנים ומספרי טלפון לשידור שערים אוטומטי

שידור שערים במכשירי ה"טלפון העומדים לרשות הציבור יבוצע על ידי הבורסה לפי הפירוט הבא:

קרנות		
נייר ערך	השעה	הטלפון
אגרות חוב	12	617 294488
מניות (חלקי)	14	294488
מניות (מלא)	15	294488

עליה של 144 אחוז ברווחי „נחושתן"

הרווח הנקי המאוחד של „נחושתן" לשנת 1979 הסתכם ב־16.6 מיליון ל"י — עליה של 144% לעומת השנה הקודמת. הרווח התפעולי של החברה ירד והסתכם ב־6.7 מיליון ל"י, לעומת 9.7 מיליון ל"י אשתקד.

אתמול לא נסחרו מניות „נחושתן".

ירידה בתפוקת „פולגת"

בימים האחרונים של הפוצר בחברה היתה ירידה מסויימת בתפוקה של „פולגת". המפעל נערך מחדש על מנת למנוע פגיעה ביצור. ההנהלה מכחישה שנגרם לה הפסד של מיליון ל"י ליום.

עסקי מלונות ב„השקעות הישוב"

בת של „השקעות הישוב" — „מלונות השקעות הישוב" — רכשה 26% מתוך המניות של מלון „נשרין" באילת, הנמצא בהקמה. בת אחרת שלה — „מגי" מלונות נופש בישראל — התנה על היות ניהול של המלון.

שווי המלון לאחר השלמתו והכנסתו לתפעול נאמד בכ־100 מיליון ל"י וגורם חושבה סופית ערכת של רכישת 26% מהמניות.

שערי קרנות הנאמנות

תאריך: 15.5.80	מחיר יחידה	מחיר פדיון
אגת	276.88	271.26
אודם	113.47	112.89
אופיר	553.21	542.50
אוריון	237.96	233.13
איתן	345.42	338.63
איתן	366.77	359.55
אלון	284.49	278.71
אלמוג	252.70	247.73
ארז	198.00	194.10
אשל	219.91	215.59
בדולח	306.72	302.69
ברוש	274.82	269.43
ברק	268.38	262.85
ברקת	646.86	634.86
גביש	253.21	248.01
גורן	165.02	161.79
גיל	146.11	143.22
דולב	329.72	322.85
דקל	519.30	509.22
הדס	107.05	105.02
זוהר	309.60	303.37
זיו	172.43	169.00
חלמיש	460.85	451.83
טופז	562.40	549.32
יהלום	310.73	307.66
להט	383.73	376.17
למשקיע	177.42	174.10
לשם	187.94	184.24
מבחר	227.48	223.01
מימד	455.84	446.60
מעוף	333.29	326.36
מעיין	247.52	242.63
מקשת	166.31	163.39
מרגלית	292.68	284.05
מרום	213.85	209.63
נשיף	418.79	410.82
סלע	583.51	572.18
עדיף	220.89	216.55
עידית	319.83	313.67
ענבר	205.63	200.90
ערמון	125.12*	122.65*
פיא	305.06	298.60
צבר	183.55	179.95
צמיד	256.36	250.99
רוגית	116.29	115.22
רשף	145.90	143.03
שביט	208.33	204.23
שהם	392.97	385.19
שירה	153.57**	150.56**
שמיר	408.96	401.00
שקד	482.00	472.47
תפוז	201.42	197.46
תרשיש	575.39	564.19

* בלי דיבידנד
** בלי הטבה

שערי המניות

המניה	השער באחוזים	המחזור באלפי ל"י	השינוי
אי.די.בי. בכ' ש	3090.0	1.5	(+)
אופ' א'	615.0	127.5	+10.0
אג"ח 1	371.0	20.0	+ 4.0
עסיס ש	385.0	33.0	+ 3.0
אג"ח 1	275.0	15.1	+ 9.0
פכרזרביוב ש	196.0	650.0	+10.0
ישפרו ש	196.0	196.0	+15.0
50% דיב'	109.0	34.0	(—)
אופ'	132.0	54.3	− 7.0
ישרס ש	1110.0		(—)
מהדרין ש	1205.0	37.0	(—)
אופ'	386.0	12.0	+ 3.0
הפניקס 1 ל"י ש	610.0	8.0	+ 2.0
5 ל"י ש	610.0	0.4	(—)
ירדניה 1 ל"י ש	184.0	42.0	(—)
5 ל"י ש	141.5	ק'	+ 6.5
אוה.ה. ש	860.0	25.0	+ 8.0
מ	863.0	10.0	+ 8.0
הבינלאומי ש"ה	4100	751.7	+10.0
פי. בי. ש	324.0	887.2	+10.0
דלק ש	297.0	1033.5	+ 7.0
מ	327.0	110.0	+ 9.0
אופ'	1490.0		
אג"ח 2	478.0	3.0	+ 3.0
קדר 1 ל"י ש	לא נסחר		
10 ל"י ש	676.0	8.5	+ 6.0
אג"ח 2	317.0	5.0	+10.0
תשמל ש	540.0	4.1	(—)
פתי כשבי ש	327.0	301.0	(+)
מ	327.0	155.0	(—)
אופ' 83	603.0	10.0	+ 3.0
אופ' 95	245.0	81.9	+ 5.0
אג"ח 87	262.0	5.0	(—)
אג"ח 94	172.0	113.0	+ 3.0
שכון ש	419.0	506.4	− 2.0
מ	434.0	137.0	− 3.0

סקירה על המסחר בבורסה אתמול ובשבוע החולף
ראה במדור כלכלה בעמ' 41

המניה	השער באחוזים	המחזור באלפי ל"י	השינוי
ספנות 1 ל"י ש	2090.0		
5 ל"י ש	765.0		
אופ' 2	561.0	2.0	+ 6.0
אג"ח 1	344.0		(—)
רפק 1 ל"י ש	444.0	15.0	+10.0
5 ל"י ש	310.0	54.5	+10.0
אופ' 1	734.0	56.0	−20.0
אופ' 2	582.0	52.5	−16.0
טפחות מב' ש	560.0	92.0	+ 5.0
מב' מ	560.0	80.1	+ 5.0
ש	555.0	369.7	+ 5.0
מ	555.0	328.1	+ 5.0
לודזיה 1 ל"י ש	1067.0	19.5	+97.0
4 ל"י ש	367.0	437.3	+ 1.0
אופ' 2	140.0	336.8	+10.0
מלט מ"ר ב' ש	230.0	64.0	−10.0
מולר ש	630.0	5.0	+30.0
פוליציה מב' ש	381.0		+ 1.0
ים המלח ש	681.0	221.7	+26.0
מפעלי נייר ש	801.0	100.3	(—)
ללא דיב' 79	774.0	46.7	(—)
כב' ג' מ	1190.0	1.0	(—)
נכסים ש	394.0	238.3	+ 4.0
אופ' א'	760.0	29.0	+10.0
אופ' ב'	298.0	7.7	(—)
אג"ח 4	510.0		
אג"ח 5	400.0		
גבירים 1 ל"י ש	325.0	64.4	+ 6.0
5 ל"י ש	344.0	7.6	+10.0
אריית ש	770.0	108.7	− 1.0
אופ'	1280.0	7.0	+33.0
5% ש"ה	223.0	76.0	(—)
אדרים 1 ל"י ש	176.0	66.1	+16.0
5 ל"י ש	130.0	136.0	+ 4.0
הסנה ש	495.0	397.7	(—)
מ	510.0	210.8	(—)
הפסקת מסחר (ללא דיב' 79)			
אופ' 1	2050.0	416.5	(—)
אופ' 2	1170.0	241.1	+ 5.0
אופ' 4	549.0	279.8	(—)
ש"ה 6	588.0	27.4	+ 2.0
ש"ה 7	499.0	49.5	(—)
ש"ה 8	320.0	46.3	(—)
זכויות	295.0	10517.8	(—)
ג'י 1	693.0		+ 3.0
ד'	700.0		
תירות בכ' ש	460.0	1.0	−10.0
אוניקו ש	220.0	1.4	(+)
מ	230.0	1.1	(+)
גוזית מ	134.0		

ים המלח ש	1169	
ים המלח מ	1169	+ 9.0
ים המלח 2002	3597	
ים המלח זוא	1998	
6001	242	+ 2.0
6002	240	+ 6.0
6003	225	+ 2.0
6004	223	+ 4.0
6024	221	+ 2.0
6025	200	− 3.5
6026	203.5	
6027	200	
6028	211	+ 5.0
6029	208	+ 4.5
6030	200	+ 3.0
תשמל ב'	1275	+ 8.0

שערי מטבע חוץ
16.5.80

המטבע	השינוי	בנקנוטים לאומי קניה	לאומי מכירה	הפועלים קניה	הפועלים מכירה	דיסקונט קניה	דיסקונט מכירה	העברות והמחאות לאומי קניה	לאומי מכירה	הפועלים קניה	הפועלים מכירה	דיסקונט קניה	דיסקונט מכירה	שערים יציגים
1 דולר ארה"ב	+0.12	44.14	45.03	44.14	45.02	44.14	45.02	44.4238	44.7578	44.4232	44.7557	44.4238	44.7570	44.5920
1 ליש"ט	+0.55	100.95	103.00	100.81	102.83	100.80	102.83	101.8193	102.5849	101.8313	102.5931	101.8193	102.5830	102.2720
1 מרק גרמני	+0.08	24.55	25.04	24.30	24.99	24.54	25.05	24.7942	24.9806	24.7967	24.9826	24.7900	24.9760	—
1 פרנק צרפתי	+0.04	10.50	10.71	10.50	10.72	10.49	10.70	10.6061	10.6859	10.6111	10.6906	10.6023	10.6818	—
1 גולדן הולנדי	+0.11	22.29	22.74	22.29	22.74	22.29	22.74	22.5139	22.6853	22.5178	22.6867	22.5158	22.6847	—
1 פרנק שווייצרי	+0.09	26.48	27.01	26.42	26.94	26.44	26.98	26.7452	26.9463	26.7368	26.9373	26.7130	26.9134	—
1 כתר שוודי	+0.06	10.43	10.64	10.42	10.63	10.43	10.64	10.5320	10.6111	10.5231	10.6020	10.5394	10.6185	—
1 כתר נורווגי	+0.04	8.97	9.15	8.95	9.13	8.96	9.14	9.0559	9.1240	9.0447	9.1126	9.0522	9.1201	—
1 כתר דני	+0.04	7.84	8.00	7.84	8.00	7.84	8.00	7.9222	7.9818	7.9221	7.9815	7.9222	7.9816	—
1 מרק פיני	+0.05	11.90	12.15	11.90	12.14	11.90	12.14	12.0243	12.1147	12.0241	12.1145	12.0243	12.1144	—
1 דולר קנדי	−0.02	37.37	38.13	37.47	38.21	37.37	38.12	37.7469	38.0307	37.8441	38.1280	37.7513	38.0344	37.5911
1 דולר אוסטרלי	+0.20	46.45	—	49.19	51.16	—	—	50.2211	50.5987	50.1982	50.5747	50.1944	50.5709	50.4023
1 רנד ד. אפר.	+0.24	49.15	—	55.09	57.84	—	—	56.1838	56.6052	56.2131	56.6347	56.2128	56.6355	—
10 פרנק בלגי	+0.07	14.96	15.26	14.97	15.27	14.88	15.18	15.4303	15.5463	15.1254	15.2388	15.4222	15.5379	—
10 שילינג אוסטרי	+0.13	34.45	35.14	34.39	35.08	34.42	35.12	34.7604	35.0218	34.7360	34.9965	34.7740	35.0348	—
1000 לירה איטל.	+0.26	51.06	54.09	49.82	53.31	52.20	53.25	52.6350	53.0310	52.7200	53.1154	52.7285	53.1240	52.8970
1000 ין יפאני	−0.13	193.38	197.30	193.36	197.22	193.27	197.17	195.3380	196.8070	195.3097	196.7747	195.2265	196.6908	196.2460
1 דינר ירדני	+0.40	143.70	147.20	141.49	150.65	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1 לירה לבנונית	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1 לירה מצרית	+0.16	—	—	52.68	57.52	51.19	53.84	—	—	—	—	—	—	—

זהב
512.50 דולר האונקיה (—10.0)
שער סגירה מאתמול בניו־יורק (נמסר ע"י „שירותי כללי")

מנהל המחקר החקלאי, מרכז וולקני
ועד העובדים
מברז
ארגון קייטנה
לילדי עובדי המנהל בשטח מכון וולקני בחודש יולי 1980.
בדבר פרטים לפנות לאילנה פאר טלפון 994771, עד ליום 30.5.80

חוק התכנון והבניה
תשכ"ה — 1965
מרחב תכנון מקומי הרצליה
הודעה בדבר הפקדת שינוי תכנית מפורטת
בהתאם לסעיף 89 לחוק ה־תכנון והבניה, תשכ"ה — 1965 ניתנת בזה הודעה בדבר הפ־קדה במשרדי הועדה המחוזית לתכנון ולבניה מחוז תל־אביב ובמשרדי הועדה המקומית ל־תכנון ולבניה הרצליה.
שם התכנית הנקראת: תכ־נית מס. 563 א' שינוי לתכנית מפורטת מס. 563. מקומם של השטחים אשר התכנית מתיי־חסת אליהם: גושים וחלקות 6419 חלקה 17 (חלק).
רחוב: בן גוריון, יולדי ים.
עיקרי מטרת שינוי התכ־נית: לשנות תכנית מאושרה מס. 563 על ידי הוספת שתי דירות גג בבנין בין 8 קומות באזורים המאושרים סה"כ 64 יחידות דיור במקום 62 בכל שטח התכנית.
כל המעונין בשינוי התכנית רשאי לעיין בו ללא תשלום בימים ובשעות שהמשרדים הנ־אמורים פתוחים לקהל.
כל המעונין בקרקע, בבנין או בכל פרט תכנוני אחר הר־ואה את עצמו נפגע על ידי התכנית וכן כל הזכאי לכך על פי סעיף 100 לחוק, רשאי תוך חודשיים מיום פרסום הודעה זו ברשומות להגיש התנגדות במשרדי הועדה המקומית הנ־אמורה.
י"ב באייר תש"ם 5.5.80
מרדכי כהנא
יושב ראש הועדה המחוזית לתכנון ובניה מחוז ת"א

בצער רב אנו מודיעים על פטירתו בשיבה טובה של יקירנו
הרצל ארקוש ז"ל
(יליד קליש — פולין)
מיאמי — ארה"ב
הובא לקבורה בגיבעת־שאול ביום רביעי, כ"ח באייר תש"ם (14.5.80).
אחותו — רגינה בינשטוק
וכל בני המשפחה

ליצחק לויטה,
בנו, בנותיו ומשפחותיהם
משתתפים בצערכם במות הרעיה, האם היקרה באדם
אסתר לויטה ז"ל
מלה וחיים ולקן · נאוה וצבי רווה
רחל ונתן פסח · בתיה ואליעזר פסח
לבנה ונסים מצא

אנו משתתפים באבלו של חברנו לעבודה
שלמה נברו
במות אמו
אסתר ז"ל
ומביעים תנחומינו למשפחה.
בתי זקוק לנפט בע"מ
ההנהלה וציבור העובדים

לליאורה ולבית אלקנה
אתכם באבלכם הכבד במות
ברוך קרת ז"ל
כבנין הארץ בנוחם
מועצה אזורית שומרון

לשרה אלדרום
אתך באבלך הכבד במות עליך
אביך ז"ל
„יהב" חברה לביטוח בע"מ

משרד הבטחון
אגף השיקום
אנו מתכבדים להודיע לציבור הזכאים
משפחות שכולות ונכי צה"ל, תושבי אשקלון בלבד, שהטיפול השיקומי והרפואי
ייניתן מתאריך י"ז בסיון תש"ם
1.6.1980
באמצעות לשכת השיקום המחוזית ברחובות, רח' מרשוב 5, מס' טלפון 8—054-56993.
ימי קבלה בלשכת השיקום: א'-ד' בין השעות 08.00—12.30
ימי קבלה במרפאה: א'-ד' בין השעות 08.00—12.30
ימי קבלה אצל הרופא: יום ב' לפי הזמנה מראש.

ארגון עולי מונקטש והסביבה בישראל
ביום ראשון, ג' בסיון תש"ם (18.5.80), בשעה 6 בערב בדיוק, תתקיים
האזכרה
לקדושי עירנו והסביבה
באולם בית הכנסת של הרב רבינוביץ, פתח־תקוה, כפר גנים, הנשיאים 30.
בהשתתפות:
הרב רבינוביץ שליט"א
מ.מ. ראש עירית בני־ברק, מר ישראל גוטליב
תפילה ואזכרה ע"י החזן חיים ליס
הכנות:
חבר הנהלת עירית בני־ברק, מר אהרן קופלוביץ
האולם ייפתח בשעה 5 אחה"צ לשיחה עם מכרים וע־עולים חדשים שהגיעו לא מזמן ממונקטש והסביבה
הודעה
אפשר להגיע למקום מתל־אביב, התחנה המרכזית מס. 1 ומפתח־תקוה מס' 88.
במוצאי־שבת, פרשת במדבר, תתקיים מסיבת מלוה מלכה, בבית הכנסת של הרב רבינוביץ בפתח־תקוה, עולי מונקטש והסביבה מוזמנים.

ב"ה
ארגון יוצאי בורשה מרמרוש
טכס אזכרה
לקדושי בורשה
יתקיים ביום ראשון, ג' בסיון תש"ם (18.5.80), בבית עולי מרמרוש, רח' עמק יזרעאל 80, תל־אביב.
מתאספים החל משעה 4 אחה"צ.

ליעקב אילן ווילי
תנחומינו על פטירתה ללא עת של הרעיה והאם
דבורה ז"ל
מרים ומשה הורביץ
צילה ואורי הורביץ
נחמה ואורי בוגוסלבסקי
לאה דוד בוגוסלבסקי

משתתפים באבלה הכבד של
רחל מור
במות
אמה ז"ל
חבריה לעבודה

לחברתנו בעבודה בורנשטיין מרים
השתתפותנו הכנה באבלך במות עליך
אביך ז"ל
אלביט מחשבים בע"מ
ההנהלה והעובדים

אנו משתתפים באבלם הכבד של חברנו
אלי ששון ובני משפחתו
במות עליהם האם
פרידה ז"ל
המקום ינחמכם בתוך שאר אבלי ציון וירושלים
בית עין־צורים

לסגן יוסי ששון
במות
אמך ז"ל
משתתפים בצערך
מפקד החיל ופקודיו

למשפחות שחם ווסרמן
אתכם באבלכם הכבד
במות אם המשפחה
חיה שחם (שמריש)
משפחות מרגלית

במלאת 11 שנה לפטירתו של יקירנו

ג'ורג' א. קלר

ז"ל

תערך אזכרה לזכרו ביום ראשון, ג' סיון תש"ם 18.5.80 בשעה 4.00 אחה"צ בבית העלמין בהרצליה.

המשפחה

במלאת שנה למותו הטרגי של בננו, אחי, גיסי ודודי

יעקב דגני ז"ל

נעלה לקברו להתייחד עם זכרו, ביום שני, ד' בסיון (19.5.80) בשעה 16.30 בבית העלמין בלוד.

אוטובוס יצא בשעה 16.00 מבית המנוח ז"ל רחוב ז'בוטינסקי 7, לוד.

המשפחה

לבורה, עלי, יעל ותמי גונן

כואבים אתכם במות היקר באדם

יאיר ז"ל

ירדנה ויוסף אדרת
אביבה ורוברט אדלר
חנה ואברהם גולדפינגר
יפה ובנימין ויסמן
כרמלה ואלי ורשבסקי
מונה וטיבי טל
ברכה וצבי יפה
רינה וביבי מלצר
חיה ועמי כהן
דלית ונתן קריינר
יהודית וחגי שטרסבורג
יעל ומאיר שמיר
סנדי ורפי ששונקין

במלאת שנה לפטירת בעלי, אבינו, סבנו ואחינו היקר

ד"ר תיאודור בלום ז"ל

נעלה לקברו ונתייחד עם זכרו ביום ראשון, ג' בסיון תש"ם (18.5.80), בשעה 4.00 אחה"צ, בבית העלמין בחולון. הפגישה ליד השער החדש.

אשתו: פני
משפחות: לויאן, בן־זאב, בלום, טרפנר

במלאת שלוש שנים לפטירתו של יקירנו

בנימין גושינסקי ז"ל

נעלה לקברו ונתייחד עם זכרו בבית העלמין בחולון ביום ראשון, ג' בסיון תש"ם 18.5.80 בשעה 3.00 אחה"צ.

המשפחה

ללוטה הירשטיין ומשפחתה

משתתפים באבלכם
במות

האם ז"ל

עמק מפעלי סריגה בע"מ
הועד והעובדים

אוניברסיטת תל־אביב
הפאקולטה להנדסה

לחיים חימלמן ובני משפחתו

משתתפים בצערך הכבד
במות

אמך ז"ל

חבריך לעבודה
בפאקולטה להנדסה
אוניברסיטת תל־אביב

במלאת שנתיים לנפול בננו ואחי היקר

סמל

עקרי דורון

ז"ל

נעלה לקברו ונתייחד עם זכרו, ביום שני, ד' בסיון תש"ם (19.5.80), בשעה 4.30 אחה"צ, בחלקה הצבאית, בבית העלמין קרית־טבעון.

הסעה מביתנו — יזרעאל 41, בשעה 4.15

המשפחה

אזכרה

לחללי גדוד 42

במלאת 32 שנים לנפילת יקירנו במלחמת השחרור
יערך

טכס התייחדות עם זכרם

בבית הקברות הצבאי בנחלת־יצחק ביום שני, ד' בסיון תש"ם 19.5.80 בשעה 16.30.
כמו כן יתקיים באותו יום בשעה 15.00 ביקור בחורשה על־שם יקירנו במחנה סרפנד (צריפין) ובשעה 15.30 יתקיים טכס אזכרה והנחת זר על יד מצבת הזכרון במחנה צריפין.
מתאספים בשעה 13.45 בתחנה המרכזית תל־אביב ברח' הגליל 3 ע"י משרדי „דן".

המשפחות השכולות

ביום ראשון, ג' בסיון תש"ם (18.5.80), במלאת

32 שנים

למערכה על עין גב

נפקוד את קברות יקירינו ז"ל

ונתייחד עם דמותם בבית העלמין, בשעה 17.00.

בני המשפחה
ובית עין־גב

במלאת שלושים־עשרה שנה לנפילת יקירנו

רב־סרן

שגב קרלו הי"ד

במלחמת ששת הימים

נעלה לקברו ונתייחד עם זכרו ביום ראשון, ג' בסיון תש"ם (18.5.80), בשעה 16.00.

נפגשים ליד שער בית הקברות הצבאי בהר־הרצל, ירושלים.

המשפחה

במלאת שנה למותו של חברנו

יום־טוב קליגר

ז"ל

נעלה לקברו ונתייחד עם זכרו ביום שני, ד' בסיון תש"ם, 19.5.80 בשעה 15.30.

המשפחה ובית אלונים

במלאת שנתיים לפטירתו של יקירנו

ד"ר מאיר גורדון

ז"ל

תתקיים אזכרה ביום חמישי, 22.5.80, ז' בסיון תש"ם בשעה 5 אחה"צ בהר המנוחות (גבעת שאול). נפגשים ברחבת בית העלמין.

המשפחה

במלאת חמש שנים לפטירת יקירנו

ד"ר בצלאל שחר ז"ל

נעלה לקברו ונתייחד עם זכרו
ביום ראשון, ג' בסיון תש"ם 18.5.80.
מוקירי זכרו נפגשים ליד שער בית העלמין בקרית שאול בשעה 3.30 אחה"צ.

המשפחה

במלאות שלושים לפטירתה של אמנו, סבתנו היקרה

רבקה לם ז"ל

תתקיים אזכרה וגילוי מצבה, ביום שני, ד' בסיון תש"ם (19.5.80), בשעה 4.30 אחה"צ. נפגשים בשער בית העלמין הישן חוף הכרמל, חיפה.

המשפחה

מלאה שנה למותו של יקירנו

אביגדור אמיר

נעלה לקברו ביום שני, ד' בסיון תש"ם (19.5.80). נפגשים ליד השער החדש בבית העלמין בחולון, בשעה 4.30 אחה"צ.

המשפחה

במלאת שנתיים לפטירת בעלי, אבינו וסבנו היקר

דוד בורובסקי ז"ל

ב"ר משה ז"ל

נעלה לקברו ונתייחד עם זכרו ביום ראשון, ג' בסיון תש"ם (18.5.80), בשעה 3.00 אחה"צ.
קרוביו, ידידיו ומוקירי זכרו נפגשים ליד השער החדש של בית־העלמין חולון.

אשתו: אסתר (ארנה)
בנו: ד"ר אלכס ומשפ'

במלאת שש שנים לנפילתו של יקירנו

אברהם ברוך שטינמץ ז"ל

תתקיים אזכרה, ביום חמישי, ז' בסיון תש"ם (22.5.1980), בשעה 4.30, בבית העלמין הצבאי בקרית שאול.
אוטובוס יצא מתחנת הרכבת צפון ת"א, בשעה 4.

באותו יום בשעה 6 בערב, ייערך
טכס חלוקת מלגות לזכרו
בבית משפחת שטינמץ, גבעתיים, רח' קפלנסקי 26.

המשפחה

ביום השנה לפטירתו של יקירנו

אילון כהן ז"ל

נעלה את זכרו ביום חמישי 22.5.80 (ז' בסיון תש"ם) בשעה 16.00.

נפגשים בשער בית הקברות.

המשפחה

אזכרה וגילוי מצבה
ליקרה באדם והבלתי נשכחת

אליזבט (עליזה) פהר ז"ל

לבית וידה
טימישוארה — חיפה

תערך ביום שני, ד' בסיון תש"ם (19.5.80), בשעה 15.00. בבית העלמין החדש כפר סמיר, חיפה.
אוטובוס מיוחד יצא מבית המנוחה רח' מונטיפיורי 9, חיפה, בשעה 14.30.
תודתי נתונה לכל ידידי מנחמי בכתב ובעל־פה.

בעלה: ישראל פהר

במלאת שלושים לפטירתו של יקירנו

ד"ר יצחק יעקב ביסטריצר

ז"ל

תערך אזכרה וגילוי מצבה ביום ראשון, ג' בסיון תש"ם 18.5.80. היציאה מבית המפד"ל (הקסטל) בתל־אביב, ברחוב אבן־גבירול 166 בשעה 2.00 אחה"צ לבית העלמין בחולון. האוטובוס יעבור דרך בית המנוח, רחוב ילה גאורדיה 53, תל־אביב.

המשפחה

במלאת שנתיים לנפילתו של

סרן ניר זהבי

נערוך אזכרה אצל קברו בהר הרצל ביום שני, ד' בסיון 19.5.80.

נפגשים ליד השער בשעה 15.30.

המשפחה

רג'ינה ג'ינצברג

איננה

ההלוויה תתקיים היום, יום שישי, א' בסיון תש"ם (16.5.80), בשעה 11.30, בבית ההלוויות העירוני ברחוב דפנה 5, ת"א, ותצא לבית העלמין בחולון.

שרויים באבל כבד:
בעלה: דצבי ג'ינצבורג, עו"ד
אחיה, אחיותיה וכל בני המשפחה

אוטובוס יעמוד לרשות המלווים.

חברנו

נפתלי בן־צבי

איננו

הלויה באיילת השחר היום, יום ששי, א' בסיון תש"ם 16.5.80 בשעה 14.00.

המשפחה ובית איילת־השחר

בצער רב אנו מודיעים על פטירתה של יקירתנו

דינה (טולה) בן־יקר

ההלויה תתקיים היום, יום שישי (16.5.80) א' סיון תש"ם בשעה 1.00 בצהרים בבית העלמין בכפר סמיר, חיפה.

המשפחה

במלאת עשר שנים לפטירתו של יקירנו הבלתי נשכח

יהודה מצב טוקטלי ז"ל

נעלה לקברו ונתייחד עם זכרו
ביום ראשון, ג' בסיון תש"ם 18.5.80 בשעה 4.30 אחה"צ, בבית העלמין בנחלת יצחק.

נפגשים ליד שער בית העלמין.

המשפחה

במלאת שלושים לפטירתה של חברתנו

רות לונהיים ז"ל

נעלה לקברה לאזכרה וגילוי מצבה בבית הקברות של קיבוץ ניצנים ביום ראשון, ג' בסיון תש"ם (18.5.80) בשעה 16.30.

המשפחה ובית ניצנים

ביום שני, ד' בסיון תש"ם (19.5.80)
יום השלושים לפטירת יקירנו

יהושע וידלר ז"ל

נעלה לקברו בשעה 15.30.
בשעה 21.30 נתייחד עם זכרו בחדר האוכל.

המשפחה וקבוצת גניגר

במלאת שנתיים לפטירתו של יקירנו

משה בניוביץ ז"ל

תתקיים אזכרה, ביום ראשון, ג' בסיון תש"ם (18.5.1980), בשעה 15.30, בבית העלמין סגולה, פתח־תקוה.

המשפחה

במלאת חמש עשרה שנה לפטירתה של אמנו וסבתנו

עליזה אלפרט ז"ל

תתקיים אזכרה לזכרה, ביום ראשון, ג' בסיון תש"ם, 18.5.80.
נפגשים בשעה 4.00 אחה"צ, בבית העלמין בחולון, ליד השער הישן.

המשפחה

קצין משטרה עד התביעה במשפטו של סגן ניצב לוסקי

„כאשר עובדים 30 שעות יתכן ששוכחים לרשום פרט כלשהו"

מאת בוקי נאה
[illegible]

ניצב עמרם לוסקי קצין הד מטעם הלשכה [illegible] של סגן [illegible] קבלת שוחד והפרת אמונים עמדה גם אתמול עדותו של

סגן-ניצב קווי [illegible] ראש [illegible] הקירות [illegible] הארצי של המשטרה, המפקדה של יהודה זאת לחקור השדות בעבירות פלילית של אנשי משטרה.

בעדותו נתגלו מספר מקרים שבהם החקירה התנהלה שלא כמקובל לפי נהלי העבודה של המשטרה. ההסבר שנתן לכך גבוט היה כי כאשר עובדים שלושים שעות ברציפות יתכן ושוכחים לרשום פרט כלשהו בדו"ח.

אתמול הקר סניגורו של לוסקי את סגן ניצב גבוט שעמד בראש צוות החקירה נגד [illegible]

הקפאה משמשת לריפוי מחלות צוואר הרחם

מאת סופר „מעריב"

שיעור הצלחה מרשים במניעת התפתחות גידולים ממאירים בצוואר הרחם, בעזרת שיטת הקפאה של רקמות, הושג בשנתיים [illegible] בבית החולים „כרמל" [illegible]

אחוז מהנשים שהיו בטיפול ואשר סבלו מדלקות ומצבים טרום-ממאירים בצוואר הרחם, זאת לעומת הצלחה בשיעור 70 אחוז בשיטת הצריבה המקובלת.

ביחידה למחלות צוואר הרחם בבית החולים „כרמל", בהנהלת ד"ר ברונו פסקל, (שהיא יחידה של מח' הנשים) מצוי קולפוסקופ לשם גילוי מוקדם של המחלות [illegible]

אסדת הקידוח חזרה לעלמה

הוארך מעצר חשוד בשוד קלפנים

נדחתה הפלגת הבכורה לראס מוחמד

זכו בפיס

גילוי מצבה על קברו של שמעון דז'יגאן

גלפר אלוף הבזק בשחמט

מאת שאול הון

סערה בפרלמנט הדני:

דנמרק קונה נפט מסעודיה וגם מתחייבת „לא להרגיזה"

מאת אסתר אדרשטון

הגנבים מצאו התכשיטים שהוחבאו בתרמיל צבאי

נחטף תיק יהלומים בשווי 350 אלף ל"י

ילדים שיחקו בגפרורים והציתו דליקה בבית

מאת איה ארנשטיין

מת הצייר יעקב אייזנשר

עבד כרופא 13 שנים ללא רשיון

סאדאת לקארטר: ישראל יצרה

מה ולמה במדד

„אלנה שובי הביתה"

ביולי – תוספת יוקר מירבית 9000 ל"י

בגין: אין סיבה ממשית

צה"ל פעל בלבנון

משה למדן

לפסח ולמשפחה פוני

אסתר לויטה ז"ל

המרכז לטניס בישראל

מודעות אבל גם בעמוד 9

מעריב

שוטר עירני מנע הנחת חפץ חשוד

מאת צבי זינגר

נוסעית של מכונית פרטית שהתכוננו אמש להניח חפץ חשוד ליד מסעדת „דולפין" בעיר העתיקה בירושלים — ניסו לדרוס שוטר אשר הבחין במעשיהם וניסה לעצרם.

בשעה 10 לערך הבחין שוטר במכונית אשר האטה ליד מסעדת „דולפין", ואחד מנוסעיה ניסה להניח חפץ במקום.

השוטר הבחין במכונית וקרא לנהגה לעצור, אולם המכונית ונוסעיה — נמלטו בנסותם לדרוס את השוטר. הוא זינק הצידה ברגע האחרון.

משטרת ירושלים ערכה סריקות באיזור והקימה מחסומים, אולם עד כה בלי תוצאות.

משטרת חיפה חילצה 3 ערבים מזעם ההמון

חילקו כרוזים של רק"ח למען שחרור סטודנטים

מאת ראובן בן־צבי

שוטרי משטרת מרחב חיפה חילצו אמש שלושה צעירים ערבים בחיפה שחילקו כרוזים מטעם תנועת חד"ש (רק"ח) התומכים בסטודנטים הערבים של אוניברסיטת חיפה והתובעים את שיחרורם המידי.

שלושת הצעירים הערבים ניצבו אחרי שעה 7 ברחוב חנה ליד בית „המשביר לצרכן" וחילקו כרוזים לעוברים ושבים. הדבר עורר זעמם של אנשים ברחוב, והם פתחו בחילופי דברים קשים עם הצעירים, עברו לדחיפות, והיה חשש שתפרוץ קטטה. המשטרה שהוזעקה הגיעה מיד למקום, חילצה את הצעירים מזעם ההמון והעבירה אותם לתחנת המשטרה בהדר הכרמל, על פי הוראתו של מפקד המרחב, תת־ניצב אברהם תורגמן, הם שוחררו לבתיהם.

אתמול שוחררו 6 מתוך 9 הסטודנטים הערבים שנעצרו שלשום בקמפוס אוניברסיטת חיפה על־ידי המשטרה בעקבות האירועים שהתרחשו בו ב„יום ירושלים". האווירה בקמפוס עדיין מתוחה מאוד, וגם אתמול היו חילופי דברים קשים בין קבוצות.

אתמול הופץ באוניברסיטת חיפה כרוז מטעם תנועת „קמפוס" השמאלית וועד הסטודנטים הערבים. הם תובעים בכרוז את שיחרורם המיידי של הסטודנטים העצורים והקמת ועדת חקירה בלתי־תלויה כדי לחקור את אירועי שלשום.

הם תובעים מהנהלת האוניברסיטה „להגן על שלום הסטודנטים הערבים והיהודים הדמוקראטים ועל זכותם ללמוד באוניברסיטה ולהביע דעותיהם הפוליטיות".

נשיא האוניברסיטה גרשון אבנר הזהיר לפני כן כי חופש הביטוי בקמפוס יישמר, אך יהא מתוכל כיד למנוע התארגנויות נגד הציונות, המדינה והיהודים.

חשודים באחזקת סמים נעצרו בקריית־שמונה

מאת מנחם רהט

170 אצבעות חשיש, בסך הכל כחצי ק"ג, נתפסו אתמול בביתו של אחד מגדולי סוחרי הסמים של קרית שמונה. האיש, בן 22, נעצר לאחר מעקב ממושך אחריו, ונסיונות התחמקות מרובים מצידו.

החשיש, ששוויו 80 אלף ל"י לערך, נמצא בחיפוש שאנשי משטרת קרית שמונה ערכו בביתו, בשיתוף היחידה המרכזית של משטרת מרחב הגליל וכלבים מאומנים לגילוי סמים.

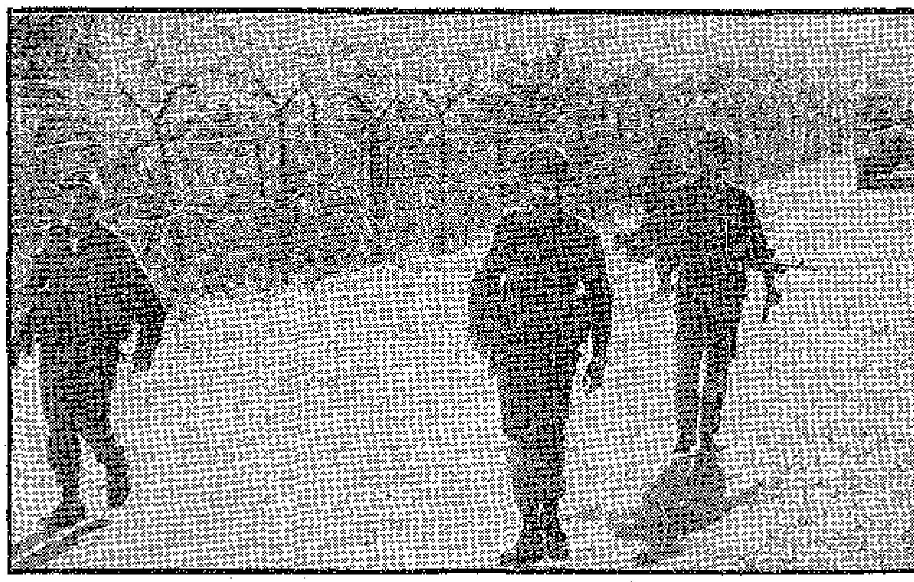
יחד עם החשוד נעצר בביתו אדם נוסף, גם הוא בן 22, החשוד כי הגיע לבית כדי לקנות מנה סם. שניהם נעצרו.

במהלך הסריקות נעצר אדם שלישי, שבביתו נמצאה כמות קטנה של סמים ו־18 סרטי זימה.

מארגן „מרתון פסיכולוגי" שוחרר בערבות ממעצרו

דן כרמון, מארגן „המרתון הפסיכולוגי", שנעצר לפני שבוע כחשוד בעבירות מסים לפי חוקי מס־ערך־מוסף, שוחרר ביום חמישי בבית־משפט השלום בת"א בערבות של 200 אלף לירות.

לבקשת חוקר המכס, שמוליק מיזליק, הוציא השופט אהרון פרידגר צו־עיכוב יציאה מן הארץ נגד החשוד. (פ.)

סיור צה"ל לאורך גבול לבנון, אחרי חיסול החוליה בת שלושת המחבלים שניסתה לפרוץ שלשום בלילה את גדר המערכת. (תצלום: דובר צה"ל)

מחיר העוף ממריא מחר — ועוד כנפיו נטויות

מאת עמירם פליישר

העוף הטרי יתייקר במוצאי שבת שוב, והפעם ל־60.80 ל"י הק"ג (מחיר סיטוני ללא מע"מ). מחיר העוף בשווקים יהיו איפוא 115—125 ל"י הק"ג.

יעקב דורון, מנכ"ל מועצת הלול, אמר אתמול כי ההתייקרות הנוכחית מביאה את מחיר העוף הטרי לעלותו המציאותית, על־פי התחשיבים שלפני עליית מדד חודש אפריל. הוא הוסיף: „עם זאת ברור כי עליית המדד תחייב אותנו לשאת ולתת עם משרד החקלאות ומשרד האוצר על תיקוני המחיר שוב".

בעקבות ההתייקרויות שחלו בחודש אפריל בתשומות הייצור מגיעה הסובסידיה הממשלתית של העוף הקפוא ל־22 ל"י הק"ג.

עם ייקור העוף לצרכן אמרו אנשי מועצת הלול כי משרד האוצר אינו מעוניין להמשיך לסבסד את העוף הקפוא ביותר מ־20 ל"י הק"ג. פירושו של דבר, שמחירו יעלה בקרוב.

תבואות יאוחסנו ב„מטמור" — במקום שיגיעו למדינות ערב

מאת אהרון פריאל

עשרות אלפי טונות של גרעיני שעורה וחיטה מ־100 משקים בדרום ובנגב, שעמדו להימכר בזול לסוחרים ערביים ולהישלח למדינות ערב — יוקלטו במכון „מטמור", כך מסר אמש מאיר כהלון, מנכ"ל ארגון הקניות של מושבי הדרום.

המדובר בהרבה גרעיני תבואה מסוגים ירודים, שהממשלה לא תקנה אותם מהחקלאים. גרעינים אלה עמדו להימכר לסוחרים ערביים במחירים נמוכים עד כדי הפסד.

מכון „מטמור" יקנה מהמשקים חיטה ב־8000 ל"י הטונה ושעורה ב־7800 ל"י הטונה. מאיר כהלון הסביר: „כך נמנע את התמוטטות מחירי הגרעינים, את ההפסדים למשקים ואת מכירת היבולים לסוחרים ערביים".

לדבריו, בעקבות החורף הגשום מובטחת השנה הספקה סדירה של חציר וקש, וארגוני הקניות של המושבים התארגנו כדי למנוע הפקעת מחירים על ידי סוחרים המפיצים עתה שמועות על מחסור, כביכול, של חציר וקש להאכלת בעלי־חיים.

נהג טרקטור גילה מטמון חבלה בבת ים

מאת נורית הברת

חומרי חבלה שבשימוש צה"ל נמצאו אתמול בבוקר על־ידי מפעיל טרקטור שעבר במגרש ריק ברחוב הנשיאים בסמוך לרחוב ז'בוטינסקי בבת ים.

228 נפצים ארוזים בקופסאות, 45 אצבעות חומר נפץ פלסטי ופתיל בטחון שאורכו 25 מטר נמצאו בתוך שקית ניילון גדולה שהוטמנה בחולות.

האיש עבד בהכשרת השטח, ובשעה 9 לפני הצהריים, העמיס בכף הטרקטור את החבילה ומשראה אותה חשד בה. הוא הזמין מיד את המשטרה. בתוך דקות ספורות הגיעו למקום חבלן המשטרה מלווה במפקד תחנת בת ים, רב־פקד עזריה זמיר.

החבלן הרתיק את החבילה ובדק את תוכנה. המשטרה חוקרת כדי למצוא את מחביאי החומר, ונראה כי אלה אנשי העולם התחתון.

הסתיימה השביתה בעיריית אשדוד

מאת עזרא ינוב

שביתת 1200 עובדי עיריית אשדוד הסתיימה אתמול בצהריים, לאחר שהנהלת העירייה נאותה לשלם לעובדים את דמי השביתה.

שאר סעיפי המחלוקת בין הצדדים יועברו לדיון וסיכום בוועדה פריטטית הפועלת לחיסול הסיכסוך בעיריית אשדוד.

שומר מזוין ילווה צוותי חדשות בשטחים

מאת דליה מזורי

שומר מזוין יתלוות מעתה אל צוותי הרדיו והטלוויזיה שיוצאו לסקר ארועים בשטחים המוחזקים.

הוראה זו הוציא אתמול מנכ"ל רשות השידור יוסף לפיד, והיא חלה על כל צוות של רדיו וטלוויזיה היוצא לסיקור אירועי חדשות ביהודה, שומרון ורצועת עזה.

ההוראה ניתנה בעקבות מקרים שארעו באחרונה, שמכוניות של אנשי הרשות נרגמו באבנים בהיותן בשטחים המוחזקים.

היום פסק הדין בערעור נאשמי רצח כלא שאטה

מאת סופרת „מעריב"

אמצעי בטחון חמורים ינקטו הבוקר בבית־המשפט העליון לקראת השמעת פסק הדין בערעורים של נאשמי הרצח בכלא שאטה. פסק הדין יושמע היום, עשרה חודשים לאחר פתיחת הדיון על הערעור.

שישה אסירים המרצים עתה את עונשם בכלא רמלה ערערו על עונש מאסר העולם שנגזר עליהם לאחר שהורשעו ברצח יפת נגר בכלא שאטה. בין המערערים סמי אלקים, שעמד בראש „בית הדין של העולם התחתון בכלא". מערער נוסף, יצחק קיש, הצליח להימלט מכלא רמלה לפני כשנה וחצי אך נתפס והוחזר לתאו בכלא.

פסק הדין משתרע על יותר ממאה עמודים מודפסים, ונראה שהוא לא יקרא היום בפני השופטים, אלא יימסר לידי האסירים. לפיכך לא צפויה היום ישיבה ארוכה של בית־המשפט.

המשמר האזרחי לא שמר על נשקו בראשון לציון

צוות חקירה מיוחד הוקם אתמול במשטרת ראשון לציון לגילוי גנבי נשק ותחמושת מנקודת המשמר האזרחי בשיכון המזרח בעיר.

עשרות שוטרים פתחו בחקירה מקיפה, לאחר שאתמול לפני הצהריים נתגלתה הפריצה לנקודת המשמר האזרחי וגניבת רובים ומחסניות טעונות כדורים מתוך ארונות שבהם אוחסנו כלי הנשק והתחמושת.

בחקירה הוברר שהגנבים פרצו לבסיס המשמר האזרחי לאחר שעקרו את סורג החלון. אתמול נערכו גם סריקות וחיפושים בכל האיזור, אולם טרם נעצר איש.

מודעות בידור
ראה עמוד 29 וב„סופשבוע" עמודים: 40, 41, 42, 43, 44, 45.

מעריב שלשבת

מה הבטיח קארטר לסאדאת כדי שיסכים לחדש את שיחות האוטונומיה?

● האם מביא היום השגריר האמריקני מסר מקארטר גם לראש הממשלה?
● חליל הודיע לבורג כי גנראל עלי ייצג את מצרים בכל שאלות הבטחון, ושאל אותו מי ייצג את ישראל בעניני בטחון. בורג השיב: אני
● עזר וייצמן הודה, בתשובה ל„תחקיר" של השר יגאל הורביץ, כי סאדאת לא גילה לו דבר על כוונותיו
● שר הבטחון התנה את שובו לצוות המשא ומתן בכך שבגין יבקש אותו לשוב, אך ראש הממשלה חיכה לטלפון של וייצמן אליו...
● המצרים הציעו שהאמריקנים יאיישו תחנות התראה ביהודה ושומרון „כמו בסיני"

מאת יוסף חריף

בישיבת הממשלה השבוע דיווח שר הבטחון, עזר וייצמן, על ביקורו האחרון במצרים ואת עיקר שימת־הלב משכה, כמובן, שיחתו „תאי־שית" עם הנשיא סאדאת, שלקראת סוף־השבוע שעבר הודיע על החלטתו להשעות את שיחות־האוטונומיה.

לא ברור בדיוק לשם מה הוצרך שר־הבטחון לנסוע הפעם לקהיר. אם כדי „לסכם את הנורמליזציה" — כפי שהוסבר לפני צאתו למצרים — הרי שעמיתו שר־ההגנה עלי, שעמו „סיכם את הנורמליזציה", שהה בישראל מה־1 במאי ועד ל־ד בו ואפשר היה בתוך פרק־זמן זה לסכם כאן את הטעון סיכום. ככלות הכל לא סוכמו ענינים קובעי־גורל שכאלה במהלך הביקור במצרים, ש־היה הכרח לערוך ביקור מיוחד (בסך־הכל דובר הפעם על תנועות אוטובוסים, האצת תהליך קב־לת אשרות־כניסה וענייני בנקאות).

בנסיבות שקדמו להשעיית השיחות ולהתפר־כות בממשל במצרים, לא ברור היה מדוע כה חשוב הדבר ששר־הבטחון יראה את סאדאת — אבל העובדה היא שעזר ר א ה את סאדאת ושוחח עמו א י ש י ת, וכיוון שבינתיים אירע מה ש־אירע — ציפו חברי הממשלה, בישיבתם השבוע, בענין מיוחד לשמוע דו"ח מפי שר הבטחון, עזר וייצמן.

העובדה, שוייצמן כה מקורב לסאדאת („ידידי עזרא"...) ומקובל עליו וכן העובדה שהיה השר הישראלי הבכיר האחרון שנפגש־פנים נשיא מצ־רים בעת שכבר גמלה אצלו ההחלטה להפסיק את השיחות, הן אשר יצרו, כנראה, את הרקע אצל השרים, כי הפעם יוכלו סוף־סוף לשמוע דבר מוסמך על מהלכו התמוה של נשיא מצרים.

עזר: סאדאת לא אמר לי

ובכן, וייצמן סיפר על שיחתו עם סאדאת, שנגעה, בין השאר, בשאלות הגלובאליות והאי־זוריות, שלשתי המדינות — מצרים וישראל — יכול להיות ענין משותף בהן. אבל הם לא דיברו על... האוטונומיה.

חברי הממשלה, ש„התאכזבו" מגילויו של שר־הבטחון, ביקשו בכל זאת לדעת כיצד קרה הדבר, ששר־הבטחון נמצא בקהיר, נפגש עם שריה הבכירים של מצרים ולא עוד אלא ששוחח א י ־ ש י ת עם סאדאת עצמו, ולא חש דבר מכל ה־מתרחש שם — —

הרגשתי במתיחות מסויימת אצל כמה מאלה הסובבים את סאדאת — סיפר וייצמן, כמו שמבי־קש להצביע על כך שבכל זאת חש במשהו...

עזר — זינק שר־האוצר, יגאל הורביץ, וב־סגנון הצברי הבלתי־מהוקצע שלו — הוא אמר לך או לא אמר לך?...

„לא, הוא לא אמר!" — נתוודה וייצמן, אך הוסיף בנימה של ניחומים־עצמיים — „וגם למצ־רים הוא לא אמר!"...

נקל לשער, כי שר־הבטחון לא שבע נחת מהתפתחות זו. במיוחד עכשיו, כשאחרי תקופה ארוכה של „חרם" שהטיל על משלחת השרים לשיחות האוטונומיה, הסכים להצטרף אליה ול־קחת חלק במשא־ומתן. למען הדיוק, איש מאלה שהפצירו בו בעבר שלא יפרוש מן הוועדה, ברא־שותו של שר־הפנים, ד"ר יוסף בורג, לא חזר על הפצרתו. היה זה האלוף טמיר ש„הסביר" לד"ר בורג שעזר רוצה, או מוכן, לחזור לוועדה, אך רק אם יתבקש על־ידי ראש הממשלה. ד"ר בורג הביא את הדבר לפני מר בגין ותגובתו היתה: ה ו א (וייצמן) התפטר... אם הוא מעוניין עכשיו לחזור — בבקשה.

שר־הפנים, שביקש לרדת לסוף כוונתו של ראש הממשלה בשאלה זו — לאור „הניסות ה־עדין" של תגובת ראש הממשלה — שאל את בגין אם יכול הוא להשיב לוייצמן, ששובו לוועדת־השרים לעניני האוטונומיה הוא „על דעתו של ראש הממשלה".

תגובתו של בגין היתה: „בהחלט, כן".

בורג נזדרז להביא את הדבר לידיעתו של שר־הבטחון בהתאם לנוסח שסיכם עם מר בגין („על דעתו של ראש הממשלה"), אבל הדבר לא הניח, כנראה, את דעתו של וייצמן. אומרים לנו, כי תגובתו של שר־הבטחון היתה: „אני לא אח־זור עד שבגין יבקש ממני"...

ד"ר בורג עמד על שלו: כל מה שאני יכול לומר לך הוא ש„זה על דעתו"... למה לא תצל־צל לו?

וייצמן קיבל את העצה, צלצל אל ראש ה־ממשלה: בורג ביקש ממני לחזור... ואמר לי שזה על דעתך!...

בגין: אמנם כן...

סוף־דבר, וייצמן הואיל לחזור לוועדת־האו־טונומיה, כשהמניע העיקרי שלו — כך הסבירו מקורביו — היה ש„עכשיו מגיעים (בשיחות) ל־נושאי ה ב ט ח ו ן".

אלא שהחזרת שלום־הבית בתוך ועדת האו־טונומיה אין בה כדי לקדם את שיחות האוטונומ־יה — עם וייצמן במשלחת המשא־ומתן, או בל־עדיו. אמנם היה זמן ששר־הבטחון האמין, שיחסיו האישיים המיוחדים עם סאדאת הם גורם חשוב, אם לא עיקר, להצלחה, אבל דומה, כי הדברים הגיעו לשלב, שבו לא נראה גישור אפשרי על פני התהום הפעורה בין עמדות הצדדים. עזר יז־כור, מן הסתם, את אשר אמר הוא עצמו לנשיא קרטר: „טועה סאדאת אם הוא חושב ש„תקדים סיני" (נכונותה של ישראל להחזיר את הריבונות לידי מצרים ולפנות את כל הישובים) יפעל גם בגזרות אחרות". הנה ז ה שורש הוויכוח. מצרים תובעת שישראל תהיה זקוקה ל ה ר ש א ת של מינהלת האוטונומיה בכל הנוגע לתנועות צה"ל ביהודה ושומרון; כלומר, הבטחון לא יהיה מסור באורח בלעדי לשיקול דעתה של ישראל. האם שר־הבטחון היה מוכן להתפשר על כ ך? אם לא — ממה יש לסאדאת להיות „מאוכזב"?

ביום חמישי שעבר, ה־8 במאי, צלצל שגריר ארה"ב בישראל אל ראש הממשלה, מנחם בגין, והודיע לו, כי עתה־זה קיבל הודעה מהשגריר ליגוביץ, לאחר שיחתו עם הנשיא סאדאת (באמצ־עות השגריר האמריקני בקהיר, אלפרד אתרטון) ולפיה מתבקשת המשלחת הישראלית לשיחות־האוטונומיה שלא לבוא בשבוע הבא לקהיר.

יום קודם לכן סוכם בשיחות האוטונומיה ב־הרצליה על דעת כל המשתתפים, כי הישראלים יבואו לקהיר וביחד עם המצרים והאמריקנים יעשו מאמץ לקידום אמיתי של שיחות האוטו־נומיה, כך שלקראת ה־26 במאי יוכלו לבשר לעו־לם על התקדמות של ממש.

ליגוביץ נדהם

מה קרה? — תהה ראש הממשלה.

על פי מה שנמסר לו — ללואיס — דרוש לסאדאת שהות ל„הירהורים" (במקור reflections) בכל הסוגייה של האוטונומיה.

נראה, כי בתחילה לא היו הפרטים ידועים גם לאמריקנים. כך, למשל, סברו הם (הן ליגוביץ והן השגרירים לואיס ואתרטון), כי מדובר רק בהשעיית השיחות בדרג המיניסטריאלי, בעוד קבוצות־העבודה יוסיפו בדיוניהן, כרגיל. אבל סאדאת תיקן להם מיד את טעותם. „הכל מושעה" — פסק. וכנראה, שהודעתו לשגריר ליגוביץ על החלטתו הותירה אותו בתדהמה כה רבה, עד שלא מסוגל היה להיכנס עוד לפרטים.

על החלטתו להשעות את שיחות־האוטונומיה מסר סאדאת לליגוביץ לקראת סוף השיחה ביני־הם, בשבוע שעבר. משנתברר לשגרירו המיוחד של הנשיא קרטר, כי אין בכוחו להניא את סאדאת מצעדו זה, ביקש שלפחות לא יינתן פומבי להחי־לטתו עד אשר יימסר הדבר לראש הממשלה בגין, מכלי התקשורת. ל„מחווה" זו מוכן היה סאדאת.

מוצטפה האליל ובוטרוס ראלי, שלא ידעו מימינם לשמאלם, ואשר סיכמו ביום ד' שעבר, כי המשך השיחות יהיה בקהיר כעבור שבוע, ידעו להאשים את מנחם בגין בהשעיית השיחות. וכל כך למה? מפני שבעצם ימי השיחות בהרצליה יצא ראש הממשלה בהכרזה, כי ישראל לא תסכים בשום פנים לוותר על עמדתה, שהבטחון ביהודה ושומרון יישאר בידיה...

לראש הממשלה לא נותר אלא לומר, בתקי־פות לשמע האשמה זו: מה חושב לו סאדאת ומה חושבים להם המצרים — הם יגידו לנו מה דרוש לבטחוננו?!

נראה, שאמנם כך. מצרים מתיימרת לקבוע את מהות האוטונומיה, לרבות זכויותיה וחובותיה של ישראל ב ת ח ו ם ה ב ט ח ו ן.

נסיונה הראשון של מצרים בענין זה בא לידי גילוי במסמך מצרי על מהות רשות הממשל העצ־מי של האוטונומיה, שהוגש לאמריקנים ואשר הו־בא גם לידיעת ישראל (בין השאר מוצע באותו מיסמך, כי מקום מושבה של רשות הממשל העצמי יהיה במזרח־ירושלים!). בסעיף הנוגע לבטחון מצטט המיסמך את הנאמר בהסכם קמפ־דייוויד לגבי נסיגת הכוחות הישראלים והיערכותם מחדש באתרי בטחון מוגדרים, ובאותו הקשר באה רק תוספת קטנה — שאין לה זכר בהסכם קמפ־דייוויד — והאומרת, כי לכל תנועות הצבא אל תוך הטריטוריה (של האוטונומיה) וממנה תידרש ה ר ש א ה (של „רשות הממשל העצ־מי" כמובן).

מסתבר, כי אפילו האמריקנים נדהמו ממיסמך זה.

ככל הידוע עלה הנושא בשיחותיו של ראש הממשלה בבית־הלבן עם הנשיא קרטר. מה פי־רוש הדבר הזה — שאל בגין — האם אין ה־מצרים מתכוונים בכך למודל של אוטונומיה, אשר פירושה המעשי מדינה פלשתינאית גם אם לא תיקרא בשם זה?

„לא" — התערב השגריר ליגוביץ כשהוא מנסה להרגיע את הרוחות — „בירורתי את הדבר והמצרים אמרו לי שאתה יכול להתעלם מזה"...

בגין: ל נ ו לא אמרו זאת ולא לקחו את המיסמך בחזרה!

גלגולו של מיסמך עלי

לא ברור עד עצם היום הזה על סמך מה יכול היה ליגוביץ לומר לראש הממשלה „להתע־לם מזה", שכן בינתיים נתברר, כי לא זו בלבד שהמצרים לא נסתלקו מתביעתם, אלא להיפך, את אותה פיסקה קצרה במסמך הקודם, מינואר 1980, הרחיבו המצרים כהנה וכהנה, כדי מסמך המת־זיק תשעה עמודים — הלא הוא „מסמך עלי", שהגיש שר־ההגנה המצרי בשבוע שעבר לצוותי המשא־ומתן.

מעניין הדבר, כי ה א מ ר י ק נ י ם סירבו לקבל את המסמך החדש בטענה, כי קבלתו כמוה כהתחלת משא־ומתן על תוכנו, ואילו התוכן ב־עיקרו לא נראה אף לאמריקנים. ב„מסמך עלי" באה למעשה לידי ביטוי ההשקפה המצרית על מהות האוטונומיה. ואף על פי שהם מדברים רק על „ישות פלשתינאית", כיצד שיש לממשן כתום חמש השנים הראשונות של האוטונומיה, הנה על פי המהות, כפי שהיא נתבעת על ידי מצרים, מדובר במדינה פלשתינית. כך, למשל, מודגש שוב, כי תנועת כוחות צה"ל, גודלם, היקפם ומסלולי תנועתם — כל אלה צריכים להיקבע על דעת רשות הממשל העצמי. ואף זאת: בטחון־הפנים, אף הוא צריך להיות מתואם עם „המשטרה החזקה", שעתידה לקום באוטונומיה, מכוח הסכמי קמפ־דייוויד. ל„משטרה החזקה" צריכים להיות על פי התפיסה המצרית שרותי־בטחון ומשמר־גבול ו־לזה תחנות־ביקורת („צ'ק־פוינטס") כדי שיוכלו לפקח על תנועת היוצאים והנכנסים.

כשנשאל גנרל עלי, ראש הנושאים־ונותנים מצד מצרים, על דבר הקמת „היישות הפלשתינ־אית", בעוד אשר בהסכם קמפ דייוויד מדובר רק באוטונומיה — השיב „לא הבינו אותי כראוי... יש לי רק כמה מאות או אלף מלים באנגלית... לא התכוונתי ליישות במובן המדיני, אלא ל„יישות גיאוגרפית".

ו„יישות" כזאת יש לתחמה בגבולות ובתחנות לביקורת הגבולות, שיהיו בידי המשטרה של התו־שבים הערבים של יהודה ושומרון ועזה...

מסתבר, כי מידת ההתמצאות של האמריקנים איננה מן הגדולות. בהנחה שהאמריקנים אינם רוצים להטעות סתם את ישראל, הרי שאין הם מגלים התמקות יתירה, במה ששומעים מן המצ־רים ומעבירים לנו. ומעשה שהיה יוכיח: כפי ש־ראינו, לא חזרו בהם המצרים מתוכן המסמך ה־ראשון, אלא פיתחו את הקונספציה היסודית שלי־הם, לכלל תכנית מגובשת ואוטרמיזית יתר על כן, הם לא היססו לתבוע מעמד מיוחד גם להם (בעזה) וגם לירדנים (ביהודה ושומרון), על־ידי הכללת כוחות ירדניים ומצריים ב„משטרה החז־קה", שעליה מדובר כהכללה בהסכם קמפ דייוויד. כל זה כלול ב„מסמך עלי" המעודכן.

„הם לא הראו לי"

לקראת הנחתו על שלחן המשא־ומתן, בישר השגריר ליגוביץ לישראלים: הפעם אתם עומדים לקבל מידי המצרים „חומר טוב". אין זאת, אלא שליגוביץ היה משוכנע, כי המצרים אכן „תיקנו" אותו סעיף שלגביו אמר לראש הממשלה — על דעת המצרים — שהוא יכול להתעלם ממנו.

האם אתה מוכן לסמוך ידך על „מסמך עלי"? — שאל ד"ר בורג את השגריר ליגוביץ וכיצד יכולת לומר לנו, כי מסמך כזה הוא „חומר טוב"?

כך הם א מ ר ו לי — הצטדק ליגוביץ — הם ל א הראו לי את התוכן...

כך, בזה אחר זה, לא היססו המצרים לפגוע ביוקרתו של השגריר האמריקני המיוחד, סול לינו־ביץ, ובאמינותה של ארה"ב (אגב, הגנרל עלי מבקש להועיד לאמריקנים תפקידי פ י ק ו ח בגדה המערבית. הוא מציע שיוקמו תחנות־התראה, כמו אלה שהוקמו בשעתן בסיני, ושיאוישו על־ידי אמריקנים...).

שיטה זו של משא־ומתן בתהליך העקר הזה, הקרוי שיחות־אוטונומיה, יכולה היתה להימשך, אלמלא החלטתו החד־צדדית של הנשיא סאדאת להפסיק את השיחות. אפשר שדווקא צעד זה שלו, גרם להתפכחות בירושלים. וכבר נשמעו הקולות הראשונים בכיוון זה בישיבת הממשלה השבוע, כאשר גם מקרב חברי משלחת המו"מ על האוטו־נומיה, החלה נשמעת המחשבה, שאמנם „אין להתרגש ואין להתעצבן", כפי שיעץ שר־הפנים, ד"ר יוסף בורג, אבל אין גם להיתפס ולשוב לשיחות בלא בירור יסודי ומוקדם — תחילה בממשלה ואח"כ עם האמריקנים והמצרים, ל פ נ י החידוש הפורמלי של שיחות־האוטונומיה.

„אני אנהל המו"מ על הבטחון"

אפשר להבין מדוע בגין לא התרגש ממעשהו של סאדאת, שלעבור ימים מספר חזר בו, לפי בקשתו של הנשיא קרטר והודיע, כי ה ו א מחדש את השיחות. במה האשימו את בגין? בכך שהוד־עתו כי ישראל לא תוותר בנושא־הבטחון, כפי שחזר והכריז בפתיחת ועידת הליברלים, גרמה להפסקת השיחות. אם נגזר שהשיחות יופסקו — הירהר, מן הסתם בגין, מוטב שיופסקו על ענין מ ה ו ת י ולא בגלל איזה סעיף נוהלי.

עכשיו, משהודיע סאדאת, כי השיחות יחודשו היוסיפו להתנהל על פי אותה מתכונת ועל פי אותן שיטות?

הצבתו של הגנרל עלי בראש הנושאים־ונותנים, נתפרשה כצעד המכוון „להזמין" שמהצד השני — ישראל — יעמוד עמיתו, שר־הבטחון, עזר וייצמן, שהמצרים רואים בו פארטנר נוח יותר.

אם זו היתה הכוונה, הרי שאת התשובה הישראלית בענין זה כבר קיבלה מצרים בשבוע שעבר בהרצליה. היה זה ראש הממשלה המצרי לשעבר, מוסטאפה חאליל, שאמר לישראלים, כי הנה מתקרבים הצדדים לשלב, שבו צריכים להידון ביסודיות שאלות הבטחון. כיון שכך, סבורים המצרים, צריכים להיכנס לשיחות „אנשי מקצוע".

הרפרנט שלי לענייני בטחון — אמר חאליל — זה גנרל עלי. מי יבוא מצדכם?

בורג: א נ י...

חאליל: אל תבין אותי לא נכון, לא התכוונתי להתערב בעניניכם...

ה„רמז" שהבין דיין

הקיצור, אם המצרים מתכוונים לנהל את המו"מ רק עם עזר וייצמן — אין זה וודאי כלל, שישיגו את מבוקשם. הרכבה של ועדת־האוטו־נומיה מלכתחילה נעשה כך, שלא למשה דיין ולא לעזר וייצמן — הנושאים־ונותנים הראשיים במו"מ עם מצרים על ס י נ י — תהיה השפעה מכרעת. דיין הבין את ה„רמז" של בגין ונסתלק בכלל. וייצמן פרש מן הועדה ועכשיו חזר בו, אך ספק אם בעניין יהודה ושומרון יוציא בגין מידיו את המושכות.

משום כך, לא מועדי השיחות, שיצטרכו להיקבע עתה מחדש על דעת כל הצדדים, ולא הרכבה זוחדש של המשלחת הישראלית לשיחות אלה, הם שיקבעו, אלא עמדות הצדדים.

בנאומו השבוע הודיע סאדאת על חידוש השיחות ועל כך שהוא ידון עם צוותו על עמדותיה של מצרים, ל פ נ י שהשיחות יחודשו.

סדאת נתרצה לקרטר והודיע על נכונותו לחדש את שיחות־האוטונומיה. האמת היא, שנשיא ארה"ב עשה חסד עם סאדאת ו„הוריד אותו מן העץ". בניגוד לפעמים קודמות איש בירושלים לא התרגש הפעם מהלכו „הדרמטי" של סאדאת.

ראש הממשלה לא התרגש גם אמש, כאשר הודיעו מקהיר, שסאדאת מאיים שוב להפסיק השי־חות בגלל קבלה בכינול של „חוק ירושלים". קשה לדעת מה יבטיח קרטר לסאדאת כתמורה על אי ביצוע איום זה, כשם שלא נמסר עד כה מה היתה התמורה של קרטר לסאדאת בעד חידוש השיחות.

לואיס ביקש פגישה

לירושלים לא נמסר דבר. השגריר האמריקני סמואל לואיס, ביקש לקיים פגישה — היום — עם ראש הממשלה. את הפגישה ביקש לואיס בדחיפות, עוד בהיותו בוושינגטון. אפשר שהוא מביא עמו משהו מקרטר גם לבגין, במקביל לשיחת־הטלפון המבטיחה לסאדאת, שהמריצה אותו לחזור בו מהשעיית השיחות.

אבל יהיה התמריץ של קרטר לסאדאת אשר יהיה, בגין יאמר, מן הסתם, לחברי הממשלה

(סוף בעמוד 19)

אבא אבן ● אשמת חברון

משמעותה של טרגדיה, לפי הגדרתם של היוונים הקדומים, איננה בפגיעה שאדם נפגע מיד רעהו, אלא בנזק שהוא כופה על עצמו. אין ספק שכלל זה יפה לגבי המהומות והמתיחות בחברון. רובה ככולה תוצאת מדיניות בלתי־אחראית.

שלוש־עשרה שנה היתה רגיעה. איש מאיתנו לא הישלה את עצמו להאמין, כי תוסלו מוקדי האיבה שמתחת לשטח הרוגע. יש משהו תריג ויוצא־דופן בעצם החזיון של ממשל שעם אחד מטיל על עם אחר נגד רצונו. מצב זה שאב את הצדקתו היחידה מאופיו הארעי המוצהר וממציאות של אפס ברירה. כל עוד הסתלקותו של צה"ל גוררת סיכון בטחונה של מדינת ישראל, הרי שקול הבטחון של המדינה כנגד החריג שבקיום ממשל זר.

ממשלות קודמות בישראל היו מודעות למציאות הנפשית הגועשת במעמקית של אדמת חברון. הן השכילו לדעת ולהבין, כי במצבים כאלה דו־קיום בשלום מחייב מידה של הפרדה. יהודים התגוררו בסמוך לערבים בלי להיכנס לגופם ולנשמתם ולא נעשה שום מאמץ לקבוע מסמרות לגבי מעמד הקבע של האיזור. גולדה מאיר ז"ל הודיעה שאפילו לא יהיה איזור זה כלול בשטח הריבונות של ישראל — קיימת ועומדת זכותם של יהודים לגור בעיר קבורת אבותיהם.

ההפרדה בהווה והעירפול לגבי העתיד לא היו נוחים לשוחרי פתרונות חדים וחלקים. אך הלך ונוקם אורח־חיים שגם אם לא היה כליל השלימות, הרי לא היה בלתי נסבל.

* * *

אמנם הוזקרנו על מסך הטלוויזיה לאחרונה פרצוף מבהיל של אחד מאזרחי המקום המטיף לגירושם של כל הערבים מהארץ. הרשע, הטמטום ויצר ההתאבדות שאיפיינו אותו אזרח ייתכן כי אינם נחלתם של כל אזרחי האיזור היהודים. אולם די בדוגמה זאת להוכיח כי לא כל אלה שהלכו להשתקע בקריית ארבע ראו עצמם שליחים לקידום הרמוניה בין יהודים וערבים. על הבטחון המשקט בחברון וסביבותיה רבץ מישקע כבד של קנאות יהודית לצידה של המשטמה הערבית המתבהבת — ואינה מתלקחת.

* * *

עד שהאיבה התלקחת ביום רציחת אורח יהודי ההולך לתומו. כל ממשלה מיושבת בדעתה היתה מגיבה ע"י מאמץ לבודד את התבערה — ולא להרחיב אותה. מן הדין היה לחפש את התוקף ולהעמידו למשפט. במקום ההגיון הפשוט הנה, המציאה הממשלה את ה„עקרון" של „תשובה ציונית". הציונות — בשורת השוויון והקוממיות של עם מפוזר ונרדף — הופכת מירשם ל„עשיית חשבונות" בשרשרת של התגרויות ונקם. האפשר להעלות על הדעת ניוון כנה של המושג הציוני ?

על רקע זה מתקבלת החלטה ממשלתית לתקוע כמה מוסדות יהודיים לתוך תוכה של חברון. בהשראתו של שר הבינוי והשיכון נופל הפור על „ישיבה" — שעמיתו שר הדתות מגדיר אותה כמיזרת מעיקרה. המושג „ישיבה" קשור בתודעתנו ברעיון של „בית מדרש", מקום שאיבת תעצומות־הנפש של עם צמא־תורה. בהחלטת ממשלת הליכוד הופכת ישיבה למכשיר עונשין המרוקן מכל תוכן של צורך רוחני. (צא ולמד כמה מטבעות יפות — „ציונות", „ישיבה" — נשחקו כאן בין אבני־הריחיים של מדיניות מבולבלת וגבוכה).

מיד מתברר כי להחלטה זאת אין גיבוי פרלמנטרי או ציבורי! הממשלה מתחמקת מכינוס וועדת חוץ ובטחון מתוך ידיעה שרוב חבריה מסתייגים מההחלטה הטעונה אישורים. בתפוצות היהודיות אין שמץ של הבנה או אהדה לצעד המיועד ומסוגל רק לחרחר ריב ומדון.

בזירה הבינלאומית קוצרת הממשלה בחשולים של גינויים וביטויי מורת־רוח על מיבנה שלא הוקם — וספק אם יוקם אי־פעם! אילו היו מעשים אלה מיוחסים לחלם היתה רווחת הנחה, כי יש כאן הפרזה ספרותית, הזיית החורגת מכל תחום של מציאות.

כלום יש קשר כלשהו בין הרקע הזה ובין מיתקפת הרצח הנפשעת שביצעו מחבלים ב־2 במאי ? דווקא בגלל דגישות השאלה הצורבת מוטב שנרחיק אותה מזירת מאבקינו הפנימיים ונסתמך על חוות־דעת יהודית. הן יהודי המדינות החופשיות אינם מתהרים על מעמד ושררה — ואין עליהם שום חובה „מקצועית" להעמיד את ממשלת הליכוד אל עמוד הקלון. אופייני לתגובה היהודית העולמית הוא הקטע הבא משבועון יהודי וותיק ואחראי:

„לשתול יהודים בטבורה של חברון — מרכז ידוע של עויינות ערבית ותססת — פירושו להעמיד את המתנחלים בסכנה שישמשו מטרה לתתקפה טרוריסטית. נוש אמונים אינו רשאי לחתחמק מחלקו באשמה על הצורה המטורפת בה מצאו אנשים אלה את מותם ; הית את משום חוסר־אחריות בלתי־נסלחת לנסות לקיים את חסדר בעיר ערבית גדולה כחברון באופן רצוף כדי לתבטיח קיומה של מכתות יהודית עמה. אלה בממשלה שלא תבעו את הוצאת האנשים שהתיישבו בחברון חייבים לתת דין וחשבון ליד קברם של האנשים הצעירים שהקריבו את חייהם בצורה כה מיותרת".

(„ג'ואיש כרוניקל", לונדון 9.5.80)

* * *

אלה דברי עיתון יהודי הנכתבים בכאב מובהק... אין טיעון גבוב ורצבוע יותר מזה האומר, כי מונח על כף המאזניים עקרון „מקודש" של „היפ יהד". לאמור: זכותו של כל יהודי להתגורר בכל מקום בארץ ישראל ומי שאיננו מממש זכות זאת — מתחייב בנפשו.

האמנם ? הרי האינטגרציה היא מעלה גדולה — ובלבד שתהיה מושתתת על רצון. יש זכות שבתוכה מקופלת זכות לוותר על מימושה. יש זכות למשפחה שהיא חילונית במינהגיה — בעישון, בנסיעה, בלבוש — לעמוד על „זכותה" להתיישב דווקא במאה שערים או בשכונות החרדיות של בני־ברק. כלום לא היה מימוש „זכות" זאת נחשב כגסות־רוח ? הדמוקרטיה איננה מתמצית במה שהחוק והעקרון המופשט מתירים לי לעשות — אלא במה שהשכל, הטעם הטוב והתרבות החברתית מייעצים לי לעשות. אם כל כך חשוב לתקוע ישיבה בטבורה של שכם — כלום לא חשוב להכניס מיסגד לתוך איזור של קיבוצים דתיים ?

הסירוב להכיר בכורח של הפרדה סבירה בתוך אזורי יישוב מגוונים, מקביל לסירוב להבין שלא יקום שלום באיזור בלי הסכם טריטוריאלי שיש בו מידה של הפרדה בין עמים בתחומי ריבונותם. כפי שנבצר מנורווגיה ושוודיה, מבלגיה והולנד, לקיים יחסי שכנות בלי שניתקו את האיחודים שהיו פעם כפויים עליהם ; כך אין סיכוי לדו־קיום יהודי ערבי בארץ־ישראל בלי שכל אחד משני העמים יביאו את שאיפתם הלאומית לידי סיפוק סביר. אחדות כפוייה אינה אלא סוג ממאיר של פירוד.

על קפה הפוך ג. בניסין — בליסטראות

החצים שמיידות בתולות בת־ערב, השחורות והנאוות, ברכב צבאי חורף הן, בלי ספק, הנשק הסופי, מה שלא עוללו לנו אלפי טנקים סוריים, ירדניים ומצריים בחמש מלחמות קונבנציונליות, מעולל לנו עתה כל ברך אבנים בפתחי בתי־ספר.

אלכסנדר הגדול, מוכן אני להודות, היה בקיא ומנוסה ממני בטכסיסי־מלחמה, אך לא כל אימפרוביזטור ישראלי מבריק זכה להיוולד במקדוניה. כך או אחרת יש עמי תכנית־מבצעים למגננה כוללת ולא איכפת לי אם במקום הפסל הגדול לתכמת־ישראל יקימו לכבודי דווקא אנדרטא בצד גבעת־התחמושת.

כיוון שבלאוקהכי מרימים אנו ידים למראה תינוקות־בית־רבן, מוטב שתמצא בתוכן אבן — לא גדולה, אך גם לא קטנה. חייל שבני האחד־עשרה, שתים־עשה מיידים בו בליסטראות, ישיב מכה תחת מכה ואבן תחת אבן, לא יארכו הימים וכל ברי־בי־רב־דחד־יומא יחזור הביתה ויספר לאבא־אמא שאם לא כל־כך נורא לפגוע בחיילים — לא כל־כך נעים להטוף, מצד שני, אבן מידם.

יהא זה משעשע לראות את תגובת העולם הנאור. מכונת המלחמה, המשומנת היטב, של הברוטאלי בצבאות הכבוש מאז ימי האשורים הקדמונים, מתנזרה מלהמה שערה!

האלבטרוס

יום אחד, לפני שנים דירחים, נדון פרשן צבאי מזהיר שבתוכנו על מעשה־רגול, כלומר בגידה, והושם במעצר.

אינני יכול לאמר כי נהגתי מתכינה, או נכוי שלוש ימיו בכלא, מישיבה של מטה נתבקש כביכול ישר לישיבה של מעלה, אף כי מוטב שלא נרבה כאן באירוניה. אם לא לכבוד, ראוי אפילו בוגד שמשכנו עתה עפר למעט דאקורום. ביחוד אם נזכור שנענש גם בידי שמים ומת בתוך ריצוי ימי ענשו מהתקף־לב.

למרבה הפליאה לא חסרו אנשים — נודעים דווקא לשם, רמי־מעלה — שר לוותו ממש לבית־עולמו.

שוקן היה שם. אלתרמן היה שם. ילין־מור היה שם.

אורחים פרטיים, לכאורה ובכך — מלכים בביתם. שלא כלואי הגדול יכול היה כל אחד מהם להתברך בלבו ולאמר: „המדינה איננה אני!"

לא היה לי כנגדם דבר, אדרבא, סבור הייתי כי עשו עמו צדקה שאנו לא קל לי ללמד עליה זכות, קשה לי יותר לדונם לכף חובה. עכשיו, שנסתלק מעמנו, פרש לתחום־תחסד — הרהרתי בלבי — ניטל עוקץ רוגזם עליו. בישיבה אחרת, נצחית ועליונה, עורכים ודאי את חשבונותינו אחרות ומה שאינו צל־עובר, בן־חלוף, עפר־ואפר באזים, נידון בה מן־הסתם דין אמת אחרת.

לא יכולתי שלא להודות כי מי שאינו מיסטיקן, אלא איש התבונה תשקולה, רשאי לראות בגמר חיי־הבלנו גמר כל חשבון, ביחוד עובר־ושב. קץ הוא קץ. לסלסל אחריו בנידוי הוא, אולי, מעשה של חוסר ענוה מפני המוות.

זו היתה ודאי גם דעת אלה שנועדו לחלוק לו, כאמור, את הכבוד האחרון. לא כבוד, בעצם, אלא — הייתי אומר — חמלה. נבוכים, נכלמים ודאי איש מפני חברו, באו לנוד לתעתועי־גורלו, בזכות דמיונו המופלג, טוב־שכלו, אולי אפילו שגיונות־לבו, היה ראוי מן־הסתם למנת־חיים יפה יותר ואם הגן, פטריוטים טובים, מהימנים על כולנו, נוקנים בו דיני־אבלות, אות הוא — חזותי ואמרתי לעצמי — שאם לא נימוקם, טעמם עמם.

אך היה שם אחד — קצת ספרא, קצתו אולי גם סייפא — שלא הסס לבוא לבית־העלמין במדים של נותפות עלי־תאנה. בכך, סברתי, הגדיש את הסאה. מדיו אינם חליפה אנגלית: עמם הכניס בביכול לבית־העלמין את המדינה כולה, שריה, שופטיה, מחוקקיה, דגלה וסמליה. מתוך הגינות פשוטה כלפי אלה שבדומה לאורי אילן יונגו למות ולא הסגירו את סודותינו, אין היא יכולת למחול על כבודה, אדרבא, מקום שאחרים רוצים לשכוח, לא לזכור, מצווה היא לזכור ולא לשכוח.

זו בצד זו, העירונו או למראה עושהי המדים, אעדר בבית־העלמין שתיהן כאחד: הבגידה — והטפשות!

לא רציתי לפגוע אז באלתרמן וצלצלתי אל דיין:

„אזכרה לבוגד ?"

„במדים", השיב לי מי שהיה או החייל־מספר־אחד, „לא הייתי מניח לו להכנס."

בימים אלה עשה הרמטכ"ל, רב־אלוף איתן, כה שראה עצמו חייב לעשות. מיחה בידי שר־החינוך על העסקת בוגד אחר — יש לכך, כמובן, גם שמות יפים יותר, אך לא נכונים יותר — בהוראת המתמטיקה. מנכ"ל משרד החינוך, מר שמואלי, דהה את פנייתו ואיני יכול שלא לכבדו על כך. מעז אני אפילו לאמר כי רפול עצמו, אדם שודאי איננו אוהב קרבות אבודים, לא יצטער על כך הרבה. סיכון, סוף־סוף, אין בדבר. שתים־כפל־שתים תמיד ארבע. לבד מכן אומר משל יווני:

„פאתמטה — מאתמאטה".

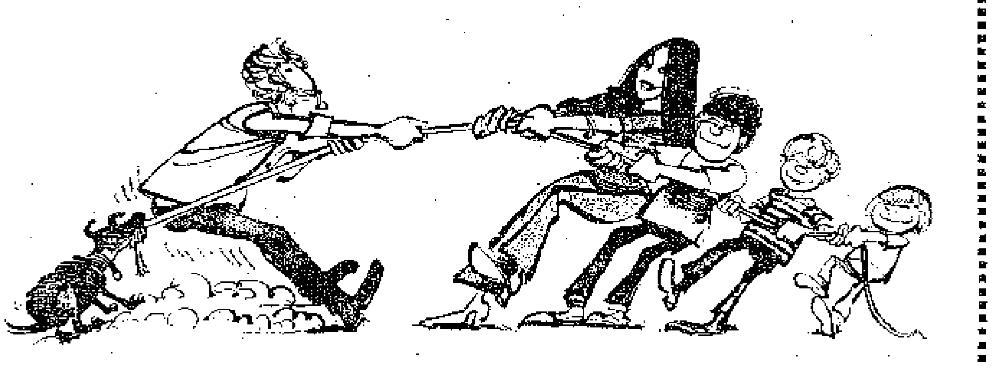
כלומר גם רחשי לבנו הפתטיים, מכאובותינו, הם, מתמטיקה, שעור טוב בחיים.

אלא שדן אחד, ורד אחד, אינו מעלה ואינו מוריד. השאלה היא אם נוכל לאמר בכך לרפול כי מעולם לא הבטחנו גן של ורדים. בסיכיו אינו יכול להנעץ מעתה בבערנו. היכולים אנו לעמוד גם בניחותו ?

בבלדה קסומה של קולרידג' מספר לנו ספן זקן מעשה בספינה, שירד בה עם חבר־מלחים. יום אחד נכנסה לים־הקרח הנורא ולא יכלה לשוב על עקבותיה. נגלה לה עוף־הסער, האלבטרוס הקדוש, והנחה אותה בדרכה מתוך הערפל, אלא שקם אותו ספן והמיתו. מכאן ואילך לא ידע מנוח. הקללה שרבצה על ספינתו טלטלה אותה מסערה לסערה, מים לים, בית־בליעין, לבית־בליעין, אך ענשו האמיתי לא בא עליו עד שלא נגאל, כי משעה שנגאל, אחזו נוחם־אין־מרפא סבב בבתי־אבל, או בתי־משתה, התזיק בידי הבריות וספר להן איך חטא ועל מה נענש. סיפר — והאלבטרוס המת קשור לגרגרותיו!

מר דרד ריצה את עונשו ופרע בכך, אולי, את השבון חטאיו לחברה שבאמונה מעל. בשום פנים לא לנפשו. אם חזר באמת בתשובה, ככל אשר מעידים עליו אנשים טובים, לא תהא תשובתו שלמה עד שלא יחוש כי הוא סובב בינינו והאלבטרוס מת — כרוך לצוואריו. אין מי שייטיב ממנו לספר — לא במלים, אך אולי במסירות רבה יותר לתלמידיו — את ספורו העצוב, אם לאו — מולט את עורו, לא את נפשו ואם על עצמו בלבד צר לו, לא על מת שעולל לנו — מוטב לו, יותר מאשר לנו, כי יפתח דף חלק בספר חדש, מדף מתוק של ספר ישן. מתמטיקה אפשר ללמד, סוף־כל־סוף, גם מעבר לים.

המשפחה כנושא

ברוס השבוע התרומם בני האמצעי עמיר על מפתן הדרי ובעיניו הסתייגות נחושה:

— זה נכון — שאל הנער העירני — זה נכון, שעשית ספר על תולדים שלך ?

— כן — עניתי בשפל מבט — וזהי זכותי הלגיטימית.

— נכית — השיב בני — אבל אינך חושב, שהיית צריך להיוועץ בנו קודם ?

— לא. אתם עוד קטינים.

— כך !

הילך לו. הוא ג'ינג'י, הנער.

— היי — אני צועק אחריו — לאן אתה הולך ?

— לעורך־דין.

המשבר נגרם בשל שלוש־מאות־וארבעים עמודים אוטו־ביאוגראפיים כבדים מפרי עפרוני, שיצאו לאור ממש באמצים אלו באשמת „ספרית מעריב", תחת הכוהרת התמקנית „ספר משפחתי". היצירה החשבנית נכתבה בזיזי במשך דורות על אודות שלושת ילדי, אם אחת קטנה, הכלבה מאקס ושבנים צמודים, ליתר דיוק נגדם, באשר מקורותי נמצאים מפוזרים על פני הגלות הספרותית שלי על כוננית הספרים. האפוס הכיתי מתחיל עם הולדת בני בכורי רפאל לפני כיובל שנים, ולא נגמר לעולם. היווני יכול לקרוא לו גם בשם הפרובוקאטיווי „מרד האבות", שכן הוא חוכר בידיו כדי להוכיח בציבור, שהתבטלותם־מדעת של ההורים העבריים לעומת צאצאיהם היא תופעה חולנית, אשר אינה מוצדקת כלל ועיקר על ידי משמעת־הברזל שבניהם מקיימים בבית.

דוגמא: זה לא כבר נזדמנתי בביתו של ידיד טוב בדרג אקדמאי למדי, ואביגדור הקטן, בגובה של שני מטרים ומשהו, עבר את החדר בלא אומר ודברים. האב ידע את חובתו:

— אביגדור — שאל את יוצא חלציו — אמרת שלום לדוד ?

— לא — השיב אביגדור הקטן ונעלם מאחורי הדלת בביזון הסטריאו. פני ידידי האקדמאי היו משוחות בשמן הגאווה האבהית:

— אתה רואה — הפטיר — הילד אף פעם איננו משקר !

האם ידידי האקדמאי הוא מטומטם ? דומה, שיש לו נטיה קלה. הגם שנשאלת השאלה, כלום כה מפתיע הדבר, שאנחנו, אבות ציון, מעריצים את יוצאי חלצינו, הגבוהים מאתנו בראש וחצי בזכות השמש וראלף קליין, שאנו מאוהבים בדור הלאומי הראשון של היהדות הבינלאומית, ביצורים המופלאים האלה, שהם אמנם קצת חצופים, קצת בלתי־מנומסים, מעט בלתי־מחונכים וטיפת גסי־רוח, הקיצור הם בלתי־נסבלים לחלוטין, אבל הם בכל זאת הבנים שלנו...

מכל מקום צלצלתי אל פרקליטי:

— הגד לי, האם אני רשאי לכתוב על משפחתי מה שעולה בדעתי או לא ?

פרקליטי, בעצמו מטופל בכמה קטגורים פעוטים בביתו, ביקש שהות לבדוק את הנושא הרגיש. הוא דיפדף במסמכים ונועד עם היועץ המשפטי של הממשלה הבאה. מקץ יומיים תיתה לו תשובה:

— בחוק הבריטי יש תקדים אחד בלבד: אשה וולשית בעיר קארדיף תבעה לדין ב־1664 את בעלה על שכתב עליה בעתון המקומי, שהיא „מכשפה פאר־אכסלאנס". הענין הגיע עד לבית־הדין העליון של המלך צ'ארלס השני.

— ומה קרה ?

— הבעל הצליח להוכיח.

טוב שיש תקדימים כאלה, זה מחזק את עמדתי היורידית במשפחה. אם כי אני כשלעצמי לעולם לא הייתי כותב על רעייתי „פאר־אכסלאנס", כי אני מעריץ אותה ואת פירות־בטנה עד למאד. כמובן אין זו תערצה עיוורת ומכאנית, אלא הערצה גמישה, אשר במסגרתה אני מרשה לעצמי, כידוע, לנצל פה ושם את מעשי בני־ביתי למטרות ספרותיות. כדי להיות כן לגמרי עלי להודות, שהם, השלושה פלוס האם, מהווים לגבי מני־אז מעין שסתום בטחון, אם לא חגורת־הצלה ממש בעת בצורת רעיונית בשדות ההומור. לא אחת קורה, שבהתקרב שעת האפס של „מעריב" ובאין נושא סאטירי במוחי המיובש, אני פותח את דלת חדרו של עמיר האמצעי, וקורא לו הגור סמוי בנוסח:

— זה חדר ? זו מזבלה !

או:

— מה אתה מתמזמז פה, עשית כבר את השעורים שלך ?

— לא — משיב בני, שגם הוא איננו משקר לעולם כמו אביגדור — המורה שלנו מתגרש מחר.

— אתה והשטויות שלך — עונה אבא'לה ורץ בחזרה בדילוגים עליזים אל שולחן־כתיבתו עם הגרעין היוצא־מן־הכלל להומורסקה כבירה על אודות מורה פלוני מאוס המתגרש, מפני ש... מפני ש... מפני שתלמידיו השובבניים פירסמו כביכול מודעה בשמו במדור השידוכים... הא־הא־הא...

הרשימה ההיתולית מופיעה בעתון ולמחרת מופיע ראשו הג'ינג'י של עמיר בדלת ופניו קודרות:

— המורה רוצה לראות אותך — מבשר לי בני ומוסיף — שקרן.

כלומר, הילדים שלי אינם מסתפקים בתפקיד הסביל של ספק־נושאים. נהפוך הוא, הם מקיימים קונטרול שוטף על כתבותי 24 שעות ביממה. הדבר איננו קשור בשום אמוציות, בשום סקרנות ענינית, הם פשוט עוברים, ביחד עם האמא שלהם, על הרשימות שלי המתבוננות על אודותיהם בפנים חתומות, וכמובן בלי כל זכר לחיוך או הערכה כלשהי לגבי טיב היצירה הקלאסית, כאילו כל ענינם במציאת סימוכין בלבד לתביעה של הוצאת־דיבה. עתים נשמעים בפיהם קולות ביקורתיים מן הבחינה האמנותית הטהורה, לאמור:

— קראתי כבר בחיי דברים הכמים יותר.

זה, אגב, הביטוי החביב על רעייתי מתוצרת הקומה. יש הערות משפחתיות גם בנימה מקצועית יותר, כגון:

— סוף הסיפור מחורבן להפליא.

או ניפנוף־יד עייף מטעם בתי, בנוסח „אבא, אין לי כח אליך...".

רק הציורים עם קלסתר־פניהם מעוררים ענין מה. „תגיד לרמבראנדט שלך", אומר לי רפאל, „שאין לי נמשים על הפנים!" הם מוצאים להבר טבעי לגמרי, שדיוקנם מקשט את העתונות ואת מדפי הספרים, שאביהם בעל ההשראה ההולכת ומצטמקת כותב עליהם כל מיני הרפתקאות בדויות־למחצה. יתר על כן, פרסומם הטפילי בקרב הבריות מובן מאליו בעיניהם. לעתים נפרצות עוצרים הדודים את רננה ברחוב ושואלים:

— תסלחי לי, גברת קטנה, את לא במקרה...

פעוטתי עונה בענווה:

— בול.

מספרים, שהשנה, במסיבת הסיום בכיתה, ענתה למישהו: „אין תגובה". גם היא ג'ינג'ית, רננת, מטעם האמא שלה.

פעם בחודש מתעורר חוש הצדק בלב הבנים שלי. „אבא", רומז עמיר כלאחר־יד, „על רפי כתבת יותר בגיל שלי !". הם מושחתים עד היסוד הכוכבים הצעירים האלה בעמל משפחתי. אם אינני טועה, אני באופן אישי מעשית אותם באין־ברירה, בהקריבי אותם על מזבח ההומור העברי. אין פלא איפוא, שדעתם על אודותי הולכת ומתמירה. רננה כתבה השבוע ביומנה הסודי המוחבא מתחת לכר השחור, ואני ואשתי מנויים עליו בסתר: „אבא שלי שוב קישקש צלי שטויות בעתון, חוצפה". אשתי תקטנה הגביהה שלשום את גבתה:

— אפרים — אמרה לי — אולי תפסיק להפיץ אותנו בקרב העמים ? חפש לך גיבורים אחרים...

— רצונכם כבודכם — עניתי נעלב משהו, ומחקתי את כל החבורה הסנבית הזאת מרשימת הנושאים שלי. צריך להפסיק באמת. החל מן הספר הבא, בהחלט. בינתיים אני נוהג ביד חזקה: את „ספר משפחתי" החדש הקדשתי באופן הפגנתי לכלבה מאקס, מכיוון שהיא היצור היחיד בביתי השומע בקולי. כנראה אין לה עורך־דין טוב.

א. קישון

שמואל שניצר ● ששה חדשי־חסד

יסלחו נא לי כל מעריצי סאדאת במחננו, המאמינים שהוא מגדולי עושי הלהטים הדיפלומטיים של הזמן הזה. יסלחו לי כל השולחים מבטים מלאי קנאה לקאהיר, וכל המשוכנעים כי שם יושב אלוף יחסי־הציבור בעולם, האיש היודע לקנות עולמות שלמים בשעה אחת, אמן העיתוי המדיני, היודע גם ליצור מתח וגם להפיג אותו, וכל מקום שהוא הולך, שם מתמקדים סילוני האור של זרקורי הבימה הבינלאומית.

אל נא יחר אפם, אך נדמה לי שההצגה החדשה שלו, שהבכורה שלה נערכה ביום ד' השבוע, לא עמדה באותה רמה שאליה הגיעו הופעותיו הקודמות. המחמירים שבמבקרים ישתמשו אולי בהגדרה האנגלית flop, שפירושה המקורי נפילת שיש עמה חבטה; אך גם הפחות מחמירים לא יוכלו לטעון שנשיא מצרים היה בשבועיים האחרונים בשיא יכלתו, ושההצגה היתה בגדר הצלחה מלהיבה.

הוא הכין את ההופעה בכל המיומנות שבה הצטיין גם בעבר. השעיית המשא־ומתן הפתיעה, כרגיל, מצרים, ישראלים ואמריקנים גם יחד, אבל פעלול־התדהמה היה פחות יעיל מבעבר: אולי התרגל הקהל לחיזיונים המדיניים שלו, ואולי עייף במקצת מן החזרה על מהלך־פתיחה שאין בו עוד רבותא. אף על פי כן היתה תקופת ההמתנה לנאומו הגדול רוויה מתח ומלווה ניחושים כתמיד. הצופים ציפו מכל הגגות שזה עתיד להיות נאום היסטורי, מהפכני, מטלטל־עולם. הידיעה על התפטרות הממשלה המצרית, וביחוד הניחוש־מטעם שסאדאת יעמיד את עצמו בראש הממשלה החדשה, עוד הגבירו את הציפיה המתוחה.

יודעי דבר היו מוכנים להתערב שיקרה אשר יקרה, הוא ייצא בריוח מן התרגיל הדרמטי: הישראלים יבהלו ויציעו לו ויתור ראוי לשמו, או האמריקנים יבקשו לפייסו ויתנו לו תמיכה רבה יותר במשא־ומתן, ולשם כך יפעילו לחצים על ישראל כדי להזיזה מעמדותיה.

ואז בא הנאום הגדול, ההיסטורי, שעולם דרוך ומתוח המתין לו בנשימה עצורה — הנאום שבו צריך היה לבשר לעמו כיצד הצליח פעם נוספת להשיג את מבוקשו, המונולוג המזהיר של מי שפעם נוספת חילץ את המשא־ומתן מן הקפאון שלתוכו הכניסוהו הישראלים קשי־העורף.

אלא שמשהו נשתבש כנראה בין הפרולוג המבטיח ובין הקתרזיס הצפוי. הנאום נתארך ונתארך, והבשורה הגדולה לא באה. כל מכלול בעיותיה הפנימיות של מצרים פורט בו בהרחבה, אבל לא א ל י ו היתה כרויה כל אוזן. אחר שלש וחצי שעות של דיבור עדיין לא הגיע סאדאת אל היחסים עם ישראל ואל גורל המו"מ; והיה ברור שהוא דוחק אותם במתכוון אל השוליים.

בסוף הוברר שאין בפיו כל בשורה, פרט לזו שכשם שהפסיק את המו"מ ללא הסבר, כך הוא מוכן עכשיו לחדשו ללא הישג.

■

האם האמן הנודע של הבימה הדיפלומטית מתחיל לאבד מכשרו? הוא צריך היה לדעת מה שכל ילד בישראל יודע — שעכשיו, כאשר מלחמת הבחירות באמריקה מתחממת והולכת, ויחסי הכוחות בין המתחרים הם כפי שהם, אין כל אפשרות להפעיל את המנוף האמריקני כדי להזיז את ישראל ממקומה. נשיא ארה"ב אפילו ירצה (ודומה שאין ספק כי הוא רוצה), איננו י כ ו ל עכשיו לגעור בממשלת ישראל, לתלות בה את קולר ההפסקה שחלה בשיחות, או לתבוע שמנה שתרכך את עמדותיה. מתחריו מ ח כ י ם שיעשה משגה כזה, והוא יודע שהם אורבים לו.

סאדאת צריך היה להבין שכאשר הממשל האמריקני משותק מאימת הבחירות, כושר־התמרון שלו עצמו נעשה קטן מאד: מקור כוחו בעבר היה בעובדה שבכל אשר עשה מובטח היה לו כי נשיא ארה"ב יעמוד לימינו, ולא זו בלבד שיצטרף לכל הגינויים המפורשים והמרומזים של ההתנהגות הישראלית, אלא שגם ימצא דרכים לגייס את מבקריה הקבועים של ישראל באמצעי התקשורת האמריקניים למסע האשמות והוקעה מתואם. בלי העזרה האמריקנית הזאת לא היו מלכתחילה סיכויים טובים לתמרונו של סאדאת; ומפני שיש לשער כי קארטר הסביר לו — בעת ביקורו האחרון של סאדאת בוושינגטון — את הקשיים שנשיא אמריקני עלול להתקל בהם בשנת בחירות, אפשר רק לתמוה על נשיא מצרים שדימה בנפשו שתרגיל שלו יכול לפעול גם בלי סיוע אמריקני פעיל.

זאת היתה טעות־בתכנון שאינה נאה למי שעד כה כילכל את כל צעדיו בתיחכום עילאי, קבע את כל כללי המשחק, והוליך גם את ישראל וגם את ארה"ב בנתיב שרק הוא לבדו היתווה אותו. את כל המועדים של כל הוועידות, ההתייעצויות והדיונים ה ו א קבע, ואת כל המשברים ה ו א יצר. ואף לרגע לא היה ספק מי מנצח על תהליך עשיית השלום, ומי רושם בלוח את תאריכי־היעד שלו.

עכשיו, זו הפעם הראשונה, נתעורר הספק. כשהסכים נשיא מצרים לחדש את שיחות האוטונומיה בלי שהובטח לו דבר ובלי שנשתנו נתוני היסוד ועמדות המוצא, הוא הבהיר שגם הוא יודע אי הדרך המוליכה לקאנוסה.

■

תאריך־היעד של 26 במאי נפל קרבן לתמרון שלא עלה יפה, ואיש לא יוכל לומר ש י ש ר א ל אשמה בכך. נשיא מצרים הוא שבזבז שבועיים קריטיים אחר שישראל הביעה נכונות להחיש את קצב המשא־ומתן; אלמלא עשה כן, קרוב לוודאי שהמאמץ המשותף היה מנחיל לו הישג כלשהו במשך החודש הזה.

עכשיו, מסתבר, גם ישראל איננה מגלה עוד את הלהיטות שאיפיינה אותה בעבר. אחר שקיבלה ללא עצבנות את החלטת ההשעיה של נשיא מצרים, היא הגיבה בלי התלהבות על הסכמתו לחדש את השיחות.

בפעם הראשונה נשמעה מפי דובר ישראלי נעימה של ישוב־דעת ומתינות, שבלטה מאד על רקע הבולמוס והלהיטות הישראליים של שלבי המו"מ הקודמים. בפעם הראשונה נסתמנה האפשרות שסאדאת יציע תאריך לחידוש המו"מ, וישראל תגיב על כך בהודעה קרירה שעכשיו אנו טרודים בעניינים השוקים יותר, אבל ברגע שניפנה — נשמח לבוא לפגישה עם המשלחת המצרית.

והיתה הרגשה שזו אולי ראשית הנורמליזציה ה א מ י ת י ת ביחסים בין ישראל ומצרים, — נורמליזציה המוצאת את ביטויה בכך שאנחנו חדלים לעמוד כעניים בפתח, וסאדאת חדל למלא את התפקיד הקבוע של הגביר, שברוב טובו הוא מואיל להעניק לנו את השלום כנדבה, בעוד הוא נוטל את השטחים, את הנפט ואת שדות התעופה כפרעון מושהה של החוב שאנו חבים לו.

■

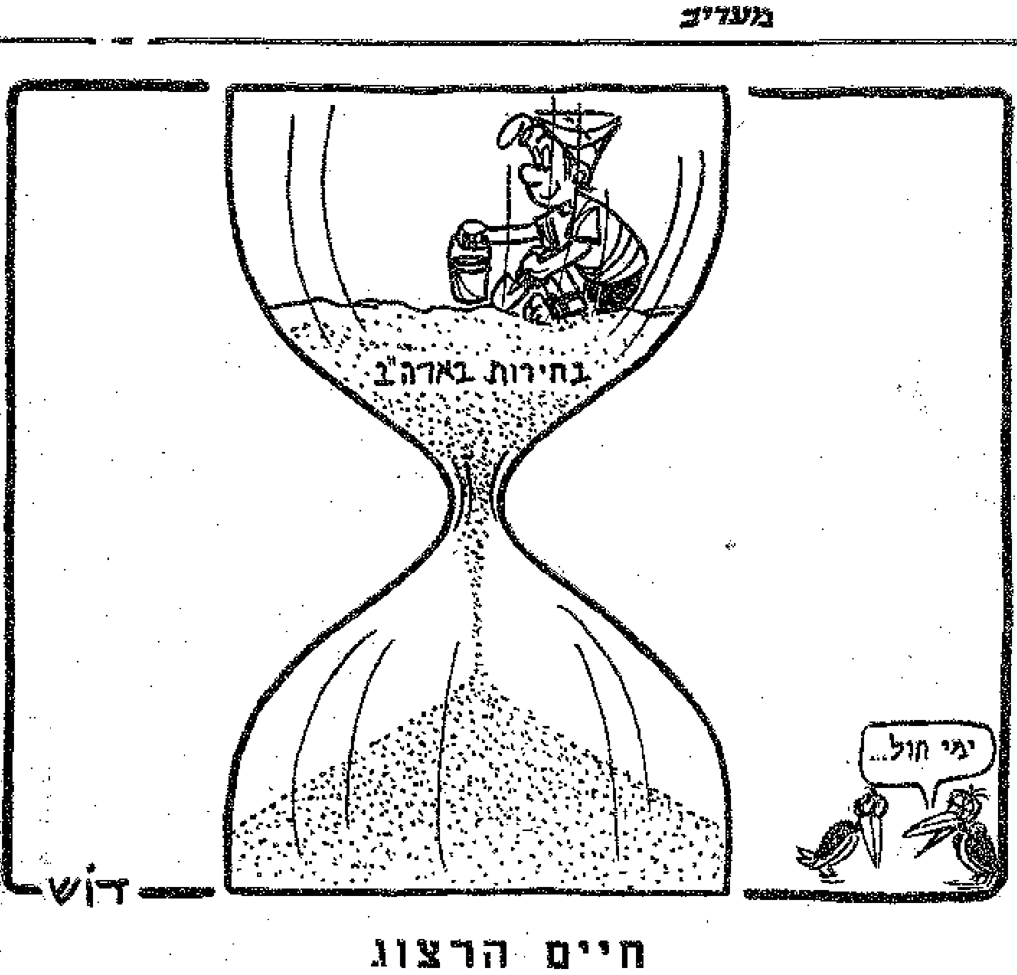
זאת אשליה, כמובן. לא השתגענו עד כדי כך. בסך הכל ניתנה לנו תקופה־של־חסד שארכה ידוע מראש: ששה חדשים במקרה הטוב ביותר (ופחות מזה אם יקרה משהו בארה"ב או בעולם שישנה את הלכי הרוח ויטע בלב הנשיא קארטר את האמונה שהוא יכול לנצח בבחירות גם בלי תמיכתם של היהודים).

יכול להיות שזאת תהיה התקופה הנוחה ביותר בכל שנות המשא־ומתן עם מצרים: זו הפעם הראשונה אנחנו יכולים, הודות לצירוף־מקרים הולך השייך לתחום מדיניות־הפנים האמריקנית, לשאת ולתת עם סאדאת בלי לחץ אמריקני, בלי "תיווך" הלובש במקרים רבים צורה של הכתבה, ובלי עצות שיש מאחוריהן שוט של איומים מוסווים. בפעם הראשונה אף קיים סיכוי סביר לגייס מפעם לפעם תמיכה אמריקנית פומבית, גם מצד הממשל וגם מצד הקונגרס, בחלק מן העמדות הישראליות.

המכבש האמריקני, שסאדאת אחז בתגה שלו, יצא לזמן־מה מכלל שימוש, וההתמודדות י כ ו ל ה להתנהל, לפחות בחדשים הקרובים, בתנאים פחות או יותר שווים. כשהוא בגפו, סאדאת איננו סופרמן מדיני. בכך נוכחנו זה עתה. הוא בסך הכל בשר ודם, והוא יכול לשגות כדרך שאנחנו שגינו במהלך המשא־ומתן.

עכשיו ברור שהתאריכים שלו הם ציוני־דרך שניתן להעתיקם. עכשיו גם גלוי וידוע שאין לו מונופולין על ההצלחות, ואף שהוא מדינאי ממולח מאד ובעל תושיה כבירה, יש נקודות־תורפה בשריונו.

הבה נבחן איפוא, בזמן שזכינו בו מן ההפקר, מה חבוי באמת מאחורי הארשת המסתורית־כלשהי של פניו החתומות.

חיים הרצוג

תחרות יופי או מאבק רעיוני

אחת התופעות המדאיגות ביותר בחיים הפוליטיים הנוכחיים בישראל היא פולחן גובר והולך של אישיות.

אנו עדים לתהליך המר, שהוא גם שטחי וגם מסוכן, ותוצאותיו בחיי יום־יום נראות בעליל בהתפתחויות הפוליטיות. הדבר שאירע באחרונה בוועידת המפלגה הליברלית רק הדגיש מצב זה. הליברליזם נשכח, ואפילו לא הוזכר. והעם היה עד למערכת קטנונית של "שוק־אדם", כהגדרת אריה דולצין, יו"ר הנהלת הסוכנות. כל זה בא במקום ויכוח רעיוני.

כאשר ריצ'ארד ניקסון נאבק בשעתו בבחירות על נשיאות ארה"ב, שאלו יריביו את הבוחר: "התיתן אמון באיש כזה, אם ימכור לך מכונית משומשת?" אך אנו לא במכוניות משומשות עסקינן, אלא בהנהגת מדינת ישראל באחת מתקופותיה הקשות והגורליות. השאלה שחייבת להישאל עכשיו היא המותר לנו להסכים לבחירת מועמדים להנהגת המדינה בשיטות שכאלה.

הגישה הפשטנית והשטחית המאפיינת כל תחום מתחומי ההנהגה הלאומית, מודגשת ביתר שאת על־ידי משאלי דעת־קהל. משאלים, מטבע ברייתם, שטחיים, וכאשר דנים בבעיה כה סבוכה כהנהגת מדינה בדרך שטחית, התהליך נעשה מסוכן. בסופו של דבר, בדיוק כלגבי מחשב, הנתונים שמציגים לנשאלים במשאל דעת־קהל משפיעים על התשובות, והתוצאה המעשית היא שהציבור הופך לשופט ב"תחרות יופי" ואינו עוסק בבחירת מנהיגות אמיתית.

העובדה שעסקנה פוליטית מסוגלת לשאת ולתת קבל עם ועדה על תמיכה במועמדים אלה או אלה לתפקידים רמי־מעלה במידרג המפלגתי, על יסוד העקרון של "שמור־לי־ואשמור־לך", אין פירושה שהמועמדים עצמם מתאימים למלא תפקיד ציבורי כלל ועיקר. התהליך החדש, שבא לכלל ביטוי במשאלי דעת קהל לגבי שתי הקבוצות הפוליטיות הגדולות במדינה, הוא עריכת "תחרויות יופי" במקום תחרויות רעיוניות ומאבק מחשבתי.

ואכן, משאלי־דעת־קהל כמעט לא מקשרים את מקבלי ה"דירוגים" בעמדה רעיונית או מעשית כלשהי. נהפוך הוא, אמות־המידה שלפיהן מדורגים ממלאי תפקידי ההנהגה הן תופעה כללית, רושם כללי של "בחור טוב", הקרנה של חביבות וקרוי אהדה.

✶

גוברת והולכת נטייה להתעלם מגישתם של מועמדים לבעיות הלאומיות, שלפניהן ניצבת האומה. עמדתו של מועמד לגבי בעיות ציבוריות בעבר, ומעל לכל, כושר הביצוע שלו בתפקידים ציבוריים, שכבר מילא בעבר, הם עניינים שמתעלמים מהם. נטייה לאומית זאת להתעלם מוויכוח רעיוני, מגישה לבעיות, מיכולת ביצוע כפי שהוכחה בעבר, היתפסות זאת לרושם חיצוני שטחי, מטפחות, לפי הערכתי, אחת מן הסכנות הגדולות ביותר המרחפות על הדמוקרטיה בישראל. אם נתבסס על אמות־המידה המכריעות, ספק אם דוד בן־גוריון, אילו חי עכשיו והיה במלוא אונו, היה מדורג בראש הסולם המנהיגותי הישראלי של ימינו אלה.

באופן כללי, הנטייה לדגוש את ההיבט האישי לעומת העינייני, מעוותת את כל עניין ההנהגה ומסכנת את חיינו המדיניים. זאת ועוד, היא משפיעה ישירות לרעה על יכולת הממשלה להתארגן בצורה היעילה ביותר להתמודד באתגרים הניצבים בפניה. החלטות אינן מושתתות על דיון לעצמו, כי אם על בעיות אישיות של חבר ממשלה זה או זה.

למשל, שלושה נושאים מרכזיים בחיי העם מרוכזים בידי שר אחד לא מפני שנתקבלה החלטה מודעת, כי ריכוזן זה הוא האמצעי הטוב ביותר לפתרון בעיותיה של המדינה, אלא בגלל סיבות אישיות ומפלגתיות. משרד הפנים משפיע במישרין על חיי כל אזרח בניהול העניינים המוניציפליים. איש לא יוכל לטעון, שהמצב בתחום זה אינו טעון שיפור. אך לא די בכך, אכיפת החוק והשיטור נעשית ענין מרכזי יותר ויותר בישראל, שכן התרחבות הפשיעה והעבריינות משפיעות במישרין על איכות החיים בכל רובד, ואיש לא יערער על המרכזיות שנושא זה מהווה היום בחיינו הלאומיים, אך לא די גם בכך, שיחות האוטונומיה הן גורם חשוב לגבי עתיד הסכם השלום עם מצרים, עד שאין להגזים בהערכת מרכזיותן בחיים המדיניים של מדינת ישראל. והנה — שלושה מגזרים חיוניים אלה ריכזו בידי שר אחד. ואין זה חשוב כלל מהי רמת היעילות של אותו שר ושל עוזריו. עובדה היא, כי לא היתה החלטה מודעת לרכז את כל הנושאים החיוניים האלה ביד אחת, שנתקבלה על יסוד ההבנה שריכוז שכזה יהיה לטובת המדינה. הקריטריון היה אישי או מפלגתי.

✶

עקב־אכילס במעמד הבינלאומי של ישראל גורם לא במעט עקב העדר שר לעניני הסברה היושב ליד שולחן הממשלה, שכל מעייניו בהסברה ובתדמית של ישראל. כאשר גולדה מאיר מינתה בראשונה במדינת ישראל שר הסברה, המניע העיקרי היה פתירת בעיה של מושבים בממשלה. כאשר אהרן יריב התפטר מתפקידו כשר ההסברה, נושא זה לא נחשב דיו עד למינוי שר חדש, וגם, עת נראו באופק, בפעם הראשונה, ניצני הצלחה משטח התאוב של ההסברה, המשרד נסגר.

מנחם בגין תבע במערכת הבחירות האחרונה הקמת משרד להסברת חוץ, והבטיח כי אם ייבחר יקים משרד כזה. כאשר שר החוץ, משה דיין, התנגד להקמת משרד להסברת־חוץ, שכן לא הסכים לנטילת הסמכות על נושא זה מידי משרד החוץ, התעלם מנחם בגין מן ההבטחות שנתן לבוחרים. שוב גברו שיקולים אישיים על שיקולים לאומיים.

★

ההתפתחויות האומללות האחרונות בשטחים המוחזקים חייבות לעורר דיון בבעיות ארגון ואחריות מיניסטריאלית לנעשה בשטחים (זכורני, בעת הקמת הממשל הצבאי ביוני 1967 הציע השר אליהו ששון, נוכח הסכנות והסיכויים הטמונים בנוכחותנו בשטחים, להקים משרד מיוחד בראשותו של שר אשר יקדיש את כל זמנו לשטחים). משה דיין, שכיהן כשר הבטחון, ריכז את רוב מאמציו בתחום זה והתוצאות החיוביות היו ברורות, אולם התרכזות זאת היתה על חשבון היבטים אחרים של מערכת הבטחון.

באחרונה הועלו טענות, כי שר הבטחון הנוכחי עזר ויצמן, לא הקדיש זמן מספיק לשטחים ולממשל הצבאי, ובשל כך הורגש העדר "יד מכוונת". ההתפתחויות שאירעו באחרונה "מדברות בעד עצמן". עזר ויצמן אמנם מקבל על עצמו את האחריות למדיניות בשטחים ולהתפתחויות בהם, אך נשאלת השאלה אם הגיוני הוא לרכז בידי אדם אחד — ולוא יעיל ומוצלח ביותר — אחריות לכל הנושאים שעליהם אחראי שר הבטחון היום, ובכללם: המערך הכלכלי והתעשייתי הגדול ביותר במדינה, הארגון המינהלי הגדול ביותר במדינה, תיכנון שני נושאים אלה וכן של המערך הצבאי לאורך ימים, רמת הכוננות היומיומית המלחמתית של הכוחות המזויינים, ההיבטים המסורבלים הרבים הנובעים מהמו"מ על שלום בין ישראל למצרים, הבעיות המסובכות בבחינה מדינית בינלאומית וצבאית בדרום־לבנון, ועל כל זה השליטה באזורים כגון "הגדה המערבית" וחבל עזה על אוכלוסייתה הגדולה וכל הבעיות הפוליטיות המסובכות הנובעות מכך.

כאשר מעלים נושא כזה לדיון, מתפרש הדבר שלא בצדק כפגיעה אישית, ולא כנסיון ענייני לבדוק את התיפקוד הנאות של הממשלה. עובדה היא, כי ההשתלטות על היקף כה נרחב של אחריות ובעיות היא מעבר ליכולת האנושית של בן־תמותה אחד, עד שאי־אפשר שחלק של תיפקודיו לא ייפגעו.

כפי שראינו בעבר, גם כיום ישנם במערך הבטחוני האדיר נושאים, שמטבע הדברים חייבים "לסבול", אך כאשר מעוררים את הבעיה מתפרש הדבר כפגיעה במעמד אישי ולא כדיון ענייני.

כך, איפוא, הדגשת־יתר של ההיבט האישי בחיים הציבוריים בישראל, בד בבד עם התעלמות מבעיות, מוויכוח רעיוני ומגישה עניינית למיבנה הממשלתי, מתחילה לשבש את המערך הלאומי שלנו בצורה מסוכנת ביותר.

כל דיון בדרג הממשלתי או המפלגתי מתפרש יותר ויותר מצד ההיבט האישי שבו, ובא על פתרונו על בסיס זה. לא אחת מתעלמים מטובת המדינה על מנת לפתור בעיה אישית.

ותהליך זה הוא מן המסוכנים ביותר לחברתנו כיום.

משה ז"ק

הפתיון

אין מצרים עומדת לחדש כל מו"מ עם ישראל בשאלת האוטונומיה, שכן למעשה גם המו"מ שהיא ניהלה עד כה בנושא זה לא היה עם ישראל, אלא עם ארה"ב.

צוות של שרים ישראליים נוכח בשיחות שניהלו מוצטפה חליל וד"ר הגנרל עלי, תחילה עם השגריר רוברט שטראוס ואחר־כך עם השגריר סול לינוביץ, אך זה לא היה משא־ומתן עם ישראל.

השותפות האמריקנית במשא־ומתן היתה כה מלאה, עד כי לא נשאר מקום לצד הישראלי. לכן, לא היתה כל הפתעה בעובדה שסאדאת הסכים לחדש את המו"מ על האוטונומיה, בלא שישראל נתבעה להשיב על שאלה כלשהי. נשיא מצרים לא הסביר לממשלת ישראל על שום מה השעה את השיחות, ולא הסביר לה על שום מה חידש אותן.

●

על מה, בעצם, מתנהל המו"מ בין האמריקנים למצרים? ומדוע נזקק קרטר לפייס את סאדאת ולבקשו לחדש את המשא ומתן? יש מי שמניח, כי המו"מ בין וושינגטון וקאהיר מתנהל על מציאת פשרה בין העמדה המצרית, הרוצה בנסיגה ישראלית מוחלטת מיהודה ושומרון, ובין העמדה הישראלית, המבקשת להבטיח נוכחות ישראלית גם לאחר תקופת־המעבר — ולא היא. לא זה מקור הויכוח בין קרטר לסאדאת, שבגללו נדרש השבוע נשיא ארה"ב להפיס את דעתו של נשיא מצרים בשיחות טלפון אחדות. לא ולא. גם האמריקנים חותרים לאותו יעד של הסגת כוחות ישראל לעבר "הקו הירוק", אך בעוד שהמצרים מחפשים נוסחה שתוכל להניח גם את דעתם של מתנגדיהם בעולם הערבי, נוסחה שיוכלו לנופף בה כהישג, האמריקנים מסתפקים בפחות "נוסחה" וביותר "תכלית". הם רוצים בנסיגה ממשית של כוחות ישראל לעבר ה"קו הירוק" ולא איכפת להם איזו נוסחה תתקבל.

המצרים מבקשים להפקיע את הסמכויות השלטוניות ביהודה ושומרון מידי ישראל. המצרים עומדים על קוצו של יוד ותובעים שכל הסמכויות האלה יועברו מייד לידי הרשות המינהלית של האוטונומיה, ואילו האמריקנים מוכנים ל"פשרה" — שכל הסמכויות שישראל מסרבת להוציא מידיה יועברו לרשותה של אותה ועדה מתמדת משותפת ישראלית־מצרית־ירדנית־אמריקנית. העיקר, לפתות את ישראל להוציא מידיה לא רק את עניין המים, אלא גם את ההגנה ובטחון הפנים; העיקר, שישראל תיסוג ולא תעכב את הנסיגה בשל ויכוח עיוני על סמכויות.

●

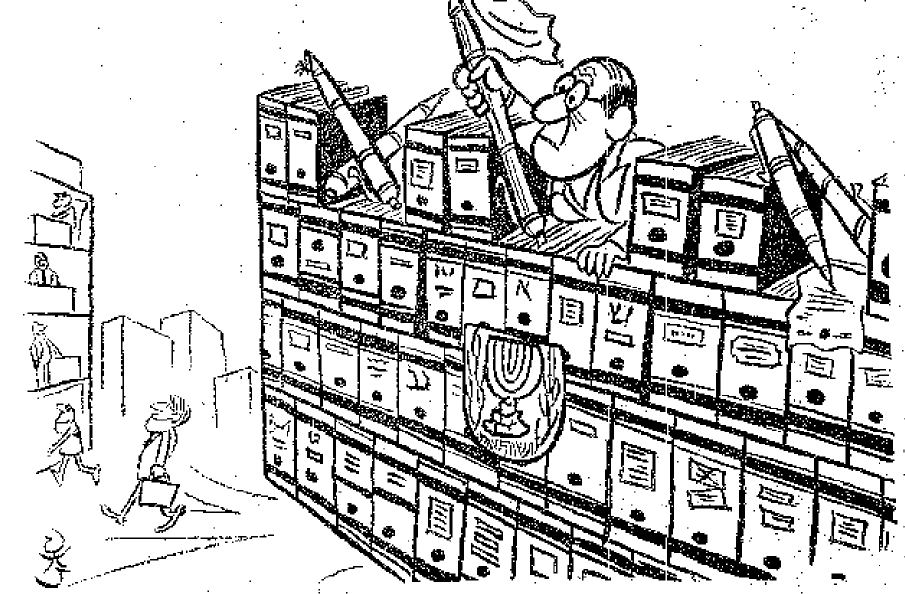
יש לה לארה"ב פתיון לישראל.

מה לה להשוש מפני "הוועדה המתמדת המשותפת", הרי יש לה, לישראל, זכות וטו בוועדה זו, ואם לא תסכים בעניין כלשהו תוכל לעמוד על דעתה — אלא שבינתיים ייקבעו עובדות בשטח, והעובדה העיקרית תהיה עובדת הנסיגה, ועל יצירתה של עובדת־הנסיגה התנהל המאבק בין קאהיר לוושינגטון, עד שקרטר שידל את סאדאת כי אם, חלילה וחס, יפסיק את השיחות, תיפסק גם הנסיגה. ולפתע גילה סאדאת, כי "בגין היה מאושר אילו הפסקתי את השיחות"...

●

לא התנהל מו"מ ישראלי־מצרי על האוטונומיה, לכן גם הכרזת ההפסקה בסוף השבוע שעבר, כמוה כהכרזת ההפסקה אמש לא היתה לגבי המו"מ עם ישראל, אלא במו"מ עם ארה"ב.

סאדאת מבקש לסחוט התחייבות מוקדמת מוושינגטון ביחס למעמדה של ירושלים, הוא זקוק להתחייבות זו למען העולם הערבי; ואילו קרטר איננו חושב על הנוסחה, הוא חושב על הנסיגה בלבד, נסיגתה של ישראל. הוא מציע פתיונות לישראל, כדי להסיגה מיהודה ושומרון. אך הכרזתו החדשה של סאדאת בענין ירושלים היא האזהרה מפני הפתיון.

פקידי ממשלה בכירים, הנשארים בשרות הציבורי במקום ללכת בעקבות ה„פנסיונרים הצעירים", הכובשים עמדות בשוק הפרטי המציע תנאי שכר מעולים — מרגישים עצמם כ„אחרונים על החומה"

מדוע נשאר בועז בשרות הממשלתי

מאת **יובל אליצור**

צלצול טורדני של הטלפון קטע את דבריו של בועז, בשעה ש„ניסה" רעיונות חדשים על שני עוזריו, שישבו מולו. „אמרתי שלא תעבירי שיחות" — קרא למזכירה מן העבר השני של הדלת. על אף דברי הטרוניה הרים את האפרכסת ואמר בקול עצבני: „כן?". היה זה מנהלה של אחת החברות הגדולות, שניסה כל היום להשיג את בועז. „לא שמו־אל" — אמר בועז מיד. „אין לי עדיין תשובה עבורך. הנו־שא עדיין תקוע בדרג של שרים".

כשהוריד את האפרכסת, מלמל בועז לפני עוזריו: „מה יש לדבר. הוא צודק. איך אפשר לעבוד כך. שבועיים אני מחזיק אותו ובינתיים האנשים שלו עומדים. זה עולה כסף אבל אי־אפשר להוציא החל־טה. לכל שר יש „בייבי" שלו ו־כל אחד מושך בכיוון אחר". הוא הסתכל בשעונו. המחוגים התקרבו לשעה שש בערב.

בועז נתקף לפתע חשק לראות את הילדים מכינים שעורים. „אתם יודעים מה, חבר'ה" — אמר ל־עוזרים — „נמשיך מחר".

בועז — שאינו קיים למעשה, אך „הורכב" לצורך רשימה זו ממספר עובדי מדינה בכירים — חש עצמו בימים אלה כאחד „ה־אחרונים על החומה", חלק מן ה־חזית המתדלדלת והולכת של משרתי ציבור מן „הדור הישן" (אף כי לא מלאו לו עדיין 45 שנה) המחזיקים במערכת ומונעים את התמוטטותה. אשתו המורה ציטטה באוזניו זה לא מכבר את ביאליק: כולם נשאו הרות, כולם פתחו האור. שירה חדשה את בוקר חייהם הרנינה". הוא אינו מצליח להשכיח את מילות השיר והם חוזרים אליו בשעה שהוא נוהג במכוניתו לישיבות בתל־אביב ו־אפילו כשהוא יושב מול השר ו־עוזריו.

מה מטריד כל כך את בועז בימים אלה? השעות הארוכות ו־המתח התמידי, שבהם כרוכה עבו־דתו? לא, לאלה התרגל זה מכבר. למעשה, כבר לפני 20 שנה, ב־שעה שעבר לעבוד בממשלה, עוד לפני שהשלים את לימודיו באו־ניברסיטה, ידע כי שבע שעות ה־עבודה של ה„פקיד" הישראלי ה־מצוי, אינם בשבילו. רק במאמץ עילאי ולימודים בשעות הלילה ה־מאוחרות, השלים את עבודת ה־תואר השני. כשהוא חוזר הביתה לעתים רחוקות לפני שלוש אחרי הצהרים, יחד עם כל עובדי ה־משרד, יש לו הרגשה מוזרה, כאי־לו לא עשה את ה„יומית" שלו.

גם המזכירה שלו והכתבנית ש־עזרות לידה, חדלה זה מכבר להרגיז אותו. הוא מתקנא לעתים ב־פמית שמזכירתו מצליחה לקבוע עבורו פגישות, המעבירה הודעות בדייקנות ומתגברת על „משברים", כשיש לעתים לשנות סדר יום ב־מהירות, או לדאוג להדפסת דו"חות ותזכירים במהירות וללא שגיאות ומחיקות, הבות מדי. בועז התרגל לעובדה שמזכירות אלה הן יקרות המציאות בשרות המדינה ואליו מגיע רק ה„ממוצע המקובל". „זה מה שיש" — אמר פעם לידיד ש־התלונן, כי לא הצליח להשאיר עבורו הודעה.

בועז אף אינו מתפעל מן ה־כורסאות הנאות ושולחנות הכתי־בה דמויי הסירה, שבהם זכו חבריו לעבודה, שעברו למשק הפרטי. זה מכבר אין הוא שם לב כלל ל־מראה משרדו, או אף לערימות ה־ניירות על שולחנו. גם הקור וה־רוח החודרים מבעד לחלונות ב־ימי החורף הירושלמי, חדלו זה מכבר להטריד אותו.

תלוש המשכורת „תורם" לא מעט למועקה ההולכת ומצטברת אצל בועז. הוא שונא את הביטוי ה־שגור „לא מצליחים לגמור את החודש". „זוהי שטות. אפילו אם היתה משכורתו קטנה בחצי, לא היתה משפחתו גוועת ברעב. לא איכפת לו אפילו שחברו גדעון, שישב עוד לפני שנים מספר ב־כסא שעליו הוא יושב עכשיו ו־עבר לעבודה בחברה גדולה בתל־אביב, רכש זה לא מכבר טלוויזיה צבעונית ומכשיר וידיאו מצו־רף, שיבושם להם. לו, לבועז, אין כלל זמן להסתכל בטלוויזיה ו־לעתים הוא כבר נרדם בשידור „מבט". פחות נעים היה, כאשר הסבא והסבתא באו לעזרת בנו, כשיצא לטיול ה„מסורתי" לחוץ־לארץ לפני גיוסו לצבא.

„אבא שלך עובד מדינה"

„אני לא מבין" — אמר אז ל־אשתו. „אנחנו זקוקים לגמילות חסדים?". אך היא, הקרובה יותר ממנו למציאות הישראלית, הס־בירה כי כל חבריו של הבן נוסעים לחו"ל. „והאם אפשר לומר לבן: „אתה אינך יכול לנסוע. אבא שלך רק עובד מדינה, השולט על תק־ציב של מיליארדים?"

כאשר התפרסם זה לא מכבר מעל דפי העתון הסיפור על מש־כורתו של נציב מס הכנסה, הרה הדבר מאוד לבועז. יש לו ידידים טובים בקרב העתונאים והוא מדבר גלויות לפעמים קרובות. אך הוא היה רואה בכך ממש תקיעת סכין בגב. אילו היה מישהו מהם חושף אותו בדרך זו. זה לא מכבר ניסה לשוחח עם השר על נושא השכר שלו ושל חבריו בצמרת הממשל־תית, אך הדברים פשוט לא יצאו מפיו והוא פלט אנחת רווחה, כש־עבר השר לנושא אחר.

גם אחרי שקיבל את תוספת הזיקר החדשה, אין השכר שלו, ברוטו, מגיע ל־50 אלף ל"י. ב־משרד שלו יש לו מספר עוזרים מקצועיים, שהגיעו לדרגה כ"א ומשכורתם מגיעה כיום ל־80 אלף ל"י לחודש. הוא חייב להודות ש־הוא מרגיש שכאן השתבש משהו וזה מציק לו. סוף סוף, הושב הוא לעתים, נטל האחריות רובץ עליו, והוא הוא זה החייב לקבל את ההחלטות הקשות ולא היועץ ה־משפטי או היועץ הכלכלי. זה לא מכבר הגיע לידיו דו"ח על ה־משכורות ב„תעשיה האווירית", חברה ממשלתית, והתברר לו כי שכר של 80 אלף ל"י לחודש, אינו מן הגבוהים בחברה זו.

ועדת הכספים של הכנסת ניג־שה בימים אלה לעדכן את שכר השרים, סגני השרים וגם כל אלה הנמצאים בתקן מנכ"ל בשרות אחוזים. שינוי זה יביא אמנם ל־הקטנת הפער בין שכרם של בועז וחבריו לבין העובדים המקבילים במשק הפרטי אך לא יעתיק בשי־עור ניכר את המגמה של „בריחת מוחות".

החשש לאחר את המועד

יש לו גם הרגשה, שאם לא יזדרז ללכת בעקבות חבריו, ש־עזבו זה מכבר את שרות המדינה, הוא יאחר את המועד. אין הוא אוהב דימויים כמו „בריחת מוחות" או „העכברים העוזבים את האניה הטובעת", אך נדמה לו, כי ה־מערכת של השרות הציבורי בנויה כך שהיא חייבת לפלוט את העוב־דים הטובים ביותר. כיום מצויות כבר 32 משרות בערית הממשלתי, ועוד רבות יותר ברשויות המקו־מיות, בסוכנות ובגופים אחרים, בתקן הקרוי „תנאי מנכ"ל". השכר עצמו בתקן זה אמנם אינו מן ה־גבוהים, אך לעומת זאת מובטחת פנסיה של 4 אחוזים לכל שנה ב־שרות הציבורי והפנסיה משולמת לעובד ברגע פרישתו („כדיוּ" — בלשון התקן).

אילו היו לבועז „תנאי מנכ"ל" ואילו פרש היום ועובר לעבוד ב־בנק או בחברה תעשייתית כי אז היה „פנסיונר" בגיל 45, המקבל עד סוף ימיו את התקרה של 70% משכרו הממשלתי. תיקון מיוחד לפקודת מס הכנסה אף מקטין ב־25% את שיעור המס המנוכה מתשלום פנסיה זו, לעובדים ש־עברו את גיל ה־50.

אין פלא איפוא, שבועז וכמה מחבריו דורשים כיום לקבל „תנאי מנכ"ל". הם יודעים שנוח יותר לשר להעביר החלטה זו ב„קבינט הכלכלי", מאשר לזכות בהעלאת שכר שתגרור עמה תזוזה במערכת השכר כולה. הוא יודע עם זאת, כי שיטה זו לפיצוי העובדים ה־בכירים נועדה אמנם למנוע את עזיבת העובדים שעליהם נופלת האחריות הגדולה ביותר, אך היא למעשה משיגה את ההיפך. היא מבטיחה לעובד „פיצוי", רק ב־רגע שהוא עוזב את המערכה ה־ממשלתית.

„הפנסיונרים הצעירים"

התופעה של „פנסיונרים צעי־רים", מקובלת כיום לא רק ב־צה"ל, במשרדי הממשלה ובחברות הממשלתיות, אלא גם בחברות הפרטיות שבהן נמצאה הפנסיה כאחד ה„פטנטים" להעניק לעובד תמורה גבוהה יותר, מבלי שתהיה חייבת במלוא המס הנגבה מן ה־שכר הרגיל. היא גורמת לכך שה־עובדים הטובים ביותר — ומשום כך גם המבוקשים ביותר — עוב־רים לתפקידים אחרים, ברגע שהם מביאים את התועלת הרבה ביותר למקום עבודתם הנוכחי, אשר יש־לם להם פנסיה נדיבה, בשעה ש־יעברו במקום העבודה האחר.

גזירת „תקופת הצינון" מטרידה את העובדים הבכירים הפורשים משרות המדינה. גזירה זו מונעת מהם לעבוד, בעת תקופת המעבר, עבור גורמים שעמם באו במגע בהיקף הפקידים הממשלתי. עבור הפקידות הבכירה, בעיקר במשר־דים הכלכליים, איסור לתקופה ה־נקבעת על ידי ועדה מיוחדת, מונע מהם למעשה לעבוד עבור כל גורם שהוא, שכן פעילותם הממ־שלתית הדרה אל כל תחומי ה־משק. בדיעבד ניתן לומר כי ה„צי־נון" אינו משיג תמיד את דרישות ה„היגיינה הציבורית", שאליה התכ־וונו יוזמיו. בכמה מקרים הוא משמש אמתלא נוחה לירידה מן הארץ, שכן העובד ה„מצונן" טוען ש„אין לו ברירה", אלא לקבל הצעה של חברה בחו"ל לעבודה עבורה.

ה„מצוננים" ו„תקדים נאמן"

במקרים אחרים לוקחים העוב־דים שפרשו, מספר חודשי חופשה ולאחר מכן הם מתחילים בהדרגה לעבוד במקום העבודה החדש, ב־שוק הפרטי. בחודשים הראשונים אין הם מופיעים בפומבי במקום עבודה זה ומסתפקים בהשתתפות בישיבות הסגורות. הנסיון הולית,

(המשך בעמוד 28)

המנכ"ל הפורש יצר „חור" של 15 מיליון בקופת „רסקו"

מאת **שאול אברון**

לפני כארבע שנים, זמן קצר לאחר שמונה זלמן סוזאיב לראשות מועצת המנהלים של „רסקו", פנה אליו מנכ"ל החברה יגאל וינשטיין וביקש להכניס כמה שינויים בחוזה הפרישה שלו.

מצבה של „רסקו" נראה אז איתן. היא מחקה כבר את כל ההפסדים האדירים שצברה בתקופת המיתון בשנות הששים (יותר ממאה מליון ל"י בערכים של אז — מיליארדים של לירות כיום), והחלה אפילו לשלם מס הכנסה על רווחיה. איש לא ידע אז שתוך שנתיים תיקלע „רסקו" למשבר נוסף, תעבור זעזועים קשים בניהול, וחוזה הפרישה של וינשטיין יעלה לה 15 מיליון לי־רות מתוך קרנותיה המדולדלות.

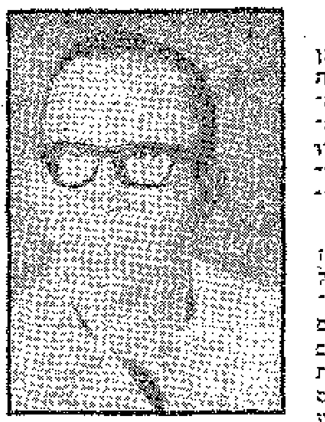
סוזאיב: „איני זוכר"...

סוזאיב, התעשיין הוותיק שעמד שנים בראש התאחדות התעשיינים (כשזו עדיין נקראה התאחדות בעלי התעשייה), לא ראה אז סיבה להתחיל את יחסיו עם ה־מנכ"ל ברגל שמאל ולסרב לו. יחד עם חבר נוסף במועצת המנהלים חתם אז על השינויים ששיפרו את חוזה הפרישה של וינשטיין, שגם קודם לכן כלל הטבות מפליגות.

לאחר זמן היו לסוזאיב סיבות להצטער על חתימתו. יחסיו עם המנכ"ל נעשו מתוחים. הוא פרש מ„רסקו" לאחר שלדבריו לא נתקבלה תביעתו „להיפרד" מוינש־טיין.

כיום מעדיף סוזאיב לא לחזור ולהיזכר בעניין זה — ובעצם בכל אותן שנתיים ב„רסקו". „אמת", הוא אומר, „חתמנו על מסמך ש־שיפר במשהו את ההסכם. איני זוכר את הפרטים, אין לי תיקים על התקופה ההיא ואיני משתוקק לשוב ולחטט בה. ברגע שהתמתי — גמרתי. דבר אחד אוכל לאמר: הסוכנות היהודית תעשה בחכמה אם תשתחרר מ„רסקו". זה לא עסק לסוכנות. יש בארץ מספיק קבלנים שיתאימו יותר לנהל אותה".

אך לא התיקון של סוזאיב היה הגורם לסכום העצום שהצליח מר וינשטיין לקבל מ„רסקו". המרכי־בים העיקריים של סכום זה היו המשכורת הגבוהה והצמודה למדד, שורת ההטבות שהיו גלומות בה, ובעיקר — ההבטחה להעניק ל־מנכ"ל הן פיצויים והן פנסיה מ־היום שיפרוש. פנסיונר בן 45, ב־דרג ובמשכורת של מנכ"ל, פירושו בתנאי המשק היום הוצאה שנתית שוטפת של הרבה מאות אלפי לי־רות למשך עשרות שנים. תרגומה לסכום חד פעמי, כך מסתבר, אינו ענין זול.

למזלה של הסוכנות נוכה כמחצית הסכום כמס במקור, והאוצר הסכים להסדר תשלומים נוח ✶ נוסף ליגאל וינשטיין מתחבטת „רסקו" איך לשלם לחמישה בכירים נוספים — כיוון שהסכום הכולל מגיע לעשרות מיליוני ל"י ✶ תנאי פרישה מועדפים ל„פנסיונרים צעירים" גם ברשות הנמלים, בצה"ל ובכנסת — המבטיחים הכנסה־ללא־עבודה למשך עשרות שנים

חמישה חוזי עבודה נוספים

אך התשלום הגדול לוינשטיין אינו העול היחיד שמטילים חוזי פרישה מיוחדים על „רסקו". חמי־שה חוזי עבודה נוספים של עובדים בכירים, שפרשו (או „הופרשו") באחרונה בפרישה מו־קדמת עם הראורגניזציה בהנהלה, מטילים על „רסקו" תשלומי פנ־סיה של כמה מיליוני לירות לשנה ל„פנסיונרים" — שחלקם נמצאים בשנות הארבעים והחמישים של־הם.

המנכ"ל הנוכחי של „רסקו" ו־יו"ר המנהלים שלה, נסים ברוך, אינו מאושר כמובן מהעול שמטיל הדבר על חברתו, המנסה לשפר את מצב הנזילות שלה.

הסכום תפח במיליון ל"י לחודש

הוא מעוניין, לדבריו, להגיע גם עמם להסכם שלפיו יבוטלו הסדרי הפנסיה המיוחדים בסכומים חד פעמיים, אך הוא מודע לעלות הגבוהה של פדיון כזה, העלולה להסתכם בעשרות מיליוני לירות — וזאת עד ש„יתחיב", ו־מצב הנזילות של „רסקו" ישתפר.

בהסכם עם וינשטיין הוא היה מעוניין, לדבריו, אפילו במצב ה־נזילות הקשה הנוכחי של החברה. „על פי החוזים שבידיו הגיעה לו משכורת צמודה למדד. הסכום ש־היה עלינו לשלם לו תפח כמעט במיליון לירות מדי חודש. רציתי להסל את מערכת היחסים הכספיים בינינו", הוא אומר.

זה עוד, שלמעלה ממחצית הס־כום נוכה במקור על ידי „רסקו" בעבור מס הכנסה — והחברה השיגה הסכם תשלומים לגביו עם רשויות המס.

הסכמי עבודה עם הטבות פרי־שה מפליגות מקובלים ב„רסקו" עבר שנים רבות. ההסכם של וינשטיין נערך על פי ההסכם ש־נחתם עם המנכ"ל הקודם, ישראל קרוא ז"ל, שנקרא „להציל" את החברה לאחר המשבר של שנות המיתון.

ההסכמים הנוספים, טוענים ותי־קי מועצת המנהלים של „רסקו", נחתמו גם הם באותה תקופה. היה אז חשש שאנשי מפתח יעזבו את החברה עקב ההפסדים והחלפת ה־מנהלים, ונאלצו להבטיח להם תנ־אים מפליגים במקרה שיפוטרו כדי לשכנעם שישארו בתפקידיהם.

מהוונים רק רבע מהפנסיה

אך הסכום הגדול שקיבל וינש־טיין מפנה את תשומת הלב לעלות הגבוהה של תנאי פרישה מועדפים הנהוגים במגזרים רחבים של ה־משק הציבורי בארץ.

אצל „בעל הבית" של „רסקו" — הסוכנות היהודית — מעניקים פנסיה כבר אחרי 25 שנות עבודה, אפילו לא עבר הפנסיונר את גיל החמישים. בצבא נהוגים תנאי פרישה דומים, היוצרים שכבה רח־בה של פנסיונרים צעירים. עובדים וחברי כנסת נהנים מתשלומי פנ־סיה לאחר תקופות כהונה קצרות, יחסית. הסדרי פנסיה מוקדמת נהו־גים גם במנגנון הממשלתי בעיקר לגבי מנכ"לים או — להבדיל — פקידים שמנסים להרחיקם מהמנ־גנון, ובמידה רבה יותר במוסדות ציבוריים (רשות הנמלים, למשל).

בדרך כלל אין מהוונים את ה־פנסיה למזומנים. לכל היותר מהוו־נים רבע ממנה. לכן אין הסכומים נראים כה מפחידים. אך אילו היו מהוונים אותם, היה מסתבר שהע־לות של פנסיונר בן 50 מסתכמת בכמה מיליוני לירות; אם כיהן בתפקיד בכיר למדי, והשתכר בה־תאם, גבוהה עלות זו מ־5 מילי־וני ל"י.

הבו גורל לסאדאת

שמואל כץ

בין המהלומות שירדו על עם ישראל בעשור האחרון, רצה הגורל שיריבו הראשי יהיה, על־פי כל הסימנים, אחד החכמים שבמדינאי העולם. סביר, ששמו יזהיר בתולדות האומה הערבית כגדול מנהיגיה מאז ימי הזוהר שלה.

אחרי סידרת התבוסות ושנות התסכול שעברו על הערבים, סאדאת מקבל בחזרה עבור מצרים את חצי־האי סיני כולו, ואת גם תוך כדי הכרה בזכותה לריבונות בו שלא היתה לה. יתר על כן, הוא תבע ובִיער כל זכר לנוכחות ישראלית שם, מלבד הילוטה הלא־מבוטלת של השוב הרב — עיר מפותחת, כפרים מודרניים, מיתקנים, נכסי פיתוח — שהשקיעו היהודים במדבר.

לא די בזה. הוא כבר זכה בהתחייבויות מצד ישראל, אשר במקרה הגרוע מבטיחות שהשליטה ביהודה ושומרון ועזה תהיה בידי ערבים, וכי הדעה המכרעת לגבי מעמדם הסופי, כלומר הריבונות עליהם, תהיה בידי הערבים. במידה רבה, אפוא, כבר החזיר, ובמידה נוספת הבטיח שיחזור, הגלגל ההיסטורי אחורה לשנת 1949.

אמנם, המאבק על הבטחת מאת האחוזים של הסכמי קמפ דייוויד, טרם נסתיים; אך אפילו הסתיימה הקריירה שלו היום לא יהיה מנהיג ערבי שיוכל להתמודד אתו על המקום שיתפוס בהיסטוריה.

נכון, בידי סאדאת יתרונות „מן הטבע" מאחוריו, בהתנדתו לקראת מטרתו העיקרית, יצרני הנפט, שהעולם המערבי כולו כורע ברך, אף זחל, לפניהם; לימינו מתייצבים לקוחותיהם ודורשי טובתם; בכל מהלך מובטחת לו תמיכתם העיוורת של אויבי ישראל השורשיים — מברית המועצות ועד אנטי־שמיים־ללא־תקנה, גם מ„ימין" גם מקרב המכמאים את השם „ליברלים".

אך גם יתרונות עביד אפשר לחוק ולהאדיר. בכוח מיומנות הביצול, ולצליונות טאקטית אפשר להוסיף, כנשקי־עזר עיקריים, הפקת תועלת מירבית מחולשות מנהיגי היריב. כזהו אנוואר סאדאת.

*

עתה הישעה סאדאת את שיחות האוטונומיה. בקץ עשרים חודש משא־ומתן רצוף כמעט עם נציגי ישראל, חתימת הסכם אחד, אף שני — והוא הסכם שלום — ותוך כדי מגעים כמעט יום־יומיים, הניח את שרפיו למו"מ. והם נציגי מדינה ריבונית, עצמאית. אמנם, הם מתחילים מבולהם מאחורי היוך ספלני, ו„מבטיחים" שהשיחות יתחדשו בתוך זמן קצר, אך לכל ברי, שהשיחות יתחדשו — אם אחרי ימים ואם אחרי שבועות — על־פי רצונו של הנשיא סאדאת.

בינתיים, כבר הופעלה מקהלה שבה משתתפים קולות מקאהיר ועד וושינגטון, ופיזמונה אחד: „ישראל אשמה, בגין נוקשה".

לסאדאת יש נסיון מסויים מאד ומתוק למדי בהוצאות של הפסקת שיחות. נצחונו המדיני היסודי הגדול נקטף בפרי הפסקה כזאת. בין כניעותיה המשמעותיות ביותר של ממשלת ישראל היו אלה שהסתמנו דווקא בעת שלא התקיים משא־ומתן ישראלי־מצרי — בין ינואר ויולי 1978.

בינואר הפסיק סאדאת את המו"מ כשאך התחיל, באורח פתאומי וללא הסבר סביר; ובעקבות ההפסקה פרץ במצרים קונצרט של האשמות בכלי התקשורת על אשמת ישראל ועל חטאי בגין. סאדאת הפעיל אז את בעלי בריתו האמריקנים, ובתוך ששת החודשים הבאים הגישו לו על מגש אחד־אחד את ויתורי ישראל, ערב עם קבלתם הואיל בטובו לחדש את המו"מ — בקמפ דייוויד — תוך שהאמריקנים לובשים את הגלימה של „מתווכים אובייקטיביים".

ראשון התנאים, למעשה, היה אז שישראל תכיר בכך שסיבת ה„סיכסוך" בין הערבים ובינה איננה — באמת — רצון הערבים וכוונתם להסלה. אלא — השקר — „הבעיה הפלשתינאית".

התנאי השני של סאדאת היה, שהאוטונומיה המוצעת לא תבוא כמעמד־קבע אחרי שיושג שלום כולל, אלא שמו"מ על שלום ב„פלשתין" רק יחל אחרי שהערבים ישלטו בתחום האוטונומיה שלוש שנים.

התנאי השלישי: לא ישראל תקבע שינויים בתוכנית האוטונומיה אחרי חמש שנים, אלא שבכלל יחנתל משא־ומתן, ובו יטלו חלק מצרים, ירדן והתושבים הערביים.

רק אחד מתנאיו העיקריים של סאדאת לא הושג — מתן זכות־וטו לתושבי „הגדה המערבית" לגבי תוצאות אותו מו"מ (אותו הוא השיג בקמפ דייוויד).

נכון, הישגי תקופת ה„ברוגז" לא נקטפו בבת־אחת אלא בשלבים, בעבודה מאומצת וסבלנית של האמריקנים, ולא בלי הציתנות של שר־החוץ הישראלי לדרישות וושינגטון, עד כדי העמדת ממשלתו שלו בפני עובדות מוגמרות (למשל, ממשלת ישראל דחתה מכל וכל את הרעיון של מו"מ על ריבונות; ב„וועידת לידס" נכנע משה דיין לתביעה זו בניגוד להוראות ממשלתו, ובעקבות זאת השלימה ממשלת ישראל עם כניעתו — שמשמעה „רק" סתימת הגולל על שארית התקוות לריבונות ישראל ביהודה, שומרון ועזה).

*

עתה הגיעו השיחות על האוטונומיה לעימות הבלתי־נמנע, שנבחנו סאדאת בידוע מאמץ מיוחד — שלו ושל האמריקנים. סאדאת נחוש ברצונו לא רק להבטיח את הישגי קמפ דייוויד, אלא להרחיבם ככל האפשר — על־ידי חיזוק סמכויות שלטון האוטונומיה, צמצום נוכחותה של ישראל והגבלת השתתפותה בסדרי הבטחון עד למינימום — הכל כדי להקל על המעבר לריבונות ערבית מלאה ולזירוז התהליך. הוא אינו מצפה שגם אז יצטרפו ה„פלשתינים" למו"מ, אך כרגע די לו בחתימה ישראלית היסטורית על וויתורים, שישמשו תשתית לתביעות ה„פלשתינים" בבוא היום.

אלא שבשעה זאת לא ברור באיזו מידה יוכל הנשיא קרטר להרשות לעצמו ללחוץ על ממשלת ישראל. אין לקרטר שמץ בטחון, שהוא ימשיך לכהן כנשיא. כשלונו בבחירות המוקדמות בניו־יורק — כשלון שהסבו לו ככל הנראה במידה רבה הבוחרים היהודיים — מצווה עליו זהירות, לבל יוסיף לקשייו לקראת נובמבר. על כל אלה חייב סאדאת להרהר, ובהם יצטרך להתחשב. אכן מתרצה הוא — והכריז על „פסק־זמן".

כמו פסל או צייר מניח אפוא סאדאת את כליו, נוטש את העבודה הבלתי־מוגמרת לשעה קלה, ניצב מולה ממרחק־מה ובודק אותה מבחינת הקונספציה המקורית שהיתה לו בראשית הפיסול: הקונספציה הערבית, הלאומית, השזורה במצוות דתו המוסלמית.

הוא יכול להיות מרוצה למדי לגבי מידת נאמנות מלאכתו לקונספציה, אשר לה נתן ביטוי לעתים קרובות. תמציתה היא להוריד את ישראל ואת היהודים למעמד הראוי להם, המושפל והאומלל, כדברי נביא האיסלם. אין במצב היחסים שנוצרו בין מצרים ובין ישראל כדי לסתור, ובוודאי לא כדי לסכל את מגמתו הסופית. אין בהם נתון, שאינו מחליש את ישראל ומקדם אותה לקראת היעד שהועידו לה הערבים. הוא, סאדאת, מפעיל עד תום את הטקטיקה המותרת, אף המעודדת, על־ידי דתו — הוא אפילו חתם על „חוזה שלום" כאשר זה היה דרוש כדי לחלץ את סיני מידי היהודים ולהניח תשתית להוצאתם משאר חלקי „האדמה הערבית".

הוא אף הצליח בזאת מבלי שהשמיע מלה אחת, שאפשר לפרשה כאילו היא מעידה שהוא מוכן, בסופו של דבר, לוותר על חלק כלשהו של יעד סופי זה. אדרבה, סאדאת חוזר ומדגיש, שבסופו של דבר הפלשתינים הם שיכריעו בעתידם ומעולם לא חזר בו מן ההכרה באש"ף כהנהגה הלגיטימית והיחידה של „העם הפלשתיני". בהפוך הוא, סאדאת ראה צורך להכריז ובעצם ימי המו"מ על חוזה השלום, שמצרים נשארת נאמנת להתחייבותה כלפי אש"ף (דהיינו: גם לעזור לו בהשגת מטרותיו — ומטרותיו ידועות).

אחרון־אחרון, ואולי כאן עלה סאדאת על עצמו במיומנותו הדיפלומטית, הוא סחט מראש ממשלת ישראל סעיף ב„חוזה השלום" עצמו, שמשמעו הכרה בחובת מצרים לצאת למלחמה נגד ישראל אם תיקרא לכך ע"י מדינה ערבית כלשהי — כאילו בכלל לא חתם על חוזה שלום.

*

אכן סאדאת יכול להיות שלם עם עצמו בסקרו בנחת את הנתונים בשעה זו, לפני שהוא מתווה את הכיוון ואת הקצב לצעדיו הבאים לקראת היעד.

מן המגירה ומן המדף

מאת שלום רוזנפלד

במדור זה יביא כותבו מדי פעם קטעים ומובאות מתוך ספרים, בתבי־עת, מכתבים, מסמכים, רישומים כפי שנצטברו ומצטברים באופן שוטף במגרותיו המבולגנות, בתיקי העוברים על גזרותיהם ועל מדפי ספרייתו. הכל — על־פי בחירה מקרית, לרוב ללא כל קשר לאקטואליה ותמיד על־פי הטעם האישי והאסוציאציה הבלתי־מבוקרת.

חברון והמו"מ המדיני

אנו נרתעים — כמובן בצדק — למתוח קוי השוואה בין מאורעות תרפ"ט בחברון לבין הטרגדיה שנתחוללה בה לפני שבועיים.

גם בלא לחפש הקבלות יש ענין לקרוא את המינשר שפירסם הנציב העליון של פלשתינה (א"י) סר ג'ון צ'נסלור, בשובו מהתייעצויות מדיניות בלונדון.

מינשר זה מגיב על מאורעות תרפ"ט, ובעיקר על הטבח בחברון.

מנשר

ג. ר. טשנסלור
נציב עליון ומפקד עליון

כשובי מאנגליה מצאתי לצערי הרב את הארץ במצב של בלבולים ונמסרה למעשי אלמות בלתי חוקיים.

שמעתי בזוועה את מעשי האכזריות שנעשו ע"י כנופיות של פושעים אכזריים ושופכי דם, על מעשי פראות שנעשו באנשים מחוסרי מגן מהישוב היהודי, מבלי להתחשב עם גילם או עם מינם, שהיו מלווים, כמו שקרה בחברון, בהתעללויות אכזריות שאין הפה יכול לבטאם, על שרפות בתים ומשקים בעיר ובכפר, ועל ביזה רכוש וחורבנו.

פשעים אלה יביאו על ראשי עושיהם את מארתם וזעמם של כל אנשי התרבות בכל רחבי תבל.

חובותי הראשונות הן להשיב את הסדר בארץ ולהטיל עונש חמור על כל אלה שיימצאו אשמים במעשי אלמות. יאחוז בכל האמצעים הנחוצים להשיג את המטרות האלה והנני דורש מכל תושבי הארץ לסייע לי במילוי חובותי.

בהתאם להתחייבות שנתתי ל„ועד הפועל הערבי" לפני שעזבתי את הארץ ביוני, פתחתי, בהיותי בלונדון, במו"מ ובשיחות עם מזכיר הממלכה בענין שנויים קונסטיטוציונליים בפלשתינה (א"י). לרגלי המאורעות האחרונים אפסיק את המו"מ הזה עם ממשלת הוד מלכותו.

כדי לשים קץ לשמועות הכוזבות, שהחלו נפוצות בזמן האחרון בענין הכותל המערבי, הריני מודיע בזה ברבים בהסכמת ממשלת הוד מלכותו, שיש בדעתי לתת תוקף לעיקרים שנקבעו ב„ספר הלבן" מיום 19 בנובמבר 1928, לאחר שייקבעו שיטות הטלת העיקרים הללו.

ניתן היום הזה, הראשון בספטמבר 1929.

ג. ר. טשנסלור
נציב עליון ומפקד עליון

העולם בו אנו חיים

ג'יימס קאמרון, מבכירי עתונאי בריטניה הוזה שחורות לעולם (ב„גרדיאן" מה־11 במאי), אחר פשיטת־הנפל באירן.

יש לנו תם פוליטי בפטיסטי המנהיג את ארצות הברית. יש לנו קנאי מטורף המנהיג את אירן. יש לנו חבורת בירוקרטים ישישים המנהיגים את ברית המועצות. בארץ זו יש לנו אשה בעלת־דמיונות וגאוותנית, המשגרת ברכותיה החנפניות לאמריקני על שעשה צעד כושל להרדים.

ואנה אנו הולכים מכאן?

זכרון פוטוגראפי...

איש בארצות־הברית אינו שואל „רונלד — מי?" על הדרך בה שאלו לפני ארבע שנים „ג'ימי — מי?"

אדם שאת הקריירה הפוליטית שלו התחיל על המסך הזהב של הקולנוע, חזקה עליו שאינו בלתי־מוכר להמונים.

אף על פי כן, ובעיקר מאז התחיל ריגן לכבוש בזו אחר זו את מדינות ארצות־הברית במסע־הבחירות הנוכחי, מרבים באחרונה העתונים בארצות־הברית ובעולם לפרסם ביוגרפיות מפורטות של המועמד הרפובליקני לנשיאות. ככלות הכל, אין זה עוד בלתי־נמנע, שאיש זה ייבחר למישרת המנהיג של העולם החפשי.

במיוחד מתעניינים כמובן ב„אני מאמין" של המועמד בתחום מדיניות־החוץ, בעיקר על רקע כשלונותיו האחרונים של ג'ימי קרטר.

מה יודעים אפוא על משנתו הפוליטית של רונלד ריגן?

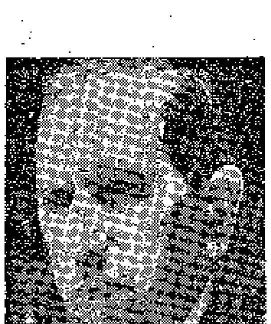
ב„סנדיי טיימס" מה־4 במאי התפרסמה ביוגרפיה מקיפה וממנה אנו שואלים את הקטע הבא:

הקושי לגבי המומחים והפרשנים המתוחכמים הוא להתייחס למועמדותו ברצינות, אלא שריגן עצמו לא תמיד מסייע. בחודש שעבר נאם לפני קהל גדול ומכובד בפילדלפיה. האנשים המתינו בשקיקה לנאום־יסוד על בעיות בינלאומיות. הוא עמד על הבימה, תחב שתי ידיו בכיסי מקטרנו, פישפש ומישמש, אך הן יצאו משם ריקות.

„צר לי — אמר — התכוננתי לשאת נאום על מדיניות החוץ, אבל השארתי אותו בחדרי במלון".

אותו סיפור על הנאום שנשכח מקבל מישנה־פיקנטיות לאור קטע אחר שמצאנו על ריגן בכתבה עליו ב„וושינגטון פוסט" ב־8 במאי, שבו מסופר כי על פי עדותו שלו עצמו, ריגן הוא בעל „זכרון פוטוגרפי", וזכרון זה הוא שאיפשר לו להתייחס בקלות ללימודים ולהקדיש מירב זמנו לכדורגל (אמריקני), פוליטיקה, תיאטרון ונשים.

אדווקטים

הסידרה על עורכי־הדין שנתפרסמה ב„מעריב" — או שמא צריכים אנו לומר עורכי־דין בלא הא הידיעה, למען נחזור ונדגיש כי לא היתה כוונה להוציא שם רע לעדה שלמה בשל חטאי חלק שלה — אם כן, סידרה זו עוררה הדים רבים. קודם כל, כמובן, בקרב הפרקליטים עצמם, אבל לא פחות מכך בקרב לקוחותיהם — בכוח ובפועל — היינו מרבית עם ישראל.

אין זאת, כי יש משהו במקצוע שמעורר מדי פעם חמתם של עתונאים. עובדה: ב־21 באוקטובר 1913 הופיע ב„הצפירה" הקטע הבא:

...אין אנו יכולים לפקפק בהחלטה שאומנתם של אדבוקאטים היא לא רק בעיקרה מועילה אלא גם אצילית ומעודנת. דומה היא לאותן המשקלות, שמניחים אותן לתוך כפות המאזניים של המשפט, שאינם מניחים לחרב המשפט להיות גוזרת בעוורון. מטרתה הראשית של אומנות זו היא לברר את האמת שבמחלוקת הצדדים, שתרשה לבית הדין למדוד בדיוק את מידת היושר של טענות הצדדים ותביעותיהם ולהגדיל את מידת עונשו של הנאשם בלי גרוע ובלי הוסיף...

...עבודה חשובה זו צריכה האדבוקאטורה לעשות. העושה היא אותה, וכיצד?

הוי, בכל העולם המנומס נרקבה צמרתו של אילן זה, ותתכס פראי־זוטים ותולעים ורק ענפים בודדים שלו פורחים ועושים פירות כראוי.

את מקומו של פרקליט התום, נוקם העוול, מחדש האמת, כבש הסרסור, התגרן, הזייפן, הקבלן של כל עסק ושל כל קנוניה, שאיננו מבדיל כלל בין אמצעים כשרים ופסולים רק בשביל ליטול שכר, המחפיא ומאפיל על כל עוון ופשע. בקיצור: הסופיסטון, שעיקר אומנתו וגאוותו וכבודו ונצחונו הוא רק לפרוש ערפל על מידת הדין, כדי שלא תראה את האמת, וכדי שתעשה חסד לו, לפושק שפתיים, לקומדינטון ושועל שקופץ מאוגיא לאוגיא ומאבוס לאבוס ומעטיף את כיסי ממונו במזוזות הדינים והחוקים.

...היו צדיקים גם בסדום, ובאדבוקאטורה לא כל שכן. אמנם יש בה כוהנים כשרים וטהורים של מידת הדין, אנשים שבלבם נהר יבורק בלי לקוי־רגע, נר תמיד של יושר ודין, אנשים שאינם הולכים ונשטפים בזרם הבצע והעסקנות... בעלי נפשות רכות, תמימות, טובות, שאין להם בעולמם אלא יסודי מוסר קבועים כמסמרות... וכשהם מגינים על פושעים הם משתדלים רק להגביל ולדייק בכדי לכוון את מידת העונש אל מידת הפשע, לבל תצא מידת העונש מגבולה ולבל תשתפך דרך הילוכה גם על נקיים, או שמשתדלים להמריץ את בית הדין לצרף את מידת הרחמים אל מידת הדין. האנשים האלה הם עורכי דין ראויים לשם זה, הם הם העושים אומנות של מעלה, אבל, הוי, רבים הם רבים מאד העושים אותה פלסתר ונגאי ושער האשפות.

שני סוגים אלה של עריכת דין יכולים אנו לראות במשפט ביליס.

את הקטע הזה שלח לנו ד"ר מ. קוטיק — „אדווקט" במקצועו, הוא מצא אותו אגב עבודתו על ספרו על משפט בייליס.

עיקר שכחנו: מחבר הקטע הוא עמיתנו הדגול נחום סוקולוב, שעל שמו נקראים בית־העתונאים בתל־אביב ופרס־היוקרה בתחום העתונות.

חידון מוסיקאלי

— מהי שלישיית־מיתרים סובייטית?

— רביעיית־מיתרים שחוזרת מסיור במערב. („דייג'סט", אפריל)

איך להלחם ביצר הרע?

דמותו המסתורית כלשהו ותורת־החיים של ר' נחמן מברסלב קסמו לי תמיד, אף כי מוצאי מבית של „מתנגדים" ולא של חסידים.

במקומותינו — מזרח־פולין ואוקראינה — היו יותר צדיקים ורביים על כל קילומטר רבוע מאשר בכל אזור אחר של המדינה, אבל דמותו של ר' נחמן, הן בתוך נין של הבעש"ט והן בזכות עצמו, האפילה על כל האחרים. הפולקלור היידי שופע סיפורי־מעשיות, חלקם אותנטיים שנרשמו כנראה מפיו של הרבי עצמו, חלקם שיוחסו לרבי נחמן, אך כולם שובי־נפש ודמיון.

שמחתי על ההזדמנות שניתנה לי לא מכבר להעשיר את ספרייתי בשלושה כרכים ממשנתו של הרבי (ביידיש ובתרגום עברי), שהוצאו על ידי חסידי ברסלב בניו־יורק. בקרוב, כך אנו מתבשרים, יופיע בישראל מבחר סיפוריו של ר' נחמן בעריכת פנחס שדה.

בינתיים, כיוון שבפולקלור עסקינן, אביא קטע קטן מן הספר „מקור השמחה" שענינו איך לדכא את היצה"ר, כלומר היצר הרע, בזמן השינה. הדבר מקבל לישנה חשיבות לאור השמועות שפשטו באחרונה בקרב אברכי־ישיבות על ביאתו הקרובה של המשיח — על פי סימנים שנתגלו לשלושה צדיקים בחלומותיהם.

> ונ"א הספור לפני מוהרנ"ת ז"ל שיש חסידים שמניחים משקה המשכר תחת המטה שלהם ובזמן שהם מקיצים משינתם שואלים משיח עדיין לא בא? ושותים משקה המשכר הזה ומשתכרים וחוזרים לשינתם, כי הם אומרים שכל זמן שמשיח לא בא צריך לישן את היצה"ר כי בזמן השינה אי אפשר לחטוא, ואמר להם מוהרנ"ת ז"ל שאין זה עצה, אלא צריכים לומר התהלים מראשיתו ובזמן שמקיץ משינתו אם משיח עדיין לא בא צריכין מחדש לומר התהלים ולצעוק להשי"ת שיצילו מהיצה"ר.

פטור אני מלהוסיף, שהקטע נבחר כקוריוז פולקלוריסטי בלבד, ומאומה אין בינו לבין משנתו הפילוסופית העמוקה, שיחותיו ודרושיו השנונים של הרבי.

בשם אומרו

מארחת וואשינגטונית (שמה, לצערי, לא נשתמר בפתק שבו רשמתי את הדברים) מזמינה אורח לבקר בגינתה:

— אנא בוא לגינתי. הייתי רוצה שהוורדים שלי יראו אותך.

חשיבה — יאיר קוטלר

יש להציע לסעודיה להניף דגלה על המסגדים בירושלים - אומר רקטור אוניברסיטת ת"א

פרופ' יורם דינשטיין, שנבחר השבוע לתפקיד רקטור אוניברסיטת תל־אביב, מחווה את דעתו על ממשלת הליכוד, היתסים במפלגת העבודה, השלום עם מצרים, הסטודנט הישראלי המצוי ובית המשפט העליון

בשנה ה־13 לאיחודה של ירושלים אחרי מלחמת ששת הימים, ממליץ הפרופ' **יורם דינשטיין, דיקן הפקולטה למשפטים באוניברסיטת תל־אביב, שנבחר ביום רביעי להיות הרקטור החדש של המוסד הגדול, „להציע לסעודיה להניף את דגלה על המסגדים בירושלים." המסגדים „יקרים וקדושים לא רק לחוסיין, אלא גם ל־איסלם..."**

המלומד חד־הלשון, שהיחס אליו קוטבי, מבקש לראות בירושלים המזרחית, ביהודה ושומרון, וכמובן ברצועת עזה „שטחים, כבושים", ובמשפט אחד: „אין שום דרך לתאר את המצב אחרת". התנצחותו בנושא הרגיש עם הפרופ' יהודה בלום, שגריר ישראל באו"ם, היתה לשם דבר. השגריר בלום — הוא אומר — „מתוך רצון להציב סימן קריאה ליד שער...

לפתור את הבעיה...

הסכם שלום מדומה

יורם דינשטיין דיבר בהופעיות, בראיון שנמשך שעות בלשכתו ב־רמת־אביב. הוא אינו מסתיר את דעותיו הגיגיו הבוטים, בתחומים מגוונים של חיינו, כמו:

השלום עם מצרים: מבחן ה־שלום יהיה ב־1982, בתום הנסיגה הישראלית מסיני. אז יסתיים ל־מצרים התמריץ לקיים את הסכם השלום. אסור היה לישראל לוותר על שדות התעופה, ימית וישובי הפיתחה. הסכם השלום — מדומה, מגשר על אי־הסכמה. אני צופה מצב חמור ב־1982, כמו חזרה ל־...

...נו את הבריטים מארץ־ישראל על ידי האצ"ל, הלח"י, תנועת המרי, אז באמצעות ההתקפה על מלון המלך דוד. דעת הקהל בארה"ב, שלא יכלה לסבול את מלחמת הצי הבריטי במעפילים ופרשת „אכסודוס". היא שהביאה לסיום המנדאט. אנו מפסידים דעת קהל זאת לאט ובטוח תודות לתדמית מופרכת שנוצרה כלפינו, כאילו אנו עקשנים, בעוד אנו מוותרים על שטחים. כל זאת בגלל מחלת הדיבורות והספחת. יותר מדי מדברים וטוענים כאילו אנו מספחים שטחים, לא מקרה הוא שבעיית ההתנהלות גדלה בדעת הקהל בארה"ב, בתקופה שבה היו פחות מתנחלים...

...חודש. המצב מחמיר והולך, נותן אותותיו באי־קליטת דור צעיר ב־אוניברסיטות. כל התקנים תפוסים. מדלגים על דור מבחינה מדעית. הם יוצאים לחו"ל, יורדים.

תוך עשור ניהפך למדינה לוונטינית במלוא מובן המלה. לאחרונה הטילו קיצוץ נוסף בתקציבי האוניברסיטות, של אחוז וחצי, לפיטור התוספת למורים התיכונים, כאשר לנו מסרבים לאשר תוספת פדגוגית. אין משאבים לציוד, תומרים, חידוש מעבדות. התלות בתקציבי מחקר המגיעים מחו"ל גרועה מאד, אך בלעדיהם ייסגרו המעבדות.

היכלי שן באוניברסיטות? —

1000 דולר ברוטו לחודש

„דווקאי" הדורך על יבלות

פרופ' יורם דינשטיין, הרקטור החדש של אוניברסיטת תל־אביב, הוא משפטן חריף ונוקשה. הוא מסוכסך עם רבים. יחסי הציבור שלו מעורערים לגמרי, בשל לשונו החדה כתער, הוא נופל פעם בפעם למלכודת עצמית. הוא פוגע בסטודנטים, מרצים, מלומדים — וגם בשופטים. „הוא לא נעים", אומרים יריביו, אך גם אלה הנמצאים במחיצתו. „הוא יודע להיות ברוטאלי" — הם לוחשים.

הוא צבר תל־אביבי שגדל עם בנה של תנובה. יליד 1936 של משפחת עובדים ברחוב פרישמן — הרובע „האריסטוקראטי" של ציבור „עמלי" העיר העברית של אז. מסלול התקדמותו היה כשל בן טובים לכל דבר: תל־נורדאו, תיכון עירוני א', כתב צבאי של ביטאון השריון, האוניברסיטה העברית, משרד החוץ, ניו־יורק, האו"ם, אוניברסיטת תל־אביב.

נשוי לעדה, פסלת, אב לשלושה ילדים. אחיו הוא צבי דינשטיין, שהיה סגן שר האוצר. אביו, חיים דינשטיין, פרקליט בזכות עצמו. משפחה של פרקלי...

זה בלום הוא יריבו בלב ונפש. שגריר ישראל בצרפת, מאיר רוזן, שהיה היועץ המשפטי של משרד החוץ, רוחק ממנו. אומר עליו גלויות דינשטיין: פגעתי במאיר רוזן, בשלא עשה שעורי בית ערב ועידת קאמפ דיוויד... הוא גילה בורות במשפט בין־לאומי בעת המו"מ לשלום.

דינשטיין אינו רואה בשגריר בלום „יריב בנפשי", הוא מבקש להבדיל בינו לבין רוזן, ליבע שבלום „משפטן טוב, אך הוא מתאים את המשפט הבין־לאומי לאידיאולגיה שלו", הפסולה ל־חלוטין בעיני הרקטור החדש... את השופט ברק, על אף תילוקי הדעות הקולניים שהיו בין השניים, הוא מכנה בקיצור „עילוי".

הוא אינו חבר מפלגה. שמצוין פרס צירפו כ„אוהד" למרכז העבודה, אין לו שאיפה להיות חבר כנסת, או שר המשפטים (כדברי מבקריו). הוא מגדיר עצמו „נץ" לגבי סיני ו„יונה" לגבי הגדה. הוא בעד „התנחלות ביטחונית", שינוי גבולות באזור טול כרם, לטרון; חלק מירושלים המזרחית, גוש עציון.

בהיותו קונסול בניו יורק (1966—1970) הסתכסך עם פעילי העלייה. דאז מבריה"מ, יאשה קאזאקוב ודב שפרליבג. הוא הר צר את צעדיהם. „פעלתי על פי הנחיות ממשלת הליכוד", הוא מעיר בסאוקאזם בראיון. אחר כך אמר „לא טענתי שהם מרגלים... העברתי הנחיות לארגונים היהודיים לא לשתף עימם פעולה —...

קפדן ופזרן

סכסוך חדש

מעורר מחלוקת

יאיר קוטלר

„יום שחור בפסיקה הישראלית"

מבט מרחוק

מאת רענן לוריא

„התכוונתי לספר לכם על שיחות האוטונומיה - אבל אתם ודאי עייפים..."

„אנחנו לא עייפים !" צעקו צירי הפרלמנט, וסאדאת נאלץ לדבר גם על כך... ✶ נשיא מצרים החליט על מבנה שלטון שבו ממשלה מורחבת (50) וקבינט מצומצם (26) ✶ קודם מעמדו של מובאראכ — ואילו תוהאמי הורחק מכל עמדה שלטונית ✶ הדגש על מדיניות פנים אינו מבטל הצורך בהתקדמות בשיחות האוטונומיה בהשתתפות ארה"ב ✶ צירי הפרלמנט שמעו בתדהמה על עריקת סודאן למחנה המתנגדים

מאת שמואל שגב

עוד במשך זמן רב יעסקו מדינאים ופרשנים בשאלה אם מלכתחילה היתה לסאדאת כוונה להקפיא את שיחות האוטונומיה, או שאזהרתו בדבר היווצרותו של „מצב חדש" (אם שיחות האוטונומיה לא יסתיימו בתאריך היעד של ה־26 במאי) היתה ממשית ונגנזה רק בלחצו של הנשיא קארטר, כדברי סאדאת עצמו.

כך או כך, גם אם שיחות האוטונומיה יתחדשו לאחר חג השבועות, נאומו של נשיא מצרים ב„מועצת העם" השבוע חשף את הדילמה המביכה שבה נתון סאדאת מאז התם על הסכם השלום עם ישראל ב־26 במארס אשתקד: להסתפק באשר השיג ולהניח לפלשתינים ולמדינות ערב האחרות לנהל מו"מ מקביל עם ישראל; או — להמשיך בשיחות ולמימושה של האוטונומיה בגדה המערבית ובחבל עזה, בהתאם להסכמי קמפ דייוויד, למרות „הפערים העמוקים מאוד" ולמרות „ההתקדמות המועטה ביותר" שהושגה ב־12 החודשים של משא־ומתן מתסכל.

סאדאת עצמו הודה במבוכה שבה הוא נתון: אם יסתפק במה שהושג, כי אז יתן בכך לגיטימציה לטענות הנשמעות בעולם הערבי נגדו, כאילו מלכתחילה התכוון להסדר נפרד, „ואז בגין יהיה המאושר באדם. בגין רק מחכה לכך שמצרים תסתלק לחלוטין משיחות האוטונומיה ומהמאמצים למציאת פתרון לעם הפלשתיני"; ואילו אם ימשיך בשיחות „למרות הפערים העמוקים" — הוא חושף את עצמו להכרח להפגין התקדמות והישגים במסגרת זמן מוגדרת ובלתי השוט המצליף של מדינות ערב השונות.

אין הסבר לזיגזגים

לאלה הצטרפה עתה סודאן, שבשנתיים האחרונות נמנתה עם המדינות הערביות הבודדות, שתמכו ביוזמת השלום המצרית. לצירי הפרלמנט הנדהמים גילה נשיא מצרים כי נשיא סודאן, ג'עפר נומיירי, נתן לסעודיה „הבטחה בשבועה, כי רגלו לא תדרוך על אדמת מצרים", עד אשר יסתלק סאדאת מהסכמי קמפ דייוויד, או עד אשר יושג פתרון לבעיה הפלשתינית.

עריקתה של סודאן, שותפתה הטבעית של מצרים בארץ הנילוס ובעלת בריתה הנאמנה במאמצים לבלימת המעורבות הסובייטית־קובנית במזרח אפריקה, מהווה מכה אנושה ליוקרתו של סאדאת, ויותר מכל — מבליטה את המצוקה שבה נתונה מצרים, בשל שיחותיה עם ישראל.

לא בכדי ניסה סאדאת להתחמק מכל דיון בנושא השלום במסגרת נאומו הארוך ב„מועצת העם" השבוע. לאחר שדיבר במשך למעלה משלוש שעות על הבעיה הקופטית ועל תכניתו לביזור סמכויות השלטון — אמר סאדאת לפרלמנט כי התכוון לדבר גם בנושא האוטונומיה, „אך השעה כבר מאוחרת ואתם בוודאי כבר עייפים; הבה נשאיר זאת לפעם אחרת".

מכל העברים נשמעו מייד קריאות: „לא עייפים, לא עייפים, אנו רוצים לשמוע על השלום".

וכך, באי רצון בולט, פתח סאדאת בנושא זה. הוא דיבר דקות מעטות בלבד, וגילה לנאספים כי נעתר לפנייתו של הנשיא קארטר לחדש את שיחות האוטונומיה, וכי למרות חוסר ההתקדמות במו"מ וחוסר היכולת לעמוד בתאריך היעד של ה־26 במאי — ייקבע מועד מתאים לחידוש השיחות.

3 מוקדי כוח חדשים

לא קל היה לסאדאת לבטא משפטים מעטים אלה. לאחר האזהרות הרבות שהשמיע ולשון האיומים שנקט בעניין תאריך היעד — הוא „התקפל" השבוע בקול ענות חלושה וללא יכולת להסביר בצורה משכנעת את פשר הזיגזגים במהלכיו.

לקראת הנאום שרר מתח רב, ומבחינת החזית המצרית הפנימית אכן היה זה נאום דרמטי, שכלל את כל יסודות ההפתעה הנוגעים לכל פרט ופרט בחברה המצרית. מבחינה ישראלית הובטחה רציפות המשא ומתן והמשכיות באיוש הצוות המשתתף בשיחות האוטונומיה — גנראל כמאל חסן עלי ובוטרוס גאלי, אך מבחינה מצרית הוצגה אתמול ממשלה חדשה לחלוטין לפני העם המצרי.

בראש הפירמידה החדשה עומדים סאדאת עצמו וכן סגנו, חוסני מובאראכ. שניהם הבטיחו אתמול להקדיש 90 אחוז מזמנם לבעיות פנים ולהבטחת רווחה להמוני העם. מובאראכ יעמוד בראש הקבינט המצומצם, שימנה שישה סגני ראש ממשלה ו־19 שרים, ואילו הקבינט המורחב יכלול את הממשלה ואת מושלי 23 המחוזות במדינה. סאדאת עצמו יישב בראש הממשלה המורחבת אחת לחודש. אך בכל ימות השבוע תכהן הממשלה המצומצמת, שבה איש מבין ששת סגני ראש הממשלה לא יהנה מעדיפות על־פני רעהו ולא יוחזק בתואר „סגן ראשון לראש הממשלה".

מתחת לקודקוד של סאדאת ומובאראכ ישנם עתה 3 מוקדי כוח חדשים, אשר הבולט בהם הוא סגן ראש הממשלה החדש ושר הפנים, גנראל מוחמד נבווי איסמאעיל. בתוקף תפקידו הוא ממונה גם על שירותי הבטחון הפנימיים, ולכן מופקדת בידו ההגנה על קיומו של המשטר.

אם הגנראל נבווי איסמאעיל מהווה את בסיס הפירמידה, אזי שתי צלעותיה הם גנראל אחמד בדווי, שר ההגנה החדש, והמהנדס אחמד הילאל, שר האנרגיה, המתחזק בתואר סגן ראש הממשלה. בתור שכזה, יהיה הילאל ממונה על הצוות הכלכלי. בדווי היה מפקד הארמיה השלישית במלחמת יום־הכיפורים, ועד אתמול כיהן כרמטכ"ל. במקומו של גנראל בדווי נתמנה אתמול כרמטכ"ל גנראל אחמד אבו־גזאלה, אף הוא מ„דור אוקטובר" ומי שכיהן עד אתמול כנספח הצבאי המצרי בלונדון.

מתוך חלוקת תפקידים זו ברור שחוסני מובאראכ צבר עמדות־כוח חדשות, והפך לאיש רב־ההשפעה ביותר אחרי סאדאת. קידומו של מובאראכ במעמדו בא למרות העובדה שמשקיפים זרים לא התרשמו במיוחד מכישוריו ומתריפות שכלו. אולם נראה שכמו סאדאת בזמנו — יודע גם מובאראכ למתן את האמביציות האישיות שלו, וכך עלה בידו לדחוק את כל האישים שעמדו על דרכו.

על־פי ההרכב של הממשלה החדשה, כפי שפורסם אתמול, נראה כי מי שכיהן כסגן ראש ממשלה והיה מעורב בשלב מסוים בתהליך השלום, מוחמד חסן תוהאמי, הורחק עתה כליל ממוקדי הכוח השלטוניים. מאז חתימת הסכם השלום בין ישראל למצרים נדחק תוהאמי לקרן זווית, ולמרות השתתפותו בפסגת חיפה עם ראש הממשלה, מנחם בגין, הוא לא מילא תפקיד פעיל בממשלת חליל. מאז געש הויכוח סביבו (בעניין חלקו ביוזמת השלום של סאדאת) סר חינו של תוהאמי בעיני נשיא מצרים, ונראה כי סאדאת החליט עתה לשלול ממנו גם את התואר — ולא רק את הסמכויות.

ההבטחה לקופטים

נאומו של סאדאת נתן אישור בדיעבד לידיעות ממקורות שונים בדבר מתיחויות פנימיות הקיימות מתחת לפני השטח במצרים. מתיחויות אלה הן בתחומי הכלכלה, החברה והדת, בעיקר גורמת המתיחות הבין־דתית כאבי־ראש לא מעטים למשטר, וזאת בשל קיומו של מיעוט קופטי גדול (בן 7 מיליונים תושבים), התובע את חלקו ב„עוגה הלאומית" והמקווה לתמיכה של העולם הנוצרי להבטחת זכויותיו ועתיד אפשרויותיו.

מתוך רגישות מיוחדת זו לבעיה הקופטית השאיר סאדאת על כנם את שני הקופטים הבולטים ביותר בממשלתו: פיכרי מכרם עוביד, סגן ראש הממשלה (אשר יוסיף להיות המקשר בין סאדאת לבין הפרלמנט), ובוטרוס גאלי, המשמש כשר־חוץ בפועל ותופס מקום בולט בשיחות האוטונומיה עם ישראל.

כלפי מיעוט קופטי גדול זה נקט סאדאת את שיטת המקל והגזר: מצד אחד הבטיח בתים בחינם לאלה מביניהם שיתגוררו בכפר החדש מית אבו אל־קום, ההולך ומוקם בסיני; ומצד שני הזהיר, כי אם יוסיפו הקופטים לתתור למידה מסויימת של אוטונומיה פנימית — הוא יהא אנוס לנהוג כלפיהם כ„נשיא מוסלמי של ארץ מוסלמית". איום מפורש זה היה בבחינת נסיון לרצות את חוגי הדת המוסלמית במצרים, והוא מעיד על מידת הדאגה בקאהיר מפני עליית כוחה של המחתרת המוסלמית־קנאית של „ארגון האחים המוסלמים", שעם חבריו נמנה סאדאת עצמו בעבר.

דאגה זו מפני תחיית האסלאם ומפני עליית כוחם של כוהני הדת הקנאים באה לידי ביטוי גם באזהרת, שמצרים לא תסבול התערבות הדת בענייני המדינה, ובהחלטה לפרק את כל הארגונים שהתסיסו בעת האחרונה את רבבות הסטודנטים בעשמונה האוניברסיטאות המצריות.

שכר המינימום מועלה

הביזור במבנה השלטון נועד להקל מהלחץ שנוצר בשל המצוקה הכלכלית וההברתית שבה נתונה מצרים בשנים האחרונות. במדינה הסובלת משיעורי ריבוי טבעי גבוהים במיוחד, ושבה האינפלציה דוהרת, האבטלה גואה, השחיתות מתפשטת וניכר חוסר יעילות בכל תחומי השלטון — היה סאדאת חייב להטיל את כל כובד משקלו ולסכן את יוקרתו האישית במגמה להרוויח זמן ולשכך אופוזיציה מתגברת.

ואמנם, באמתחתו של סאדאת היו השבוע כמה „סוכריות" שאולי אין בהן מרפא — עדיין — לתחלואית של מצרים, אך יש בהן כדי „להרגיע" את כאביה. למרות קרפתו הריקה, הבטיח סאדאת השבוע חוק ביטוח לאומי שיעניק פיצוי מינימלי לקשישים, יתומים ואלמנות ויבטיח את־קיומם של מחוסרי עבודה או נכים; העלה את שכר המינימום של הפועל במשק הציבורי מ־16 ל־20 לירות מצריות (30 דולר); הבטיח לקלוט למעלה מ־200 אלף בוגרי אוניברסיטאות בממשלה ובסקטור הכללי הציבורי והפרטי; החיל את תעריפי החשמל ואת מחיריהם של מצרכי היסוד החיוניים, והבטיח שלא לגעת בתקופה הקרובה בסובסידיות על מצרכי יסוד במדינה.

הדגש הרב בנאומו על ענייני פנים עלול ליצור את הרושם המוטעה, כאילו בעיות המשא־ומתן עם ישראל יידחקו לקרן זווית; ולא היא: אופן חלוקת תיקי הממשלה והארגון־מחדש של מבנה השלטון מעידים כי יש להפריד הפרדה מוחלטת בין שני התחומים — מדיניות חוץ ובעיות פנים — והטיפול בשני נושאים אלה אינו באפיקים מנוגדים, אלא מקבילים. סאדאת עצמו ינחה את פעולת שני הצוותים. הוא עמד כבר אתמול בראש הצוות שגיבש את עמדותיו לקראת חידוש שיחות האוטונומיה, והוא גם יעמוד בראש הצוות שיעסוק בענייני כלכלה וחברה. כך שיהא זה משגה חמור מצד ישראל אם תניח שעניין האוטונומיה שוב „אינו מעניין" את מצרים, וכי הטיפול בנושא זה הינו רק „למראית עין", או רק לשם יציאת ידי חובה.

לטווח ארוך יודע גם סאדאת, כי הצלחתו במדיניות הפנים מותנית ביכולתו לחדש את הסיוע הכלכלי הבין־ערבי לארצו; והחידוש כזה אינו יכול להיות מושג, אלא אם יעלה בידו להפגין התקדמות ממשית בשיחות האוטונומיה ובפתרון הבעיה הפלשתינית.

מה הבטיח קרטר לסדאת כדי שיחדש את השיחות

(המשך מעמוד 13)

בבואם לדון בשבוע הבא בעתיד שיחות־האוטונומיה, כי יכול קרטר „לגמור עם סאדאת" ככל העולה על רוחו. שום דבר לא ייגמר — כל עוד לא יגמרו אותו עם ישראל.

ראש הממשלה בגין פטור מדיון כזה. הוא כבר גיבש והבהיר את עמדותיה של ישראל בשאלת האוטונומיה. ומשום כך קשה לשער, כי חידוש שיחות־האוטונומיה יביא עמו בשורות חדשות וטובות. השאלה אינה שאלה של זמן, אף כי הכל כבר השלימו שתאריך־היעד המקורי בטל מן העולם.

בשיחתו עם הנשיא קרטר בבית־הלבן, הודיע בגין: אנו מוכנים תוך 12 יום להכין את מפת אתרי הבטחון...

הדברים נאמרו על רקע הדרישה המצרית, שישראל תגלה כבר בשלב זה את הדרוש לה, להערכתה, לצרכי בטחון. אבל — הוסיף בגין, את הכנת מפת האתרים המוגדרים נעשה רק לאחר שנקבע את מרכיבי הבטחון והאחריות להן — היינו, בטחון חוץ ופנים (האחריות למלחמה בפעולות חתרניות, לשמירה על הסדר הצבורי וכיו"ב).

אכן, שניים הם הנושאים המרכזיים בסוגייה סבוכה זו: ה ב ט ח ו ן ו י ר ו ש ל י ם. ודאי, קיימות עדיין שאלות אחרות, כגון התנחלויות (שבנאומו האחרון חזר סאדאת על הקביעה שהן לא חוקיות ואת כולן, גם את אלה הקיימות, יש לסלק), ומספר חברי המועצה המינהלית, וכפיפותם של התושבים היהודים ביהודה ושומרון לשיפוט הישראלי (מצרים מתנגדת לכך) ועוד, אבל כל עוד תדבק מצרים בעמדותיה בשניים אלה — י ר ו ש ל י ם (סאדאת חזר וקבע, כי היא חלק מן הגדה המערבית) ו ב ט ח ו ן, כפי שהוא מוסבר ב„מסמך עלי", ספק אם יש טעם בחידוש השיחות. יותר משיחות אלה יכולות לקרב את הצדדים, הן עלולות להרחיקם זה מזה.

דב גולדשטין **ראיון השבוע** עם **יצחק אופק, יו"ר הועד האולימפי הישראלי**

עלינו להשתתף באולימפיאדה במוסקווה - אף בניגוד לרצון הכנסת והממשלה

אם נחרים את האולימפיאדה, אנחנו נהיה „המצורעים של העולם" וידחקו את רגלי ספורטאינו מהרבה אירועי ספורט * אם ישראל לא תשתתף, יהיה זה יום גדול לאש"ף, שמשלחתו בשם „עזה — פלשתין" תשתתף במוסקווה.

בעוד ימים אחדים, ביום חמישי הקרוב, יתכנסו להחליט: — ישראל תשתתף באולימפיאדה במוסקווה, ביולי השנה, למרות הפלישה הסובייטית לאפגניסטאן ואף כי הממשלה והכנסת בישראל מתנגדות או שהועד האולימפי של ישראל מבטל את רצונו מפני רצונן של הרשויות המוסמכות בישראל.

דומה, כי מעולם לא נמסרה החלטה כה מרחיקת־לכת, שבעיות מדיניות גדולות כרוכות בה, בידי חבורת עסקנים בכירים, שנסיון מדיני ושיקול דעת במישור הלאומי, אינם מסימני ההיכר הבולטים שלהם.

החלטתו של הנשיא קרטר להחרים את האולימפיאדה במוסקווה העמידה את הועדים האולימפיים בארצות־תבל במרכז התעניינות הציבורית. ספק אם לפני־כן ידעו הבריות, כי ישנו מין גוף שכזה, ששום ממשלה ושום נשיא אין להם שליטה על החלטותיו — ולפחות לכאורה יכולות הממשלות להתזיק בשלהן והועד האולימפי רשאי לצפצף.

ועדת הספורט „ממליצה"

פתאום קם הועד האולימפי הישראלי בבוקה ומבולקה, כי הוא גוף כביר־סמכות: ועדת הספורט של הכנסת החליטה השבוע **להמליץ**, כי ישראל לא תשתתף באולימפיאדה, יותר מזה אין הכנסת רשאית להרחיק. וראש הממשלה הזמין את ראשי הועד האולימפי לפגישה, ביום שלישי בשבוע הבא, לנסות לשכנע אותם, שיואילו לקבל מרות לאומית. לכ־פוח עליהם מרות טבעית זו — אין הוא יכול.

25 עסקני ספורט — 13 מ„הפועל", 10 מ„מכבי", אחד מ„בית"ר" ואחד מ„אליצור" — נציגיהן של התאחדויות הספורט השונות, לא יהססו להתעטף באדרת של חשיבות ורצינות, בבואם לקבל את הכרעתם הגדולה. אפילו העובדה שאין להם שום מקור כספי עצמאי — תקציבם השנה, לרבות ההכנות לאולימפיאדה והנסיעה למוסקווה, 25 מיליון לירות, בא מהממשלה ומהמועצה להימורים, כמעט שווה בשווה — לא תמעיט מחשיבותם.

יו"ר הועד האולימפי, **יצחק אופק** (כתרו השני, כמזכ"ל „הפועל", הוא מקור כוחו האמיתי) הוא גבר ממוצע־קומה, עגול־פנים, עסקן משופשף ומנוסה, בעל כושר ביטוי מעולה ופרקליט מוכשר לטענה, כי ישראל צריכה להשתתף באולימפיאדה.

במה מלים על האיש. הגיבה עליו התבטאות: „נולדתי בספורט" — להמחשת מימד הזמן בעסקנותו רבת־השנים: מגיל עשר עסק בספורט, בעיר הולדתו חיפה. ביחוד במשך אל הים: חבר הפלוגה הימית של „הפועל", שרת בחיל הים של צה"ל, עבד בצי הסוחר, ריכז את הפלוגה הימית במרכז „הפועל". מאז 1952, זה 28 שנה, הוא משלב את אהבתו לספורט עם צורכי פרנסתו. זה שלוש שנים הוא משמש כמזכיר כללי של „הפועל".

„באמת — אומר יצחק אופק — זו החלטה גורלית מאוד, גורלית מאוד", והוא כמעט כורע תחת נטל האחריות.

— מר אופק, לאן נושבת, ברגע זה הרוח בועד האולימפי?

אני פסימי. ברגע זה אני פסימי. אני חושש שהחברים ייכנעו ללחצים הגדולים ויאלצו לקבל החלטה, שישראל לא תשתתף באולימפיאדה. אבל המצב עדיין נזיל וההתפתחויות רודפות זו את זו ואולי עוד יפלו שינויים בעלי משקל.

— אלמלא הלחצים של הכנסת והממשלה, לא היית פסימי, מפני שהועד האולימפי היה מחליט להשתתף במשחקי מוסקווה?

אינני רשאי לדבר בשם כל החברים, כל עוד לא נפלה ההחלטה, אך אני יכול לומר, כי אלמלא הלחצים, היה נמצא רוב להחלטה בעד השתתפות במוסקווה. אני מניח, כי עיקר הדיון ביום חמישי לא יהיה, אם ישראל צריכה להשתתף או לא, אלא האם מותר לנו להתעלם מהחלטות הכנסת ומהתפצרות ראש הממשלה ולהחליט על השתתפותנו בניגוד לרצון הרשויות במדינה. ולכן אני פסימי, מפני שאני חושש שהחברים ייכנעו לרצון הרשויות.

— ואתה מציע להם לא להיכנע, אלא להחליט על השתתפותנו, בניגוד לרצון הכנסת והממשלה?

כן! בהחלט כן! עלינו להשתתף באולימפיאדה במוסקווה, גם בניגוד להחלטות הכנסת והממשלה.

— היית מוכן, כך גם אילו היתה מכהנת בישראל ממשלת „מערך", מ„אנשי שלומנו" אף שיש בעמדתך איזו התגרות פוליטית בממשלת ה„ליכוד"?

לא, לא! אין כאן שום התגרות פוליטית באמת, גם בועד האולימפי אין קו מפלגתי חוצה בין העמדות בשאלה גורלית זו. וגם בועדת הספורט לא היתה התייחסות לנושא תוצאת של חברות במפלגות השונות. עוזי ברעם, למשל, שהוא איש המערך, תמך בהחרמת האולימפיאדה ובעמדתו תמכו חברי הליכוד, אבל לא כל חברי המערך. עמדתי לא היתה שונה כלל, אילו ממשלה של המערך היתה מכהנת בישראל.

— זו עמדה עזות־מצח. אתה והאי־תרצה להסביר אותה...

ראשית, אני מבקש לומר, כי להחלטת הכנסת ולהפצרותיו של ראש הממשלה, נודע בעיני משקל רב, אם אני טוען כי יש לקבל החלטה בניגוד לעמדות הכנסת והממשלה, זה לא מפני שאני, חלילה, מזלזל בגופים לאומיים אלה, אלא מפני האמת הגדולה, שאסור לערב נימוקים פוליטיים, משום סוג שהוא, בהכרעות בענייני ספורט.

— זו אמת שחוקה, שהופרה כבר פעמים כה רבות...

זו אמת גדולה, שלישראל יש עניין לדבוק בה ללא־ליאות ולזעוק אותה ללא־הרף וחלילה לה לרמוס אותה בעצמה, כמו רגלית, מפני שהיא, ישראל, תיתבע לשלם מחיר מלא ועצוב, אם אמת זו לא תתקיים — ואיש לא יחוש לעזרתנו. שום שיקול פוליטי אינו יכול להשתלב בשיקולי הספורט. כל שיקול פוליטי זר לעניין האולימפיאדה. העיקרון, שהינחה את מחדשי המשחקים האולימפיים, בשנת 1894, היה, כי האולימפיאדה צריכה להיות גשר מעל לניגודים פוליטיים ובשום אופן לא כלי נשק בידי הפוליטיקאים, כל היופי והעוצמה של הרעיון האולימפי טמון במפגש הנפלא הזה בין עמים וספורטאים, אפילו אם בין הארצות שוררים חילוקי־דעות פוליטיים, או אידיאולוגיים. ואף אם אין ביניהן יחסים דיפלומאטיים. להעתיק את הסכסוכים הפוליטיים ואת ביטויי־העוינות החמורים מן העולם הפוליטי אל עולמו הספורט — זהו גזר־דין מוות לרעיון האולימפי. הלא כל הרעיון, במלה אחת, הוא, שישנה זירה אחת, זירת־הספורט, שבה יכולים בני ארצות שונות להיפגש ולהתחרות על בסיס של הגינות וידידות, בלי שנאה, בלי עוינות, בלי מלחמות.

על גבם של הספורטאים

מה עשה הנשיא קרטר? במחאה על הפלישה הסובייטית לאפגניסטאן, הוא דיבר על חרם ספורט ועל חרם כלכלי ועל אמצעים נוספים, שהעולם הנאור, יחד עם ארה"ב, נתבע לנקוט. מה נשתייר מכל זה למעשה? התביעה לחרם ספורט! בכל יתר השטחים — עסקים כרגיל. ארה"ב מייבאת מבריה"מ ומייצאת לבריה"מ ומכבדת את ההסכמים המסחריים עם הסובייטים ואירופה. משגרת לבריה"מ את המכוניות שלה ואת המחשבים המשוכללים. לנהל את כל המלחמה הפוליטית באמצעות כלי הנשק האחד, הספורט, שפחות מכל מכשיר אחר הוא מיועד למלחמה זו? ועל גבם של הספורטאים בעולם, שבדרך־כלל אינם מיוצגים במוסדות השלטון?! אם יש בידי ארה"ב אמצעים ודרכים לפגוע בבריה"מ ולאלצה לפנות את חייליה מאפגניסטאן, מדוע אינה נוקטת באמצעים אלה עתה? הרי שלושה באוגוסט יחלוף והאולימפיאדה, או מה שיישאר ממנה, תסתיים ותינעל. כאשר הנשק הזה של חרם־ספורט יעבור מן העולם — מה אז תעשה ארה"ב, שאינה יכולה לעשות היום?

הספורטאים הם, אמנם, חסרי־מגן ואינם יכולים להכריח את הכנסת ואת הממשלה לכבד את עקרון האולימפיאדה, אבל אין אנו חייבים במקרה זה, להרכין ראש בפני החלטות פוליטיות ולקבל את דינן.

הממשלה יכולה למנוע

— כפני שאתם מיטיבים לדעת מן הממשלה והכנסת מה טוב ומה רע לישראל?

לא, אלא מפני שאנחנו, ולא שום גורם אחר, מופקדים כאן על האינטרס של ישראל. יש כאן בעיה: אם נחליט שישראל תשתתף באולימפיאדה, יכולה הממשלה להניח על דרכנו מכשול, שאין אנו יכולים להתגבר עליו...

— היא תמנע מכם סיוע כספי?

לא. על כך נוכל, אולי, להתגבר. אבל לפי החוק, השלטונות צריכים להתיר כל נסיעה לארץ קומוניסטית(!) שניתקה את יחסיה הדיפלומטיים איתנו. קל וחומר, שרוב ספורטאינו הם יוצאי־צבא. הממשלה יכולה, אם תרצה לעשות שימוש בכוחה זה, למנוע את יציאת הספורטאים.

— מהו בעיניך הנזק הצפוי לישראל, אם תחליט שלא להשתתף במשחקי מוסקווה? הלא ישראל לא תהיה המדינה היחידה בעולם, שתחרים את המשחקים...

כן, אבל ישראל אינה דומה לשום מדינה אחרת ולא כל מה שמותר למדינות אחרות, מותר גם לנו. מעמדנו בספורט הבינלאומי, על אף שנשחק במרוצת השנים, עדיין טוב יותר ממעמדנו הפוליטי. יש לישראל יחסי ספורט עם שורה ארוכה של מדינות, שאין לנו איתן יחסים דיפלומאטיים והן מחרימות אותנו בכל המישורים האחרים. השערים של יוגוסלביה, הונגריה, פולין, בריה"מ וארצות אחרות נעולים בפני הדיפלומאטים שלנו, אבל אינם נעולים, לפחות לא באותה הרמטיות, בפני הספורטאים שלנו.

בכל מקרה — ואנחנו נתקלים במאות מקרים כאלה, בכל רחבי העולם, ברציפות — שמנסים לדחוק את רגלינו מאירועים ספורטיביים ולהפלות אותנו, אנחנו זועקים מרה: הפלייה מטעמים פוליטיים זרה לרוח הספורט! אסור לנהוג כך!

— ומי מטה אוזן לזעקתנו?

רבים! רבים מאוד! אינני טוען, שלא חל סחף במעמדנו, בהחלט חל. הזעקה שלנו אינה מעוררת בכל מקרה אהדה ולא תמיד נעתרים לנו: לא בכל צלחה דרכנו. אבל עובדה היא, כי יש לנו קשרים ספורטיביים עם ארצות רבות, שמרקליניהן הפוליטיים נעולים בפנינו. מפליא, לעתים מדהים, להיווכח, שדווקא האישים בספורט העולמי, בהתאחדויות הבינלאומיות לענפים שונים, הם אנשים עם רמה גבוהה של ערכים. בעולם הספורט נשתמרו שמורות־טבע של הגינות. שעולם הפוליטיקה כבר מזמן פנה להן עורף. אוזניהם של אנשים אלה כרויות לטענות שלנו. אבל אם אנחנו בעצמנו נכרות את הענף הזה ונוכיח, כי הטענה, שאסור לערב פוליטיקה בספורט, כוחה יפה בעינינו רק כאשר היא משרתת את האינטרסים שלנו — מי עוד יאזין לנו? מי בכלל יסכים לשמוע אותנו לאחר שנשמיט את הבסיס מתחת לטענתנו?

„המצורעים של העולם"

— גם ועדת הספורט של הכנסת בהחלטה, שישראל תגנה את הממשלה להחרים את האולימפיאדה בהבמחה של ארה"ב ושל ארצות אירופה, שאם ישראל תחרים ולא תזיר לספורטאיה להשתתף באירועי ספורט, גם הן לא ישתתפו באותם אירועים...

כן, אתה יכול להתנחם מהיום עד מחר... הדברים לא יעמדו במבחנם הממשי. אנחנו עתירי נסיון בשטח זה. המחלוקת בין ארה"ב לבריה"מ תתיישב, אם לא לפני האולימפיאדה, אז אחריה. קשרי ספורט הדוקים בין ארצות העולם יתחדשו, גם עם הארצות שהחרימו את האולימפיאדה, רק אנחנו נישאר ה„מצורעים של העולם". רק איתנו ינהלו את חשבון־החרם.

אין כאן ערך רב להבטחות, זו המציאות. אנחנו נשלם בעצמנו, בלי שותפים, את מחיר ההחרמה. שום מדינה לא תיחלץ לעזרתנו. כבר היו דברים מעולם. בשנה שעברה הזמינה אותנו צפון־קוריאה להשתתף באליפות העולם בטניס שולחן, לא מרצון הזמינה, לא „בהתנדבות". ההתאחדות הבינלאומית לטניס שולחן היתנתה את קיום האליפות בצפון־קוריאה בהבטחת ממשלתה, שישראל תוזמן ותשתתף. וישראל, באמת, הוזמנה... הסידור המוזר היה, כי כל המשלחות מגיעות לדינות ומשם יטיס אותן מטוס של חברת התעופה הסובייטית לבירת צפון־קוריאה. המשלחות הגיעו. גם המטוס היה שם. וכל המשלחות התחילו לעלות למטוס, עד שהצפון־קוריאנים הודיעו: ישראל וקוריאה הדרומית — לא עולות למטוס. (כן, גם הדרום־קוריאנים באו לוינה, כדי לטוס משם לצפון־קוריאה...). ראשי המשלחות שלנו רצו אל הידידים שלנו, אל ראשי המשלחת של ארה"ב והתחננו — לא יפה לומר, אבל לפעמים צריך לבקש גם לשון כזאת — שהאמריקאנים לא יעלו למטוס, כל עוד אין מתירים לנו לעלות. והאמריקאנים חייכו בציניות והשיבו, שהואיל וספורטאיהם שילמו מכיסם את מחיר הטיסה, אין הם יכולים לאסור עליהם לעלות למטוס ולטוס... וגם אנחנו עלינו למטוס... של „אל על" וטסנו הביתה.

— נניח לרגע לשיקולים האמריקאיים ולעניין אפגניסטאן, אתה כישראלי, כיהודי, כאזרח העולם החופשי, אינך רוצה למחות על הרודנות הסובייטית, על יחסם של בריה"מ ליהודיה?

אני רוצה ואני מוחה — בכל לבי, בכל הלהט האפשרי. אבל הספורט אינו הכלי למחאה זו. זו פשוט החטאה של המטרה. זו איננה אולימפיאדה סובייטית. בריה"מ היא רק הארץ המארחת. לפני ארבע שנים התארחה האולימפיאדה במונטריאול. בעוד ארבע שנים תתארח בלוס־אנג'לס.

להשתתף בגין היהודים!

ואשר לעניין היהודי: יש שיקול מכריע לטובת השתתפותנו במוסקווה, דווקא בגלל היהודים שם. שום דבר אחר שאנחנו יכולים לעשות לעודד את רוחם ולגדוש את לבם בגאוות יהודית, אינו יכול להשתוות להנפת דגל ישראל בשורת דגלי האומות ולמיפגשים בין יהודים מישראל ויהודים מבריה"מ. את הדגל הישראלי, מתנוסס בשוויון־ערך עם כל הדגלים האחרים, תקרין הטלוויזיה הסובייטית על פני עשרות מיליוני מירקעים בבתים סובייטים. אני בטוח שהמראה הזה, בשביל מיליוני יהודים בבריה"מ, הוא מקור של אושר וסיפוק גדול, שאנחנו נמנע מהם חוויה גדולה זו, על פי החלטה שלנו?!

ועוד דבר אני רוצה לומר לך: אם אנחנו לא נשתתף באולימפיאדה, נגרום אושר גדול גם לסובייטים וגם לאש"ף. לסובייטים — נדמה לי, שאין צורך לפרט. גם הם לא הזמינו אותנו בהתלהבות, אלא מפני שהיו אנוסים, על פי כללי הרעיון האולימפי, האוסר הפלייה. אבל זה יהיה גם יום שמח לאש"ף. ד"ר ג'ורג' רשמאווי, מעזה, כבר הודיע בתרועה, שמשלחת מטעם עזה, ששמה הרשמי יהיה „עזה — פלשתין", תשתתף באולימפיאדה. אנחנו — לא. אש"ף תחת השם „פלשתין".

— הנה עוד טובה מובה לישראל לא להשתתף...

מדוע?! הכלל הוא שאנחנו צריכים לפנות את השטח לאש"ף?! היכן אנחנו נוהגים כך?! באו"ם, למשל?! שם עזבנו את אולם העצרת מפני שנציג אש"ף התקבל בכבוד מלכים?! אסור לנו לפנות את הזירה להשתתפות ולהופעה של אש"ף ופלשתין!

— אתה מאמין שתימצא הדרך להשתתפות של ארצות אירופה, אולי על ידי הצעה להצניע את מכסי הראווה ולא להניף את דגלי המדינות?

זו אפשרות סבירה. ארצות חשובות באירופה כאנגליה, צרפת, דנמרק, שוודיה ואחרות, לא החליטו להחרים את האולימפיאדה. הן מחפשות דרך להשתתף והודיעו כך מפורשות.

— מי מועמד להיות ראש משלחתנו למוסקווה?

אני.

— ושיקוליך אינם מושפעים מן הרצון האישי הזה לנסוע, לראות, להתרשם, לצבור חוויות?

אילו אמרתי לך שאינני רוצה לנסוע, שאינני נלהב לנסוע — זה היה שקר וצביעות. זו חוויה גדולה מאוד ואני רוצה לנסוע. אבל האמן לי, שהרצון הזה אינו ממלא שום תפקיד בשיקולי בעד השתתפותה של ישראל במשחקי מוסקווה. אני מאמין באמת, בכנות גמורה, שישראל צריכה להשתתף ולא להחרים — אף אם הכנסת והממשלה לא ישנו את עמדתן השלילית. ואני בטוח, שאם ייווצרו נסיבות חדשות — יחזרו הכנסת והממשלה לדיון בנושא ואולי ישנו את עמדותיהן.

„מימי לא חשתי עצמי מצרי כל כך"

מאת

כמאל עבד־אל־מאליק

בחזית משרד למעונות־סטודנטים באוניברסיטה העברית בירושלים עמדו בתור סטודנטים אמריקניים, רובם יהודים, שהמתינו לסידורם בחדרי המעונות.

כאשר אחדים מהם נשאלו אם רצונם להתגורר בחדר אחד עם סטודנט מצרי, הם נמנעו מלהשיב. סטודנט אחד מיהה ואמר, כי אינו יכול להתגורר יחד עם ערבי.

רק מיכאל, סטודנט יהודי אמריקני מבוסטון, הסכים מיד. הוא היה נכון להשתחרר מכבלי שיגרה ודעות קדומות.

מיכאל היה לשותפי לחדר.

ליזה, סטודנטית יהודית אמריקנית מסיאטל, הושיטה יד ידידותית מלכתחילה, ללא דעה קדומה, ללא חשדנות. ליזה משוכנעת כמוני בצורך להכיר את הצד האחר ורואה את היכולת לעשות כן כאות בגרות. לדברי ליזה, קל לשגות בדעות קדומות; אך הכרת הדעה הקדומה של הזולת עשויה לחולל שינוי קיצוני ויכולת להביא, למרבה ההפתעה, למציאת קרקע משותפת להבנה.

השיעור העברי הראשון שלי התקיים בקאמפוס שבגבעת־רם. יפה, המורה הישראלית שלנו, לא יכלה להסתיר את התרגשותה כשאמרתי לתלמידי הכיתה שאני סטודנט מצרי. „אני שמחה להיות המורה הישראלית הראשונה, שתלמד עברית לסטודנט המצרי הראשון", אמרה.

התרשמתי מן הדמיון המפחיד בין עברית וערבית, שפת־האם שלי. כבר מתחילה לא יכולתי להימלט מן הרושם, ששתי השפות צמחו משורש אחד; וכפי שאמרתי בחיוך ערמומי לאחד הסטודנטים הישראליים: „פתה, כשאני יודע ערבית ועברית גם יחד, יש לי הרושם שהשפה האחת היא עיוות השפה האחרת — ומבחינה „אובייקטיבית" איני סבור שהערבית היא עיוות של העברית". ידידי הישראלי השיב לי כמידתי: „תלוי איזו שפה למדת ראשונה".

עברית שפה קלה

לימוד העברית היה לי קל מאשר לעמיתי האמריקניים: מלים עבריות רבות מקבילות לערבית. עם זאת, חילופי המשמעויות לעתים מביכים, לעתים מצחיקים. „חורף" בעברית הוא „סתיו" בערבית; „להתחתן" בעברית הוא „להיגזל" בערבית. רוב הקללות וניבולי הפה מוכרים לי, והסיבה פשוטה: רובם ככולם שאולים מן הערבית.

הר־הצופים הוא האתר המקורי של האוניברסיטה העברית. ההר היה מובלעת ישראלית בתוך שטח ירדן עד למלחמת ששת הימים ב־1967, ואז חובר לשאר חלקי ירושלים. בראשית השנה האקדמית הועברנו לקאמפוס של הר־הצופים, שם נמצא בית־הספר לסטודנטים מחו"ל. סטודנטים זרים יכולים ללמוד שנה אחת בקורסים באנגלית הדנים בנושאים מזרח־תיכוניים ויהודיים, וכן ללמוד עברית וערבית בעגה הירושלמית.

ליאורה, סטודנטית ישראלית בת 23, הלומדת ספרות אנגלית, שאלה אותי, מדוע בחרתי באוניברסיטה העברית מבין שאר הה־אוניברסיטאות הישראליות. אמרתי לה, כי כאשר כתבתי ב־1977 לגולדה מאיר המנוחה, והבעתי משאלתי לבוא לישראל ללמוד „עברית מכלי ראשון", היתה האוניברסיטה העברית היחידה שעלתה בדעתי. ב־1925 היה אחמד לוטפי אל־סעיד, אינטלקטואל לאומי מצרי בולט, אורח בטקס הנוכחות האוניברסיטה העברית. בשנות ה־40 סיים הסטודנט המצרי חסן זאזא את האוניברסיטה העברית, וכיום הוא מלומד ידוע לספרות העברית. כן יש להזכיר את תופיק אל־חכים, מראשי הסופרים והמחזאים המצרים, שגם הוא ביקר באוניברסיטה העברית בשנות ה־40 — בטרם התנגשו גורלות מצרים וישראל.

„אבל מדוע אתה רוצה ללמוד פה?" שאלה ליאורה.

„הביטי, אני בא מן הקצה האחר של הקשת. לפני בואי הנה נהייתי מודע לצורך לשחרר את השכל והלב ממושגים מוטעים ומשיגרה. אני רוצה ללמוד דברים כפי שהם, לא מבעד עיניו של מישהו אחר".

מרשימות סטודנט מצרי בקמפוס על הר הצופים

על היחסים בין יהודים וערבים במעונות הסטודנטים על הר־הצופים, על הוויכוחים הפוליטיים בין הסטודנטים ועל תחושת הקרבה הלשונית שבין הערבית לעברית

מול הסטודנטים הערבים

אישית איני סבור, שאפשר או צריך לצפות שמצרים הלומדים בישראל יהיו לציונים נלהבים. איני חושב, שישראלים הלומדים במצרים יהפכו תומכים איתנים של הלאומיות המצרית.

די לדעת איש את רעהו מקרוב. בורות מצמיחה שנאה, ושנאה היא קן האידיאלי למושגים מוטעים.

תגובות הסטודנטים הערביים לנוכחותי שיקפו ניגודים חריפים. הקנאים ובעלי הנטייה הפוליטית שביניהם, התייחסו אלי בחשדנות. לדידם אני מייצג את „המשטר הכנגדני" שמכר" אותם. אחרים היו ידידותיים והעניקו לי בכנות את הכנסת־האורחים הערבית הטיפוסית. בעיניהם הייתי אבר חי של מצרים, כפי שהם מכירים אותה מספרים, סרטי־קולנוע, שירים ומוסיקה מצריים. הם רואים בי את מצרים, את ה„פול" (הקמח המצרי), את אום־כלתום (זמרת מצרית גדולה), את העגה הערבית הקלה והתלוצות הטובות של מצרים.

המורה הישראלי שלי לתולדות המזרח התיכון „גילה" אותי כבר מתחילה, לאחר שהרשימה אותו. השובתי לאחת השאלות שהציג. „נראה שאתה מכיר את המזרח התיכון — בוודאי אינך אמריקני..." נראה, שהמורה שלי, מבלי להרגיש בכך, הגדיר את האמריקני כמי שאינו מכיר את המזרח התיכון.

המורה שלי הוא קיבוצניק וקצין־מילואים בצבא הישראלי, שבו שירת בדיוק בזמן ששירתי בצבא המצרי. עתה שנינו לובשים אזרחית. לעתים אנו מחליפים שאלות ותשובות.

המורה הישראלי האחר עדיין מפקפק בכוונות מצרים כלפי ישראל. הוא סבור, כי חוזה־השלום הוא פתיון מצרי המשמש להשגת המטרה הערבית הקלאסית: חיסול מדינת ישראל.

לפעמים נשמעת הרצאת המורה שלי בכיתה כבלתי־מאוזנת ואז אני מתווכח עם דעותיו בלהט, ללא ליאות. והואיל והדראמה המזרח־תיכונית היא חיזיון מתמשך, נראה שלוויכוח אין סוף. אולי הויכוח שלנו טמון בוויכוח בלתי־נלאה זה.

הפכתי עתה במעט לדובר בשם ארצי. חברי הסטודנטים מציפים אותי בשאלות על מצרים והמצרים. אחדים שואלים שאלות כדי לדעת, אחרים לשם אתגר, מעטים כדי להאשים, החל ב„מדוע המצרים התקיפו את ישראל ב־1973?" וכלה ב„מדוע הרופאים המצריים לא הבחינו ליקוי בטחול אצל חבר סטודנט, שביקר באחרונה במצרים?"

אני נושא בעומס הביקורת, במשא הכבד של ההיסטוריה, עבר ותווה. מצרים היתה לגאוותי ובושתי, לנזר ולקוצים.

מימי לא הרגשתי את עצמי מצרי כל־כך.

מכתבים אל בני הישראלים

מאת

לין ריד־באנקס

בנים יקרים שלי,

אביכם הלך לבריכת־השחייה העירונית, ואני יושבת ליד שולחני, לפני כמה שעות פנאי, ורצוני להתחיל לכתוב אליכם מכתבים אלה, אשר כפי שאני מקווה יצטברו לספר. זו לי באמת הזדמנות ראשונה לשקוד על המכתבים מאז בואנו לירושלים לפני יותר משבועיים. בגילכם כיום — עשר, תשע, קרוב לשמונה — אולי רב מדי לצפות כי תתאקלמו בסביבה זרה חדשה זו מבלי להזקק לשימת־לב מתמדת למדי מצד הוריכם. אתם בוודאי הותרתם לנו זמן מועט מאד לעבודה שבאנו לעשותה פה.

אני רוצה לכתוב ספר על היהודים וישראל בשביל גילאי „עשרה". כאשר עקבתי אחרי שלושתכם, וראיתי איך אחרי חמש שנים באנגליה כל אחד מכם מתחיל להסתגל שוב, לפי דרכו, לארץ שבה נולדתם, חשבתי לפתע כי בני ה„עשרה" שאני רוצה לכתוב בשבילם אתם הם — עכשיו עדיין ילדים, המתעניינים יותר בבריכות־שחייה מאשר בהיסטוריה, באוכל מאשר באנשים, במשחקים מאשר באווירה — אך בעוד חמש שנים בני „עשרה".

ואז ישראל תהיה לכם יותר מאשר סתם מקום רחוק לבילוי קיץ — מקום מלא בעלי־חיים מוזרים, חם מאוד ולפעמים גדוש הרפתקאות, שעליהן תוכלו „להשוויץ" באוזני ידידיכם בשובכם הביתה. כאשר כל אחד מכם יהיה בר־מצווה (ואם כי איני יהודיה, דבר שפירושו, ביתר דיוק כי אתם אינכם יהודים, בדעתי לערוך לכולכם חגיגה כלשהי בדומה לטקס ההתבגרות היהודי העתיק הזה — כאשר אתם תהיו בני שלוש־עשרה, רצוני שאוכל להגיש לכל אחד מכם ספר מאת אמא, שיספר לכם, באורח אישי מאד, מדוע, לדעתי, ישראל צריכה להיות חשובה עבורכם, וזאת אף־על־פי שאמא זו היא גויה הנשארת גויה.

ומאחר שהספר אולי ייקרא לא רק על ידיכם אלא גם על־ידי אחרים, מוטב שאספר משהו על הרקע שלי, כדי שהם יבינו את המיוחד במשפחתנו. אולי עובדות אלה, שבעיניכם הן כה מובנות מאליהן, יהיו מנשונות יותר גם לדידכם, כשתקראו עליהן.

בהיותי בת אחת־עשרה, כבגילו של עדיאל היום, פרצה מלחמת־העולם השנייה, ואני נשלחתי לקנדה בתור „מפונה" יחד עם אמי ובת־דודה שלי. מבחינות רבות הייתי רוצה שלא להישלח, משום שלבסוף היטלר לא פלש לבריטניה וילדים קטנים כמוני לא נהפכו ל„היטלר־יוגנד" צועד צעד־אווז, מוקיע את הוריו וצועק „הייל" ל„פיהרר". הבית שלנו לא הופצץ, רק כמה שמשות נשברו בו כאשר פצצת־הרס גדולה נפלה מאחורי הכביש בפרבר שלנו. המלחמה, על כל זוועותיה, היתה מהווה בוודאי הרפתקה גדולה עבורי אילו הורשיתי להתנסות בה, כפי שהיתה לרוב הילדים בגילי. אני החמצתי אותה, כמובן, במקום זה זכיתי ברווחיות החיים בערבות קנדה. אולם, בהביטי לאחור אני מרגישה, כי ככלות הכל הייתי לומדת יותר, מתבגרת יותר, בארצי שלי בשעת המבחן שלה מאשר באותה ארץ נוחה, חביבה ובטוחה, שהעניקה לי מקלט.

אולם אפשר בהחלט, שאילולא גונקתי על־ידי אותם חיים קלים ונוחים, בעוד אירופה מתפתלת בייסורים ואנדרלמוסיה, שהחלם שפקד אותי למראה הדברים שמצאתי בשובי לא היה משפיע עלי כפי שהשפיע, וכל חיי היו מתפתחים בדרך אחרת לגמרי.

לא אזכיר את כל הזעזועים. שניים מהם שהשפיעו עלי במישרין היו מראה לונדון בהריסותיה מן ההפצצות; וההבנה הפתאומית של המצוקה שסבלו דודתי ואבי בעוד אנו חיינו בשפע יחסי.

אני נזכרת במקרה טפשי שהמחיש לי זאת בראשונה. יום אחרי שובנו התאספנו כולנו לשתיית תה בביתנו הישן (שנראה בלוי להעציב; הדשא נעקר כדי לגדל ירקות), ואחר־כך רחצה אמי את הכלים במטבח פעם ראשונה אחרי חמש שנים. בעבודה משותפת עם אחיותיה, נטלה חבילת אבקת־סבון. אחת האחיות מיהרה לפתע אל הכיור, אחזה ביד אמי ואמרה: „את לא צריכה להשתמש בכל כך הרבה סבון! הרי זו כמעט מנה של שבוע!"

אמי נראתה מבויישת מאד. לא יכולתי להבין זאת. ככלות הכל, זו היתה טעות טבעית, ואיש לא רגז עליה באמת. רק לאחר זמן הבינותי, שהיא התביישה משום שהחמיצה את המלחמה (אם כי הכל אילצו אותה ממש לצאת לקנדה ב־1940).

אולם הייתי צפויה לזעזוע גרוע מזה. ברוב הצעירים הסתגלתי מהר למדי לסביבתי החדשה (יותר נכון, הישנה) וחידשתי את הקשרים שנותקו. באותה עת רציתי להיות שחקנית, ובראשי לא היה הרבה מלבד זאת — אך גם רציתי להיות מאושרת ולהתבדר, ותכופות הייתי הולכת לקולנוע. בטרם הביאה הטלוויזיה חדשות לכל בית, היה יומן חדשות מוקרן תמיד לפני הסרט העיקרי, והחדשות נסובו כולן באותו זמן על המצב באירופה בעקבות המלחמה. והנה, יום אחד הופיע לפתע לפני עיני סרט על מחנות הריכוז בלזן ואושוויץ. הסרט צולם על־ידי צלמים צבאיים אמריקאיים בשעה שפרצו למחנות.

לפעמים עדיין רואים סרטים אלה או קטעים שלהם. אתם תראו אותם באחד הימים, אם כי, אני מקווה, לא לפני שתתבגרו — אין הם בשביל עיניים צעירות. לדעתי אין הם טובים לעיני אנוש בכלל, אך הרי המעשים שיצרו את הנושאים לתמונות הללו לא היו אנושיים גם הם — ואף־על־פי־כן הם בוצעו בידי יצורים שקראו לעצמם בני אנוש.

ידעתי משהו על המחנות לפני כן. שמעתי או קראתי עליהם. אולם לשמוע ולקרוא הוא דבר אחד, לראות הוא דבר אחר.

חיילים אמריקניים קשוחים הקיאו והתעלפו כאשר ראו את הדבר במו עיניהם, ובשבתי בבית־הקולנוע, מחכה ל„מוסיקול" הוליוודי, לא הקאתי ולא התעלפתי. ישבתי שם בשתיקה עם שאר הצופים, יומן־החדשות נגמר, ו„המוסיקול" הוצג, ואחר־כך הלכתי הביתה. סבורני, אם כי איני זוכרת זאת, שמשהו השתנה בי לתמיד.

„ילדותי נגמרה", נוהגים אנשים לומר אחרי מקרה כזה.

ובכן, ילדותי או נעורי לא נגמרו. לפחות לא כלפי חוץ. אני רוצה לומר שהמשכתי להתבדר, להיות מאושרת, להשתטות, לבזבז זמן, לחשוב על דברים של מה־בכך, בדומה לאשה המתנהגת באורח נורמלי לגמרי עד הרגע שמתחוור לה כי בתוכה נבט זרע שישנה את חייה לתמיד. כיום אני מבינה, שמשהו דומה קרה לי.

הזרע צמח לאט. התחלתי להתעניין מאד בעם היהודי. היהודים נטבחו במיליונים — אמנם על־ידי הגרמנים ואני לא הייתי גרמניה — אך גם על־ידי לא־יהודים אחרים, ואני הייתי לא־יהודיה. מדוע „אנחנו" עשינו זאת „להם"?

פעם, כשהייתי ילדה קטנה, שמעתי אפילו מפי אבי, הטוב והעדין באדם, את המלים: „מה מוזר מצד אלוהים, שבחר את היהודים". זו היתה אנטישמיות, לא כן? כיצד יכלה האנטישמיות להתקרב אלי כל־כך, קרוב עד כדי שארגיש, ללא הגיון, שאני נושאת באחריות מסויימת למעשי־הזוועה הנאציים? האם לא ישבתי בקנדה ונהניתי בצורה אנוכית ביותר, שעה שדברים נוראים אלה התרחשו? הרי אפילו לא היה לי חלק בסכנות ובקשיים שסבלו אזרחים וילדים באנגליה. אפילו לא נאלצתי לחסוך סבון.

הנאצים בישלו שומן יהודי כדי לעשות סבון לעקרות־בית גרמניות... כאשר נודעו לי דברים אלה, פשוט לא הייתי מסוגלת לחשוב עליהם. מיהרתי לשוב לריקודים שלי, לשיעורי שפה, למסיבות ולשעשועים בתחושה של בריחה מפני מבוכה פנימית, שהיא עצומה מכדי לעמוד בה. לא יכולתי לגשר בין שני העולמות — שלי ושל יהודי אירופה. נדמה לי, שאנשים כמו אלה שהכרתי אינם יכולים להשתייך לאותו מין כמו הנאצים. לא היה הגיון בכך. לכן הלכתי לבית־ספר לתיאטרון והתרכזתי בהעמדת־פנים.

אבל חיפשתי אחר יהודים. הבחנתי בהם. הם ריתקו אותי. ב־1949 התאהבתי באחד מהם. הוא מת. ואתם לא תפגשו אותו, אך היתה לו השפעה גדולה על חיי. הוא יכול לענות על שאלות רבות שהטרידו אותי. הוא סיפר לי על הדת היהודית. והוא סיפר לי על ישראל.

זה היה זמן קצר אחרי שנסתיימה מלחמת העצמאות. אביכם השתתף בה, נלחם למען חייו ולמען חיי המדינה החדשה, אך כמובן עוד לא חלמתי עליו. הקשבתי למה שסיפר לי כיצד מנעו הבריטים בעד הפליטים היהודים מאירופה ללכת למקום היחיד שנשאר להם — ארץ־ישראל — וכיצד הם נכנסו לשם באורח בלתי חוקי, וכיצד לבסוף הבריטים יצאו והוכרזה המדינה. הוא סיפר לי על ההתקפה המיידית של חמישה צבאות ערביים מן הארצות השכנות, וכיצד איש לא פילל שהיהודים יחזיקו מעמד יותר משבועות ספורים; אך לבסוף, אחרי שנת מלחמה, הם שניצחו.

הוא היה יהודי. והוא היה גאה מאד על יהודי ישראל — „סוג חדש של יהודים" כפי שקרא להם.

אותו זמן עדיין לא השכלתי להבין למה הוא התכוון, כלומר לחבר שניים ועוד שניים כפי שעשה הוא — מצד אחד יהודים שהלכו כצאן לטבח בידי הנאצים, ומצד אחר אלה שלא הניחו לערבים להשמידם. לא הייתי די פיקחית כדי להבין, כפי שאני מבינה היום מקץ שנים, כי דעתו של החבר היהודי שלי על „שני סוגי יהודים" היתה פשטנית מדי. הוא הלהיב אותי על־ידי ראייה דו־ממדית זו של ישראל — ארץ חדשה אמיצה, ארץ לשארית־הפליטה ממחנות־ריכוז מקום שבו יהודים יוכלו להיות כפי שהם, ללא פחד, לא בחסד. אפילו לאחר שחדלתי להיות מאוהבת באותו בחור, התאהבתי יותר ויותר במושג הגבורה שהוא נתן לי על הארץ החדשה של עמו.

במשך אותן שנים היתה לי ישראל כמעין תחביב מרחוק. קראתי עליה, חלמתי עליה, דיברתי עליה. חיפשתי אחר ישראלים והצגתי להם שאלות. אפילו ניסיתי ללמוד עברית! הכל צחקו לי. הם חשבו שאני מטורפת. אולי כך הייתי. זה היה כאילו גורל השתלט עלי. וכאשר לבסוף הגעתי לישראל, במקום להתאכזב, מצאתי ארץ קסומה, מרגשת יותר מאתגרת יותר, יפה יותר אפילו משציפיתי.

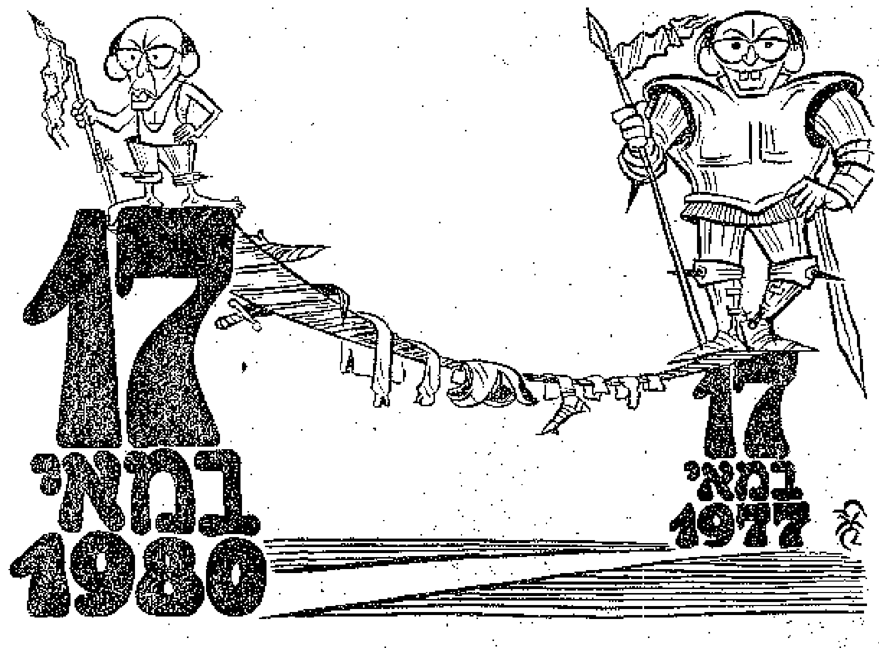
אחר־כך — מקץ זמן רב — למדתי שאין היא מושלמת. שיש בה פגמים, פגמים איומים, אך באותה שעה היה כבר מאוחר מדי. ירח־הדבש שלי עם ישראל נגמר; הייתי נשואה לה. ודבר זה — אותה תחושה שאני קשורה לישראל לנצח — באה, למרבה הפליאה, בטרם נישאתי לאביכם הישראלי, או אפילו פגשתי בו, לפני שהלכתי לחיות בקיבוץ, לפני שנולד אחד מכם. לכן צריך להיות משהו בארץ עצמה, אשר, כדברי שייקספיר, „כפת אותי אל ליבה בעבותות פלדה" מבלי תת לי להשתחרר לעולם.

כתבתי הרבה על ישראל, בצורה זו או אחרת. ארבעה מן הספרים שלי דנו בה, לפחות חלקית. כתבתי עליה מאמרים וסיפורים. אולם עדיין לא כתבתי ספר שיוקדש רק ליהודים בלבד. אני מרגישה — ביחוד כאן, בירושלים — כה קשורה, כה קרובה לארץ זו, עד שנראה לי מסוכן לכתוב עליה. ספרות יפה היא דבר אחד; אך עכשיו אני צריכה לכתוב עבורכם את ההיסטוריה, אני מפחדת. אני רוצה כל־כך להיות ישרה, להיות הוגנת, איני רוצה לכתוב תעמולה! ובכל זאת אני רוצה שתבינו. לכן צריך זה להיות ספר אישי מאד, אם כי אנסה במיטב יכולתי, לכל אורכו, שלא להניח לאהבתי את הנושא לסלף את השקפתי או את כתיבתי. משום שחשוב לי אף יותר משתגיעו לאהבת ישראל כפי שהגעתי אני, שלא תאהבוה אהבה עיוורת, אלא בכל התבונה, האומץ והאבחנה האפשריים.

אולי אני מקווה ליותר מדי. אתם צעירים, ועדיין תהיו צעירים מאוד כאשר תקראו זאת. כאשר הייתי צעירה, אהבתי טוטאלית או לא אהבתי כלל. לא יכולתי לסייג את מחוייבותי על־ידי הכרה בפגמים בקרב העם או המקומות שאהבתי. אך אולי לדור שלכם תהיה בגרות רבה מזו של דורי. אכתוב בתקווה זו.

לפני 37 שנה „נעלמה" הסופרת האנגלית (לא־יהודיה) לין ריד בנקס, מחברת הרבי מכר „החדר דמוי L", מלונדון — היא נישאה לחבר קיבוץ ועברה לגור בישראל. אחרי כעשר שנים עזבה המשפחה את קיבוץ יפתח וחזרה לאנגליה — אך הקשר לישראל עודנו אמיץ כשהיה, והדבר מתבטא בכתביה, ובכללם בספרה החדש, „מכתבים לבני הישראלים" (שיצא באחרונה בהוצאת וו.ה. אלן), שבו היא מבהירה לשלושת בניה (שנולדו בישראל) מה הפירוש של „להיות יהודי".

לפני 3 שנים, ב־17 במאי 1977, ארע המהפך שהעלה את הליכוד לשלטון. מאז היו לממשלה זו הישגים (בעיקר הסכם השלום עם המצרים) וכשלונות (הידרדרות הכלכלה ואי־התפקדות), אך היום נראה כי

המניע לאי־נפילת הממשלה - הרצון להימנע מהקדמת הבחירות

מאת **אברהם תירוש**

ביום ה', 19 במאי יומיים לאחר הבחירות לכנסת התשיעית, נפגש מנהיג המפד"ל, שר הפנים ד"ר יוסף בורג, עם שר הבטחון וממלא מקום ראש הממשלה דאז, שמעון פרס, שהיה מועמד המערך לראשות הממשלה.

מועמד ה„עבודה" דיבר על מה שאירע במונחים של „אסון למדינה" וחזה שחורות לגבי העתיד להתרחש, כאשר ממשלה בראשות מנחם בגין תנהל את המדינה. „נסתכסך עם כל העולם" — ניבא. הוא האשים את ראש הממשלה דאז, יצחק רבין, שבמה שכונה „תרגיל מבריק" הוציא את המפד"ל מהממשלה והביא להקדמת הבחירות. „אני התנגדתי לכך" — העיד פרס על עצמו, אולם בורג זכר ששר הבטחון לא הרים ידו בממשלה נגד המהלך הזה.

ספקותיו של פרס

שר הבטחון הציע לשר הפנים באותו מעמד, להמשיך בשותפות ההיסטורית בין מפלגותיהם ולהקים ממשלה שבמרכזה המערך, המפד"ל וד"ש. מבחינת יחסי הכוחות — הדבר היה אפשרי. למערך, בצרוף הח"כ מהרשימה הערבית ולפני פרישת דיין, היו 33 ח"כים; לד"ש — 15; למפד"ל 12 — יחד 60. לכך ניתן היה לצרף את ח"כ גדעון האוזנר (ל"ע) ואת ח"כ שולמית אלוני (ר"צ), ולזכות גם בתמיכה פאסיבית של שני הח"כים של של"י (לובה אליאב ומאיר פעיל), שהיו נוהגים כך, כדי לא להעלות את הליכוד לשלטון. לחילופין אפשר היה לצרף את אגודת ישראל ואת ל"ע ולהקים קואליציה המבוססת על 65 ח"כים, כמספר חברי הקואליציה כיום.

אך ד"ר בורג דחהו, הן בטיעון פורמלי — הליכוד זכה במקום הראשון בבחירות — והן בטיעון ענייני הרבה יותר: צעירי המפד"ל שהתחזקו מאד, לא יניחו להקים קואליציה עם המערך. בהשפעת הצעירים התגברה באותם ימים במפד"ל הנטיה ימינה, וראשי הצעירים, זבולון המר וד"ר יהודה בן־מאיר, ניהלו שיחות עם מנחם בגין, עוד לפני הבחירות.

בורג הציע לפרס להצטרף לממשלה בראשות הליכוד. למחרת היום נפגשו עם פרס גם המר ובן־מאיר וחזרו על הצעה זו, תוך התחייבות שהמפד"ל תעמוד על כך, שבממשלת ליכוד לאומי יקבל המערך את הייצוג ההולם ופרס עצמו יקבל כל תפקיד שירצה בו.

אולם פרס לא נענה, כפי שלא נענה לקריאתו המפורשת של מנחם בגין למערך, במוצאי יום הבחירות, להצטרף לממשלה. המפד"ל אכן פנתה ימינה ויחד עם אגודת ישראל הבטיחה לליכוד רוב של 61 ח"כים בכנסת, שאליו הצטרף עד מהרה משה דיין שמונה כשר החוץ.

רק כארבעה חודשים לאחר הקמת הממשלה, הצטרפה אליה גם ד"ש, על 15 הח"כים שלה, והממשלה והקואליציה הגיעו לשיא כוחן, כשהתבססו על 77 ח"כים.

הישג — ושני כשלונות

בשלוש השנים האחרונות היה לממשלה הישג בולט אחד — חוזה השלום עם מצרים — ושני כשלונות בולטים: ההידרדרות במשק והתיפקוד הלקוי ביותר. ביקורת חריפה על הממשלה וקריאות להקדמת הבחירות, דהיינו להפלתה, נשמעות גם בחוגי הקואליציה, ואפילו בתנועת החרות (עזר ויצמן). האם אלה שנתנו יד, ביודעין או שלא ביודעין, למהפך שהביא לשלטון הליכוד, מתחרטים על כך כיום?

המפד"ל ואגודת ישראל וגם ד"ש הם הגורמים העיקריים שאיפשרו את יישומו במציאות של המהפך שארע בקלפי. שתי מפלגות אלה יכלו, כאמור, להעדיף את המערך, אך הן סייעו לליכוד „לקבוע עובדות" ולהקים קודם כל ממשלה על בסיס מצומצם, כדי שיוכל לנהל את המשך המו"מ עם ד"ש מעמדת כח.

אחד הקיצוניים במפד"ל בהתבטאויות נגד הממשלה, המדבר בפומבי על הצורך בהקדמת הבחירות, הוא ח"כ ד"ר יהודה בן־מאיר. אף על פי כן הוא קובע: „אינני מצטער ואינני מתחרט שהמפד"ל החליטה ללכת לקואליציה עם הליכוד. אילו הייתי עומד שוב לפני החלטה בענין זה, הייתי מכריע באותה צורה. קודם־כל, החשוב הוא שגרמנו לראשונה לחילופי שלטון במדינה. לולא היו החילופין מתבצעים גם ב־1977 — לאחר שלא התבצעו אפילו אחרי מלחמת יום הכיפורים — היה העם מתיאש לגמרי מאפשרות כזאת וזה רע לדמוקרטיה".

ח"כ בן־מאיר מציין, כי מבחינה עקרונית הוא תומך בעיקרי המדיניות של ממשלה זו ומעריך את הישגיה בהבאת השלום עם מצרים ובהרחבת ההתישבות ביהודה ושומרון — אך תיפקודה לקוי מיסודו ולדעתו יש הכרח בשידוד מערכות ובהקדמת הבחירות.

תיקון העיוותים של לורנץ

גם ח"כ הרב שלמה לורנץ, מראשי אגודת ישראל, אינו מתחרט, ויתכן שהדבר טבעי בעקבות המעמד וההישגים הדתיים והחומריים שאגודת ישראל זכתה להם בקאדנציה זו. ח"כ לורנץ מנמק: „יש שני דברים חיוביים, שבגללם אינני מתחרט: השלום עם מצרים, שאינני מאמין שממשלה אחרת היתה מגיעה אליו, ותיקון עיוותים חמורים בתחום הדתי. לכך יש להוסיף את עצם השינוי בשלטון, שהיה הכרחי".

נימה דומה שומעים גם אצל אחרים, אפילו אצל אנשי ד"ש לשעבר, המצויים היום באופוזיציה. לד"ש היה חלק מכריע בהעלאת הליכוד לשלטון, שכן הליכוד עצמו לא כל כך ניצח בבחירות האחרונות כפי שהמערך הפסיד. הליכוד קיבל בסך הכל 4 מנדטים יותר, מאשר בכנסת השמינית (43, ללא „שלומציון", לעומת 39), ואילו המערך הפסיד 19 מנדטים (32 לעומת 51). לתבוסת המערך גרמה קודם כל ד"ש, שנטלה חלק ניכר מן המנדטים שלו.

אך יו"ר מזכירות ש"י, ח"כ פרופסור אמנון רובינשטיין, אינו חש אשמה, למרות שעתה הוא סבור כי צריך להחליף את הממשלה. עקרון חילופי השלטון שהתגשם והסכם השלום עם מצרים מצדיקים, לדעתו, את המהפך.

עמית: לא התכוונתי...

אפילו ח"כ מאיר עמית, איש ד"ש וש"י לשעבר, שחזר עתה למפלגת העבודה, אומר כי זו אמנם חכמה־שלאחר־המעשה, אך כאשר הוא מעמיד עצמו במצב של 1977, אינו מתחרט על שהיה בין הגורמים לעליית הליכוד. הוא מודה כי תוצאות הבחירות הפתיעו אותו, ויודע אפילו כי התדהמה ניכרה היטב על פניו כשהופיע במוצאי הבחירות בטלוויזיה עם ראשי ד"ש דאז („אני לא התכוונתי מלכתחילה לעליית הליכוד לשלטון, אלא לכך, שד"ש תגרום שינויים בממשלה וזדשה, שתוקם על ידי המערך)". אך מכיוון שהמהפך כבר התחולל, מסביר עמית, הכריעו הוא וקבוצתו — שהיו לשון מאזניים בד"ש — בעד הצטרפות לממשלת הליכוד באוקטובר 1977, „כדי לנסות לעשות".

הכל ממקדים את ביקורתם כלפי ממשלת הליכוד בחוסר התיפקוד, ביחסים הפנימיים העכורים ובהוסר יכולתה לפעול כגוף מלוכד. דומה שמה שאירע לליכוד ולקואליציה בכללה, הוא תהליך של התפוררות הכוח, שבלהט הנצחון מזה ובכאב התבוסה מזה, נראה לפני שלוש שנים למנצחים ולמנוצחים כאחד יציב, מלוכד ומבטיח.

מרכיביה וגורמיה של התפוררות זו, הם התערערות הסמכות של ראש הממשלה ו„פריקת עול" של השרים, פרישות ופילוגים במפלגות הקואליציה, סיכסוכים ומחלוקות בין המפלגות הללו, ובעיקר בין תטיבות הליכוד.

לכל זאת צריך להוסיף את המצב שנוצר מאז ספטמבר 1978, כשהתפלגה ד"ש, כאשר כל אחת ממפלגות הקואליציה יכולה להביא לנפילתה, מצב ה„מפתח" להצגת דרישות אולטימטיוויות.

הכל מאיימין...

ואכן, אין מפלגה בקואליציה וחטיבה בליכוד, להוציא תנועת החרות, שלא איימה, ואפילו יותר מפעם אחת, בפרישה מהממשלה. אין מפלגה שלא יצרה ימי משבר ושלא היו לה תילוקי דעות חריפים עם שותפותיה בנושאים מרכזיים — מדיניים, כלכליים, או דתיים — ואין צורך למנות כאן את כולם. נוסף לכך סיכסוכים בין־מפלגתיים בנושאים פרסונאליים, כמו הביעת הליבראלים לפיצוי תמורת תיק האוצר, דרישות המפד"ל לצמצום הייצוג של הדמוקראטים בממשלה, סכסוכים בין חרות והליבראלים על התפקידים המרכזיים בקואליציה ובסיעת הליכוד, מחלוקות על ראשות ועדות ועוד.

אין גם מפלגה קואליציונית אחת, שלא נקלעה בתקופת כהונת ממשלה זו לסיכסוכים פנימיים קשים, עד כדי פילוג או סכנת פילוג. ברובן גם היו פרישות. ד"ש התפלגה בספטמבר 1978 ואנשי ש"י פרשו מן הקואליציה; אחרי כן פרש ח"כ מרדכי אלגרבלי מן התנועה הדמוקראטית ומן הקואליציה. תנועת החרות סערה בשאלת הסכם השלום, עד פרישת ח"כ גאולה כהן ותומכיה; ואחר כך פרש ממנה גם ח"כ יצחק יצחקי שהצטרף אליה עם אריק שרון. המפלגה הליבראלית נתונה כמעט מתחילת הקאדנציה במאבקי כוח פנימיים, שבמרכזם עמדו העימות שמחת ארליך — יצחק מודעי והיריבות הקשה בין יצחק מודעי וגדעון פת. ח"כ יוסף תמיר פרש מן הליבראלים לש"י, „לעם" התפלגה בסוף 1978, ואחרי כן אירע פילוג נוסף בפלג שבראשו יגאל הורביץ (שחזר לשם רפ"י), כאשר ח"כ משה שמיר פרש והקים את תנועת „התחיה", יחד עם גאולה כהן.

המפלגות הדתיות נראו כיציבות יותר. אולם המפד"ל, לאחר תקופה של שקט פנימי, בעקבות המהפיכה שחלה בה לקראת הבחירות, נקלעה שוב בשנה האחרונה למאבקים קשים בין סיעותיה, שישככו רק בשבועות האחרונים לאחר השגת הסכם פנימי נוסף, שאיש אינו יכול לערוב לעמידותו. כן מרחף איומו של ח"כ הרב חיים דרוקמן לפרוש מן המפד"ל, אם לא יימצא בהקדם פתרון לבעיית המעמד המשפטי של הקרקעות ביהודה, שומרון ועזה.

לאגודת ישראל — הסכסוכים שלה, הנובעים מהבדלי התפיסות בין החסידים וה„מתנגדים", בין חצר גור לבין הישיבות בבני־ברק, ובאחרונה בעיקר בין ארבעת חברי הכנסת והגופים שהם מייצגים באגודת ישראל, בקשר לחלוקת הכספים המתקבלים מן הממשלה למוסדות התורה של „אגודה". „הכנסיה הגדולה" של אגו"י כמעט „פוצצה" לפני כמה חדשים עקב הסכסוך בין ח"כ לורנץ וזיביו.

ומעל לכל אלה — בעיית העדר תגלה המרות מצד ראש הממשלה מנחם בגין. עם עלות הליכוד לשלטון, הושמעו חששות רבים לגבי מדיניותו, תיפקודו ופעולותיו בתחומים שונים. דבר אחד היה מוסכם כמעט על הכל: מעתה יהיה למדינת ישראל ראש ממשלה חזק ובעל סמכות, שידע להטיל מרות ומשמעת על שריו, לבלום הדלפות ולמנוע סכסוכים פנימיים — ניגוד מוחלט לדימוי של קודמו יצחק רבין. אולם דווקא בענין זה רבתה האכזבה. לאחר כמה חודשים של פעילות מתוקנת, נהדפפה כל משמעת בממשלה והיא הלכה והידרדרה מבחינת תיפקודה ויחסיה הפנימיים, כשראש הממשלה, למרות הבטחותיו ועל־אף דימויו התקיף, אינו פועל לתיקון המצב.

תשע סיעות־יחיד

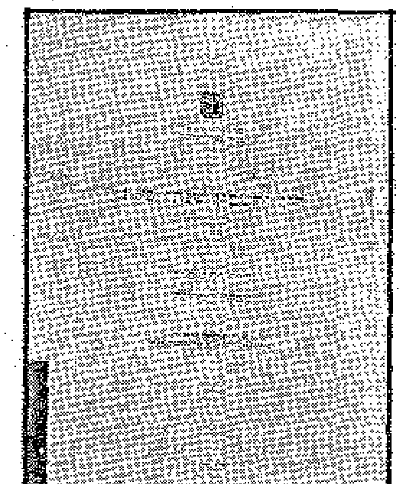
תופעת הפרישות, הפיצולים והסיעות הקטנטנות מאפיינת בכלל את הכנסת הנוכחית, יותר מאשר את קודמותיה. אולם הפגיעה של תופעת הפיצול היתה בליכוד ובקואליציה, שכוחה התכרסם עד לרוב של 65 בלבד (לאחר הצטרפות ח"כ יגורי לליכוד ועם כמה „מתנדנדים" כרוניים).

לכאורה, מצב כזה היה צריך להביא כבר מזמן להתמוטטותה המוחלטת של הממשלה. אולם „השוט המאיים" של הבחירות, מפחיד את רוב מרכיבי הקואליציה, שיש להם סיבה טובה לחשוש מתוצאותיהן — ומונע את הנפילה. אם אמנם תחזיק הממשלה מעמד תחת שוט זה, עד המועד החוקי של הבחירות הבאות, יהיה זה, כנראה, לא בגלל כוחה הרב כמו מתמת חולשתה וחולשת מריביה.

כשפרסום ב„מעריב" גרם לשינוי החוק...

עוללות הדו"ח ה־31 של מבקר המדינה: רק הסכומים נשתנו

מאת **צבי לביא**

משרד החינוך והתרבות נתפס בקלקלתו: הוא העז לקנות לעובדיו מכשירי כתיבה וגם לשלם בעד שעות נוספות לפקידים המקבלים משכורת חודשית. אפילו ביטת נגד תאונות דרכים את אותם אנשים שאינם מוגדרים כפקידים נדרשים ולא זכאים להחזקת רכב.

בעיני מבקר המדינה היה זה הטא בל־יכופר, שחטא המשרד ב„עבירות על הוראות הממשלה", אך לא תמיד שלשום, אלא ב... שנתיים הראשונות לקיום המדינה. בשבוע שעבר גיערתי את האבק מכמה חוברות בספריית ועיני נתקלו בכריכה דהויה של דו"ח הבתולין של המבקר, הראשון במספר, שיצא לאור לפני כ־30 שנה. חוברת דקה יחסית, משוכפלת בסטנסיל מטושטש כלשהו ולא גזורה כראוי.

חיצוניות החוברת מעידה על צניעות מחברה, בהשוואה למשרדים האחרים, שכבר אז פיזרו כספים בלי חשבון, אפילו שהימים היו ימי מחסור וצנע. סמל התקופה — משרד האספקה והקיצוב של דב יוסף — זכה בדו"ח ל„טיפול נמרץ", שהפך אותו גם לסמל האנדרלמוסיה הביורוקרטית.

„מעריב" גרם לתיקון החוק

פרסום הממצאים כעבור שנתיים מיום הכרזת המדינה, לא היה תוצאה של „הנחה מאוחרת" אבל המבקר הראשון, ה„יקה" הקפדן זיגפריד מוזס. הוא פירסם שנה לאחר שנתקבל בכנסת חוק מבקר המדינה, שלא חסר מחלות ילדות. למשל: פרסום ממצאיו היה בשעתו בגדר סנסציה עתונאית ומאחר שסופר „מעריב" שותם בשם „קריית" גילה את תוכנו לפני המועד ופרץ את ה„סקופ" לרוחב הכותרת הראשית. הוא אילץ את הממשלה לתקן את החוק.

מאז מותר הפרסום במועד שנקבע מראש, לאחר שאמצעי התקשורת מקבלים את הדו"ח לעיין שבוע קודם לכן.

באותו זמן היו מערכת החקיקה בכלל וסדרי המינהל בפרט, לקויים ביותר. עדיין לא פורסמו צווים, המסדירים את עבודת המנגנון הממשלתי, כמו מיקות על מכתבים נכנסים ויוצאים, ניהול קופות ומחסנים, ואפילו מילוי מקום של פקידים בחופשה או מחלה.

אבל לעומת זו כבר היתה ועדה לאישור נסיעות פקידים לחו"ל, ואפילו הספיקה לאשר כ־540 נסיעות, כמחציתן לפקידי משרד הבטחון ורק 90 למשרד החוץ.

המבקר גילה, כי את רוב האישורים מוציאה הוועדה בלי דיון בישיבה. ובכלל אין בכוחה לחקור את דחיפותה ויעילותה של כל נסיעה. הקצבות למטבע זר (שהיה אז בצמצום וניתן ליחידי סגולה) אושרו לפקידים שכלל לא קיבלו היתר נסיעה לחו"ל בתפקיד. רוב הפקידים הנוסעים לא הגישו בשובם חשבונות מפורטים ורק צדיקים ספורים החזירו לאוצר את יתרת המטבע הזר שנותר בכיסם.

הצנע היה מסימני התקופה, אבל במשרדי הממשלה כבר פשט הנוהג לקיים מסיבות לעובדים, עם ארוחות וכיבודים, לפרסם מודעות ברכה ולארגן טיולים — הכל על חשבון המדינה ומבלי שיהיה לכך סעיף בתקציב.

הנה דוגמה ל„שתיתות": הנהלת משרד החקלאות הזמינה ארוחות ומשקאות לישיבות עם ועד העובדים, בסך 22 לירות ועוד 750 פרוטה (ב־1949 אפשר היה לאכול בסכום זה כ־40 ארוחות צהרים במסעדה רגילה...) ושילמה עוד 150 לירות לכיסוי הוצאות שונות של נשף חנוכה.

החשב הכללי נתבקש, כמובן, לרסן את ההשתוללות, עוד במהלך הביקורת. אבל את קובלנת המבקר שאין מקבלים אותו ברצינות, אשר תלך ותגבר בשנים שיבואו, אנו שומעים כבר בפתח הדו"ח הראשון.

בפרסום זה הוא התפקק בחשיפת מיקבץ ליקויים שטחי מכל משרדי הממשלה, ניתוח יסודי ערך רק במשרד האספקה והקיצוב, בנמל חיפה ואצל הממונה על רכוש האויב, קרי האפוטרופוס.

האוצר גובה „מס מותרות", גם על מקלטי רדיו. אבל אין שיתוף פעולה בינו לגופים ממשלתיים אחרים, כמו הדואר שמוציא רשיונות בלי להתחשב אם שולם המס על המקלט. או משרד הרישוי, שנותן רשיון על מכונית בלי מס. סוחרים תמימים ולא כל כך תמימים, מוכרים מותרות בלי להדביק עליהם את בולי המס (זו היתה אז ההוכחה לתשלום), אז שגובים מס ולוקחים את הבול מהקונה לשימוש חוזר — והאוצר שותק.

תמיכה כספית ל„מרותקים"

ויש השקעות לא יעילות. החשב הכללי בונה חדר משוריין לניירות ערך, משקיע בבנייתו עד סוף 1949 סך של אלף לירות (יותר ממיליון בימינו) ולא משתמש בו, בגלל רטיבות במרתף המבנה. כדי לאטום אותו, נדרשים עוד 480 לירות, אבל התיקון לא בוצע וההשקעה הראשונה ירדה לטמיון.

משרד המשפטים לא גובה קנסות מנאשמים פליליים. פשוט אין עדיין סידורים מתאימים לגביה. מבזבזים זמן וכוח אדם ומפסידים כסף רב ברדיפה אחר הנקבסים.

מערכת הבטחון היא אוטונומית השבונאית הסדרת שיטה, צריך להזמין מומחה לדבר, כדי שיכניס סדר בענינים ובספרים. שנה לאחר תום מלחמת השחרור, עדיין לא נערכה במחסני הצבא ספירת מלאי כללית. האפסנאות מתנהלת על פי רישומים חלקיים, לקויים ובלתי אחידים. שערוריה לא פחות המורה מתגלה באגף למשפחת החייל. כאות מעפחות מקבלות מדי חודש תמיכות כספיות, כאילו מפרנסיהן מגוייסים, בעוד שלמעשה הם מרותקים למקומות עבודתם ומקבלים את שכרם הרגיל. בסניף חיפה אין בכלל ספר קופה ולא יודעים כמה כסף הוצא על מה. אבל יש בסניף זה פקיד המזייף צ'קים — עשרות רבות במשך חודשים — וגובה אותם לעצמו בבנק. זה מוכרח לקרות כשהוסכים בכוח אדם ומפקידים בידי איש אחד סמכויות של מנהל חשבונות ראשי, מנהל יומן העסקות מיוחדות, כותב הצ'קים, בעל חתימה ראשונה וגם לבלר, המחלק אותם למעוניינים...

בשדה התעופה של חיפה, שהיה בימים ההם בסיס אווירי אזרחי מקביל ללוד, שוררת הפקרות. לפקידי משרד התחבורה יש גם אינטרסים פרטיים בתיפעול השדה. פנקס קופה נעלם. מכונית רשמית לא רשומה במלאי וגונבים אותה. שיחות טלפון בינעירוניות פרטיות ומסירת המזנון לאחיו של המנהל ללא חוזה. על מיכרז טרם חלמו אז.

נמל חיפה — שער הכניסה הראשי לישראל בימים ההם — הוא אחד משלושת היעדים לביקורתו המפורטת של מבקר המדינה. איך הוא מתנהל עם המון הנוסעים והסחורות? הציון לא מחמיא. לשם שחרור 4 ארגזי סחורה, שכל מסמכיהם בסדר, צריך לעבור דרך 27 מדורים וביקורות במשך 8 שעות, בעיקר בגלל כפילות ברישומים, אצל המכס ומינהלת הנמל. גם תיירים הבאים עם מכוניותיהם וחוזרים אתן, צריכים לעבור פעמים שבעה מדורי גיהנום ביורוקרטיים. לטיפול בעולים הבאים בתקופה ההיא ברבבות מדי חודש, תלמאי לא פתוח. לממשלה יש עדיין משרד עליה שלא איכפת לו — כאז כן עתה — מעובדת קיומה של הסוכנות היהודית, כך שאין שפה משותפת בין הגופים ופקידים רבים ושונים שואלים כל עולה את אותן השאלות, כדי למלא את אותם הטפסים. מה פלא שהעולים עוזבים את הנמל בתום 6 שעות, במקום במחצית הזמן? מחסני הנמל פתוחים לכל אדם, גם למי שלא מוסמך להימצא שם, והתיירים נוהג בשטח בבתוך שלו ואפילו מונע מהשוטרים והמוכסים בשער לבדוק את מכוניות התיירים...

תלושים מתגוללים בלי רישום

משרד האספקה והקיצוב הוא סיפור בפני עצמו. הוא מאביב 1949 ירש חלק מסמכויות משרד המסחר והתעשייה. תחת משטר הצנע הפך למעשה יבואן המזון הראשי וכעין סיטונאי ממלכתי, שסיפק את הצרכים הבסיסיים במנות קציבית לפי תלושים או פיקח על חלוקתם. פילוסוף השיטה ומנהיגה היה השר דב יוסף, שפעל ברוח הצדק החברתי, אבל לא כל כך היה בקיא במעשיהם של צבא הפקידים שלו. בין אם העדיף לא לדעת, או שבחר לחפות עליהם — מכל מקום, כשהטיח בפניו מבקר המדינה צרור ליקויים חמורים ותהייה, הוא הזדרז להכחיש הכל ולטעון, שהמבקר לא יודע מה הוא שח. זיגפריד מוזס תישר, נעלב כנראה, ופרסם בדו"ח את חליפת המכתבים שלו עם שר הצנע, המציגה את דב יוסף כמי שאינו שולט על משרדו.

המבוגרים שבנו זוכרים עדיין את פנקסי התלושים היקרים מפז, למרות שלכאורה אין להם ערך כספי, אבל בתחלס היו מצרך מבוקש בשוק השחור. הייתם מעלים על דעתכם, שבעת ההיא יכול היה המבקר למצוא במחסנים אלפי פנקסים מתגוללים בלי רישום ובלי ביקורת, וכל פקיד יכול בעצם ליטול מהם לביתו מלוא חופניים ולגחך על מגבלות הצנע של השר הממונה עליו?

יד המקרה גלגלה לידי את דו"ח המבקר הראשון ערב פרסומו של דו"ח ה־30. ההשוואה היתה בלתי נמנעת. חלף דור. משרדים נעלמו. חוקים ונהלים נקבעו או התחלפו. האנשים והמנהגים לא השתנו. ועולם כמנהגו נוהג...

המוכתר התחייב לפנות לתושבי הכפר לקיים השכנות הטובה - והחבלות נפסקו

מאת **אהרן דולב**

בגוש־עציון נרגמו ביום אחד ארבעה כלי־רכב פרטיים, רימון־יד פגע ב־קומנדקר צבאי ובקבוק־תב־ערה הוטל על אוטובוס מלא נוסעים.

„ההרגשה קשה", אומר משה פריילר, סגן יו"ר ה־מועצה האזורית עציון, תו־שב אלון־שבות. „הדרכים מן הבית ואליו, נתונות באיום. אוטובוסים המסיעים את ילדינו לבתי־ספר תיכוניים בירושלים מותקפים מן המ־ארב. מאחורי כל פיתול וכל קפל קרקע עלולים להסתתר יודים, רגמים, מטילי רימו־נים ובקבוקי תבערה".

„למרות ההרגשה הקשה — משה מוסיף ואומר — אותנו ל־ערער זו משימה בלתי־אפשרית. אנחנו מאמינים באמונה שלמה ב־צידקת דרכנו ושבתנו במקום זה. אבל האמת היא שאנחנו מודאגים לאין ערוך יותר מן התהום הנפ־ערת בין העורף היהודי ובינינו. קח לדוגמה את פרשת מהבוא ה־נשק בישיבת הכותל בירושלים. מייד החל מחול־שדים יהודי, ש־כולו תעמולת־זוועה נגד ההתיי־שבות היהודית מעבר ל„קו הירוק", וישובי גוש־עציון בכלל זה".

משה פריילר אומר, כי איננו מאמין ש„אפילו מפיצי השקרים עצמם מאמינים בספורי־הבדים על „צבא־מתנחלים־פרטי" ו„פריקת עול המרות הלאומית". מתנהל מסע־חיסול פוליטי שיטתי נגד ה־נוכחות היהודית ביהודה ושומרון, ותכונות שקיפות. כדי להעמיק את הניתוק בין שני חלקי העם החיים בשני עברי „הקו הירוק", לא בוח־לים בשום אמצעי, לרבות דיבה ועלילה, והעם שומע את הקולות המכריזים שההתנחלויות מכשול ל־שלום לא רק מפי המצרים, אלא מפי מחנות פוליטיים בתוכנו. הגיעו הדברים עד כדי כך, שגורמים פוליטיים אחראים, כביכול, מכרי־זים שאבנים ובקבוקי־הבערה נזר־קים, ומטענים ורימונים מתפוצצים מפני שיהודים נמצאים במקומות האלה, וכדי להישאר בהם מקימים להם יהודים קנאים אלה צבא פר־טי עם מחסני־נשק בכל מיני מקו־מות־סתר. כלום זה מה שחסר ה־יום לישובים — נשק חוקי להגנה עצמית?"

„אין להם „שום אמביציה", אומ־רים אנשי גוש־עציון, למלא את מקום הצבא, שהאחריות על הבט־חון בכבישים וביישובים מוטלת עליו. עם זאת מעיר משה: „נכון לומר, שהרגשת „הגוש" היא שה־צבא, המסוגל למלא את תפקידו ביעילות, מוגבל בביצוע מעימו־תיו בגלל קשיי מדיניות. ידוע לנו ש„למטה" — בדרגים שונים של המימשל הצבאי — יש דרישה ל־שינוי המדיניות ללא דיחוי; וכבר הגיעו הדברים עד כדי כך, שלפני ימים מספר נרגם מושל בית־לחם באבנים. איך צריכים להרגיש תוש־בי האזורים?"

משה טוען, כי „אזיקי המדינ־יות" עוד לא הוסרו מעל „ההיגים בשטח" אלא בחלקם בלבד, ו„ההר־גשה הקשה" טרם פגה.

נכורה התשתתה הזדונית במטע הנשירים של הקיבוץ הצעיר מגדל עוז בגוש־עציון, כאשר בקיץ אש־תקד, הדרדת תולייה אלמונית, מצו־יידת במזמרות יערנים, וכרתה 810 נטיעות עצי אפרסק.

השכנים עוקבים

„השכנים הערבים עוקבים בד־ריכות אחר התפתחות הפרשה, ולא היינו מתפלאים אם תיעדר תגובה הולמת יתפרש בעיניהם כעידוד להמשכת ההתנכלויות, ויעמיק ב־קירבם את האשליה, שאפשר לע־קור מכאן לא רק את מטעי היהודים, אלא גם את היהודים עצמם". דברים אלה אמרו אז נצי־גי המשת ישובי גוש־עציון, בשי־חה עם מפקד אזור יו"ש תא"ל בנימין בן־אליעזר.

בין הקצין הבכיר, הממונה על יישום וביצוע מדיניות הבטחון ה־ממשלתית בשטחים, ובין נציגי „הגוש" נתגלעו חילוקי־דעות ב־שיחה זו. מדיניות הבטחון בשט־חים גורסת, כי פעולות־איבה של ערבים כלפי יהודים יש לראותן כמעשים חריגים, תהיה תדירותם אשר תהיה, וכך אף יש לטפל בהם, בשיטות מקובלות ואמצעים שיגרתיים.

ראשי גוש־עציון חלקו על המ־דיניות הבטחונית. המציאות טופ־חת על פניה יומיום, אמרו והזהירו, כי עופה להתמוטט בנסיבות חמו־רות ובמחיר כבד. לחיזוק עמדתם הראו את „פנקס האיבה" המנוהל בידיהם, אשר מאז נחתם הסכם־השלום עם מצרים התמלא אירו־עים אלימים תוכפים ומחמירים — תלונות הוגשו על התרופפות ה־בטחון בצירי התנועה, על ידוי אבנים, ירי מכלי רכב חולפים, הנ־חת מטעני־חבלה בצמתים, ריבוי חבלות בציוד החקלאי ונסיונות הוד־דים של נהגי משאיות ערביים ל־התנקש בחיי נוסעים יהודים על־ידי יזום תאונות בסטיית־פתע ל־מרכז הכביש. הטיפול השיגרתי בתלונות תאם את עיקרי המדיניות, שלא נשתנתה, חרף התדירות הגו־ברת של „המעשים החריגים". ה־טיפול השיגרתי התמשך בכל פי־גוע ותלונה, החל והסתיים מבלי להגיע לכלל מיצוי ועגישה, או כל הרתעה ממשית אחרת.

שנה תמימה התריעו אנשי גוש־עציון: „ככל שנמשכת מדיניות ה־הבלגה והטיפול השיגרתי ב„מע־שים חריגים", כביכול, כן מתחזקת הרגשת השכנים, כי ישראל מש־לימה ויש שכר למאבקם".

לפני שבועיים, לאחר חודשי הסלמה והידרדרות בטחונית, פי־גועים והתנכלויות, התאמתה אזה־רת גוש־עציון בליל־הדמים בחב־רון. חידוש היישוב היהודי הוא לצנינים בעיני השכנים, אומרים בגוש־עציון על־סמך שתים־עשרה שנות שכנות בנפרד.

לצאת מה„גטאות"

הגוש משתרע על כעשרות אלפים דונם בבעלות המדינה, אולם רק כאלף דונם בלבד על מפת הגוש מסומנים כראויים לעיבוד חקלאי. יתרת השטח — טרשי הר בטיפול יערני הקק"ל. בתיהם ומתקניהם של חמש נקודות־ישוב (כפר־עצ־יון, ראש־צורים, אלון־שבות, אל־עזר ומגדל־עוז) מוקמו על שטח כולל של 1500 דונם, שטח מוקף מכל עבר בכחצי תריסר כפרים ערביים ובהם רבבות תושבים. אחדים מהם, כבית־פג'ר וכפר־ג'יבע, זכורים לשימצה על חלקם בחיסול הגוש ובהריגת שלוש־מאות ממגיניו בתש"ח.

מחדשי היישוב היהודי בגוש־עציון הסתגרו ב„קיפודים" מאחורי גדרות־תיל היקפיות, הדימוי של ישובי־גטאות מגודרים מציק ל־מתיישבים הפעילים. ההנהגה, כי השכנים הערבים השלימו עם „ה־קפודים היהודים" התחזקה בעשר שנות שקט יחסי, וההרגשה ש„שום דבר אינו בוער", ואדמות הגוש שמחוץ לגדרות „יחכו" ליישובים עד שיתבססו — „הרגשה זו הולי־דה שאננות, והגדרות העמיקו את הניכור וההתבדלות בינינו ובין הסביבה", אומרים שוללי הגדרות בגוש־עציון, המצדדים בהפלת מחיצות־התיל ויציאה מן „הגט־אות".

ראש וראשון לשוללי ההסתד־רות ב„ישובי גיטו", כלשונו, הוא עקיבא יעיר, בן 30, מרכז ענף המטע בקיבוץ ראש־צורים, אב לארבע בנות, המשמש אחראי ל־בטחון בקיבוצו וסגן אחראי לבט־חון בגוש בכללו. יליד קבוצת יבנה, שבה נקלט חלק משרידי גוש־עציון בתש"ח, סרן (מיל') עקיבא יעיר שימש קצין בפיקוד דרום בטרם הצטרף לגרעין מקימי ראש־צורים. עקיבא יודע, שרבים בגוש אינם יכולים „לחיות" עם בעיותיו המקוריות. הוא מטיף ב־עקביות להסרת הגדרות והמחיצות „בינינו לבין השכנים", לביטול „הקיפודים", יציאה מן „הגטאות" למרחב ויצירת בסיס לדו־קיום עם ערביי האזור על־ידי „השתל־בות והתקרבות".

„ביזבזנו יותר מעשר שנים ב־הסתגרות מאחורי גדרות", טוען עקיבא. „אינני משלה את עצמי. אני לא מתרשם מזה שהם שונאים אותי, וגם אני לא מת מאהבה אליהם. אני גר להם, והם זרים לי. ומה פלא, כאשר אנחנו יושבים בין הגדרות ואת המגעים בינינו מסדיר המימשל הצבאי?"

עקיבא מאמין בסיכויי ההתקר־בות הטמונים בשיטת המגעים ה־ישירים: אין להירתע, סבור עקיבא, „מלכתות עליהם התקרבות, אפילו בתכיפות, עד שנכיר אותם והם יכירו אותנו, קודם כל, יוציאו ל־עצמם מהראש, שאנחנו גורם זמני באזור ואפשר להחיש את הסתלקו־תנו על־ידי הטרדות ופיגועים. גם לעניין זה רצוי לפתוח את הגדרות ולהיפתח הדדית.

צריכים לדעת, שמי שיניח לנו לחיות בשלום יחיה בשלום אתנו, ומי שינסה למרר לנו את החיים יהיה לו רע ומר, לא בידי המימשל הצבאי, אלא בידי שכניהם היהו־דים.

עקיבא מטעים, כי תפישת „ה־השתלבות" שלו אינה מבוססת על נטילת החוק בידיים, אלא על יחסי שכנות לפי כללי ההתנהגות המ־קובלים על יושבי חבל ארץ זה. היינו: היטיב לי ואטיב לך. הרע לי וארע לך". עקיבא מרחיב את החולת עקרון ההדדיות: „המשמ־עות רחבה. הנותן מחסה או משתף פעולה עם אויבי עמנו אינו שכן טוב, ועליו לדעת שלא ינוקה, ולשמוע זאת מפי שכניו. לשם כך צריכים תחילה להיווצר יחסי שכ־נות".

עץ תחת עץ

לעקיבא יעיר, הדובר ערבית שוטפת, אין קושי בהתקשרות עם השכנים. בשבוע שעבר, בעיצומם של מעשי איבה ופיגועים תוכפים, כאשר כל יוצא ונכנס בשערי גד־רות הגוש התכונן „נפשית" — כדברי המתיישבים — לעשות מט־רה לידוי ויריו, הלך עקיבא יעיר בלווית כמה חברים לדעת ליישם את „תורת ההשתלבות" בכפר ה־שכן נחלין, ששטחיו המעובדים גובלים בשטחי המטע של ראש־צורים. עקיבא והבריו ניגשו לבי־קור־שכנים בבית המוכתר, תומך אש"ף מושבע, המעדיף שכפרו יישאר חשוך ובלבד שלא יודקק לחשמל מישראל.

מעשי החבלה במטע האפרסק, שהחל בחרס ציוד השקייה, הגיעו בשבוע שעבר לשיאם בעקירת עצי פרי. „המוכתר של נחלין — מספר עקיבא — וזמן כבר מספר פעמים אל המושל הצבאי, בעקבות תלו־נותי, אבל ההתנכלויות נמשכות. הלכנו אל המושל ואמרנו לו: „ננסה לטפל בבעיה בשיטת השכ־נות הטובה", קיבלנו את אישור המושל ויצאנו לדרך".

את הפגישה עם נכבדי נחלין, בבית המוכתר, תיאם עקיבא יעיר עם תושב נחלין, המתפרנס מעבו־דות בניין בראש־צורים.

„נכנסנו לבית המוכתר בצורה מכובדת והתקבלנו בהכנסת־אור־חים לפי מיטב המנהג הערבי. בגמר גינוני הטכס, פתחתי ואמר־תי: „אין בינינו שום ניגודי אינט־רסים. נחלין לא השתתף בקרבות נגד גוש־עציון בתש"ח. אנו באים אליכם כשכנים, לדבר בשלום, ב־פעם האחרונה. בפעם הבאה נטפל באנשי נחלין בעצמנו. נרעיל את הכבשים הדורסים את מטעינו ונ־עקור עץ—תחת—עץ.

„הנכבדים האזינו והמוכתר הת־חייב לפנות אל תושבי הכפר ב־רמקולי המסגד, בקריאה לקיים את מצוות השכנות הטובה. החב־לות בשטחי ראש־צורים, שהפכו למעשי יומיום, נפסקו. יש הג־ליים לסברה — אומר עקיבא — שיחסי שכנות קורקטיים ישררו מעתה ואילך עם הכפר נחלין".

אילו בא וינגייט

עקיבא יעיר יוזם פגישות דומות עם נכבדי כפרים נוספים. הניסוי הבא ייערך בג'בע, התלוש על ה־כביש היורד מגוש־עציון לשפלה דרך חבל עדולם. תושבי ג'בע נענו באחרונה למסע המסתה, והחלו ל־התנכל לתחבורה היהודית. כלי־רכב שנבלמו במחסומים מאול־תרים נרגמו באבנים. „יהיה בסדר", אומר עקיבא יעיר. „נלך להכיר את המוכתר ונסביר לו מושכלות הרא־שונים של „יחסי שכנות".

עקיבא מאמין, שמתיישבי גוש־עציון עשויים להצליח במקום ש־ידו של המימשל הצבאי קצרה, אך לשם כך, לדעתו, עליהם לצאת מעבר לגדרות ולהתחיל לערוך סיורי היכרות והתמצאות בשטח. „אילו וינגייט או יצחק שדה ראו אותנו היום, היו זורקים אותנו החוצה אל מחוץ לגדרות ושולחים אותנו להכיר את הגבעות ואת ה־ואדיות ואת עם־הארץ, כדי לדעת איפה ובין מי אנו יושבים, מיהם השכנים, מי האויב ומניין יורים...

„לצבא יש תעסוקת מלאה גם בלי הבעיות שלנו. תא"ל בנימין בן־אליעזר אמר לנו לא פעם: אתם חבר'ה טובים, לא אלימים. אדרבה, תתארגנו, תסתדרו עם ה־שכנים, תעשו סיורים, תשימו מא־רבים, ואת אלה שתתפסו ולא תס־תדרו איתם בשכנים, תביאו אלינו. אנחנו נטפל בהם".

„תורת ההשתלבות" של עקיבא יעיר אומרת: פחות גדרות ושע־רים נעולים ככל האפשר. „השיטה הזאת, להסתגר מאחורי גדר, איננ־נה התבצרות ואין בה בטחון. ערבי האזור, פועלי הבניין בנו את הישובים שלנו ומכירים כל בית ומקלט שמאחורי הגדרות, יש ש־יודעים אפילו היכן נמצאים מחסני הנשק של הישובים. אבל אנחנו איננו מכירים את הכפרים והשדות שלהם. איננו יודעים מניין עלולה להיפתח לנו הרעה...".

רבים בגוש חולקים על תפישת „ההשתלבות" של יעיר, אך הוא בשלו: „השוב שנתארגן ונצא ל־סיורים שקטים, נכיר כל גבעת וקפל־קרקע, כל שכן ערבי, מניין הוא ולאן פניו, נלך למוכתרים ונזמין אותם אלינו. נגיד להם: „יש בינינו ניגודי אינטרסים לאו־מיים וקרקעיים. אינכם חייבים ל־אהוב אותנו, אלא רק לקיים עימנו יחסי־שכנות תקינים, לטובתנו, אבל גם לטובתכם".

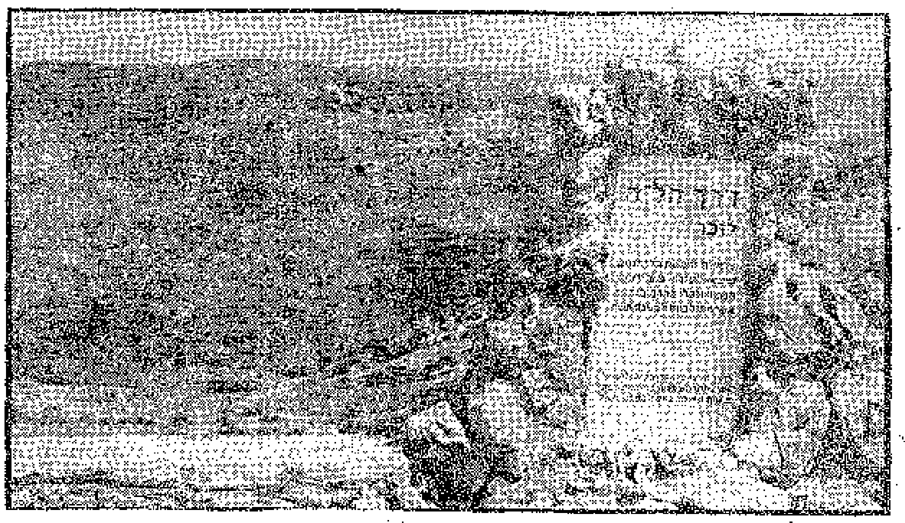
אם נסתגר – נרד

עקיבא מאמין אפוא בניתוץ חו־מת ההסתגרות. „אם נסתגר נרד משם. לנסוע לירושלים ולקבל אב־נים בדהיישה, זה חמור, אבל טבעי לגמרי במצב הקיים, שכן אנו מכי־רים רק את הכביש, ואיננו מכירים לא את המיידים ולא את מקומות המארב".

עקיבא דוגל ביישום יחסי־שכ־נות, אפילו הדו־צדדית. „בעניין זה צריך להיות נוקשים וללכת עד ה־סוף. השכנות בינינו היא עובדת ומציאות, ועלינו להיות תקיפים בתביעותינו ליחסי־שכנות הדדיים, ולא לרחם, אפילו להשתמש בשי־טות שלהם — לעקור כשעוקרים, ליידות כשמיידים, לירות כשיורים, אבל קודם להכיר אותם, להזהיר אותם, ולהציע להם יחסי שכנות על בסיס של הדדיות".

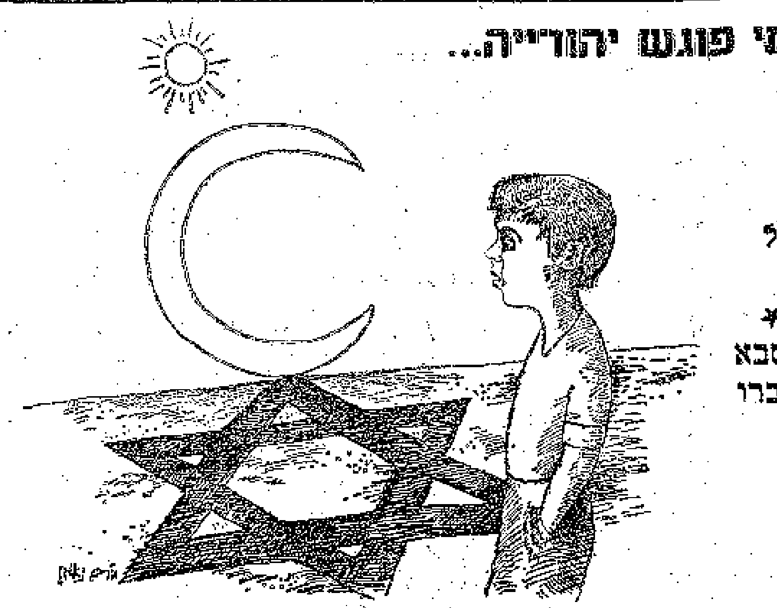
„המימשל — סבור עקיבא — אינו מסוגל ליישם את תורת ה־

(סוף בעמוד 30)

האנדרטה לזכר הל"ה בגוש עציון

עקיבא יעיר יוזם שיטה חדשה: יציאה מה„גיטאות" וסיורי היכרות בכפרים הערביים הסמוכים לחמשת ישובי גוש עציון ● בנחלין התקבלו תושבי ה„גוש" במיטב מסורת הכנסת האורחים, והבהירו כי יש להפסיק את ההתנכלויות — פן יורעלו הכבשים הדורסים את המטעים ● חוששים מתקדים אלון מורה ומפניית הערבים לבג"צ

כשערבי־מוסלמי פוגש יהודייה...

קשיי הגיור הובילו את האשה אל הקאדי — אבל ילדי הזוג המעורב הולכים לגן יהודי־דתי ✶ נסיון להתגורר בכפר־סבא נכשל, ובלית ברירה עברו לטייבה ✶ „אין לנו בעיות. רק אנשים שמחטטים ושואלים שאלות — עושים לנו צרות"

האשה התאסלמה, ובבית מקיימים רק חגים יהודיים

מאת מיכל מירון

בספר הטלפונים הם מופיעים כצילה ואברהם חורי המתגוררים באחת משכונות היוקרה הירושלמיות. איש מבני המשפחה או מהחברים אינו קורא לו איברהים, למרות שזהו שמו. איש גם אינו נוזף בבנו אורן הקטן, כאשר הוא חוזר מהגן ומבטיח בקול גדול: „כשאני יהיה גדול, אני יהיה חייל — ואני יהרוג את כל הערבים הרעים לפני שהם יספיקו לזרוק אותנו לים..."

ברגעים כאלה, מחליפים אבא ואמא חורי מבטי „מה יהיה" מעל ראשו של הבן ושותקים.

צילה ואיברהים חורי (שמותיהם בדו־נו, ככל השמות בכתבה, כדי שלא יזוהו) חיים יחד כבר שש שנים. יש להם שני בנים, אורן וגלעד; בביתם אוכלים רק כשר, והוגגים רק את החגים היהודיים. לעתים קרובות מבקרים את סבא וסבתא בתל־אביב, ורק לעתים רחוקות מאוד — את סבא וסבתא בנצרת.

צילה בן־פורת אינה נשואה לאיברהים חורי, אבל כדי למנוע בעיות ותס־בוכת־יתר, שינתה את שמה לשמו. „רצינו להתחתן כמו כל זוג נורמלי אחר, אלא שבארץ לא נותנים לערבי להתחתן עם יהודיה או ההיפך. לא רציתי להתאסלם בשום אופן, ואחרי מאמצים הצלחתי לשכנע את איברהים שיסכים להתגייר. הוא ניסה — והתייאש. הוא פשוט לא הצליח לעמוד בזה. הקשיים שערמו בדר־כו יאשו אותו לגמרי, והוא ויתר".

נותרו לצילה שתי אפשרויות: להת־אסלם ולהינשא לאיברהים — או לא להתאסלם, לא להתחתן, וללדת לו ילדים מחוץ לנישואים. צילה, דור שמיני בא־רץ, באה מבית מסורתי מושרש היטב באווירת ארץ־ישראל. היא בחרה באפש־רות השנייה.

יותר קל להתאסלם

סיפורם של צילה ואיברהים, שהגיע למבוי סתום, מאפיין במידה רבה את המצב הקיים בארץ, שבה נישאים רק בני אותה דת: יהודים אצל הרב, מוסלמים אצל הקאדי ונוצרים אצל הכומר.

במהרה מגלים בני הזוג, שאין כל ברירה: אחד מהם חייב להמיר דתו כדי שיוכלו לבוא בברית הנישואין. ומה אז? על דרכו של הרוצה להתגייר נערמים קשיים. התהליך מסובך וארוך, וכלולים בו לימודים ממושכים ובחינות דת קפד־ניות. יש מקרים, שתהליך הגיור נמשך שנה ואפילו יותר.

לעומת זאת, הרבה יותר קל להתאס־לם. די לאמר לקאדי כי רוצים להצטרף אל דת האיסלם. מכאן הדרך לאיסלאם קלה להפליא: הקאדי מכין תעודה, בלי שהמתאסלם נדרש ללמוד מנהגים, ללא בחינות וללא קשיים בירוקרטיים. המת־אסלם רק נדרש להצהיר באוזני הקאדי שאללה הוא אלוהים ומוחמד הוא נביאו...

האשה התאסלמה, הילד הולך לגן דתי (יהודי)

כזה, למשל, הוא סיפורם של ציפורה ודאוד. הם הכירו זה את זו בשוק בעיר העתיקה בירושלים, התיידדו, וציפורה הרתה לדאוד — שהיה מוכן להתגייר, כדי שיוכלו להינשא.

„ראיתי שלא נצא מזה. לפני שדאוד יספיק להתגייר, אני כבר אלד ילד מחוץ לנישואים — מה שלא רציתי שיקרה בשום אופן. לא היתה לי ברירה. תוך שבוע התאסלמתי, ובעת הלידה כבר היי־נו נשואים כדת וכדין. לא היתה לי כל כוונה להתנתק מדתי וממנהגי, ומה ש־נעשה — נעשה מתוך חוסר ברירה".

היום מתגוררים דאוד וציפורה בשכונת גילה בירושלים. שני ילדיהם מקבלים חי־נוך יהודי לכל דבר, ויורם (הקטן בין השניים) אף הולך לגן דתי. בבית אוכ־לים רק כשר, וחוגגים את החגים ה־יהודיים בלבד. השם דאוד נשמע שונה לדוד גומא, ומשפחת גומא — המוסל־מית — היא כמשפחה יהודית מן ה־שורה...

מוסה (בן 35, שדר בקול ישראל בער־בית) ועליזה (בת 30, עקרת בית) נפגשו כשעליזה היתה בת 18. היא באה מבית דתי, הקפידה על לבוש צנוע ועל שמירת מצוות — ועם זאת לא נמנעה מלהיפ־גש עם מוסה, ולאחר מכן גם להתאהב בו.

שתי המשפחות, של מוסה ושל עליזה, לא הביעו שביעות רצון מן הזיווג. „אלא שמשפחתי", אומר מוסה, גבר משכיל ו־נאה, „לא עשתה מזה עניין. הייתי הבן הבכור בבית, שהלך ללמוד גם אחרי התיכון ושהתחבר עם יהודים. כל אחי למדו בכפר, רק אני יצאתי החוצה. רק אני הבאתי אשה יהודיה.

„אבא שלי היה מאוכזב ממני. הוא היה אדם פשוט, שקיווה כי בנו הבכור והמשכיל יתחתן עם בת של מוכתר או של מיליונר — ויעלה את רמתה של כל המשפחה. היה חשוב לנו מה שיגידו עלי בכפר, אבל העובדה היא, שמעמדו של אבא שלי לא השתנה. הוא היה זה שעושה סולחות בכפר, והוא המעיך גם אחרי זה. בהתחלה היה לו קצת כעס בלב, אבל זה עבר.

„אצל המשפחה של עליזה זה היה אחרת לגמרי. הם ניסו בכל כוחם למ־נוע את ה„שואה" שהתרגשה עליהם. בריונים עקבו אחרינו, ניסו להתנכל ל־רכוש שלנו ולבסוף אף לפגוע בי. אחרי שנה וחצי ערכנו נישואים מקסיקניים אצל עורך־דין בתל־אביב".

כפשרה עברו בני הזוג להתגורר בכפר־סבא — אמצע הדרך בין תל־אביב לכפר טייבה. אך הנסיון לא עלה יפה: השכ־נים התרחקו מייד את מוסה, וכעבור זמן — גם את עליזה, אשר בדידותה החב־רתית הרבה הוקרע עם משפחתה הכ־ריעו את הכף לטובת המעבר לטייבה, בקרבת משפחתו של מוסה, שהיתה נכו־נה להעניק לכלה היהודיה המימות ואה־בה, למרות הכל.

בטייבה נולדו ארבעת ילדי בני הזוג: חסן, פאיד, מוחמד ורזי, המקבלים כולם חינוך מוסלמי. בבית המשפחה חוגגים את החגים המוסלמיים ומדברים ערבית בל־בד. הקשר עם משפחת האשה חודש, אך אינו הדוק. מתוקף הנסיבות, הוק הקשר בין האשה למשפחת בעלה — ומתוך כך גם עם ההווי והדת המוסלמיים.

האב ישב שבעה

אדם בן השנה מתרוצץ בדירת הוריו. אביו (מוסלמי, מפיק בטלוויזיה), משחק אתו בסבלנות רבה. אמו של אדם (בת 28, שחקנית, בוגרת האוניברסיטה העב־רית) מספרת כיצד נודתה ע"י משפחתה: „אבי ממש ישב עלי שבעה. הוא לא רצה לראות אותי יותר. שש שנים עברו מאז שאני עם בעלי, וכבר שנתיים לא ראיתי את אבא שלי, למרות שהיינו קשורים מאוד זה לזו. עם אמא והאחיות שלי אני נפגשת. הם גם באו לברית של אדם. אבא שלי — לא. לגביו פשוט איננו קיימת".

הוריו של אדם בן השנה נפגשו באו־ניברסיטה העברית בירושלים, בפקולטה למדעי הרוח. כאשר החליטו להתחתן, נסעו ללונדון ונישאו בנישואים אזרחיים. „הב־עיות התחילו כשחזרנו ארצה", אומר אביו של אדם. „לא תמיד רצו להשכיר לנו דירה. היו מקרים, שאנשים גילו ש־אני ערבי — ומייד הפגינו אגרסיוויות ושלחו אותנו לכל הרוחות. כשכבר הגענו סוף־סוף לתחנת הזות, היתה אשתי מות־מת, כדי שלא נשתמש בשמי. כשעברנו לדירה החדשה, שמנו על הדלת רק את שמה של אשתי. רק אחרי שהתאקלמנו בסביבה, העזנו להוסיף את שמי...".

איש מבני הזוג לא שינה את דתו. „שנינו לא אנשים דתיים. בבית אנחנו חוגגים את החגים היהודיים והמוסלמיים, ואנחנו מדברים עם אדם עברית וערבית. אין לנו עניין לשנות את הדת, ואף אחד לא מבקש זאת מהשני. את בננו נחנך חינוך קוסמופוליטי. הוא לא יילך בשום אופן לגן יהודי. אבל אם נגור בטייבה, אדם ילך כנראה לגן ערבי".

בני הזוג התגוררו בתל־אביב, מדוע רצונם לעבור לטייבה? „נמאס לי לעי־בור מדירה לדירה, מה עוד שבמצבנו זה לא קל, ואנשים לא ששים להשכיר לנו דירות". דירה לזוגות צעירים לא יקבלו בעיר — ובטייבה יש להם אדמה, שעליה יוכלו לבנות בית קטן.

„אני לא כל כך שלמה עם הרעיון. בעצם, עוד לא התרגלתי אליו בכלל. יהיו לי מיגבלות שם. לא נהוג ללכת שם עם גופייה, למשל, או עם שרוולים קצרים ובזרועות חשופות. לא תהיה לנו חברה, ואני יודעת שתוטח בי ביקורת מעצם היותי יהודיה, ומתוך זה שאני לא עקרת בית, ועוד שחקנית...".

„אני לא רוצה שיחליטו בשביל בני"

מה תהיה דתו של ילד שנולד לזוג מעורב?

אומרת צילה חורי: „הכל בסדר אצ־לנו. איש לא יודע שאנחנו לא נשואים, וכולם חושבים שבעלי יהודי — כי הוא גבר נאה ואינטליגנטי, שבכלל לא נראה ערבי. איש לא מעלה על דעתו שהוא מוסלמי.

„יש לי רק בעיה אחת: בתעודת ה־זהות של הילדים שלי לא יהיה כתוב מי האבא שלהם. וזה מביך אותי מאוד, ואני עוד לא יודעת איך אוכל להתמודד עם הבעיה הזאת. בינתיים הילדים עוד קט־נים מכדי שיבינו, אבל פעם בוודאי יגלו את האמת. ומה יהיה אז?"

בעוד צילה מתלוננת על הוסר פרטים בתעודת הזהות, מתלונן אביו של אדם על „עודף": „יש בארץ הזו חוק שאומר שילד הנולד לאם יהודיה הוא יהודי אוטומטית. אני לא רוצה שיחליטו בש־ביל הבן שלי מה הוא ויירשמו אותו כיהודי. אני רוצה שיוכל לבחור, כשיגדל ואנחנו נסביר לו שיש לנו דתות שונות".

גם דאוד וציפורה מתלוננים: „היה עלינו להילחם קשות כדי שהילדים יילכו לגן יהודי, ואפילו דתי. הצטרכנו להיעזר בפרוטקציה של כמה אנשים בעלי השפעה בעניין, ולהסביר לכל אחד מה פתאום בנים למשפחה מוסלמית רוצים ללמוד בבית־ספר ובגן יהודיים־דתיים. אני יודעת, שהמאבק הזה ילווה אותי כל חיי. ומה עם הצבא? אני רוצה שהבנים שלי יילכו לצבא. וכיצד יגייסו כתור מוסלמים?"

יתכן, שהקשיים והאיבה שבהם נתק־לים זוגות מעורבים מסבירים גם את הוסר־הרצון הבולט שהפגינו כלפי ה־פנייה לראיין אותם. אביו של אדם אמר: „אלו חיינו הפרטיים, ויש להניח שאינם מעניינים אף אחד. לנו אין בע־יות. את הבעיות יוצרים אנשים כמוך, ששואלים יותר מדי שאלות". „כן", הו־סיפה אשתו, „שאלות יותר מדי מביכות ומעוררות כאב...".

ובכל זאת טענו רוב הזוגות הללו, שלו ניתן להם לבחור בדרכם מחדש, היו נוהגים באופן שבו נהגו — ונישאים לאותו בן זוג. רק מוסה מטייבה אמר: „אני לא בעד נישואים כאלה. לא לפני 12 שנה ולא בעוד 12 שנה. יותר מדי בעיות ותסבוכים צפונים בזה".

אמו של אלי הזאב:

„אילו ידעתי - לא הייתי שותקת"

מאת דזי גוטרמן
סופר „מעריב" בארה"ב

לרצח הששה בחברון ניתן סיקור נרחב בכלי התקשורת האמריקניים, אולם דגש מיוחד הושם על היות אחד הקורבנות אמריקני שנולד פרוטסטנטי, התגייר ועקר לישראל — הוא ג'ימס אלי מאהון, הוא אלי הזאב בישראל — „הלוחם שמעולם לא ניצח במלחמה".

„וושינגטון פוסט", „ניו־יורק טיימס", „ניו־יורק פוסט" ועתונים גדולים אחרים בארה"ב, וכן רשתות רדיו וטלוויזיה, הקדישו חלק ניכר של שידוריהם ועמודיהם לסיפורו המוזר של אלי הזאב. „ניו יורק טיימס" אף הרחיק לכת והקדיש ביום ג' מאמר מערכת מיוחד למותו:

„בהעלותם את זכר הקרבנות החדשים, מצפים ממנהיגי הביקורת האמריקניים על מדיניותה של ממשלת בגין בגדה המערבית, להפגין כבוד כלפי המתים ולהתעסף בשתי־קה. אנו חבים אפוא חוב גדול להורים הא־מריקנים של אחד מקרבנות חברון על הת־מונה שהוכיחו לפני הקבר הפתוח. בנם, ג'ימס אלי מאהון הבן, היה אדם עצוב ומסוכן, שאהב להרוג, בעיקר לשם מטרה המגשימה דתיות ואנטי־קומוניזם תוקפני, שבהם דגל. לא די היה לו בנגידה היתרה של ההורג בווייטנאם, עד שלבסוף נתגלה בי־שראל כאלי הזאב, התגייר ונמשך אל השו־ליים הקנאיים והאלימים ביותר, בחיפוש אחר קורבנות חדשים".

עוד כתב „ניו יורק טיימס" במאמר המע־רכת, כי אביו של אלי הזאב, קולונל חיל־האוויר האמריקני שפרש לגימלאות, סרב ל־קבל בלוויה את הבטחת הרב שלמה גורן, כי בנו מת למען מטרה מקודשת. האב היה אסיר תודה על הנסיון לנחמו, אך הביע צער על שבנו בחר בדרך חיים זו. אמו של אלי הזאב הבהירה זאת בצורה בהירה יותר: „אנו משכילים לכבד את המתים — אמרה — אפילו כשו צד מוות".

העתונים האמריקנים דיווחו, כי אלי הזאב, שנולד לפני 32 שנה בניו־יורק, האמין כי ערבי טוב הוא „ערבי מת". לטענתם, החליטו לבוא לישראל ב־1974 נבעה מרצונו האדיר „ללהוב בערבים". „ניו־יורק טיימס" במאמר גדול עליו כתב כי סיפר לידידיו שעאיפתו הגדולה היא לרצוח את יאסר ערפאת, מנהיג אש"ף, אפילו התית זו משימת התאבדות. „בכל הנראה היה עסוק בהכנת משימה בל־שהי, כאשר מצא אותו המוות".

ילדות צבאית

הדיווחים בעתונים הדגישו את פעילותו ה־צבאית של אלי במלחמת וייטנאם, ויורשו ל־ספר כי היה לוחם מילדותו, וביקש להידמות לאביו בקריירה שלו. בימי מלחמת־העולם השניה שירת אביו כנייס שהפקידו גילוי עמדות ארטילריה נאציות בגרמניה, ויצא ל־350 משימות במסגרת זו. שלוש פעמים הופל מטוסו מאחורי קווי האויב, ובכל פעם הצליח להתחמק משבי. בילדותו, בילה אלי את מר־בית שנותיו בבסיסים צבאיים בניו־יורק, ב־מערב גרמניה, בפנסילווניה, ובפיליפינים. רק בהיותו בן 11, תקעו הוריו יתד באלכסנדריה שבווירג'יניה.

ב־1965, כאשר היה בן 17, ביקש אלי מהור־יו לחתום על מסמך שיאפשר לו להתגייס לצבא לפני יום הולדתו ה־18. ההורים הסכי־מו. לשאיפתו כאל מעשה נבון, והתמכ־„תוכניותיו היו להגיע לווסט־פוינט. אני אמ־נם יעצתי לו להמשיך בלימודיו ולסיים את בית־ספר תיכון, אך ב־1965 כבר היה פאט־ריוט קיצוני ודתי עד מאוד. למעשה, היה צעיר אידיאליסטי ביותר והאמין בשני הבריב בכל מאודו — באל ובמדינה. כל חייו הרגיש צורך לשרת ולתרום", מספר אביו.

אלי, אז עדיין ג'ים, הוסבר כצלף ביחידה מיוחדת ששמה „ראש חץ", במסגרת הבריגדה המוטסת ה־173. עליפי סיפוריו, שעליהם חוזר הוריו ידידיו, עשה חיל והוכיח אומץ לב. הוא זכה ב„כוכב הכסף" וב„כוכב הארד" ובעיטור נוסף בווייטנאם, ואף המליצו עליו כמועמד לקבלת עיטור כבוד. הוא נפצע מס־פר פעמים, פעמיים באורח קשה. ידידו רוס גודאר סיפר, כי הועמד לדין צבאי לפחות פעם אחת על אי ציות לפקודה. אך לבסוף התעלמו מן ההאשמה. בשדה הקרב כינוהו „הזאב" (כפי שסיפר לידידו הישראלי), ולפ־עמים, „קטלן".

לפני כשנה תיכנן אלי הזאב ז"ל לרצוח את ערפאת, וגם ביקש כסף מאביו — שסירב להיענות לו ● עתוני ארה"ב התמקדו בהתקפה על קרבן הרצח בחברון, ובין היתר כתבו: „גבר צעיר שהעריך אלימות, ובא מהקיצוניות האמריקנית אל הקנאות הישראלית"

„ניו יורק טיימס" מצטט את דבריו של אחד מידידי אלי הזאב, מעה, שסיפר כי יום בהיר אחד נטל אלי בישראל צמד בחורים והראה להם „כיצד להרוג אנשים בלא נשק, בעזרת קריעת הנחירים, עקירת עיניים באצבעות, תלישת אוזניים, ממש כמו אינדיאני מטורף".

אפילו אלה שהבחינו בצד האלים שבאופיו, מתארים אותו כאדיב הנויד, אבירי לעתים קרובות, אך לאו דווקא הברותי. שני נישו־איו, אחד בניו־אורלינס ואחד לשוטרת בירו־שלים, נסתיימו בגירושין. רעייתו השניה, שושנה, מתגוררת בירושלים עם בתם גילי, בת שנתיים.

תקף והרג

השתנית האמריקנית הקדישה מקום נרחב לסיפורים על פעילותו של אלי הזאב במסגרת אפ.בי.איי. (לשכת החקירות הפדרלית של ארה"ב). פעילות זו החלה בינואר 1969, אחרי שצבא ארצות־הברית „געל את שעריו" בפניו. כאשר הגיע לידיעתו מידע על תוכניות של שי־טות קיצוניות רדיקליות לשבש את טקס השבעתו של ניקסון לנשיא, הציע אלי לאפ.בי.איי. להסתנן אל בין שורות ארגונים המת־נגדים למלחמה בווייטנאם, דבר שמאשר את העובדה כי היה מודיע. אביו סיפר בראיון, כי שידר אותו, סייע לו להשיג בגדים הולמים, הסיע אותו לנקודה מסויימת, ובקצרה „הכנתי אותו לקראת הבאות". אמו מעולם לא ידעה על פעילות זאת עד לשבוע שעבר: „לא הייתי שותקת", היא טוענת.

כדי לשמור על הכיסוי שלו, נעצר אלי מדי פעם בפעם, אך מרבית המעצרים לא נרשמו ביומני המשטרה. מה שנרשם הן ה־הפרות שהפר את הפקודות שניתנו לו, תאיל־הורים שאילתר בניגוד להוראות אפ.בי.איי. ועבירות של ממש. „ניו־יארק טיימס" סיפר על מעצרו של הזאב ב־18 ביוני 1969 עקב פריצתו לבניין מסויים בוושינגטון, בעודו מקבל משכורת מן האפ.בי.איי., ועל מעצר נוסף באלכסנדריה שבווירג'יניה ב־19 באוקטובר 1969, שהיה יום הולדתו, בעוון תקיפה. ב־16 בנובמבר 1969 נעצר ונידון לעשרת ימי מאסר על הטלה הויז לעבר שוטר בעת הפ־גנה נגד המלחמה, וכן נעצר ב־16 בינואר 1970 על שירה לעבר איש חבורת „וויפרס", גילברט ויליס, והרגו — שלטענת אלי, תלה תקף אותו תחילה בסכין בג'ונגל. אחר־כך נעצר פעמיים בניו־אורלינס, פעם בעוון החזקת מריחואנה ופעם בשל נשיאת נשק ללא רשיון.

אשר ליחסיו של אלי הזאב עם ישראל, מספר הקולונל מאהון: „הוא עקב אחר הנ־עשה בישראל בעניין. 48 שעות אחרי פרוץ מלחמת יום־הכיפורים, קיבלתי טלפון מתל־אביב — בני היה בצד השני, וסיפר שבא לישראל להצטרף לכוחות הצבא". אלא שצה"ל אינו מגייס זרים, ואלי הסתובב שלושה שבועות בקיבוץ ובישיבה, ואחר־כך שב ל־ארה"ב. אז גמלה בלבו ההחלטה עצמו בישראל, ושם הוא רוצה לחיות.

כאשר פנה אל הרב יהושע הברמן, מן הקהילה היהודית בוושינגטון, התרשם הרבי מלהיטותו. ואף מכך שהבליג עצמו בשם העברי אלי. „היא סיפר לי, שהגיע ליהחות בכוונות עצמו — כתב הרבי בתזכיר שערך בו במקום — בעיקר מפני שלא התכנע מסיפורי הבר־ית החדשה", והביע דעתו שהתנ"ך אמיתי יותר.

הוא חש שאכילת בשר מגלמת משמעת עצ־מית והרי היהודי חייב להיות ממושמע ממש, כמו חייל; מצטט הרבי את דבריו.

בחרדת התפעלות

מתוך רשימה של שמות עבריים בחר בשם „הזאב", בגלל הכינוי שדבק בו. „אלי היה זאב בודד. כאשר בא אלי חיפש נתיב חיים חדש, זהות חדשה, ביהו, כי נפגע עמוקות מנסיונו המלחמתי. הכשירו אותו להרוג ולהילחם ובשובו לארצות־הברית חש אבוד, שכן ותיקי מלחמת וייטנאם לא נחשבו גיבורי יום", הוסיף הרב.

אחרי שהשתתף בשיעורי דת שבועיים ר. שינה את שמו באורח רשמי, היה אלי הזאב ליהודי רפורמי ב־28 במארס 1974. אחר־כך התגייר על־פי ההלכה, הוא עלה לישראל ועל־פי חוק השבות האזרח מיד. אלי הזאב למד עבריה כדי שיוכל לפקד על חיילים, מספרים ידידיו. כאשר הופיע לפני ועדה לפו־אית צבאית ונקבע לו פרופיל בלתי־קרבי בגלל פציעותיו בעבר, והאגודל החסר בידו, „נרעש והתפרע. הוא לא האמין שבא עד הלום ואין מתירים לו להצטרף לצבא", סיפר ידידו.

הצתיו מוסיף, כי בעזרת לחצים וקשרים הצליח אלי למחוק את שמו מרשימת בעלי הכושר הלקוי והתגייס ל„גולני" כחייל מן־לואים, אם כי בכל זאת לא גוייס לצבא סדיר. אחר־כך שימש כשומר ואט אט נסחף לסיעו־ניות. אל אנשי הרב כהנא ב„גדה המערבית". בשדי נע בביזיון זה החל לשמור על מצוות הדת, לחבוש כיפה ולהקפיד על אוכל כשר.

זיקתו לאלימות כדרך פעולה החלה להד־איג את הוריו ואת רעייתו שושנה, ואף לגרום ניכור ביניהם: „דעותינו נחלקו בנושא — מסבירה אמו — אמרנו לו, שזכותו להיות כראות עיניו, אך דרכך מוטעית, שכן אתה ממשיך לדבוק בחרב, הרי לא תוכל להרוג בלי סוף", תשובתו היתה: „אעשה כמיטב יכולתי".

נראה, כי לפני כשנה הגיע אלי לנקודת מיפנה. בביקור בארה"ב בהחלות 1979 ביקש מאביו כסף לצורך „מיבצע", שהיה כנראה הרצח המתוכנן. אביו השיב את פניו ריקם, וכאשר אלי ניסה להסביר לו במה מדובר, סירב לשמוע. אך הדבר נודע לשירותי הבט־חון הישראלים, ואחרי שובו של אלי לישראל נעצר בנמל התעופה. דרכוניו האמריקני והי־שראלי הוחרמו, אולם לבסוף הוחזרו לו בעזרת פרקליט ששכר הרב כהנא.

„לפני כשבועיים — כתב „ניו־יורק טיימס" — נרצחו שישה יהודים בחברון, אך רק אלי הזאב לבדו היה לקדוש של הימנים הקיצו־ניים בישראל. רק הוא נקבר בקריאת תגר, בבית־העלמין היהודי בחברון. רק אליו הבי־טה ישראל כולה בחרדת התפעלות, שכן היה גבר צעיר שהעריך אלימות, ובא מן הקיצו־ניות האמריקנית אל הקנאות הישראלית ומ־צא סביבה נוחה להחפיו מלוחמניים בקו התפ־רות של הסכסוך הערבי־היהודי".

היה ונברא
ק. נפתלי

לא בשמים היא

בירושלים הכתוב מדבר. ירושלים זו, שרבים לוטשים עליה עין, מיידים עליה גורל ורואים ביבוס בן פלשת, בין ונכד לאבימלך שליט גרר, ליבון חירי בה. ירושלים זו, שאליבא דעדי „יותר מדי פסוקים" מספרים בשבחה. יותר מדי ? הנה נראה אחדים מהם :

הנה נאמר במדרש (ויקרא רבה, י"ג) כי „מדד הקב"ה את כל העיירות ולא מצא עיר שיבנה בה את בית המקדש, אלא ירושלים" ולא עוד, אלא ש„עתידה ירושלים להיעשות מטרופולין לכל המדינות" (שיר השירים רבה) והיא „מתרחבת בכל צדדיה וגלויות באות וניגוחות תחתיה" (שהש"ר). אפילו בריחת המוחות שלנו מוזכרת בהקשר עם ירושלים, לאמור : „בכל מקום ומדינה שהיה אחד מבני ירושלים הולך, היו מציעים לו קתדרא, כדי לשמוע את חכמתו" (איכ"ר).

גם הקשר של ירושלים לקיבוץ הגלויות, ברור וגלוי לעין : „מסורת היא שאין ירושלים נבנית, עד שיתכנסו הגלויות ואם יאמר לך אדם שכבר נתקבצו הגלויות ולא נבנית ירושלים — אל תאמין" (תנחומא נח). והרי „מיום שחרבה ירושלים אין שמחה לפני הקב"ה, עד שיבנה את ירושלים ויחזיר את ישראל לתוכה" (ילקוט, איכה).

אנשי שבטים באפריקה, אמונים על תורות מיסיונריות, חושבים כי ירושלים היא משהו שלא מן העולם הזה, משהו שבענני שמיא. אך „לא בשמים היא", אלא ירושלים של בשר ודם. ירושלים יהודית, עם הרבה פסוקים, „כי בחר ה' בציון, איוה למושב לו. זאת מנוחתי עדי עד, פה אשב כי איותיה" (תהילים קל"ב).

„כך" !!

הוא מסורק, הוא קיצוני, הוא מזוקן, הוא מסוכן, הוא מסרב נותה לתאגנת כלניות של „אזון". תאומו, מזוקן ומסוכן לא פחות כמנו, יושב בכבודו של עולם ומפיק ארס דפטיסטי בחסות הלינוקו, לא הצבעתי בעד „כך" וסבור הייתי כי

קול אבוד הוא, אך צחה נראה, כי משגה הוא : אם הברירה היא שאטה, או מועדון ההפעלה של צ'אולי ושות', דומה כי בידי מדינת ישראל אמצ־עים אחרים, פחות בלתי סימפטיים לטיפול ב־מפרעים שלה...

שערי תשובה

עם שחרורו, הוא הביע חרטה גמורה ואין להניח כי ינסה להכניס רשותו ומעשיו שעליהם נידון, במשואות המתמשכות שילמד לתשב"ת. על כל פנים, כבר נאמר כי במקום שבעלי תשובה עומדים, אין המטכ"לים גמורים יכולים לעמוד...

לחשוב ש — —

* הטלוויזיה הישראלית לא תציג את „מות הנסיכה" מטעמים של... כפייה דתית.
* דון־ארליך, האביר הליברלי האמיץ, יחזור שבעקירבות אל דולציניאה שלו...
* אם היה סאדאת ממנה את... עזר כראש

פסוקי השבוע

„וחנו בני ישראל, איש על מחנהו ואיש על דגלו לצבאותם" (במדבר א', פרשת השבוע). „ודגלו עלי אהבה" (שה"ש). אמר הקב"ה : יש לעכו"ם דגלים ואין חביב עלי, אלא דגלו של יעקב, שנאמר „איש על דגלו" (תנחומא, במדבר).

בין הסעיפים
גבריאל שטרסמן

טוהר (מחסני) הנשק בצה"ל

מחסן הנשק באחד ממחנות צה"ל לא היה נעול — מצאנו בדו"ח מבקר המדינה שנתפרסם השבוע — ואת חלונותיו ניתן היה לפרוץ מבחוץ.

הדו"ח נתפרסם ימים אחדים א ח ר י שבירושלים נעצרו שני חיילים, כחשודים באגירת נשק במחסן פרטי. אין שום ודאות שיש קשר בין שני המקרים. יתכן שהנשק שנגנב והוסתר על גג הישיבה בירושלים, מקורו במחנה שמבקר המדינה ע ד י י ן לא עלה עליו בדו"ח ה־30 שלו.

אבל המבקר התריע כבר בעבר על מחד־לים דומים, ורק בשבועות האחרונים קראנו שוב ושוב על השיפת רשתות של גונבי נשק מצה"ל וכהן יהודים וערבים.

נראה בעליל, איפוא, שלא כל כך קשה לגנוב נשק מצה"ל. זו הנקודה המרגיזה. היא אף יותר מרגיזה מן העובדה, שיהודים מוכנים למכור נשק צה"לי גנוב לערבים. כשם שבי־צבא עורכים מדי פעם מבצעי זהירות בדרכים, לנהגים־העוברים על המהירות המותרת, מקיימים מסדרים וימי עיון, כך מן הדין לפ־תוח יותר את התבל בתחום חיוני זה של שמי־רה על הנשק. הפעם אין לנו ענין עם הנושא הרגיש של „טוהר הנשק". מדובר ביסוד היסו־דות : שמירה על הרכוש. תאור העובדות כמות שהן מרמז, כי הפירצות הקורצות לגנבים גדולות הרבה מן הסביר. מה יש לרמטכ"ל לומר בנושא זה ?

קושטה שריר

הם יורים גם בנשים

פארוחרו פארסה, האשה הרא־שונה שנבחרה למאג'ליס של איראן והאיראנית הראשונה שכיהנה כשרה בממשלה, הזרה נעשתה היסטורית בשבוע שעבר, כש־היתה לאשה הראשונה שהוצאה להורג, במצוות המשטר המהפכני.

יחסו של המשטר המהפכני כלפי כל מי שנטלו חלק במשטרו של השאה היה ידוע, אך פארסה, בת 62, שכיהנה כשרת החינוך בין השנים 1968—74, נשארה בארצה — בניגוד לאישים איראניים רבים. יתכן שגם היא רצתה לברוח, אך איחרה את המועד ; אפשר שלא היה לה לאן לברוח, ויכול להיות שמצפונה היה שקט ולא רצתה לעזוב את ארצה.

במשך שנתו הראשונה של המשטר המה־פכני, התגוררה פארסה בטהראן באין מפריע. בפברואר נעצרה, כנראה כתוצאה מהלשנה, ונכלאה. בתחילת החודש הובאה לדין, והוע־לתה נגדה סידרה מגוונת של אישומים — החל בהפצת זנות ויצירת אוירה של זנות במשרדה, דרך גניבת כספי הציבור, פיטורי־הם של מורים בעלי השקפות רדיקאליות ופעי־לים פוליטיים, וכלה בשיתוף פעולה עם הסאוואק — משטרת הבטחון של השאה — וקידום התרבות האימפריאליסטית.

משפטה ארך שבוע. היא הודיעה ביום רביעי בערב. ביום חמישי עם שחר הוציאוה למול כיתת היורים, בלא אוזן שליד טהראן. יחד איתה הוצאה להורג פאטמה סדקי ; שהורשעה בהונאת נערות ומכירתן לזנות. אין ספק, הם יורים גם בנשים.

מוצאת־להורג פארסה

✶

הוצאתה להורג של פארסה זיכתה אותה בכותרות גדולות בחשובים שבעיתוני העולם. היא שבה והיתה לחדשה מעניינת, בזכות אותה ראשוניות מפוקפקת, שהוענקה לה בידי המש־טר המהפכני. חמת הזעם בה הסתערו על פארסה, שלא היתה מתשמלים היותר ידועים לשלטונו של השאה, אם גם היתה לה השפעה מרובה בתקופת כהונתה כשרת החינוך, ואוסף האישומים המגוונים (שכל אחד מהם חמור כשלעצמו) וההדגש על הזנות, מזכירים את הציור הדתי הקדום של „מכשפה לא תחיה". האם היה זה מקרה בלבד שפארסה, האשה הראשונה שהוצאה להורג באיראן, היתה בת הכת הבהאית ?

✶

הוצאתן להורג של נשים נדירה יחסית, בעולם המתקרא נאור. אך נראה שהסיבה לכך נעוצה בעובדה, שנשים מבצעות פשעים חמו־רים, שנקבע להם עונש מוות, לעתים תכופות פחות מגברים — וגם אז ניכרת יותר נטייתן מגמה לרחמים וחנינה.

אבל מאטה הארי הוצאה להורג, וגם אתל רוזנברג הוצאה להורג, לאחר שהורשעה בריגול ובגידה, יחד עם בעלה. משפטי הדיכוי של בריה"מ וגרמניה הנאצית לא הכירו בנשיות, כנסיבה מקילה (אידה נודל יכולה להעיד על כך גם כיום). אפילו המוסקטרים, שלא היו אבירים מהם, הקשיחו את ליבם כשדנו למוות את ליידי סטיוארט הנוראה, אויבתם בנפש ; ולא עמדה לה נשיותה הקור־נת כדי לזכותה בחנינה.

הנשים התובעות לעצמן שוויון זכויות והזדמנויות, בצהירות שהן גם מוכנות לשאת בכל החובות הנובעות מכך — ובכלל זה הובות שעד כה נשאו בהן גברים בלבד. הן דוחות בשאט נפש את כל ההקלות וההנחות שהן מזכים אותן על שום היותן נשים. הן יכולות לברך על גישתו השיוויונית של המש־טר המהפכני ; האירוניה בדבר היא, שהמשטר השואב את תפיסת עולמו — בכלל זה הגדרת החירויות האישיות וההסדרים החברתיים — מן הקוראן ומקצין את עמדותיו, הוא שהעניק לנשי איראן את השוויון הזה...

דורית לנדס

ביכורי זעם

בעוד כמה ימים תלך אמא לחנות הירקות, או לסופרמרקט, תקנה שם שתי עגבניות, שני מלפפונים, פלפל ירוק אחד, ואולי גם חציל קטן או ביצנה. תשלם המורתם כשבעים־שמונים לירות, תשים הכל בסלסלה מקושטת בירק ובפרחים — ונורית, או אורי, יטלו את ה„ביכורים" וילכו להגיגת בבית־הספר או בגן הילדים.

שוב ישיפו אליצל את הסלסלות המלאות וי־שירו :

סלינו על כתפינו
ראשינו עטורים,
מקצות הארץ באנו —
הבאנו ביכורים !

זו שירה של שנים, שירה שכולה אינאה נחמדה. אך, השנה יש אולי אמהות, השואלות את עצמן אם יש עוד טעם באינאת היקרה מאוד הזאת. ביחוד שהילדים יודעים גם יודעים, כי ה„ביכורים" לא באו מהגינה, אלא מחנות הירקות. אולי גונב לאזנם גם שמץ על המחיר.

ברור, יש הורים רבים שיש להם חלקת אדמה ליד הבית. אך יש מהם שגינתם משופעת בדשאים, בבקתי־עני ובאולנדי־סרק, ויש המפקירים את החלקה לקוצים ולעשבים שוטים. יש שיכונים מימות המדינה הראשונות, שבכל בית בהם עומד על חלקה של מחצית או רבע דונם. קרקעות לא הסדר במדינה בימים ההם. חלקות אלו, העומדות שוממות ברובן, דיין לספק מזון למשפחה ולחסוך אלפי לירות בחודש ;

עתה, יותר מאי־פעם, טמון בהן, בחלקות האדמה הללו — ברבבות החלקות הגדולות והקט־נות שליד כל בית בעיר ובכפר — גודל המיפנה שמחכה לבוא ; מיפנה, שבלעדיו נוסיף להיות ספרה לסחיטה חסרת־רחמים, ולתוך־דעתנו יוסיף לעלות עם התלייה המסחררת, הבלתי־מתקבלת־על־הדעת, של מחירי העגבניה, המלפפון, הקישוא והחציל.

הגענו למצב שהוא מעבר לאבסורד. אם היו בחודש ניסן ימי גשם או חמסין, והתוצרת ניזוקה, או שלא הבשילה במועד — חייב הצרכן לשלם את מלוא המחיר. כך הקפיצו זה לא כבר את מחיר העגבניות, בין־לילה, מ־50 ל־120 ל"י !

אם הצרכן מוכן לשלם כל מחיר שישיתו עליו — למה לא לטהרו אותו עד תום ?

ולא די במחיר המפולפל, חוגגות גם התופעה ואי־התקינות. פעים אתה מוצא סוגי תוצרת מסוי־מים מונחים על המשקל (סלק, למשל), כשרגבי האדמה, הגבעולים והעלים לא סולקו מהם. תוספת בשקל היא תוספת מחיר. באחרונה הצטיידתי בשוק בכמות של שום מיבול העונה, וכאשר ניסיתי לפני השקילה להרחיק את רגבי האדמה הכבדים הדבוקים לראשי השום — צעק בי החקלאי בעל הסחורה, או שאקנה את הסחורה כמו שהיא, כך אמר, או שאסתלק !...

✶

יש דרך אחת בלבד לשים קץ למחול־השדים הזה ולמתן אחת ולתמיד את מחירי התוצרת החקלאית. הדרך היא — להתחיל לייצר מזון, בכל חלקת קרקע העומדת לרשותך. יהיו לך עגבניות משלך, קישואים משלך, ושעועית משלך. השאלה היא : מי יתפוס את השור הזה בקרניו ? מי יהדיר את השיבה הנושא להודעת הציבור ? ומיהו שיתייצב בראש מיבצע הצלה, שאין מנוס מפניו ?

בימי מלחמת העולם השניה, כאשר הארץ סב־לה מחסור במזון, היה זה אברהם קריניצי ז"ל, ראש עירית רמת־גן, שחולל תנופה שהתפשטה בכל הערים והמושבות. כל חלקת אדמה פנויה, כל מגרש ריק, נוצלו לגידול ירקות. העיריה סיפקה לציבור הדרכה, סיפקה שתילים וזבלים. הנסיון הצליח מעבר למשוער. והבאי אפילו עיזים לבנות פרומגיה, לאספקת חלב. אפשר היה לראות בחצ־רות רבות בעיר צינים הלבות והתגוללות מפילות. זו היתה הצלה. גם בתקופתו של דב יוסף, כש־החמיר מצב האספקה, שוב התחיל הציבור מייצר מזון ודואג לאספקה עצמית.

קלים המצב כיום פחות חמור ?

✶

פגשתי לא כזמן בירושלים את ולטר פרנקל, אחד מגיבורי מיבצע גידול הירקות בשנות הארבעים. למי שאינו זוכר — ולטר פרנקל היה רץ אולימפי, חבר „הכח" וינה, והוא נשלח לארץ בשנת 1932 לארגן את המכביה הראשונה.

שנים רבות כיהן ולטר כמדריך־ספורט בנתניה הקטנה, וה„הובי" הנוסף שלו היה טיפוח גינות ירק. כשהחמיר מצב אספקת המזון, בשנות המל־חמה, הוטל עליו לנצח על מיבצע גידול הירקות. ולטר גילה, שבין אלופי הבצלות, הקישואים והעגבניות, היו גם שופטים, עורכי־דין לשעבר ורופאים מקרב עולי גרמניה, אנשים שלא ידעו מעודם טוריה מה היא. הנסיון כה הצליח, עד שתוך כמה חודשים סיפקו המגרשים הריקים בעיר ובשכונות מזון בשפע לצרכי המשפחות, ואילו העודפים הוצאו למכירה במחירים שווים לכל נפש.

✶

הכמן, במצבנו כיום — זו ממש משימה לאומית. החקלאות לא תיפגע מהנסיון הזה, היא אולי תחדל לצבור רווחים מוגזמים, היא תחזור להיות א נ ו ש י ת יותר, סבירה יותר, מתחשבת יותר בצרכן.

ואם אכן יימצא הגוף שיטול את היוזמה לידיו יעשה להגשמת הרעיון — נהיה שווים לדנמרק, לשוויץ ולהולנדיה, שבהן, גם במרכזים עירוניים, מלבלבים — לצידם של הפרחים — גם החסה, העגבניה ושאר מיני ירק.

אהרן אבן־חן

הצד הנשי של סיפור הצלחה משפחתי

מאיה פארבר היא רעייתו של ד"ר ג'ון פארבר, איש עסקים אמריקני מצליח. או שמא מוטב לומר, ד"ר ג'ון פארבר הוא בעלה של הציירת מאיה פארבר ?

קשה להכריע, אך העובדה בעינה עומדת : מאיה פארבר מנצלת היטב את מקצועו של בעלה. כאשר היא נוסעת עמו למקומות שונים, כישראל, בהם עושה בעלה לרגל עסקיו, היא מנצלת את ההזדמנות לצייר.

מאיה פארבר נולדה בהונגריה וב־1939 במלטו הוריה לניקאראגואה, דבר שהותיר בה את חותמו, אם לשפוט על פי ציוריה. ב־1947 השתקעה בניו־יורק, שם החלה ללמוד אמנות, מתוך התחושה כי יעודה הוא הציור. בגיל 17 נישאה לג'ון, ניהול משק הבית וגידול ארבעה הילדים תבעו את כל זמנה, ולא נותר לה פנאי לצייר, אם כי לא חדלה מכך מעולם. כיום, סוף־סוף, שבה לצייר „במשרה מלאה".

„העובדה כי בני אדם מעוניינים ביצירות שלי, מספקת מאוד ובוודאי מהווה המריץ", מסבירה הגב' פארבר לשעיניה הגדולות משק־פות קורת רוח. „אך גם בלי זה הייתי מציירת, בין אם יקנו את ציורי ובין אם לאו", היא ממהרת להוסיף. מאיה מתמחה בקולאז'ים של נופים. „נדרש לי זמן רב לעריכת ניסויים, כדי למצוא את סיגנוני", היא מודה. זהו, למעשה, שילוב של ציור וקולאז', תוך שימוש בבד, באבקת שיש, ובחומרים נוספים. „אני שבעת רצון ממעשי", היא מסבירה ומוסיפה, כי תמיד חיפשה את הדבר שיעורר בבני האדם זכרונות נוסטאלגיים של נופים שראו, או ערכים הנובעים מאסוציאציות עם המתרחש במדינות אחרות.

מאיה פארבר עומדת להציג את תערוכתה

ציירת מאיה פארבר

הראשונה בגלריה בתל־אביב, וזו סיבה נוספת לסיפוק שהיא חשה : „בישראל מתעניינים מאוד באמנות".

ומה בארצות־הברית ? כאן עולה חיוך נבוך על שפתיה : „שערי בנפשך, 5 אחוזים בלבד מכלל האמריקנים מתעניינים באמנות". חרף זאת, מרשימה רשימת התערוכות שערכה ברחבי היבשת, ולא פחות הפרסים שקיבלה. וכה, בעודה דנה בציוריה בבית־מלון בתל־אביב, יושב בעלה עם אנשי כספים ישראליים. כשכל אחד מן השניים מגלם סיפור הצלחה בתחומו שלו.

א. דפנה

קן הקוקיה של פרידלנד

מכתב מאמא

מכתב לך שולחת אמא,
ובתוכו נמוחה אשימה.
מתת. וגדל, רב מזל,
ואל תפחד את אמא.

✶

ואם אמרו לך בגשר ירוקות לקחת —
אל תעשה זאת, בני, בבת אחת.
אחת מהערבים, אחת מהיהודים — ולא בוחן,
מוטב לפצוע כל זריקה אחת אחת.

שרלוק החוקר

„ווטסון ידידי", אמר שרלוק הולמס ביושבו על גג ישיבת הכותל (למעשה היה שרלוק האגדי שרוע על ספתו בדירתו אשר ברחוב בייקר בלונדון והריח קוקאין).

„אני רואה כמה בדלי סיגריות על גג הישיבה, וגם מצבור של נשק", אמר שרלוק. „מפליא כמה קל לטווח מכאן על קיר הדמעות שיהודים קוראים לו הכותל המערבי".

„אבל שרלוק ידידי", אמר ווטסון, ששב זה עתה ממסע לארץ הקודש, „את הנשק הזה שמו היהודים, ואומרים שזו המחתרת של גוש אמו־נים".

„אל תצחיק אותי, ווטסון ידידי. גוש אמונים לא צריך מחתרת. הרי יש להם נשק חוקי, והם יחד עם הממשלה. בעצמי ראיתי אשה יהודיה הרה ועל כתפה רובה. אין זאת, ידידי, אלא שהחמסין בארץ הקודש בילבל אותך במקצת", סיים שרלוק והמשיך להזות, במאפרה שלידו לא נשארו בדלי סיגריות.

הגיון כלכלי

יש במדינה זו אנשים שלא יכולים לישון בלילה בגלל שים המלח הוא בים המלח והים התיכון הוא בים התיכון.

אחרי שיבשו את אגם החולה והורידו את מפלס הכינרת, ואחרי שהעבירו את הירקון לנגב ואת הנגב לירקון — הגיע הזמן להעביר את ים המלח לים התיכון ולהפך. המשבצות החו־מות, צהובות וירוקות של עמק יזרעאל דוקרות לאנשים האלה בעיניים, והם רוצים להפוך אותן לתעלה — אולי בגלל שהם זוכרים שהתעלה היא קו בטחון. אך אין ספק שזהו באמת רעיון נפלא, ובדרך זו יוכלו לדוג כבר בים התיכון דגים מלוחים. השאלה היא, האם לא יהיה זול יותר לייבא אותם מהודיה, ולהשאיר את ים המלח בשביל אשלג ואמבטיות בוץ ?

המומחים אומרים שהרבה יותר זול יהיה להעביר את הדגים המלוחים בתעלה מתורכית ישר לשוק לוינסקי, דרך עמק בית־שאן.

הנמר הנעלם

החיפושים אחרי הנמר שנראה באזור אשדוד נמשכים.

עד עתה רווחות כמה גירסאות בקשר לנמר הנעלם : 1. הנמר הוא עולה מארה"ב ; 2. הנמר נראה לאחרונה בניו־יורק בחברת מנהיגי

ה„מאפיה" והיה סוכן של האף.בי.איי. במקונדו ; 3. הנמר נראה מנפץ זגוגיות של חמישים מכו־ניות השייכות לערבים ברמאללה, ולמרות שעבר לב ברחוב — איש לא היה יכול לתפוס אותו ; 4. הנמר הוא פרובוקטור שמטרתו לסכסך בין יהודים לערבים בארץ־ישראל.

העוקבים אחרי טביעות רגליו אומרים שרק צו מעצר מינהלי יוכל ללכוד אותו. אך מה שבטוח, בינתיים, הוא שזה לא נמר של קרקס !

עונת האפרסקים

בכל העולם מתיזים האפרסקים את עסיסם הזהב על הסנטר בחודשים יולי ואוגוסט.

אצלנו החקלאות מתקדמת עד כדי כך, שבראשית חודש מאי האביב קייר במיוחד, וכבר יש אפרסקים בשוק, ואם אתם רוצים לזרוק את כספכם לפח, וגם את האפרסקים, כדאי לכם לקנות קילו אפרסקים ירוקים ב־120 ל"י. בדרך זו תתמכו בחקלאים שלא יתביישו להוריד פרי בוסר מהעצים — ובכל שאר המתפרנסים עליו.

הבל שאפרסק שכבר נמכר ; להבשיל על העץ כבר לא יוכל.

סיפור בהמשכים

„עשה עבודה יפה !"
„כי ?"
„מבקר המדינה. 30 כרכים, כל שנה צבע אחר, כמעט אותו היקף".
„איך לא נמאס לו ? הרי הנושאים חוזרים על עצמם, אותה הגברת"...
„עבודת נמלים".
„לא נורא, לא חסר לו הומר. לאן שהוא פונה, סיפור. מעשה פה, מחדל שם"...
„כשיצא לפנסיה, יוכל לכתוב מדריך ל־באים אחריו, מעין „כיצד לבקר מדינה בלי להתאמץ"...

יורם פריד

קוויבק תכריע בשבוע הבא: עצמאות או קנדה

רנה לווק דורש אוטונומיה — שתהפוך עצמאות מלאה במשאל העם השני ✱ עשרות אלפי תושבים עזבו את קוויבק מאז 1976, כשעלה לווק לשלטון בחבל ✱ הדרך שעברו המפלגות בחבל מאז הכרזתו של דה־גול "תחי קוויבק החופשית"

רנה לווק
ר"מ קוויבק

מאת **גבריאל שטרסמן**

בשבוע הבא ייכרע גורלה של קוויבק ועמה גורלה של קנדה: האם יישאר החבל העיקרי של המדינה השנייה בגודלה בתבל חלק מן הקונפדרציה הקנדית, או שהרוב יאמר "הן" לרנה לווק, ראש הממשלה המקומית, וקוויבק תצעד את הצעד הראשון לקראת עצמאות במעט מלאה?

אכן, אין לזלזל בגורליות הנעוצה במשאל־העם שתקיים הממשלה הבדלנית של קוויבק ביום שלישי הבא. החלטתם של התושבים לנתק את קשרם מאוטאווה עלולה להתבטא בזעזוע חריף מאוד מן האוקיינוס האטלנטי ועד לאוקיינוס השקט בצפון אמריקה. פרישתו של החבל מהמדינה עלולה להביא גם לניתוק פיזי של ארבע הפרובינציות האטלנטיות משאר חלקי המדינה, שכן קוויבק חוצצת ביניהם.

העובדה שבשנים האחרונות גברה איתנותו של מערב קנדה במשק העולמי — בגלל גידול תפוקת הנפט, הגאז והאורניום — מול גידול תלותם של החבלים המזרחיים ביבוא נפט מארצות אחרות, האינפלציה הדוהרת וירידת ערכו של הדולאר הקנדי, היא הבוחנת שלקולותיהם של נותני ה"הן" ביום ג' הבא תהיה השפעה לא על ארצם בלבד אלא על העולם המערבי בכלל.

גם לא־צרפתים תומכים בלווק

מאז זכה רנה לווק בבחירות בנובמבר 1976 נטשו את חבל קוויבק כמה רבבות תושבים, ובהם יהודים לא מעטים. ה"צרפתיזציה" של המחוז גברה בהתמדה, ונתנה את אותותיה מיד בחוקי החינוך, לשון, תקציב, מסחר ותעשייה. רבים מאלה שהצרפתית זרה להם העדיפו לעזוב את מונטריאול וקוויבק העיר ולעבור לחבלים אחרים במערב או במרכז — ובלבד שלא להתחיל את חייהם מחדש מבחינה תרבותית ורגשית. הגשגוג הכלכלי בחבל אלברטה, העשיר בנפט, בגז ובאורניום, וקירבתו של חבל אונטריו לעולם העסקים האמריקני — הקלו על רבים מן המהגרים הללו את החיים.

אם עד לפני חדשים מעטים היו לפרשנים פוליטיים ספקות באשר ליכולתו של לווק להשיג רוב במשאל־העם, שכן מטרתו לזכות את קוויבק באוטונומיה כמעט מלאה — הרי באחרונה יש סימנים שאולי יסחף עמו גם חלק מן הקהילה המוגדרת כ"אנגלופונית", או זו הלא־צרפתית. תושבים רבים טוענים היום, למרבה ההפתעה, שבעוד שללווק יש מצע של ממש — הרי לקלוד ריאן, מנהיג המפלגה הליברלית של החבל, היושבת באופוזיציה, יש רק תשובות מגומגמות ולא תכנית פוליטית. דוברי אנגלית רבים, ובהם כמה ממנהיגי המיעוט הזה, כבר הביעו הזדהות עם לווק.

במרס השנה נערך באסיפה הלאומית של קוויבק ויכוח סוער, ששודר במלואו בטלוויזיה וברדיו ונמשך שלושה שבועות. לדעת המבינים, הרשימו ה"פ'קיסטים" (על שם מפלגתם Parti Quebecois) הרבה יותר מהליברלים. בכך לא אמרו אנשי מפלגת השלטון די. הם השקיעו כל מאמץ — שולי כעיקרי — כדי להבטיח שתבוסתם של אומרי ה"לאו" תהיה בלתי נמנעת. יתר על כן: הם מנסים לשכנע את הבוחרים שהמשאל איננו בעד או נגד המפלגה, אלא בעד או נגד קוויבק... כדי לבסס טענה זו, וכדי לרכוש את קולות המהססים, אומרים מנהיגי הפ"קיו — ולווק התחייב לכך — שיידרש משאל־עם נוסף. זה הראשון, בשבוע הבא, יהיה רק בבחינת הבעת גאווה לאומית ובטחון עצמי ונכונות לפרישה מהקונפדרציה; אם יושג בו רוב, תכין הממשלה חוקה חדשה לקוויבק, וחוקה זו תצטרך אישור במשאל־עם נוסף. רק השינוי העתיד לבוא בחוקה ישנה את מעמדו של החבל, ועל מעמד זה תוכל עוד ממשלת לווק להתמקח עם הממשל הפדראלי של טרודו באוטאווה במועד מאוחר יותר.

הניצחון הראשון — רק ב־1976

לפי המצע של לווק, תתבסס החוקה החדשה על עצמאות תוך קשר כלכלי עם שאר חבלי קנדה. פייר טרודו, שזכה בפברואר בנצחון מרשים בבחירות הפדראליות וחזר לראשות הממשלה אחרי הפסקה של כשמונה חדשים, כבר הזהיר פעמים אחדות את תושבי קוויבק לבל יענו ללווק. "תוצאות "הן" — הזהיר — תביא לתמורה קשה ביחסים בתוך קנדה". עד כאן המקל ומכאן הגזר: אם יצביע הרוב "לא", יפעל טרודו לתיקונים חוקתיים — שאותם הוא מכנה "פדראליזם מחודש" — שיעניקו לכל החבלים יותר אוטונומיה פנימית.

מבחינה קנדית פנימית מתגלה כאן ניגוד מאלף: טרודו הליברלי זכה תמיד ברוב גדול בחבל קוויבק בבחירות הפדראליות. והנה, במאבק זה על עתידה של קנדה — הוא נמצא בעמדה נחותה בחבל שממנו בא. מנהיג הליברלים בקוויבק, קלוד ריאן, הוא אדם חלש ולמפלגתו ארגון לקוי. לווק הוא מכבש אדיר ובעל אישיות מרשימה ביותר. לווק בן ה־56 החל את דרכו כעיתונאי: את נסיונו המעשי רכש ככתב צבאי עם הצבא האמריקני באירופה במלחמת העולם השנייה, וכיוון שהעדיף להמשיך בקריירה זו, הפסיק את לימודי המשפטים. אחרי המלחמה הצטרף לשירות השידור הקנדי, כיסה את מלחמת קוריאה ואחר־כך היה בעל תכנית ברדיו.

לפוליטיקה פנה ב־1960. במשך שנים אחדות היה שר בממשלה הליברלית של החבל, אך נטש את המפלגה ב־1967 — בימי ההתעוררות הלאומנית. היה זה כאשר התנועה הבדלנית זכתה לעידוד הבלתי צפוי והמרעיש מפיו של נשיא צרפת דאז, גנראל שארל דה־גול, שקרא בעת ביקורו במקום את קריאתו הנודעת "תחי קוויבק החופשית!".

לווק נמנה עם מייסדי הפ.קיו. אך עד שזכה בנצחון מרשים בבחירות של נובמבר 1976, כתב טורים בעתונים מקומיים.

עתה הוא עומד על סף עלייה מסחררת נוספת — או כשלון מביש. תושבי קוויבק יחרצו את גורלו האישי, ואת עתידם הלאומי.

מה עשה טיטו בספרד?

מאת **משה דור**

המארשאל טיטו, שהלך בימים אלה לעולמו, היה, כידוע, קומוניסט ותיק, שזיקתו לאידיאולוגיה המהפכנית נתגבשה עוד בימי מלחמת העולם הראשונה, כאשר היה חייל בצבא האוסטרו־הונגארי ונפל בשבי הרוסי.

הקומוניזם של יוסיפ ברוז־טיטו עלה לו, בין השאר, בתקופות מאסר שעשה בכלא היוגוסלאווי בתקופות שונות שבין מלחמות־העולם. בפעם האחרונה נידון למאסר ב־1928, הוא היה אסיר במשך חמש שנים.

בהשתחררו, יצא את גבולות הארץ. זמן רב שהה בברית המועצות וכותת־הקיום שלו תחת המישטר הסטאליני המשתולל, היה לשם־דבר. מה שפחות ידוע הוא התפקיד המדוייק שמילא בימי מלחמת האזרחים הספרדית — (1936—1939).

וזהו אחד הפרקים בביוגראפיה של נשיא יוגוסלאוויה, שבאופן יחסי אפוף תעלומה. מסתבר, כי הוא נתמנה לארגן "הרכבת התחשאית" שהעבירה מתנדבים לבריגאדות הבינלאומיות, שלחמו לימין הרפובליקה הספרדית, נגד הפאשיסטים בפיקודו של הגנראל פראנקו. חלקם של ברית המועצות והקומוניזם הבינלאומי במערכה זו הוא נושא למחקרים רבים; מכל מקום, טיטו ישב, על־פי גירסה אחת, בעיר־פרפיניאן שבדרום־צרפת, ובכינוי "החבר צ'אפאייב" פיקח על הברחת הגבול הצרפתי־ספרדי על־ידי המתנדבים וכן על העברתם לספרד בדרך הים.

גירסה אחרת ממקמת אותו בפאריס. יש האומרים, כי היה אחראי למשלוח המתנדבים היוגוסלאוויים בלבד, ויש הסבורים, כי תפקידו היה חשוב הרבה יותר: סוף כל סוף, הבאטאליון על־שם דימיטרוב, שבו שירתו היוגוסלאווים, מנה כ־1500 איש בסך־הכל.

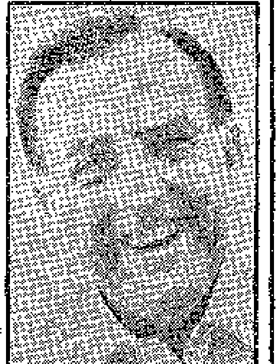
טיטו עצמו הכחיש כל השנים שהציב אי־פעם את כף־רגלו על אדמת ספרד. הדבר הוא, לכל הפחות, משונה, אם מביאים בחשבון את המספר המפתיע של אנשים, הטוענים, כי ראו אותו שם. לדעת יו תומאס, ההיסטוריון בה"א הידיעה של מלחמת האזרחים הספרדית, ייתכן שלפחות ביקר במיפקדת הבריגאדות מטעם זה או אחר. תומאס מעלה השערה, כי רתיעתו של טיטו מפני הודאה בנוכחותו בספרד, יש לה קשר עם הרצח התשאי של מי שקדם לו בתפקיד, המזכיר הכללי של המפלגה הקומוניסטית היוגוסלאווית.

מילאן גורקיץ' — שמו האמיתי: יוסיפ ציז'ינסקי — היה מזכ"ל המפלגה הקומוניסטית היוגוסלאווית (שנמצאה אז מחוץ לחוק) בשנות השלושים. כשפרצה מלחמת האזרחים בספרד, אירגן גורקיץ' במשך זמן־מה את משלוח המתנדבים לבריגאדות ממקום־שבתו בפאריס. קבוצת מתנדבים אחת הוסגרה לידי המשטרה היוגוסלאווית, על סף צאתה מן החוף הדאלמאטי. האחריות למחדל הוטלה על כתפיו של גורקיץ'.

ייתכן שהיו גם טעמים אחרים להחלטה "להיפטר" ממנו — מוסקווה היו לה נימוקים רבים למצוא, פעם בפעם, שעירים לעזאזל בהנהגות הקומוניסטיות השונות — אבל עובדה אחת איננה מוטלת בספק: גורקיץ', ואתו מנהיגים אחרים של המפלגה היוגוסלאווית, נרצחו ב־1937. גורקיץ' היה אז בן 33 בסך הכל. טיטו נבחר תחתיו למזכ"ל, ובין השאר קיבל לידיו, בין אם ישב בפרפיניאן, ובין אם ישב בבית־מלון קטן בגדת השמאלית בפאריס — את "הרכבת התשאית" שסיפקה דרכונים וכסף למתנדבי הבריגאדות הבינלאומיות ממזרח־אירופה.

ראש העיר התאומה של ת"א הוא חבר פרלמנט (מיל')

כרטיס ביקור
אינגה ויטשקרון

אלברט נורדנגן
"לראשות המפלגה נבחר יהודי"

מועצת עיריית אוסלו החליטה ב־1952 לאמץ את תל־אביב כעיר תאומה — אולם עד כה לא נעשה דבר, כדי למלא החלטה זו תוכן" — אומר בנימת חרטה, אלברט נורדנגן, ראש עיריית אוסלו.

נורדנגן, חבר המפלגה השמרנית הנורווגית, המושווית לעתים לטדי קולק, בשל יוזמותיו הנועזות, עושה עתה ביקור בישראל בפעם הראשונה. מטרת ביקורו: להציג בפני הישראלים את "שגרירה הטוב ביותר של נורווגיה" — הצייר אדוארד מונק', שעבודותיו מוצגות בימים אלה במוזיאון תל־אביב.

"לא, לא הייתי גיבור" — אומר אלברט נורדנגן בחיוך נבוך. הוא הצטרף לתנועת ההתנגדות ב־1943, בהיותו בן 20, בזמן שבו התלכדו כל הנורווגים שאיכפת היה להם במאבק נגד הפולש הנאצי. "לימדנו רבות מאותו יום, ה־9 באפריל 1940, בו פלשו הגרמנים לנורווגיה". עד אותו יום קיוותה ממשלת נורווגיה להישאר נייטראלית. "היום קשה לנו להודות בכך, אולם אז לא היה לנו אפילו צבא" — מסביר נורדנגן.

חושש מהקומוניסטים

פלישת גרמניה הנאצית לארצם, המחישה לארבעת מיליוני הנורווגים, כי עליהם להתלכד עם יתר אומות אירופה, בהגנה על ערכי החופש והדמוקראטיה — ומשום כך הצטרפה נורווגיה לנאט"ו לאחר המלחמה.

אולם אלברט נורדנגן, המשמיע את דבריו הכנים מאחורי חיוכים רחבים, טוען כי את נסיונו הפוליטי צבר מרשמים שקלט במהלך נסיעותיו ברחבי העולם. "בשנת 1947 השתתפתי בקונגרס נוער עולמי בפראג, בו נשבעו 50 אלף בני נוער: "לעולם לא עוד מלחמה — שלום לנצח". אלברט נורדנגן זכה ליהנות מאשליה זו, במשך שנה אחת בלבד. לאחר מכן, ב־1948, חשפה ההפיכה הקומוניסטית בצ'כוסלובאקיה את פרצופה האמיתי של התנועה הקומוניסטית העולמית. כדי לפצות עצמו על שגיאתו, שימש נורדנגן כיו"ר ועדת הפליטים הנורווגית־צ'כית במשך עשרים שנה ומעלה. "אני עדיין חושש מן הקומוניסטים", הוא אומר.

אלברט נורדנגן הוא "מהפכן" בזכות עצמו במישור המוניציפאלי. בהשראתו רכשה עיריית אוסלו כורי־כוח הידרו־חשמליים הניזונים במפלי מים, מידיהן של חברות פרטיות, כדי להבטיח את הספקת החשמל ל־460 אלף תושבי העיר.

חבר פרלמנט (מיל.)

לא מכבר אושרה לנורדנגן תקופת כהונה נוספת של ארבע שנים, כראש עיריית אוסלו, בה הוא מכהן כראש עיר מאז 1966. "אני אדם מעשי ביסודי", מצטחק נורדנגן, "אינני פיקח מספיק, כדי לשבת בפרלמנט".

לאמיתו של דבר היה נורדנגן "חבר מילואים" בפרלמנט הנורווגי, השומר תמיד על מספר קבוע של 155 חברים. פירושו של דבר, כי אם אחד מן החברים הקבועים נופל למשכב ואיננו יכול להשתתף בדיונים — נוטל את מקומו אחד מ"חברי המילואים".

נורדנגן איננו מתקשה לשלב את פעילותו בפרלמנט ופעילותו במועצת עיריית אוסלו, עם מקצועו כבנקאי. עד שנתמנה לראש העיר, היה מנכ"ל בנק קואופראטיווי לחסכון. "אני מקווה כי יקבלוני חזרה שם — כאשר אאבד את משרת ראש העיר", צוחק נורדנגן. אולם אפשרות זו נראית רחוקה למדי, שכן למפלגתו, המפלגה השמרנית, רוב גדול במועצת העירייה.

לדברי נורדנגן, מפלגתו השמרנית היא לאמיתו של דבר מתקדמת ביותר במדיניותה החברתית והכלכלית — המקרבת אותה יותר ברוחה למפלגות סוציאל־דמוקראטיות.

נורדנגן גאה גם בחידוש נוסף שהנהיג בעירו: "הצלחנו לשכנע את המועצות המקומיות הסמוכות לאוסלו, לשתף עמנו פעולה להקמת מיתקן לטיהור מי התיעול שלנו" — הוא מספר. פרויקט זה הוא יקר ביותר, ורק בכוחות משותפים ניתן היה להתחילו. מיתקן הניקוי שעליו גאוותו של נורדנגן, יושלם בשנה הבאה.

לבעיה אחרת המציקה לאוסלו לא נמצא עדיין כל פתרון — בעיית הסמים. "אינני מבין זאת", אומר נורדנגן כשהדאגה ניכרת בקולו. "מדוע נוטלים הצעירים סמים? פירושו של דבר הוא שהחברה חולה במובן מסוים".

"קשר סמים" עם ת"א

בינתיים מעודדת העירייה הקמת מועדוני נוער, ופעילות הסברה המתנהלת בין כתלי בתי החולים, וכן פעולות־מנע של המשטרה. "אינני מבין כיצד התעוררה הבעיה בנורווגיה, הרחוקה כל כך מן המזרח התיכון, שממנו מגיע "החומר"", מוסיף נורדנגן.

בעוד קשר הסמים הסמוי בין אוסלו לתל־אביב מתהדק, נוצרו בפועל קשרים מועטים בלבד בין שתי הערים התאומות, על אף העובדה שלאוסלו ברית ערים תאומות רק עם עיר אחת נוספת פרט לתל־אביב. נורדנגן התקשה להסביר זאת, אך מדגיש כי השינוי חייב לבוא, ובפגישתו עם ראש העיר שלמה להט, ישוחחו שניהם על תוכנית שיתוף הפעולה.

"לא, אין כל בעיה עם יהודי נורווגיה" — מדגיש ראש העיר. "רק בשבוע שעבר נבחר יהודי, מר בינקוף, כיושב־ראש המפלגה, לאחר שנים רבות בהן היה חבר הפרלמנט". באוסלו חיים כיום 700 יהודים, לעומת 3000, שחיו בה לפני מלחמת העולם.

נורדנגן היה אורח הכבוד בפתיחת תערוכתו של הצייר אדוארד מונק' במוזיאון תל־אביב. מונק', בעל המוניטין הבינלאומי, מת ב־1943, והוריש את עבודותיו לעיר אוסלו, בשעתו רטנו תושבי העיר, כאשר מוזיאון מיוחד הוקם להצגת עבודותיו — אך כיום המוזיאון הוא אחד מאתרי־המשיכה בעיר, ותערוכת עבודותיו של מונק' נודדת ברחבי העולם.

מכל מקום

טרור

ה„סיירת" הסודית של מרגרט טאצ'ר

מאת וויליאם טוהי

שרות „לוס אנג'לס טיימס" (לונדון)

כמלם פגזו, פוסמתם „המעו לגנ־צח", מוטחותם אלימות, פיסמתם סודיות.

אלה הם אנשי גדוד 22 של „שרות אווירי מיוחד" (ס.א.ס.) — היחידה הצבאית המובחרת ביותר של בריטניה, ואולי הכוח המעולה ביותר למשימות מיוחדות בעולם.

בהסתערה על שגרירות איראן בלונ־דון, שהרגה שבעה טרוריסטים וחילצה 19 בני־ערובה, הפגינה יחידת ס.א.ס. את משמעתה, תושייתה, יכולתה, ו... העזותה.

ס.א.ס., שאורגנה במלחמת העולם השנייה כיחידה לחבלה מאחורי קווי האויב, עברה באחרונה לעבודת־ביון בצפון־אירלנד ולפעולות נגד־טרור.

היחידה פועלת בבריטניה ומחוצה לה, והיא מעין שילוב של המיוחדים של ארה"ב וצוות־המחץ הח־חשאי של סוכנות הביון המרכזית הא־מריקנית.

מאחר שס.א.ס. מעורבת עמוקות בב־יון ופעילות סודית, נתון צבא קיומה בסוד ואנשיה אינם מופיעים במסיבות עיתונאים, כדי לפרסם את הצלחותיהם.

בעשר השנים האחרונות פעלה ס.א.ס. בחלקים שונים של העולם, תכופות ב־עילום־שם, כמה מקציניה וחייליה נהרגו בפעולה, וקיבלו בצינעה עיטו־רים על אומץ־לב בקרב.

*

רשימת ההצלחות של ס.א.ס. עולה בהרבה על כשלונותיה המעטים. אנשיה פעלו בייעצים בהולנד, כאשר טרו־ריסטים דרום מולוקיים תפסו בני־ערובה, ובסומאליה כאשר המערב גר־מנים חילצו משם מטוס „לופטהאנזה" חטוף. לפני זה הוצבה צוות ס.א.ס. על אוניית־הנוסעים „קווין אליזבת הי־2" באמצע האוקיינוס האטלנטי, בעקבות אזהרה, שאוניית־הפאר תפוצץ אם לא ישולם כופר.

במטה הגדוד בברדבורי־ליינס, ב־קירבת הירפורד שליד גבול ויילס, ני־צבת אנדרטת זכרון ובראשה שעון, הנ־נושאת את המלים: „אנחנו עולי־רגל. אנו תמיד נתקדם כברת־דרך. ייתכן על־נרחיק לכת מעבר להר הכחול האחרון העטשה שלג, מעבר לים הזועם הנוצץ".

שמותיהם של חיילי ס.א.ס. שנהרגו במילוי התפקיד חרותים על הלוח. הנ־שארים בחיים אחרי שליחות מסוכנת במיוחד קוראים לכך „לנצח את הר־שעון".

גיבוריהם וקציניהם הבכירים ידועים רק לאנשי היחידה ולצמרת הצבא, הם מעדיפים כך, משום שהרבה מפעילתם מתנהלת בסודיות, גנוכח פריסתם הנר־חבת בצפון־אירלנד. האלמוניות היא אמצעי לאבטח את משפחותיהם מפני מעשי־תגמול.

„השירות האווירי המיוחד" נוסד ב־1941 על ידי קצין פוחז ב„חיל המשמר הסקוטי" ושמו דייויד סטירלינג, שלחם אותו זמן נגד הגרמנים בצפון־אפרי־קה. לפי המסופר, אמר פילדמרשאל מונטגומרי: „הבחור סטירלינג מטורף, מטורף לגמרי, — אבל במלחמה יש תכופות מקום לאנשים מטורפים".

שם היחידה נבחר לשם הסוואה גר־דלה וייעודה, שהיה פשיטות־חדירה לעומק וחבלה מאחורי קווי הגרמנים. היחידה פוצצה 250 מטוסי אויב והשמ־ידה עשרות מחסני תחמושת ואספקה.

אחרי המערכה בצפון אפריקה פעלה ס.א.ס. מאחורי קווי הגרמנים באירופה — הציבה מארבים לאויב, קיימה מג־עים עם פרטיזנים וביצעה פשיטות הצ־נחה והבצעה.

ב־1952 הוקם גדוד ס.א.ס. לפעולה נגד קרוליסטים סיניים במאלאיה. אנ־שי היחידה התמחו בלוחמה־בג'ונגל. מאז פעלה ס.א.ס. בבורניאו, בקניה, בקפ־ריסין, בעדן ובעומאן.

אנשי ס.א.ס. אירגנו את ההתנגדות בעומאן למחדירות מרקסיסטים דלומ־תי־מנים למחוז דופאר. הם התגוררו תכו־פות בהררי המדבר וזמן בלחבצתם הר־חיצונית להילים העומאניים, שאותם אימנו והנהיגו.

באחרונה הופעלה ס.א.ס. בצפון־איר־לנד, בפרט בדרום מחוז ארמאג, שם הם עורכים סיורים בקבוצות בנות ארבעה אנשים במעברי־גבול, במשך ימים רבים, ומציבים מארבים לאקדוחני „ה־צבא האירי הרפובליקני" החוצים את הגבול מן הרפובליקה של אירלנד.

ס.א.ס. היא יחידת מתנדבים. רבים מאנשיה באים מגדודי משמר וצנחנים מובחרים. המתנדבים עוברים בדיקה רפואית קפדנית, וכן עליהם לעבור קו־רס־מיון של ארבעה שבועות.

קורס זה מתיש ביותר, והמבחן הסו־פי בו הוא מסע־שדה של 37 מיליו, דרך הררי ויילס, שיש להשלימו ב־20 שעות. המועמד צריך לשאת תרמיל־ציוד במשקל של כ־25 ק"ג ולבצע בו דרך מבחנים „נוספים", בלתי־צפויים ובלתי־מוסברים.

במשך השנה האחרונה מתו שלושה חיילי ס.א.ס. מתשישות או אפיסת כוחות במבחנים אלה. אחד מהם היה

קולונל דייויד סטירלינג

מיי'גור צעיר של ס.א.ס. שהתמוטט במסע. הוא היה בעל עיטור „הצלב הצ־באי", עיטור בריטי על אומץ־לב ב־קרב, שהוענק לו, לאחר מותו, בעומאן.

קורס הקצינים נמשך חמישה שבו־עות, ולא ארבעה. הרעיון היסודי הוא, שאיש ס.א.ס. צריך לפעול בתנאי מע־מעט עצמית, בכל סוג של מצוקה גופ־נית ונפשית כמעט.

רק מתנדב אחד מבין כל המישה נב־חר להמשך האימונים, הנמשכים 14 שבועות בבסיס הירפורד, וכוללים 7 שבועות של אימון כללי, 3 שבועות של התמודדות קרבית ו־4 שבועות של צניחה. טירון מתחיל את אימוניו ב־קפיצה 1,000 יארד בלבוש מלא.

בשנת השירות הראשונה עובר איש ס.א.ס. אימונים מתקדמים בנושאים מיוחדים, כגון חבלה, תקשורת, עזרה רפואית ולוחמת ג'ונגל. אחר־כך באים קורסים מתקדמים בשהייה מתחת ל־מים, טיפוס הרים, גלישת־סקי, תק־שורת ושפות.

אימוני ה„שרידות" של אנשי ס.א.ס. נערכים בחלקים הפראיים הנידחים ב־יותר של העולם.

הקצינים והחיילים אינם עונדים סי־מני דרגה כלשהם. הם חובשים כומתות בצבע החול, עם סמל ס.א.ס. ולובשים אפודה והגורת־מדים כחולה. בשליחו־יות רבות הם לבושים בגדים אזרחיים.

אם כי הצבא אינו מגלה את היקף היחידה, סבורים שהיא מונה בין 700 ל־1,000 חייל. הגדוד מחולק לפלוגות בנות ששה קצינים ו־72 חיילים כל־אחת. כל פלוגה מחולקת לחמש מחל־קות — אספיבית, אווירית, פיקות, הר־רית ותקשורת — של קצין ו־15 חיי־לים.

ס.א.ס. פועלת תכופות ביחידות בנות ארבעה אנשים, כל איש לפי כישורו הה־מיוחד — חבלה, עזרה רפואית, תקשו־רת, שפות — אם כי לרובים מהם יש כישורים אחדים.

בהסתערות על השגרירות האירנית יכלו צופי הטלוויזיה לראות צוות בן ארבעה אנשים פועל כיחידה אחת — ומורץ את חלונות המזוסרה בחזית, קו־אחר הטלת רימוני־הלם.

ס.א.ס. מצוידת במערכת־נשק חדי־שה ביותר. אשר בחלקה הגדול עודנה חסויה. אנשיה קיבלו אימון מקיף ב־שימוש בכל סוגי נשק־יד.

אחת לא אחת שאנשי ס.א.ס. התפרסמו בשטח ולא היה צורך להפעילם: זה קרה גם ב־1975, כאשר טרוריסטים של „הצבא האירי הרפובליקני", שהחזיקו בבני־ערובה בלונדון, נכנעו לאחר ש־נאמר להם שס.א.ס. הגיעה למקום ו־מוכנת להיכנס לפעולה.

ב־1976, בעת המשחקים האולימפיים במונטריאול, שימשה יחידה של 12 מאנשי ס.א.ס. כליווי־אבטחה סודי ל־מלכת בריטניה והמשפחה המלכותית.

לשם אימונים בפעילות אנטי־טרו־ריסטית יש לס.א.ס., כפי שנמסר, מיתקן־אירי בהירפורד, שאפשר להשת־מש בו כדגם קומת־בניין אי מטוס־נוסעים שבהם מוחזקים בני־ערובה. אנשי ס.א.ס. מתאמנים בדגם זה בהתפ־רצות וירי בטרוריסטים מבלי לפגוע בבני־הערובה, בעוד מוריכיהם משקי־פים מבעד תיקרת זכוכית משוריינת.

השיטה האחרונה של ס.א.ס. היא ל־הכם או לסנוור טרוריסטים, על ידי רימוני הלם והבזק, להיכנס במהירות לחדר, להפריד את הטרוריסטים מבני־הערובה ולהרוג אותם, אם יש צורך בכך. החיילים מצויידים בברדסים נגד בוויות, ובתוכם מסכות־גאז ומכשירי־רדיו. זוהי, ביסודה, השיטה ששימשה לחילוץ בני־הערובה בשגרירות איראן בלונדון.

דרכי אדם

שרשיו היהודיים של אמן הפנטומימה מבריה"מ

מאת לאריסה לוין

„אבא, אתה לא תעוף?" — שאלה לפתע את אביה לידה בת הי־4. היא הציגה את השאלה כאשר ראתה את אביה בהופעת הפ־נטומימה שלו, „האדם והציפור".

צבי פתלאס הוא פנטומימאי. בר־רשותו דיפלומה של האקדמית ל־דרמה בלנינגראד, והתמחותו המיו־חדת היא פנטומימה.

לישראל עלה צבי לפני חצי שנה, ומי שראה בפסטיבאל „אביב ירוש־לים" את „עליה בארץ הפלאות", ראה לפניו שחקן בן 29, שהספיק להציג לפני הקהל הישראלי ארבעה תפקידי סולו, בהצגה זו של התיאט־רון „קלעים".

אולם הוא לא רק שחקן: כל ערב בא צבי ללמוד תורה בכולל של אגודת „שמיר", איגוד העולים הא־קדמאים מברה"מ.

את ידיעותיו הראשונות ביהדות רכש צבי באודסה, מסבתו. אחד הז־כרונות הראשוניים והחזקים ביותר שלו הוא ליל סדר־פסח.

עם מות סבתא נפסק הקשר ליה־דות, רק בשנת 1957, כאשר התקיי־מה במוסקווה תחרות של פנטומימ־אים במסגרת פסטיבאל הנוער, ויש־ראל תפסה בה את המקום הראשון, התרשם הילד, שהיה אז תלמיד בבית הספר. המיוחד ליד אולפן הקולנוע העירוני, מאז תלכו במוחו של הצ־עיר שילובי ורוע שני מושגים: פנטומימה ויהדות.

תוך כדי פעילותו כשחקן בבריה"מ, הירבה צבי במסעות בכל רחבי המדי־נה. בקאווקאז, בקרב היהודים הה־הרריים, שמע בפעם הראשונה כיצד אנשים היו אומרים ללא כל בושה: „אני יהודי". כאן ביקר גם בפעם הראשונה אצל רב ואוכל בשר.

צבי שהה גם בבירוביג'אן, האזור האוטונומי „היהודי" במזרח הרחוק. כאן יכול היה לראות הופעה הפוכה: יהודים זקנים, החוששים לסור לבית־הכנסת היחיד, מפחד שמא תישלל מהם הפנסיה.

ככל שהירבה צבי פתלאס במסעו־תיו בברה"מ, כן הירבה להיתקל ב־תופעות האנטישמיות ובשאיפת הש־לטון לחסל כל ביטוי של יהדות.

או אז החל ללמוד תורה. זאב שכנובסקי, „מסורב" במשך שבע ש־נים, לימד במחתרת את צבי וח־בריו את יסודות היהדות.

צבי לימד באותה תקופה את אמ־נות הפנטומימה לילדי „מסורבים" מוסקוואים בגן־הילדים שתוקם, בו לימדו אותם גם עברית, הולדית הי־יהדית ותרבותה.

עכשיו נמצאים רבים מילדים אלה בישראל וצבי ממשיך בעבודתו אתם, הוא מלמד פנטומימה ביישוב גבעון על ידי ירושלים.

מדוע דווקא פנטומימה? מהו הק־שר בין יהדות ובין פנטומימה?

צבי חושב את הפנטומימה כאמ־נות קרובה במיוחד ליהדות. את התח־לתה בדורות האחרונים הוא רואה ב„פורים־שפיל" המסורתי.

היהודים הם עם „פלסטי" מאוד, אומר צבי. די להסתכל ביהודי ב־זמן התפילה, תריקוד של הוד לפני ארון־הברית — זו פנטומימה יהו־דית, הריקוד של רבי אלימלך — זאת תפילה יהודית.

פנטומימה אמיתית היא אמנות ש־אי־אפשר לתרגמה לשום שפה אחרת, אף לא לתאר במלים ולא להביע ב־מוסיקה.

הגוף הוא כלי הביטוי הצדודית של האדם, הילוכו — מבטאים את אופיו. כתפיו מבטאות את רגשותיו, מרפקיו וברכיו — את האופי. מזהו — את רצונו. עיניו — את המתרחש בקרבו.

צבי פתלאס חולם על פנטומימה בנושא: מאבקו של יעקב עם המלאך. בכך הוא רואה את ההתחלה הסמלית של העם היהודי, את התהוו־תו של עם ישראל.

לפני זמן לא רב נערך בברה"מ משפט קרוב משפחתן של צבי — איגור גוברמן, שנאשם, בגלל רצונו לעלות לישראל ב„גניבת איקונות". את תכניתו החדשה רוצה צבי להקדיש לקורבן החדש של המשטר הסובייטי — לאיגור גוברמן.

„מכאן יצאתי, והנה חזרתי", אומר צבי, „כאן שורשי, כאן ראשיתי".

הצעיר והים

שבע הסירות של צ'רלי מאשדוד

מאת עזרא ינוב

הים רודף את צ'רלי גבאי, הד־דייג מאשדוד. אין זה סיפור של „אהבה גדולה ליב". דומה שצ'רלי אפילו שונא את הים ואת כל אשר קשור בו. אך הוא קשור ליב, כבי יכולה להינתק ממנו.

סיפורו של צ'רלי הוא פשוט ואם תרצו גם עצוב. במעט כל שנה „הלכה" לו סירה ותלום ההתבססות כדייג עצמאי הלך והתרחק ממנו.

בשנת 1967 עלה צ'רלי ממרוקו לאשדוד, עם הוריו ואחיו. בהגיעו לגיל 20 הכיר את יולנד ונשא אותה לאשה. אותה עת כבר היה דייג.

שנתיים לפני נשואיו עוד עבד כסוואה בנמל אשדוד. פועל תפעול המטעין אניות, עומס שקים וארגזי תפוזים. „העבודה לא מצאה חן בעיני", הוא מודה שהסתכסך, „היו צרות תרק אותי".

אז החליט להיות דייג, ללא נסיון קודם, ללא מסורת משפחתיה של דייגים. החל כפועל בסירת דייג של אחר והיה חוזר כל יום לביתו. אחר כך באו הילדים, תחילה בת ועוד בת ולפני שנתיים — הבן, ליאור. עתה, כאשר הוא מביט לאחור הוא נשבע: „ליאור לא יהיה דייג".

שנה לאחר שלמד את תורת הדייג כפועל שכיר, קנה את סירתו הרא־שונה, היא עלתה 1700 לירות. זה היה ב־1971, שבר לעצמו פועל צ־עיר, שידע להכין סלי־מכות והחלי־לעבוד ולהתפרנס. היו יוצאים בלילה וחוזרים בבוקר. ביום היתה הסירה עוגנת במישטת המים הרגוע ליד מעגן הגוררות בנמל. כעבור 4 חוד־שים באה סערה בשעות הערב ו־טרפה את סירתו של צ'רלי שאפילו לא הספיק לבטחה.

הדייג מול הים

שוב עבד צ'רלי שנה רצופה כדייג שכיר, על ספינת דייג מאשדוד. צבר 6000 לירות ובבית „אכלו קצת דגים ולחם" ובשלהי שנת 1972 רכש ב־חסכונותיו סירה דומה לזו שנטרפה.

„עבדתי עליה 8 חודשים והצלחתי" — נזכר עתה צ'רלי גבאי — „אפילו הסכתי בסף, כדי לקנות עוד סירה דומה". עתה הוא היה בעל „צי" של שתי סירות דיג שטוחות ריצפה, עם מנועים חיצוניים, גייס שני פוע־לים שכירים והתפרנס משתיהן. אך הגורל האכזר לו בשנית: בחורף 1973, באחד הלילות שבהם היו גלים בגובה 7 מטרים, שיברו גלים אלה את סירותיו של צ'רלי.

אמרו לו ידידיו: „צ'רלי, הדל לך מהים", אמרו לו, שאין לו מזל. אך הוא התעקש. עבד עוד שנה כדייג שכיר והחליט שהפעם הוא יתחכם ליב ויקנה סירת מנוע גדולה יותר. עד כה היו לו סירות של 6 מטרים, עם מנוע חיצוני. הפעם נכנס לחובות ורכש בשנת 1974 סירה של ממש, עם תא ומספל ישיבה ליד בית ההגה והחל לדוג בעזרת שני פועלים.

— ומה קרה אחר כך?

„נדבק לי מישהו" — מספר צ'רלי — „היא רצה את הסירה החדשה שלי. לא היתה לי ברירה ומכרתי לו אותה".

מדוע?

„כבת זה כאשר „נדבק" לך מישהו על המזל שלך" — אומר הדייג וה־חבריו מאשרים במנוד ראש את האמונה השוררת אצל הדייגים. מה עוד, שה„נידבק" זורק מחיר שקשה לסרב לו. מוכרחים למכור במצב כזה. „הוא זרק מחיר ואני הייתי מוכרח למכור, כי הוא כבר לקח ממני את המזל"...

בכסף שקיבל קנה צ'רלי סירה קטנה יותר וראה ימים טובים. כך עברו כשנתיים ובמשך הזמן רכש עוד סירה קטנה עשויה סיבי זכוכית, עם מנוע חיצון ועבדו איתו שלושה דייגים שכירים. „עבדתי טוב" — הוא מספר ולכן — „מכרתי את שתיהן אחרי שנה וקניתי סירה גדו־לה, כמו זו שהיתה לי, כי רציתי לקבל בחזרה את המזל שלי"... זה היה כבר בחורף של 1977. צ'רלי שילם 50 אלף לירות על הסירה הח־דשה. מדי בוקר היה קושר את סירתו הגדולה (כמעט 8 מטרים) ליד רציף אניות הגלנוע ולפרקים ליד מעגן הגוררות. „כבה זה בנמל — קושרים איפה שיש מקום".

תלפי הודשיים ובאחד הלילות מה עושה השטן? מאי שם, בקצה הד־רומי של הנמל, משתחררת דוברה ומתחילה „לטייל" בלילה חשוך צפו־בת בקו ישר ובמטרה ברורה, לפגוע — מכל כלי השיט והאניות שבנמל — דווקא בסירתו של צ'רלי!!!

הדוברה הכבדה „עשתה פיתה" מסירתו ושברה אותה לרסיסים, כל הציוד שלה „הלך". כל עובדי הנמל התאבלו על סירתו של צ'רלי, שבור עות ואפילו חודשים התרוצץ עד ש־קיבל דמי ביטוח של פחות מ־20 אלף לירות ובכסף הזה, בראשית שנת 1978, כבר אי אפשר היה לרכוש אפילו סירת דיג נגנית. „אפילו לא חאסאקה" — כדברי צ'רלי.

כבר שלוש שנים הוא דייג ללא פרנסה קבועה. מועסק אצל עמיתיו הדייגים כפועל, מישנה, יוצא על סירה זו או אחרת, להביא הביתה פרנסה או דגים. כאשר הוא מורק את סל החכות לים, הוא מלא תקוות. כאשר החכות יוצאות ריקות, הוא „פקעת עצבים". השלל מתחלק בינו לבין בעל הסירה עליה הוא עובד, שוות בשוות. אבל הים אכזר והוא דל בדגה, והפרנסה שיב אינה מאפ־שרת, כמו בעבר, לחסוך כסף תוך שנה, כדי לרכוש סירה חדשה.

אך הוא ישאר דייג. „העיקר שאני יוצא לים. רק שם אני מוצא מנוח. גם כאשר הים סוער ואי־אפשר ל־צאת — אני בא לכאן, לנמל, להש־קיף על הים. אם אני יושב בבית — אני חולה, האשה — יולנד, התרגלת אליו ואל שגעונו. אך בעקרת בית ואם ל־3 ילדים קטנים, תובעת ממנו שיביא פרנסה.

את השלל שהוא אוסף בחכות ובדר־שתות, מוכר צ'רלי בין פועלי הנמל: „כאשר יש שלל רב — המחיר נ־מוך. כאשר אין דד־גים רבים — קופץ המחיר. זהו כלל ו־כולם יודעים זאת".

יש לו, לצ'רלי, טרוניות נגד השל־טונות. לא תשוב מי בדיוק אשם — אך ברי לו ולדייגי אשדוד, כי הדייג מוגבל בקטעים קט־נים מאוד לאורך החוף ומי שרוצה לדוג וגם למצוא שלל, חייב להע־פיל ולהפליג מרחק של 20—30 מייל מהחוף ושפ־רושו יתר סיכון ו־הוצאה כבדת של דלק למנוע.

„באחרונה אני מסתכנים" — אומר צ'רלי וחבריו. יהו־שוע, דבי רואימי וקורקוס מסכימים איתו. „סתם הולך לנו דלק לשוט ל־עומק הים, בעוד שאפשר היה לדוג לאורך החוף, אילו לא אסרו עלינו את הגישה לשם"...

לצ'רלי ברור כי „דייג הוא פחות מחצי אזרח. כמחצית חייו מתנהלת על היבשה. המח־צית האחרת מתב־זבזת בים. ובים — חוקים אחרים ו־מינהגים אחרים ו־גם המזל שונה מ־אשר אצל „עכברי היבשה". אך ל־צ'רלי אין טענות. גם אין פנאי. לאח־חר מעט שינה הוא ישוב אל „הפאו־לה" שהוא עובד עליה כשכיר ויצא לעוד הפלגת אחת, היאיר לו המזל פנים הפעם?

שעשוע ותחביב

מה מייצגת אנה פראנק

בולים

„הכיבוש והשחרור" — כך נקראים שני הבולים שהונפקו עתה בהולנד. הבול בערך של 45 סנט מציג מטוס תקיפה בריטי המשליך

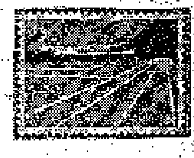

הולנד: „הכיבוש והשחרור"

חבילות מזון ב־29 באפריל 1945 לשטח הול־נד, שאותו כבשו ה־נאצים. כ־800 מטוסי קרב כאלה הצ־ניחו 12 טון מזון במשך 9 ימים על השטחים ה־...

הבול של 60 סנט מציג את תמונתה של אנה פרנק כפי שהופיעה באלבום תמונות משפחתי על רקע שורות מתוך מחברת שבה כת־בה את יומנה המפורסם, שתורגם עד כה ל־50 שפות בתפוצה כוללת של 14 מיליון עותקים. צייר את הבולים ולטר ניקלס.

בוטלו בולי האולימפיאדה

ליכטנשטיין: הפסד הכנסה

3 בולי אולימפיאדה ש־עמדו להיות מונפקים ב־נסיכות ליכטנשטיין ב־9 ביוני לקראת אולימפיאדת מוסקבה — לא יופיעו. הנסיכות התבטלה עקב החרמת האולימפיאדה ב־מדינות שונות במערב. הבולים בערך של 40, 70 ו־110 ראפן מציגים את־רי ספורט בנסיכות: איצ־טדיון בבלזרס, בריכת שחיה במלהולץ ומגרש הספורט באשן־מאורן. עש־רה אחוזים מכל ההכנסות של הנסיכות באים ממכי־רת בולים, ולכן ביטול

שלושת הבולים הוא הגל־טה כבדה.

פרדריק מיסטרל

פרדריק מיסטרל (1830—1914) היה סופר צרפתי ומחדש הספרות בדיאלקט של פרובאנס. (הוא שם לו למטרה „להחיות בפרובאנס את תודעת הגזע; להחזיר לשפתה את מעמ־דה ולהפיצה בדרכי שי־רה"). יסד אסכולת ספרו־תית („פליברי"), והתמ־סר לעבודת מחקר בתחום הלינגוויסטיקה. זכה ב־פרס נובל לספרות ב־1910 תירגם לפרובאנסא־לית את ספר „בראשית". בול המציג את דיוקנו יונפק השנה בצרפת.

צרפת: מתרגם „בראשית"

אוסקר ויילד

אוסקר ויילד (1854—1900) היה סופר אירי אנגלי שחי חלק מזמנו בפאריס. ביקורתו על צבי־עותה של החברה האנג־לית וזוהרת חייו הביאו ל־השלכתו לכלא, בו כתב את „הבלדה על כלא רידינג" — ביטוי מזעזע לשבות נפשו של אסיר. דיוקנו, המופיע על הבול בערך של 13 פני, מתבסס על ציור של הצייר הצרפתי טולוז־לוטרק. הפצת ה־בול: 3 מיליונים עותקים.

אירלנד: ג'י בי שאו

אירוניה

לפני 30 שנה מת אחד מגדולי הסופרים והמחז־

אירלנד: אוסקר ויילד

אים של ימינו, ברנרד ג'ורג' שאו (1856—1950) ובעל פרס נובל לספרות ב־1925. נודע באירוניה ובסאטירה שבדרשו את מהותו. שאו מת בגיל מופלג (94) ויחס את אריכות ימיו לצמחונות. בול בערך של 12 פני (4 מיליונים עותקים) מציג את דיוקנו לפי קריקטורה מפורסמת.

זכויות ליהודים

הונגריה: הנסיך גאבור בתלן

הנסיך גאבור בתלן (1580—1629) היה בן ל־משפחת רוזנים הונגרית מטרנסילבניה. ב־1620 נב־חר למלך הונגריה, ועשה רבות לפיתוחן של הכל־כלה והתרבות בארצו. הוא יסד באלבה יוליה (ויסב־בורג) אקדמיה למדעים שאליה משך מלומדים מ־חו"ל. בהשתדלותו של הר־ופא אברהם סאבה מקושי־טא נתן בתלן ב־1623 אי־גרת־זכויות ליהודים ספ־רדים, שהתירה להם ל־שבת בארצו ולעבוד בה. הבול ההונגרי שהונפק ב־מלאות 400 שנה להולדתו של הנסיך, בערך של 1 פט', מציג דיוקנו רוכב על סוס.

ביקורת פיננסית ממשלתית

ב־1880 הוכנסה ביפן שיטה חדשה של ביקורת חשבונות ממשלתית הנמ־צאת תחת פיקוח ישיר של הממשלה (הממשלה מב־קרת את פעולות הד־אוצר). בול מיוחד בערך של 50 ין (26 מיליון עו־תקים) הונפק לציון ה־אירוע. הוא מציג מאזניים וניירות צבעוניים נופלים עליהם.

יפן: מאזני צדק

גיבור לאומי

ב־13 באוקטובר, „יום קולומבוס", יונפק בוושינ־גטון בול דואר אוויר (שי־ערכו טרם נקבע) המציג את דיוקנו של הגיבור ה־איטלקי־אמריקני פיליפ מאצאי — שעזב את אי־רופה ב־1773 כדי להת־חיל בחיים חדשים בוירג'יניה, נמשך תמיד לחיים פוליטיים, ספרותיים ו־דיפלומטיים ולחם למען עצמאות ארצות־הברית.

ארה"ב: פיליפ מאצאי

אליעזר בן

שח מט

ההכרעה נפלה לפני הסוף

המאבק לכיבוש התואר של אלופת הארץ הוכרע עוד לפני הסיבוב האחרון. בין הגברים הקדים בירנ־בוים בנקודה את הבא אח־ריו, ובין הנשים הקדימה אילנה גלז בנקודה את ה־אלופה היוצאת, לובה קריכ־מן. בירנבוים צבר 12 מ־15, גלז צברה 10.5 מ־11. הם כבשו את התואר.

בירנבוים גילה באליפות זו משחק מעולה ורוח לחימה. מהסיבוב החמישי עד ה־15, במשך 11 סיבובים רצופים, צבר 10 נקודות! מהסיבוב השמיני תפס את המקום הראשון, ולא הניחו עוד.

דוד ברנשטיין, אלוף צה"ל, היה הפתעת התחרות: הוא שמר כל הזמן על מקום ב־צמרת והוכיח שהוא מטובי הכשרונות הפעילים בתוכנו. עד הסיבוב האחרון תפס מקום שני. בין „קרבנותיו" היו ליב ברזון ויהודה גרינפלד — ו־בכך נתקפחו סיכוייו של גרינפלד במאבק על המקום הראשון. „סטריקה" זו הוכיחה שהוא צמרת השחמט שלנו ומקיפה שמור בהרכב הנבחר־ת.

מנדיי וליברזון הכזיבו ה־פעם; כך גם כגן, גלפר ו־גרינברג. צעיר המשתתפים, אלון גרינפלד, עמד יפה ב־מאבק עם מנוסים ממנו. הו־פעת הבכורה של יוחנן אפק ונעצרו בסוף.

אילנה גלז בת ה־18 היא אמנם פנים חדשות אצלנו, אך לא על לוח השחמט. לפני שנתיים כבשה מקום שלישי־רביעי באליפות הנוערות של בריה"מ והוכתרה גם כאלופת אזרבייג'ן. צירופה מחזק את נבחרת הנשים שלנו.

לרסן מוביל

בטורניר שביוגוסלביה הח־לה תחרות הענקים, שבמשתת־פיה כולם רבי אמנים. לאחר הסיבוב הרביעי, מוביל לרסן עם 3 נקודות, לאחר שניצח את טל. אחריו: ליובויביץ 2.5, איבקוב 2, קרפוב, קאר־באלק, טימן, גליגוריץ' ופולו־גייבסקי 1.5 (!), הורט וקודריי־צה 1.5, אנדרסון 1 (2), טל 1 (1).

● אשדוד: תלמידי רמת השרון ניצחו באליפות הקבו־צתית של ישראל לנערים עד גיל 14 שנערכה כאן. הם צב־רו 9.5 מ־12, אחריהם באר־שבע 6, אשדוד 4.5 וראשל"צ 4.

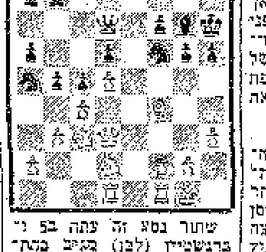
ממשחקי האליפות

בירנבוים מנצל בלי רחמים משגים קלים של יריביו. הרי אחד ממשחקיו באליפות.

בירנבוים — קואליאר

1. ד4 ו5, 2. ג4 ה6, 3. פ־ג3 פ־ב4, 4. ה3 ה0, 5. ר־ה2 ס־ו6, 6. 00 ג6, 7. מה־ג2 ב6, 8. ב3 פ־ב7, 9. צ־ד2 רא6, 10. פ־ו2 ב־ג5? (המכ־נית מרשית המשאירה לשחור חולשות על הצרוגות הלבנות. עדיף צ־ג3 עם ג5), 11. ה5 בא5, 12. ה4 (הפריצה בסדר כז מנחילה ללבן יתרון) פ־ה4, 13. פ־ג3 ד:ה, 14. מה:ה4 ב־ג5 (לבן תביא זאת בחשבון, ויקבל את הרגלי בתוספת משחק פתוח להתקפה. בירנ־בוים מתפס מצבים כאלה), 15. מה־ג2 פ־ד7, 16. מה־ג6 פ־ב6?, 17. מה־ה4 פ־ו5, 18. רד3 צ־ג8, 19. פ־ה5 ר־ב5, 20. צא־ג1 א5 (מאפשר ללבן להשתלט על הטור ג'. מוטב מה־ב6), 21. צ:צ מה:צ, 22. צ־ג1 מה־א6, 23. מה־ד2 (מו־נע צ־ג8) מה־ד6 (חושש מפני ר־ה5, ששואר רגלי חלש על ד5. כמובן היה צ־ד8), 24. פ־ג4 מה־ד8, 25. מה־ה4 ר־ו5 (מבקש הקלה בחילופין), 26. פ:ה3 מה־ד7, 27. ה4 ר:ה, 28. ו:ר צ־ג8, 29. צ־ג5 צ:צ? (מסייע ללבן בקידום הרגלי), 30. ד:צ ר־ג6, 31. מה־ד5 (לבן מנצל פרצות להדירה) פ־ג7? (מתיש את התק־הודש ה6), 32. ר־ו מה־ה, 33. מה־ד6 שחור נכנע.

אלוף צה"ל, דוד ברנשטיין, ניצל חולשה של ליברזון. ה־משחק הגיע לעמדה הבאה:

שחור נסוג זה עתה בצ־52. ברנשטיין (לבן) בהיב במתקפה במרכז:

21. פ:ה4 פ:ה4?, 22. מה־ג3 צ־ד8, 23. צ־ה? פ־ב7, 24. מה־ד4 מה־ו5 (עמדת המלכה כאן אינה טובה והיא תגורש פ־ד), 25. פ־ג3 צ־ד7 (עתה כבר אין נסיגה למלכה), 26. פ־ג3 מה־ג2, 27. צ־ד8 מה־ג3, 28. פ־ד4 מה־א5, 29. צ־ד7 (מעמדת של המלכה הבודדה גוצל להכנת המכה־הקרבה שתביא את הנצחון) צ־ד8?! (עדיף מה־ג7), 30. ר־ה6!, 31. ר־ה מה־ה5+ מ־ו7, 32. פ־ג7 שחור נכנע.

שאול הון

מדוע נשאר בועז

(סוף מעמוד 16)

כי עבור העובדים שפרשו משירות המדינה לאחר תקופה ארוכה, ה־צינון הוא מטרד שניתן להתגבר עליו, אך הוא משמש מחסום ה־מונע את כניסתם של אלה המת־בקשים להצטרף לשרות הממשלתי לתקופה קצרה.

כיום סבורים רבים, שבעקבות „תקדים גאמן", כלומר ההסדר ה־מיוחד שנקבע עבור מנכ"ל משרד האוצר, ד"ר יעקב גאמן, כדי להקל על שובו לפרקטיקה הפרטית שלו כעורך־דין מצליח, נפתחה פירצה שתאפשר גם לעובדי מדינה אח־רים, העוברים למשק הפרטי, ל־התגבר על גזירת ה„צינון".

בועז אינו חושש איפוא מן ה„צינון". אך בחודשים האחרונים התרבו הסימנים שמקומות העבו־דה הטובים במשק הפרטי, שוב אינם רבים כל כך וכיום אין עובד המדינה, המגיע להברת ביטוח או לחברת השקעות, יכול עוד „להכ־תיב את התנאים" כפי שהיה ב־עבר. הסיבה לכך פשוטה: בפוד שהתיצע, כלומר מספר עובדי ה־מדינה בעלי נסיון רב שפרשו מן השרות, עלה, גרמה ההאטה במשק לכך שהביקוש ירד. בועז לא עשה עוד „מחקר שוק" ממש, אך לא נעלמה ממנו העובדה שאותו מנהל חברה, שהיה זורק לו „בוא אלינו, אנחנו זקוקים לאיש כמוך", הפ־סיק לאחרונה לזרוק לעברו „את־גרים" מעין אלה, שיש בהם ספק בדיחה ספק רצינות: ככל שהוא „מצמצם" יותר את הכסא הממ־שלתי, כן יהיה לו קשה יותר בשעה שיעשה את „הקפיצה הבלתי נמנעת".

הקפיצה הבלתי נמנעת

ואכן, בועז יודע ש„הקפיצה" היא בלתי נמנעת. הוא חייב להו־דות, כי ההערות העוקציות על הממשלה מפי חבריו במסיבות ליל שבת או בשעה שהם מגיעים ל־משרדו, עושות את שלהן. הוא אינו מצטרף ל„הילולת ההשמצות" — יותר מדי שנים התרגל לשמור על „גאוות היחידה", בכל תנאי שהוא — אך קשה לו גם להתווכח עם טיעונים שהוא שומע, או ל־הכחיש פרשיות המתפרסמות ב־עתונים. בחוג ידידים קרובים ב־יותר, הוא מוכן להודות, שאם בעבר הרגיש לא אחת תסכול ואם היו גם שרים, סגני שרים ומנכ"לים שעמם „לא הסתדר" וחש שהם מקבלים החלטות על יסוד שיקולים לא טהורים או שלא לענין, הרי כיום תחושה זו חזקה פי כמה.

עד כמה שהדבר מוזר, נובע הקושי שלו לא מאי־הזדהות עם הפוליטיקה של הממשלה הנוכחית. כשהיה קורא בעתון, בשנה הרא־שונה לאחר עלות הליכוד לשלטון, התקפות של חברי כנסת מן הלי־כוד על ה„מפאיניקים", היושבים עדיין בעמדות מפתח במשרדי ה־ממשלה ומכשילים כביכול את השרים, היו הדברים מעוררים זעם ותחושת אין אונים אצל בועז. בכל תקופת שרותו הציבורי, לא כפר מעולם בזכותו של הדרג הפוליטי לקבל החלטות ובהובתו של הדרג הביצועי — שאליו השתייך — לבצע החלטות אלה. מה שמדאיג אותו כל כך בימים אלה היא ה־עובדה, שצורת קבלת ההחלטות השתבשה כולה בשנים האחרונות.

היחסים הגרועים בין השרים — יחסים שהגיעו לדרגה כזאת של יריבות, שלא היתה ידועה לו בכל השנים בעבר, המינוי של מספר עובדים בכירים, ובכללם כאלה ששימשו בעבר במשרד בתפקידים פחות בכירים, רק בשל קרבתם למפלגת השלטון, והקושי לקבל החלטות לגופו של ענין — כל אלה מרגיזים את בועז ומקשים עליו להמשיך לשאת בתפקידו.

מדוע אין בועז פורש? מדוע ממשיך הוא לשאת בעול? לבועז עצמו קשה להסביר זאת ויתכן שהיה מכחיש את הדבר, אם היו מבקשים להתבטא גלויות. אך מי שמכיר את בועז יאשר זאת. ה־מדובר ב„ציונות". תרגשה ש„אם אני אעזוב, יהיה יותר גרוע". בועז מקווה עדיין שיהיה יותר טוב. יותר טוב לעצמו, למשרד בו הוא עובד, למדינה. הוא מוטרד, הוא אינו בטוח שישאר כדי לשאת בעול. אך בימים אלה — אומר הוא לעצמו — מי שיושב במשרד הממשלתי פועל לעתים כאותו ילד בסיפור ההולנדי, שתחב את אצ־בעותיו בסדקים שבסכר ועצר ב־דרך זו את השטפון הנורא שאיים על המדינה.

יובל אליצור

המוכתר הבטיח לפנות

(המשך מעמוד 23)

שכונות למען תושבי האזור. חיילי המילואים אינם מכירים ואינם מעוניינים להכיר את השטח. חיילי המילואים באים והולכים. אנחנו נשארים. האוטונומיה מתדפקת בשערינו. איש אינו יודע מה ילד יום. צריך לצאת אל מחוץ לגדר".

עקיבא יעיר „נגד גדר ושער", כלשונו. יקותיאל אלטמן, האחראי לבטחון בכפר־עציון, „בעד", בלומר בעד התבצרות, תיגבור מערכי ההתגוננות ותשובה בטחונית הולמת על פעולות האיבה. עקיבא מבין לרוחו. יהושע אלטמן, מפקד כפר־עציון בתש"ח, נפל על הגנת הגוש בקרב אחרון על המשק. שני בניו יהושע אלטמן (38), עכשיו מרכז־משק, ויקותיאל (33) האחראי לבטחון, שגדלו בקבוצת יבנה, הגיעו לכפר־עציון מיד לאחר שיחרור הגוש במלחמת ששת־הימים. 150 מבין 350 חללי הגוש נפלו בשעתם על הגנת כפר־עציון, שהוקם מחורבותיו בידי בני הנופלים. „המחלוקת ביני לבין עקיבא" — אומר יקותיאל — „היא על הרעיון של קשירת קשרים עם ערבי הסביבה. מורשת־העבר עומדת ביניהם זה שתים־עשרה שנים. פשוט אינני מסוגל לשתות קפה עם שום ערבי מהסביבה הזאת".

בעד „סיירת"

עקיבא רוצה לבטל את הגדרות ולצאת לסיורי־היכרות עם השכנים. עקיבא מדבר על יציאת סיירות־שכונות אל מחוץ לגדרות. יקותיאל מאמין, כי מעימות סיור ואבטחה צבאיות, במסגרת „עיבוי" בטחוני כללי, הן התשובה האפקטיבית לבעיית הבטחון המתמגרות של הגוש; הוא מתנגד לכך שעקיבא ינסה „להשליט יחסי שכנות". „גישות נסיוניות הוא אומר — אינן תואמות מה שהולך היום בגזרה הזאת ובשאר אזורי יהודה ושומרון...".

„הרגשת הקשה" בגין התידרדרות הבטחונית נוספה בימים אלה מועקה הטורדת את מנוחת ישובי הגוש: החרדה מפני תקדים [illegible] באלון־מורה, מאז הגישו 26 מתושבי הכפר בית־אמר לפני כחודש עתירה לבג"ץ. טענת הבעלות הפרטית על חלק ניכר של 400 דונם, שעליהם הוקם לפני כשלוש שנים הישוב החמישי למניין ישובי גוש־עציון, קיבוץ מגדל־עוז מיסודם של חברי גרעין תנועת „בני־עקיבא", צפויה להתברר בבג"ץ בימים הקרובים.

פרשת אלון־מורה מרחפת כצל כבד על הקיבוץ הצעיר, השוכן בצד מזרח לכביש ירושלים־חברון, נקודה יהודית יחידה, לפי שעה, מן העבר האחר של הכביש. חברי מגדל־עוז, המוסיפים לעסוק בביסיס ענפי החקלאות — פלחה בשפלה, גידול כלניות תרבותיות ושחלבים יפהפיה — אינם מעלימים דאגה עמוקה המכרסמת בליבם ערב הכרעה גורלית בבג"ץ, שמשמעותה עבור רווקים ורווקות ומשפחות צעירות, מטופלות ב־11 פעוטות, היא „להיות או לחדול".

הגוש כולו שותף לדאגה זו. „חמשת ישובינו" — אומר סגן יו"ר המועצה האזורית עציון, משה פרייזלר — „משולים לחמש אצבעות היד האחת. כלום ניתן להעלות על הדעת קטיעתה של אחת האצבעות?"

אין צורך בדמיון מופלג על־מנת להעלות על הדעת תוצאותיו האפשריות של פסיקת בג"ץ במצב המשפטי הקיים. עוזי כוכבא, יליד חיפה, בן 22, מכיר פנים במגדל־עוז, מבטא חששות מוחשיים מאד: „אנחנו פוחדים, שאם הממשלה והפרקליטות ילכו בשיטה המקובלת, ויבססו את קו ההגנה על תפיסת האדמות והקמת הישוב על צרכי בטחון, אנו עלולים להיעקר מכאן בדומה למה שאירע לאלון־מורה ברוג'יב.

„בכל הישובים שמעבר ל„קו־הירוק" מנקרים חששות דומים, אבל אנחנו ראשונים בתור", אומר עוזי.

שניים מחברי מגדל־עוז הצטרפו לשביתת־הרעב של ראשי המועצות למען שינוי המעמד המשפטי של הישובים. כשחזרו לקיבוץ הפיצו אופטימיות זהירה בין חבריהם. עוזי מושך בכתפיו: „מרגישים שיהיה בסדר מבלי להתבסס על שום דבר מוחשי" — לבד מהתחייבות שנתן ראש הממשלה לראשי המועצות ביום הפסקת שביתת־הרעב; הלחצים שהפעילו חברי מגדל־עוז ותומכיהם הרבים של תנועת־האם שלהם, הקיבוץ הדתי; החלטה „לגרום משבר קואליציוני" שנתקבלה בהנהלת המפד"ל.

„אצלנו מעריכים — אומר עוזי כוכבא — שגם ‚המערך' יצטרך לתמוך בכל מאבק שיבטיח את היאחזותנו, שכן בכלות הכל ממשלת ‚המערך' הקימה אותנו. היא שתפסה את אדמותינו לצרכי בטחון".

הפכנו לבני ערובה

בפרשת אלון־מורה, תוקפו של צו־התפיסה הועמד עתה להכרעת בג"ץ, אלא אם כן יחול שינוי במעמד הישובים לפני התחלת הדיון המשפטי הצפוי בתוך כשבועיים, תיתכן פסיקה בבג"ץ שתחייב פינוי האדמות, הבתים והתושבים, כנדרש בעתירה.

גם העיתוי איננו נוסך עידוד בישובי הגוש. כאן מדברים על „עיתוי אירוני" בהקשר לפסילה אפשרית של נימוקים בטחוניים להקמת ישוב. מיקומו של מגדל־עוז איננו מקרי, לא במקרה ראתה הממשלה הקודמת לנכון לחזק את גוש־עציון בהקמת ישוב חמישי בעברו המזרחי של הכביש, אזור שרחש פעילות חבלנית במרחק כקילומטר וחצי מעל הכפר הערבי בית פג'ר.

בית־פג'ר, שאנשיו לקחו חלק בחיסול גוש־עציון בתש"ח, סיפק לשלטונות הבטחון תעסוקה מלאה בשנים שלאחר מלחמת ששת־הימים. לא פחות מארבעים מבתי הכפר הגדול הזה פוצצו או נאטמו באשמת מתן מחסה, שיתוף־פעולה ושימוש כבסיסי־יציאה ומיסתור למחבלים ונשקיהם. „אם התשובה להתנכלות ערבית תמיד היתה התיישבות ציונית, אזי הסכנה האמיתית היא שדווקא בימים קשים אלה נצטרך לקפל את דגל ההתיישבות", אומר משה פרייזלר.

„אבל כאן — הוא מוסיף — „תהיה המכה קשה פי כמה, שלא כבאלון מורה, שניהל מאבק אבוד בעתירות מיום לידתו, לא מדובר כאן בישוב של „גוש־אמונים", שהוא לצנינים בעיני חלק מהציבור, אלא מדובר בישוב קיים זה שלוש שנים, המשתייך לזרם הקיבוצי הדתי, מיושב בידי בני משקים ובוגרי צה"ל, הוקם בגוש־עציון על בסיס הסכמה לאומית נרחבת ויזומת ממשלת המערך".

משה פרייזלר חושש, כי אם לא ימולאו ההתחייבויות והמעמד המשפטי של הישובים לא ישונה במועד, יתכן שלא תהיה לבג"ץ ברירה אלא לצוות על פינוי מגדל־עוז. בחות מכל, תולים בגוש־עציון תקוות באמונות הכרזתו של שר המשפטים שמואל תמיר, כי יורה על חקיקה רטרואקטיבית, אם תיווצר סכנת פינוי נוסף. אומר משה פרייזלר: „כל הדיוט מבין, כי החלטה על שינוי המעמד המשפטי או יישום החוק הירדני בדבר הפקעה לצרכי ציבור פשוטים לאין ערוך בהשוואה לכל צעד רטרואקטיבי, שיעורר עלינו עולם ומלואו. איש מבינינו אינו מאמין, שהממשלה תעמוד מאחורי הכרזות שר המשפטים. שעון־החול של מגדל־עוז מתרוקן והולך, וגוש־עציון מודאג וחרד. כולנו הפכנו לבני־ערובה בידי עותרים ערבים. קיומנו תלוי במצב המשפטי הקיים במידת הצלחתה של פרקליטות המדינה לשכנע את בג"ץ באמיתות הטיעון הבטחוני".

„נכון שלא קל לנו היום", אומרים יקותיאל, עקיבא, משה, עוזי וחבריהם, „אבל בסך־הכל, כמו שאמרנו, אותנו לעקור זו משימה בלתי־אפשרית".

„עם הערבים — אומר יקותיאל — כבר נסתדר כך או אחרת, בשיטות השלטת יחסי־שכנות, תיגבור המערך הבטחוני ודיכוי מוקדי הסתה ופיגועים".

„הייתי רוצה להיות בטוח — אומר משה — שנסתדר גם עם היהודים. היינו שמחים אילו כל העם היה מבין את העניין הגדול שלשמו באנו להיות כאן. בגלל המחלוקות בעם נוצר ניכור, אבל אנו מאמינים בלב שלם כי לא ירחק היום, וכל העם יתלכד סביבנו. בסך־הכל, באנו הנה לבנות את הארץ ועל רעיון זה לא נוותר. נגן עליו בכל העוצמה המוסרית שלנו".

מודיעין

יום ששי, א' בסיון תש"ם (16.5.80)

שקיעת החמה: 18.31 ✶ זריחתה מחר: 4.43

- פרק יומי: תהלים נ"ב—נ"ד
- משנה יומית: מידות א' א'—ב'
- דף יומי: בבא בתרא קנ"ה
- הלכה יומית: לולב תרמ"ב, א'—ג'
- פרשת השבוע: במדבר
- ספירת העומר: היום חמישה וארבעים יום שהם ששה שבועות ושלושה ימים לעומר.

יום שבת, ב' בסיון תש"ם (17.5.80)

שקיעת החמה: 18.32 ✶ זריחתה מחר: 4.42

- פרק יומי: תהלים נ"ה—נ"ו
- משנה יומית: מידות א' ג'—ד'
- דף יומי: בבא בתרא קנ"ו
- הלכה יומית: לולב תרס"ב א'—ג'
- פרשת השבוע: במדבר
- ספירת העומר: היום ששה וארבעים יום שהם ששה שבועות וארבעה ימים לעומר.

רדיו וטלוויזיה
ראה במוסף סופשבוע עמודים: 46, 47

בתי קולנוע — ראה „סופשבוע" עמ' 45

בתי חולים תורניים

ירושלים
יום ו': ביקור חולים (ילדים); שערי צדק (פנימית); הדסה (נשים, כירורגיה, אורטופדית, עיניים, א.א.ג.).
שבת: שערי צדק (ילדים); הדסה (פנימית, כירורגיה, אורטופדית, עיניים, א.א.ג.); ביקור חולים (נשים).

תל־אביב
יום ו': רוקח (פנימית, ילדים); איכילוב (כירורגית).
שבת: איכילוב (כירורגית, פנימית); רוקח (ילדים).

חיפה
יום ו': כרמל, רמב"ם (נוירוכירורגית, כירורגית כלי הדם, כירורגית חזה ולב, כירורגית פה ולסת, פסיכיאטריה).
שבת: רמב"ם.

נתניה
יום ו' ושבת: לניאדו (פנימית, נשים).

רופאים

תל־אביב והמרכז
מד"א טלפון 240111, הורנות רופאים לביקורי בית לחברי כל קופות החולים החל משעה 19.00 עד 7.00 למחרת, טלפון 101 או 240111. גם למקרי התקף לב והזמנת קארדיומוביל.
מרפאת שיניים לעזרה ראשונה, ת"א, רחוב בר כוכבא 49, טלפון 284649.
בערב שבת: 22.00—24.00.
בשבת: 10.00—14.00.
במוצ"ש: 20.00—2.00.

רמת־גן, גבעתיים, בני־ברק והסביבה
מד"א, טלפון 781111 — ר"ג, שרות רפואי ואמבולנסים 24 שעות, גם ל־[illegible]

מקרי התקף לב והזמנת קארדיומוביל.

חיפה והצפון
מד"א, רחוב יצחק שדה 10, טל' 101, מ־7 בערב עד 7 למחרת.

נהריה
מד"א, טל' 923333, מ־7 בערב עד 7 למחרת.

מועדי התרמות דם בתחנות מד"א

ירושלים, דוממה, רחוב מ"צ 7, 8.00—12.00; חיפה, רח' יצחק שדה, 8.00—12.00; ת"א, בנק הדם, שבטי ישראל 48, יפו, 8.00—12.30; ת"א, אלקלעי 2, פינת בזל, 8.00—11.30; דימונה, רח' הרצל 8.00—14.00; הדרה, רח' גבעת ביל"ו, 9.00—12.00; טבריה, רח' הקישון, 7.00—19.00; מגדל העמק, רחוב בית סמבה, 7.00—13.00; קרית שמונה, רח' הגבורים 10.00—15.00.

מטוסים: מועדי המראה ונחיתה:
תקליט: 614656, 624544
מודיעין: 971330, 971332־9
971461

תורנות לקבלת מודעות אבל דחופות:
במוצאי־שבת — מצאת השבת עד 21.00
ביום א' בבוקר — מ־5.15 עד 6.15
ב„מעריב", ת"א, רחוב קרליבך 2, טל. 287211

הדלקת נרות

ערב־שבת		מוצ"ש
ירושלים	17.46	19.05
תל־אביב	18.04	19.07
חיפה	17.58	19.08
באר־שבע	18.02	19.00
אילת	18.00	19.02

שבת: גני בתיים, הגבורים 3, 585671.

בתי מרקחת

ירושלים
ששי: מאיר, יפו 44, — 233592; תותנג'יאן, רובע הנוצרים, 283401.
שבת: ירושלים, יפו 212, 526512.
מוצ"ש: רפאל, הרב סורוצקין 39; אלשעב אל־ג'דידה, בתוך שער שכם, 282034.

תל־אביב
ששי: הגליל, בן יהודה 80, 223358; יאנג, יהודה הלוי 67, 612474.
שבת: צפון, יהודה המכבי 33, 449995; פינסקר, רח' פינסקר 20, 296519.
מוצ"ש: יהודה המכבי — יהודה המכבי 42, 455198; יאנג, יהודה הלוי 67, — 612474.

חיפה
ששי: הגיבורים, גבורים 28, 239573 (עד 23.00).
שבת: נוה שאנן, התיכון 37, 235530 (עד 23.00).

קריות
ששי: ניצן, רח' גמיר, ק. ים, 706680 (עד 21.00).
שבת: סביניה, הגפן 24, ק. ביאליק, 712674 (עד 21.00).

בתי־ים
ששי: בלפור, בלפור 90, 583448.
שבת: גני בתים, הגבו־רים 3, 585671.

חולון
ששי: קרית שרת, מרכז מסחרי ק. שרת, 803270.
שבת: אסותא, סוקולוב ז'בוטינסקי 4, 858197.

רמת־גן והסביבה
ששי: רמה, ז'בוטינסקי 65, ר"ג, 793483.
שבת: נגבה, רח' נגבה 38, ר"ג, 743159.

ראשון לציון
שבת: גמרניק (עממי), רוטשילד 39, 942220.

השרון
ששי: סופר פארם, מרכז מסחרי נוה אמירים (עד 17.00) הרצליה / רמת השרון.
שבת: סופר פארם מרכז מסחרי נוה אמירים (עד 17.00), הרצליה / רמת השרון; בר אילן, רח' בר אילן 29, רעננה (פינת אחוזה 124), 052־31613.

באר־שבע
ששי: הנגב, שד' יצלים 7, מרכז הדש, 37274.
שבת: הנגב, רח' קק"ל 108, 77016.

חדרה
ששי: מרכז, הנשיא ויצמן 73, 22131.
שבת: מרכז, הנשיא ויצמן 73, 22131.

נהריה
ששי: הנשיא, ויצמן 36, 23639.
שבת: גבע, שער הגיא 14, 22695.

פתח־תקוה
ששי: פישביין, חפץ חיים 6, 910541.
שבת: אסותא, ברון הירש 21, 911710.

מגן דוד אדום

ירושלים, תל־אביב, חיפה — 101; אילת — 2222; רמת־גן, בני־ברק, גבעתיים — 781111; קרית אונו, גבעת שמואל, אור יהודה והסביבה — 754142; רמלה — 054־21022; לוד — [illegible]

[illegible]

רכבת

מחיפה בת־גלים
[illegible]

מירושלים
[illegible]

מתל־אביב
[illegible]

מנהריה
[illegible]

לימודים

חינוך על־יסודי • בי״ס לאכסטרנים • בגרות • • • רדיו אלקטרוניקה • פקידות • חשבונאות • • •

מה משותף ל"גשר בר־יהודה" ל"בית התפוצות" ולדירה שלך? הבניה הקפדנית של "רסקו".

יש בארץ הרבה מבנים מרשימים המוכרים לך היטב. אתה עובר לידם פעמים רבות. בכל פעם הם מרשימים אותך יותר בגודלם, בתיכנונם ובעיצובם: גשר בר־יהודה, בית התפוצות, מלון לרום, מגדל שלום, מגדל רסקו בירושלים, מבנים בטכניון בחיפה ובאוניברסיטת באר־שבע – ואחרים. אתה יודע שהרבה מחשבה ונסיון הושקעו בבנייתם. לכן יעמוד כל אחד מהם לדורות. האם שאלת את עצמך אי פעם מי בנה אותם?

רסקו. שלמות בתכנון ובגימור עד הפרט הקטן ביותר.

זה קצת יפתיע אותך, אבל בנוסף לבניית שכונות מגורים כמו "רמת־חן", "נוה־רסקו", "מבשרת ירושלים", "עומר", "גבעת אביבים" או "רסקו על הפארק", בנתה רסקו גם מבני ציבור, גשרים ופרויקטים מסובכים אחרים. אין זה פלא: אתגרים גדולים נועדו לחברות רציניות. גם הדירה שלך היא אתגר חשוב בשביל רסקו. כי על שם טוב צריך לשמור.

עשרות אלפי לקוחות מרוצים באיזורים הטובים ביותר בארץ.

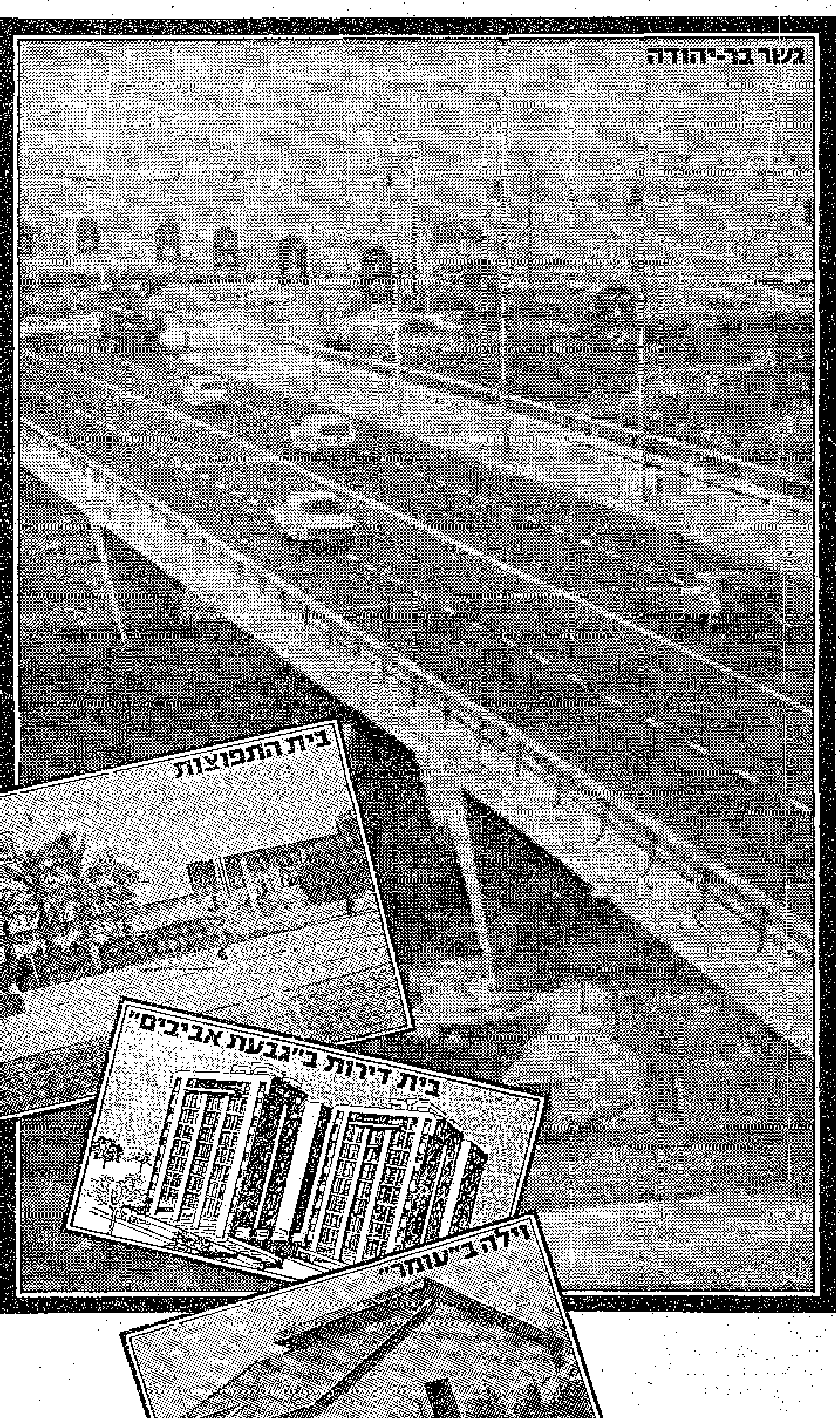
טוב לדעת שמאחורי כל דירה או בית של רסקו, עומדים ותק ונסיון של רסקו, אשר נצברו ב־45 שנה. במשך תקופה ארוכה זו בנו עשרות אלפי משפחות מאושרות את ביתן עם רסקו והביעו את שביעות רצונן מן הבחירה.

חשוב ממי אתה קונה.

לפני שאתה משקיע בדירה, בוא לראות את המבחר הבלעדי של רסקו: דירות רווחה לזוגות צעירים, דירות יוקרה בבניינים רבי־קומות, שכונות פאר, ווילות וקוטג'ים מרהיבים – בכל מקום שאתה מעלה בדעתך.
אחרי הכל, אינך קונה דירה בכל יום.

מידע נוסף במשרדנו:

"רסקו" תל־אביב, רח' הר־סיני 1,
טל. 627811, 03־627823־5.
"רסקו" חיפה, רח' הרצל 1,
טל. 04־668161.
"רסקו" באר שבע, "בית רסקו",
טל. 057־77144.
"רסקו" ירושלים, רח' שמאי 8,
טל. 02־224421.
"רסקו" אשדוד, רח' קיבוץ גלויות 24,
טל. 055־23035.

מבחר דירות ברחבי הארץ

תל־אביב
שיכון צמרת, רח' אהבת־ציון
דירות יוקרה 4 ו־5 חדרים

רמת אביב
שד' קק"ל, דירות יוקרה (כולל גגות)
3½, 4, 5 ו־5½ חדרים

רמת אביב ג'
דירות פאר 5 חדרים

גבעת אביבים
דירות יוקרה 5 חדרים ודירות גג

על פארק הירקון
דירות פאר 4½ חדרים

נתניה
שד' בן־צבי, דירות רווחה 3½ חדרים

רח' ריינס פינת דבורה, דירות יוקרה 4 חדרים + דירת גג

יהוד
שד' ויצמן, דירות רווחה 3½ ו־4 חדרים

הוד השרון
במרכז, רחוב הבנים, דירות רווחה 3 ו־4 חדרים

מגדיאל, רח' עצמאות, דירות 3 חדרים לזוגות צעירים

נס־ציונה
בלב המושבה, רח' נגבה, דירות 3 ו־3½ חדרים לזוגות צעירים

חיפה
גבעת הרקפות, רח' דרך־הים, דירות יוקרה 4½ חדרים

מה שאנן, דירות רווחה 4 חדרים ודירות 3 חדרים לזוגות צעירים

קרית מוצקין לב־הקריות, דירות יוקרה 4 ו־4½ חדרים

רח' קדיש לוז, דירות רווחה 3½ חדרים

קרית ביאליק (סביבה)
במרכז, רח' השקדים, דירות רווחה 4 חדרים

קריתים
רח' מרדכי במיר, דירות רווחה 4 חדרים

עכו
במרכז, רח' דרך־הארבעה, דירות יוקרה 3½ ו־4½ חדרים

רח' ההגנה מול הסוללה, קוטג'ים 4½ חדרים

קרית אתא
שד' בן־גוריון, דירות 3 חדרים לזוגות צעירים

טבריה
רח' הפלמ"ח, (צפייה ישירה לכנרת), דירות רווחה 3½ ו־4 חדרים

צפת
רח' הרצל, דירות רווחה 4 חדרים

ירושלים
רמות, דירות 3 חדרים לזוגות צעירים

רח' טשרניחובסקי, דירות פאר 3 ו־4 חדרים

קרית גת
קוטג'ים 4 חדרים

באר־שבע
ברובע ו', דירות רווחה 3 ו־4 חדרים

ברובע י"א, דירות רווחה 4 חדרים

במרכז אזרחי, דירות רווחה 4 חדרים ב"עומר" – וילות

מבחר חנויות בגדלים שונים במקומות הבאים: הוד השרון, יהוד, באר־שבע, קרית מוצקין, עכו, רמסים, קרית־ביאליק, צפת, קריתים

בקרוב יוחל במכירת שטחים מסחריים ומשרדים בבנין משרדים בסמוך לבית ציוני אמריקה בלב האזור המבוקש בת"א.

1980

RASSCO רסקו

רסקו. מוניטין שנבנו ב־45 שנה.

מעריב
ספרות אמנות ביקורת

על הספק שבאמצע

דברים על ש"י עגנון

מאת דב סדן

אמר הכותב: במלאות עשר שנים לפטירתו של ש"י עגנון נתקיים, מטעם האוניברסיטה העברית בירושלים, יום עיון, ונשמעו בו, בשלושה מושבים, שנמשכו למן הבוקר עד הלילה, שיעורים והרצאות ש־נתלוו להם כעין משא־ומתן של שאלות ותשובות, ובכללם הרצאתי, שענינה כשמה: הספק שבאמצע — בין „הכנסת כלה", לבין „כיסוי הדם" — הרהורים תאולוגיים.

לביאור של השם ניתן להעיר, כי תיבות־היחס („בין לבין") סורות על מה שנפל, אירע, התרחש, באמצעו של המרחק שבין הסיפור האחד והסיפור האחר, ואותו אמצע הוא הוא הספק; תיבת־התואר לקרתני על כך („תיאולוגיים") באות להגדיר את אופיים, ללמדך שלא יסתבו על האיך אלא על המה, ולא משום באמנותי המאוחרה לאמונתי המוקדמת ל־כוכב, אשר הל לי בימי נעוריי. הוא המבקר הפולני השנון קארול איז'יקובסקי בספרו המאבק על התוכן (1929), אם כי יכולתי עתה בנוח להעזר בדבריו לאמור: „הצורה — מוציאים לה עתה מוניטין של ריקלאמה כאילו התוכן היה כבר מרובה מדי. אילו, אמנם, כן היה, והיה נגלה משולר מאותו שער וקומה כלפנים: איבסן, דוסטוייבסקי, והיה כופה על העולם תוכן גדול כענין לענות בו, והיה מהפנה פמליה של מחקים חדשים, שוב לא היו מרבים כל כך בדי־בוך על צורה, ומיני מתגלות תיאוריות חדשות. הצורה היא וגטאריות, זה תחליף בעת־רעב, זה שלטונם של בריות שאין להם מה שיאמרו, והרי הם מעלים תדיר את בירת־דיבורם המזוננע: לא „מהי" כי אם „איך"".

עד כאן דבריו של איז'יקובסקי, שאפשר לדון בהם לגופם, ואפילו ליתנם ענין לש"י עגנון, שהמה והאיך שלו נחשבים כשניים שהם אחד, כמובן אם התוה היא בידנו, כי כפה עלינו תוכן גדול שלא נכפה עליו קודם.

אבל העדפת המה, שאני מעדיפו עתה, יותר משהיא כרוכה בסברתו של איז'יקובסקי ושל הסוברים כמותו, ביחוד אלה בינינו מבלי שהכירו אותו ובבלי שידעו עליו, כמו נתן אלתרמן, נתנבאו כמותו, היא קשורה במסגרת דיוננו עתה, המכוונת לבירור עולמו הרוחני של עגנון, שכמה שלא נבדוק בו אילך ואילך, לא תוכל בדיקתנו להתעלם משני הצירים המרכזיים, בין נקבע סדרם: האמונה וניגודה או חילופה; בין נקבע סדרם: הכפירה וניגודה או חילופה; ואין בידי למחות בידי מי שירצה בצמדי ניגוד אחרים, כגון: הביטחה והספק, האמון והפקפוק; אם יפה בעיניהם הוויתור על ניגודי היסוד הגדולים, והם עולים לני־גודים קטנים המשתלשלים מהם.

ב.

קודם שאומר עיקר־הרהוריי, תרשוני בחסדכם להזכיר, כי לפי שאיני בה, במסכת עגנון, בעל־מתחיל, וזה כחמישים שנה — במדויק: חמישים חסר אחת — שתרשתי והוספתי ותרשתי באותה שדה, מן הדין הוא, שפינקסי תהא מתבקרת והוזדת ומתבקרת בין על ידי עצמי ובין על ידי זולתי. ואמנם, פינקסי מתבקרת על ידי עצמי — כשנכנסתי ראשונה במערכה זו, היה לפני כינוס בכורת — ארבעת הכרכים הראשונים של כתבי עגנון, הוצאת שוקן, ובהם ספר, שכבש את מחצית היריעות של כל אותה מהדורה כולה, אלה שני כרכים של „הכנסת כלה". ובמשך השנים נוספו, כנודע, סיפורים על גבי סיפורים, ו־נכללו בכרכים שמניינם עולה פי כמה על הרביעיה התיא, וענייניהם מרובים ושונים ואף מפתיעים; והה־ערכה שיצאה ראשונה מלפני המבקר וביקורתו נ־נקבעה כדרך שנקבעה תחילה, אינה רשאית להעמיד את עצמה צופה באיצטגנינות שלה את שעתיד היה לבוא, ורואה מראשית אחרית ולקבוע את חוקי התפת־חותה, דרך השערה, מה גם דרך ודאות, שכן גם המבקר הוא כהיסטוריון, שהוא נביא־לאחור ודיו אם הוא מצליח לצפות באיצטגנינות שלו את שהיה כפי שהיה, ולראות מאחרית ראשית. וכן פינקסי מתבקרת בידי זולתי — כבר לפני חמישים שנה ידעה ביקורה עגנון תבורה של מבקרים שמנייתה מנין, והלא בינ־תיים גדל והסעיף מספר מבקריו, על מנתיתם ומס־כמיהם ומניינם ליגיון, אם לא לומר: צבא רב, ומי־היותם כמערכת שלושת דורות, הערוכים, כפי שהם ערוכים, ולא בלבד זה־לידי־זה, אלא אף, ובעיקר, זה־לאחר־זה, הרי השוני של הגילים, הגישות, האס־כולות, נותן שהם ערוכים, או, למיצער, עשויים או עלולים להיות ערוכים, זה־כנגד־זה. הדרכה של מערכה זאת וכזאת היא, דרך התקיפה וההגנה, ובהיכתב תולדות ביקורת עגנון, כדרך ששירטטה זעיר־שם זעיר־שם ונוגה בה גם היום, בהרצאה של יהודית צוניק, הוא הפרשה פרושה, ביחוד משתכלול לא בלבד את הדיבור שבתקיפה אלא אף את השתיקה שבהגנה.

ואם תשאלו לטעמה של השתיקה, אבחר ברי־שותכם לשמשכם בחינת בדידי הווה עובדא — כמותי, סופר שנתרבו לכתוב על בני אומנותו, ובני־אומנותו הירבו לכתוב עליו, נתרעמה בי, לא במעט, הרגי־שות כלפי הטענות המכוונות, אם במגולה אם במכו־סה, אליי או כנגדי, מה גם שמטבע־בריאתי אין דרכי להתרגש ביותר, ופעמים הרבה אני נוהג שתיקה־דלא־כהודאה־דמיא, ויש שמזלי גורם, ומלאכתי נע־שית בידי אחר. כך, למשל, אירעני זה מקרוב, בבוא רינה לי, ובנופרה „המסע אל רגע החסד" (1978) ובו גם עיונים ביצירתו של ש"י עגנון הבאים, כדבריה, להצילו מידי מי שעשהו טראגיקן וניהיליסטן, והיא תולה את העלבון הזה גם בי, עבדכם, ביחוד בפרק מועט, ששמו מכריז עליו: „קרוב חוקר אצל עצמו — דב סדן", וכראיה לה שלושה בדלי ציטטה משלי; וצד שאני מתהדר, אם אענה או אחריש, בא משה פלאי (מטובי החוקרים שבנו, ביחוד של ראשית ההשכלה) ומוכיח בעליל („הדואר" ט"ו טבת תש"ם), כי לא קראתני; שאילו קראתני נתחוור לה, כי איפכא מסתברא, שכתבתי, כי פנרגי מתובכת, שהייתי אולי ברתם לה בעצמי, כי אף שוודאי לי, שאין שום איש ואשה ואפילו הם ההפכים באותה הרה שאני מהפך בה, חייבים לקרוא שורה אחת משלי, הרי ספק בעיני, אם ההיתר הזה הוא גם היתר לפסוק פסוקם על מה שכתבתי. ועוד זאת: מאז עמדי על דעתי נלחמתי בי עצמי ובזולתי על ההיתר לדרוש מתוך סופר וספר ועל האיסור לדרוש לתוכם, עד כמה ש־ידיעותי וידיעתי עמדו לי בכך. והנה סניגורי לא הסתפק במה שדחה את תלונתה של רינה לי עליי, מתוך שהצביע על ידיעתי רבת השנים להוכיח את דרכו של ש"י עגנון אל הכוליות היהודיות ולתוכה ובתוכה, ולהראות שוצם יכולתו לתפוס אותה, על מרבית שורשיה וענפיה, אלא ראה להרמיז על סירובי להכיר במרכזיותו של ספר המעשים, וכדומה; ואינם קביעת המרכזיות הזאת יותר משנראתה לי כורח ההע־רכת של המבוקר, נראתה לי צורך ההזדהות של המבקר, באופן שתהנת המעבר של הסופר הותזקת כאם דרכים, ואף זאת עשה סניגורי, שהזכיר נסוי טירחתי אחרונה להעמיד כגולת כותרתו של המספר את שלושת ספריו האחרונים, ההיפר־פרסונליים („עיר ומלואה", „קורות בתינו" „ספר סופר וסיפורו"). ועוד ידובר בזה.

ג.

רצוני [?] עתה להוסיף מה על אותה סניגוריה עליי, אתיר את עצמי, ברשותכם, לתחילתי ממש — אל ראשון מאמריי על עגנון, בכוך להקת מאמריי עליו, הכלולים גם בספריי המיוחדים עליו, גם בפזו־רי ע"א. בזו עדיין על כינוסם, ומעשה שהיה כך היה — שמעתי, כי עגנון כינס ארבעה כרכי סיפוריו, והתאוויתי לקראם. אולם כמותי אז, אברך הולך בטל־מדעת, לא היה בידי כדי קניינם, והיטיב עמדי ר' מיכל רבינוביץ, בעל „דרום", והשאילם לי, לאמור: אבל, למען השם, הם נתונים־נתונים לך לשבוע ימים בלבד, כי קשה עליי פרידתם. קראתים, איפוא, בנשימה אחת ובגודל התפעמות, והסמכתי לה לקרי־את כתיבה, ושלחתי את דבריי, שקראתים: עם ארבעת הכרכים, לב. כצנלסון, ושמח בהם ועשאם פתיחה למוסף, שהכפילו לשם כך, ושינה שם מאמרי וקראו: לחקר עגנון, ואילו השם שבררתי אני, עשה כותרת כוללת, כדרכי במסה, שאני משנה בה כל שינוי, בשובי לפרסמה, נהגתי גם במסה זו, גם אם ממרחק הימים, וודאי לי, שאם אשוב לכתוב על ארבעת הכרכים, וביחוד על „הכנסת כלה", מה גם שהמספר נתן לה, כנודע, פנים אחרות, לא יהיו כדבריי אז, אך הצד השווה בין אז ועתה, הוא שמירה מידת הענווה המתחייבת שבהערכת המספר והמסופר בכורתו של הנערך, ותחית מידת הזהירות האסורה שבהערכת המספר והמסופר כדרכו של המעריך. וודאי כי שמחתי לשמוע מפי המרצים ביום העיון הזה, שהם נסמכים על דבריי, אלא שהייתי מעדיף, אילולא הכ־תייעו לגביי בלשון: אומר, כותב, ומחליפים אותו בלשון: אמר, כתב, שכן יפה זהירות.

אבל לפי שמן התהילה היא, שלא להזהר יותר מדי, לא אעלים כי לעניין „הכנסת כלה" במהדורה קמאה, ואפילו במהדורה בתראה, לא נשתנה מרכז־ראייתי, ועיקרו בהבדלה שבין היוצר ויצירתו, כלומר: בין המספר לבין ר' יודל בטלן, שאפילו למדתי לימים, מתוך ההתבוננות, כי כמה וכמה ממידותיו והתכונותיו של המספר משוקעים בו במסופר, הרי הוא יוצרה של הדמות והיא יצירתו, והיא דמות, שמגולמת בה התמימות המוחלטה של אדם מישראל, הבוטח עד קצה באלוהיו והדבוק עד קצה בתורתו. אך אין הזיקה, ואפילו הקישור שבמותו, כבמידות שבין היוצר ליצירתו, בחינת מתוך שידעתיו הייתיו או בשינוי נוסח: מתוך שהייתיו — ידעתיו, שהרי בתכליתו של דבר אין הם שניים שהם אחד, ושני סימנים מכריעים לכך.

ד.

סימן ראשון: המספר: אף שהקפיד ב„הכנסת כלה" על אישורה של המהימנות ההיסטורית, והושב אפשרותה של ההוות במסיבות הימים, שהוא זרע זרעה לתוכן והצמיחה מתוכו, הדיקדק מבחינת התאריכים, באופן שהם ניתנים, בסיפור־המסגרת לקביעה מדויי־קת, הרי בברור איתה בשעה־לא־שעה, היא שעת־בינתיים, אמיתית או מדומה, בקורות־ישראל, בגלי־לות ההם, כשפורענות השבתאות המאוחרת, הפראנ־קיסטית, עברה ובטלה, ואך שיעור מדולדל (חצי זיבובנית בצום החמישי) כמעלה זכרה, שאף הוא כאילו נשתקע ואיננו, ואילו תנועת ההשכלה בקירות המסורת עודה רחוקה, אם במעט אם בהרבה, ואף בריה קטנה ומגוחכת כמבעירתה, והתסידות בלבד חו־גגת את תגה, אמת, זעזוע קל של בדיקה עלול למוטט איזו בנין ותיאומו, ואמנם די בהבלטת החידוקים האנכרוניסטיים במהדורה קמאה, כל שכן במהדורה בתראה, המלאה מהם, כדי לעמוד על אותה מלאכת התמיקה, ובמוזמן נביא את פרטי הראיות לכך.

סימן אחרון: הודאות האמונית עשויה כאן כ־אופן, שהתשגחה העליונה מלמעלה והביטחה ההליטה בת מלמטה הן כחטיבה אחת, מלוכדה והרמטית, כגג הנה, מלוא הפיפתו, על שניהם, על המסופר והמספר, על המתואר ומתאר. אבל לעניין המספר המתאר, הרי ידענו מסיפוריו האחרים, כי מהם אמנם מאחרים יותר אך לא רחוקים ביותר, שאותו גג מתפרם והולך, והנפשות היודעות את פרימתו ואף שמיטתו, אף הם יצירי המספר, והן נפשות רבות ושונות, מהן ניצבות בתוקפה כהן הליות ברפיון, כפי שמצינו כאן בסי־פוריו הקטנים, ביחוד בספר־המעשים ודומיו בניבויי־הצדדים ישרטוטי־תעראי, ומכאן בסיפוריו הגדולים, כגון „אורח נטה ללון" ודומיו במסות־המרבז ועלילות הקבע. ובמכוון הזכרתי את „אורח נטה ללון", שהוא לגודל השיעור והיקפו כישנה ל„הכנסת כלה", והצד הדומה שבהם הוא מזה קירבת המקום, שהרי העלילה מתרחשת, פה ושם, באותם הגלילות עצמם; ומזה מרחק־הזמן, שאינו דומה דור הנטוע בעולם הבנוי ומבונה מבית ומחוץ כדור המפרפר בעולם מפורד ומתפורר מבית ומחוץ, גם אם (או באמר: ביחוד אם) הוא, מבחינה היסטוריה־גיאוגרפית מצוי באותו חלל עצמו. וכבר הזכרתי, כי ר' אליעזר מאיר ליפ־שיץ, כשמעו, כי עגנון יוצא לתור בקהילות גליציה, הזהיר אותו, לאמור: בוטשאטש תחריב לך את בעט־שוטש. אבל דומה, כי אותה הגדרה צריכה בדיקה, בשם שצריכה לה הגדרה אחרת, שיצאה מלפני ברוך קורצווייל, ונתרווחה הרבה, הלא היא הגדרת השיבה המאותרת וסכנתה, והצד השווה ושבשתי ההגדרות האלה טעות, ואפילו בחינת לא היו דברים מעולם — תשיבה המאוחרת של הסופר בשנות העמידה כמותה כישיבה המוקדמת שלו בשנות הנעורים לא היו בתוך חומה בצורה ומבוצרת, אשר תתלונן בה נפש בצורה ומבוצרת, אלא בתוך חומה פרוצה ומפורצת, אשר תתלונן בה נפש חציה חסומה וחציה מפורצת, ומתוך זו וזו נישאת הכמיהה למה שהיה ואיך שהיה, והרי דיה סקירה במה שהמספר שר וסיפר בימי ישיבתו המוקדמת בעירו ללמדך, כי בוטשאטש הרסה את בעטשוטש, עוד בימי ה„יועקצר" ו„המצפה" ו„העת" וה„טאגבלאט", וממנה מילט עצמו בזה, ש"י טשאטש־קס, ליפו של שמחת בן־ציון ולתל־אביב של י.ח. ברנר, וכשם שפירסם, בחסותו של זה, את „עגונות", כך פירסם, בחסותו של זה, את „והיה העקוב למישור" כבנות אגדה מציאות שהיתה.

ה.

השאלה, אם יסודה ומוסדה של אותה מציאות די להם במה שהיו או אפשר לתם שיהיו לו — היא שאלה, ופעמים, ואפילו במכריע, השאלה, ואמנם, סומכו ותוכנו של המספר, הוא ר' אליעזר מאיר ליפשיץ, נועז לא בלבד להאמין באותה אפשרות, אלא אף לנסות להעמידה, בתוך המערך של הדור וסביביו, כמציאות רוחנית וחזוקית, ובתוככי ירושלים, וכממילא שאל גם לאפשרות חידושו של אותו יסוד וכוסד, וכממילא־וממילא שאל לאפשרות בנייתה של אותה אגדה ולטיב בנאה, ותשובתו היא ברוח תגנתה, שהגדרתיה כבירכה מיוחדת של אגדת חוני המעגל, ש־נתקיימה בעצם ימינו, ולא על פני אורך של שבעים שנה, אלא על פני אורך של כמאתיים שנה, שהמספר כביכול ישן בהם ולא חש במשבר ובשסע ובניתוק, שהיו בינתיים, והתקיצו היה כפי שהיה קודם שנתו, והיא כממשיך המציאות שהיתה.

הנחה זו היתה, בעצם, סלע־המחלוקת שבינינו, שאני ראיתי את המספר ער ומתבונן במה שהוות, בהיות מספרי הדור, אם ברדיצ'בסקי אם ברנר, וכבר סיפרתי כי עם פירסום בכור־מאמריי הנזכר, אמר לי ראי"מ ליפשיץ, בעיקוב של תוכחת ושנינה: כל הר כותבים על עגנון גונבים מליפשיץ, ואף אתה גנבת ממנו, אלא שהתחכמת ואמרת את ההיפך.

ודומה, כי אותו ההיפך הוא־הוא האמת, ודעתי היא עתה כסברה המקובלת, ואדרבה לרבים מבין המבקרים האחרונים, האירוניקן שבעגנון עיקר והנ־וסטלגיקן כטפילה לו, מבלי שיהושו, כי כמותם כרבים מבין המבקרים הראשונים, שסדרם היה הפוך, נוהגים כך לפי צרכם שלהם עצמם. ואם לראות את ראי"מ ליפשיץ כמופת לראשונים, לא ייפלא, כי כבש את המשך כתיבתו על המספר, גם אם לא כבש את המשך דיבורו עליו, וניצלו הימנו אנקדוטה אחת ואחרת, כגון שעם פירסום „פת שלימה", אמר לו לעגנון: בעצם הוצרכתי לקרוא אותך לדו־קרב, זמ־היותך צעיר ממני, היית נוצחני, אך מה ערך לנצחונו צעיר שגבר על זקן צולע. אבל אם ברצינות — הרי אפילו אותך ייב שיטין שהתבטית להוסיף למפתו, ב־כללו אותה במגילת ספר, לא הוסיף. ולעניים נמצא לו כמשיך, הוא מעולם שלכנר, שתידש, בדרך אחרת ומקורית, עיקר־הנחתו היא הנחת התשתית היראית, שנשמרה בו, במספר הזה, בשלימות, בצד שלא נשמרה, אלא במקוטע, ולרוב במהרס, בסופרים בני דורו, באופן שזכה משום־מה כנס שלא זכו בו משום־מה אחרים. הדגשתי את ענין ההבחנה של אותה זכייה ותילופה בלשון: משום־מה, שאיני יודע, על שום־מה אותה תשתית לא עמדה לו למספר בכל יצירתו, כדרך שעמדה, למשל, לר' זאב יעבץ, ואף לא ברובה, וניסיתי לעורר על הופעה מיוחדת בקו־הגבול בין מלכויות־אדום, במזרחה של אירופה, הוא תחומה של גליציה, שנתייחדה, בדורו של המספר, בקבוצת סופ־רים עברים, שתמשכם ואחריתם בארצנו, וייחוסם בעמידת־כסל, שהיו נטועים גם באורחא דמהימנותא גם בקרקע המודרנה, כשאין תחושת הניגודים מגעת לאימת הסתירה, כדי פיצוצם; היא החבורה, שאתה מוצא בה את ראי"ם ליפשיץ והבי בנימין; את רש"י עגנון ור' מרדכי בן־יחזקאל; את ר' יוסף זליגר ור' אריה טאוסיג; את ראי"ש ברויר ור' חנוך ילין; וביום העיון על ספרו של דוד כנעני על העליה השניה העובדת ויחסה לדת ולמסורת, ניסיתי לייחד, על אותה החבורה, את הדיבור (וראה בספרי „ארחות ושבילים", כרך ב', עמ' 70—99). ועוד אקווה לחזור לכך.

ו.

אבל אלה וכאלה אין בהם כדי לסתור את העובדה, כי לפנינו אדוני כוליותה הטיפולוגית והכרקטרו־לוגית של ציבורי ישראל ויחידיהם במעגל הדורות האחרונים, על משברם ושברם, ואין אדנית כנאה נקנית מלבר אלא מלגו, ונמצא כי לא בלבד האורח שנטה ללון לפני הדורות רחוקים, כדמות ר' יודל, ש־ניטלטל בכמה וכמה קהילות וישובים למן ברוד עד ראשקו, וקלט סיפורים מכמה דורות שלפניו, אלא אף האורח שנטה ללון בדור קרוב, כדמות המספר, שבא לשעה קצרה לעיר־ילדותו, נתצבו, איש איש ועולמו, משיתי בוראם עצמו וסביביו. ודאי גלגולה של הנפש הראשה והרחוקה שלפני דורות בנפש הראשה והקרו־בת שבדור, והחלפת ליצותיו ומלונותיו של זה בלינותיו של זה, איננה מקרה, כשם שגלגולו של ר' יודל ב„הכנסת כלה", על עולמו הרחוק והשלם, בנכדו יצחק קומר, ב„תמול שלשום", על עולמו הקרוב והמפורד, אינו מקרה. אבל עצם הגלגולים וההחלפות אומרות דרשוני. ועד שהבחין שהמספר השאיל מתכונותיו לר' יודל, ב„הכנסת כלה" הבחין בכך גם בנכדו ב„תמול שלשום", כשם שהבחין בסיפור הגדול שבאמצע, ב„אורח נטה

(המשך בעמ' 38)

ש"י עגנון, צייר דוד לוין (C)

פרסטיטוציה

מאת משה דור

אברהם שלונסקי המנוח היה נוהג להתבדח על הפרסים הספרותיים שלנו ולכנות כל מה שכרוך בהם בשם „פרסטיטוציה". במרוצת השנים שחלפו למן מותו לא נשתנה שום דבר מהותי בנדון. מספרים על בעלי־מחבר שאפילו טרחו בהרכבת חבר־השופטים על־מנת שנוצת־הנצר הקסומה לא תרחף מתוך אצ־בעותיהם, ואם אירעה תקלה כלשהי ברגע המכריע — לא אשמתם היא. זהו, כמובן, מקרה נדיר. בדרך כלל הסידורים המוקדמים עוזרים.

נער הייתי וגם הגעתי לגיל־העמידה, המעשיות ששמעתי על פרסים ספרותיים בארצנו יש בהם כדי למלא תרמיל. אנחנו חבורה קטנה, צפופה, מרפק מתחכך במרפק. קשה לשמור סוד בחבורת שכזאת. לעתים קרובות אתה יודע מראש מי יזכה בפרס פלוני או אלמוני. לעתים לא־פחות קרובות אתה יודע את הטעמים למתן הפרס לפלוני או אלמוני. לא תמיד הנימוקים הם אסתטיים. החיים האנושיים יש להם חוקיות מסויימת. המפריסים והמופרסים מתחלפים בסדר פחות או יותר קבוע, מכירים זה את זה, נפגשים זה עם זה, חייבים זה לזה.

מדוע מתאוות כל־כך הסופר לקבל פרס על חיבוריו? מסופקני, אם בארצנו הדבר עשוי לסייע באופן ממשי למכירת הספר. אבל ת כ ב ו ד — זה עניין אחר. סופר משתוקק שיכבדוהו, דווקא בקרב ציבור שבמעמקי־נפשו מזלזל בסופרים, אף כי למראית־עין עודו דבק בנורמות הישנות, הנורמות של „עם הספר". וכמובן, הסופר, כמו בני־אדם אחרים, ואולי גם יותר מהם, איננו נקי מרגשות קנאה, יש לו שאיפות, הוא מבקש תשומת־לב. הזוהר קצר־הימים שירפרף על שערו (או קרחתו) בהינתן לו הפרס: הלא דבר הוא.

כדי להשיג את התהילה, ואפילו היא נשכחת במהרה מלב, צריך להיות בעל אופי יצוק מברזל כדי לעמוד בפיתויים ולברור באמצעים, לדלג על המהמורות „ההסדרים ההדדיים" ולא ליפול בפח ה„פרוס לי ואפרוס לך". הרות, אמר מי שאמר, נחושה, אך הבשר רפה. ומה לעשות כאשר גם הרוח איננה רקועת־פלדה?

*

באחרונה נפל לידי גליון של „לה מונד" הפאריסי. כמדומני, היה זה סמוך לאיזה פרס ספרותי חשוב שניתן בצרפת למי שניתן: גם על הפרסים הצרפתיים מהלכים סיפורים „יפים". והנה, במאמר שראה אור באותו גליון של „לה מונד", החשוב והמכובד בעתוני צרפת, מצאתי לכך אישור. ברנאר קלאוול, שזכה בשנת 1963 בפרס גונקור, הצטרף לחבר־השופטים של ה־פרס המהולל ב־1971. לא־מכבר פרש מן השיפוט „כדי לקיים את חירותי" ומפני ש„אינני קורא הכל". קלאוול קבע, כי בעטים הסיכויים שפרס גונקור יוענק לספר שלא פורסם על־ידי הוצאת „גראסה" או „גאלימאר" או „לה סאיי", במאמרו הוא מסביר מדוע.

אין טעם לקיכנס לעובי־הקורה, די אם נאמר, כי רק שלושה מו"לים מיוצגים בין השופטים — שלושה מתוך כשלושים המפרסמים רומאנים. זאת אומרת, להוציא שני חריגים, הסופרים הנמנים עם חבר־השופטים מפרסמים את יצירותיהם רק אצל שלושת המו"לים הללו. משום כך הסיכויים, שמי שאינני מפרסם את ספריו מטעם בתי־ההוצאה הללו יקבל את הפרס, קלושים ביותר.

„זהו, אומר קלאוול, „הזיון צרפתי טיפוסי", הוא איננו יודע כיצד לעקור אותו מן השורש, ומפני ש„אינני טלית שכולה תכלת, ויש לי חולשות משלי, הרי משום שאני חושש מפני החולשות הללו, מצאתי לנכון להתפטר".

צורת־שיפוט כזאת יש לה, באמת, ייחוד צרפתי. אבל הטיעונים של ברנאר קלאוול כוחם יפה לכל מקום ומקום: מי שאיננו טלית שכולה תכלת, ויש לו חולשות־אנוש, והוא ירא מפני החולשות הללו, אולי כדאי שלא יישב בחבר־שופטים המעניק פרסים ספרותיים.

אכן, קלאוול מספר שמעולם לא נהנה מפירסום כה גדול כמו במשך הזמן שנמנה עם חבר־השופטים של פרס גונקור. טובות־ההנאה שקיבל כללו, בין השאר, את היכולת לכתוב כל זבל שיעלה בדעתו ולהיות מובטח במו"ל שיוציא זבל זה לאור, ובמבקר שיגמור עליו את ההלל. „אני סבור שהדבר מעורר גועל". עכשיו, שאיננו עוד שופט, „יהסיי עם ידידיי הסופרים הם יותר גלויים, מה שמשביע את מורת־רוחי ממשחקי־כוח". ולמען מצב נפשי והכרתי שכזה הוא מוכן להסתכן בכך, שאולי לא יהיה לו פעם קהל קוראים והוא ייאלץ לזחול עלימנת להתפרנס.

„זה, וההבטחות להצביע בעד", מסיים קלאוול את דבריו, „זה באמת משאיט כשסופרים מעורבים בדבר. זה מכאיב ויש בו כדי להרוס אדם. ראיתי אנשים שלא יכלו להאמין למישמע אוזניהם כששידרו התוצאות ברדיו. ראיתי מכתבים שכתבו. אילו כתבתי אני מכתב כזה, הייתי מתבייש בו עד סוף ימיי".

*

כל מי שיושב בתוך עמו לא יתקשה להאזין לצלילים פאמיליאריים, הבוקעים מן המלים הללו. טבע הסופר — כדברי ר' בנימין ז"ל — הוא היותר גבוה בין הבריות. האם זו מציאות־חיים? אם כן, הבריה נתונה בידי מי שעדיין נתנה מחופש־בהירה: לשבשך, בתנאת או בסלידה, במים העכורים, או להתרחק מהם. אפילו אצלנו אפשר, לפי שעה, להיות קצת איסטניס.

„לא נכון יהיה לומר שכסף עובר מתחת לשולחן", כותב ברנאר קלאוול על חוויותיו השיפוטיות, „אבל הכל נעשה חשוד".

אויה, כמה זה מוכר, אבוי, כמה זה ידוע.

השינוי

מדע בדיוני

פול אנדרסון: גלימוח; מאנגלית: אלכס המל; הוצאת מועדון קוראי מעריב, זמורה ביתן מודן; 185 עמ'.

בוקר אחד, ללא אזהרה מוקדמת, התחולל שינוי אדיר בחיים על פני כוכב־הלכת הקרוי ארץ: בעלי החיים מגלים יכולת חשיבה אנושית, ילדים בני שבע מביעים מעצמם תיאוריות בפיסיקה גרעינית, ומנת המישכל של מבוגרים מוכפלת פי חמישה. תוך פרק זמן קצר קורס כל המיבנה החברתי הקודם, מדינות חדלות לתפקד על פי הדגם המיושן, הרעיים נטשות מיושביהן, והמדענים מרקיעים שחקים בחלליות העוברות את מהירות האור.

כל זה מתרחש מסיבות פיסיקליות גרידא: כדור הארץ, יחד עם מערכת השמש, יוצא מ„שדה עיכוב" אלקטרו־מגנטי, וההשפעה של המצב החדש על המוח — ולא רק על המוח האנושי — מאיצה תהליכי חשיבה ומוגיקה את האנושות אלפי שנים קדימה.

ספרו של פול אנדרסון, מן המפורסמים בסופרי המדע הבדיוני, התפרסם ב־1950, ומאז היה לספר קלאסי בסוגו. המוטאציה החלה בחיים על פני כדור הארץ מתוארת כאן על הבטיה הרבים — החברתיים, המדעיים, ובעיקר האנושיים — ביכולת סיפורית מצוינת ותוך רקימת עלילה מהימנה ומרתקת.

סיפורת

העקרבים והיונה

אריה קרישק: עושה שלום; הוצאת כתר; 257 עמ'.

בתיאור סמלי של זוג עקרבים, הנתונים במחול מוות נורא, פותח המחבר הצעיר, אריה קרישק, את הרומן החדש שלו, רומן מתח פוליטי, שעלילתו נגללת על רקע עשיית השלום בין ישראל למצרים.

משולבים כאן סוכן ישראלי ותיק, מתוך אישלקי, קצין מצרי ורופאה גרמניה. האנשים הקטנים שמאחורי הקלעים, שבלעדיהם, כמו שכתב כבר ברכט, לא היו נבנות הפירמידות, ולא היו נערכות המלחמות. גם לא היה נכרת השלום, כפי שמוכיח הרומן שלפנינו.

אריה קרישק, בן ה־28, פירסם כבר שני ספרים, אחד מהם רומן בשם „שומר אמונים". ספרו החדש, רומן מתח פוליטי, במנה עם ז'אנר, הוכה להצלחה גדולה בחו"ל, אך בארץ אינו שכיח.

כלכלה

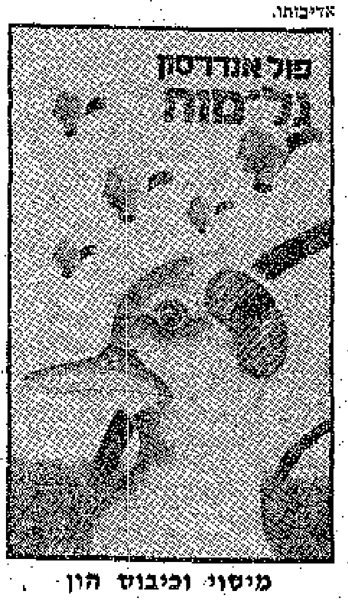
מדריך לכל־אדם

בנג'מין צוקר: איך להשקיע באבני־חן; הוצאת סדן; 88 עמ'.

כותרת המשנה של הספר היא: „מדריך לכל אדם לקניית יהלומים, אבני אודם, ספיר וברקת", קצת אירוני הייתי אומר. מכל מקום, מי שיש בידיו 20 אלף דולר ואינו יודע מה לעשות בהם, ימצא כאן הדרכה מבוררת כיצד לבנות „תיק השקעות" הכולל מיגוון של אבני חן. מי שמתלבט בעטיים של סכומים גדולים יותר, 150 אלף דולר נאמר, יוכל (או בעצם, יכול היה לפני שנה) לרכוש בהם יהלום נעדר פגם בן 3 קאראט, לא פחות!

בנג'מין צוקר, בוגר הארווארד, גמולוג מוסמך, מדריך כאן „כל אדם" איך להתחיל בפעילות מרתקת זו „ההון לא גלוי", ולפתח את תיק אבני החן שלו, „עד שיגיע ערכו לעשרות אלפי דולרים", כדבריו.

את אוסף אבני החן של מר צוקר יוכל הצופה הסקרן לראות במוזיאון למדעי הטבע של העיר ניו־יורק, לו השאילם המחבר כאדיבותו.

מיסוי וכיבוש הון

בן־עמי צוקרמן ועמיקם לביא: מערכת המיסוי על ניירות ערך ושוק ההון בישראל; בהוצאת צ'ריקובר, המכון לחקר עסקים בישראל, אוניברסיטת ת"א

כל־אדם, אם לשאול ביטוי מן הספר הקודם, לפחות כל־אדם בישראל, הוא משקיע (בעבר או בעתיד) בניירות ערך. מעניין כמה מאותם משקיעים יודעים מה מקיפה ומסועפת מערכת המיסוי על ניירות הערך ועל שוק ההון בישראל.

בן עמי צוקרמן ועמיקם לביא, מאוניברסיטת ת"א, ערכו בתחום מסובך זה מחקר, המוקדש לכלכלנים, משפטנים ורואי חשבון, ובו הם עומדים על נושאים מגוונים כמו מסגרת שוק ההון בישראל, דיני מיסוי חברה ובעליה, מיסוי של הפרשי הצמדה, מיסוי של ניירות ערך זרים, ואפילו: „כיבוס אגרות". כן יש דבר כזה, ואפילו חוק מ־1974 המעמיד מחסומים על דרך הכיבוס, אף כי נותרו אפשרויות כיבוס לאחר התיקון בחוק. הקורא תמה, ודאי, מה אותו „כיבוס"; ובכן, זו עיסקה בניירות ערך בין סקטורים שונים שביסודה הכוונה להימנע מתשלום מס.

מי אמר שלכסף אין ריח? גם אם יש, אפשר לכבס אותו.

יצוא עכשיו

יצוא ישראלי לשוק המשותף, בהוצאת מכון היצוא הישראלי ובנק לאומי לישראל / 442 עמודים.

אוגדן שימושי ליצואנים הישראליים המייצאים לאירופה. נסקרים בו נושאים כמו: בעיות ביחסי ישראל והקהילה האירופית; ההסכם המלא בין ישראל ל„שוק המשותף"; ציונרות להפצת סחורות המסווגים לפי ארצות ולפי ענפים; דרכי הובלה וסדדיה, תקנים וסימונים; היבטים פיננסיים ומשפטיים בסחר עם ארצות השוק.

מוציאי האוגדן מבטיחים לפרסם, בכל פעם שיידרש, עדכונים למידע הכלול בו.

ציון ראשון

מאת חיים נגיד

קורות יהודי לוב

היסטוריה

רנצו דה פליצ'ה: יהודים בארץ ערבית; תרגם מאיטלקית: מנחם עמנואל הרטום; הביא לבית הדפוס: גורדון לב־ארי; הוצאת ספרית מעריב, המחלקה לקהילות ספרדיות של ההסתדרות הציונית העולמית, הקונגרס היהודי העולמי, המרכז התרבותי של יהודי לוב בישראל; 336 עמ'.

תולדות יהודי לוב במאה הקודמת ובתקופתנו (בין 1835 ל־1970) מתוארים כאן על חילופיהם, בין המשטר הקולוניאליסטי, הלאומנות הערבית והפעילות הציונית.

החלק הגדול של מה שהיתה יהדות לוב חי במדינת ישראל, אך מה מעט יודעים אנו על עברה של קהילה רבת עלילות זו, או על מה שנותר ממנה היום בלוב? הנותר היום מועט מאוד: על אף הצהרותיו של קדאפי, שקרא ליהודי לוב לשוב לארצם, נהפכו בתי כנסת למסגדים ובית הקברות המרכזי בטריפולי נחרב, כדי לבנות במקומו מחסן לנמל ולסלול עליו כביש.

משום כך כה חשוב להציב יד היסטוריוגראפית לקהילה יהודית רבת מצוקה ורבת מפעלים זאת. פרופ' רנצו דה פליצ'ה, מאוניברסיטת רומא, עשה זאת במיטב הדקדקנות המדעית אך גם בסגנון כתיבה המובן גם לקורא שאינו איש מקצוע. הוא מספר כאן בין השאר על שנות המלחמה, בהן סבלו היהודים מוראות־הגזע הפשיסטיות, ועל ההידרדרות שחלה במצבם בימי מלחמת ששת הימים, כאשר היו קרבנות למעשי פרעות חסרי רסן, וכמובן על יציאתם החפוזה בעקבותיהם: בפרק זמן של פחות מחודש ימים יצאו מלוב כל יהודיה, להוציא כמאה יהודים שהעדיפו להישאר בבתיהם.

כחמש שנים עמל המחבר על מחקרו, המבוסס על תעודות ממקורות רבים — מאיטליה, מצרפת, מאנגליה, מישראל ואף מלוב עצמה. אך לא רק השקידה המדעית ראויה להערכה, אלא כמדומה גם המסר העולה מן הספר. אחרי הכל, לא מבוטל הוא הדמיון בין תולדות היהודים מארצות ערב בדור זה של התלהטות הלאומנות הערבית הקיצונית.

ארץ־ישראל

לוח שנה מפורח

משה ידעיה (עורך): במערבו של הגליל, קובץ בוטאני; הוצאת החוג האזורי לידיעת הארץ של המועצות סולם צור וגעתון; 200 עמ'.

מיבחר מאמרים מהנה ומאלף על חבל ארץ שלא רבים, יחסית, נוהגים לפקוד אותו. מערבו של הגליל מתואר כאן במאמריהם של מומחים בתחומיהם, ובמיגוון מעורר עניין רב.

כך, למשל, כותב אליעזר עמיר, איש יחיעם, כיצד אפשר לערוך לוח שנה מפורח על פי פרחים הפורחים בחבל ארץ זה; מאיר יוסטוס מקדיש מאמר לעצי שיקמה בנהריה; חנן לב משתף את הקוראים בתצפיותיו בחורש טבעי; אורה הורוביץ, יעקב גליל ומיכאל שטיין מספרים על מיצא השיקמה במזרח התיכון; יגאל סלע עוקב אחר שינויים בהרכב הצומח בשמורת הטבע על יד לימן, ואילו אכנון קיין סוקר במאמר רב עניין את פולקלור הצמחים. עד כה לא הוזכרו אלא חלק מן הנושאים בספר רב עניין זה.

לוח ארצנו

אברהם משה לונץ (עורך): לוח ארץ ישראל; מיבחר מאמרים; א'; הוצאת אריאל; 182 עמ'.

אברהם משה לונץ היה אבי אבות חוקרים של ארץ ישראל, ואחד ממפעליו החשובים ביותר — „לוח ארץ ישראל" — הוא המוגש עתה לפנינו. לונץ שקד במשך שנים לאסוף תעודות ומקורות לחקירת הארץ, דברי ימיה וישובה, חיי התושבים ומנהגים, וכל זה — בבדידות ובדוחק חומרי.

ה„לוחות" ראו אור בין השנים 1895—1916, ב־21 כרכים, והיוו יסוד ראשון לספרות ארץ־ישראל המיועדת לציבור רחב. נכללו בהם גם חומר ספרותי, ידיעות שימושיות ואף מודעות, שערכן כמקור להכרת התקופה רב.

עתה קם אלי שילר, בעל הוצאת „אריאל" המצויינת, וליקט מיבחר מתוך ה„לוחות". לחוקרי ארץ־ישראל ולמתעניינים בקדמוניות יהיה הספר בבחינת אוצר של ממש. שכן, רוכז כאן חומר מתחומים מגוונים — גיאוגרפיה, היסטוריה, עדות ומיעוטים, פולקלור ואגדות, ובעיקר מידע עשיר על ירושלים וסביבותיה.

ספרי־עזר

מנת מישכל

ויקטור סרבריאקוף וד"ר סטיבן לנגר: מהי מנת המישכל של ילדך; מאנגלית: יעל לוין; הוצאת אור־עם; 130 עמ'.

הדרכה, מלווה הדגמות, במדידת מנת המישכל של הילד. הורים המבקשים לקבוע אם ילדם גאון, או לא, יוכלו לעשות זאת בעזרת המבחנים שבספר. לי כשלעצמי, נראה שלא רצוי שחובבים יעסקו בכך.

מלחמה־קטנה גדולה

צבא

זאב לקוויר: גרילה; תרגם מאנגלית: אריה חשביה; הוצאת מערכות; צה"ל, משרד הבטחון, ההוצאה לאור; 330 עמ'.

אלפי מאמרים ומאות ספרים נכתבו בשלושים השנים האחרונות על לוחמת הגרילה. ואין פלא בכך, דרך לחימה זו היתה לשכיחה ביותר, למרבה הצער, בתקופה שלאחר מלחמת העולם השניה: איטליה ואי"י, עירק והפיליפינים, בורמה ואינדונסיה, מוזמביק וונסואלה, ומי לא, נקלעו לסחרחורת הלוחמה הקטנה, העממית, הלא סדירה ולא מקובלת, אך הגדולה כל־כך, שלא להזכיר את מלחמות הגרילה הרבות המתחוללות בימינו, בארץ וכצ'אד, בצימאן ובאירלנד, בארגנטינה ובקולומביה. ברשימה בת שלושה עמודים הנספחת לספרו החדש של פרופ' זאב לקויר, מומחה בעל שם עולמי בתחומי ההיסטוריה, מדעי המדינה והאסטרטגיה, הסוקר כאן את תולדות מלחמת הגרילה בהיסטוריה, מגדיר את מאפייניה, ומנסה אף להבין את עתידה. עתידה? לא, אין לה עתיד, שכן היא תלבש בעתיד צורה של טרור עירוני. אף כי קשה להחליט אם הצבר החביב עדיף על העתיד המשואים.

פרופ' זאב לקויר

ילדים ונוער

משוט בארץ

יוסי גמזו: לילך ואביב הזוג החביב, סידרה בת 10 חוברות; ציורים: אבי מרגלית; הוצאת מסדה.

בעזרת טקסט מחורז וציוריו של אבי מרגלית ז"ל עורכים כאן הילדים מסעות בארץ ובסביבותיה בחברתם של „לילך ואביב הזוג החביב". בהקדמה להורים כותב יוסי גמזו: „נוסח זה של ספרים / שואף לתת חומר קליל וקריא — / שאינו שמאלץ עם „לאקי" / מיבוא חו"ל מלוקק / אלא נוסח שלנו, טבעי, צברי".

מהו „נוסח צברי"? פעם, כמדומה, הוא היה מאופיין יותר מאשר היום. על כל פנים, הילדים מוזמנים כאן לעלות „(כמעט) ברגליים / לירושלים", לשוט בסירה על הירקון, להעפיל על הר החרמון, לצלות את הכנרת, להגיע אל ראש מצדה, להתרועע עם בדוים בסיני, ואפילו לצאת „להתרחץ בתעלת סואץ".

דג אינו ציפור

לאו ליוני: דג הוא דג; תרגם מאנגלית: ידידיה פלס; הוצאת הקיבוץ המאוחד.

ספרו של לאו ליוני, על הדג שרצה להיות ציפור, ואף לחיות על היבשה כאדם, אך הגיע לבסוף למסקנה, ש„דג הוא דג" (כמו שורד הוא ורד), הוא אחד מספרי הילדים המפורסמים ביותר בלעז. עכשיו הדיק ידידיה פלס את הטקסט המינימלי לעברית, לרוב פשוטה ונקיה כמו במקור, אף כי לא תמיד עצר כוח לדבוק בסגנון זה: „מעוט בארץ באתי, קיפצתי לה וכהי", נאום הצפרדע בתרגומו של ידידיה פלס. הספר יצא בתבנית אלבומית מהודרת, והוא מצויר בציוריו הציבעוניים הנפלאים של לאו ליוני.

יהדות

מפעל ללא־תקדים

אליעזר כץ: קונקורדנציה ענינית של התנ"ך בארבעה כרכים; כרך א'; מהדורה מורחבת; 993 עמ' + 35 עמ' נספח אנגלי.

כ־1951 החל אליעזר כץ במפעל בלתי־רגיל, שהיה עד מהרה למפעל חייו: הכנתה של קונקורדנציה לתנ"ך, המסויינת על פי סדר עניני־תוכני, ולא בצורה המקובלת.

12 שנה שקד המחבר על הכרך הראשון ו־30 שנה ארכה המלאכה כולה. עתה שב והוצא אור הכרך הראשון, המוקדש לספרי התורה, ובו השלמות והרחבות. הקורא ימצא כאן חלוקה ענינית של 57 נושאים, לפי סדר אלפאביתי, ובהם נושאים מגוונים, מתחומי הרוח והחומר.

קורא המתקשה לזכור שם מסויים — כלי נשק למשל — יוכל לאתר אותו, ואת המקומות שהוא מופיע בהם על פי הקונקורדנציה. התלוקה הענינית פורשת לפנינו גם תמונה כוללת של התנ"ך, ומגלה את התפתחות לשוננו משך השנים. יתר על כן, בצד הנוסח העברי ניתן כאן הנוסח האנגלי של כתבי הקודש.

חינוך

תעודות מן הרייך ה־3

ד"ר אריה כרמון: השואה, נושא לחטיבה העליונה בבית הספר הכללי; הוצאת משרד החינוך, המרכז לתכניות לימודים, מהדורת ניסוי; 326 עמ'.

אם יילמדו בעזרת ספר זה את תולדות השואה, יעורר הידע של תלמידי התיכון שלנו בתחום זה קנאה של ממש.

הספר מחולק לשני חלקים: „משמעות החיים בהווית אי־ראציונלית", ו„הקמתו של מנגנון רצח", והוא כולל איגוד מיסמכים מתחומים מגוונים. בין השאר: הנוסח הבריטי הראשון, מ־1920, של „הפרוטוקולים של זקני ציון", „תרגילים לאומיים פוליטיים לתלמידי מתמטיקה" (מ־1937), מאמרים על הקולנוע הנאצי, „מדריך לשאלה היהודית" של תאודור פריץ, סקירה של הרמן אהלוואלדט על „מאבקם הנואש של העמים הארים ביהודים", קריקטורות, איורים, צילומי פסלים, סיפורה של איינזצגרופה, מיבחר מאמרים על מחנה טרבלינקה, ועוד ועוד.

ספר מצויין גם לקורא המשכיל, שסיים זה מכבר את לימודיו התיכוניים.

קולהאס הטרוריסט

ברומן השני שלה נכנסה הסופרת הגרמניה אליזבת פלסן (ילידת 1944) לתוך נעליו של היינריך פון קלייסט. ב„קולהאס" (הוצאת בניג) היא, מתארת מזווית ראיה חדשה את קורותיו של סוחר הסוסים בן המאה השש־עשרה, מיכאל קולהאס, שלפי תאורו של קלייסט היה „אחד האנשים הישרים והאיומים באותו דור", מידה טובה אחת היתה לו: חוש הצדק, אך כיון שהגזים בה הפך לשודד ולרוצח.

המאבק שלו על החזרתם של שני הסוסים שנגזלו ממנו על־ידי היונקר פון זאשויץ מביא בסופו של דבר למלחמה בחברה כולה, להרס ולמוות. צדק בכל מחיר הופך לאי צדק. מאדם שנפשה לו עוול הופך קולהאס לאדם השואף לנקמה ומאבד בכך את אהדתו של הקורא.

אליזבת פלסן משרטטת בדמותו של קולהאס רמזים לדמותו של טרוריסט גרמני בן זמננו, שמניעיו טובים לכאורה אך אינו מכיר בסדרי החברה. מכס ברוד כתב שהבעיה המרכזית ב„מיכאל קולהאס" של קלייסט היא בעיית האמן, המופיעה כאן בצורת „האמון במשטר החוקי של המדינה".

אליזבת פלסן

ספרה של אליזבת פלסן כתוב בשני מישורים: כרומן היסטורי וכיומן. היומן הוא כעין יומן־התגבשות של המחברת בו כתובים הרהוריה על הגיבור שלה. היא שומרת על מרחק בזמן בין הגיבור בן המאה השש עשרה לכותבת היום אך בשרטוט דיוקנו של קולהאס פלולה גם בשורה לבני דורה.

מיקדמה של 5 מיליון

„הנסיכה דיוויי" מאת ג'ודית קראנץ (הוצאת סיג'ויק) הכניסה למחברת חמישה מיליון דולאר עוד לפני ההדפסה. הגיבורה היא בתו של שחקן פולו ממוצא רוסי, דבטיך ולנסקי, וכוכבת קולנוע. אהיה־למחצה ריים גוזל את ירושתה ואת חזמתה אך היא מתגברת איכשהו והופכת למפיקה בטלביזיה. ריים ממשיך להציק לה אך תוך זאת היא מוצאת אהבת אמיתית, ומה שחשוב יותר — היא מוצא את עצמה!

בלבת, פנימה, הנסיכה דיויי היא נערה אמריקאית מצויה, וגם הרומן אמריקאי מצוי. ואמרה כבר הסופרת רבקה ווסט שכותב רבמכר צריך להאמין במה שהוא כותב ולכתוב בכל לבו. וזה מה שג'ודית קראנץ עושה.

ציון ממרחקים

מאת שולמית לפיד

אלים בעולם אבסורדי

בצרפת הופיעו שני ספרים שנושאם הוא אלילי זמר ותעשיית השעשועים. „דיקי המולך" נכתב על־ידי הסופרת פרנסואז מאלה־ז'וריס (הוצאת גראסה), חברת האקדמיה גונקור. „קאדוס" (הוצאת גלימר) נכתב על־ידי סופר בלתי ידוע, ותסית, פסבל קוניאר.

אנג'לו רינאלדי כותב על שני הספרים ב„ל'אכספרס": „גם אחרי שקבענו כי מדובר בנסיון ללא תקדים בהסטוריה לטמטם את ההמונים ולמכור איפיום לנוער, גם אחרי שהתיחסנו בבוז אינטלקטואלי לסחורה המוצעת וגם אחרי שגילינו כי הכנסים היומיים באולפנות הזמר נראים לפעמים כמשהו שבין עליה לרגל למקומות הקדושים לטקסים של ה„היטלריוגנד" בנירנברג עדיין לא הצלחנו להסביר מדוע אדם שבחיין הפרטיים אינו חכם מזולתו, מרגע שהפך לזמר הוא מאבד את פרטיותו ומשתנה — אם נסתמך על דברי ואלרי על כותבי הבי־מכר — בגלל ההשפעה שיש לו על מספר רב של אנשים זרים לחלוטין".

פרנסואז מאלה־ז'וריס עבדה בשנים האחרונות גם כתמלילנית והכירה מקרוב את העולם המתואר ב„דיקי המלך". היא מתארת עילם סטריאוטיפי בסגנון סטראוטיפי מבלי להסביר את מהות העולם המתואר. לעומת זאת האווירה בספרו של קיניאר רוויה שתיקות המזכירות את שתיקותיה של נאטאלי סארוט. לכאורה לא קורה כמעט דבר בספר זה, מלבד החיים עצמם.

יש ערך בהופעת ספרים המשקפים את המציאות בה אנו חיים. בספרו האוטוביוגרפי „מילים" כותב סארטר כי הספרים לימדו אותנו לצפות מן העולם שיהיה מסודר, הגיוני ובעל מטרה. המציאות, לעומת זאת, גילתה לו כי העולם אינו אלא אנדרלמוסיה ללא אל. ספרים על אלילי זמר חמושים בגיטרות השמליות ילמדו לפחות את קוראיהם לצפות לכך שהעולם יהיה בלתי מסודר, בלתי הגיוני וחסר מטרה.

פסנתר ושמפניה

הקסם הכובש של ארתור רובינשטיין הפסנתרן מתבטא גם בכתיבתו. החלק הראשון של הביוגרפיה שלו „שנות נעורי", הופיע ב־1973. עתה הופיע בהוצאת „קיפ" „שנותי הרבות".

רובינשטיין מספר בגילוי לב ובחיוניות רבה הן על עולמו המוסיקלי והן על עולמו החברתי. כשרונו ושמחת החיים שלו פתחו לפניו כבר מגיל צעיר את טרקליניהם של מלכים נרוזנים ואנשי שם, שלא לדבר על נשותיהם. חייו רצופים הרפתקאות במחזור ומחזור של כל מיני פרימה־דונות ואצילות, נסיעות תכופות מקצה העולם לקצהו; ספרים טובים, שיחה טובה, נגינה, שמפניה וקוויאר — מה עוד יכול הבן־אדם לרצות? ג'.מ. למברט ב„סנדיי טיימס" כותב שהספר הופך לדיוקן של תקופה לפני שנות העשרים המטורפות, דרך שנות השלושים האימתניות, מלחמת העולם השניה, ועד ימינו. התענוג בקריאת הספר נובע בעיקר מכנותו.

רובינשטיין אינו מתעלם מכשלונותיו או מיגבלותיו אך הוא מספר ללא העמדת פנים גם על הישגיו, מבלי להסתיר מהקורא כי הוא מרוצה מאוד מעצמו. הוא ממשיך לאהוב את החיים ללא תנאי אף עתה כאשר עיניו כהו ורבים מידידיו הלכו לעולמם. „אני ואומר כי אני האדם המאושר ביותר שפגשתי מעודי", הוא אומר.

רבקה ווסט כותבת ב„טלגרף" שזהו אחד הספרים המשירים ביותר שהופיעו בדפוס מזה זמן רב: „ארתור רובינשטיין הוא יותר ממוזיקאי אף־כי הוא פחות ממוזיקאי". הוא אדם החובק עולם המודע לגבולות כשרונותיו.

שמאלץ חדש

איך היו המבקרים מסגינים את עליונותם ללא אריך סגל? איזו הזדמנות פז להרים את החוטם האנין, לפרכס בנחירים ולפלוט בבוז: „שמאלץ!" התענוג מתקפח קצת בשל העובדה שזה בדיוק מה שאריך סגל רוצה לכתוב: שמאלץ.

ספרו האחרון: „גבר, אשה וילד" (הוצאת גרנדה). הגיבור הוא פרופסור לסטטיסטיקה, נשוי לאשה נפלאה, אב לשתי בנות נהדרות. יום אחד מגיע לביתו ז'ן־קלוד, ילד צרפתי בן תשע, פרי הרפתקה בת יומיים בצרפת, אליה נסע עשר שנים קודם לכן למסע הרצאות קצרצר. אמו של הילד הלכה לעולמה וכך נודע לגיבור ולבני משפחתו על קיום בנו.

מה קורה למשפחה מאושרת כאשר „הפתעה" כזאת נופלת בחלקה? „כמובן שיש בסיפור חומר לרומן" — כותב מבקר ה„דיילי טלגרף" — „אך במקרה זה היה על הדמויות להיות תלת־מימדיות והדיאלוג היה צריך להיות משכנע". וכי מי, בשם שמיים, מחפש בסיפור־מתכונת תלת־מימדיות? התענוג נעוץ כולו בכך שהקורא יודע בדיוק למה לצפות וציפיותיו נענות. וזה לא קורה הרבה בחיים.

מרקחת של ורדים

סיפור מאת אמנון שמש

ברוקלין, 5.3.80

פאולה שלי היקרה,

הבוקר קיבלתי את מכתבך ואני ממהרת לענות לך. ממהרת, ככל שאשה בגילי יכולה; עברו כמעט שעתיים עד שמצאתי את המשקפיים ואת העט ואת נייר האוויר. הדאגה אותי, בתי, דאגה כפולה ומכופלת. ראשית, התמהמהת לכתוב, שלא כדרכך. אולי חודש עבר אולי יותר ואין מלה ממך. וכבר באו לי חלומות רעים ודאגות מטרידות, עד שבא מכתבך וגרש אותם. גרש אותם ופתח את לבי לרווחה בפני דאגות מסוג אחר.

מרירות ואכזבה אני קוראת בין השורות של מכתבך האחרון, גאולה בתי. אולי טעיתם, אולי הוטעיתם שם, בתי היקרה, אך מכאן ועד ליאוש מארץ־אבותינו הדרך רחוקה, הראש, בתי, אסור לתת תיפלה בארץ־ישראל. החיים קשים אמת. אבל איפה החיים אינם קשים? ומי שאמר „קשה להיות יהודי" (אינני זוכרת מי זה היה) לא אמר „קשה להיות יהודי במקום פלוני". בכל מקום קשה להיות יהודי, על אחת כמה וכמה בארץ שכולה יהודים. עד מתי, עד שיבוא משיח צדקנו במהרה בימינו, אמן.

את כותבת שהמחירים מאמירים ושהאנשים אלימים ושהעיר מלוכלכת. תשאלי את יעקב גיסך שביקר אצלנו לא מזמן ויספר לך מה קורה כאן בניו־יורק. את זוכרת את ג'וליה ג'יג'אתי — זאת שהשיאה את שתי בנותיה לאחים ג'מאל, הבנים של בואנה ראסלאן ג'מאל מבואנוס־איירס; אז ג'וליה, זאת נשואה לחלבי שנולד כאן, הארי שמו, שאב (יעני בחור) בן שבעים שבעים־ושתיים, לא יותר. הארי זה התקלקל לו האוטו בשבוע שעבר והוא ירד לרכבת התחתית לשוב לביתו בברוקלין, קיצורו של דבר, רק יצא המסכן מן הקרון נלוו אליו משני צדדיו שניים גברתנים, אללה יאכדו(1), דחקו אותו לפינה אפילה, לקחו את שעון הזהב שלו ורוקנו את כיסיו, וכשניסה להגיד מלה, סתמו את פיו במטפחת מטונפת וקשרו את ידיו בחבל לאחוריו. כך כבול וכפות הגיע אל ביתו ומאז ועד היום הוא חולה קודח במיטתו. רק בשבת קם ובא אל בית־הכנסת לברך ברכת הגומל. בקושי יצאו לו המלים מן הפה, אל־הזיט(2), אז למה

סיפרתי לך כל זה, כדי שתדעי שכל העולם ג'ונגל ובכל מקום יש אנשים ויש והוש — חיות־טרף. כך היה וכך יהיה. ואני רוצה להגיד לך מה שאמרתי לה לג'וליה: אלמלא ראו הללו שעון־זהב יקר על ידו, לא היו נטפלים דווקא אליו. אבל מה לעשות שאנחנו, ברוב עוונותינו, למדנו מאחינו האשכנזים שלמדו משכניהם האמריקאים להציג הכל לראווה; במקום להצטנע וללכת בשבילים מוצלים ובטוחים. תראי בנייני פאר שאנשינו בונים, החל מבתי־כנסת וכלה בבתי־קיץ שעושרם קורא לגנב, ותביני עד כמה עתידנו כאן רעוע.

כן, נדמה לי שכתבת שאתם שם יושבים על הר געש. מי לא. נכון, ההבדל הוא, שלכם הבטיחו בעלי החלום הציוני שארץ־ישראל תהיה מקלט בטוח או משהו כזה; נגד האנטישמים ימח־שמם־וזיכרם ושאר בני השטן. ואני כבר מזמן אמרתי לך שכל עוד סובב הולך עולמו של הקב"ה, סובב הולך בו גם השטן; וכל עוד נולדים ילדים בעולם, נולדים גם בנים לשטן — הם־הם בני השטן. אז אתם שם יכולים וצריכים להתגונן מפניהם; אבל לא לחשוב בתמימות שמכוח היותכם בארץ־הקודש לא יזרבו בה בני־שטן. השטן יודע להעמיד פנים, בתי, להתחפש לכל מה שירצה, אפילו לבן־עמנו, אפילו לשר בישראל.

וזה נזכרתי כשקראתי מה שאת כותבת על הבושה שאת מתביישת כשאת רואה ושומעת איך השרים שלכם מתנהגים ומתקוטטים ומדברים דברי הבל ומוליכים אתכם אל עברי פי תהום. וזה הכאיב לי מאוד, בתי, לשמוע ממך כל זאת. את — שהיית מתפארת בכל פינה מארץ־ישראל ובכל מעשה שנעשה בארץ־ישראל, בשעה שהיית מובילה אותי ואת אביך, נוחו עדן, ומראה לנו בגאווה מה עשיתם שם בדור אחד של גאולים. את זה אני גם לא מבינה, ולא מפני

שעלינו ומנהיגינו כאן באמריקה גאונים. גם אצלנו נתקיים הפסוק „והעלולים ימשלו בם" ושערוריה רודפת שערוריה, כפי שבוודאי את קוראת ושומעת. אבל איך זה — אני שואלת את עצמי, בעיקר אחרי שאני קוראת את מכתביך — איך זה שהעם שלנו שנתן וגוהן שרי־כספים ושרי־חוץ ומדינאים מוצלחים לכל העולם ולכל העמים אינו מוצא לעצמו אלא מוקיונים. כמה פעמים כבר החלפתם שם, למשל, שרי כספים. ומצבכם הולך ומחמיר. האשמתם אחד את השני. „סוציאליסטים אינם מבינים בפיננסים" — כך ניסח זאת ג'י אחיך. אז החלפתם את השיטה. ומה יצא מזה. לפני חודש משך ג'י את כל חסכונותיו; לא

שלע בקולי. אני אשה פשוטה, יא בינתי, אבל אני יודעת שמות זה נכס כלכלי. וארץ עם ריכוז כזה של מוח יהודי לא ייתכן שתהיה כישלון כלכלי. פשוט צריך מי שיידע לרתום את כל מוחות־הפוס האלה לעגלה הנכונה ולהפנותה במעלה ההר.

הנחתי את העט ותשבתי קצת על העניין הזה של שר כספים. אז טוב, ראש הממשלה צריך שיהיה אשכנזי, מילא. ושר הביטחון, שתהיה לערבים יראת־כבוד. שיפחדו. אבל חבל מאוד שלא לקחתם מההתחלה שר לכספים ספרדי. אני הייתי יכולה להצביע על ארבעה־חמישה מצויינים מבין החלבים שלנו בלבד. ואם היו מציעים להם אז, לפני השקיעה העמוקה בבוץ, היו בוודאי מסכימים. עכשיו אני חושבת שלא יסכימו; למה להכניס ראש בריא במיטה חולה? ואלה שאני חושבת עליהם — יש להם ראש בריא, לכל הדעות, תשאלי מי שתרצי.

אז טוב, תיכף התחילי לחשוב „אמא שלי משתטה בזיקנותה, יעני ח'רפאנה, יושבת לה שם בברוקלין וממליכה עלינו מלכים". לא, יא בנתי, רציתי רק להגיד לך שאני חיה את כל המכאובים והדאגות שלכם, באמת, בכל לבי. אינני יכולה לישון בלילות מרוב דאגה. ורציתי שלא תבואי לכלל יאוש, חלילה. ואם הבטחת לבנך עוזי, אבוס עינו(3), גן יפה סביב ביתו ועכשיו אין לו לא בית ולא סיכוי לביה — מוטב תזכירי לי שגם אתם התחלתם מאפס והגעתם ברוך־השם למה שהגעתם, וגם אחייך כאן לא הגיעו למה שהגיעו מבלי לעבוד קשה ולהזיע, שנים על שנים, וזאת תגידי לו לעוזי, רוח סיתו(4), בשמי: הבית שלנו כאן מפואר יותר, אבל הוא מלון־אורחים; ואילו ביתכם צנוע וצר, אבל הוא בית, שבית אינו מוגן מרעידות־אדמה — זאת גיליתם אתם בדרך הקשה; מה לעשות.

את שבה, בתי, ומבקשת שאזכיר לך איך עושים מרקחת ורדים — „גילבה", אני מתפלאה ששכחת, כבה זו כשמתחילים להתרגל לקבל הכל מן המוכן, מוגש בקופסה. שוכחים. חולשה היא באנוש: בחצר פורחים ורדים, ממש מתחת לחלון, ואת יוצאת אל הסופרמרקט הרחוק, נדחקת ועומדת בתור ומשלמת הון בעד צנצנת ריבה. עם צבעי מאכל וחומר משמר ושאר מרעין בישין. אז טוב שהחלטת לשלוח ידיך בעשיה.

את לוקחת עלי כותרת של שבעה־שמונה ורדים אדומים, רוחניים; אולי קצת יותר. סוחטת שני לימונים ומסננת את המיץ נקי־נקי. עכשיו את מועכת את העלים בין שתי כפות ידייך אל תוך מיץ הלימון, מזיזה את הקערה ומוציאה סוכר. את הסוכר שוקלים שיהיה לפחות כמשקל הורדים, מרטיבים מעט שיימס ויהפך לסירופ, אבל לא ממש נוזל, ומניחים על אש קטנה, עד שירתח. רתח פעם, שופכים אל תוכו את עלי הורדים עם מיץ הלימון ומשאירים לרתוח. לא להרתיח יותר מדי, כדי שלא תצא הארומה, וכבר המרקחת מוכנה. מי יתן ותאכלו אותה בבריאות ובהנאה, אמן.

ותגידי לעוזי, גאולה רוחי, שאם־ירצה־השם להתחתן אבוא בשארית כוחותי ואעשה לו, בלי נדר, מרקחת ורדים אדומה ומיץ שקדים לבן וכל מה שתבקש נפשו. לכל נכדי שבכאן עזרתי למצוא את האשה המתאימה, והם מודים לי בשכבם ובקומם; תשאלי את פיהם ותיווכחי. אבל אני יודעת שעוזי שלכם גדל אחרת. שהוא יחפש את האשה, ואני כבר אמצא לו ולה את הבית. אני סומכת עליו שהוא התחיל מבית טוב. והוא יכול לסמוך עלי שאדאג לו לבית טוב; ובארץ־ישראל, אינשאללה.

נשקי לי את סלי ואת דוד ואת עליזה ודרשי בשלום בראהים בעלך, בשלום אמו המכובדת וכל משפחתה. והרימי ראש.

אמך האוהבת, המנשקת אותך בשנו
סלחא

1) ייקחם האל
2) המסכן
3) את עינו אבשם
4) נשמת סבתה.

ביקורת

מאת יוסף אורן

שבע יפול - וקם

עם קובץ־סיפוריו החדש של בנימין תמוז, „ריחו המר של הגרניום"

בנימין תמוז: ריחו המר של הגרניום, הוצ' הקיבוץ המאוחד וקרן ת"א לספרות ולאמנות, 192 עמ'.

לפני כשנתיים חתם בנימין תמוז את החטיבה הרומניסטית ביצירתו, שכתיבתה ארכה כחמש־עשרה שנה. חטיבה זו נפתחה ברומאן „חיי אליקום" (1965), והיא נחתמה ברומאן „רקויאם לנעמן" (1978). במעבר אל הסיפור בממדי הרומאן והנובלה סימן תמוז את סגירתה של החטיבה המוקדמת של יצירתו, אשר אף כתיבתה ארכה כחמש־עשרה שנה, שהניבה ג' כרכים של סיפורים קצרים: „חולות הזהב" (1950), „גן נעול" (1957) ו„סיפור אנטון הארמני" (1964).

קובץ הסיפורים החדש של תמוז — „ריחו המר של הגרניום" — פותח את החטיבה השלישית בכתיבתו, שיבה אל הסיפורים הקצרים — ניתן לכאורה להסיק. אך זו תהיה מסקנה מוטעית, משום שסיפורי הקובץ החדש שונים מהסיפורים הקצרים, שתמוז פירסם בתחילת דרכו, ולא בממדים יחודם.

בכרכי הסיפורים המוקדמים נקט תמוז עמדה אירונית כלפי המציאות, תוך נסיונות חוזרים לספר על דמויות שאינן כבולות לחוקי המציאות. מי שיחפש בסיפורים אלה את עקבותיהם של האירועים ההיסטוריים ואת רושמה של המציאות — יגלה את מגמת ההמעטה בערכם, עד כדי נטייה להתעלם מהם. מגוות הבחינה של ההיסטוריה והמציאות, עוסקים אותם סיפורים במצבים הבלתי־טיפוסיים, הנדירים, שבהם שואף האדם להשתחרר מכבלי הזמן ושבהם הוא מצליח להגיע אל עילויו. וכאחת — אל הטעם המצדיק את כל מסע הלאותיו בעולם המעשה. אם טעם את הטעם הזה בשחר ימיו, בילדותו, כבסיפורי „חולות הזהב" — יחזיק בזכותם מעמד בכל הימים הקשים, הצפויים לו מידיה של המציאות לאחר מכן, ואם טעם את הטעם הזה בבגרותו, כבסיפורי „אנטון הארמני", יפצה אותו הרגע המאוחר על היסורים שעמד בהם קודם לכן.

■ שינוי טאקטי

הידיעה הקצרה הלמה או יפה את מגמתו של תמוז — להגביר לידיעתנו את דבר קיומם של רגעי אושר ותוויות יופי, שמסך המציאות הסתירם מעינינו. הסיפורים הקצרים המוקדמים לימדונו כיצד לזכות באלה על־ידי עצימת־עינים בחוזקה מפני הסחת־הדעת אל החשיבות המדומה של המאורעות ההיסטוריים. תמוז לא בילאה מלהזהיר אותנו שוב ושוב מפני גורל העבדות הנרצעת לתוויות חלוף כאלה, על־ידי טשטושה המירבי של המציאות ועל־ידי ביטול ערכה כתכלית הקיום.

מי שיפרש את סיפוריו המוקדמים כסיפורי עימות עם המציאות — יחטא להם, העיקר בהם הוא הגילוי של איכות־קיום אחרת ושל חוויית־קיום שונה. וכדי להבליט את תאחדות הנה של הגילוי, התיר לעצמו תמוז את השימוש בנשקה של האירוניה, ומבועת הקסם הצלולה, שבה השיגו גיבוריו את אושרם, היה יורה חץ מלעיג אל המראה העכור שהקיף אותה, כמדגיש את יריבות־הנצח שבין שני העולמות. ולרוב התיר לו את תשמישו בנשק זה בסיומים האירוניים של אותם סיפורים.

הפנייה אל הכתיבה הרומאניסטית מציינת שינוי טאקטי באמצעיו של תמוז לחבב עלינו את הקיום המטוהר מסיגיה של המציאות. שבעת כרכי הסיפורת שכתב מ־1965 ואילך מתייחסים מפורשות אל המציאות ההיסטורית. הכתיבה של תמוז הפליגה בהם אל ליבה של המציאות העכורה, וכמו פרצה טאבו שהונח ביסוד חטיבת יצירתו המוקדמת. ברומאנים אלה נפים גיבוריו בעולם המעשה, ארוחש סיסמאות־כזב וגאוני־שקר, כאנשים נדהמים. המכות ניחתות על ראשם באופן מפתיע ובאכזריות בלתי־מצויה. מן המעמקים עולה שוועתם לגאולה, וכאשר זו מתעכבת — הם נמלטים אל שוליה של המציאות. אליקום נס אל תיק ההוויה, יעקב נמלט אל מלכות הרוח של סבו בארצות הגויים וגיבורי „רקוויאם לנעמן" בורחים אל זמפי הטירוף וההתאבדות.

כשם שבחטיבה המוקדמת שקד תמוז על הגילוי של חוויית־קיום נדירה, כך פנה בחטיבה הרומאניסטית, השניה ביצירתו, לביטוי חוויית־הקיום הטיפוסית בשליטה תהליכיה של ההיסטוריה. בפנותו לעימות ישיר עם המציאות נטל תמוז על עצמו את מלוא הסיכונים שסופר בעל הכרה מסוגל ליטול על עצמו. הוא הגיב על פרשיות מרכזיות במציאות ההיסטורית: ציונות והתיישבות, מלחמת השחרור וייסוד המדינה, התגבשותה של החברה הישראלית וסימני התפוררות שבטרם־עת אשר נתגלו בה. מובן מאליו שלא נתכוון לתעד את התקופה. תמוז ביקש בסיפוריו למקם את גיבוריו בתוך ההקשר ההיסטורי, אשר מסביר את מאמציהם ועיקשותם להיאבק בהוויית־הקיום למען חוויית־קיום מיוחלת. אולם הביקורת, שעסקה בכל רומאן בנפרד, לא עמדה על הגילוי העיקבי ביצירתו של תמוז בתחומי המגמה הרעיונית, ולא מעט קצף יצא עליו, משום שמבקריו דימו לראות בתאורן של הפרשיות ההיסטוריות, שבעזרתן זיכו גיבוריו את זיקתם לחיים, את תגובתו האקטואלית למצבים החברתיים ולאומיים וליעדים של מדינה ושלטון.

סיפורי „ריחו המר של הגרניום" מוכיחים שגיחותיו של תמוז ברומאנים, לעימות עם המציאות בדרך ישירה, היו זמניות, כדי לחזור אל מחוזות תפגה, הידיעה הרחבה של הרומן היתה דרושה לפרישה של תהליכים היסטוריים, שעל ריקעם נאבקו גיבוריו לגלות את הטעם החד־פעמי של אותו פרור אשר המצדיק את סיבלם. הפנייה אל הסיפור הקצר בקובץ החדש מעידה על ויתור על אותה מגמת הרחבה, באורה של המציאות ההיסטורית. אלא שבקובץ זה לא ממדי הסיפור הם הקובעים, כי אם חומרי העלילה שלהם הוקצו ממדים אלה. ספק אם תמוז ישמור נאמנות להבא רק לממדי הסיפור הקצר, אך סביר לשער שמקובץ זה — הפותח את החטיבה השלישית ביצירתו — ישמור על איזון בין חומרי העלילה, שבעזרתם ימצא את הממדים עיבתר לסיפורו, בין סיפור קצר, בין נובלה ובין רומאן.

ומאחר שהאיזון הוא כמדומה החידוש הבולט בסיפורי הקובץ החדש — כדאי להקדיש דברים להסברתו. בסיפורי החטיבה הראשונה שלטה מגמת ההמעטה של המציאות ההיסטורית, למובה גילוי הרגע הנדיר, שבו נוגע האדם במקור החיים ובתכלית כל קיומם. בסיפורי החטיבה השניה, הרומאניסטית, שלטה מגמה הפוכה — לתאר בהרחבה את הכבדותיה של המציאות ההיסטורית על דרכו של האדם המתאווה לאושרו ולשלוות גאולתו. בסיפורי „ריחו המר של הגרניום" נוצר איזון בין שתי המגמות. ממדי הסיפור תולקו שווה בשווה בין חומרי עלילה המשקפים את המציאות ההיסטורית. הסיפורים מספרים על „דברים הבאים עלינו רק פעם אחת ולעולם אינם מתרחשים שנית", אך חד־פעמיותם של רגעים אלה אינה נטענת על־ידי המספר, כי אם מתבלטת מעצמה מתוך המציאות ההיסטורית, שאף היא סופרת בנאמנות. דווקא המפגש המאוזן של הרגע הפיוטי עם הרגע הריאליסטי, עושה להבלטת חינו ויתרונו של הראשון.

בנימין תמוז

אולם סיפורי „ריחו המר של הגרניום" כלל אינם מקבילים רגע פיוטי מול רגע ריאליסטי. ובזאת הם שונים מן הסיפורים הקצרים של החטיבה המוקדמת ביצירתו של תמוז. הם מתמקדים בנטייה נפשית יציבה בגיבוריו, שאינה נחלשת ואינה מתמעטת על אף שהמציאות בת־החלוף מכיסה אותם שוב ושוב. רגעי המיבחן ומצבי האיום מצד המציאות על בעלי הנטייה הנפשית הזו, למצות את ייעודם כפייטנים או לחיות את חייהם כשירה, מצטרפים למהלך, אשר מבליט את יציבות תשוקתם למפולה ואת כוח עמידתם בתבוסות שניחתות עליהם שוב ושוב. בסיפורים אלה תמוז אינו שולף רגע מזוכך מכל סיגי המציאות, כפי שעשה בסיפוריו הקצרים המוקדמים, אלא שואף לשרטט מהלך־חיים, המתאר יחיד הקשוב אל הלמות לבו, כשהוא ניפתל בגבורה בשאינה של ההיסטוריה. ליבה של המציאות גם בנטייתם זו, בעולם המעשה, הם מצטיירים כתמהונים, ועל כן רומסים המאורעות את פרחי־נפשם, או שמשלהים בהם את האש השורפת, כאילו היו קוצים מזיקים.

בסיפורי הקובץ החדש נעלמה גם הנימה הפאתטית, שאפיינה במידה רבה את הסיפורים המוקדמים. בסיפוריו הראשונים היתה נו בלתי נמנעת מעצם התייצבותו של תמוז נגד עולם המעשה ונגד המציאות ההיסטורית. התייצבות זו לצד עולמם של יחידים כאלה, יצירי דמיונו, ביטאה את חרדתו, פן תכריע אותם המציאות, ועמם יאלם השיר ויתרושש החיים. החיצים האירוניים בסיומי אותם סיפורים קצרים חשפו חרדה זו. החטיבה הרומאניסטית שיחררה את תמוז מחרדה זו ומהרגשת הצורך לגונן על דמויותיו. כל הפלגותיו אל המציאות חזרו והוכיחו לו, כי היא פריכה ונוטה להתפורר, היא אמנם מפליאה בגיבוריו את מכותיה, אך בדרך זו גם מבזבזת את כוחותיה. ההבטלותה של החרדה והדאגה למאורם של החיים צימצם את הנימה הפאתטית, וב„ריחו המר של הגרניום" עבר אין לה זכר. באופן הסיפור של המאורעות שליטה נימת ההומור האחיד, שתמוז מציע באמצעותו את שלוות־בטחונו, ושוב, כגילוי של איזון. תמוז מפנה את המבע ההומוריסטי במידה שווה הן כלפי תעתועיה של המציאות והן כלפי צורת־התקיימותם של גיבוריו, אשר שבע יובסו ולעולם לא יוכרעו.

■ מיבנה פתוח

ומכאן גם שינוי נוסף בסיפורים הקצרים של קובץ זה, אם יושוו לסיפורים הקצרים המוקדמים. בסיפורים המוקדמים בלטה הנטייה להכריע בהתמודדות עם המציאות. אם נביא דוגמה סיפור טיפוסי לנטייה זו, כ„אופק", שהוא מן היפים באותה חטיבה, נגלה, שבסיומו הוכרעה ההתמודדות, ובשל כך ביטגר הסיפור והגיע לסיומו. בקובץ „ריחו המר של הגרניום" סיומם של הסיפורים משאיר את המאבק עצמו פתוח להתפתחויות נוספות ולהזדמנויות אחרות. הסיום הפתוח של הסיפורים מעיד, שבמקום, אשר עדיו הגיע הסיפור, לא תמה הדרמה של גיבוריו, ולו האריך המספר ללוות את דמויותיו, והביאם למצבי עימות נוספים עם עולם המעשה, ועם המציאות ההיסטורית — היתה דרמה זו נישנית בדייקנות: המציאות היתה מביסה אותם שוב, אך לעולם, לעולם לא היתה מכריעה אותם.

המבנה הפתוח של העלילה מקנה לסיפורי „ריחו המר של הגרניום" את היקפם העל־זמני. עלילות הסיפורים מתרחשות בתקופת העליות, בשנות ה־20 וה־30, היישוב העברי בא"י מתגבש כחברה של מהגרים. הפרט נתבע להירתם למשימות חברתיות ולאומיות. הסיפורים מאירים את המצב הזה מזווית־הראייה של הפרט, אשר גם בשעותיה הגדולות של ההיסטוריה הוא זקוק לסיפוקים האישיים הפעוטים: לידידות („ומייהה"), לביטוי עצמי („הצייר הלאומי שלנו") ולאהבה („ריחו המר של הגרניום"). ההיסטוריה חומסת את אושרם של היחידים, ו־משוררים אלמונים אלה, שתמוז מעצבם בחיבה גלויה ובהומור כובש, נמקים תחת עקתה של התקופה בלא טרונייה. הניגוד בין ערכי היחיד וערכיה של התקופה אינו מיוחד לזמן העלילה של הסיפורים האלה, ועל כן אין יכולים סיפורי הקובץ להיות מוגדרים כסיפורים נוסטאלגיים, תמיד יתהלכו תחת אותם שמים, בקרבנו ובכל מקום בעולם, אותם יחידי־סגולה, הפוטשים בענווה, הנעשקים בדממה ונוגעים בלא דבר־תרעומת בפיהם.

וכשם שסיפורי הקובץ אינם כבולים לתקופה ההיסטורית שעל ריקעה הם מתרחשים, כן יהיה זה מוטעה להגביל את משמעותם למעשה התרפקות על ימי ילדות שחלפו, אשר היו ללא־רבב. אותם סיפורים שגיבוריהם צעירים בגילם („התופרת", „הלווייתו של אחד־העם", „ריחו המר של הגרניום", „בנו של ד"ר שטייגברג") מתאווים אף הם לידידות ולאהבה, לגעת בעיקרם של החיים, וילדותם אינה משמשת ערובה לסיפוק תאוויהם אלה. תמימות הילדות שלהם דומה בכל לתום־הלב של הגיבורים המבוגרים — ואלה גם אלה לעולם לא יסכימו להתכחש לצו לבם, גם אם יכבד מאוד עולה של המציאות עליהם. יש שיישאו עמם לאורך שנים את מתיקותה של ידידות בת־רגע, כאותו ילד בן שבע בסיפור „הלווייתו של אחד־העם": „בלילה ההוא לא הצלחתי אפילו לחלום עליה. אבל אחר כך, כן, כן, עד היום", ויתקיימו בזכותה בשנות בגרותם. ויש שייכאבו לנצח את ההחמצה של ההזדמנות היחידה הזאת, כפי שמגלה שמואל גרנשטיין לאשתו: „— את יודעת? — אמר — פעם אחת היתה לי איזו אפשרות... האמיני לי... אילו אני אז הייתי פותח את הלב... לקראת הדבר היפה ההוא, שלא הבנתי אותו... אולי גם חיינו, שלי ושלך, עכשיו, היו אחרים... כל החיים. בכלל... משהו יפה... אבל אני החמצתי את זה, מילא, לא חשוב". ולאחר התפרצות זו, נסגר הכאב מחדש בסגור־הלב, ואל פניו „חזרה הבעת התימהון שהיתה בהן כבר מזמן".

תיבתו והבנתו של תמוז שמורים לאלה שזכו וגם לאלה שהגורל היטיר להם והם מתייסרים בכאב ההחמצה, כי אלה גם אלה נדונו מרגע הולדתם לכאוב את „גלות־הנשמה". בהרכו שלו מנסח תמוז בסיפור המאויר היחיד בקובץ, שהוא מעין דרשת של אדם, בנוסח הזוי — אף כי בנושא שונה, בסיפור „בנו של דוקטור שטייגברג", רעיון ברנרי מובהק, ולפי דבריו של חיים הר־אבן, גיבור הסיפור, הכאב הוא מהותם של החיים, ורק במצבי כאב שומר האדם על צלמו הרוחני ועל תשוקת החיים שלו. טול מהאדם את מבחן הכאב ותמצא אותו עד מהרה במצב טמטום מוחלט ובלתי מסוגל לזכור למען איזו תכלית הוא מתקיים. והכאב הקיומי מכולם הוא כאבו של העקור, של מי שגלה מביתו, ובשביל הנשמה החיים עלי אדמות הם חיים עקורים, כי ברגע לידתו האדם „נעקר ממקומו ומגיע למקום גלותו — — — ובכל ימיה על האדמה הנשמה מתגעגעת אל כור מחצבתה". הגעגועים אל זבול־הנשמה הם עיקרם של החיים. אנשים נבדלים זה מזה במידת עמידותם אל געגועיהם אלה. יש אדם ש„כל חייו עוברים עליו בהשכה ובשקר ובטיפשות", לרוב אלה אנשים שהאתיזה בי מולדת ארצית מעלה אותם להאמין שהאדמה היא ביתם. אך ישנם גם המסרבים לשכוח את מצבם הקיומי הזה: „השני, בגלל העקירה הפיזית ממקום למקום, מודע לפחות לצד החיצוני של העקירה, והוא עשוי להגיע ביתר קלות להבנת מצבו האימננטי".

תחושת קיומית זו של גלות אימננטית אינה חדשה ביצירתו של תמוז. היא עוברת כחוט השני בכל כתיבתו, החל מ„סבון", דרך „אליקום" ו„יעקב" וכלה בסיפורי הקובץ הזה. היא מתוארת לרוב כהרגשה של נסיך שהודח ממלכותו והוגלה ממלכתו. מוטיב זה מתבאר, כמובן, הן במישור האישי והן במישור הלאומי בסיפוריו של תמוז, אך היא גם מלכד את כל דמויותיו במהותם הנפשית האחת. כולן כואבות את כאב הגעגועים הרוחני למקורה האלוהי של הנשמה, לאב־האל. עדגה כזו היא טיפוסית ליצירי רוחו. ובאמצעותם מבטא תמוז את ערכיו ההומאניסטיים והרליגיוזיים. ובשל כך הוא מפתיר מידה שווה של אהבה הן על אותם שזכו והן אותם שהחמיצו, לא בהצלחה מיבחנו של האדם, כי אם בגעגועיו. וכל מי שלא שכח להתגעגע ראוי לחיבה ולכבוד, שהרי געגועיו מעידים על אנושיותו.

■ נוף של שלמות

פייטן בעל געגועים שכזה הוא „הצייר הלאומי שלנו" מישה לובוצקי, אלא שהקהל רוהו כ„צייר הלאומי שלנו" אפשר שלא ידעת, כי סמוך לעלייתו ארצה, היא כבן עשרים, היה קרוב לפנות על עקבותיו. מראה הנוף בארץ הביאו לידי יאוש, ועל כן החליט לשוב לרוסיה:

„אם חפץ אני להוסיף ולצייר, אמר בלבו, אין לי אלא לשוב הביתה". להוצאות נסיעה לא הספיקו לו מעותיו, ועל כן הוא פונה ללכת ברגליו צפונה. ובדרך חלה תפנית בהחלטתו: „לעת ערב הגיע אל פלג מים. עלוקות לא מצא שם, אבל קני־סוף היו גדלים בשפע והוא אחז בהם וחצה את הנחל. מעברו השני נמצא בקתת אברחול עזובה, שמאחוריה השתרעו כרמי גפן עם עצי שיקמה, תאנים ומקשאות אבטיחים. כשירד הלילה על החולות ועל הכרמים נתפייס מישה אל הנוף. נשען בגבו אל קיר החורבה, הרגיל עיניו אל החשיכה, ובתוך שחור הלילה גילה כתמי־ירוק דשנים, ובמרומי השמים ראה כיפה של כחול עמוק וזהב־כוכבים. הוא לן בבקתה ובבוקר קטף לו כמה תאנים ואשכול ענבים. כל היום צייר ובלילה השני החליט שאין כל צורך לשוב לרוסיה, כל המקומות בעולם הם אותו מקום, אמר בלבו, ולאחר שבוע שב לתל־אביב".

קטע זה מדגים היטב את סגולותיו של תמוז כמספר. המוטיב העיקרי שבקטע — „נתפייס מישה אל הנוף" — מוסבר בגילוי שהגיע אליו הגיבור, שלמעשה הגאולה שהוא מצפה לה כצייר — אין בכוח שום נוף של המציאות להבטיחה לו. ואותו נוף־שלמות שאליו הוא נושא את נפשו — „כתמי־ירוק דשנים, ובמרומי השמים כיפה של כחול עמוק וזהב־כוכבים" — נמצא בתמונת־געגועיו בלבד. „כל המקומות בעולם הם אותו מקום" רק בשביל מי שנתברר לו כי כל חייו יהיה מתאווה לשלמות, שיופייה כה בהיר בתמונת־נפשו, ואשר שום מציאות לא תוכל להעניקה לו. וכאשר לעבור שנים, לרגל מלאת שמונים וחמש שנים למישה לובוצקי, מכבדים אותו בראיון טלוויזיוני, ומראייניו המלומדים מבקשים לדלות מפיו את סוד מקוריותו כצייר, משיב להם הישיש בעברית עילגת: „לא צריך לשבור סוד. — — — נייר לבן וצבע נקי עושים ניסטה בשביל ציור. זה נורמלי. ושמה יש סוד. לא לשבור. לא צריך לשבור. הסוד סגור, כך אני חושב, למשל. אם חברים מסכימים, זה נעים מאוד, אם לא, מה אפשר לעשות?".

פעולת הסיפור נקייה מכל רבב אצל תמוז. ובאמצעים פשוטים להדהים, על־ידי הקפדה בניסוח ואירגון נבון של ההתרחשויות, הוא מגבש את העלילה של חיי גיבוריו, וכמו ברגע המכליע בחייו של הצייר מישה לובוצקי, יסופרו המצבים המורכבים ביותר בתכונות מירביות ובטבעיות בלתי־מנוסחת. בשל כל אלה הקובץ „ריחו המר של הגרניום" מעיד על אופייה המבטיח של החטיבה השלישית ביצירתו של תמוז, כשם שהוא מאורע וודאי בחייה של הסיפורת העברית.

על הספק שבאמצע

(המשך מעמ' 32)

לווי", ולא תמה, אם הבחין בכך גם בסיפור הגדול, שיצא לאור, לאחר פטירת מספרו, ולא יכול היה שלא לציין, מה שציינו כמה וכמה מקורביו, בהם גם צאצאיו, כי השאל השאיל מתכונותיו וממנהגיו למנפרד הרבסט ב„שירה", אף אם הוא, בכלל הדמויות הנזכרות, המעמד הרחוק ביותר לכך. ולעניין סיפוריו הגדולים, שהם טת מיוחד ובולט ביצירותיו, גם לפי הכוונה גם לפי ביצועה, נדרשת תשלמה, והוא העורכו של סיפור גדול, שנוהג בו בלשון השליט, לשון אני, הלא הוא „הדום וכסאי", ועניינו נטיעת עצמו בלב הזווית הד־מיתית, ההיסטורית הקיומית, ואפילו אם ניתן לראו־תו, נשאה לא־מתוקת, במתחטא בפני עצמו וכמתפנק אצל עצמו, בבחירת הנתחים השמנים והתלקות המסו־לתות שבקורות ושביוחסין, בנתחיו ובתלקותיו שלו, כדרכו ב„קורות בתינו", לגבי משפחתו; הרי לפנינו דגם של ראיית איש־ישראל טיפוסי את עצמו בשלשלת המכסימאלית של מוצאו ומובאו, מתחילת החיים עד אחריתם; ואם תרצו אף תוסיפו: בזה ובבא. תיאור היא ידיעת ההויה הכוללת, מקצה אל קצה, שכל ירי־עותיהחויה הן לגבה, בחינת מסגרות חלקיות לגבי המסגרת הכוללת ובתוכה, משהיא, המסגרת הכוללת, גורלה גורלה של נפש ונפש, במוקדה של יריעה זו יריעה וקפליה, מתוך זיקת־עולם לתוקף־עולם, שאין המלטה הימנה, כשאותה תוקף־עולם היא לה לנפש איש־ישראל, בפירוש ובמוכרח, במזל וזאת תוקף־התורה. ואם, אמנם, גבולי עולמו של המספר, בכולי לותם הקיצונה, הם כגבולי „הדום וכסא", הרי מלשלת הנפשות הברואות בסיפור וסיפור, גאה עליה, כמראש, ומהלך, שאפשר נקרא לו: אמונה — כפירה — אמונה, ואפשר שנקרא לו: ביטחה — ספק — ביטחה, תשאר לה, אם המספר כמספר הראה, בעליל, את משלשה של הדיאלקטיקה הזאת, כצומת־הגידים של מערכותיו, פרוזה למתלות־הפוסקים, אך גמר־הפסיקה לא ייתכן באפקו הצר של דור קרוב, שמנהג מבקריו על דרך דין הנוין לי ייתכן לא הניין לי, והוא מצריך אופקו הרחב של דור רחוק, שיוכל לצאת ידי חובה לכוליותו של מספר הכוליות.

אוראז תרחב, אף תתקצר, האפשרות להבחין מלוא־הבחנה, בבעיית המבצבצת, חצית בהירה וחציה עמומה, כבר עתה עם פרסום עזבונו, ומיצוי (לרבות אגרותיו) וזימון האחרונות והראשונות (ראה מהדורת כתביו שפירסם בימי נעוריו ביידיש, והיא כצופה לי מהדורת כתביו המקבילים בעברית), גותנים בידנו כל כתביו ממש, שחובת ידיעתם המלאה היא רשות העדר כתם השלימה. מעמד זה כמה וכמה מיני בעיית בירור בות בו, ובכללם — ולענייננו עתה: בראשם — בעיית המפה של המשולש מקצה המפה מזה ומקצה המפה מזה, על גיגודם או הילופם שבאמצע, היא־היא המפה שקצותיה, מזה הנפש הראשה, ר' יודל, שב„הכנסת כלה" ומזה הנפש הראשה, הוא ר' הילל, שב„כיסוי הדם", שניהם אנשי אמונה, או בוטחה, איש איש על יחודו, ואמצעה נפשות, וגם אנשי כפירה או ספק.

ז.

כאן אנחנו המקום להעיר, כי אוטוריבות של הכפירה והספק היא כפול — לא בלבד בדרך הפשוט, והיא ביטולה של תורה ובתנה עליו הדעת (והחל בפירוש דרך הסיפור „פת שלימה"), אלא בדרך החל־פתה של תורה, וכמעט שלא ניתנה עליו הדעת, היא העבירה על עיקר האמונה: שזאת התורה לא תהא מוחלפת, שפעם שהיא מובלעת יותר בסיפור אחד („עידו ועינם"). התותר לקדמוה־פנים־לקדמונה, כהוד־יה, בלשון, בשירה, כך היא מגולה יותר בסיפור אחר („עד עולם"), החושף בספריתשותיה, לא הספר שהוצרך להתחיל בלשון: ההודיה הזה וגו' ומתחיל משום שי־מתחיל: בראשית ברא וגו', אלא — בספר המצורעים.

ודאי שהתמורה המרעישה הזאת היתה מרגשת די מודעת יותר, אילו קנה מחשבת המספר המשוערת, שהתבר ימישורו היו מרובים מלפני התורסט הגדול שניצל לנו („שירה"), שאותו פרק („עד עולם") נועד להישלב ממש בעלילתם של ראשי נפשותיו (מנפרד השירה), אבל כבר ניסיתי להוכיח, כי שילוב כזה, כבוונת המספר תחילה, לא היה באפשר אלא בהרכזה מודרגת ומסקנית של תמורת הנפש החמוג של זוג הנועדים, והיא עלולה רבת־גלגולים, שהיתה מצריכה יריעת סיפור גדולה, אולי כדי שלישה כרכיה, שסופת כניסתי של הזוג, לבית־המצורעים, וישיבתם בו, ישיבת־עולם, לשם תעודתם בו, ועיקרה יגיעו של התלמוד בגליונו של ספר המצורעים ופיענוחו ובבר שרת גרשום שוקן, בהלצאתו המתכונת, בערב מערכי עגנון, פה, לחקור, בטיעוב הצרעת שבפרק ההוא, העקור מספר „שירה" (וראה מאמרי בזה באסופה „שי עגנון — מחקרים ותעודות" בעריכת גרשון שקד ורפאל וייזר, מוסד ביאליק, תשל"ח, עמ' 222—240), והוא נושא השניו כמה תיספאות ועיקרן, כמהימה, מיצוי כשעה של הקבלה האחת, כי איוב בימי פרעה הוא ומיציה של הקבלה האחרת, כי ספר איוב — משה רבנו כתבו, ואסתפק אתה, בהבטחה לייחד את הדיבור על כך.

ומתוך הבבהה זו לקצות, במידת יכולתי, את פיסגת הספק שבאמצע, אשאל בקצרה, לענין פיסגת האמונה על שני קצותיה, היא היא השאלה, האם דמותו של ר' יודל של „הכנסת כלה" והעולם יש לי ישיבה ותשיבה בדמותו של ר' הלל ב„כיסוי הדם", שהוא מאחרוני סיפוריו, אם לא האחרון שבהם, וכבר השכיל גרעינו עקר לראותו צנועו החיצונית של המספר, די־פירשו כהלך שפירשו, ולשאלתנו עתה אומר, כי הבדל גדול ונורא מבדיל בין שתי הדמויות האלו, שהראשון, ר' יודל, ריפהו המספר בנוח ובשופי ביטוי רחוקים, טובים משלפניהם ומשלאחריהם, באין לה להתמימות האמונה והבטיחה על דרך הדיבוק בתורה, ליטודה וקיומה, מעלשים של ממש, כפי שאיד שליטים ובפי שהם עתידים להיות מהרהים, ירודפי קורהקבלה שבין הסיפור ומספרו, אפשר יתעוררו על כך, כי בימי כתיבת „הכנסת כלה" היה המספר כיושב בבהודי של עולם, מנת עושר לימינו ובנת כבוד לשמאלו, והוא שלום ובביתו שלום, יכות כתיבתו ועיצובת ברומם של צהרי חייו; ואילו האחרון, ר' הילל, כל מידרך־כף־רגלו מתורל ומעוקרב, בימי שלום כבימי המלחמה הראשונה, ימים של חרפת עוני וחרפת רעב, מה גם בימי תהלי תנה האחרונה, ימי התופת והכלייה, ורבות רעות ראה בחייו — למדן מופלג, שנתנה לקלקלם של עניני הרבנות והכבות, קרע את סביבתו, והעביר עצמו שוחט, ונעשה טרף לשפלות־החבריות, ופרקמטני הכשרות מעבר לאוקיינוס בכללם, עד שנמלט לירושלים, והוא מתלך בת קישם, ופרנסתו על תיבת זמרת וכדומה, אך לא פסח על אות בתורה ולא נשמט לו תג מדקדוקי הה־לכה, והוא שגון ופיקח, וזריז ומזורז ועיניו פקוחות לראות כל עקום ועקש, אך אמונתו תמימת והודתו שלימת ומנהגו מתוקן, ולא חיסר מסיגניהם כל־מאומה, ודיק סקירה אחת לתפוס יתרונה, אף מעליוניו, על ר' יודל, שלא ניסה בנסיונותיו, נסיונו של המיוסר שבר דורות וחמיוסר שבעצמים, והוא ירא ושלם, מבלי להחזיק טובה לעצמו, נושם בתלמה של תורה, לימודה וקיומה, ונשימתו בדרך הטבע, בעולם שהרג מדרך האדם ומחק צלמו, צלם האלהים; רודפי קורהקבלה שבין המספר וסיפורו וראי יתעוררו על כך, כי בימי כתיבתו היה המספר כיושב בשפלו של עולם, הצער על אבדן עמו בגולה אובל, וההרדה לתקומת פליטתו בארצו מכר־סמתו, וכוח כתיבתו ועיצובה בנוטו של ערב חייו (מה גדולה הגבורה בגיבוש לשוני ולשונותיו ניתן ללמוד מן ההשוואה של חלל ווייס על מקורות מסורתיים ותפקידם בשני סיפורי החתימה של עגנון „הדום וכ־סאי" ו„כיסוי הדם", טבת תשל"ה); ונתקיימה לו זבו בחינת והיה לעת ערב יהיה אור, והוא אור שלא ידענו כמותו גם ביקרותא, אשר רבו כן רבה.

הצבע, הדם והצלחות

מאת רחל אנגל

מאה וחמשים צלחות חרסינה לבנות (תר־צלתי ותרומתו של בית התרשה „נצ־מן") וקמת צבע אדום הם התומרים המר־כיבים את מוצגי תערוכתו של משה גרשוני באולם־התצוגה העיקרי שלו במוזיאון תל־אביב; האולם האהר, (אולמי הצפת, מאר־תורי הקפטריה) המשמש כאן כעין מבוא לתערוכה, מכיל עוד פחות מכך: כן־ציירים ישליו לוח זכוכית הנושא על פניו באותיות לטיניות אדומות את המשפט "Mein Purpur Ist Sein Teurea Blut" דף־טקסט הקבוע על הקיר מסביר, כי המדובר בציטוט משפט מתוך קנטאטה של באך, בשפה הגרמנית, שתרגומו: „האדום (הארגמן) שלי הוא דמו היקר", וכי במקורו משפט זה „מתיחס למסורות נוצריות, לישו הקרבן".

גרשוני מכנה את התערוכה בשם „בדם לבי", ואכן הדם והצבע האדום, והקשר שביניהם (בלשון העברית) מתגלה הקשר הזה יפה, כמאליו) מעסיקים את האמן ב־תערוכתו. עד כמה הם מעסיקים אותו, וכמה הישג־היצירה המוגש כאן לצופה, זאת שא־לה לעצמה.

הצבע האדום המרוח בצלחות באמת נר־אה כמו דם — דם טרין בהיר, הליל; דם כהה, כבד, סמיך; ויש כתמים של דם כ־תוצאת ממתקת אנושית, כמעט־שהור; של פצע פנימי גרא; ונקודות דם קטנות ונ־לואת, קלות־דעת ומלאות שמחת־חיים.

„גרשוני", נאמר עוד על דף הסבר, „הד־מיתנ את ישראל בביאנאלה של ונציה (יחד עם מיכה אלמן), מציג עבודה, אותה עשה במסגרת ההכנות הקדיצוניות לקראת הביאנאלה — לדברי גרשוני, המשותף והד־תוח בעבודות אלה הוא רצונו להגיע לאי־מן שהדיש בעצמה של כתם הצבע ובוי־מלתה של הבתם לבטא ראשונה". אין ספק שיש במוצגי התערוכה „לצייר רגשית" — הלא אין כצבע האדום, לגוניו, לצייר אמי־ביאציות רגשיות. השאלה היא — האם די במוצגים הללו כדי להוות תערוכה, חלקיק של העיון, המתמשך הנקיה, אילי סביבו כאשר מסריב אחד.

ומקסט הבתלווה אל התערוכה עוד א־

מה: „...השאלה של הדם היקר של האחד שהוא לאחר צבע, יכולה להיות מופנית אל גרמנית (לפי תשפת התצורה הגרמזת) או כלפי עצמו", יכולה. אך התערוכה הזאת אינה כה מעמיקה ומשודרת כדי להעלות שאלות מעין אלו.

מרחבי המדבר

מיכאל קובנר מציג בתערוכת־היחיד שלו בגלריה בינג (רחי פרוג) מיבחר בדי שמן גדולי מידות — גופים ההובקים מרהבים, שתהי אדמות עצובים, כמו מראות הנגלים לעיניך מפסגת הר או מן המטוס, וקילומט־רים רבים מצטמצמים לכדי תמונה המוצאת לה מקום בתוך מסגרת של 163:157 ס"מ, כדי תפיסת העין.

„מידברי", נקראת התערוכה, מדבר יהודה ומדבר סיני הנראים כ„זוויות הסתכלות" שונות, כמו שאומר מיכאל, ולפעמים מת־אחדות „זוויות הסתכלות" אחדות ויוצרות פרספקטיבה כשל מציאות אחרת, זרה מני־זוה.

חומת ירושלים תזהובה

דינו פתן צמח מצייר־ירושמת בדיו שהוי־לה והדיו צבעונית על כר צורות קטנטנות, מפולטות עד לפרטי פרטים. זער־זעירים אורה־ציצב האופייני לציירים נאיוויים. א־חדים של נופים ישראליים. „העיר העתיקה" למשל, קומפוזיציה גדולה בשחור לבן המזי־כירה את אחת המפות העתיקות של עיר הקודש; או התמונות הצבעוניות הקטנות יותר „חומת ירושלים א' " ו„חומת ירושלים ב' ", המקושטות גם בצבע־זהב המדגיש את בימת התגיגות, את אווירת הקדושה השורת של העיר.

שבשתא

ברשימתה של זיות שמיר על קובץ סיפוריו של אברהם סוצקבר, „אקוואריום ירוק", נפ־לה טעות במקום: „בניגונים אספריים", נדפס בטעות „בניגונים אפורים".

קשת צבעיו של סוצקבר מסרבת, כמובן, לכלול את הצבע האפור.

הלוח העדיף-לוח מעריב
כל מודעה מתפרסמת ב מעריב ו דבר

דרושים... דרושים... דרושים...

רשת עמל

לשנה"ל תשמ"א דרושים

בי"ס "עמל" ע"ש ל. דיוויס
בני אפרים 226, טל' 03-479752
תל־אביב

★ **סגן מנהל**
בעל רשיון הוראה קבוע באחד המקצועות הבאים:
מתמטיקה, ספרות, גאוגרפיה, אלקטרוניקה.
הכשורים הדרושים: בעל תואר ראשון, רצוי תואר שני, ותק של 5 שנים בהוראה, רצוי נסיון במינהל חינוכי.

★ **רכז אמצעי הוראה**
למשרה מלאה.
הכשורים הדרושים: בעל ידע טכני ויכולת טפול בציוד והפעלת פרוייקטים אורקוליים.

בי"ס "עמל" ע"ש הולץ
קבוץ גלויות 450, טל' 03-823432
תל־אביב

★ **מורה למתמטיקה-פיסיקה**
★ **מורה לאנגלית**
★ **מורה/מדריך לאלקטרוניקה**

בי"ס "עמל" ע"ש ל. דיוויס
רח' זנגויל 25, טל' 02-411090
ירושלים

★ **מורה להנהלת חשבונות**
בחצי משרה.

בי"ס לחניכים "עמל" רחובות
כביש יבנה רחובות, טל' 054-54685
רחובות

★ **מורה למתמטיקה**
במשרה מלאה.
★ **מורה לחשמל**
במשרה מלאה.
★ **מורה לחינוך גופני**
במשרה מלאה.

בי"ס "עמל" צפת
רח' אנילביץ 1, טל' 067-30264
צפת

★ **מורה למתמטיקה**
רצוי עם ידע ביסודות המחשב.

נא לפנות להנהלות בתי־הספר.

לפרסום דחוף

דרוש
עוזר למנהל רשת הסניפים

אם אתה בעל כושר אירגון ושכנוע (רצוי קמב"ץ מיל.), יכולת לבצע עבודות מגוונות ומוטיבציה גבוהה להצליח, בין הגילאים 23—28,
בוא להשתלב במסגרת צעירה ודינמית, בתפקיד מלא אתגר.
פניות (בכתב בלבד) בציון קורות חיים, יש להפנות לת.ד. 1334 ת"א עבור מס' ר/15926.

ביצועיסט בכיר

אנו חברת ביטוח־חיים צעירה, מתקדמת ודינמית.
אנו עמוסים עבודה עד מעל לראש וכמובן שהמנכ"ל אינו יכול לעשות הכל בעצמו. הוא צריך ביצועיסט בכיר שינהל את פעולות השיווק של החברה.
המועמד צריך שיהיו לו, לפחות, 3 שנות נסיון מוצלחות בביטוח־חיים. הוא יעבוד צמוד למנכ"ל ויהיה מופקד על השיווק בכל הארץ, על פיתוח סניפים וניהול מפקחים. הוא יקבע ויבצע את מדיניות הגיוס, ההדרכה והפיקוח על הסוכנים.
בעל התפקיד יקבל, בנוסף למשכורת, מכונית ואחזקתה, עמלות וכל ההטבות הניתנות בחברה.
אם אתה מתאים לתפקיד קשה ואחראי זה ורק אם יש לך כישורים בכל השטחים שהוזכרו לעיל, בא התקשר אישית עם מנכ"ל חיל, החברה הישראלית לביטוח חיים בע"מ, מניואל סנד, לקביעת ראיון דיסקרטי.
טלפון 612302, 613066 תל־אביב.

רשות שדות התעופה בישראל

נמל תעופה בן־גוריון

דרושים גברים לעבודה בטחונית בנמל תעופה בן־גוריון

הנתונים הדרושים:
- מסיימי שרות צבאי מלא ביחידות קרביות.
- פרופיל 82 ומעלה (מרכיבי משקפיים, חייבים בעדשות מגע רכות).
- מסיימי 12 שנות לימוד.
- חוזה עבודה לשנה עם אפשרות הארכה.

— תחילת עבודה מותנית במעבר קורס בן 6 שבועות.
— תנאי שכר טובים ומיוחדים.
— העבודה במשמרות עם גמישות רבה לסטודנטים.

קיימת אפשרות יציאה לחו"ל בתפקיד

- **למעוניינים בעלי הכישורים המתאימים, תתקיים ועדת קבלה** במינהלת נמל התעופה בן־גוריון, בבנין משרד הבריאות (סמוך לאולם המכס), **ביום ב', 29 במאי 80', בין השעות 14.00—17.00.**
- יש להביא תעודת זהות, פנקס מילואים, ותעודת שחרור מצה"ל.

סודיות מובטחת!

אלסינט

למפעלנו במעלות דרושים

1. מנהל מחלקת הנדסה
הכישורים הדרושים:
* מהנדס מכונות
* נסיון של 3—5 שנים
* רקע בעיבוד שבבי

2. כימאי אנליטי/פיזיקלי
הכישורים הדרושים:
* נסיון מחקרי ותעשייתי של 3 שנים לפחות בספקטרופוטומטריה, בעיקר בתחום של ספקטרוסקופיות להבה של גזים.

3. הנדסאי ייצור
אפשרי ללא נסיון, לעבודה בתחום תפ"י בית מלאכה.

4. תבנות
לתכנות מכונות לעיבוד שבבי. אפשרי ללא נסיון.

מועמדים מתאימים מתבקשים לפנות בכתב לת.ד. 102 מעלות, או טלפונית למחלקת כח אדם טלפון 6—04-978171.

ת.ד. 5258, חיפה, טל. 527679

בנק גדול בארץ

מחפש

קופאי ראשי

לסניפנו בהדר חיפה
ליום עבודה מפוצל
עדיפות לבעלי נסיון קודם

המעוניינים יפנו בכתב יד תוך פרוט מלא של קורות חיים, מוסדות לימוד ומקומות עבודה קודמים לת.ד. 11333 ת"א, עבור מספר 175.

סודיות מובטחת

תיאטרון ירושלים — THE JERUSALEM THEATRE

רח' מרכוס 20, טל. 67167.

ועדה מיוחדת מטעם תיאטרון ירושלים בצרוף אנשי ציבור
מבקשת מועמדים למשרת

מנהל תיאטרון ירושלים ופסטיבל אביב

נא לפנות לת.ד. 4072 ירושלים. נא לציין על המעטפה "משרת מנהל". סודיות מובטחת.
על הפניות להגיע עד יום ו', 6.6.80, בשעה 12.00.

דרושה לחברה לעבודות מכס
פקידת יצוא
ידע בשפה האנגלית — הכרחי.
סודיות ותנאים מובטחים.
לפנות לטלפון 03-613213.

A.E.L.

א.אי.ל. ישראל בע"מ — תעשיות אלקטרוניקה

למפעלנו דרושים

מהנדס רכיבים
* לעבודה בטכנולוגיות מתקדמות.
* רצוי נסיון של 5 שנים בציוד צבאי.

פקיד/ת רכש
* נסיון של שנתיים ברכש חו"ל.
* עדיפות לבעל/ת ידע באנגלית.

טכנאי מכונות
מכניקה עדינה
* בעל נסיון בצבע, ציפויים ועבודות מתכת.
* יועדף בעל נסיון במנ"מ נסחרי ימסירת עבודות לקבלני משנה.

נא לפנות אישית או טלפונית ל־א.אי.ל. ישראל בע"מ, היחי' לתעסוקת עובדים, רח' מבצע־קדש 48, בני־ברק, טל. 757131 (200), החל מיום א'.

Intel Israel Notebook
Careers and Technology at Intel

דרושות

1. מזכירה בכירה
לניהול משרד.
הכישורים:
* בעלת כושר ארגון.
* ידיעת השפה האנגלית על בוריה — הכרחית.
* הדפסה מעולה בעברית ואנגלית.
* עדיפות לבעלת השכלה אקדמית.

2. פקידה כתבנית עברית
לעבודה זמנית.
שעות העבודה — 8.00—17.00.
5 ימים בשבוע.

נא לפנות בכתב בציון קורות חיים ונסיון לת.ד. 1659 חיפה.

intel

למשרד רואי חשבון בתל־אביב
דרוש בוחן
בעל נסיון של שנתיים לפחות — בבקורת ו/או בהנהלת חשבונות.
טלפון 9—03-298822.

מושב נוב ברמת הגולן — מחפש
גננת מוסמכת דתית
מטפלת
לגילאי שנתיים־שלוש דתיות
אפשרות דיור למשפחה
לפנות לועדת חינוך או טלפונית 067-63204 בערב.

בלו־בנד תלמה

מפעלי בלו־בנד תלמה מפרץ חיפה — דרוש
מנהל חשבונות בכיר
הכישורים הדרושים:
* בוגר ראיית חשבון או מנה"ח מוסמך.
* נסיון מעשי בן 5 שנים לפחות בהנה"ח.
* ידיעת השפות עברית ואנגלית.

מקום העבודה: משרדי החברה במפעל, במפרץ חיפה.
מועמדים מתאימים יפנו בכתב יד תוך פרוט קורות חיים ונסיון קודם אל מחלקת כח אדם ת.ד. 707 מפרץ חיפה.
סודיות מובטחת

מזכירת הרשמה קלדנית
135 ל"י לשעת
8—1 בבוקר או 4—9 בערב. ידיעת אנגלית. עדיפות לסטודנטיות.
לירושלים, ת"א, פתח־תקוה, הרצליה, וחולון.
ראיונות במלון האמבסדור — ירושלים: שלמון 1, ב־18 במאי, 4—8 אמבסדור, ת"א: דיזנגוף 168, ב־19 במאי, 4—8 אחה"צ.

דרושות
מתכנתות
עם נסיון בקובול
טלפון 03-652564

דחוף! מתורגמנית
לעבודה בחו"ל
עברית צרפתית חובה
ורצוי אנגלית.
ת.ד. 1334 ת"א
ר/59198

מחפש עבודה
תואר B.A במדעי החברה ונסיון בארגון וביצוע תכניות הדרכה (7 שנים) — במנהל הדרכה במפעלי תעשיה ותברות.
04-993192 מנחם
מ־14.00

מ.מ.ש. שרותי מחשב בע"מ
MENISH COMPUTER SERVICES LTD.

דרוש
מתכנן/מתכנת
למערכת י.ב.מ. 3600 (מיקרו)
* בוגר מדעי המחשב * נסיון של 3 שנים * תיכנות אסמבלר
נא לפנות בטלפון למ.מ.ש. שרותי מחשב בע"מ, רחוב לינקולן 15, תל־אביב, טלפון 286112 ולבקש את אלה.

דרושים
לפנימיה חינוכית בירושלים
* מדריכים חברתיים
* מטפלות (עבודה לפי דירוג הוראה)
* (מגורים במקום)
מבשלת
איש אחזקה
ת.ד. 3456 ירושלים
טלפון 413171

למשרד רואי חשבון בת"א
דרושים
בוחנים
רצוי נסיון,
התמחות אפשרית.
טל' 623577.

למעבדה פיזיולוגית בתל השומר השייכת לאוניברסיטת ת"א
דרוש/ה
עובד/ת מחקר
בעל/ת תואר M.Sc.
לפנות טל. 03-710599

ל,טיב־טוב' סריגת חיפה בע"מ
דרוש
פקיד חשבונות
בעל ידע בהנהלת חשבונות ונסיון בעבודה. רצוי בעל תעודת הכשרה סוג ג'.
בפרטים נא לפנות לת.ד. 325 חיפה או טלפון: 04-664251.

לתפקיד מעניין...
דרוש בחור רציני
העונה לקריטריונים הבאים:
1. כשרון טבעי לנושאי שיווק ומכירות
2. רצון לקידום והתפתחות מקצועית
3. השכלה: תיכונית ומעלה
4. גיל: מעל 25.

למועמד שעונה על הדרישות הנ"ל מובטחים התנאים הבאים:
1. הכנסה גבוהה ובטחון כלכלי
2. עניין בעבודה ומסלול קידום

אם אתה מתאים לקריטריונים שלנו והתנאים מתאימים לך, התקשר לטל. 291670, 293615 (03) וקבע פגישת היכרות.

למלון כפר המכביה
דרוש
ברמן BARMAN
רק בעלי נסיון, ידע וידיעת שפות
יתקשרו לטלפון 749711 למחלקת אירועים

סופר־פארם
אנו מתרחבים
וזקוקים לכוחות צעירים לעבודה בבאר־שבע

דרושים:
רוקחים/ות
אפשרות להתקדמות בעתיד!

המעוניינים יפנו במקום, דרך המשחררים 70, באר־שבע, או בטל. 057-72185.

דרושה
קבוצת רצפים
מעולה
לבנין בן 7 קומות בכפר־סבא
לפנות ביום א' לטלפון 03-902272, 03-903672 לנינה

כורך - מומחה
עולה חדש מרוסיה
מחפש עבודה מתאימה בכריכיה וייצור פנקסים לחשבונות.
שטונוב סמיון, באר־שבע, שאול המלך 23, קומה א' דירה א'.

למכירה
מעבדה לצילום וללוחות אופסט
ציוד חדש וחומרים לרציניים בלבד!!
טלפונים: 03-286712, 03-283479.

מכללת בית ברל
לשנת הלימודים תשמ"א
דרוש
מורה לפסיכולוגיה
בחצי משרה
בעלי נסיון בהוראה ובעלי תואר שני לפחות.
יפנו אל: מנהל מכללת בית ברל, דאר בית ברל.

לחברת אלקטרוניקה מתפתחת דרוש
טכנאי/הנדסאי אלקטרוניקה
שפרותו לריכוז פרויקטים בתחום מיקרו מחשבים. חברתי נסיון קודם.
טלפון 04-662131, ת.ד. 2324 חיפה

הלוח העדיף לוח מעריב — דרושים... דרושים... דרושים...

כל מודעה מתפרסמת ב מעריב

„רותם דשנים"
מפעל גדול חדש
לייצור חומצה זרחתית

דרושים

1. מנהל מחלקת מכשור ובקרה
* נסיון בניהול בנושא מכשור בתעשיה כימית.
* בעל תואר מוכר בהנדסה (מהנדס או טכנאי/הנדסאי)

2. מנהלי עבודה/ראשי קבוצות באחזקה
* נסיון בניהול צוות עובדים.
* רצוי טכנאי/ הנדסאי מכונות.
* נסיון בעבודה בתעשיה הכימית — יתרון.

3. מנהלי עבודה/אחראי משמרת בייצור
* טכנאים / הנדסאים
* במגמות: כימיה, מכונות או ייצור.
* לבעלי נסיון בתעשיה הכימית — יתרון.

4. מכשירנים
* בעלי נסיון בתעשיה הכימית
* בוגרי קורס טכנאי מכשור ובקרה — יתרון

5. מכונאים מעולים
* לתפקידים רבי אתגר.
* לטפול בציוד סובב בתעשיה כימית.

תנאים בהתאם לכישורי המועמד
תנתן עזרה בדיור
— סודיות מובטחת —

מועמדים מתאימים יפנו בכתב יד עם פירוט קורות חיים ונסיון למפעל ערד — מחלקת כח־אדם — לממתה על הניגס, מישור רותם, ד.נ. ערבה.

למפעל תעשייתי גדול באזור ת"א
דרושים

עבור פרוייקט יוצא דופן ומגוון בנושאים, שמטרתו מיכון מערכות עיבוד נתונים של מפעלי תעשיה המעסיקים אלפי עובדים:

1. תוכניתן מערכות
(SYSTEM PROGRAMMER)
רצוי בעל תואר ראשון במדעי המחשב. ידע במערכות הפעלה, במערכות DATA BASE וידע בתקשורת.
נסיון: בפיתוח יישומים במערכות ON LINE. רצוי נסיון של מערכות I.B.M.

2. מתכנתים
בעלי נסיון של שלוש שנות תכנות ב־COBOL.

3. מנתח מערכות
רצוי מהנדס ייצור / אקדמאי. נסיון: 2—3 שנות נסיון בתכנות COBOL, בניתוח מערכות על מיני מחשבים, ביישומים יתעשייתיים. רצוי נסיון של מערכות I.B.M.

על המועמדים להיות לאחר שרות בצה"ל.

המעוניינים יפנו בצרוף קורות חיים לת.ד. 32365 ת"א, עבור מספר 458. סודיות מובטחת.

למושב יודפת
דרושה
גננת
בעלת קו חינוכי חופשי ופתוח
לשנת הלימודים תשמ"א

לפנות בכתב לוועדת חינוך יודפת
ד.נ. בקעת בית הכרם

פרי־זה חדרה
דרוש
איש מכירות
לאיזור חיפה והצפון.

הכישורים:
נסיון במכירות בענף המזון — רצוי בשימורים, בעל רכב.

נא להתקשר למחלקת כח־אדם
טלפון 063-32627.

כלל ניהול ונאמנות (1965) בע"מ
דרוש
מנהל־חשבונות
סוג ד' עם נסיון

לפנות בכתב בצרוף תולדות־חיים לת.ד. 11600 תל־אביב.

— סודיות מובטחת —

מפעל מתכת במפרץ חיפה
העוסק ביצור ציוד שינוע
ותהליכים כימיים לפי הזמנות

דרושים

1. מנהל ייצור
התפקיד כולל:
* ניהול צוות של 60—70 עובדים
* תכנון ומעקב אחרי בצוע
* שיפור שיטות ותהליכי ייצור

הכישורים הדרושים:
* מהנדס תעשיה וניהול
* נסיון של 5 שנים לפחות בנהול ייצור במפעל תעשייתי דומה

2. מנהל חשבונות ראשי
התפקיד כולל:
* נהול מערכת הנהלת חשבונות
* הכנת דוחות חשבונאיים

הכשורים הדרושים:
* מנהל חשבונות מדופלם / סוג ד'
* נסיון בעבודה במפעל תעשייתי
* בעל ידע בנושא יבוא יצוא
* ידע כתמחיר

3. מנהל עבודה
התפקיד כולל:
* נהול צוות ייצור של 20 עובדים

הכשורים הדרושים:
* הנדסאי
* נסיון של 5 שנים בנהול עבודה
* ידע בציוד שינוע

למתאימים מובטחים תנאי שכר ההולמים את כישוריהם

נא לפנות בכתב יד בפירוט קורות חיים ונסיון קודם לת.ד. 4496 חיפה ל־382, בציון המשרה המבוקשת על גבי המעטפה.

— סודיות מובטחת —

ביה"ס התיכון
המקצועי
ויצ"ו רחובות
רח' ארלוזורוב 18
(בפיקוח משרד החינוך והתרבות)

דרושים
מורים/ות
* מורה לאנגלית
* מורה לגאוגרפיה
* מורה לכלכלת בית
* מורה למזכירות ומינהל
* מורה לחשבונאות

בעלי השכלה מתאימה ותעודת הוראה מתבקשים לפנות להנהלת בית הספר, טלפון 054-51396, 054-57400, או לת.ד. 55 רחובות

למוסד ממלכתי
באזור תל־אביב
דרושות
טלפניות
לעבודה במשרה מלאה.
הזדמנות נאותה לצעירות יוצאות צבא.
אפשרות ללימוד וקידום אישי ומקצועי.

מועמדות תפנינה בכתב לת.ד. 2042 רחובות: נא פרטו קורות חיים ונסיון. יש לציין טלפון להתקשרות (אם יש).
— סודיות מובטחת —

„שלוה" בית החלמה גבעתיים
טלפון 766756 — 763982
דרוש
מזכיר/מנהל משק
אחראי ובעל נסיון מוכח
בתפקיד דומה
שעות עבודה 08.00—13.00
16.00—19.00
למועמד המתאים מובטחים
תנאים טובים מאד

למפעל מתכת לעיבוד שבבי
מדויק בכרמיאל — דרוש
טכנאי ייצור
בעל נסיון של 5 שנים בתכנון ופיקוח על הייצור, במדידת נורמות ופרמיות ובשיפור שיטות.

מועמדים מתבקשים לפנות בכתב בצירוף קורות חיים ופרטי נסיון קודם אל: ת.ד. 42 כרמיאל.

ביה"ס התיכון לאזור רמלה—לוד
ת.ד. 983 לוד
טלפון 054-24768, 054-22900
דרושים מורים
במקצועות הבאים:
כלכלה * התעמלות בנות * ביולוגיה * אנגלית

לעבודה בטחונית
ברחבי העולם
דרושים
בחורים
כישורים נדרשים: * גילאי 21—35 * בעלי השכלה תיכונית לפחות * מסיימי שרות צבאי מלא ביחידות קרביות בתפקידי פיקוד * כושר בריאות תקין (פרופיל 82 ומעלה, ראיה תקינה) * שליטה בשפה זרה אחת הכרחית.

המתאימים יצאו עם משפחותיהם לחו"ל לתקופה של שנתיים

המעוניינים יפנו בכתב בצרוף תולדות חיים ופרטים אישיים מלאים כולל מספר תעודת זהות ומספר טלפון לת.ד. 39350 תל־אביב (עבור מ').

— רק פונים מתאימים ייענו —

ל.פ.מ.

לצוות שטיר
ארגון תערוכות וירידים מקצועיים
דרוש/ה
אשת/איש מכירות לארגון פרויקטים

תאור העבודה
יום עבודה מלא. העבודה קשורה במגעים עם מנכ"לים של חברות ומנהלים בכירים. תנאי שכר מצויינים. אפשרות לקריירה אישית ופיתוח במסגרת החברה. עבודה קבועה לטווח ארוך בלבד. הדרכה מלאה תינתן למועמדים המתאימים לצורך קליטתם בעבודה.

מועמדים — תכונות
אשה או גבר. הופעה נאה וסולידית. גיל: 26—32. השכלה אקדמית חלקית לפחות. יועדפו בעלי השכלה רחבה. מגורים בגוש דן. בעל/ת רכב. התחלת העבודה מיידית (השבוע). ידיעת השפה העברית בדיבור קולח לנחות, חיונית.

נא לפנות לצורך ראיון
ישירות למשרדי החברה, רח' פנקס 28, ת"א:
ביום שני הקרוב בין השעות 12.30—14.30
ביום שלישי בין השעות 12.30—14.30
נשתדל לבצע ראיון קצר, עניני וללא עיכובים.

צוות שטיר, טל. 455706.

לחברה מסחרית גדולה
במרכז תל־אביב — דרושה
מזכירה
עבור מזכיר החברה

הכישורים:
* שליטה בשפות עברית ואנגלית והדפסה בשתי השפות.
* ידיעת עבודות משרד כלליות.

שעות העבודה: 7.30—14.30.
תנאי שכר נאותים
למועמדת המתאימה.

נא לפנות לת.ד. 3468 תל־אביב עבור „מזכירה" בצירוף תולדות חיים והמלצות.

לבית חולים פסיכיאטרי גן מגד
בהוד השרון
דרוש
רופא פסיכיאטר
(מומחה)
למשרה שלמה או חלקית
בא בחשבון גם פנסיונר

להתקשר לקביעת פגישה טלפון 052-23121
בשעות 10.00 — 14.00

לקיבוץ מורה
דרושה אחות
לעבודה במרפאה במקום
מגורים במקום עם אפשרות לקליטה.

נא להתקשר משעה 6.30 עד 15.30 לטל. 067-41121 ; 067-42687 ; 067-40654.

דרוש
טכנולוג־מזון למוצרי־בשר
עדיפות לבעל נסיון

לפנות בכתב: ת.ד. 348, בית־שאן

למפעל גדול בנגב
דרוש
מנהל שרותי ביצוע

כישורים דרושים:
1. **מהנדס מכונות.**
2. **ותק בתעשיה של 6 שנים לפחות.**
3. **נסיון מוכח בניהול והפעלת עובדים.**
4. **ידיעת אנגלית הכרחית.**

התנאים ייקבעו בהתאם לכישורי המועמד.

לעוברים מהצפון יינתן סיוע.

המעוניינים יפנו בכתב לת.ד. 936 תל־אביב, עבור מנהל כח־אדם.

האגודה לקידום החינוך, ירושלים
מדרשית עמליה — בי"ס תיכון דתי ופנימיה לבנות

דרושות

* **מדריכות חינוכיות**
(משרות שלמות, מגורים בפנימיה). רצויות בעלות השכלה תיכונית לפחות, ונסיון בהדרכה.
* **עובדת מזכירות ביה"ס**
(חצי משרה לבנה"ץ).
* **עובדת מזכירות בפנימיה**
(חצי משרה לעבודה בשעות אחה"צ). (עבודת המזכירות מחייבת ידיעת כתבנות ונסיון בעבודת משרד).

מועמדות המעוניינות בכל אחד מהתפקידים הנ"ל מתבקשות לפנות אל הנהלת הפנימיה, גבעת מרדכי, ירושלים או בטל. 637913, 666622 עד יום 22.5.80.

מיקרוקים בע"מ
הנדסת מיקרוגלים
מרכז תעשיות
עתירות מדע
קרית הטכניון, חיפה

דרושים

1. מהנדסי אלקטרוניקה
* לפיתוח מעגלים * לשיווק
* רצוי נסיון של 2—5 שנים בהנדסת אלקטרוניקה בתחום ה־RF.

2. טכנאי/הנדסאי
* לשיווק רכיבים * לניהול קו ייצור
רצוי נסיון בשטח מיקרוגל.

נא לפנות טלפונית 04-227181/2/3

למפעל תעשייתי גדול
באזור אשקלון
דרוש/ה
מנהל/ת חשבונות
עם נסיון של שלש שנים לפחות.

לפנות בכתב, בצרוף קורות חיים ונסיון בעבודה לת.ד. 120 אשקלון עבור „מנהל/ת חשבונות".

החברה להגנת הטבע
הלשכה לייעוץ ותיאום טיולים — ירושלים
דרושה **מתאמת טיולים**

בעלת יכולת עבודה עם קהל, רצוי רקע בנושאי ידיעת הארץ, הדפסה בעברית (לאחר שרות צבאי).

המעוניינות יגיעו לראיון במשרד הלשכה: רח' הלני המלכה 13, ירושלים, ביום ראשון, 18.5.80 בין השעות: 13.00—17.00.

להוצאת ספרים דרושים:
1) **מזכירה עברית מעולה**
2) **צעיר עם קטנוע** או רשיון־נהיגה
3) **דוכנאים** בקבלנות לשבוע הספר (11—18.6) בת"א, ירושלים, חיפה, נתניה ובאר־שבע.

גאולה 19, ת"א, טל. 629279, 658662.

עיריית ראשון־לציון
המחלקה לחינוך ולתרבות, רח' הרצל 47
לביה"ס התיכון הטכני „העמית"
דרושים לקראת שנה"ל התשמ"א

מורים מוסמכים
בעלי נסיון בחטיבה עליונה
(כולל הגשה לבגרות מכתה י' ואילך)
במקצועות הבאים:

מורה לספרות ולשון עברית, משרה אחת * **מורה לתנ"ך,** מחצית המשרה * **מורה להיסטוריה ואזרחות,** משרה ומחצית המשרה * **מורה לאנגלית, התכתבות אנגלית ואנגלית מסחרית,** 4 משרות * **מורה לגאוגרפיה ולגאוגרפיה כלכלית,** 3/4 משרה * **מורה למתמטיקה,** 3 משרות * **מורה לפיזיקה,** משרה ומחצית המשרה * **מורה לערבית,** משרה אחת * **מורה למכשור ומדידות** — מגמת מכשור ובקרה, 3/4 משרה * **מורה למעגלים לוגיים** — מגמת מכשור ובקרה, חצי משרה * **מורה למקצועות הטכניים במתכת,** משרה אחת * **מהנדס אלקטרוניקה** או **מורה לתורת האלקטרוניקה** — מגמת אלקטרוניקה, משרה אחת * **מהנדס מחשבים** או **מורה לתורת המחשבים,** חצי משרה * **מורה לחינוך גופני,** 4 משרות * **2 מהנדסים אלקטרוניים** (או הנדסאים בוגרי בי"ס מקצועיים בעלי נסיון), 2 משרות * **מהנדסים למכשור ובקרה** (או הנדסאים בוגרי בי"ס מקצועיים בעלי נסיון), 1 1/2 משרה * **מהנדס אופטיקה,** משרה אחת * **מהנדס מכונות,** משרה אחת * **הנדסאי בוגר בי"ס מקצועי** בעל נסיון במגמת מכונות, משרה אחת * **אדריכל בנין,** מחצית המשרה * **טכנאי צילום** או **מורים לצילום** בעלי נסיון, 1 1/2 משרה * **מורה** או **הנדסאי למקצועות הטכנולוגיים** במיוחד לתרגילי מעבדה, משרה אחת * **ספרנים מוסמכים** בשתי משרות * **יועצים חינוכיים** בשתי משרות * **רכז לחינוך חברתי,** מחצית המשרה.

הכישורים הנדרשים: בעל רשיון הוראה או הדרכה קבוע. בעל נסיון קודם בהוראה ו/או הדרכה.

הקבלה לעבודה מותנית בין השאר באישורו של המפקח המקצועי ו/או המפקח הכולל.

מועמדים בעלי כישורים מתאימים מתבקשים לפנות בכתב בצרוף מסמכים המעידים על השכלה, ותק ונסיון אל מנהל בי"ס טכני „העמית", ברח' הברינדה 10, ת.ד. 335, טל' 948157.

עו"ד ח. גיבשטיין, ראש העיר

לחברה מסחרית
דרוש
מתכנת מערכות
לייעום ותחזוקת מערכת תקשורת במחשב מדגם 4300, בעל נסיון של ארבע שנים לפחות במקצוע הנ"ל, כולל עבודה בתקשורת.

המעוניינים יפנו לאגף כח־אדם, ת.ד. 6751 ת"א־יפו, בציון תולדות חיים, השכלה ונסיון מעשי בעבודה.

יובל גד בע"מ מפעל לבניה טרומית
ת.ד. 32 אשקלון טלפון 051-25141

דרושים

1. מהנדס בנין
לתפקיד מנהל מח' התקשרויות.

2. מהנדס ביצוע
לאיזור ירושלים.

3. מהנדס ביצוע
לאיזור המרכז.

מועמדים מתאימים בעלי נסיון של 5 שנים, מתבקשים לפנות למח' כח־אדם, טלפונית או במכתב.

דרושה
מנהלת חשבונות
* 5 שנות נסיון לפחות
* 12 שנות לימוד
* בעלת הופעה נאה

משכורת גבוהה למתאימה

„אורנים־עדי"
טלפון 04-700206

משרד העבודה והרווחה, רשות הסעד הנוער
דרוש מנהל
למעון נעול לחוסים מצפה־ים

מועמדים בעלי השכלה אקדמית בחנוך מיוחד, פסיכולוגיה ועבודה סוציאלית אשר צברו נסיון רב במינהל חנוכי (רצוי במוסדות פנימיתיים), יפנו בכתב בציון קורות חיים למפקח המחוזי, מעון מצפה־ים, נוף ים.

הלוח העדיף כלוח מעריב
כל מודעה מתפרסמת במעריב ודבר

דרושים... דרושים... דרושים...

INDUSTRIAL ENGINEERS

A career opportunity with outstanding rewards to match your expertise.

If Israel is the Promised Land, then South Africa is the land of promise. It's a nation experiencing a boom, its gold-based economy leading to a high standard (but low cost) of living and excellent career opportunities.

AECI is a leader in this economy, its interests ranging through industrial explosives (we're the world's largest commercial producer), animal feeds, plastics, paints and synthetic fibres, to name a few.

We're a growing giant and in need of experience and expertise. Right now we're after Industrial Engineers with Engineering diplomas — or ideally university degrees — to tackle multi-million Pound projects in such fields as methanol production.

You'll be self-motivated achievers, in the 25-45 age group, with the ability to manage and develop an industrial engineering function. It's a job which requires the best utilisation of resources and the analysis and implementation of sophisticated systems in increasing productivity and developmental work.

Essentially, your experience will include at least 5 years' industrial engineering experience in a processing plant, an understanding of planning systems and a comprehensive knowledge of computer operations.

Because we're after men out of the top drawer, the rewards we're offering will amply reflect your capabilities: an outstanding salary and bonus package, company car, home loan scheme, transfer expenses, full life insurance, pension and medical aid schemes and generous annual leave.

We'll be interviewing candidates in Tel Aviv from May 26, so please write immediately to Mr. Uri Aylon at P.O. Box 3011, Tel Aviv, including full career details.

LINDSAY SMITHERS FCB RECRUITMENT 1046/E

„רותם דשנים"
מפעל גדול חדש
ליצור חומצה זרחתית
דרושים

• מהנדס מכונות בכיר

לתפקיד הכולל ניהול צוות מהנדסים וטכנאים, דרוש התמצאות טובה בניהול משרד הנדסה (תכנון), וניהול אחזקה. דרוש נסיון בניהול בתעשיה הכימית.

• מהנדס תעשיה וניהול בכיר

במטרה לבנות ולארגן מערכת אחזקה במפעל כימי. להפעל שיטה של אחזקה מונעת, לתכנן ולנהל אחזקה שוטפת ופרוייקטים, עם לוח זמנים לביצוע, ומעקב על כל שלבי הביצוע.

* **תנאים טובים למתאימים**
* **תנתן עזרה בדיור**
* **סודיות מובטחת**

מועמדים מתאימים יפנו בכתב יד עם פירוט קורות חיים ונסיון למפעל ערד — מחלקת כח־אדם, לממונה על גיוס, מישור רותם ד.נ. ערבה.

ליחידת מחקר ופיתוח באזור המרכז
דרושים למעקב בקרה והשתתפות בפתוח מערכות בקרת אש

1. מהנדס/פיסיקאי
— לאלקטרואופטיקה

2. מהנדס אלקטרוניקה
— עם נסיון בפתוח תוכנה.

רצוי ידע ונסיון במערכות שרות ו/או בליסטיקה חיצונית.

על המועמדים להיות לאחר שרות צבאי בתל־אביב.

המעוניינים יפנו בצרוף קורות חיים לת.ד. 32365 ת"א, עבור מספר 459.

— סודיות מובטחת —

ל.פ.מ. 61

למפעל תעשייתי מודרני בחדרה
דרוש

פקיד/ת מחסן מוכשר/ת

למשרה חלקית

שעות העבודה: 6.00—13.00 או 13.00—18.00.

הכישורים הדרושים: ✶ כתבנות עברית. ✶ ידיעה בסיסית בחשבון. ✶ התמצאות בהוצאת תעודות משלוח.

תפקיד אחראי ותנאים טובים.

רק פניות בכתב־יד בציון פרטים מלאים ונסיון קודם תענינה.

ת.ד. 20161 תל־אביב, עבור „פקיד מחסן".

למוסד בנקאי בתל־אביב
דרושות

חניכות
בנות 16-17

שעות העבודה מפוצלות.

• המעוניינות תתקשרנה לטלפון 03-294343, קו פנימי 232.

למוסד ציבורי ארצי
דרוש:

קצין בטחון
לאזור הדרום

דרישות תפקיד:

* בעל תפקיד פיקודי בצה"ל או במשטרה. עדיפות לקצינים ו/או בעלי נסיון קודם כקציני בטחון.
* מגורים בירושלים או בסביבתה.
* השכלה תיכונית ומעלה.

הדרגה בהתאם לכישורים.

המעוניינים יפנו בכתב יד, עם ציון תולדות חיים ומס' טלפון למח' המנגנון, ת.ד. 16250 ת"א, לא יאוחר מיום 23.5.80.

מנהל
בעל רקע מקצועי
נסיון למעלה מ־10 שנים
בשווק ומסחר בכימיקלים

מוכן לקבל תפקיד אחראי

בתחומי שיווק, אחסון, יבוא ומסחר בכימיקלים.

— המלצות מצויינות —

✶

נא לפנות לת.ד. 21017 תל־אביב, עבור „כימיקלים מקצועיים".

למוסד ציבורי דרוש/ה

כלכלן/ית בכיר/ה

רצוי נסיון בניתוח השקעות ו/או בקרה תקציבית.

לפנות בכתב לת.ד. 7043 ת"א, לשכה כלכלית.

למושב גני טל
ישוב דתי ברצועת עזה
דרוש

מרכז משק

נא לפנות בכתב בצרוף קורות חיים למזכירות מושב גני טל, ד.נ. חוף עזה.

למפעל באיזור התעשיה בפ"ת דרוש

מפיץ לחיפה והסביבה

עם טנדר וטלפון, רצוי מחסן קטן.

נא לפנות אחרי השעה 7.00 בערב לטלפון 03-723726. גם בשבת.

אנשי מכירות
עם נסיון ובעלי רכב
דרושים למפעל למוצרים כימיים
לאזורים צפון, חיפה והדרום.

לשלוח קורות חיים ת.ד. 1757 חולון.

בי"ס משותף חוף הכרמל מעגן מיכאל
דרושים

מורים
למשרות חלקיות

לספרות
ביולוגיה
אלקטרוניקה
וכתבנות

להתקשר טלפונית 063-90122—3—4

לחברה גדולה
דרושה

מזכירה/כתבנית מנוסה

המתאימות תפנינה בכתב־יד: ת.ד. 3119, תל־אביב ויוזמנו לראיון

דרושה

אחות

למשפחה דתית באנטוורפן, בלגיה לטיפול בתינוקת בת 6 חודשים, לתקופת של לפחות שנה. מוצעים: כרטיס טיסה, לינה, כלכלה ומשכורת טובה.

בדבר פרטים נא לפנות למלון שרתון תל־אביב טל. 286222 חדר 522 (מלבד שבת)

לחברת יבוא
דרושה

פקידה מתחילה
למשרה מלאה

נדרשת ידיעה והדפסה בעברית ואנגלית
טלפון 217860

למשרד שמאים
דרוש

עוזר בכיר

עם נסיון של 3 שנים לפחות

לפנות בכתב יד בצרוף תולדות חיים והמלצות לת"ד 14138 ת"א.

סודיות מובטחת

דרוש לאזור אשדוד

מקטלג טכני
הנדסאי מכונות
אפשרי גם פנסיונר

לפנות טלפון ת"א 410858

לקבוצת שילר
דרושה

גננת
לשנה"ל תשמ"א

פרטים 054-51251, 054-55774, ציפי.

ELECTRICAL ENGINEER

25, Experience: Controls, Micro-computers, Digital Circuits.

Write to: Box 20050, Tel-Aviv, No. 206 ל'

דרוש
טכנאי אלקטרוניקה
עם נסיון במכניקה

טלפון 754693

למפעלי ים המלח
דרוש

חשמלאי רכב וציוד מכני מנוסה

רמת השכר — בהתאם לכישורים

על המעוניינים לפנות אל ראש יחידת המנגנון, ת.ד. 75 באר־שבע.

מפעלים ים המלח בע"מ

פוספטים בנגב בע"מ

דרושים

מפעילים מנוסים

לעבודה במתקני החברה

* דרוש נסיון בהפעלת מתקנים בתעשיה כימית.
* 10 שנות לימוד לפחות.
* עדיפות לבוגר קורס מפעילים מוכר.

מועמדים מתאימים יפנו בכתב־יד עם פירוט קורות חיים ונסיון למח' כח־אדם, לממונה על גיוס, מפעל ערד, מישור רותם — ד.נ. ערבה.

אוניברסיטת תל־אביב

דרוש

מהנדס/טכנאי בנין

אגף בינוי ואחזקה

מהנדס או טכנאי בנין; קורסים בחישוב כמויות והנדסת פיקוח; נסיון בתפקיד דומה.

●

על המעוניינים לפנות בכתב בצירוף קורות חיים, פרטים על נסיון בעבודה ושמות ממליצים, למח' המנגנון, מדור העסוקה, אוניברסיטת תל־אביב, רמת־אביב, עד ליום 23.5.80.

כפר הנוער הדתי — כפר חסידים
דרושים

1) אם בית מרכזית
2) אם בית לפנימיה
3) מרכז לענף — פרדס
4) מדריך חינוכי — דובר אנגלית
5) מורה למיכון חקלאי
6) איש תחזוקה (שרת)
7) מציל — לקייץ
8) מסגר

מועמדים מתאימים מתבקשים לפנות לכפר הנוער הדתי — כפר חסידים 20494, טלפון: 04-952022 בצירוף תעודות, תולדות חיים והמלצה.

המוסד להכשרה וייעול הבניה

דרוש
מדריך מעשי בשרברבות

בדרגת מעולה

ירושלים — במרכז הכשרה תל־ארזה
רחוב ירמיהו 16, טל. 02-814790, 02-819663.

ל.פ.מ. 287

דרוש
מנהל עבודה
(מעולה)

* **נסיון רב בבנין**
* **עבודה ברעננה**

בפרטים נא לפנות לטלפונים 03-913715 או 03-904242.

אקדמאי/סטודנט

אם סיימת לימודיך האקדמיים או הנך לומד בשנת הלימודים האחרונה שלך ומחפש עבודה בעלת ענין ואתגר בארץ ובחו"ל

אנו יכולים להציע לך תפקיד בתחום הבטחוני — ממלכתי בתנאי שכר נאותים.

להלן הנתונים הדרושים:

* גברים יוצאי צבא בגיל 25—32.
* יודעי שפה אירופאית ברמת שליטה גבוהה ו/או יודעי השפה הערבית.
* מצב בריאות תקין.
* נכונות לשרות ממושך בחו"ל לאחר תקופת הכשרה מתאימה.

לבעלי נסיון בתפקידים בטחוניים/מודיעיניים תינתן עדיפות.

אם הנך רואה את עצמך מתאים — אנא פנה בצירוף הפרטים כלהלן לת.ד. 17033 תל־אביב עבור „שין":

* שם פרטי ומשפחה
* שם האב
* מספר זיהוי
* מספר אישי בצה"ל
* כתובת ומספר טלפון
* קורות חיים בצורה מפורטת

רק פונים מתאימים ייענו

רשות שדות התעופה בישראל

המשרד הראשי

דרושים צעירים לתפקידי אבטחה
לנמלי התעופה אילת וירושלים

בעלי הכישורים הבאים:

א. בוגרי שרות צבאי מלא ביחידה קרבית.
ב. בוגרי קורס מ"כים או קורס פיקודי מקביל בצה"ל.
ג. מסיימי 11 שנות לימוד לפחות.
ד. בעלי פרופיל 86 ומעלה וראייה תקינה.
(מרכיבי משקפיים ממספר נמוך יידרשו להרכיב עדשות מגע רכות).

תחילת העבודה מותנית במעבר קורס בן 5 שבועות מתחילת יוני 1980 — תחילת יולי 1980, בשכר מלא. חוזה העבודה ל־10 חודשים — כולל תקופת הקורס.

ועדות הקבלה תתקיימנה במועדים הבאים:

● **תל־אביב:** מגדל שלום, משרד התחבורה, קומה 5 מעליות 4, 5.
יום א' 18.5.80 בין השעות 13.00—15.00
יום ב' 19.5.80 בין השעות 13.00—15.00

על הפונים להצטייד בתעודת זהות, פנקס מילואים, תעודת שחרור ושתי תמונות.

דרוש לנו
מנהל כספים

לחברה מסחרית גדולה העוסקת ביבוא ובשיווק בהיקף ארצי.

באם הינך:
רואה חשבון בעל נסיון של מספר שנים בניהול כספי ומוכן לעבודה קשה ורבת אתגר,

פנה
לת.ד. 33518 תל־אביב בפרוט נסיון ובציון מס. טלפון להתקשרות. **סודיות מובטחת!**

למשרד לתכנון הנדסי בתל־אביב — דרושים:

1. מנתחי מערכות זמן אמיתי
בעלי נסיון של מספר שנים בתכנון ופיתוח מערכות במחשבים קטנים, בנושאי תקשורת, תצוגה וחישובי זמ"א. עדיפות לבעלי השכלה אקדמית במדעים מדוייקים / הנדסה.

2. אנשי תכנה
בעלי נסיון של מספר שנים בפיתוח אלגוריתמים מתימטיים ותכנות מדעי (FORTRAN).

3. חוקרי ביצועים
בעלי נסיון רב בחקר ביצועים צבאי. רצויה השכלה אקדמית במתמטיקה, במדעים מדוייקים / הנדסה.

4. מנתחי מערכות מידע
בעלי נסיון בניתוח ותכנון מערכות מידע מינהליות כולל הגדרת צרכים ומגעים עם לקוחות (בלתי מקצועיים). עדיפות לבעלי השכלה גבוהה.

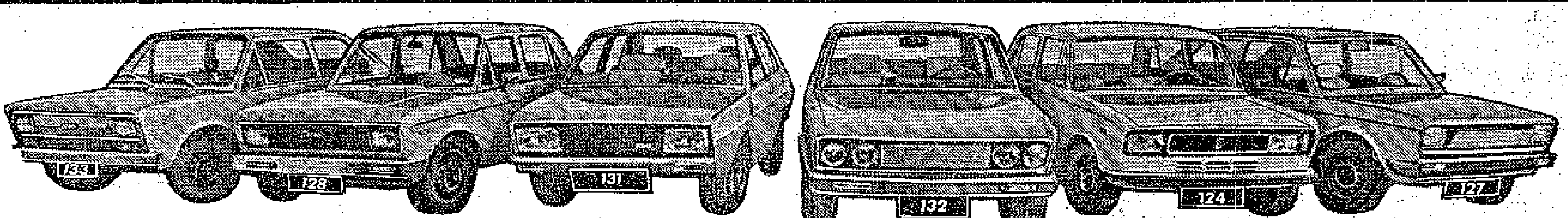
התנאים ייקבעו בהתאם לכישורי המועמדים. על המועמדים להיות לאחר שרות צבאי בצה"ל. המעוניינים יפנו בצרוף קורות חיים לת.ד. 45068 ת"א עבור י.ג. (נא לציין מס' טלפון לצורך קביעת הראיון).

הצעת השבוע

במחירי הקניה הטובה ביותר.

פיאט 80' בתשלומים

למספר מוגבל של מכוניות.

פיאט מציעה לכם, השבוע, הצעה מיוחדת. מספר מוגבל של מכוניות, אשר מחירן שולם ליצרן (פרט למיסים). הכנס לפיאט עוד היום ובדוק את תוכנית התשלומים המיוחדת שאנו מציעים לך.

פיאט מציעה לכם תמיד מכוניות בהצעה מיוחדת; במחירי הקניה הטובה ביותר ובמחיר אחזקה נמוך. מכוניות פיאט חסכוניות וצריכת הדלק שלהן נמוכה בהשוואה לכל מכונית אחרת בסדר גודל דומה. מחירי החלפים של מכוניות פיאט זולות עד 150% הפרש בין פיאט למתחרותיה.

מחירן של מכוניות פיאט גבוה... רק בשוק המשומשות.

פיאט מהימנות של חברה גדולה ושרות צמוד ב־35 מוסכים מורשים.

1980

הקניה הטובה ביותר 1980

מבחר דגמים החל מ-.34,154 שקל כולל מע"מ.

בוא עוד היום לאחד מסוכני "פיאט" המורשים ותקבל פרטים נוספים:

- תל-אביב: סוכנות מכוניות לים התיכון בע"מ, רח' יצחק שדה 30, טל. 03-339777
- חיפה: מוסמך, דרך יפו 146, טל. 04-511884
- באר־שבע: ש.ח.ן., רח' הדסה 46, טל. 057-74040
- רמת־גן: פיאט רמת־גן, רח' ז'בוטינסקי 30, טל. 03-719736
- רחובות: בוקסר את לרנר, רח' הרצל 208, טל. 054-52823
- אילת: פיאט אילת, אזור התעשיה הישן, טל. 059-3945
- חדרה: קריצמן, אזור התעשיה, טל. 063-32606
- נהריה: וינסקוביץ, רח' הרצל 86, טל. 04-925419
- ירושלים: גולדין, רח' שלומציון המלכה 7, טל. 02-222231
- פתח־תקוה: שולרוף, רח' בר־כוכבא 15, טל. 03-907410
- אשקלון: רכב אשקלון, בית פאר, טל. 051-24774
- נתניה: דרכי שרון, רח' הרצל 44, טל. 053-23453
- עפולה: רכב הוד, רח' קהילת ציון 54, טל. 065-91480
- נצרת: פריד דהאר, איזור התעשיה, טל. 065-55266
- קרית־שמונה: מוסך החולה, אזור תעשייה, טל. 067-40574

נהג בתבונה-נהג ב"פיאט" FIAT

2 שנות אחריות Fiat 80

כלכלה

מעריב

הנטל על הארנק גדל מאז מאי 77

מאת עודד שורד

עוגת זבח ארבעה נרות תוגש כנראה לליכוד בשבוע הקרוב עם מלאות שלוש שנים למהפך, שהעלה אותו לשלטון. במקום לשלוח פרחים בחרנו לדפדף באלבום התמונות של הממשלה כדי להזכר בחיוך באירועים כמו כותרות הענק על „העלית העצומה בשיעור 3.9 אחוז במדד ספטמבר 1977" או שיעור תוספת היוקר שניתנה לשכירים באוקטובר 1977 (8.8 אחוזים). מה קרה מאז מאי 1977 — שאלנו.

הטבלה שלפנינו מציגה מספר נתונים, ה־מתווים את דרכם של השכר במשק, מחיריהם של מספר מוצרים וכן שער הדולר והריבית שאנו משלמים עבור הלוואה בבנקאית. הנתונים מבוטאים בלירות והשינוי מאז מאי 1977 ועד היום מבוטא באחוזים. כמו כן חישבנו את השינוי הריאלי במחיר מוצר זה או אחר, כלומר שיעור העליה במשכורת הממוצעת או מחיר הלחם האחיד, בניכוי ההשפעה של עלית מדד יוקר המחיה מאז מאי 1977. לצורך זאת הנחנו כי המדד עלה בחודש אפריל 1980 בשיעור של שמונה אחוזים.

על פי חשבוננו עלה המדד מאז ב־430 אחוז ובעזרת נתון זה חישבנו את השינוי הריאלי בדוגמאות שלפנינו.

כך, אם גדלה המשכורת הממוצעת לשכיר במשק פי חמישה מאז מאי 1977, הרי שיעור הגידול הריאלי במשכורת היה 4.7 אחוזים. מחיר הלחם האחיד עלה אמנם פי ארבעה, אך לעומת עלית המדד בתקופה זו חל במחירו פיגור ריאלי בשיעור 20.6 אחוז. גם שיעור עלייתו של שער הדולר פיגר באופן ריאלי ב־10 אחוזים אחרי המדד.

לעומת העליה הריאלית הקטנה יחסית ב־משכורת, התייקרו מוצרים רבים בשיעור ריאלי גבוה בהרבה. לצרכינו אנו, אין זה משנה אם התייקרות נבעה מהתייקרות חמרי־גלם בחו"ל או מקיצוץ סובסידיות. קנה המידה שלנו היה הנטל על הארנק.

טוב לשוב ולהזכר כי בתחילת קיץ 1977 עלה קילוגרם עגבניות 3.20 ל"י, וקופסת קפה נמס במשקל 200 גר' כ־55 ל"י. תיקרת תוספת היוקר היתה באוקטובר שנה זו 480 ל"י ואנשים התרעמו על המחיר הגבוה (8—15 ל"י) של כרטיס כניסה לבריכות השחיה השונות.

אני חייב אתה חייב

מאת שרגא מקל

בוקר טוב מר ישראלי. עוד לא הספקת לשפשף את עיניך וכבר אתה בעל חוב. ואין מדובר כאן בפרוטות. אתה חייב היום כ־223 אלף ל"י לבעלי־חוב שמעולם לא שמעת את שמעם והם אינם מכירים אותך.

הכיצד? — הממשלה נוטלת הלוואות במטבע־חוץ על מנת לממן את הגרעון במאזן התשלומים שאינו מכוסה על ידי מענקים אמריקניים. כך הולך ותופח, מדי שנה בשנה, חוב לאומי זה. החוב, כשהוא מחולק במספר התושבים, מבטא את החוב לנפש. אין זה תרגיל חשבוני גרידא משום שבעקיפין (בדרכים שונות — אותה האזרח נדרש לשלם את החשבון.

החוב החיצוני הכולל של המשק (כולל הסקטור הפרטי), מלמדים אותנו נתונים שפירסמה הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, מסתכם כיום ב־15 מיליארד דולר ואילו חלקו של כל תושב מסתכם ב־5,000 דולר. בנוסף לכך מתברר, כי החוב הממשלתי במטבע־חוץ גדל במשך תשעת החדשים האחרונים במיליארד דולרים. לפי זה, עלה החוב לנפש בדולר ליום, שהם כ־1,300 ל"י לחודש.

נפטלין-השקעה נדילה

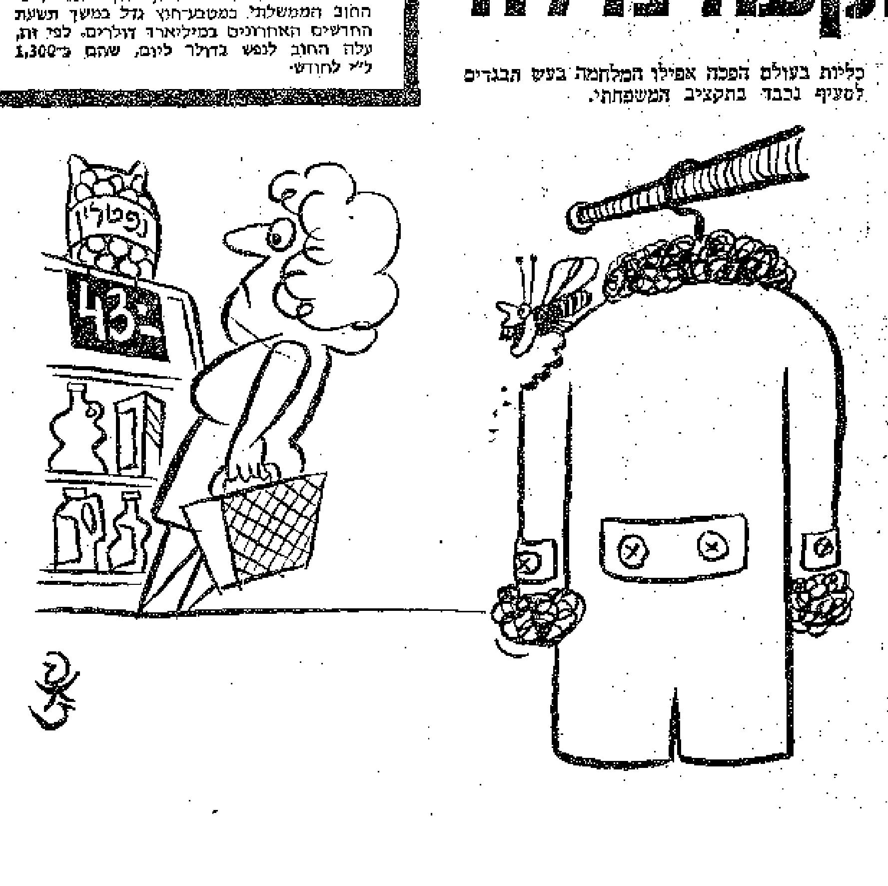
כליות בעולם הפכה אפילו המלחמה בעש הבגדים לסעיף נכבד בתקציב המשפחתי.

למי שמתחבט בהשקעה סבירה המניבה פירות ומפצה את המשקיע על דהירת המדד, אנו מציעים לאגור נפטלין. מדוע דווקא נפטלין? זה עונה על דרישות כל משקיע. הוא נזיל (כלומר אפשר למוכרו לכל שכן המאחסן את בגדי החורף שלו באביב ואת בגדי הקיץ שלו בסתיו), ערכו עולה בהרבה על עלית המדד וכל עוד הוא חתום באריזתו אין הוא מתכלה.

נכון שקשה לזכור כמה שלמתם בשנת שעברה, עם איחסון בגדי החורף הצמריים עבור תפיסה בת 200 גרם של נפטלין. אך נשמח להזכירכם. חברת „סנו" מכרה לפני שנה תפיסה שכזו ב־13.80 ל"י, חברת „אלכים" מכרה תפיסה דומה ב־14 ל"י ואילו תפיסת נפטלין (כדורים או גבישים) מתוצרת „סור" נמכרה ב־13.35 ל"י.

בימים אלה תשלמו בעבור תפיסה מתוצרת „סנו" 39.90 ל"י, בעבור תפיסה מתוצרת „אלכים" 43.20 ל"י והפיסה שכזו מתוצרת „סור" נמכרת בעבור 39.60 ל"י. חישוב קצר מגלה כי בממוצע התייקרה תפיסה של נפטלין בת 200 גר' בשיעור של 200 אחוז. נכון שמחיר החלב עלה בשיעור גבוה יותר, אך כמה זמן אפשר לאחסן חלב?

בהשוואה לחמרי ניקוי אחרים עומד הנפטלין בראש הליגה, שכן מרבית חמרי הניקוי לא התייקרו אלא בשיעור של 100 אחוז ואגירתם לא היתה מעניקה כל רווח ריאלי לאוגריהם (בהתייחס לעליית המדד בתקופה הנתונה). הסיבה העיקרית להתייקרות היתה העליה החדה במחירי הנפט בעולם. כיון שנפטלין הוא תוצר לוואי של נפט, צץ מחירו בשיעור דומה. בשל התהפוכות הכל־

המדד בלבל הבורסה

מאת אילן זולברג

השבוע בבורסה

אתמול בחמש אחרי הצהרים פסקו כל הניחושים, והעליה במדד אפריל פורסמה רשמית: 10.2 אחוזים. בתום שבוע של עצבנות ומימוש רווחים, ושעתיים לאחר המסחר, יכולים המשקיעים לתכנן את צעדיהם מחדש על סמך הנתון הרשמי, המבטא את אחת העליות הגדולות ביותר שהיו אי־פעם במדד של חודש יחיד.

תחילתו של השבוע (בירידות שערים בשוק המניות) היתה המשך לירידות שנרשמו ביום חמישי הקודם. זאת לאחר שבסוף השבוע הושמעו הערכות ראשוניות על עליה חדה במדד אפריל. במשך כל השבוע לא יכלו הסוחרים ואנשי הבורסה להגיע לתמימות דעים בהערכותיהם. האופטימיים דיברו על שבעה אחוזים (ואולי היתה זו רק משאלת לב...) ואילו המורי הסבר אמרו שמדובר במספר בעל שתי ספרות (משמאל לנקודה העשרונית...).

אי הוודאות והפיזור הרחב של ההערכות, שנעו בין שבעה אחוזים ל־12 אחוז יצרו עצבנות בשוק המניות. אנשי הבורסה התקשו להחליט כיצד לפעול — האם לקנות סחורה או למכור. וכך, במשך שלושת ימי המסחר הבאים התקדם שוק המניות בתנודות קלות בדרך כלל, כאשר הביקושים וההיצעים שווים כמעט, כלומר הביקושים וההיצעים שווים כמעט, כלומר קטנים.

במשך אותם שלושה ימים החלה להתגבש הנחה שצפויה עלית מדד של שמונה עד תשעה אחוזים. על פי זאת נראה היה ששוק המניות מוכן לקבל ללא זעזועים חריפים עליה בשיעור זה במדד אפריל. ההתייחסות, כך מתברר, איננה לשיעור המוחלט של המדד אלא יחסית לשיעור הצפוי.

* * *

הבורסה היתה מוכנה לעבור לסדר היום על מדד בן שמונה עד תשעה אחוזים. לכן, כשפורסם אתמול בבוקר באמצעי התקשורת שהמדד יעלה, כנראה, בשיעור זה, כבר הגיבה על כך הבורסה בביקושים בכל ענפי המניות.

איגרות החוב הצמודות נסחרו השבוע בתנודות קלות. שכיוונן השתנה מדי יום ביומו — גם כאן עקב אי הוודאות לגבי המדד.

לפני שבוע העלה „בנק ישראל" את מחיר ההנפקה במקור ל־101 אחוז. מתחילת החודש מכר הבנק המרכזי אגרות חדשות ב־650 מיליון ל"י, מזה 400 מיליון ל"י במחיר החדש.

כעת נמצאים צמודי המדד הנסחרים, פרמת המעריפה עליה בת חמישה אחוזים במדד מאי. אם מדד זה יעלה, לדעתך, בשיעור גבוה יותר, הרי שלסדרות הנסחרות קיימת עדיפות על פני אלה המונפקות במקור.

מעניין לציין כי במשך השבוע, כאשר נרשמו ירידות שערים בענפי המניות השונים, לא גדלו מחזורי העסקות ב„צמודים" — ולפעמים אף קטנו. כלומר לספים ממימוש הרווחים במניות לא עברו לשוק איגרות החוב הצמודות.

לעומת זאת הופנו סכומים גדולים מאד, בממוצע של 180 מיליון ל"י ליום, לניירות הערך של „בנק הפועלים". המשקיעים מקווים שהבנק ידביק את ההפרש שנוצר בין שיעור העליה במניות אלה לבין העליה במניות הבנקים הגדולים האחרים.

ואכן, השבוע עלו מניות „בנק הפועלים" (ראה בטבלה) בשיעור כפול ממניות הסטוק של „בנק לאומי".

תופעה מעניינת נוספת היתה השבוע במניות „פ.י.ב.י.". ירידות קלות בתחילת השבוע גרמו להצעים עצומים ולרישום של „מוכרים בלבד" ביום שני ושלישי.

ביום רביעי ביקשו רבים „לתפוש" סחורה בירידת שער של עד 25 אחוז אך ההיצעים נקלטו בירידה קלה בלבד.

אתמול שוב הופיעו ביקושים שסופקו בעליה של 10 נקודות. בסך הכל איבדה השבוע המניה 77 נק' (12.8 אחוז), לאחר שהספיקה לצבור כ־100 אחוז מתחילת השנה.

במסחר במניות היו אתמול ביקושים ועליות שערים. מחזור העסקות קטן במקצת ל־382.2 מיליון ל"י, מזה 286.6 מיליון ל"י במניות הבנקים.

איגרות החוב הצמודות נסחרו בעליות וירידות קלות תוך מחזור מצומצם של 76 מיליון ל"י.

נייר הערך	לפני שבוע	השער אתמול	השינוי השבועי בנקודות	ב-%
אי.די.בי	679	693	+14	+ 2.1
סטוק בל"ל	595	604	+ 9	+ 1.5
הפועלים פ"ש	963	993	+30	+ 3.1
המזרחי פ"ש	432	440	+ 8	+ 1.8
פ.י.ב.י.	601	524	—77	—12.8
טפחות רג' ע'	555	555	—	—
שלמן ע"ש	124	120	— 4	— 3.2
הסנה ע"ש	532	495	—37	— 6.9
דלק ע"ש	320	307	—13	— 4.1
הכ' הי' ע"ש	335	307	—28	— 8.4
נכסים	428	394	—34	— 7.9
אלקטרה 5	300	275	—25	— 8.3
אתא ג'	152	150	— 2	— 1.3
ירדן	359	335	—24	— 6.7
כלל תעשי'	534	482	—52	— 9.7
פז נפט	235	236	+ 1	+ 0.4
פא (בט' 69)	1736	1768	+32	+ 1.8
3021 (100%)	1071	1073	+ 2	+ 0.2
1009 (31%)	1035	1075	+40	+ 3.7
ר"ג (ברירה)	1126	1120	— 6	— 0.5
3115 (90%)	628.9	637.2	+ 8.3	+ 1.3
3212 (80%)	457.6	434.1	— 3.5	— 0.8
3535 (80%)	307.7	306.4	— 1.3	— 0.4
2016	311.5	313.8	+ 2.3	+ 0.7
הליס 19	87.2	87	— 0.2	— 0.2
6024	213	221	+ 8	+ 3.8

השטרלינג — 103 ל"י

שערי מטבעות החוץ עלו השבוע בשיעור ממוצע של 1.7%, פרט ללירה שטרלינג שטיפסה בשיעור מוץ יותר ועצרה אתמול ברמה של 103 ל"י.

שער הדולר הושפע השבוע מארוע כלכלי אך בעל אופי פוליטי; יקור הנפט הסעודי בשני דולר לחבית גרם לירידת הדולר לעומת מטבעות אירופיים אחרים, ובעיקר השטרלינג האנגלי.

ירידת הדולר נבעה גם מהכרזת סעודיה על כוונתה לצמצם את התפוקה הכוללת שלה במיליון חביות ליום לערך.

הצעת ממשלת אפגניסטאן להפגת המתיחות באזור על ידי פינוי הדרגתי של הכוחות הסובייטיים מארמתה טרם מצאה את ביטויה בשווקי הכספים באירופה, מאחר ואתמול היו רובם סגורים. שער ה„פריים רייט" (ריבית מועדפת) בניו־יורק נע בסביבות 16 עד 16.5 אחוז, והוא נמצא במגמה של ירידה. בשבועיים האחרונים איבדה הריבית המועדפת משערה כשני אחוזים. תנודה זו מטה, הביאה לירידה בשער הדולר בשווקי הכספים.

המטבע	לפני שבוע	השער אתמול	השינוי השבועי באגורות	ב-%
1 דולר ארה"ב	44.29	45.03	+ 74	+1.7
1 ליש"ט אנגלית	100.96	103.00	+204	+2.2
1 מרק גרמני	24.60	25.04	+ 44	+1.8
1 פרנק שווייצרי	26.58	27.01	+ 43	+1.6
1 פרנק צרפתי	10.51	10.71	+ 20	+1.9

* השערים בטבלה הם שערי מכירה של בנקים — כלומר המחיר שאתה משלם לבנק בלירות תמורת רכישת שטרי כסף זרים.

כדאי ללוות היום כסף מהבנק

שיעור האינפלציה הגבוה משיעור הריבית הבנקאית מאפשר לך להרויח סכום נאה על ידי נטילת הלוואה והפקדת הסכום בתכנית חיסכון ✶ אם אין ידך משגת לעמוד בתנאי החזר ההלוואה אפשר להשקיעה ב„צמודים" ולממש חלק מהם בכל חודש ✶ בתום החזר הלוואה של 50,000 ל"י, למשל, יוותרו בידך 3,500 ל"י — יש מאין

מאת אילן זולברג

מול עב אבסורדי במערכת הבנקאות מעניק לך כיום אפשרות להרוויח אלפי לירות מבלי להתאמץ.

בואו ונעשה חשבון יהודי. שעור האינפלציה השנתי המסתמן על פי העליה במדד בחודשים ינואר—מרס הוא 96 אחוז. מדד אפריל מעלה את החישוב השנתי לכ־110 אחוז. לעומת זאת, שיעור הריבית השנתית על הלוואות נע בסביבות 80 אחוז בלבד.

השיטה פשוטה. אתה לווה מן הבנק סכום כסף בריבית של 80 אחוז, נאמר ב־12 תשלומים. בסכום שקיבלת אתה פותח לעצמך תכנית חסכון, נאמר לארבע שנים.

חישוב פשוט מראה שעליך לשלם לבנק 40 ל"י לכל 100 ל"י של הקרן, הנושאת בתכנית החסכון הצמדה מלאה (אם תתמיד בחסכון ולא „תשבור" אותו). מכיון שאתה משלם כל חודש את החזר ההלוואה, ובהנחה של אינפלציה שנתית בת 100 אחוז, הרי שהרווח הממוצע שלך בתכנית החסכון בשנה הראשונה הוא 50 ל"י. מכאן, הרווח הנקי שלך הוא 10 ל"י מתוך 140 ל"י שאתה מחזיר, בחישוב שנתי, לבנק.

רווח זה מתבטא ב־7.10 ל"י על כל מאה ל"י שלווית.

לדוגמא, אם תקבל הלוואה בסך 50 אלף ל"י, יהיה עליך להחזיר את הסכום לבנק ב־12 תשלומים חודשיים של כ־5830 ל"י. הרווח שלך בתום השנה הראשונה הוא כ־3570 ל"י, זאת, בלי להתחשב במענק שתקבל במסגרת תכנית החיסכון אם תתמיד בכל תקופת החיסכון.

ברור שרווח זה גדל עם שיעור העליה השנתית במדד המחירים. למעשה, היית רוצה שהאינפלציה תהיה בשיעור גבוה ככל האפשר.

ישנן גם דרכים אחרות, לגיטימיות יותר, להגדלת הרווח מ„תרגיל" שכזה. למשל, במקום לקחת בבנק הלוואה, אתה יכול לבקש משיכת־יתר מאושרת באותו סכום. כך, אם אתה מקבל משכורת או שלחשבונך נכנסים במשך החודש סכומים אחרים, קיימת אפשרות שתשלם ריבית רק על החלק מסכום ההלוואה — בהתאם לגובה משיכת היתר.

במקרה זה התוצאות על ה„הלוואה", קטנות יותר והרווח, כמובן, גדול יותר.

הבנקים אינם ששים לתת לך הלוואה כאמצעי לעידוד החסכון. גם „בנק ישראל" מתנגד לדרך זו כשיטה בפני עצמה. מתן ההלוואה וגובה הסכום תלויים במצב הנזילות של הבנק, בטיב היחסים שבינך לבין מנהל הסניף, ובמהימנותך כלקוח.

מכל מקום, הבנק ידרוש תמיד הוכחה שברשותך מקור להחזר ההלוואה.

אם אין באפשרותך לבצע תשלום חודשי להחזר ההלוואה, אתה יכול ליישם את השיטה בצורה אחרת. בכסף שלווית תקנה צמודי מדד במקום תכנית חסכון ותשלומי ההחזר תבצע ע"י מכירת כמות מתאימה של „צמודים". בהנחה שאיגרות החוב צמודות עולות בערכן בשיעור דומה לעליית המדד, הרי שבתום החזר ההלוואה (באמר 50 אלף ל"י) — אחרי שנה — יוותר בידך סכום של כ־3,500 ל"י סתם כך, יש מאין...

אם אתה מתקשה לשכנע את מנהל הסניף שלך לבצע את ה„תרגיל", יש תרופה גם לבעיה זו. במקום „צמודים", בקש לקנות מניות של הבנק. התוצאות יהיו טובות לא פחות, בהנחה שהבנקים ישמרו גם השנה על עליה המקבילה למדד בשערי המניות שלהם. בנוסף לכך תקבל גם יחס ושירות טובים יותר בסניף.

מחברת דקה-מחיר עבה

מאת מיכל מירון וחגית גלוברמן

אחותי הגדולה שלחה את אחותי הקטנה לקנות מחברת וציידה אותה ב־50 ל"י. „בעודף — אמרה לה — את יכולה לקנות משהו מתוק". הקטנה חזרה בלי משהו מתוק ובלי מחברת, כיון שאותה מחברת מבוקשת עלתה יותר מ־50 ל"י.

מסתבר, כי עברו הימים הטובים, שבהם נמכרה מחברת בלירות אחדות. פעם גם נהגו לציין על כל מחברת את מחירה. היום כבר לא. לאותן מחברות דקות יש היום מחיר „עבה".

כל המעלה במחיר הרי זה משובח. כלל זה אימצו חנויות ובתי־כלבו בתל־אביב, שמחירי המחברות בהן נתגלו כגבוהים ביותר. גם בחיפה מצאנו קשת מחירים רחבה בשוק המחברות. החנויות למימכר צרכי כתיבה כמעט נעלמו, ואת מכשירי הכתיבה שלהם זקוק תגאון הקטן יש לקנות בבתי הכלבו הגדולים והיקרים.

מחברת 12 דף קטנה עולה בחנות „גלה" ובחנות „בלף" בת"א 2.80 ל"י, ב„משביר" — 2.30 ל"י וב„קרביץ" — שלוש ל"י. בעבור מחברת קטנה של 40 דף תשלמו אצל „קרביץ" 8.80 ל"י; ב„אציל", בתל־אביב, הוא 7.30 ל"י. ב„בלף" וב„גלה" — שמונה ל"י. המחיר כמות הדפים במחברת 72 דף, גדולה פי 1.8 לעומת מחברת 40 דף, אך מחירה של מחברת זו יותר מכפול. מחברות אלה ואף הגדולות יותר, כדאי לקנות במפעל השכפול באוניברסיטת תל־אביב.

מחברת 72 דף עם ספירלה (גודל פוליו) נמכרת שם ב־45 ל"י בלבד. ב„משביר לצרכן" בתל־אביב עולה אותה מחברת 56 ל"י. המחיר ב„קרביץ" הוא 53.70 ל"י, ואם תמהרו להגיע ל„אציל" ול„בלף", שעויין לא עידכנו את מחיריהן, תשיגו אותה מחברת ב־39 ל"י (ב„אציל") ואף ב־32.50 ל"י. גם מחברת 72 דף עם ספירלה בגודל סטנדרטי זולה יותר במפעל השכפול — 26 ל"י, לעומת 32 ל"י ב„משביר לצרכן" בתל־אביב.

המחברת הפופולרית ביותר היא זו עם הספירלה והכריכה הצבעונית. מחברת כזו בגודל סטנדרטי, בת 72 דף, נמכרת בחיפה ב„קרביץ" ב־29 ל"י; ב„משביר לצרכן" ב־32 ל"י, וב„המשרטט", אף היא בחיפה, ב־24 ל"י בלבד.

מי שרוצה לחסוך עוד יותר, כדאי לו שיעלה על אוטובוס המוביל לקרית הטכניון בנווה־שאנן. שם שוכנת חנות „מכלול", שהיא ללא ספק הזולה ביותר. למרות היותה שוכנת בטכניון ובבעלות אגודת הסטודנטים והטכניון, אין הכניסה והקניה בה מוגבלות. מחברת בת 72 דף נמכרת שם ב־20.50 ל"י. מתברר, כי גם שם עדיין מרוויחים על אותה מחברה.

להרוג יתוש ולנוח

יש להקפיד ולשים לב למשקל האריזה יחסית למחיר כיוון שמרבית המוצרים המשווקים בתרסיס מכילים חמרים דומים

מאת מיכל הולצמן

הנה הם באים. גדודים גדודים. אפשר להתכנס בשריון, לסגור את כל החלונות ולהזיע או לרכוש תרסיס נגד יתושים. האגואיסטים רוכשים משחת או תרסיס שנועד להגן על עורם מפני העקיצות. האחרים מרססים ברחבי החדר בתשמע זמזום. במחירי היום, זול יותר לרוץ אחר היתוש עם עיתון מקופל מאשר לחסלו בלחיצה על מיכל תרסיס.

כפי שמראה הטבלה לפניכם, עמוסים מדפי החנויות במבחר רב של תרסיסים, מהם מסומנים כ„דוחי יתושים" ומהם „קוטלי יתושים". לנוחותכם ערכנו השוואה על בסיס של יחידת־משקל (או נפח). את החשבון עשו בעצמכם.

מה לקנות? מה ההבדל ביניהם?

מר רפי לידור, האנטימולוג הראשי של משרד הבריאות אומר שכל פעולה מונעת היא טובה ולא ניתן לומר מה יעיל יותר. האם באמת למרוח את גופנו במשחה או די, לרסס את החדר לפני השינה? „שתי הפעולות טובות ותקף במצב ביתושים — הוסבר לנו — לעיתים מספיקה פעולה אחת ולפעמים גם שתיהן אינן פותרות את הבעיה".

החשוב ביותר, אומר מר לידור, הוא לדאוג שלא ימצאו מים עומדים — לסגור היטב בורות ספיגה, לייבש מים שנשארו מהחורף בשלולית או מים שחדרו למקלט וכו'. מים עומדים מהווים מקור ליתושים ואלה מתרבים בקצב עצום תוך כדי פיתוח חיסון עצמי נגד מירב התרסיסים המוכרים. זאת ועוד, על מנת להתגבר על הטורדנים המעופפים אנו מרססים בזעם וללא אבחנה ועל ידי כך גורמים בעיה נוספת — רעילות.

כמה עולה פססט... אחד?

יצרן	שם המוצר	מחיר בל"י	משקל/נפח	מחיר ליח' משקל*
יצהר	פגז	77.—	630 סמ"ק	1.22
פזכים	פזטוקס	92.—	630 סמ"ק	1.46
שמן	זבנג	95.—	630 סמ"ק	1.50
עץ הזית	בזק	95.—	630 סמ"ק	1.50
כימגת	לאיגון	82.—	530 סמ"ק	1.54
אלכים	טוקסיד	102.70	600 גר'	1.70
פזכים	סטופ	104.10	600 סמ"ק	1.73
יבניר־יפה	כימי	123.—	630 סמ"ק	1.95
סנו	K400	139.—	630 סמ"ק	2.20
אלכים	נוטוקס	136.20	500 גר'	2.72
סנו	אלתוש (ריסוס על הגוף)	63.50	200 גר'	3.17
פזכים	תושפז (משחה)	37.50	70 גר'	5.35

• 10 גר' או 10 סמ"ק

התרסיסים נגד יתושים מכילים חומרים רעילים בעלי השפעה מצטברת על בני אדם וחיות. למרות שלכל מיכל יש מספר רשיון מטעם משרד הבריאות (המתחדש בכל שלש שנים) ישנה חשיבות גדולה לשימוש הנכון בתרסיס — ולשם כך יש צורך להקפיד על הוראות השימוש, כדאי גם לשים לב למספר הרישוי — שתי ספרותיו האחרונות מציינות את השנה שבה ניתן וכדאי לשים לב שלא יהיו לפני 1977 (ה... ...אריך זה הוא חומר ישן או שלא הודשו ליצרן את הרשיון).

מפעלים מסויימים מציינים על אריזת המכלים „רעילות נמוכה" והם בדרך כלל על פי בדיקות משרד הבריאות רעילים פחות מאחרים. לא כדאי להשתמש בתרסיס נגד מקקים בנסיון לקטול יתושים כי למרות שאחות הרעילות נמוך, החומר נגד מקקים שונה מזה הדוחה יתושים, וגורם לנו להיות יותר חומר המגביר את הרעילות.

בשוק קיים גם מכשיר חשמלי שלתוכו יש להכניס מדי לילה טבלית מסוגה בחומר הדוחה יתושים. מכשיר זה עולה כ־500 ל"י ומחיר 30 טבליות הוא 160 ל"י.

רוב התרסיסים נגד יתושים מיועדים מעעה גם נגד חרקים מעופפים אחרים — זבובים, עש וכו'. אם נקרא את פרוט מרכיבי התרסיס — נמצא ... מכילים אותם החומרים, וההבדל ביניהם קטן. לא כדאי איפוא ללכת שולל אחרי אריזות נאה בלבד ויש להקפיד ולשים לב משקל האריזה יחסית למחיר.

כדאי גם להחזיק את המיכל ביד — עיתים הוא נותן הרגשה שאינו מלא ... לדעת כי קיימת תופעה הקרויה „בריית גז" ומומלץ פשוט לקחת מיכל אחר. הטבלה שלפניכם מציגה את המחירים. התרסיסים בנפח דומה עלו בין 17.20 ל־34.80 ל"י באוקטובר 1978. מאז עלה מחירו של יתוש מת פי כמה וכמה.

של מי אתה בגד?

מאת יגאל נמיר

כיצד מבדילים בין מכנסי ג'ינס תוצרת חוץ המצדיקים את מחירם הגבוה לבין חיקוי המתפורר כעבור כביסותיים וצבעו דוהה ומיובא מ„טול כרם"? פשוט מאוד — מושכים בתווית. אם היא נקרעת בקלות למשל מעל הבגד, סימן שרכשתם זוג ג'ינס מקוריים מתוצרת בית"ר „פירוצ'י" האיטלקי. אם לא — ירדו מניותיה של בתכם בבית הספר.

עינינו לא הבחינו אף פעם בהבדל הדק שבין הזיוף למקור אבל שכנתנו מלומדה לימדה אותנו את כל התורה לאחר שנכוותה. הבת קונה מכנסי „פירוצ'י" באלף ל"י (ממש הזדמנות) ואלה איכזבו אותה לאחר כמה כביסות.

מי סובל חוץ מכם — גם יבואני הסחורה המקורית סובלים, שכן לא רק כיסם נפגע בשל התחרות הפרועה אלא גם שמם. הבעיה היא לאתר את אותם „חייטי צמרת" המשווקים ג'ינס פירוצ'י ואחרים כאילו יובאו מחו"ל. חו"ל במקרה זה היא הגדה או רצועת־עזה.

המחיר הוא בעיה נוספת, אמרו לנו יבואני „פירוצ'י". אלה מוכרים זוג ג'ינס ב־1490 ל"י בעוד חנויות לא מעטות מוכרות את זוגות הג'ינס המתיימרים להיות „פירוצ'י" ב־900—1,000 ל"י. לטענתם, די בבדיקה רגילה כדי להבדיל בין המיובא למזויף. מישוש קל, הם טוענים, יראה לכל כי בד המכנסיים המזוייפות קשה יותר ואילו התפרים אינם מדוייקים. זאת ועוד, התווית המקורית הצמודה למכנסיים המקוריים נקרעת במשיכה ואילו זה המזוייפת, מודפסת על גבי בד סינתטי הקשה לקריעה.

מבדיקה שערכנו עולה כי רשימת המפיצה של הזייפנים פועלות בגלוי. במקרים רבים הן מוציאות חשבוניות־מס רשומות כחוק לבעלי החנויות ובהן מספר עוסק מורשה, שם וכתובת. הסחורה נמסרת לבעל החנות עבור מזומנים בלבד ולבעל העסק הרוכש סחורה בזול, משתלמת עיסקה זו.

מה עושה היבואן? — שולח מכתבי התראה לחנויות שנתפסו ובמפיצן סחורה שהיא חיקוי למוצר המקומי. מה עושה הצרכן? — פוקח עיניו.

על אנשים ועסקים

מאת עדה כהן

דיון על שיטות המסחר בבורסה לניירות ערך והשלכותיהן על המשקיע יתקיים במפגש של פורום שוק ההון בנום בי הקרוב. אל צוות המשתתפים הקבוע של הפורום שעמו נמנים, בין השאר, **פרופ' אברהם לב, ד"ר מאיר חת, ד"ר שמחה סדן, בן־עמי צוקרמן** מצטרפים הפעם מנכ"ל הבורסה **יוסי נאמני ופרופ' אברהם בוזה**.

✶ ✶

הפרס בעבור הישגים בענף הבניה ע"ש **שלמה גולדשטיין** ז"ל מתחלק השנה בין ארבעה זוכים: **פרופ' אברהם ורשבסקי ואינג' דן סגל, אינג' מרדכי תד־אלי, מתתיהו כוחי ויצחק ברגמן** ז"ל מי שפיתח את שיטת ברגמן לבניה מתועשת.

✶ ✶

יוסף לזרע, מי ששימש בעבר כמנהל מלון „נני שולמית" באשקלון סיים השתלמות מקצועית ומונה לתפקיד מנהל מלון „נני שולמית" שעל שפת ים המלח.

✶ ✶

פרופסור **שמעון זקס** מבית הספר לחינוך של אוניברסיטת תל־אביב יקבל בחודש יולי השנה פרס בינלאומי מיוחד מטעם החברה הגרמנית לחקר קורצ'אק. זאת על מחקרו של הפרופסור זקס ועל מימוש תורתו של יאנוש קורצ'אק. טקס הענקת הפרס יערך ב־5 ביולי במכון לחקר קורצ'אק בעיר גיסן שבגרמניה.

לזרע

זיו

לאוטנברג

חברת „אנוהי" העוסקת ביבוא פריטי אופנה לישראל, יחד עם חברת „אתגר" הקימו קו ייצור חדש (מרביתו לייצוא) של חולצות לגברים על פי ידע אירופי אשר ייצר כ־10,000 חולצות לחודש בעשרת החודשים הבאים ובהיקף של 80 מיליון ל"י.

✶ ✶

משה שביט, לשעבר מנכ"ל חברת „אורקסקו", עושה בימים אלה באירופה לשם פיתוח אפיקי יצוא חקלאיים חדשים. בין השאר הצליח מר שביט להשיג הזמנה של גבינות מלוחות מישראל ל„ממלכת הגבינות", יוון.

✶ ✶

נשיאות התאחדות בעלי מלאכה בתל־אביב—יפו, מינתה בישיבתה את **יהושע כץ** לתפקיד מזכ"ל התאחדות במקומו של מר **פ. שוורץ**, שפרש לגמלאות.

✶ ✶

פרנק לאוטנברג, מראשי הקהילה היהודית בארה"ב ומי שהיה יו"ר המגבית היהודית המאוחדת בארה"ב צורף למועצת המנהלים של בנק לאומי, וזאת על פי הצעתו של יו"ר דירקטוריון הבנק מר **ארנסט יפת**.

✶ ✶

יורם זיו, מנכ"ל משרד התמ"ת מונה ליו"ר מועצת המנהלים של מכון היהלומים במקומו של הד"ר **משה מנדלבאום** אשר נאלץ להתפטר מתפקידו זה בשל עומס עבודה. בהיותו סגן יו"ר הבנק לפיתוח התעשיה. ויו"ר ועדת המחירים הציבורית, בתוקף תפקידו מונה יורם זיו, ליו"ר ועדת הכספים העוסקת בהקצאת תקציבי מכון היהלומים ובפיתוח יעדים חדשים להשקעה.

✶ ✶

מר יעקב גרונן, המנהל הכללי של בנק למשכנתאות ולהשקעות בבנין בע"מ, נתמנה ע"י הממשלה כחבר מועצת מקרקעי ישראל.

חג השבועות השנה - יקר יותר

בשנה שעברה שילמה הגב' ישראלי 107.85 ל"י בעבור „הסל החלבי" השבועי שלה והיום — 382.15 ל"י ✱ לגבי מרבית מוצרי החלב הוכפל זמן העבודה שעליכם להשקיע כדי לרכשם

מאת עמירם פליישר

בניגוד לשנים קודמות, תצטרף למלאכת האכילה של מאכלי החלב בחג השבועות הקרב ובא גם שיטה קולחת על „מחירו" של החג. ביקשנו לבדוק צריכה של משפחה ממוצעת בעזרתם האדיבה של אנשי „תנובה" בחג השבועות לעומת חג השבועות בשנת תשל"ט.

לפני כשנה היה מחירו של ליטר חלב 5.10 ל"י בלבד ובחישוב מהיר נראה כי בשנה שעברה עבדנו רק חמש דקות לצורך רכישת שקית של ליטר חלב. צא ולמד כי השנה אתה משלם 20.80 ל"י לליטר חלב ונאלץ לעבוד 10.7 דקות לשם רכישת אותה שקית החלב (רק טריה יותר).

כך ישבנו והרכבנו סל מוצרים המיועד למשפחה ממוצעת לצריכה של שבוע. על־פי הנתונים שאספנו התברר כי משפחת ישראלי, המונה ארבע נפשות, צורכת מדי שבוע ארבע שקיות חלב (של ליטר אחד), ליטר חלב עמיד (שכן גברת ישראלי אומרת לבעלה — „תמיד צריך חלב דרוני אם יבואו השכנים..."), שלוש שקיות שוקו לילדים, שמנת חמוצה אחת (170 גרם), המישה אשל (170 גרם), שלוש קופסאות קוטג', שתי קופסאות גבינה שמנה (250 גרם), קופסת גבינה כנענית אחת (400 גרם) וגבינה קשה במשקל 250 גרם.

בשנה שעברה נאלץ מר ישראלי לעבוד 10 דקות לרכישת ליטר חלב עמיד והשנה — 15.5 דקות. בעבור קניית שקית שוקו עבד מר ישראלי 2.3 דקות בשנה שעברה ואילו השנה 3.4 דקות. כדי לרכוש שמנת המוצה נאלץ מיודענו לעבוד בשנה שעברה 2.7 דקות ואילו השנה לעבוד 5.7 דקות.

בשנה שעברה שילמה הגברת ישראלי בעבור הסל החלבי שלה במכולת הסמוכה לביתה 107.85 ל"י. השנה היא נאלצת לשלם 382.15 ל"י. הסל נשאר אותו סל אך מחירו התנפח פי־שלושה.

מאחר שמר ישראלי מיודענו הוא השכיר הממוצע שזכה למשכורת חודשית של 21,000 ל"י בסוף אפריל, ביקשנו לבדוק כמה יצטרך לעבוד השנה כדי לאפשר לאשתו לרכוש את סל המוצרים הנ"ל, בהשוואה לשנה שעברה.

אם בשנה שעברה עבד מר ישראלי שעה וחצי כדי לרכוש סל זה הרי שהשנה, הוא צריך לעבוד לא פחות משלוש שעות ועשרים ושש דקות. וכל זאת למה?

שקית שוקו שעלתה לפני שנה 2.30 ל"י התייקרה ב־287 אחוז. מחיר גבינת קוטג' קפץ בכ־400 אחוז מ־5.45 ל־21.60 ל"י, גביע שמנת המוצה התייקר בכ־400 אחוז עד 11.10 ל"י היום לעומת 2.75 ל"י לפני שנה ואילו מחיר גבינה קשה „עמק" עלה בכ־380 אחוז, מ־62 ל"י לק"ג עד 235 ל"י. ליטר חלב התייקר בשיעור הגבוה ביותר בשנה החולפת — 408 אחוז.

מסתבר, כי לגבי מרבית מוצרי החלב שמנינו הוכפל זמן העבודה שעליכם להשקיע כדי לרכשם. כך לגבי קוטג', אשל, גבינה שמנה, גבינה קשה ועוד ועוד.

נוכח מחירים כאלה ועליית מחירי העוף לא נותר לנו אלא לעבור לדגים. קילוגרם אחד של גבינת „עמק" קשה עולה היום 235 ל"י. לעומת זאת, קילוגרם אחד של דג קפוא — בקלה צעיר למשל — ללא ראש וקרביים נמכר ב־106 ל"י ואילו שניצל פריאונור קפוא נמכר ב־118.80 ל"י לק"ג.

ההשוואה למחירו של העוף לא תהיה נכונה אלא אם נתחשב בפחת של 30 אחוז בעוף מהחנות ועד הצלחת. כך 1330 גרם עוף (מס' 1) נמכרים ב־154.28 ל"י. השוו מחיר זה למחיר ק"ג דג קפוא, למשל, ומחיר ק"ג גבינה קשה. מחיר הגבינה הקשה מהווה רק לעומת מחיר קילוגרם הזה עוף (לשניצלים) — 309 ל"י.

מחיר המים נקבע על ידי צרכניו הגדולים

מאת שרגא נוקל

דן אם מוצא חן בעיניך הרעיון שאתה, קורא יקר, תוכל לקבוע בעצמך את מחירי המוצרים והשרותים הציבוריים שאתה מקבל! כמה טוב יהיה לקבוע שהוצאות הטלפון שלך יהיו 500 ל"י ולא 10,000 ל"י. כמה נוח יהיה לקבוע שתעריפי החשמל לא יתייקרו בכל פעם שחברת החשמל צוברת גרעון.

אין ספק שזה רעיון מצוין אך יש לך בעיה. אין לך „לובי" בכנסת או בוועדה כלשהי בכנסת שבה תוכל לומר את דבריך, התפלא אבל ישנם צרכנים המסוגלים לקבוע מחיר למוצר חשוב מאוד הקטן עפורם — המים. את הצרכנים האלה מייצגת ועדת המים של הכנסת שרובה ככולה חקלאים ונציגי המיגזר החקלאי.

מסתבר כי רעיון ייקור המים הוא לצנינים בעיניהם שמא יתברר כי ישנם ענפי חקלאות אשר כדאיים רק בגלל מחירי המים המוזלים.

זה חודשים מספר שראשי משרד האוצר, החקלאות ונציבות המים מתחננים לפני הוועדה לייקר את המים בהתאם לעלות ולהעמידו על 6.5 ל"י למ"ק (לחקלאות), אך ללא הועיל. בשבוע שעבר התקיימה פגישה נוספת בענין זה בין יגאל הורביץ ואנשי הוועדה שבה ישבו אותה עת תשעה חברים, מתוכם — שמונה נציגי החקלאות. התוצאה: הוועדה החליטה להעלות את המחיר ל־5.25 ל"י למ"ק בלבד. אל תדאג, הצרכן הקטן ישלם את המחיר ותעריפי המים עבורו יעלו ב־100 אחוז. בקרוב תשלם 15 ל"י למ"ק מים.

תוצאת לוואי להחלטתה של ועדת המים — שני מיליארד ל"י עברו מהכיס הציבורי לצרכני המים המוזלים. 1.5 מיליארד ל"י נוספו לסבסוד המים על־ידי ההחלטה להעלות את המחיר ל־5.25 ל"י במקום ל־6.5 ל"י. חצי מיליארד ל"י נוספו בשל דחיית ההתייקרות מאז האחד באפריל. בסך הכל תוציא הממשלה השנה לסבסוד המים: 2.5 מיליארד ל"י לעומת 500 מיליון על פי התכנון המקורי.

אם נחזור בעת לשאלה שבראשית הרשימה זו, מתברר שלו הוקם בכנסת „לובי" של צרכני החשמל למשל או טלפון הכל היה נראה אחרת. אמנם איגוד המשתמשים בטלפון כבר הוקם אך מכאן ועד דיליג מעבר למשיכה אחוז החסימה בכנסת, הדרך ארוכה.

כמה עולה להיות עצמאי בכביש

מאת סופרי „מעריב"

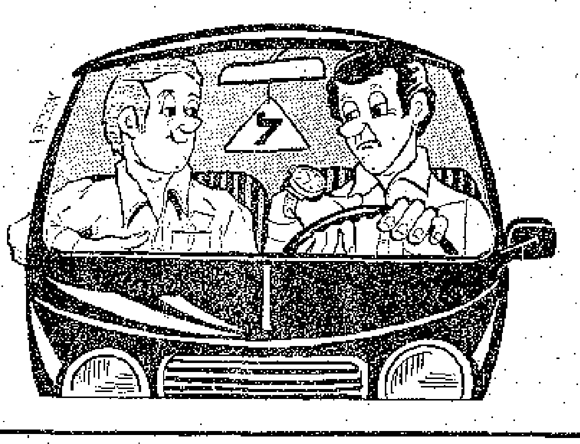
לימוד נהיגה אינו תולך היום ברגל. שעת לימוד ברכב פרטי עולה היום בין 350 ל־560 ל"י ואין המדובר כאן בשעה שלמה. „שעה" או שיעור נמשכים בין 25 ל־45 דקות והמחיר משתנה בהתאם. מתברר, כי כמגוון בתי הספר ללימוד נהיגה, כך קשת המחירים. באותה עיר אפשר למצוא תעריפים שונים ועל פי סקר מהיר שערכנו, מחיר שיעור נהיגה הוא גם ענין של גיאוגרפיה.

מן הטבלה שלפניכם תוכלו ללמוד על כך שאין מחיר קבוע לשיעור נהיגה גם אם נתעלם מארכנו ונשתמש ביחידת זמן משותפת. אמנם מחיר דקה של שיעור נהיגה אינו משמעותי ובוודאי קשה לשפוט מכך על איכות מורה הנהיגה או יעילות שיטותיו של בית הספר לנהיגה בעיר זו או אחרת. אך לנוחותכם יצרנו בסיס להשוואה בין בתי־ספר שונים מקרית־שמונה ועד אילת.

ואכן, אפשר לראות כי למעלה, בצפון הארץ, גבוהים מחירי (לפחות בערים שהבאנו כדוגמא) השיעורים ברכב פרטי מאלה שבדרום הארץ. בחיפה מצאנו כי מחיר דקת שיעור נהיגה במשאית מרקיע שחקים בהשוואה לנעשה בערים אחרות. האם העליות בכרמל אשמות בכך?

בתל־אביב, הרצליה, אילת, באר־שבע ואשקלון נקבע התעריף על פי 40 דקות לשיעור נהיגה. בצפת וקרית־שמונה נמשך השיעור הממוצע 25 דקות וכך גם בחיפה ובעפולה. בירושלים אורך שיעור ממוצע 40—45 דקות. שם, כתברר, אפשר לחסוך אם נרשמים ללימוד נהיגה בבית־ספר המציע שיעור בן 45 דקות. לעומת שיעור בן 40 דקות העולה מחיר זהה (450 ל"י) אפשר לחסוך 56 ל"י לכל שיעור ברכב פרטי בירושלים ואילו במשאית אפשר לחסוך כ־68 ל"י לכל שיעור. כך גם בהרצליה. אם אתם נוטלים בעיר זו שיעור בן 40 דקות במקום שיעור „מקוצץ" בן 30 דקות, תחסכו כ־40 ל"י לשיעור.

על הנחות מוכנים היום לדבר. בבתי־ספר רבים נאמר ללקוחות פוטנציאליים כי „אפשר להתמקח", „מוכנים לדבר על מחיר מיוחד לאחר השיעור הראשון", וכן „תבואו ונסתדר". אם אינכם מתביישים לעמוד על המקח בבתי־עסק שונים, נצלו היום את תשוק התלש יחסית, כדי להוריד מעט במחיר. זאת משום שההוצאה היא כבדה ועשויה להגיע ל־10 אלפים ל"י לפני שאתם מגיעים לטסט. המעות שתחסכו ימכנו ל„נרגשים" שביניכם תרופת הרגעה.

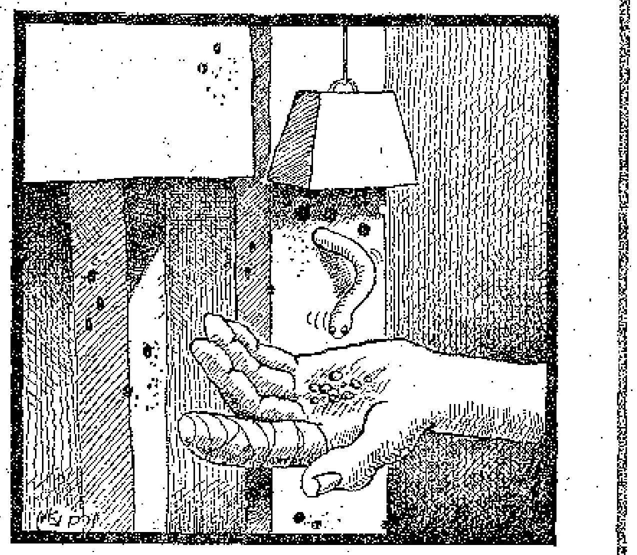
העיר	מחיר שיעור נהיגה ברכב פרטי*	מחיר לדקת שיעור	מחיר שיעור נהיגה במשאית	מחיר לדקת שיעור
קרית־שמונה	400	16	520	20.80
צפת	400	16	—	—
עפולה	330	13.20	430	17.20
חיפה	375	15	500	20
הרצליה	350	8.75	450	11.25
ת"א	400	10	680	17
ירושלים	450	11.25	550	13.75
אשקלון	520	13	720	18
באר־שבע	560	14	650	16.25
אילת	500	12.50	600	15

* המחירים הם בל"י

לתשומת לבם של ההיילים. אתם נהנים מן ההנחה הגדולה של 20—30 ל"י לשיעור נהיגה ברכב פרטי ובמשאית.

בהכנת הכתבה השתתפו: יצחק בן־חורין, חנית צליבמן, אלי דנון, עזרא יגלה, מוקי צאה, הבי קסלר, מנחם רהט ואורלי שחר.

רהיטים בתור לרופא

מאת עדה לבנון

אבקה בהירה בערימות זעירות המופיעה סביב רהיט בבית היא הסימן המובהק שהרהיט נגוע במה שהמומחים קוראים לו „חיפושית הליקטוס" ובלשון יום יום — תולעת עץ. לאחר הופעת האבקה ניתן להבחין בחורים זעירים ההולכים ומתרבים שעה שגוף הרהיט נכנע לתאבונו של המזיק. מה עושים? — פונים ל„קרן למלחמה במזיקי עץ".

מכת תולעי העץ מוכרת בארץ. בשנים האחרונות פשטה התופעה בממדים שחייבן מציאת פתרון דחוף שימנע ככל האפשר התפשטות המזיק וגרימת נזקים למוצרי־עץ מוגמרים הנמצאים ברשות הצרכן או אצל הנגרים.

לפי אומדן זהיר התגלו בארץ כ־1500 מקרים של תולעי־עץ. הגילוי של עץ נגוע בשלבי הפגיעה ההתחלתיים — לפני התהוות החורים ברהיט — קשה לבעלי מקצוע ועל אחת כמה וכמה לצרכנים.

תקופת הפעילות האינטנסיבית של חיפושית הליקטוס היא בחודשי האביב, והקיץ. מאחר שהחיפושית יכולה לפגוע בכל רהיט ובאמצעי הציפוי המקובלים פרט לסיבית, הוקמה „קרן למלחמה במזיקי עץ" שמטרתה כשמה. אחד מפעולות הקרן הוא כיסוי הוצאות הקשורות ישירות לטיפול ברהיט שנפגע.

ד"ר יוסף הלפרין ממינהל המחקר החקלאי ההוקר מספר שנים הופעת הליקטוס מציין שהגורמים העיקריים לממדים הגדולים של אוכלוסית הליקטוס הם: יבוא עץ גולמי מאזורים לחים שם התנאים האידיאליים להתפתחות המזיק; יבוא מוצרי עץ כלבידים, רהיטים או ארגזי אריזה ללא פיקוח על הרכב המוצר וכן חוסר מודעות לכללי הטיפול בארץ.

אם גיליתם, לפי הסימנים שמניתי, פגיעה באחד מרהיטי העץ בביתכם אל תתמהמהו ופנו מיד לקרן שכתובתה רח' מרכז בעלי מלאכה 16 ת"א. חוזר שישלח אליכם מפרט רשימת מדבירים המוסמכים לטפל ב„חיפושית הליקטוס". לאחר ביקור המדביר תיקבע דרך הטיפול — כלומר אם העישון ייעשה בבית הצרכן או שהרהיט יישלח למתקן מיוחד לניזוי (כך זה נקרא).

גם מסיבת זו יש לשתף ב„שמחה" את הנגר שממנו קניתם את הרהיט מאחר שיש צורך במקרה זה לפרק את הרהיט. את הקבלות המקוריות העבירו להנהלת הקרן (המועצה לצרכנות מייצגת את הצרכנים בהנהלה) לאחר בדיקתן יישלח התשלום לבית הצרכן.

כמו בכל מחלה גם בתחום זה טוב טיפול מונע, אך זה יכול להיות רק ע"י היצרנים והיבואנים ואילו על הצרכן לבדוק היטב את הרהיט לפני הקנית ולקנותו, כמו כל מוצר אחר, בחנות אמינה.

(הכתובת היא: סמנכ"ל המועצה הישראלית לצרכנות וחברת הנהלת הקרן למלחמה במזיקי עץ).

הלוח העדיף לוח מעריב

כל מודעה מתפרסמת ב מעריב ו דבר בשיתוף THE JERUSALEM POST

המשרד הראשי: תל-אביב, רח' קרליבך 2, ת"ד 20050, טלפון 287221. ישיר למודעות מלים 298228/9.
המחיר למלה (כולל מע"מ): א', ב', ד', ה' —.56 ל"י; ביום ג' 63.84 ל"י; בערב שבת וחג 80.64 ל"י.
מדור „מיד ליד": מחיר מודעה (כולל מע"מ) עד 10 מלים — בימי א', ב', ג', ד', ה' —.250 ל"י, כל מלה נוספת —.25 ל"י; בערב שבת וחג —.300 ל"י, כל מלה נוספת —.30 ל"י

דירות

משכנתאות

וילות ובתים

קבלני בנין

לוחיר

משפט קדום הוא אבזר המאפשר לאדם לקבוע את דעותיו בלי ללמוד את העובדות תחילה.
(רוברט קוילן)

דירות בדמי מפתח

חיפוש דירות

דירות להחלפה

תל-אביב יפו

דירות למכירה

4 חדרים ויותר

1—1½ חדרים

2—2½ חדרים

3—3½ חדרים

דירות בשכר חודשי

דירות מרוהטות

חדרים מרוהטים

חיפוש דירה

המשך הדירות בעמוד הבא

בלוח מגורים

דירות פרטר רוכשים בלית ברירה

מחירי דירות בקומת קרקע נעים בין 1.7 מיליון ל"י ל־2.5 מיליון ל"י לדירה בת שנים וחצי חדרים ✱ זוגות מבוגרים מחפשים דירות כאלה במטרה „לחסוך" את מאמץ הטיפוס במדרגות

מאת אורלי שחר

דירות הפרטר (בקומת קרקע) הישנות בתל־אביב, אינן זוכות לאהדה מרובה בקרב קהל רוכשי הדירות. רוב הדירות, השוכנות בקומת הקרקע של בניני המגורים, נבנו לפני כ־15—30 שנה, בימים בהם היה מקובל לבנות דירות גם בקומת המסד.

דירות כאלה אינך רואה ברמת־אביב ג', רמות צהלה או באפקה, אולם ברחובותיה הישנים של העיר תל־אביב עדיין אפשר למצוא דירות פרטר המבוקשות בעיקר על ידי זוגות מבוגרים המבקשים להסוך לעצמם עליה מאומצת במדרגות וכן על ידי אנשי עסקים המעוניינים לפתוח משרד בקומת הקרקע.

חלק מדירותיהן הוותיקים של דירות הפרטר גידרו אף חלק קטן מגינת הבית הצמודה למרפסת הדירה, בהסכמת הדיירים. הירק מפצה את הדיירים על החלונות הקטנים והצורך בסורגים.

בעלי משפחות ורווקים נמנעים מלהתגורר בדירות הפרטר ומעדיפים דירות בקומות גבוהות יותר, כיוון שרוב דירות הפרטר בעיר הן קטנות, יחסית (חדר עד שלושה), גולש הביקוש הגדול לדירות קטנות בעיר, גם לדירות כאלה.

גם בערים ה„ותיקות" המקיפות את תל־אביב אפשר למצוא עדיין דירות פרטר, אם כי המספר מצומצם.

מחיריהן של דירות הפרטר נמוכים ממחירי הדירות בקומות הגבוהות יותר. הדירות היקרות ביותר הן, כמובן, הדירות השוכנות בקומות האמצעיות (המדובר — בבתים ללא מעלית).

באחד מרחובותיה הקטנים של העיר, בסביבות העירייה, מוצעת עתה למכירה דירת פרטר בת שני חדרים וחצי ב־1.7 מיליון ל"י. ברחוב סמוך מבקשים עבור דירת פרטר בת שני חדרים (הזקוקה לשיפוץ) 1.5 מיליון ל"י.

ליד רח' יהודה המכבי, בצפון ת"א, דורשים עבור דירת פרטר בת שני חדרים וחצי, שני מיליון ל"י. לפני כחודש ביקשו בעלי הדירה 2.2 מיליון ל"י, אך בשל המחיר הגבוה יחסית, לא נמצא קונה לדירה ובעליה נאלץ להוריד במחירה.

מחיריהן של דירות פרטר בנות חדר, חדר וחצי, נמוך יותר. אלה נמכרות במיליון ל"י עד 1.7 מיליון ל"י (המחיר תלוי במיקום הדירה ובמצבה).

גם ברמת־גן אפשר למצוא עדיין מספר מועט של דירות פרטר ומחיריהן זהים, בדרך כלל, למחירי דירות הקרקע בתל־אביב. עבור דירות הממוקמות באזור הקרוב למרכז העיר דורשים, כמובן מחיר גבוה יותר מדירות המצויות הרחק ממרכז העיר.

הלוח העדיף־לוח מעריב

כל מודעה מתפרסמת ב מעריב ו דבר בשיתוף THE JERUSALEM POST

המשך הדירות מעמוד הקודם

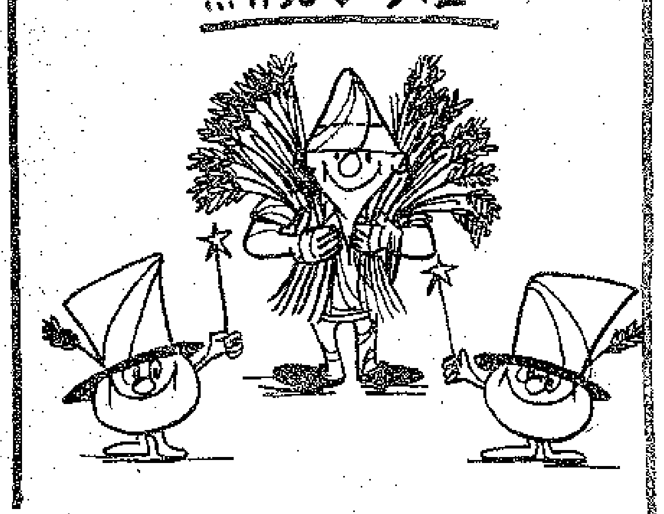
חולון בת־ים

גוש דן

אזור השרון

אזור הדרום

יבול שכזה..!

...מובטח באמצעות

הלוח העדיף־לוח מעריב

ב־3 עתונים, ב־2 שפות (עברית ואנגלית)

בתוספת מבצע „היתרון הכפול"

כל מודעה בכל מדור משתתפת במבצע

ועתה גם השילוב עם ה„ג'רוסלם פוסט"

מודעות „מלים" ליום ששי שיתקבלו עד יום ה', שעה 1 בצהרים, יתורגמו לאנגלית ויפורסמו ב„ג'רוסלם פוסט" בנוסף על פרסומן ב„מעריב" וב„דבר".

ואם לא „סגרת ענין", תפורסם המודעה פעם שניה, ללא תשלום נוסף, ב„מעריב" וב„דבר" (עד יום ה' הבא) במסגרת מבצע „היתרון הכפול".

הלוח העדיף־לוח מעריב

מחסנים

אולמות

בריאות

קוסמטיקה

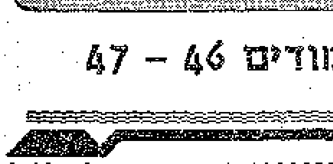
מצבות

חימום והסקה

מגרשים

שירותים

שוק המכוניות

בעמודים 46 – 47

שוק המכוניות

המשך שוק המכוניות בעמוד הבא

ירושלים

מודעות „מלים" ליום שישי ב„שוק המכוניות" בירושלים
ב„לוח העדיף — לוח מעריב"
שיתקבלו עד יום רביעי שעה 7 בערב,
יפורסמו **חינם** גם בעתון האזורי „כאן ירושלים"

חיפה

מודעות „מלים" ליום שישי ב„שוק המכוניות" בחיפה
ב„לוח העדיף — לוח מעריב"
שיתקבלו עד יום רביעי שעה 7 בערב,
יפורסמו **חינם** גם בעתון האזורי „כאן חיפה"

מכונית

כיצד לשמור על נעלי המכונית?

מאת לוי יצחק

שמאי מוסמך, חבר איגוד השמאים בישראל

במאמרים הקודמים, שדנו בנושא שמירת ערך המכונית עסקנו בטיפול הנכון במכונית והדגשנו את חשיבות מזוג העשייה העצמית עם ביקור סדיר אצל בעלי מקצוע. כל זאת, כדי להקטין את הוצאות האחזקה, והבטחת תמורה גבוהה יותר בעת מכירת הרכב.

זכרו, רכב מטופל מקבל בעת המכירה, מחיר הגבוה ב־20% אחוז ממחירו של רכב מוזנח.

הפעם נתמקד בטיפול באביזרים שונים של המכונית. ראשונים — הצמיגים. להעמדת הצמיגים בראש התור למה סיבות. ראשית, בנפשנו הדבר, הצמיגים הם אביזר בטיחותי ממדרגה ראשונה. מחיר הצמיגים של רכב פרטי, נע בין 3,000 ל־6,000 ל"י. אם נכפיל את המחיר במספר הצמיגים (חמישה צמיגים) נקבל סכום לא מבוטל.

אגב, מחיר צמיג למשאית עשוי להגיע ל־30,000 ל"י, למשאית ממוצעת יש עשרה צמיגים. לאור נתונים אלה נראה שאין עוד צורך לשכנע, שטיפול נכון בצמיגים והארכת חייהם עשוי להסך סכומים נכבדים. סיבה נוספת, שבחרנו בצמיגים כראשונים בסדרת מאמרים על טיפול נכון באביזרים השונים של המכונית, היא העובדה שהטיפול המונע בהם, יכול להעשות, כמעט כולו, על ידי הנהג.

לחץ תקין של הצמיגים חשוב גם לשם בטיחות הנסיעה וגם לשם הארכת שימושם. בלחץ תקין נוגע כל שטח הסוליה בדרך במידה שווה ודפנות הצמיגים אינן נתונות לתנודות צדדיות. לחץ אוויר חסר גורם לתנודות אשר מחלישות את הצמיג ומקצרות את חייו.

ביתר לחץ אוויר, קטן שטח המגע בין הסוליה לכביש והצמיג נשחק במרכזו. הצמיג נהיה קשה יותר והדבר זה מקטין את כושר עמידתו להנודות.

את הצמיגים למידותיהם, יש לנפח בהתאם להוראות היצרן. את מידת הניפוח הנכונה רצוי לבדוק אצל מתקן תקרים מוסמך. בימים חמים במיוחד, יש להקטין את לחץ האוויר בעת הניפוח, כיוון שהאוויר שבתוך הצמיג מתפשט עקב החום.

אנו ממליצים שלא לסמוך יתר על המידה על מדי הלחץ שבתחנות הדלק. רצוי לבדוק את לחץ האוויר בעזרת מד־לחץ מיוחד, שאפשר להשיג בחנויות לכלי העבודה, בהשקעה קטנה. ושוב, אם כבר רוכשים מד־לחץ, יש לרכשו בחנות רצינית, ולא להסתמך על „מציאה".

לשם, שניפוח בלתי תקין מקצר את משך שימושם של הצמיגים, כן משפיע עליהם לרעה, עומס יתר. הדבדים מהם עשוי הצמיג, נקרעים, הסוליות נפגעות והצמיגים מאבדים במקרה כזה את כושר פעולתם. נהיגה לא נכונה מקצרת אף היא את חיי הצמיגים. נסיעה במהירות מופרזת, נחשבת מאז ומתמיד ל„אויב" מס' 1 של הצמיג, היא גורמת לשחיקה רבה של סוליית הצמיג ולהחלשתו הכללית, בגלל התרוממות הצמיג. גם עצירות וזינוקים פתאומיים שוחקים במהרה את סולית הצמיג.

תנאי הדרך משפיעים השפעה רבה על אורך חיי הצמיגים ועל תקינותם. זכרו — דרך סלולה אפילו תהיה ארוכה יותר, עדיפה על דרך קצרה ומשובשת. צמיג שנחבט בחוזקה במכשול דרך (אבני שפת, סלע, פסי רכבת וכו') עלול להפגע בבדיו הפנימיים, אפילו אם הדבר אינו נראה מבחוץ. בוץ אף הוא אויב הצמיג. אם נסעתם בבוץ, רצוי לשטוף את הצמיגים לפני שמשאירים את המכונית לחניה ארוכה. בוץ המתייבש על הצמיגים הורס אותם.

מכוניות למכירה

הלוח העדיף לוח מעריב

כל מודעה מתפרסמת ב מעריב ו"דבר" בשיתוף THE JERUSALEM POST

שוק המכוניות

המשך שוק המכוניות מהעמ' הקודם

עבודה

עבודות מקצועיות

הנהלת חשבונות

לחיור

ההורקנות היא רק הרגל רע, שאדם עסוק לעולם אינו מתפנה לסגל אותו.

(אנדרה מורואה)

לחיור

האידיאליזם גדל ביחס ישר למרחקו של אדם מהבעיה.

(ג'ון גאלסוורתי)

בידקו מפעם לפעם את הצמי־גים. אם תהוו בקיעים בצלעות ה־צמיג או בדפנותיו, פנו למתקן תק־רים מיד, שמא יחדרו אבק, חול, מים וזוהמה לגוף הצמיג ויהרסו את השכבות הפנימיות וסיביהן; ב־ימי הקיץ רצוי לכסות את הצמיגים במקרים של חנייה ארוכה. השמש הקיצית הורסת לא רק את צבע המכונית אלא גם את הצמיגים; החום מייבש את הצמיג וגורם ל־סדקים.

יש להוציא אבנים וחלקי מתכת החודרים לתוך חריצי הצמיג, ב־רבות הימים, עלולים אלה לגרום לנזק. רצוי להרחיקם בעוד מו־עד. חישוק (ג'נט) פגום גורם ל־בלאי מהיר של הצמיג, דאג ליישור חישוק או להחלפתו. לשחיקת יתר של הצמיגים, גורמים גם פגמים מכניים במכונית, כגון, כיוון גל־גלים, איזון גלגלים, תקלות ב־מערכת ההגה, תקלות במערכת המתלה (קפיצים ובולמי זעזועים) וכמו כן שילדה עקומה.

הדעות לגבי החלפה מחזורית של צמיגים (רוטציה בין הצמי־גים הקדמיים והאחוריים), חלוקות. המצדדים בהחלפת מקומם של ה־צמיגים מסתמכים על העובדה שה־צמיגים הקדמיים המורכבים על גל־גלי ההגה, נתונים לשחיקה צד־דית ולכן נשחקים יותר מאשר ה־צמיגים האחוריים. לכן חשוב ל־החליף את מקומם של הצמיגים (כולל הצמיג הנוסף) בסדר מחזו־רי מסוים.

לפי דעתנו, התועלת מהחלפה זו, אינה מצדיקה את הטירחה.

פרט קטן נוסף אך חשוב — ל־שסתום הצמיג קיימת כיפה חי־צונית שיש להחזירה למקומה ל־אחר ניפוח הצמיגים. הכיפה מו־נעת חדירת אבק לשסתום הצמיג ועל־ידי כך שומרת עליו.

לבסוף מספר מלים לנהג המש־איות: משאיות וגרוריהן מצוידים בצמיגים אחוריים כפולים, שתפ־קידם להתחלק שווה בשווה במשא. כדי שהצמיגים הכפולים ימלאו את תפקידם כראוי ומשך שימושם יהיה מכסימאלי — יש להקפיד, בהרכבתם, על הכללים הבאים:

זוגות הצמיגים צריכים להיות שווים במידותיהם; אם צמיג אחד גדול מבן־זוגו הוא מתבלה בשל העומס.

המרחק בין דפנות שני הצמיגים — בחלקם התחתון, הבא במגע עם הכביש — צריך להיות שני ס"מ לפחות.

הצמיג המשומש יותר יורכב ב־צד הפנימי, בהתחשב בשיפוע ה־כבישים. לחץ האוויר בכל הצמי־גים צריך להיות שווה.

יש להרחיק כל גוף זר (אבן ועוד) הנתקע בין זוגות הצמיגים. יש אף למנוע את היתקעותם בשל ליקויים מכניים במכונית, כגון קפיצים שבורים או ברגים רפויים או שבורים.

(בר דוד יצחק עודד יהזון למחי־רי מכוניות חדשות ומשומשות וי־מקירון למוצאים ביתיים).

מחירי מוניות משומשות

יצרן — דגם	נפח בסמ"ק	72	73	74	75	76	77	78	79
אולסמוביל דיזל		—	—	—	—	—	—	—	360
אודי 100 דיזל		—	—	—	—	—	—	—	400
אופל דיזל	2,000	—	—	70	75	80	120	—	—
מרצדס 4 מקומות	2,400	145	155	220	250	280	360	420	540
מרצדס 7 מקומות	2,400	140	160	240	300	360	590	670	770
מרצדס 4 מקומות	3,000	—	—	—	—	—	—	—	550
מרצדס 7 מקומות	3,000	—	—	—	—	—	—	—	800
טרנזיט דיזל	2,400	55	65	95	—	—	175	—	—
סובארו בנזין	1,400	—	—	45	55	65	75	—	—
פיז'ו דיזל 4 מקומות	2,100	65	75	100	115	145	190	250	380
פיז'ו דיזל 6 מקומות	2,300	—	70	110	125	165	210	270	380
צ'קר דיזל	3,860	65	75	—	—	—	—	—	—
גולף דיזל	1,500	—	—	—	—	—	130	160	—

✱ המחירים — באלפי ל"י.

המחירים המובאים להלן, הם מחירים של המכוניות בלבד, בהתאם למיסוי שחל על מוניות.

המחירים אינם כוללים את ערך „המספר" ולא את זכות העבודה בתחנה זו או אחרת.

על מונית משומשת חל מס־ערך־מוסף. המחירים הרשומים למעלה אינם כוללים מס־ערך־מוסף.

הלוח העדיף־לוח מעריב

כל מודעה מתפרסמת ב מעריב בשיתוף דבר ו-THE JERUSALEM POST

מכירות

מיד ליד

מדור זה מיועד למפרסם הפרטי בלבד, המעונין למכור או לקנות חפצים, שערכם עד 15,000.— ל"י.

מחיר מודעה במדור מיוחד זה (עד 10 מלים): בימי חול — 250.— ל"י, כל מלה נוספת — 25.— ל"י. בערב שבת וחג — 300.— ל"י, כל מלה נוספת — 30.— ל"י.

המחירים הנ"ל כוללים מע"מ.

לוחיר

הנטען הוא המפרק שהי חיים מעניקים לך אחרי שאוכלת את עשרך.

(ג'ורג' סנדרס)

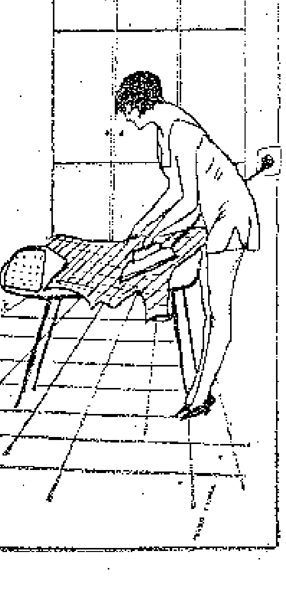
כלבו מוצרים

מחירי מגהצים

מאת לוי יצחק

אמנם המגהץ אינו כלי יקר אך חשיבותו מרובה ו־מתברר שמחירו משתנה מ־דגם לדגם כאילו ההבדל בין אחד לשני הוא כהבדל בין יום ללילה.

המחירים המובאים להלן הם מחירים במוצעים הכוללים מע"מ.

מחירי מוצרים

פיליפס
רגיל — 1,500.
אדים HD 1211 — 4,000.
אדים HD 1207 — 4,750
אבקא
רגיל קל — 900.
טפלון — 1,000.
גנרל אלקטריק
F־54 — 1,500.
אדים F־76 — 3,000.
F־94 — 1,600.
אדים F־95 — 3,000.
טפלון ספריי — 3,300.
AEG
רגיל — 1,800.
אדים — 3,000.
מרפי
רגיל — 1,300.
אדים — 2,800.
רוונטה
רגיל — 2,500.
אדים — 3,000.
אלקטל
ציפוי כרום — 1,000.
צבעוני — 1,000.
כבד — 1,300.

הלוח העדיף־לוח מעריב

כל מודעה מתפרסמת ב מעריב ו דבר בשיתוף THE JERUSALEM POST

שידוכים

חנויות

לוח חיפה

מודעות „מלים״ ליום שישי ל„לוח חיפה״, ב„לוח העדיף — לוח מעריב״ שיתקבלו עד יום רביעי שעה 7.00 בערב, יפורסמו חינם גם בעתון האזורי „כאן חיפה״

יד ליד

מדור זה מיועד למפרסם הפרטי בלבד, המעוניין למכור או לקנות חפצים, שערכם עד —.15,000 ל״י. מחיר מודעה במדור מיוחד זה (עד 10 מלים): בימי חול —.250 ל״י, כל מלה נוספת —.25 ל״י. בערב שבת וחג —.300 ל״י, כל מלה נוספת —.30 ל״י.

המחירים הנ״ל כוללים מע״מ

כלי רכב

ראה מדור שוק המכוניות בעמודים 46—47

מבני תעשיה

משרדים

חנויות

חיות בית

כלי נגינה

מקררים

רהיטים

מכירות

מגרשים

שעורים

קבלני בנין

וילות ובתים

דירות למכירה

דירות בשכר חודשי

2—2½ חדרים

דירות מרוהטות

חדרים מרוהטים

ביקוש דירות

עסקים

3—3½ חדרים

4 חדרים ויותר

סירות

אולמות

חימום והסקה

טיולים

הצעות עבודה

ביקוש עבודה

פרסומים

לוח נתניה

וילות ובתים

דירות למכירה

דירות בשכ״ח

דירות מרוהטות

פרסומים

נופש

לוח אשדוד

דירות למכירה

הכרויות

גרושות

לוח ירושלים

מודעות „מלים" ליום ששי ל„לוח ירושלים", ב„לוח העדיף — לוח מעריב", שיתקבלו עד יום רביעי שעה 7.00 בערב, יפורסמו חינם גם בעתון האזורי „כאן ירושלים".

מתווכים

[illegible]

קבלני בנין

[illegible]

וילות ובתים

[illegible]

דירות למכירה

[illegible]

1½—1 חדרים

[illegible]

2½—2 חדרים

[illegible]

3½—3 חדרים

[illegible]

4 חדרים ויותר

[illegible]

דירות בשכר חודשי

[illegible]

דירות בדמי מפתח

[illegible]

דירות מרוהטות

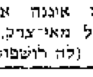
[illegible]

ביקוש דירות

[illegible]

דירות לתחלופה

מעוניין בדירה מרוהטת להחלפה על דירה בניו־יורק, לחודש־ד' חצי (לחליפ). 224032.

לצחוק

אצל רוב בני־האדם, אהבת הצדק איננה אלא יראת הסבל מאי־צדק.
(לה רושפוקו)

חנויות

[illegible]

עסקים

[illegible]

מחסנים

[illegible]

מבני תעשיה

[illegible]

בלי רכב
דאת מדור
שוק המכוניות
בעמודים 46—47

הצעות עבודה

[illegible]

ביקוש עבודה

[illegible]

מגרשים

[illegible]

מכירות

[illegible]

כלי נגינה

[illegible]

רהיטים

[illegible]

מקררים

[illegible]

חיות בית

[illegible]

מערכות קול

[illegible]

טלוויזיות

[illegible]

אמנות ועתיקות

[illegible]

זיפות גגות

[illegible]

בתי ספר

[illegible]

חימום והסקה

[illegible]

פרסומים

[illegible]

ציוד משרדי

[illegible]

מעוניינים לקנות

[illegible]

קוד לך

מדור זה מיועד למפרסם הפרטי בלבד, המעוניין למכור או לקנות חפצים, שערכם עד 15,000.— ל"י. מחיר מודעה במדור מיוחד זה (עד 10 מלים): בימי חול 250.— ל"י, כל מלה נוספת 25.— ל"י. בערב שבת וחג 300.— ל"י, כל מלה נוספת 30.— ל"י.

המחירים הנ"ל כוללים מע"מ.

[illegible]

משרדים

[illegible]

קייט

[illegible]

לוח הנגב

וילות ובתים

[illegible]

דירות למכירה

[illegible]

הצעות עבודה

[illegible]

פרסומים

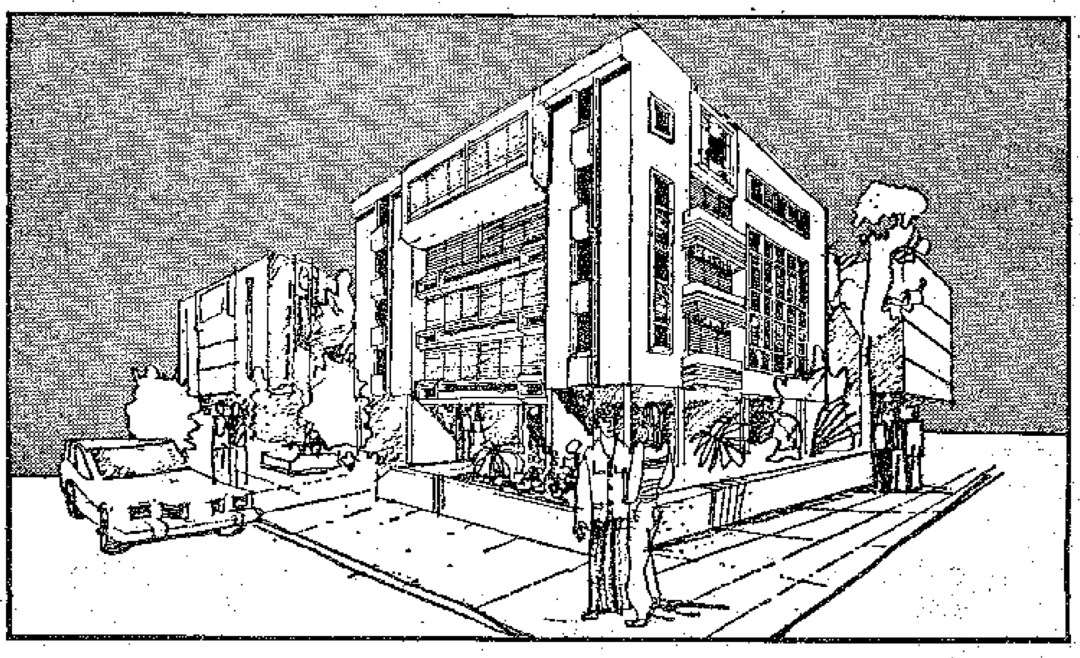
[illegible]

הלוח העדיף־לוח מעריב
כל מודעה מתפרסמת במעריב ובכל

דרושים... דרושים... דרושים...

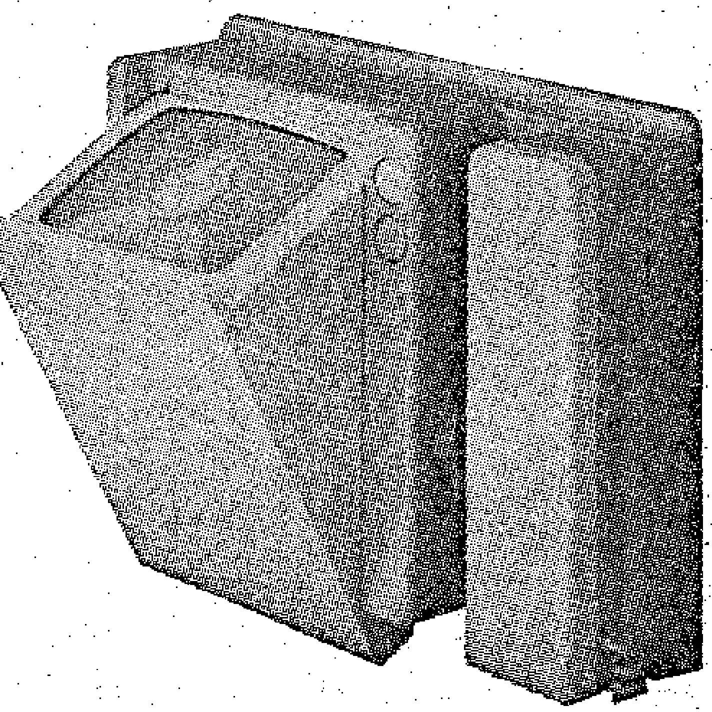
אברהם גינדי
בצפון תל-אביב

בצפון ת"א, ליד הרחובות בורדאו, דיזנגוף וסוקולוב, מציע לכם אברהם גינדי
דירות יוקרה מפוארות בבנין בן 4 קומות (11 דיירים)
בבנין, דירות בנות 3 ו־4 חדרים, 4½ + חדר + גג.

בדירות אברהם גינדי בתל־אביב תכנון וגימור מושלמים, שיכלולים ברמה בינלאומית:

- אינטורקום עם טלוויזיה בכל דירה, לזיהוי מושלם של אורחיך.
- ריצוף כהה מיוחד בסלון, שטיחים מקיר אל קיר בחדרי השינה.
- שני מפלסים בכל דירה.
- קרמיקה ברצפת האמבטיה ובשירותים, חרסינה פרחונית וכלים סניטריים צבעוניים.
- חימום נפרד לכל דירה.
- מתקני משחקים ותאורה דקורטיבית בחצר.

- תכנון הבנין ע"י אדריכלים רשקיס – גולדמן.
- עיצוב חזיתות, לובי ופנים ע"י משרד אדריכלים אבי רסקין, הרי המלי.

עד ה־30.5.80
מחירי פרסום מיוחדים:
מ־3,250,000.־ ל"י

המחיר לא כולל מע"מ.

משרד מכירות זמני לת"א: רח' סוטין 13 ת"א (כניסה מבלוק). פתוח במוצ"ש החל מ־19.00. משך השבוע: שעות עבודה.

אברהם גינדי

התקניה הטובה ביותר 1980

אמות בנרסום

פתח־תקוה	ראשון־לציון	רמת־השרון
רח' חיים עוזר 28, טל. 03-905593	רח' הרצל 62	רח' סוקולוב 84, טל. 03-475131

אברהם גינדי בונה דירות שאנשים אוהבים

א' בסיון תש"ם, 16.5.1980 · מוסף שבועי מעריב

סופשבוע

• מתלה ושמה
ניתוחים בחו"ל
• גמל תעופה 1980
• חם באום-אל-פאחם
• האוטונומיה הכורדית

הפרישה
של חנה מרון
(צילום: ש. רחמני)

יש לנו בדיוק מה שאתה מחפש.

שלום כל-בו

גוטקס, בגעון אוברזון, פייר קרדן, דיוה, לידו ורבים אחרים מבין השמות הגדולים בעיצוב בגדי־ים ואופנת חוף – מציגים עכשיו את דגמי 80' בבלעדיות שלום.
דווקא עכשיו, בפתיחת העונה, מציע לך כלבו שלום לרכוש לעצמך מיצירות אופנת העילית לים בהנחות מיוחדות.

פנינה רוזנבלום מציגה את השמות הגדולים על החוף:

20% הנחה על 500 בגדי־ים בלבד.

כרשותנו מספר בגדי־ים מוגבל מכל דגם. כל הקודם זוכה.

שמלות חוף

- שמלת "קפטן" לחוף, מכותנה מודפסת. (הוצרת חוץ) במקום 1,950 ל״י רק 1450 ל״י.
- שמלת חוף מכותנה רכה בדוגמת רקמה עם שתי כתפיות מתרחבות עכשיו רק 1250 ל״י

בגדי־ים
הצעות מיוחדות

- ביקיני מלייקרה – דגמים חלקים ומודפסים עכשיו רק 495 ל״י
- בגד־ים לייקרה שלם, חלק בלי "קפס", במבחר גוונים ודוגמאות. עכשיו רק 595 ל״י
- בגד־ים לייקרה שלם, מודפס עם "קפס" (להשיג גם במידות גדולות) עכשיו רק 795 ל״י
- שמלה חמודה מכותנה אריגה בדוגמת משבצות, עם שתי כתפיות מתרחבות עכשיו רק 950 ל״י

- תיק נסיעות איטלקי משובח עכשיו רק 490 ל״י

נעלי חוף

- הצעת העונה: קבקבים לבשים 475 ל״י בלבד
- מבחר גדול של נעלי בד "אספדריל"

כובעי ים

מבחר גדול של כובעי ים מיבוא במבחר עיצובים אופנתיים בשלל גוונים.

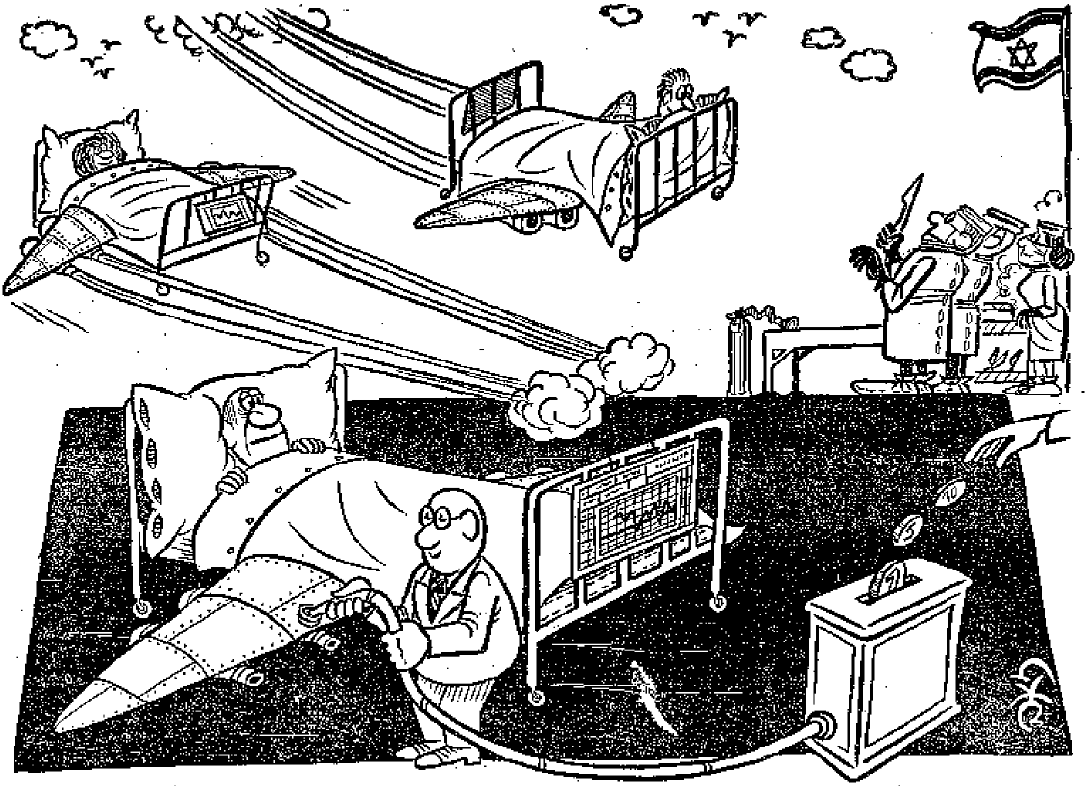
תיקים אופנתיים

- תיקי בד לים ולחוף עכשיו רק 299 ל״י

תכשירי שיזוף	מחיר רגיל בל״י	מחיר מבצע בל״י
"פיזברין"	250.00	152.00
"לון-ברונזטון", 2 יחידות	280.00	140.00
"בלסון" שמן שיזוף	80.65	64.50
"בלסון" חלב שיזוף	80.65	64.50
"בלסון" קרם לגוף	107.50	85.00
"אל־אלואי" קרם שיזוף	116.40	93.00

16.5-30.5 – הצעות מיוחדות לפתיחת עונת הרחצה.

יפות ושזופות עם אופנת המשביר לצרכן
לך כדאי!
18.5—30.5
מבצע מיוחד
לשמלות קיץ
ובגדי—ים
שי מוצרי שיזוף בסך: 300 ל"י על קניית שמלות לנשים או שמלות חוף
שי מוצרי שיזוף בסך: 150 ל"י על קניית בגדי-ים לנשים ושמלות טריקו
מחירים לדוגמא:
בגד-ים שלם מודפס
במקום- 975 ל"י
רק- 875 ל"י
ביקיני מודפס
במקום- 780 ל"י
רק- 680 ל"י
המשביר לצרכן: תל-אביב, חיפה, ירושלים
באר שבע, אילת, אשקלון, אשדוד,
ראשון לציון, נתניה, חדרה, נהריה, קרית שמונה

מחלה ושמה: ניתוחים בחו"ל

מאת עמוס נבו

מדי שנה נאספות תרומות בסכום של מיליוני לירות, כדי לסייע לישראלים חולים לנסוע לחו"ל ולעבור שם ניתוחים * מנכ"ל ביה"ח „הדסה": „ניתן לבצע 99.9% מהניתוחים בארץ" * פרופ' שליט: „יש שוק פרוע בתחום זה"

המשך בעמודים הבאים ◄

זה מתחיל, בדרך־כלל, במודעה קטנה בעתון, שמספרת על יסוריו הקשים ועל גורלו המר של פלוני, שחייו נתונים בסכנה. בשולי המודעה מופיע מספר של חשבון בנק, וכן כמה וכמה שמות של אישים גדולים ומכובדים, שבעזרת שלל סופרלטיווים מרככים את הלב היהודי — ופותחים את הכיס. והציבור, שלבו רחום וחנון, אין גבול לנדיבותו: ילדים שולחים את חסכונותיהם, קשישים תורמים את קיצבת הזיקנה שלהם, וחברות כלכליות ורשויות מקומיות מתפארות בתרומות „שמנות".

אחר כך הכל נשכח: הכספים נאספים בסתר, החולה המסכן נשלח או אינו נשלח לחו"ל, חוזר בריא או אינו חוזר כלל, והנדבנים הטובים אינם יודעים דבר וחצי דבר מה עלה בגורלם של הכספים שתרמו.

„זהו שוק פרוע", אומר בצער פרופ' מרדכי שליט, מנהל המחלקה הנוירוכירורגית בבית החולים „בילינסון" של קופת־חולים הכללית. „כל מי שרוצה בכך קובע שהוא, או בן־משפחתו, מקרה נדיר. התוצאה היא, שמבלי להתייעץ עם רופאים מומחים, נשלח החולה לחו"ל. פעמים רבות, ולא בצדק, מנצלים את טוב ליבו של הציבור לביצוע ניתוחים וטיפולים רפואיים שאפשר לעשותם בארץ — וחבל".

עשרות פעמים מדי שנה נקרא הציבור הישראלי לתרום למגביות כאלה, שרובן, כך מתברר, אינן מוצדקות כלל. והנה מעט נתונים מספרים: בשנת 1979 תרמו אלפי ישראלים מליוני לירות למען ניתוחים שביצעו בחו"ל. חברת אל על הטיסה בשנה זו 95 חולים ו־86 מלווים, והעניקה להם הנחות בשיעור 50—75 אחוזים ממחיר כרטיס־הטיסה. חולים רבים כלל לא דרשו כרטיסי הנחה מהחברה הלאומית, ויש שיצאו את הארץ בחברות זרות — לכן מספרם המלא אינו ידוע.

„מוזר שחולים יוצאים לחו"ל בזמן שחולים רבים מחו"ל מגיעים אלינו לטיפולים נדירים ומסובכים" — אומר הפרופ' קלמן מן, מנכ"ל „הדסה". „99.9 אחוזים מכל הניתוחים אפשר לבצע בארץ,

מחלה ושמה: ניתוחים בחו"ל

(המשך מהעמוד הקודם)

באחוזי תמותה נמוכים שמשתווים למרכזים הרפו־איים הטובים ביותר בחו"ל". לדעתו של מנכ"ל „הדסה" מצטרפים גם הפרופ' מוריס לוי, מנתח לב בעל־שם, והפרופ' מרדכי שליט, מומחה לניתוחי מוח.

„לי לא ידוע על אף חולה הסובל ממחלת־לב, שהיה זקוק לניתוח ב„בילינסון", ואנחנו המלצנו על נסיעתו לחו"ל" — אומר פרופ' מוריס לוי.

מוח ולב הם רוב המקרים, שלהם מנסה ה־ישראלי למצוא מרפא מעבר לים. כמעט לא תשמע על אנשים שנסעו לחו"ל כדי להוציא אבנים מכיס המרה, או כדי לנתח כיב קיבה. „מוח ולב", אומר פרופ' שליט, „הם איברים אפופי מסתורין המעוררים חרדה בציבור, ואנשים מתפתים ונגררים. בלי לח־שוב, בלי לבדוק. בניתוח מוח, למשל, הרמה שלנו אינה נופלת מזו שבארצות המפותחות ביותר. ובש־נים האחרונות נתקלתי בסך הכל בשני מקרים נדירים ביותר, שהיה צריך לשלוח לחו"ל".

„נודה על האמת", מוסיף פרופ' מוריס לוי: „יש מעט מאוד מקרים מיוחדים, שאיננו מנוסים בהם עדיין. הצלחה בניתוח או בטיפול רפואי כל־שהו אינה רק פועל־יוצא של יידע, אלא גם של נסיון. לכן, רק במקרים בודדים, ולאחר בדיקה מעמיקה והתייעצות, נאשר ניתוח בארץ אחרת, שבה הצטבר נסיון רב יותר".

•• שפן נסיונות

הרופאים מתרעמים. הם רואים באופנת הנסי־עות המתפשטת והולכת ביטוי לחוסר אמון בהם מצד הציבור הישראלי. „תמיד חושבים שהדשא אצל השכן ירוק יותר", אומר פרופ' משה פיינסוד, מומחה לניתוחי מוח מבית־החולים „הדסה" בירו־שלים. „אנחנו יוצאים לרעות בשדות זרים, וסופנו שאנחנו פוגעים במו ידינו ברפואה הישראלית. הנ־הירה הזאת לחו"ל יוצרת רושם מטעה כאילו רמת הרפואה בארץ נחשלת. אם נפסיק להסתייע בשירו־תיה של הרפואה, בהכרח נעשה אותה גם לפחות יעילה בשל חוסר נסיון ומיומנות. במו ידינו אנחנו כורתים את הענף עליו אנחנו יושבים ומייצרים רפואה נכה".

גם הרופאים בחו"ל משתוממים על תופעה זו. הם מעריכים מאוד את רמת הרפואה הישראלית, ואינם מבינים מדוע חולים מישראל מגיעים אליהם לניתוחים שיגרתיים, כמו החלפת מסתם בלב, ניתוח בכלי הדם הכליליים, או הוצאת גידול מהמוח. לא פעם הם עומדים בלחץ כבד מצד ישראלי המבקש מרפא למחלתו, ואת מחאתם הם מביעים בפגישו־תיהם עם עמיתיהם הישראלים.

והחולים מתגוננים: הרופאים בארץ, הם אומ־רים, יוצרים מיסתורין רב סביב המקצוע שלהם, גישתם והתייחסותם לחולה יוצרות „קצר" ומולידות ניכור וחוסר אמון. „כשחולה מגיע לבית־החולים, הוא אינו מקבל את האבחנות הרפואיות המדו־יקות", מספרת דליה. „הרופאים אינם משתפים את החולה בהתלבטויותיהם ואינם מספרים תמיד את כל האמת". דליה החליטה לנסוע לארה"ב. לאחר שטולטלה בין רופאים ומנהלי מחלקות, שלא תמיד סיפרו לה את כל האמת על מצב בנה בן השנה וחצי, שבמוחו אובחן גידול ממאיר. חלק מהרופאים הגדירו את הגידול נדיר, אחרים אמרו שאינו נדיר, היו כאלה שהמליצו על ניתוח, ואחרים אמרו: „אין צורך, מספיקות הקרנות". ודליה, שכבר איב־דה את אמונה ברופאים והרדה לגורל בנה, החלי־טה, על אף מצבה הכלכלי, לפנות אל רופאים ב־חו"ל, שלדבריה נתנו לה בטחון רב יותר. „בארץ", היא אומרת, „הרגשתי שהילד שלי הופך להיות שפן נסיונות".

זוהי הטענה המקובלת. צרף לכך את תקסם של חוצלארץ, ואת האגדות הלא־רשמיות על נסים ונפלאות המתחוללים שם, ואת ה„מומחים המשפח־תיים" הנולדים תמיד בעת צרה — והרי לך נוסחה בדוקה לנסיעה.

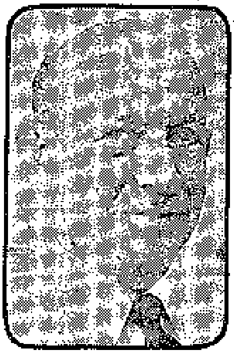
•• מרוץ מטורף

יוחאי, בן 16 וחצי, ממושב „גיר־יפה" שליד עפולה, עבר לפני חודשים אחדים בנתיב יסורים שצפוי כמעט לכל המחפש מרפא למחלותיו בחו"ל על חשבון הציבור. לפני שנים אחדות לקה במחלה הקרויה „עקמת עמוד־השדרה". שלוש פעמים נותח בגבו, ולגופו הוכנס מוט מתכת. כעבור זמן נשבר המוט, העקמת החמירה, ויוחאי החל לסבול מקשיי־נשימה. רופאי המחלקה האורטופדית בבית החולים „אסף הרופא" הבהירו לאם, כי יש לנתח את יוחאי כדי להכניס מוט מתכת נוסף. עד עכשיו, אמרו לה: היתה המלאכה קלה, כי המוט הוכנס דרך הגב. עכשיו יש להכניסו מן הצד הקדמי של עמוד השד־רה. „הם אמרו לי, כי בגלל הנסיון המועט בתחום הזה בארץ לא יוכלו לבצע את הניתוח", מספרת האם, גליה. „הם אמרו לי שאם יש לי כסף, שאקח את הבן לחו"ל, ואם אין לי — אין מה לעשות". כך, חד וחלק. מצבו של יוחאי החמיר וסכנה נשקפה לחייו. המשפחה כולה פתחה במרוץ מטורף נגד הזמן, כדי להציל את חייו של יוחאי. „הרופאים", מספרת האם, „המליצו שנבצע את הניתוח בבית־חולים במיניאפוליס, המתמחה בניתוחים מסוג זה. עלויות הניתוחים והאישפוז היו צריכים לעלות לנו כ־600 אלף לירות. קיבלתי שוק. לא ידעתי מה לעשות. פניתי לבנקים, אך הבנתי שלא אוכל לגייס באמצעותם סכום זה. היו אפילו רגעי יאוש. חשבנו למכור את הבית והמשק, אך זה לא היה מציאותי. היכן נשכן את שבעת הילדים שלנו? מה נחיה? ואז יעץ לי אחד ממנהלי הבנקים להקים ועדה צי־בורית, שתעזור לנו בגיוס הכסף. לא ידעתי מה זה. הוא הסביר לי מה זה ועדה ואיך מקימים אותה, זה ממש פשוט".

לא עוברים ימים רבים והמועצה האזורית „גלבוע", שבתחומה מתגוררת המשפחה, מקימת ועד ציבורי בן שבעה חברים ופונה לציבור מעל דפי העיתונות לעזור ליוחאי. אחד מחברי הוועד, אריה רוטשטיין, מנהל המתנ"ס בתענך, אינו משוכנע עדיין, כי נסיעתו של יוחאי מוצדקת, והוא נפגש לבקשתו עם הד"ר זלנסין זיסלני, סגן מנהל המח־לקה האורטופדית ב„אסף הרופא", שהמליץ על ה־נסיעה למיניאפוליס. „הבנתי ממנו", מספר אריה רוטשטיין, „שאין אפשרות לנתח בארץ. הוא אמר, שאם מישהו מבית־חולים אחר יבוא ויאמר שאפשר לנתח בארץ, הוא יעמוד על דעתו כי הוא הרופא המטפל. ביקשתי ממנו שיתן לי מכתב, אך הוא התחמק. לחצתי עליו, ואף כתבתי בשבילו כמה ניסוחים. לבסוף הצלחנו שנינו, במאמץ משותף, לנסח מכתב המלצה, שבו נכתב: „עקב הנסיון ה־מועט בארץ, ועל־מנת להבטיח סיכוי מקסימלי ל־הצלחה, יש לבצע את הניתוח בארה"ב, ואנו ממ־ליצים לעבור את הטיפול במוסד לעקמת במיניאפו־ליס". המכתב הזה נמסר לרופאה המחוזית של משר־רד הבריאות בנצרת, והיא נתנה למשפחה את אי־שור משרד הבריאות לנסיעה.

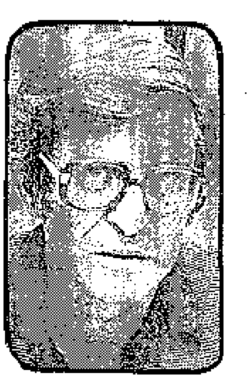
פרופ' מוריס לוי: „יש מעט מאוד מקרים מיוחדים שאיננו מנוסים בהם"

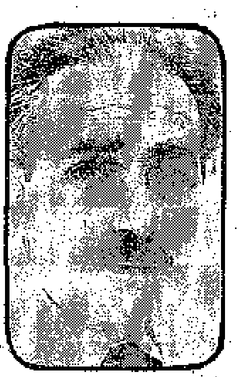
מנכ"ל ביה"ח „הדסה", פרופ' קלמן מן: „יש רופאים שחושבים שמעבר לים טוב יותר"

מנכ"ל משרד הבריאות: „חייבים לחסל את המגבוית למימון ניתוחים בחו"ל" * פרופ' משה פיינסוד: „חושבים שהדשא אצל השכן ירוק יותר, ובמו ידינו אנו מייצרים רפואה נכה"

תחקיר מקיף על תופעת הנסיעות לניתוחים בחו"ל, המבוסס על סדרה בנושא זה שתשודר בשבוע הבא ביומן החדשות בגלי־צה"ל

מנכ"ל משרד הבריאות, פרופ' ברוך מודן: „המגביות אינן מביאות כבוד, לא לחולה ולא לרפואה"

פרופ' משה פיינסוד: „נכים יצאו לטיפול בחו"ל, בניגוד לדעתנו, וחזרו במצבם גרוע יותר"

המשפחה כולה, חברים וקרובי משפחה, התגייסה להכנות אחרונות לנסיעה. סופרים את הכספים הזורמים כל העת אל חשבונות הבנקים בעפולה, כותבים מכתבים לארה"ב, משכנעים אנשים לתרום, ופתאום — הפתעה ממקור בלתי צפוי: רופאי המחלקה האורטופדית בבית החולים „הדסה" בירושלים מביעים תמיהה ותרעומת על שליחתו של יוחאי לארה"ב על חשבון הציבור, בשעה שלדעתם ניתן לבצע את הניתוח במחלקתם. „הניתוח אינו נדיר" — הם כותבים ליו"ר הוועדה הציבורית, ומזמינים את הנער להיבדק ב„הדסה".

יוחאי נענה מיד לקריאה, ומגיע עם אמו לירושלים. „פרופ' רובין", מספרת גליה, „אמר שהוא מוכן לנתח את יוחאי. הייתי נבוכה בגלל שנפחית בניתוח שיוחאי צריך לעבור. הרופאים ב„אסף הרופא" התכתבו עם בית החולים במיניאפוליס, והם הסבירו לי הכל. שאלתי את פרופ' רובין: מה תעשו לו. הוא ענה לי: נשים לו מוט. אמרתי: נזהר! הרי יש להתחיל לילד גם עצם! התשובה לא מצאה חן בעיני. אני צריכה להגיד לרופאים מה לעשות? רציתי להשתכנע, שאכן הם מסוגלים לעשות את הניתוח וביקשתי שיראו לי צילום של חולה אחד שעבר ניתוח זהה, או שיפגישו אותי עם חולים אחרים במצבו. פרופ' רובין סירב. שאלתי: איך זה ש„אסף הרופא" לא הפנה אותי אליכם? הרי אתם מתאספים מדי פעם לכינוסים ומדווחים על התקדמויות? לא יודע, ענה פרופ' רובין. ביקשתי שיוציא את התיק של יוחאי מ„אסף הרופא", והוא ענה לי: אי אפשר."

חסרי אונים ניצבים האם ובנה מול שני בתי-חולים: זה טוען כך וזה טוען כך, וכמו להוסיף בלבול על מבוכת המשפחה, מצטרף לתמונה בית חולים שלישי. מומחי האורטופדיה במרכז הרפואי ע"ש שיבא בתל-השומר מציעים את עזרתם לנער, והרופאה המחוזית של משרד הבריאות מתרשמת כי אכן ניתן לבצע את הניתוח בארץ. ומבטלת את המלצתה הקודמת.

●● הרגשה נוראה

האם, החרדה לגורל בנה, ומותשת מן העצות הסותרות, אינה שועת עוד להצעות וגומרת אומר לנסוע לחו"ל. „יוחאי המסכן כבר לא יכול היה לנשום. הרגשתי נורא, רציתי להשאר בארץ, אבל איש לא הוכיח לי, כי יוחאי לא ישמש שפן נסיונות. איש לא נתן לי תחושת בטחון. במיניאפוליס ידענו לפחות לקראת מה אנחנו הולכים. בלב כבד החלטתי ללכת אל המורים של הרופאים הישראלים, שיושבים במיניאפוליס".

התערבותו של בית-החולים „הדסה" פוגעת בקרן: רבים מפסיקים לתרום, אחרים שכבר תרמו מביעים את התמרמרותם על שהוליכו אותם שולל. נסיעתו של יוחאי מתעכבת — ומצבו מחמיר. רק כעבור כמה חודשים מצליחה הוועדה לגייס כמליון לירות. ויוחאי נשלח עם אמו למיניאפוליס.

האם מתארחת בחו"ל אצל משפחות יהודיות, כמעט ללא הוצאות, יוחאי מנותח ומאושפז בבית החולים — 350 דולאר ליום מכספי הישראלי הנדיב. אחרי שלושה חודשים הוא שב ארצה; גבוה ב-5 ס"מ מגובהו הקודם, ומצבו הפיסי והנפשי, לדברי הרופאים, טובים משהיו. לפני כחודשיים נסע שוב לארה"ב, להיבדק ולהחליף את הגבס. היום הוא מחלים בביתו, ומאמין כי בעוד חודשים ספורים יוכל כבר להעתולל עם חבריו בחוץ ולחזור ללימודים סדירים, אחרי הפסקה של שנה.

סיכום ביניים ראשון: שלושה ניתוחים, עשרות ימי אישפוז, שתי נסיעות לחו"ל, כ-600 אלף לירות הוצאות, 300 אלף לירות שגורלם אינו ידוע לפי שעה, שני בתי-חולים מבוירמרים וכועסים, והחשוב מכל — נער אחד צעיר, שחייו אינם עוד בסכנה. אריה וישטיין, מחברי הועד, מבטיח כי פירוט פעולות הקרן יפורסם ברבים. יתרת הכסף תועבר, כנראה, כתרומה לאחת המחלקות האורטופדיות בארץ.

●● קנאה ואיבה

עם שוך הסערה, חצי שנה לאחר שיוחאי נותח בארה"ב, מרגעה ד"ר זיטלני מ„אסף הרופא" מהטיפול שהוא קיבל, והוא שלם עם התלטחו: „אני חושב שהמלצה שנתנו לחולה היתה הטובה ביותר. עדיין לא הוכיחו לי שאפשר לעשות בארץ ניתוח כזה. לנו לא ידוע על מרכז כזה בארץ, לא מתוך הספרות הרפואית, אף לא מכינוסים מדעיים. בארץ יש מעט מאד חולים במצבו של יוחאי. במיניאפוליס לעומת זאת, עושים עשרות ניתוחים כאלה מדי שבוע. זה נסיון, לא מקרה אחד או שניים".

ולאחר שיוחאי נבדק ב„הדסה" והרופאים המליצו לנתחו שם, מדוע לא ביטל את המלצתו?

„לא ידענו שהוא נבדק ב„הדסה" ושהם הסכימו לטפל בו. אדרבא, היינו מוכנים לתת להם את כל התומר הרפואי הדרוש שאספנו על יוחאי בשנים האחרונות".

גב„הדסה" אומרים הרופאים: אנחנו יכולים לנתח מקרים כאלה. ד"ר יוסף בלאט: „במחלקתנו נעשו בשנת 1979 קרוב ל-140 ניתוחים של עמוד השידרה, רובם של עקמת עמוד השדרה. ניתוחים כמו זה שיוחאי עבר נעשו בכמה עשרות חולים".

„הנסיעה של יוחאי היתה מיותרת", אומר פרופ' גורדן רובין, מנהל היחידה לכירורגיה של עמוד השידרה ב„הדסה". אך הוא ועמיתיו אינם מוכנים להראות לאיש מקרים זהים. „איננו מוסרים אינפורמציה על חולים, זה לא אתי" — הוא אומר. „לא נפגיש חולים עם חולים אחרים, ולא נראה צילומים רפואיים. הנסיעה היתה מיותרת, ביזבוז כספי ציבור. מה לך יותר מזה: בספטמבר האחרון הייתי בכינוס בינלאומי בסיאטל ופגשתי שם את ד"ר לונשטיין שניתח את יוחאי. והוא שאל אותי: לשם מה הוא בא אלינו? הרי יכולתם לנתחו בארץ".

גם במרכז הרפואי ע"ש שיבא בתל-השומר נתיש הפרופ' אלכסנדר כצנלסון, מנהל המחלקה האורטופדית; בדעתו: „יכולנו לנתח את יוחאי. כתבתי על כך למנכ"ל משרד הבריאות, לרופאה המחוזית שאישרה את הנסיעה, ולמשפחה — ותשובות לא קיבלתי עד היום. הזמנו את הילד, והוא לא הופיע. ניתחנו כבר עשרות חולים במצבו. בשבוע אחד אף היו לנו שלושה מקרים כאלה. אין היום מקרה בעמוד העירדה שאיננו מסוגלים לנתח".

ומדוע בכל זאת נסע יוחאי למיניאפוליס? האקורד האחרון שמור לאם, גליה שמלא. „הבן שלי", היא אומרת בעיניים דומעות, „הוא לא שפן נסיונות".

סיפורו של יוחאי שמלא מגלה סימפטום חדש במחלה הזו ששמה: ניתוחים בחו"ל. הוא חושף במידה לא קטנה את מערכת היחסים בין הרופאים, יחסים שיש בהם כדי להסביר את מיסתית של המחלה וחלק מגורמיה.

אין זה סוד בקרב הרופאים, כי לפעמים קיימות יריבות, קנאה ואפילו איבה בין שני רופאים שמתמחים באותו נושא. „אנחנו, בסופו של דבר, בני-אדם", הם מתנצלים. תופעה זו יוצרת חוסר אמון בין הרופאים ומולידה לא פעם החלטות לא-שקולות. „יש קנאת סופרים", מודה מנכ"ל משרד הבריאות, פרופ' ברוך מודן, מחרה-מחזיק אחריו מנכ"ל „הדסה", הפרופ' קלמן מן: „לפעמים, כאשר מנתח אינו מתמצא בטכניקה מסויימת, לא נעים לו להודות בכך בפני החולה ולהעבירו ל„קולגה" אחר בארץ שכן מתמצא בכך". ד"ר ולנסין, זיטלני: „קשה לרופא לטלפן לרופא אחר, או למחלקה אחרת, ולשאול: אתם מסוגלים לעשות ניתוח כזה?" ופרופסור מרדכי שליט: „זה נדיר שמחלקה אחת שולחת חולה למחלקה שנייה משום שהיא לא עושה את הניתוח בתחום הזה". „כל בית-חולים רוצה לשמור על שמו הטוב ולהתפאר בהצלחותי" מודה בפני אחד הרופאים, „לכן אנו מעדיפים שהחולה יסע לחו"ל במקום שבית-חולים אחר בארץ יקצור את התהילה".

לעתים נכשלים רופאים בהחלטתם מתוך חוסר ידיעה על המתרחש במוסדות רפואה אחרים, בגלל „קצר" תקשורת ביניהם. „ויש עדיין מעט רופאים", מספר פרופ' מן, „שחושבים, כי מעבר לים טוב יותר. מספרם מועט ואלה בדרך כלל רופאים שחונכו בחו"ל".

●● מערכת „שנור"

מילת הקסם „חו"ל" פותרת, אם כן, לרופא את כל הבעיות וההתלבטויות. והמשפחה, החרדה כל-כך לגורל יקרה, מקריבה למענו הכל — ולא פעם גם הורסת את עצמה מבחינה כלכלית.

יש גם המתביישים לחשוף את מצוקתם בציבור. הם ממשכנים, משתעבדים, שוקעים בחובות, מוכרים מכוניות ורכוש אחר — ונוסעים. אחרים, והם הרוב, פונים לחברים, לשכנים, לקופות של „גמילות חסדים" או למוסדות צדקה. אלה מארגנים סרטים, קונצרטים ומופעים שונים, שכולם קודש להצלת חיי-אדם. ביום העצמאות האחרון, למשל, בשעה שהמוני בית ישראל יצאו לחגיגות ולשפת הים, נאספו כמה מאות מאזרחי תל-אביב באחד מבתי הקולנוע בעיר, כדי לחזות בסרט „מבצע יהונתן", שהכנסותיו הוקדשו להצלת חייו של פעוט הזקוק לניתוח בארה"ב. בתוך כשעתיים אספו מתנדבי „בני ברית" כ-35 אלף לירות. מנהל המחלקה לכירורגיית-ילדים במרכז הרפואי סורוקה בבאר-שבע מיהר להודיע במכתב למערכת „מעריב", כי הניתוח לו זקוק הפעוט, שנולד ללא נשט, אינו דבר חריג, והוא נעשה בארץ, בדרך כלל, בהצלחה.

זר המתבונן מן הצד מתרשם כי בעצם אין על מי לרחם, כולם מסתדרים בסופו של דבר. מערכת „השנור" מגוונת מאד, משומנת היטב ויעילה ופועלת על-פי כללים ברורים. רב צעיר אחד מבני-ברק, שמצוקתן של המשפחות נגעת ללבו, הרחיק לכת והחליט להקדיש את מרצו ואת זמנו לגמילות חסדים רפואית. אם אתה חולה, חלילה, ונזקק לניתוח, ואתה מתעקש לנסוע לחו"ל — אל דאגה, הרב הטוב ידאג לך. הוא ישיג המלצות רפואיות וכרטיסי טיסה מוזלים, ילווה לך כספים, וגם ידאג לך ולמשפחתך לאירוח חינם בחו"ל. הכל במהירות, לפעמים ממש תוך שעות ספורות, ועם הרבה אהבת ישראל. מספרים עליו, כי הוא מסוגל לחולל נפלאות באירגון נסיעה לחו"ל. יש לו מערכת מסועפת של קשרים עם טובי הרופאים בארץ ובחו"ל, ואפילו יש לו ידע רפואי.

ואם הרב אינו עוזר, ולא קופות הגמ"ח — אין להתייאש. יש מגבית — שיטה ל„שנורר" המקובלת והנפוצה בין הבריות, המחפשות מרפא בחו"ל. מה זו מגבית? אין פשוט מזה. מגייסים חברים ועסקנים עם רצון טוב וכוונות טובות, והרי לך „ועדה ציבורית". זו „מגלגלת" מאות אלפי לירות, לעתים בלי קבלות ולרוב ללא ביקורת. לאחר שהוועדה הוקמה, מצרפים אליה כתפאורה שמות של רבנים מכובדים, ומדענים מפורסמים,

(סוף בעמ' 30)

בעל מספרה לגברים מוחמד (על רקע תמונת חומייני): המטרה — להחזיר את הנוער אל חיק האיסלאם והקוראן

„נדבר רק כשיהיה לנו חומייני משלנו, שיקח את השלטון במדינה" — אומר אחד מצעירי התנועה הדתית באום־אל־פאחם, המתהדרים בכינוי „חומייניסטים" * מנהל ביה"ס התיכון בכפר הערבי הגדול במדינה טוען: אמצעי התקשורת הם הגורם למתיחות בין ערבים ליהודים

מאת מנחם גולן   צילם ראובן קסטרו

השמש עדיין אינה קופחת במלוא עוצמתה בימים אלה של ראשית קיץ, בגדול שבכפרים הערביים במדינה. ערוצי הביוב, הנושאים זוהמת דרך סימטאותיו הצפופות של הכפר, נתנים משרידי חסדיה של קרירות מצלה. אבל כל אלה אין בכוחם כדי לצנן, ולו במעט, את להט הרוחות, ואת תחושת המחנק העוטה על מי ששוטה מדרך המלך של ואדי־ערה ומעפיל אל זו הקרויה אום־אל־פאחם.

ארבעה ימים אחרי הפיגוע האחרון בחברון מכונסת אום־אל־פאחם בעצמה, מכורבלת בשתיקה רועמת — ופוקחת עיניים תוהות למשמע שאלות בנוסח דיונא על אש"ף והנהגה וחברון ועל המאבק הפלשתיני. „לא רוצה לדבר פוליטיקה". יאמר לך כל אזרח שני בכל סימטה. „לא כראש שלי הצרות שלכם".

ואף על פי כן, כתברר, יש להן, ל„צרות שלנו", גם השפעה גוטא על תושבי אום־אל־פאחם: עשרים וארבע שעות אחרי „פרשת חברון" האחרונה, חזרו בהם שחקני ואוהדי קבוצת הכדורגל המקומית מתכניתם לנסוע למשחק הכדורגל בנהריה, במסגרת ליגה אי של מחוז הצפון. „פחדנו שירצחו אותנו בגלל חברון", אומרים לך בכפר בפשטות מעוררת תלהלה — כמשל כך מנהגו של עולם, ואין לך דבר ברור מזה.

כבר בשעת בוקר מוקדמות מגלגלים יושבי בית הקפה הגדול של מרכז „הכרך" הכפרי הדחוס את קוביות השש־בש וטורפים את ערימות הקלפים. תחילת דרכו של יום חדש כאן אינה נודפת ניחוחות רעננים — לאו דווקא בשל נחל הביוב המקומי, המאיים לעלות על גדותיו ולהציף את המסתן.

„המדינה דורכת לנו על הפצעים"

זר כי יבוא אל בית הקפה של ג'בארין ואחיו (מה עוד: זר ויהודי גם יחד), ויבקש לדובב את יושביו, יזדקק למנה גדולה של אורך רוח, כדי להדוף בעד מסך הזרות והעוינות. בלשון תמעטת מובהקת. „אתם, העתונאים, באים תמיד כדי ללכלך פה על כולם ולעשות מאתנו כנופיה של פושעים קיצוניים", יורה מן המיתון המוסיק יוסוף, מאמן קבוצת נערי הכדורגל המקומית שחבריו עוטרים אותו בכינוי „ג'יק מנסל של אום־אל־פאחם". „למה בכלל נרצה לדבר אתכם? איזו טובה צמחה לנו מכם עד היום?"

„ניסיתם פעם לברר מה כואב לנו כאן? איכפת לכם המצב שלנו: מזה לכם שאין פה, בכפר הזה, אף מועדון נוער אחד? שאין שום תמיכה בכדורגל שלנו, שכולנו חיים אותו מבוקר עד ערב? באתם פעם לכתוב על הצעירים, שמתגלגלים פה ברחובות המסריחים מהצהריים עד הערב, ואף אחד לא מזיז אצבע כדי להציל אותם מהסמים והגניבות, ומידיהם של אלה שרוצים לגייס אותם לכל מיני כנופיות? על זה אתם לא תכתבו, נכון? מה כן תכתבו? לאומנים, תכתבו, קנאים, תכתבו, הר געש של פיגועים, זה מה שתכתבו".

מילמולים של הסכמה עולים מן השולחנות הסמוכים, אחר כך שתיקה מתוחה, ושוב בוקע שטף של מלים, שסתום הלחץ, המכסה על תחושות המרירות והטינה והקיפוח, אינו עומד בפרץ, מחמוד פרוק, נהג מונית תושב הכפר ואב לעשרה, מוביל אותנו להוך בית האבן הקטן שלו, פותח את התריס — ומצביע מורחה, לכיוון היישוב מי־עמי הסמוך לאום־אל־פאחם. „תסתכל טוב", הוא אומר בשקט. „הנה, שם, האדמות שלנו שלקחו. ושם יש רחובות נקיים, ומיגון לילדים, וטלפון שעובד כמו שצריך, ושירותים של בני אדם. כמה יש שם, במי־עמי? אלף איש? אלפיים? אולי שלושת־אלפים? אבל פה, חביבי, כבר עשרים ושלושה אלף אזרחים סוג ב' או ג', שהמדינה הזאת שלך

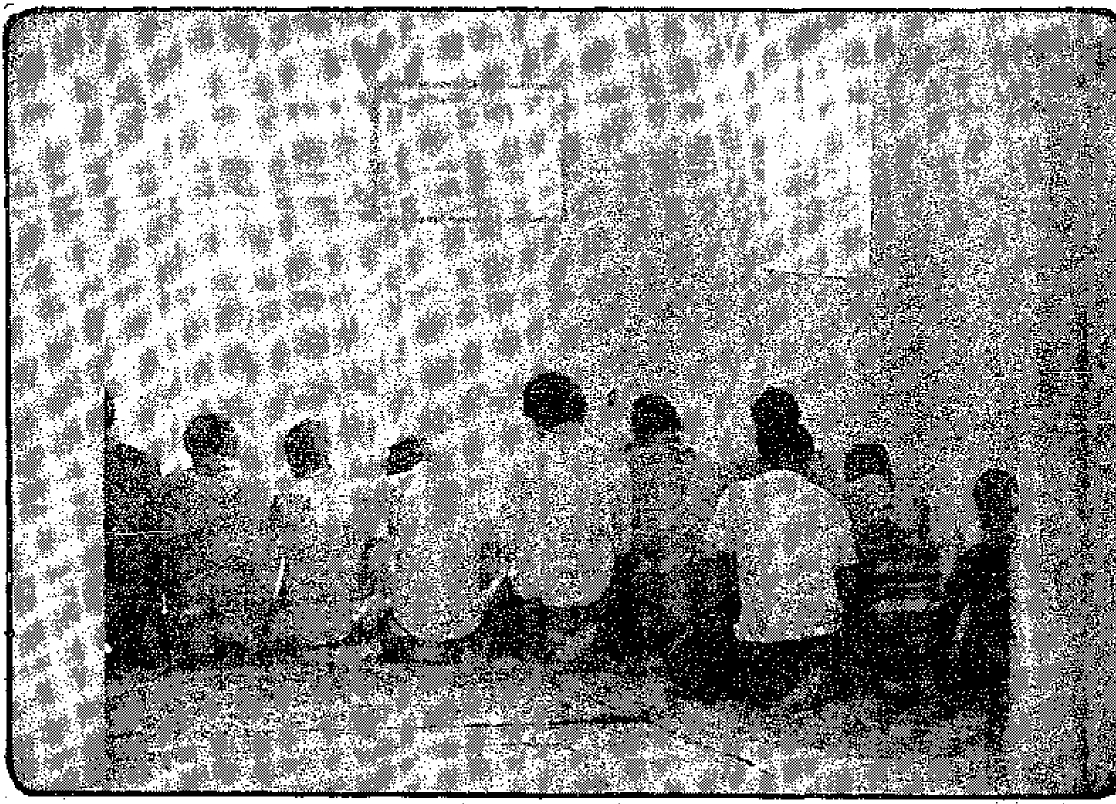
חם

פצעה אותם לפני שלושים שנה — ועכשיו עוד לפני שנרפא הפצע, היא דורכת להם על הפצעים".

שתי קבוצות גדולות צמחו ונתגבשו בזמן באום־אל־פאחם, במרוצת התקופה האחרונה — פרט למפלגה הוותיקה של רק"ח, האוחזת ברסן השלטון בכפר, הראשונות שבהן, מטבע בריתה, מזדקרת לעין, במבט ראשון, מסמרת שיער: זוהי תנועת התחיה הדתית של אום־אל־פאחם, שחבריה — צעירים ברובם — מתהדרים בכינוי „חומייניסטים", מגדלים זקנים שחורים ומרמזים לעצמם שהם משיבים את עטרת האיסלאם והקוראן ליושנה. פיתויהם של אלה סגורים בדרך כלל, וזר שינסה להתקרב אל המיסגדים שלהם, שם הם נקבצים חמש פעמים ביום, יתקל בחומה עבה של שתיקה ובניד מוגפת בזעם: עד כאן!

„לשתוק ולא לדבר עם זרים"

שלוש שעות תמימות סבבנו בכפר בנסיון להסיר את שורשיה של התופעה. בפתחו של אחד המסגדים אף איים אחד ה„חומייניסטים", ג'ינג'י מזוקן ורחב גרם, לסלק את המצלמה לגורמים, והוסיף כי נוכל לשוחח איתו „רק אחרי שיהיה לנו גם כאן חומייני משלנו, ויקח את השלטון במדינה".

„חומייניסטים" בתפילה במסגד באום־אל־פאחם: איומים, הוכחה עבה של שתיקה ויד מונפת בזעם

באום אל־פאחם

„חומייניסט" אחר, מתון יותר, תעונת לשם ג'ברין מוחמד, נטל אותנו אל חוך המספרה שלו („מספרת חומייני") שדיוקנו של האייתוללה האיראני מתנוסס על כותלה המזרחי, והסביר בשקט כי מטרתה של התנועה היא להרחיק את הנוער המקומי מבתי הקפה, מן האלכוהול וההימורים ההשתטות בחתונות — ולהחזירו אל חיק האיסלאם והקוראן. „שום תקווה אחרת לא תהיה להם להיות פעם בני־אדם", טען ג'ברין, תאוה ללוות אותנו לפתחו של אחד המסגדים. אבל חבריו והקאדי שלהם, תעוטת לבן מראש ועד כף רגל, הזהירו אותו „לשתוק ולא לדבר עם זרים" — וג'ברין התנצל ונסוג.

שוכני בתי־הקפה באום־אל־פחם חלוקים בדעתם כשאתה מבקש להעריך את מספר התומייניסטים בכפר. חלקם טוענים, 1500—2000 בלבד; אחרים נוקבים מספר כפול ומשולש מזה. כך או כך, דומה, שכוחה הממשי של התנועה החדשה נובע מהיקפה, ושכמות התומכים בה.

לא כן התנועה השניה, הקונה לה מהלכים בקרב משכילי אום־אל־פאחם: „בני הכפר".

חסן אחמד ג'בארין, ממנהיגי „בני הכפר", בעליה של חנות ספרים באום־אל־פאחם, מגדיר עצמו — בעברית צלולה ורהוטה — „פלשתיני הממתין לימים טובים יותר".

„התעלמות השלטון הישראלי מהזהות הפלשתינית שלנו, והנסיון לדחוק את רגלינו, מזכירים את תקופת הקולוניאליזם הבריטי", טוען ג'בארין. „נולדנו כאן כולנו כדי ללכת בראש זקוף, הופשים לבני חורין — ומי כמוכם, היהודים, לטעתם זאת על בשרכם. גם העם הפלשתיני רוצה בתקומה תוה, והוא ינסה בו, מפני שהצדק — יש לו תכונה אחת נפלאה: תוכל לעכב אותו, לתכנים מקלות בגלגליו — אבל סופו לנצח".

חסן אחמד ג'בארין, כמו רבים אחרים מבני תנועתו, מגדיר עצמו כ„אזרח סוג ב' שנושל מזכויותיו ומאדמותיו על ידי אימפריאליזם מכוון מראש". „מעולם לא נתנו לי להרגיש כאזרח חמרינת חזאת", הוא טוען. „למה אכנה עצמי ,ערבי ישראלי' ולא ,ערבי פלשתיני'?

מספרם של „בני הכפר", אומרים לך יודעי דבר באום־אל־פאחם — זעום יחסית: כאלף עד אלף וחמש מאות איש בלבד.

„יש מיעוט קיצוני, כמו אצלכם גוש אמונים"

מול קולותיהם הגבוהים של ה„חומייניסטים" ו„בני הכפר" (להבדיל), עדיין תוכל לקלוט, פה ושם, גם נימה מתונה ושקולה יותר: פחות מתוסכלת, פחות רוחשת זיקי זעם. כך, למשל, דבריו של ג'בארין מוחמד עסי, מנהל בית־הספר התיכון בכפר, הטוען כי אמצעי התקשורת הם הגורם המרכזי למתיחות ההולכת ומתהוות בין ערביי הכפר והיהודים. „יש לנו כאן מיעוט קיצוני", טוען מוחמד עסי. „בדיוק כמו שאתם סובלים מן תמכה של גוש אמונים ותומכיהם. אסור להביט על העולם דרך עדשות שליליות כל־כך, וצריך לקוות לימים יפים יותר. הנה", מספר מוחמד עסי, „אנחנו עורכים בימים אלה ביקורים בבית־ספר בנתניה, מארחים תלמידים יהודיים באום־אל־פאחם ורוקמים קשרים וגשרים של ידידות. אסור לזלזל בכל אלה".

אבל קולותיהם הנינוחים של מוחמד עסי, ושורים אחרים בכפר, ניתרים כנראה במיעוט מובהק. אפילו מזכיר אום־אל־פאחם, ג'מאל־מחמוד־עבדול־האדי, יודע להזהיר כי תחושת הקיפוח של תושבי הכפר עשויה ליהפך בעתיד, לשנאת מובהקת. „עד 1960 לא היתה כאן אפילו כיתת לימוד אחת", מספר עבדול האדי, „רק ב־1970 חובר הכפר לרשת החשמל. הביוב זורם כאן ברחובות כבר עשר שנים, ורק עכשיו נוכחו להתחיל לתקן אותו. הטענה שמצבנו הוטב מ־1948", מלגלג עבדול האדי, „היא מגוחכת, מפני שאנשים יכולים להשוות את מצבם האומלל לרווחה הגדולה בשוטבים היהודיים, ולחוש את ההבדל על בשרם".

„קיפוח, אומר מזכיר המועצה, אפשר לתקן, אבל השנאה היא נצחית. ואוזנו הכרויית של המאזין אינה זקוקה להבהרות כלשהן.

חם באום־אל־פאחם. בשעות אחר הצהרים המוקדמות מתמתן מעט געשו של הביוב (אפשר בשל השפל) וכבר אפשר לחצות את רחובות הכפר בלי להירטב. אבל אפילו יתגברו אנשי מע"צ על מארת מצחינה זאת, ספק אם תכבה האש המפעפעת באום־אל־פאחם.

אל תחכה עד לגיוס-

פתח עוד היום חשבון בבנק דיסקונט

כשישאלו אותך בלשכת הגיוס לאן להעביר את המשכורת הצבאית שלך, תוכל לשלוף מיד את מספר החשבון שלך בדיסקונט ולהוריד דאגה אחת מהראש. נוסף לזה אתה נהנה מזכויות מיוחדות (בלעדיות לחיילים בשרות חובה):

★ מקבל שקים חינם.
★ לא משלם עבור ניהול החשבון.
★ מקבל מזומן בכל הבנקים - עם שק של דיסקונט.
★ מקבל שי מיוחד לחייל, מתנת הבנק.
★ קונה ומשלם בשקים - אפילו בשקיים היחידתי.

ממש כדאי!

טוב לעבוד עם
בנק דיסקונט
הצד האנושי של המטבע

הצד הרביעי של המטבע

התוכן

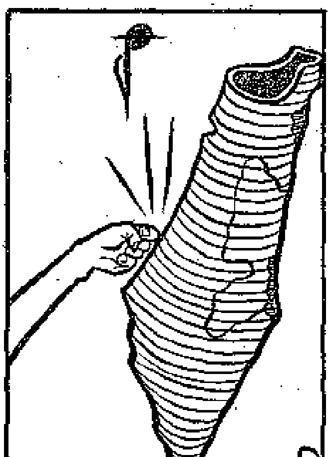
במסגרת עבודתי יוצא לי לטייל בארץ הגדולה והיפה הזאת. אשרי מי שמטייל בארץ הגדולה והיפה הזאת במסגרת עבודתו. אשרי מי שיש לו עבודה ו/או מסגרת. בתוך שבוע הייתי מאל־חמת שבצפון עד מושב שדות שבדרום. ארץ גדולה ושלמה, מוריקה וטובה. ואם היא אוכלת את יושביה, זה לא משום שהיא רעבה, אלא משום שיושביה אינם יודעים מה הם שותים. ארץ גדולה צריכה תוכן גדול, ותוכן אינו דבר שמועבר מטעם ממשלת של „מסורתיים" דרך משרד חינוך „מחנך לערכים" לתוך תלמידים חרוצים, שעשויים מפלסטלינה, ושואפים בכל להגיע לדרגת האדישות של הוריהם. תוכן אינו דגל ואינו מצב כלכלי או בטחוני, ובודאי שאינו התפרסות בשטח. תוכן הוא תוכן, ויש לנו ארץ גדולה, נטולת תוכן. רחמים עלינו.

במסגרת עבודתי יצא לי לטייל, פה ושם, ולראות, מכל הכיוונים, שלפעמים אנחנו אמנם מתפנים לכמה רגעים של אהבת הארץ הזאת. אבל רוב הזמן אנחנו עסוקים בשלוט על עם אחר. אני למי שמטייל בארצו במסגרת שליטתו על עם אחר, ואיני מדבר על הפועל הערבי המסריח את שרותינו, משום שאני צרתי מרוב דיבורים על־כך. אני מדבר כעת על המבטים הנסתרים, המזרים אימה, ההופכים לאסיפות וגירושים, הצתות וניפוץ שמשות, הצעדים הנקמנים. נער ערבי שנהרג מקליעת כדור, הקצנה, ובחורי ישיבה שנהרגו אחר תפילתם. קראתי בעתון שטכס הלויה של הנער הערבי נערך בחושך כדי לא ללבות את האבלים המתפרעים. אך החושך אינו מוחק את השנאה, ונעשה הנקמה הוא אבי כל המלחמות.

*

האם שמעתם מתוך הרדיו — את דבר המושל בחדשות: „המדיניות שלנו תהיה — צדיק וטוב לו, רשע ורע לו". בשם זרועות הבטחון, לוקח על עצמו המושל הצבאי את תפקיד האל. האל המעניש את הרשעים ומטפח את משתפי הפעולה, אינו האל שלי. התנ"ך של המושל הצבאי אינו התנ"ך שלי. מאז 1967 התוכן של המדינה הזאת מסתכם, במעט כולו, בשאלה: „כיצד נשלוט בעם אחר בלי שהעולם יראה?" וכל זמן שנשלוט בעם אחר, נהיה בארץ שזהו התוכן העיקרי שלה.

אומרים „אוטונומיה", ושאר מילים יווניות, אך התוכן אינו משתנה. ואנו חייבים להחליט, ויפה דקה אחת קודם, משום שבאמת הזמן פועל לרעתנו — ויש לנו שתי אפשרויות בלבד: לחיות עם הפלשתינאים או למות איתם. משום שמלחמה בין שני צודקים אינה מביאה, לעולם, ניצחון לאף

אחד מן הצדדים. במלחמה כזאת או שכולם מנצחים, או שכולם מפסידים. לחיות עם הפלשתינאים, זה אומר להכיר בזכותם להגדרה עצמית ולמולדת משלהם, לצד מדינת ישראל. למות עם הפלשתינאים, זה אומר להצטרף מיד ל„גוש־אמונים" ולהתחיל להילחם.

הפלשתינאים ו„גוש־אמונים" כבר נלחמים זה עם זה בגדה המערבית של הירדן. מטרת „גוש־אמונים" היא לכבוש את ארץ ישראל מיד הפלשתינאים. הם מאמינים בכך, באמת ובתמים. אם גם אתם מאמינים ב„גוש אמונים", הצטרפו אליו, לכו והלחמו, ואל תכעסו עלי, מי שיושב בצד וחושב ברמק ההיפך מכם. זה יהיה התוכן שלכם. אבל לא התוכן שלי. אני לא שמשון הגיבור, ואני רוצה שנפשי תחיה עם פלישתים ולא תמות עמם. לא שאיני מבין את הקריזה של שמשון. אפשר להבין כל אחד שמחפש תוכן בארץ חסרת תוכן. יש כאלה שמוכנים למות גם למען האישולה תומיינית.

חשוב שנזכור שפך כה פעלה הממשלה ברוח „גוש־אמונים": באסם שקעה יוצא ונכנס ויוצא לבית הסוהר, כאילו שבית סוהר הוא תא טלפון. הסגנות תשות בערי הגדה. הצתות צמיגים לעומת גיפוץ שמשות. עוצר. נער ערבי נהרג בחצר בית הספר. טבח איום ונורא בחברון. גירושים. מתומרים אלה עשני השמן שבעתלתו נעים גלגלי המלחמה. וזו מלחמה של „גוש־אמונים", או ממשלת הליכוד, שזה בערך אותו הדבר. זו אינה המלחמה שלי.

*

קשה לי, משום שבעת כתיבת מאמר זה, יש ככר יתומים ואלמנות, כל אלה שנרצחו בתקופה האחרונה — יהודים וערבים, החל במשגב־עם וכלה בחברון — היו חפים מפשע. אדנר מי שהורג ורוצח, אך במלחמה הורגים ורוצחים, אין מלחמות נחמדות. קשה לי יותר, משום שיתכן ואפשר למנוע הרג נרצח ואוי לנו אם אנו יושבים בשיחות אוטונומיות, שותים תה, ולא עושים דבר. „גוש־אמונים" אינו בדיחה, „גוש־אמונים" הוא מפלגה אידאליסטית ששמה לה כמטרה לכבוש את השטחים, ואם נהיה חברים במפלגה זו — עד שלא נשחרר את השטחים. התוכן שלנו יהיה מלחמה עד חורמה.

לפני שלוש שנים, הקשבתי לפרופסור ליבוביץ ורשמתי מפיו: „השלטון על הערבים אינו רק ריחיים על צווארנו, אלא סרטן שאוכל בנו בכל פה. אנחנו נהיינו לשליטים והעם הערבי נהיה לעם העובד בארץ הזאת. במידה ונישאר בשטחים שכבשנו ב־1967 — נגיע למצב שבו תהיה המדינה ליצור מפלצתי, יצור כלאים שנולד מזיווג של יהודיה ולבנון, יצור מפלצתי עיגרום להשחתת האדם, כפי שקורה בכל משטר קולוניאלי. העולם כבר אינו מוכן להשלים עם משטרים קולוניאליים, לטוב או לרע. יתכן, אמנם, שהשלטון הבריטי באוגנדה היה טוב יותר משלטון בן עמם „הדגול" אידי אמין — אך שלטון קולוניאלי בזמננו אינו נסבל לגבי העולם הרחב. וישראל פלוס שטחים הינה מעצמה קולוניאלית מובהקת". אני שמח שרשמתי את תוכן דבריו של הפרופסור.

*

אנחנו חייבים להחליט, משום שאין זה רק התוכן שלנו, אלא גם התוכן של הדורות הבאים, למרות שאני מאוד אוהב לדבר לדורות הבאים, אני חייב לאמר שאפשר להלהם ואולי לנצח, משום שבמלחמות אתה לא יכול לדעת. אך אפשר גם לא להלחם, ולנצח, ולחיות, ולמצוא תוכן אחר.

ארץ גדולה אינה גדולה בשטח, ומי שלא יכול בלי להתגהל שילך ליהוד את הגליל או לאכלס את הנגב. ארץ גדולה היא ארץ שהתוכן שלה גדול. תוכן גדול מורכב בדרך כלל ממחשבה ולא משרירים. אך מחשבות לא יכולות לצאת כל עוד השרירים קפוצים לאגרוף או להתגוננות מעמודים נופלים.

תחיה נפשי עם פלישתים.

יהונתן גפן

שולחן החול

ארבעת האסים

„דווצחי אש״ף יורים ברובים ובמקלעים אוסטריים״, זעקה השבוע הכותרת הראשית של היומון „נויעס פולקס בלאט״ באוסטריה. „רובים אוסטריים לאש״ף ?״ שאל ה„קוריר״ הווינאי. „אני דורש בירור יסודי ודחוף מטעם משרדי הפנים והחוץ, כדי לבדוק אם אמנם מספקת אוסטריה נשק לאש״ף !״ תובע חבר הפרלמנט האוסטרי אטמאייר מטעם מפלגת העם שבאופוזיציה.

הידיעה, שראתה אור ב„מעריב״ ביום חמישי, בהמשך לפירסום ב„סאנדי־טיימס״ הלונדוני, חשפה פרשה המסעירה בימים אלה את אוסטריה ואף גררה תגובות אמריקניות רשמיות: מכירת הרובה אם. 80, סטייר ואי.יו.גי. המיוצרים באוסטריה לאש״ף.

הדוברים האוסטריים הרשמיים מכחישים כמובן הכל. ראש לשכת

המודעה של חברת „אינטראַרמס״ על מכירת רובים. שני מלמעלה: הרובה שנמצא ברשות אש״ף

הקאנצלר קרייסקי, ד״ר ווישנאק, אמר לפנחס אוכרבאום, סופר „מעריב״ בווינה: „מעולם לא הוגשה בקשה לייצא רובים אלו״. השגריר האוסטרי בתל־אביב, ד״ר איגנו מוסי, הכחיש במכתב ל„מעריב״ כי ניתן רשיון ליצוא נשק כלשהו מאוסטריה לארגוני הטרור. משרד הפנים האוסטרי הודיע רשמית כי לא הוגשה כל בקשת ליצוא רובים מן הסוג המוזכר בידיעה.

ואילו אנחנו טוענים, ויש לנו על מה להתבסס, כי רובים מן הסוג הזה, המיוצרים באוסטריה, הגיעו באחרונה לידי מחבלים פלשתינאים של אש״ף. הנה מעלה בניגוד לכל הודעותיה הרשמיות והכחשותיה. היא גם התעלמה מן התנאי המחייב לקבל אישור של וושינגטון לייצוא כלי נשק שיש בו מכללים אמריקניים, כמו הרובה אם. 80. ואכן, בתשובה לשאלתו של כתבנו בוושינגטון, רפאל מן, אמר דובר הסטייט־דפרטמנט כי „ארה״ב אישרה יצוא הרובה אם. 80 בין השאר לפרוויה, איראן, וגם ישראל״. עובדה זו סותרת לחלוטין את ההכרזות האוסטריות.

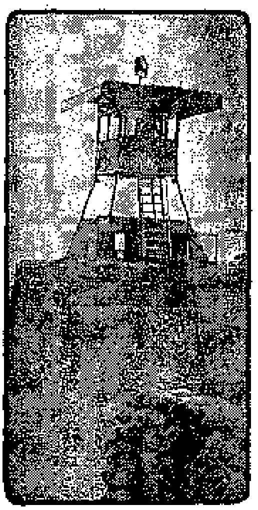
אבל בנוסף לכך, הגילוי החדש של „מעריב״ מחריף את הפרשה. גילוי זה מחייב בדיקה של כל נוהלי מכירת הנשק האוסטרי — במיוחד רובים מן הסוג הזה, שהם נשק קטלני בידי כל טרוריסט ערבי או אירופי. בגליון הלפני אחרון של „אינטרנשנל דיפנס רוויו״, היוצא לאור בז׳נווה, מפרסמת החברה הבריטית „אינטראַרמס״ מודעה על־פני עמוד שלם: „האסים שבכלי הנשק: הארבעה מבין הרובים הטובים והמעולים ביותר. כולם ניתנים להשגת ומוכנים לאספקה מיידית ברשיון. ניתן להשיג רק אצל אינטראַרמס מאנצ׳סטר אנגליה״. זוהי לשון הכותרת. למודעה נוספת תצלומים של „ארבעת המעולים״ — ארבעה רובים, שאחד מהם הוא הרובה „סטייר אי.יו.גי.״ מצל הקליבר 5.56 מ״מ מתוצרת אוסטריה.

מה שנותר לאדונים המהימנים מווינה, המכחישים את העניין כולו, הוא להתייחס לסימא של המודעה, ולהתקשר לחברה הבריטית ממנצ׳סטר — כדי לבדוק מה קורה אצל הקאנצלר ברונו קרייסקי, שאיננו בוחל בהטפות מוסר לאחרים, אבל איננו מצליח, כנראה, לפקח כראוי על מכירת אמצעי לחימה מתוצרת ארצו לטרוריסטים.

להלן הכתובת לפניה האוסטרית, אם תהיה כזו: „אינטראַרמס״, „כוח הזרוע של הגבר״, אינטראַרמס האוס, רחוב מרסלי 1, מנצ׳סטר, אנגליה, טל׳: (61)8330701, מען למברקים: אינטראַרמס, מנצ׳סטר. טלקס: 669188.

איך לעשות אוטונומיה בעזה

פעם היתה האימרה „לך לעזה!״ גידוף ילדותי. היום יש לה אולי משמעות פוליטית: ללכת לעזה ולהתחיל בה את האוטונומיה.

מגדל שמירת בעזה: עם הפנים לאוטונומיה

ברצועת עזה, הצפופה באוכלוסיה המשגשגת מן הבחינה הכלכלית, יש אפשרות להגיע להסדר מדיני עם הפלשתינים והמצרים, שאולי יוציא את עגלת המו״מ מן הבוץ ויחייה את הדיונים שהוקפאו. בעזה אפשר אולי לתפוס את המקל בשני קצותיו: לתת אוטונומיה לאוכלוסיה הערבית, בלי לפגוע בהתיישבות ובבטחון.

לדעת מומחים, צריך לפתור בראש ובראשונה את שאלת הקרקע, כדי שאפשר יהיה לכונן לא רק „אוטונומיה לאנשים״, אלא גם „אוטונומיה לארמות״. אחד המומחים גורס כי „אי אפשר להציע אוטונומיה בלי קרקע״, שכן הקרקע הכרחית להחזרת הכבוד העצמי של הערבים — והכבוד הוא, כפי שלמדנו, תנאי בל־יעבור לכל הסדר.

363,000 דונם ברצועת עזה נמצאים בידי הערבים. 40,000 דונם נמצאים בבעלות ממשלתית. קרקעות אלה נועדו לשיקום פליטים, ולגוש „קטיף״ שהוקם ליד האן יונס.

חלוקה זו יש בה אפשרות לפתרון: הערביים המקומיים יוכלו לנהל את משק המים של הרצועה, שהשליטה עליו היא בידי ישראל. אין ברצועת עזה בעייה של נכסי נפקדים, ואין מקומות קדושים ורגישים. ברצועת יש כמה נציגויות, ולמעלה מעשרים משרדים ממשלתיים. לשלושה־עשר מהם יש מנכ״לים מקומיים. אפשר להוציא תוך זמן קצר את 150 עובדי הממשל האזרחי מן האיזור, ולמסור את המינהל לידי תושבים מקומיים באורח בלעדי. הפיקוח הבטחוני איננו מסובך: באמצעות כוח לא גדול ביותר, אשר יתפוס נקודות־משמר לאורך החוף, כמו מגדלי השמירה שכבר הוקמו בתקופתם — אפשר לחלוש על אזור החוף. כוחות הבטחון יתפסו תוואים אחרים, וימשיכו בפעילותם גם כאשר הפיקוח יהיה מחוץ לתחום המינהל הערבי.

גוש קטיף הוא איזור המתקשר לשטח ישראל, וניתן להפרידו מתחומי הרצועה. שלב המעבר לאוטונומיה ברצועת עזה לא צריך, איפוא, להיות

מאת יעקב ארז

ממושך ומסובך כמו ביהודה ושומרון. בתוך שנה אחת אפשר להשלים את כל ההסדרים שיבואו קודם לבחירות המקומיות: העברת נושאים שונים לאחריותה של הפקידות המקומית; הוצאת פקידים ישראלים מן האיזור; הקמת לשכות מסחר; אישור להדפסת והפצת עתונים מקומיים; הקמת איגודים מקצועיים; הקמת מועצה לשיווק פרי הדר; הקמת מוסדות חינוך; ובשלב מתקדם יותר — הוסיף סוליטר, שיקדים את הבחירות למינהל העצמי.

במקרה כזה תוכל האוטונומיה בעזה, לדעת המומחים, להוות תקדים חיובי, שיאפשר שליטה ישראלית בבטחון, מבלי לפגוע בישובים הישראלים שהוקמו, ותוך שמירה על זיקה כלכלית של הרצועה עם ישראל. שכן, 33 אלף מבין 83 אלף המפרנסים ברצועת עובדים בישראל, ו־15 אלף אחרים מועסקים במפעלים ובמוסדות ישראליים ברצועה. גישה זו היא פרי יוזמתם של דרגים בטחוניים בראשות שר הבטחון עזר וייצמן. אולם הממשלת, כידוע, מתנגדת בינתיים לאוטונומיה בעזת תחילה.

אחר הבקורת: הדחות ובזיפות

הפרק שהוקדש לצה"ל בדו"ח השלושים במספר של מבקר המדינה עורר רעש הרבה יותר גדול לפני פרסומו, מאשר אחריו. עוד לפני כמה חודשים מתחו חברי כנסת מן הוועדה לביקורת המדינה ביקורת קשה על אופי הממצאים שנחשפו בדו"ח. שניים מהם, אורה נמיר ואברהם מלמד, אף נתנו ביטוי לדעותיהם בטור זה.

הדברים עוררו אז תהודה רבה, במיוחד בין אלה בצה"ל שקראו חלקים מהדו"ח לפני הפרסום. תת־אלוף איתן ברק, מי שהיה שוור ראש אג"ם, קפץ ממקומו למקרא הדברים. אך מאחר שאין מגיבים על דו"ת המבקר לא לפני ולא אחרי הפרסום — הצטמצמה תגובתו של ברק לכמה מלות כעס, שנאמרו בחוג סגור. היום נראה כי לתת־אלוף איתן ברק היתה בהחלט סיבת לכעוס. אמנם הדו"ח האחרון אינו משבח את צה"ל, וכמו בכל דו"ח נחשפים בו מחדלים קשים — אבל המצב איננו חמור מכפי שתיח, ומתוך החלקים שפורסמו לא ניכרת מגמה של הידרדרות.

מרבית הממצאים שנתפרסמו מתבססים על דו"חות ביקורת פנימיים של הצבא, ובמרבית המקרים בנקטו אמצעים, הוסקו מסקנות ונלמדו הלקחים. ושלא כמו בסקטורים האחרים, מצביעים מימצאי המעקב על כך, שגם מסקנות אישיות הוסקו: כמה קצינים ננזפו, אחרים הועמדו לדין, וכמה אף הודחו מתפקידיהם בשל אי סדרים ורשלנות.

העובדות הנחשפות הן אמנם קודרות ומצביעות על מחלות כרוניות של צה"ל — כמו המשך הפער בין המצאי לבין התקן, טיפול לקוי באמצעים, ביזבוז משאבים (כמו בפרק על חיל הים), חוסר תיפקוד ורשלנות. בשום פנים אין הדו"ח האחרון מחמיא, אבל הנתונים שעולים מפרק „מימצאי המעקב" מורים כי ישנה התייחסות לביקורת, וכי משתדלים לשפר את הטעון תיקון.

החיוכים והסודות של סאדאת

אפילו אותם ישראלים הדבקים ב„קו המצרי" של הממשלה, וצופים בתקווה לקראת היום שבו היחסים בין ישראל ומצרים יקרמו עור וגידים, נאלצו לזקוף בשבועות האחרונים כמה פעמים את גבותיהם בתמיהה. סימני השאלה סביב היחסים היום־יומיים שבין ישראלים למצרים רבו, עד שהתחילה פינתה את מקומה לדאגה של ממש.

הרגשה זו קשורה בעובדות הנרשמות בשטח, בלי קשר עם הצעדים המדיניים והשעיית שיחות האוטונומית — ואולי היא אף אחד הגורמים העיקריים למתרחש ברובד המדיני. לדוגמה, שר הבטחון עזר וייצמן נועד בשבוע שעבר עם הנשיא סאדאת. השנים החליפו ביניהם דברים בלבביות המאפיינת את כל פגישותיהם, אבל הנשיא המצרי לא מצא לנכון לגלות לוייצמן כי שיחות האוטונומית מושעות. שעה קצרה אחרי הפגישה גילת זאת לסול לינוביץ.

אפשר היה לייחס זאת ל„תסביך ההסתעה" של סאדאת, אבל אין זו תמקרה תיחידי. השבוע נודע לראשונה כי מתבלים פלשתינים שנגרו לפיגועים ברצועת עזה, ממשרד אש"ף בקאהיר. אנשי המשטרה החשאית המצרית סוקרים את בתיהם של אזרחים מצרים שהעזו לבקש אשרות כניסת לישראל. ההסרות המצריות בסיני אינן חמורות מן הבחינה הצבאית, לדעת אנשי צבא, אבל יש להן משמעות שלילית מאוד מן הבחינה העקרונית. לדברי אנשי עסקים בישראל, אין עדיין התקדמות משמעותית בתחום הנורמליזציה בין שתי המדינות — היחסים המסחריים „ממתינים" לאישור ההסכם בין שתי המדינות.

אניות הצי הבריטי מפגיזות את ביצורי העיר אלג'יר

השבויים מאלג'יר

לפני 164 שנה הגיעה שייטת בריטית אל חופי אלג'יר כדי לשחרר אלפי אסירים אירופיים שנשבו ע"י פירטים

מאת משה דור

עוד לא שככו התשואות ברחבי תבל למיבצע־החילוץ, שהציל את רוב בני־הערובה בשגרירות איראן בלונדון, ועדיין אנו רשאים לדרוש בשבחי בריטניה ולסמוך את יתדותינו גם בהיסטוריה. ומעשה שהיה, כך היה: לפני 164 שנים נחלצו הבריטים להושיע עשוקים מידי רודפיהם. הואיל וגם אז עלה „מיבצע החילוץ" יפה — נוכל אף אנו לגמור עליו את ההלל.

אמנם, יש מקום לקושיה: מדוע נשתהו הבריטים זמן כה רב בטרם נמנו וגמרו להרעיש בתותחיהם את העיר אלג'יר על־מנת לשחרר את האירופים המתענים שם בעבדותם? אבל מת בי נלין על הבריטים שהתמהמהו, באשר שאר מדינות אירופה לא זזו מריבצן בכלל?

מפנה מכריע

שמן של „מדינות בארבאריה" — אותו חלק של צפון־אפריקה המקיף את מרוקו, אלג'יריה, תוניסיה וטריפולי — יצא לשימצה במשך מאות שנים, על שוד־הים וסחר־העבדים הנקוטים בידי שוכני חופיהן. עוצמת הפיראטים הללו התגברה במאה ה־16, הגיעה לשיאה בי־מאה תי־ז, דעכה בהדרגה במאה הי־18 ונשברה סופית רק במאה הי־9. מ־1659 ואילך היו שודדי־הים של אלג'יריה נתר נסיכות, אף כי מבחינה רשמית כפופות היו למשמעת הקיסרות העותומנית, למעשה רפובליקות צבאיות אנארכיות, שבחרו את שליטיהן והתפרנסו על הביזה. הצד הימי של שוד ממושך זה היה בידי ה„ראיסים", או רבי־החובלים, שהיוו מעמד לעצמו. ספינותיהם נבנו בכספי בעלי הון, שהעמידון לפקודת ה„ראיסים". אוצר הבזות או יורשיו, שבשאו התואר „אגא" או „בי" או „דיי", קיבל 10 אחוזים משווי המלקות. השבויים העשירים יכלו לפדות את עצמם בכסף, אך העניים היו לעבדים. לפי האומדן היו במחצית הראשונה של המאה הי־ז יותר מ־20 אלף שבויים בעיר אלג'יר לבדה.

סיומן של המלחמות הנאפוליאוניות חולל מיפנה מכריע בעמדת בריטניה כלפי „מדינות בארבאריה". במשך יותר מ־200 שנה היתה מדיניות זו תלויה באינטרסים אנוכיים, שכן ההספנות המסחרית והצבאית של בריטניה היתה משולת מקורות־אספקה בטוחים במדינות הקאתוליות — ספרד, צרפת ואיטליה. לא היתה ללונדון ברירה אלא להתעלם מתסוראטיות והעבדות למען המזון והמים, שיכלו הבריטים להשיג בחופי צפון־אפריקה, ולמן שלהי המאה הי־ז אף החזיקה קונסול באלג'יר. המלחמה נגד נאפוליאון החריפה את הצורך הזה; אך הנצחון בה שם לו קץ. כאשר פתחת הממשלה הבריטית בראשות קאסלריי במסע לדיכוי העבדות, ראתה צורך להפיס את דעת בעלות־בריתה, שענייגת ההומאניטארי מקיף גם את העבדים הלבנים ולא רק את השחורים.

מים עד נפש

אלפי לבנים אומללים כאלת נמקו בי „מדינות בארבאריה". הם נלקחו בשבי בידי שודדי־הים ה„תורכיים" — שרובם היו ממוצא יווני — שניצלו היטב את כוח־העבודה הזול. שום ספינה לא היתת בטוחה אלא אם כן הניפה המדינת, שקיבלת התנוססי עליה, חתומה על הסכם עם ה„בארבארים". הולנד, שוודית, דנמארק, ארה"ב — כולן קנו חסינות לספינותיהן על־ידי תשלומים שנתיים בצורת תותחים, כלי־נשק „קטנים" ואספקת ימית. ממשלת בריטניה לא רצתה לתקוף, אף כי ידעת שהקרבות עלולים לפרוץ, וכל עוד היא לא־יכלה „להתמודד" עם הצפון־אפריקנים באמצעות הסכמים וחוזים, נהגה כן. אבל בסופו־של־דבר באו מים עד נפש; בעוד הבריטים, בדמות מפקד הצי הבריטי בים התיכון, אדוארד פלו (מי דגושת סגולת, ר' שרדי קה), הלורד אקסמות, נושאים ונותנים עם ה„דיי" של אלג'יר על תשלום הכופר הדרוש לשחרור העבדים המותקים

(סוף בעמ' 35)

אם אינך מעונין בטיול מאורגן בחו"ל שירות מהפכני חדש זה עשוי לעניין אותך.

רוצה לשנות את תוכניותיך?

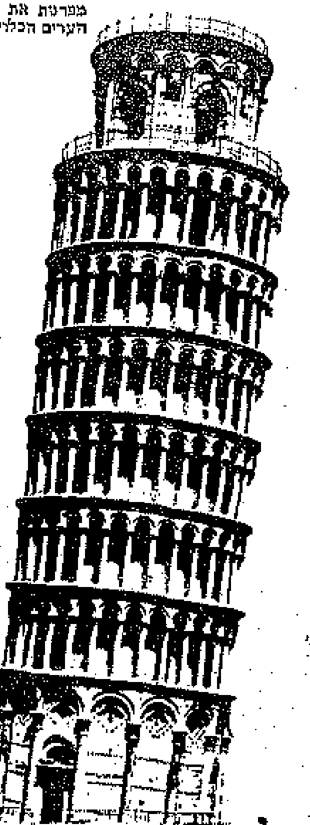
אל דאגה, תמורת תשלום ניתן יהיה לבצע שינויים בתכנית הטיולים, או בהזמנות שרותי הקרקע.
רוצה לצאת לחו"ל בטיול, בו אתה אדון לעצמך? טיול בו רק אתה קובע היכן תהיה, מה תעשה ומתי?

אצל סוכן הנסיעות שלך תוכל לקבל את החוברת: לונדון צ'ארטר וטיולי "עשה זאת בעצמך" של "נתור". חוברת זו מפרטת את מיגוון השירותים ומחיריהם בכל אחת מ-28 הערים הכלולות בתכנית.

נתור
"נתור"
אחוד סוכני נסיעות

עם טיולי "עשה זאת בעצמך"
של נתור תיסע לחו"ל חופשי חופשי.

לראשונה בישראל, יש לך אפשרות לתפור לך את הטיול שלך לחו"ל לפי מידותיך. עוד בטרם צאתך, כאן בארץ, אתה מחליט באילו ארצות תרצה לבקר, מה תראה, מהי דרגת האירוח הרצויה לך, באילו הצגות תיאטרון תצפה, אילו שירותים תקבל, באילו סיורים תשתתף, או שמא אתה מעדיף לטייל ברכב שכור...

טיסות צ'ארטר- זה תמיד זול יותר.

נתור הזמינה טיסות צ'ארטר מוזלות במיוחד לסוג זה של חופשה. אתה מגיע לאירופה לשהות בת 15 יום, אותה תוכל לנצל בכל דרך הנראית לך: סיורים מאורגנים, טיולים באנגליה ובארצות נוספות באירופה או שהות בת שבועיים בלונדון, פריס, רומא, פרנקפורט או כל עיר אחרת, בשיטת "עשה זאת בעצמך".

"עשה זאת בעצמך"- איך עושים את זה?

בתכנית זו, הכוללת 28 ערים בכל רחבי אירופה, תמצא את כל הדרוש לך: בתי מלון, סיורים מודרכים בערים, טיולים מחוץ לערים, כרטיסי תיאטרון, ביקורים במועדוני לילה, השכרת רכב לנהיגה עצמית, שרותי רכב, ועוד ועוד.
אתה בוחר לך את השירותים הדרושים, ויודע בדיוק כמה יעלה לך כל דבר. כך אתה מסיר מעצמך את הדאגה כיצד תכלכל את צעדיך בהיותך בחו"ל. אתה יכול להתמסר לחופשתך ללא הפתעות וללא סימני שאלה בכל הקשור לכסף.

כל אשר עליך לעשות הוא לומר לסוכן הנסיעות שלך לאילו שרותים תזדקק, ומתי. עם ההזמנה אתה משלם 25% מהמחיר, ועם השלמת התשלום תקבל שוברים המקנים לך את השרותים אותם הזמנת.

עם טיולי "עשה זאת בעצמך" של נתור תיסע לחו"ל חופשי חופשי.

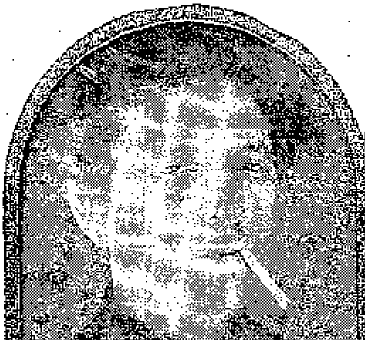
טל-ארווי

אבנר שלו

אליעזר שמואלי

אברהם מנדאל

מבקשים מן „הסוג האישי"

מאת טלילה בן־זכאי

(צילומים: ש. רחמני)

שני כובעים

בימים של אינפלציה דוהרת וקיצוצים בתקציבים, אין זה תענוג לצנוח לתפקיד חדש. אך תא"ל (מיל.) אבנר שלו, מנהל האגף לתרבות ויו"ר המועצה לתרבות ואמנות שליד משרד החינוך והתרבות — אינו מראה סימני בהלה. „אני מתכונן להיאבק" — הוא אומר.

אבנר שלו (לבית לנגוס), הוא יליד ירושלים (1939) נשוי ואב לארבעה, בוגר תיכון חדש בת"א, חניך תנועת הנוער העובד, חבר קבוץ נות־איתן, בעל תואר ראשון בלימודי המזרח־התיכון, וגיאוגרפיה וכן קורסים רבים במסגרת הצבא, עבר למערכת החנוך בצה"ל לאחר שהחלים מפציעתו במלחמת ששת הימים. ב־1972 נתמנה ראש לשכת הרמטכ"ל רב־אלוף דוד אלעזר ז"ל. „עד היום אינני יודע מדוע בחר בי לתפקיד. מעולם לא שאלתי אותו". היו אלה שנתיים מרתקות, מספר שלו. בהן נמצא בצומת שבין החיים הצבאיים והמדיניים.

וב־1977, לאחר שלוש שנים כסגן, הפך לקצין חינוך ראשי של צה"ל, שהוא גולת הכותרת לגבי אדם כמותו, הרואה בצה"ל ובחינוך שני אתגרים מרתקים.

את פרישתו מצה"ל הוא מסכם במשפט אחד: „לא הגעתי לשפה משותפת עם רפול".

האם המעבר מקצין בכיר לעולם התרבות אינו חריף מדי? אבנר שלו מאמין שמסלול קידומו בצה"ל נתן לו יסודות להתמודד עם תפקידו האזרחי הראשון, המעניק לו שני „כובעים": האחד הוא ראש מינהל של משרד ממשלתי (אגף התרבות והחינוך למבוגרים) העוסק בייזום, פיתוח, ביצוע ופיקוח של תכניות; והשני — יו"ר מועצה ציבורית שתפקידה להמליץ לפני השר על המדיניות.

עם פרישתה של לאה פורת וכניסתו לתפקידו החדש, החל ללמוד את הנושא: לקרוא חומר ביסודיות האופיינית לקצין מינהלת פנוסה, להבין תיקים, לבדוק מחדש את היעדים, לחפש דרך לקבוע (וכמה זה קשה באמנות) קריטריונים לתמיכות הציבוריות.

„ברור לי שחל כרסום משמעותי בתקציבי התרבות", הוא אומר, „במשך שנים לא נתנו מה שהגיע, ועתה נדרשים להצטמצם עוד יותר, וזה — טראגי".

„לגבי", מעיד על עצמו אבנר שלו, „רובד של חיים תרבותיים אינו מותרות אלא אויר לנשימה, בלי מרכאות. זהו הדשן שעמו יוצרים מבנה חברתי. ישראל היא בית היוצר של הקולקטיב היהודי".

האמנים מעולם לא היוו קבוצת לחץ, הוא יודע זאת. לכן צריך שר, או לפחות תא"ל־מיל, להיאבק למענם. ולמעשה זה למעננו.

מודה ועוזב

מנכ"ל משרד החינוך אליעזר שמואלי אינו זר למצבי־לחץ, ומורגל בקבלת החלטות. שביתות, עיצומים, סכסוכים, חילוקי־דעות, אלה נספחים לתפריט המשרד שהוא ניצב בראשו מאז יולי 1976 (לאחר שהיה מנכ"ל בפועל בימי ההשתלמות של אלעד פלד). לגביו — והוא מינוי מקצועי, לא פוליטי, שר הלך (ידלין) ושר בא (המר) והוא נשאר.

במישור האישי אין הוא שואף לשינוי. „אני מוכן להזדקן בתפקידי", אומר שמואלי (נשוי + 3) בחיוך לבבי, המסגיר את גישתו האופטימית לחיים, לחברה, לחינוך.

גישה זו באה לידי ביטוי השבוע כאשר נדרש להגיע להחלטה בלתי שיגרתית — לקבוע עמדה לגבי המשך עבודתו של דן ורד.

הסיפור החל להתגלגל מעל דפי „סופשבוע" של „מעריב", בסידרת כתבות על חייו ושיקומו של האסיר־הבטחוני, שנמצא אשם בפעילות עוינת למדינה — דן ורד. בין הקוראים הרבים היו גם הרמטכ"ל, רב־אלוף רפאל איתן, שהתקשר עם מנכ"ל משרד החינוך והביע את תמיהתו על כך שהנ"ל מועסק כמורה בתל־אביב. „למחרת", מספר שמואלי, „הופתעתי לגלות בעתונות את תוכן השיחה. וכך פסק הנושא להיות שיחה פרטית בין שני המשוחחים, ונחשף לנחלת הציבור כולו".

שמואלי הבטיח לבדוק את הנושא. הוא זימן ללשכתו את הנוגעים בדבר, ביקש חוות־דעת של עמיתים למקצוע, קרא בעיון את המכתב שהופנה אליו המורה עצמו, שוחח עם השר, שקל את „הבעד" ו„הנגד" — וקבע: דן ורד רשאי להמשיך בתפקידו.

„אנחנו שלמים עם עצמנו", אומר המחנך הותיק (בוגר בית־המדרש למורים בבית־הכרם, אוניברסיטת ירושלים וקולומביה). שמואלי גדל בתנאי מצוקה (יליד יוון 1928). לבית הספר „תלמוד תורה", שבו למד, נאלץ להביא כסא מן הבית... בנעוריו החל לעסוק בהדרכת נוער בשכונות בירושלים. ושם התגבשה אמונתו שיש לעשות כל שאפשר לעקם את תוואי־הדרך כדי שהחזרה לעבריינות לא תהיה האופציה היחידה שתשאר בפניהם.

התגובות ממשיכות להגיע — גם תומכים וגם מתנגדים לשיקול דעתו, ולזה כשלעצמו יש ערך בויכוח הציבורי. „אוולת היא לבודד את בית־הספר מן החברה וממה שמתרחש בה. אני מאמין גדול בסימרה: מודה ועוזב ירוחם. אני יודע שיש החושבים אחרת. כל חיי הייתי מחנך. אני מודע לכך שההכרעה, בכל נושא רגיש, היא תמיד בין שתי דעות. אני רק מקווה שהרוב בחברה חושב כמוני".

לרסן את הנוף

חתן פרס ירושלים לציור לשנת תש"ם — אברהם מנדאל (מנ־דה־אל, לבוש עברי למגדל), הוא ככל הנראה הדמות הבוהמית ביותר במשרד האוצר — והאדם המאורגן ביותר בין ציירי ירושלים. הוא עצמו אינו רואה בכך יסוד מפריד אלא משלים, המאפשר לו להתפלג מעבודתו ולהתבשם מן הציור — ללא לחצים.

אברהם מנדאל, יליד הונגריה 1930, חניך עלית־הנוער, בוגר ישיבת „תפארת ישראל" בחיפה („לימודים שהעניקו לי חשיבה מסודרת") האמין בנעוריו כי אדם בעל כושר גופני חייב לעסוק במלאכת כפיים, והתעתד להיות אומן, רק משלא נמצאה לו עבודה בעפולה, הוסב לפקידות ונשלח למכס. הוא קלט את המתרחש סביבו, והחל לעלות בדרגות. בגיל 26 עזב את צריפו בכפר־חסידים ועבר לירושלים לשמש כעוזר אישי של זאב שרף, הממונה על הכנסות המדינה. „בפקידות", הוא מבהיר, „אינך חייב לרדת לשטח. לשם כך יש יועצים המתמחים כל אחד בשטחו. הכשרון שלי הוא בתחום הקומפוזיציה — להכניס סדר". כך כשהוא מצייר ויוצר תמונה ממאות כתמי צבע ומשיחות מכחול — וכך במשרד, בפרוייקטים שיזם: כמו עריכת הרבעון הישראלי למסים, הקמת מוזיאון המסים והוצאה לאור של ספרי עזר. בכולם הוא יוצר קומפוזיציה — מעמיד את הפרטים ברצף הגיוני ואסתטי.

האסתטיקה היא חלק בלתי נפרד ממנו. בלבושו, בהליכותיו, בדירתו אשר בבית־הכרם (עם רעייתו תקוה לבית קרליבך, והילדים: אילת־השחר, שלומציון ועזריאל־יהודה), בגינת הפרחים המקסימה, ובמשרד הנראה יותר כ„סלון", עם ריהוט אישי ותמונות. האסתטיקה שלטת גם במוזיאון המסים, המאכלס אלפי פריטים מעוצבים, שביחד מהווים תצוגה מרתקת.

עולם משולב של אדם דינמי: איש משפחה, פקיד ואמן. „יתכן שיש לי עודף מרץ", הוא מסביר בחיוך את יום העבודה המתמשך עמוק לתוך הלילה.

מה זה להיות צייר בירושלים? אני שואלת את חתן הפרס (המציג החודש בשלוש תערוכות שונות בירושלים). והוא משיב: „לאהוב את ירושלים ולצייר אותה — זה משהו מיוחד. אין פינה שאינה מתחננת: בוא, צייר אותי. ואין פינה הנראית פעמיים אותו דבר. לפעמים אני מרגיש שכל מה שאני צריך לעשות זה לשבת בחוץ ולמסגר. הכל פשוט מוכן. ואם הציור שלי סוער, זה לא אני, זה הנוף המטורף שמסביבי, שאני מנסה לרסן".

האיש בעל האגרוף הרך

גם בגיל 70 ממשיך אימי שדה־אור ללמד את תורות קרב־המגע * חיילים מדברים עליו בהערצה ומספרים כי „שיטת אימי" הצילה את חייהם

ילדים משלו — אין לו, אך כפי שהוא אומר, ועיניו נדלקות וכולו שופע סיפוק ותמימות: „יש לי הרבה ילדים, יותר משישים אלף, שרק יחיו בריאים".

מאות מתוך הרבבות האלה קיימו בימים הקרובים מיפגש מיוחד עימו — ולכבודו — ויביעו לו, בהגיעו לשבעים, את רחשי אהבתם והוקרתם. „יכולנו לערוך כנס באיצטדיון רמת־גן, וגם הוא היה צר מהכיל את כל ,הילדים' שלי", מציין אחד מהם מטעין התנצלות. לכן, כנראה, הוזמנו רק חברים והבוגרים מקרב בני־חניכיו.

„אימי" — בבית אבא בסלובקית קראו לו בשם: אימריך ליכטנפלד; בארץ עיברת את השם: אימי שדה־אור — הוא איש־בטחון בגופו ובבשמתו. אם שואלים אותו — צריך בעניינו הכיבוי: איש־הגנה. זה תואם יותר את השקפתו, ואף את גישתו המקצועית. כך או כך — כל חייו של „אימי", אשר שמו הולך לפניו כ„אבא של קרב־המגע" בצה"ל, הם קודש להגנה ולבטחון, עד עצם היום הזה, בהגיעו לשיבה.

המקצוע של אימי הוא אימון גופני, ואימי רואה בו מפתח ויסוד להגנה עצמית, שהיא חלק מהשקפת עולמו כיהודי וכאדם. „האני מאמין" שלו בנושא ההגנה העצמית נובע מתוך ידע ונסיון אישי שאותם רכש בארץ מולדתו, צ'כוסלובקיה, ובנדודיו הרבים בדרכו לארץ־ישראל.

לא בכדי זכה אימי לכינוי „האבא של קרב־מגע" — ויש אומרים: הוא ה„אבא" וה„אמא" של קרב־מגע בצה"ל ובישראל. בתקופה של טרום־מדינה אומנו אנשי ה„הגנה" בתרגילי קפא"פ (קרב פנים־אל־פנים). לאחר הצטרפותו של אימי ל„הגנה", בשנת 1944, עברו לשלב אחר: קרב־מגע. מורשת אימוני קרב מגע עברה — יחד עם אימי — מה„הגנה" לצה"ל, טופחה ופותחה. מה השוני בין „תורת אימי" לבין קפא"פ? — אימי אינו מדבר על הבדלים. הוא מסביר את התורה כולה על רגל אחת: „היסוד הוא הגנה עצמית. אחר כך באו תרגילים שונים של קפא"פ. קרב־מגע הוא שילוב של שניהם יחד, כך שהפעילות היא מושלמת יותר וטבעית יותר".

האיש אשר אימן והדריך רבבות חיילים ומפקדים בקרב מגע (הכולל לימוד נושאים כמו התעמלות, מכות, בעיטות, בלימות, גילגולים, משיכת שיער, ,ראסיה' וכן שימוש בסכין, אקדח, רובה מכודן, עוזי — כל אלה בהגנה ובהתקפה), אינו הרפתקן, אם כי ידע בחייו הרפתקאות רבות. הוא עסק ועוסק בכל אלה מתוך אהבת החיים, שהעמיקה אצלו דווקא משום שלא אחת ראה סכנות מנגד.

אימי, בנו של קצין־בולשת בבראטיסלאווה („אבא שלי היה הבלש הכי מפורסם בצ'כוסלובקיה, ותפס הכי הרבה רוצחים"), נתוודע בגיל צעיר אל האימון הגופני. „כשהייתי בן עשר", הוא מספר, „ראיתי כיצד מלמד אבי את השוטרים הגנה עצמית. אחר כך הקים אבא מועדון ראשון לאתלטיקה כבדה. אבא לימד גם אותי. זה היה שימושי מאוד בשבילי כשהייתי יותר מבוגר. מאות סטודנטים פאשיסטים באו לרחוב היהודי בבראטיסלאווה ורצו לפגוע בתושבים. עמדנו מולם — 16 חבר'ה צעירים. סגרנו את הרחוב. כשהתקדמו — הדפנו אותם. עשינו בהם מה שהיינו צריכים לעשות".

שפטים בפאשיסטים

התפרצויות אנטי־יהודיות והתנכלויות מצד פאשיסטים היו תופעות שכיחות לסדי בצ'כוסלובקיה של סוף שנות ה־30. אימי, שהיה חבר ב„מכבי" וב„הפועל" („שם זה לא היה דבר פוליטי; זה היה דבר ספורטיבי, יהודי־לאומי") והוכתר בשלושה כתרי אליפות (בהיאבקות, איגרוף והתעמלות במכשירים), עמד יחד עם חבריו כחומה בצורה נגד הפאשיסטים. הוא וחבריו לימדו אותם לקחים ועשו בהם שפטים. העונש של הצעירים היהודים להגן על חיי קהילתם ועל הכבוד היהודי, תוארה בעלונים ובעתונים פאשיסטיים בנוסח האנטישמי של עלילות־דם.

היום, ארבעים שנה לאחר אותם מאורעות, אומר אימי: „הגעתי למסקנה, שחיוני מאוד שלכל אדם יהיה, בשעת הצורך, בטחון ביכולתו להתגונן. המובי אנשים מתו משום שלא התגוננו. אני יכול להוכיח, שקרב־מגע היה מועיל גם באושוויץ".

אימי אומר דברים אלה בכאב עמוק, משום שהוריו נשרפו באושוויץ, והוא מוסיף: „אבא שלי האמין בשיטה דמוקראטית של הגנה עצמית. הוא טען: ,אנחנו, (בבראטיסלאווה) משטרה דמוקראטית — ולא יכולים להרביץ'. כשבגרתי אמרתי לו: כשמישהו רוצה לדקור ולהרוג שוטר — צריך לגמור עם האיש הזה כדי שלא יוכל לדקור".

אימי למד — ומלמד — עקרון־אב: תשכב ופגע במי שמבקש לפגוע בך. ואוי לו, למי שמנסה לפגוע באימי — כאדם וכיהודי. אין הוא „בריון" — ההיפך הוא הנכון — אך אימי אינו מוכן לעבור לסדר־היום כאשר פוגעים בו — ועל כך יש סיפורים ואגדות לרוב.

צלקות למזכרת

הוא עצמו אינו מגלה רצון רב לספר. אך גם פטור בלא כלום אי אפשר. כך עלה בידינו לסחוט ממנו שניים־שלושה סיפורים, שהם בבחינת מעשים שהיו.

מעשה שהיה בראשית שנות הארבעים במצרים: „לפני שהתגייסתי ללגיון הצ'כי הלכתי למחנה צבאי ליד אלכסנדריה. מישהו מהצ'כוסלובקים, שראה אותי, אמר: ,עוד פעם באים יהודים'. שאלתי אותו: ,זה לא נעים לך שבאים יהודים?' הוא ענה: ,לא', זה לא נעים'. נתתי לו מכה. האיש נפל. הכבוד היהודי נשמר".

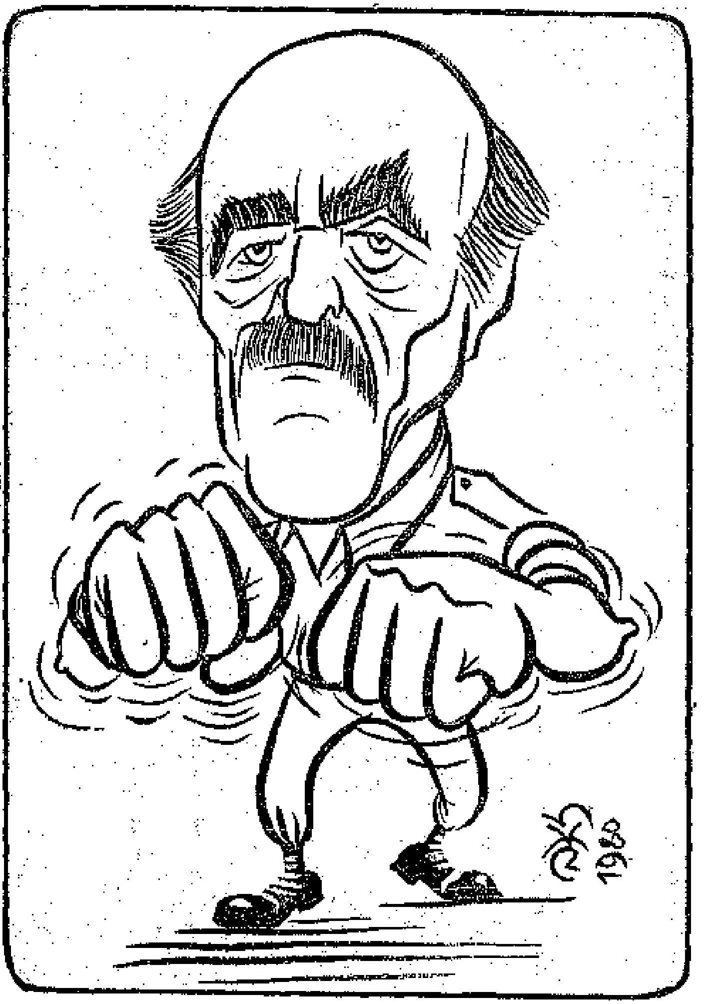
ומעשה שהיה באותה תקופה, כאשר אימי כבר לבש מדים כחייל בלגיון הצ'כי: „ישבתי בקנטינה ליד קאהיר, אותה שצה הכניסו סחורה לקנטינה, פתאום אני שומע סרג'נט בריטי אומר לחייל ארצישראלי: ,יהודי מזוהם!'. על זה לא עוברים בשקט. קפצתי דרך החלון, התגלגלתי על תרצפה, קפצתי על הסרג'נט ונתתי לו אגרוף. הוא נפל. אחר־כך אמרתי לו: ,עזבתי את צ'כוסלובקיה כדי לא לשמוע יותר דיבורים כאלה — ואני לא אסבול דבר כזה!'. הסרג'נט שתק. הוא למד שכבודו של היהודי אינו הפקר".

ומעשה אחר שהיה בבית־חולים באלכסנדריה: „החלמתי מניתוח שעברתי בבית־החולים. יום אחד ישבתי והאזנתי לשידורי חדשות בצ'כית. חייל בריטי, שישב מולי, סובב את הכפתור. הוא לא ביקש רשות, או סליחה. אמרתי לו בנימוס: ,אני מאזין עכשיו לחדשות בצ'כית' — וסובבתי את הכפתור לתחנה המתאימה. הוא שב וסגר את הרדיו, ואף אמר משהו מעליב. נתתי לו אגרוף. כבוד האדם והכבוד היהודי אינם הפקר".

בואו של אימי למצרים לא היה מתוכנן, ולאחר שנתגלגל לארץ הנילוס בתארכה שהייתו שם שלא מרצונו. על תלאות הדרך מספר אימי: „במאי 1940 עליתי בבראטיסלאווה על האנית ,פנצ'ו', שהפליגה עם יותר מ־500 יהודים לפלשתינה. האניה עשתה את דרכה בים בתמישה חדשים — ולא הגיעה לחופי הארץ. לא הרחק מתוך קנילנסי עלתה האנית על שרטון. איטלקים חשו לעזרת הנוסעים והעבירו אותם לרודוס. האניה עצמה טבעה. חמישה צעירים, ואני בתוכם ירדנו לסירה והתרנו לכיוון האי כרתים. החרגנו שלושה ימים ושלושה לילות, ללא אוכל, עד שספינות מיימר של הצי הבריטי נתקלו בנו ואנשי הצי העלו אותנו על אחת הספינות. בלילה הופגזו הספינות. עשרים מאנשי הצי הבריטי נהרגו. אחר כך הביאו אותנו לאלכסנדריה. התקופה הראשונה שלי במצרים היתה קשה. בגלל מקרה שקרה בפי־

מאת לוי־יצחק הירושלמי

האוס — לפני שהאניה ,סנציר' עלתה על שרטון וטבעה — נפגעתי באוזנה. זה היה כך: ,סנציר' עגנה יום אחד בפיראוס. חבר אחד הלך לשחות. פתאום שמעתי קול קורא לעזרה. קפצתי לתוך המים. מאוחר יותר הרגשתי לחץ באוזן. באניה אי־אפשר היה לעשות בדיקות ולתת טיפול רפואי כפי שצריך. כשבאתי למצרים ניתחו אותי. אחרי הניתוח היו סיבוכים. קיבלתי עווית בצד אחד של הפנים. עברתי עוד שני ניתוחים. אבל העיקר שי־יצאתי בריא". הצלקות מאותם ימים טבועות עד היום בפניו.

כחייל בלגיון הצ'כוסלובקי עשה אימי בשלוש מדינות ערביות — מצרים, סוריה ולבנון — עד שהשתחרר מהצבא מטעמי בריאות, בראשית 1942. ,,אז באתי למקום שרציתי להגיע", מחייך אימי. לא היה זה ביקורו הראשון בארץ. שבע שנים קודם לכן השתתף ב,,מכביה" — ושמור עימו זכרון נעים־לא־נעים מאותם ימים: ,,הקבוצה שלי זכתה ב,פינג־פונג' במקום ראשון בהיאבקות, אך אני הייתי אז חולה"... מאז הוא חי בארץ ועומד בשתי רגליו על קרקע המולדת, אם כי עד היום אינו יודע קרוא וכתוב בלשון העברית, וגם דיבורו העברי אינו עשיר ואינו שוטף. עובדה זו היתה בעוכריו. למרות שמילא שנים רבות תפקיד של מדריך ראשי באימון גופני — לא זכה בדרגת קצונה, ונשאר רק רס"ר. ,,זה בגלל שאני לא יודע לקרוא ולכתוב עברית", מציין אימי ללא נימה של תרעומת או צער.

אימי מייחס חשיבות רבה לאימון הגופני ול־קרב־המגע. הוא סבור, כי ,,מדריכי אימון גופני צריכים להיות גם פסיכולוגים, כדי לשכנע את ה־מפקדים שהם עצמם וגם החיילים, יעשו אימון גופני.

,,בצה"ל — וזה משהו מיוחד שאין בכל העו־לם — יש מפקדים הקופצים לכל קריאה להשתתף בפעולות קומנדו ומוכנים לשחק עם החיים שלהם, אבל כאשר מבקשים מהם להקדיש כמה שעות בשבוע לאימון גופני, הם מזלזלים. לא שמים את הדגש הראוי לאימון גופני, ולאורך זמן זה יכול להתנקם בנו. כשעושים אימון גופני רואים כמה זה חשוב, כמה זה מוסיף לגוף ולנפש. בשנים האחרונות חל שיפור מסויים בתחום זה".

●● בטחון וצניעות

חיילים וקצינים שעברו אימון גופני ואימוני קרב־מגע, מדברים בהתלהבות על ,,שיטת אימי" ובהערצה על האיש שהמציא אותה לאימצה. אחד מלוחמי קו־התעלה במלחמת יום־הכיפורים מספר: ,,למדתי ,שיטת אימי' ובזכותה אני חי. במלחמת יום־הכיפורים הייתי באחד המוצבים בתעלה. אחרי שלושה ימי לחימה הייתי פצוע. נתקלתי פנים־אל־פנים, בטווח־אפס, בחייל מצבא האוייב. לו היה נשק — לי לא היה. לא נשארה לי הרבה אפשרויות, אלא להוציא מידיו את הנשק ולשבור לו את הראש. אילו לא היה לי מה שאימי לימד אותי — לא הייתי יודע מה לעשות ולא היה לי הבטחון לעשות זאת. לקחתי את הנשק מהחייל והרגתי אותו. כך נשארתי בחיים".

מפקדים והחיילים סיפרו לאימי סיפורים על מק־רים דומים לאחר מלחמת יום הכיפורים. ,,לא צריך להגנים", מעיר אבי שיטת קרב־המגע, ,,לא היו המון מקרים כאלה. אך גם אם היו מעטים — אני שמח על כל אחד שנשאר בחיים". אימי אינו בקיא ב־דברי חז"ל, אך בשבילו כל אדם הוא בהחלט — עולם ומלואו.

מי שהיה מדריך ראשי באימון גופני בצה"ל — ואשר גם בגיל 70 ממשיך להדריך במכון וינגייט, מאמן מדריכי קרב־מגע בכל הארץ ומוסיף לקיים קשר אמיץ עם צה"ל (,,אנשי צה"ל באים להתייעץ אתי כמו עם אבא") — מגדיר את קרב־המגע ותכ־ליתו בזו הלשון: ,,בקרב־מגע לא צריך לחפש איך לתת מכות, אלא איך לא לקבל מכות. ברור, שאם יש צורך בהתקפה — אינני מקנא בשני. איש קרב־מגע מקבל חינוך רוחני וגופני. החינוך הגופני נותן לו בטחון; הרוחני — שיהיה צנוע. אם יש לו התכונות האלה — בטחון וצניעות — אני יכול להביא אותו לכך שלא ירצה להוכיח עצמו. מי שמקבל חינוך כזה, נותן כבוד למקום עבודתו, למדריך, לבן־הזוג. הוא גם אזרח טוב יותר. אני חושב, שאנחנו היחידים בעולם שבנו את ההגנה העצמית בצורה כל כך יסודית, ואפשר להגיד אפילו בצורה מדעית. בקרב־מגע אין הבדל בתרגילים. כולם לומדים אותם דברים. אם מישהו רוצה לעשות תרגיל חדש — צריך להביא את הדבר לפני ועדה מקצועית".

עקרון־ברזל לאנשים הבאים במגע־קרב: ,,כדי לנצח בקרב לא צריך לשנוא. אם מישהו בא אלי להרוג אותי — אני אסתכל עליו בשקט, בלי רוגז, בלי שנאה. יכול להיות שאהרוג אותו, אך אני לא שונא אותו. אשתדל להיות כל־כך טוב שלא אצטרך להרוג אותו. ואם אין ברירה? — אין ברירה. אני לא בוחן לכמה שישתלט עלי. אם אני שקט יותר — התנועות והתגובות שלי מהירות יותר. מבחינה תגובתית ותקפית".

●● מגע בלי קרב

אימי הכניס את קרב־המגע לא רק לצה"ל, אלא גם למשטרת אתיופיה ולצבאה. כאשר עבד באתיו־פיה, בראשית שנות ה־60, נפגש פעמיים עם היילה סילאסי. פעם אחת, נפגשו השניים בארבע עיניים בביה"ס לקומנדו של המשטרה, ופעם שניה — בארמונו של הקיסר. ,,לאחר שהדרכתי את הקומנדו של המשטרה ואת הצבא, נערך מפגן של קרב־מגע ומעבר־מכשולים, שהרשים מאוד את האתיופים, מאז, כל הצבא האתיופי עבד רק עם ישראלים". אבל בינתיים זרמו הרבה מים בנהרות ובימים — ובאתיופיה נתחוללה הפיכה.

אושרו הגדול של אימי הוא, שלימודי קרב־מגע נהוגים היום בצה"ל, במערכת הבטחון ובמשמר הגבול; והוא מלא סיפוק מכך, שבקרוב יונהגו לימודים כאלה גם במשטרת ישראל. ,,אני שמח, שמשרד החינוך רוצה שבכל בית־ספר ילמדו ה־תלמידים אימון גופני, בשלבים, מגיל צעיר. זה חשוב מאוד".

בעיני הכלל — אימי הוא אגדה. לכבוד האי־רוע ,,70 לאימי", מוציאים חבריו דפוסת, שבה יתפרסם פזמון, פרי עטו של אל"מ דוד בן־אשר, ראש מחלקת לישר קרבי בצה"ל, המסתיים בשורות הבאות:

עוד תכתבי
על לוח השנים
מאות ואלפים של סיפורים
ואגדות, המתהלכות חיות
על פני תקופת המוניטין בדרך,
ימים של סער, שני דורות
טמורטים, קשי עורף ואגרוף
ומלוות אותם שבעים שנה
פרח, אשר תגידי נסלח
הוא אימי...
עם אגרופו הקן ורוד.

,,אגרוף עם ורדי' — ואין בכך סתירה. האיש שהנחיל לרבבות את תורת ההגנה העצמית — לא הרג בעצמו, מעולם, בן־אדם.

— אתה מסוגל להרוג? — אני שואל אותו.

— לא.

— הרצאת אדם מכלל שימוש?

— כן, אבל לא הרגתי. אני אוהב בני־אדם, ולא חשוב לי מי הם.

אני מלמד קרב־מגע. אבל תאמין לי — וכל מי שמכיר אותי יודע זאת — שאני אוהב יותר מגע, בלי קרב. מגע של שלום, של חברות, של ידידות".

אם יש לך
קצת כשרון,
הרבה דמיון
ורצון לזכות
בפרס של

10,000.- ל"י

מצא שם עברי

למזרון אמריקני חדש של עמינח

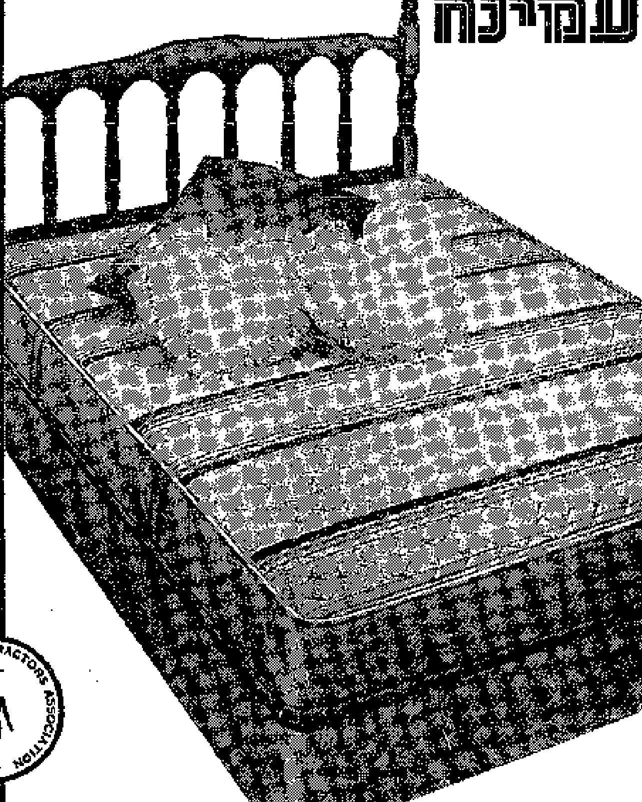
המזרון מיוחד במינו, וכך צריך להיות גם שמו.
כדי להקל עליך במלאכת מציאת השם, הרי פרטים על המזרון שאולי יתנו לך רעיון:
חברת "King Koil" האמריקנית, המאגדת 27 מפעלים בכל רחבי העולם,
פיתחה את המזרון בשיתוף עם האגודה הרפואית
"International Chiropractors Association"
וכינתה אותו בשם "Spinal Guard" (בתרגום חופשי — שומר עמוד־השדרה).

העיבוד המיוחד של שכבת הריפוד העליונה מקנה יציבות וחוזק למזרון
עם נוחות בשכיבה. השליש המרכזי של המזרון מחוזק ברשת פלסטית מיוחדת
המעניקה יציבות לגוף ועמידות למזרון. הדפנות מחוזקות בשורה נוספת
של קפיצי "אל־שקע", השומרים על מבנה המזרון.

אפשר לזהות את המזרון בנקל, גם מבחינה חיצונית, לפי סימן היכר מובהק —
משבצות התפרים הקטנות על בדי הציפוי היפים (ז'קרד). המשבצות אמנם
דקורטיביות למראה, אך תפקידן מוגדר מאד — הן מעניקות משכב נוח ונעים.

מצא שם שיבטא לפחות תכונה אחת מתוך מכלול התכונות הנפלאות
אשר נמצאות במזרון האמריקני החדש של עמינח.

עמינח

פרטי התחרות:

את השם המוצע
ואת שמך וכתובתך
שלח במעטפה סגורה
לפי הכתובת הזאת:
מבצע עמינח
ת.ד. 22700
תל־אביב

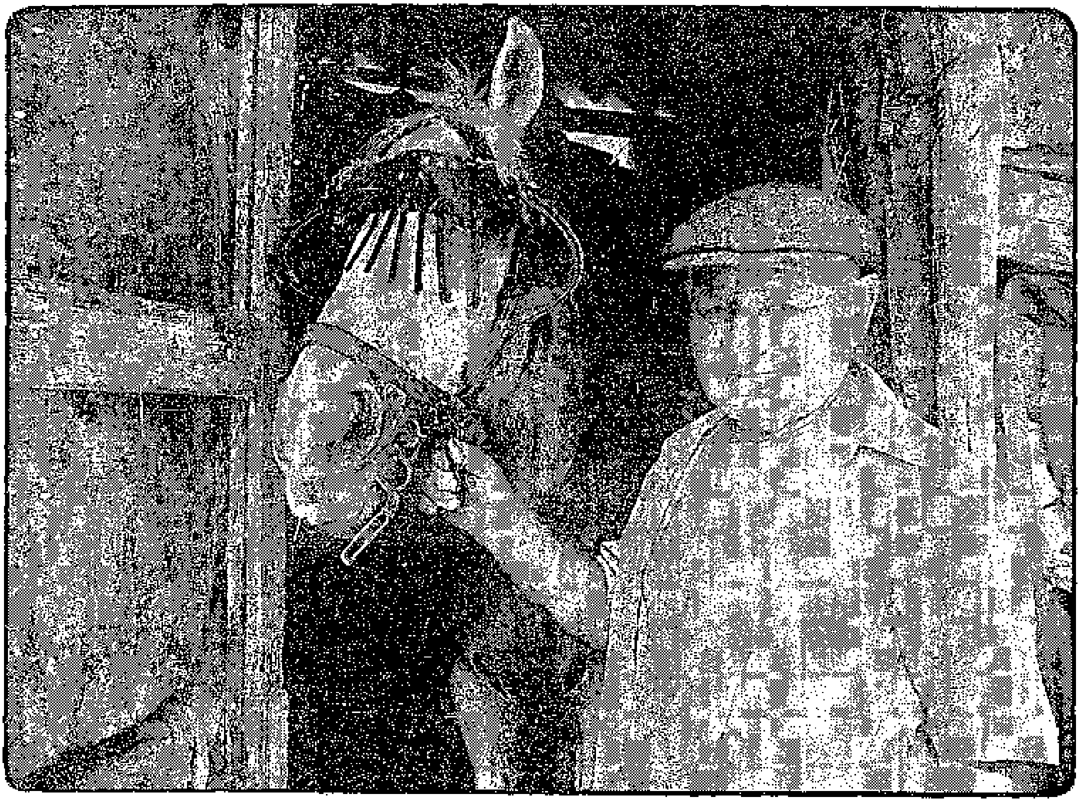
התחרות פתוחה
לכל אחד ואחד
(מלבד עובדי עמינח
ועובדי פרסום דובר),
עד ה־15.6.80.

התוצאות יתפרסמו בעתונות
ובאופן אישי
יישלחו לזוכה בלבד.

אם השם שייבחר יוצע
ע"י יותר ממתחרה אחד־
יוגרל הפרס
בין המציעים.

עם חבר השופטים נמנים:
מנהל חברת עמינח,
רואה־חשבון החברה,
פרסומאי החברה.

בהצלחה.

טויטר הסמרטוטר: מגל יען, ערמת סמרטוטים, ג'יפ חלוד וגרוטאות (צילומים: ישראל טלבי)

המוזיאון האנושי של חדרה

מאת עמוס לבב

שכונת יצחק היא שמורת טבע של בני־אדם החיים כמו בהרי האטלס: מכינים חמאה, אופים לחם, מכבסים בידיים, ועוסקים במקצועות שעברו מן העולם – פירזול סוסים וניקוי רגלי פרות שחוטות

ליזה, הסוסה הזקנה של טויטר, הס־מרטוטר הקשיש מחדרה, היתה קשורה בתוך מתקן מיוחד בחצרו של ניסים פרץ הנפח, בשכונת יצחק. שכונה זו היא נחלתן הבלעדית של ארבע חמולות, שעלו בשנות ה־50 לארץ מהרי ה־אטלס.

טויטר הביט בדאגה מסויימת בליזה שלו, שעמדה על מקומה בסבלנות ראויה לציון, בעוד ניסים הנפח מפרזל לה פרסות. בשדה, מאחורי הבית, רעתה אשה זקנה, תרושת קמטים חפופת מבט, קומץ עזים. זקנה אחרת ישבה בפישוק רגליים והכינה קוסקוס. עליות, אשתו של ניסים הנפח, ישבה בצילה של סכבה, ניגית מים לרגלית, ועסקה בדבקות בניקוי רגלי פרות שהובאו אליה ממשחטה סמוכה.

לא הרחק מהם געש סאן הכביש המהיר חיפה—תל־אביב, והודקרו המבנים של בית החולים „הלל יפה". אבל אני הפניתי גבי אליהם והתרכזתי בתמונה הנפלאה של שמורת טבע אנושית זו ששמה שכונת יצחק: שני מקצועות שאבד עליהם הכלח, חמולות מהרי האטלס השומרות בקפדנות על אורח חייהן מלכבר, ושלוות שאפילו עתונאי וצלם אינם יכולים להפריע.

פרסה לוהטת

בשכונת יצחק 22 בתים, ובהם מתגוררות ה־חמולות ביטון, יפרח, דרון ופרץ. „לחדרה הגענו ב־1960, מהמעברה, נזכר ניסים. „באנו ישר לכאן, לשכונת יצחק. היו בחירות, ואנחנו דתיים. או הצבענו מפד"ל. כשהגיעו התוצאות של הבחירות לתל־אביב, התפלאו שם מאוד. באו לחפש את האנשים שהצביעו בשבילם, טלם ביתר, כרדך כלל מחפשים חמולות כאלה לפני הבחירות, אבל מפני שלא ידעו עלינו אז, חיפשו אותנו אחרי הבחירות. ודווקא עזרו לנו. קנינו את הבתים, והאנשים הת־חילו להסתדר".

בתחילה לא עבד ניסים במקצועו. הוא עסק בעבודות ריסוס בפרדסים, והתקין רשתות נגד זבו־בים. „במרוקו הייתי נפח", הוא אומר. „עשיתי פרסות לסוסים של הצרפתים".

ליזה מתחילה לאבד את סבלנותה. טויטר מנסה להרגיעה. „כל חודש צריך להחליף פרסות לסוס עובד", מסביר ניסים. הוא לוקח ברזל שטוח ומותך בו, על־פי גודל הפרסה. אחר־כך הוא מחמם אותו באש עד שהפנים לוהט ומעוגלו. בנו מעתר על ידו מכה בברזל המלובן בפטיש. ניסים מחודד את הפרסה בעודה לוהטת, ואחר־כך כשהיא מתקררת, הוא דופק אותה לתוך רגלת של ליזה. מאה וחמישים — מאתיים לירות לכל רגל — זהו המחיר ששילם טויטר הסמרטוטר לניסים. „בעיר, שמעתי, זה עולת מאתיים וחמישים לירות לרגל. אין יותר פרנסה מסוסים. הנפחים נעלמים, גם אני עברתי למסגרות", אומר ניסים.

רגלי פרה

טויטר משלב ביד קמוצה. „טויטר", אני אומר, „אולי תוותר על זה? ליזה תלך גם בלי פרסות".

„אי־אפשר", אומר טויטר באידיש. 49 שנים הוא בחדרה, ועדיין לא למד עברית. „ליזה לא הולכת בלי פרסות. זה כואב לה. אתה הולך בלי נעליים ?".

באש תיוקדת, שבת תשתמש ניסים פדי ללבן

המשך מעבר לדף ◀

המוזיאון האנושי של חדרה

(המשך מן העמוד הקודם)

את הברזל, שורפת עליזה אשתו את רגלי הפרות, ואחר־כך מנקה אותן בסכין חדה. פעם בשבוע נערכת שחיטה באיזור התעשיה בחדרה. הקצבים מביאים את הרגליים לעליזה, לניקוי. „הם עושים מזה רגל קרושה", מסבירה עליזה. שחוי פנית תיסים לא הושהתו גם לאחר יותר מעשר לידות ושנות עמל רבות.

ניסים מדבר בהשלמה על מקצועו שעובר מן העולם. „סוס עובד, המוחב עגלות כבדות ומשפשף את הרגל בכביש, צריך פרסה. אם לא ישימו לו פרסה, יתחיל לרדת לו דם מהרגל והוא יעמוד. אבל עכשיו כבר אין עגלונים. ישנו טויטר, ויש עוד עגלון, שמוביל רק חמרי בנין, כולם זקנים".

האמא של עליזה עסוקה בבית סמוך בעשיית חמאה. יש לה שתי פרות, והיא חולבת אותן. את החלב היא מכסה עד למחרת בבוקר. „אחרי שהוא נהיה קשה", מסביר ניסים, „היא שופכת אותו למיכל פלסטיק גדול, סוגרת במכסה עם הברגה, תולה אותו בשק, מנדנדת חצי שעה, והחמאה מתקשה". ניסים עוקב אחר מבטי, וכנראה אינו מפרש אותו נכון: „הכלים עכשיו טובים. העולם מודרני", הוא מציין, ואני מחייך. „העולם המודרני" מקבל טובן משלו בשכונת יצחק.

ריח החמין

ריח טוב עולה מן החצר. זקנה עוסקת באפיית לחם. ניסים מסביר: „היא הופכת את הבצק על קרש שמונה תשע פעמים, והחברה שלה מכניסה את העצים לתנור, לשמור על האש". תפקידו של התנור אינו בא לקצו כשהלחם מוכן. בשבת הוא משמש לעשיית חמין. וניסים מסביר: „שמים את החמין בתנור, סוגרים אותו בבוץ ובמלט, ולמחרת הכל מוכן, התבשל יופי. יותר טוב מפלטה חשמלית. במרוקו היה לזה ריח כל־כך טוב, שהערבים היו גונבים לנו אותו בלילה. גם פה, בשבת, על כל השכונה מרחף ריח של חמין".

לפתע אני מבחין בכך שאין בשכונה חנות מכולת. מי צריך שם חנות? „אנחנו אוהבים את זה. אנחנו רגילים לחיות ככה", אומרת עליזה. היא שכחה כבר את היום שיצאה משכונתה. עשרה ילדים תלויים על צווארה, והיא מודה היום שאין זו ברכה. „אנחנו רגילים", היא אומרת. „אחד גדל, זה מהלך, והשני בא. זה קשה".

ניסים: „יש אנשים שמהכים שנים לילד מאומץ, ולי יש משלי. זה ענין של מזל".

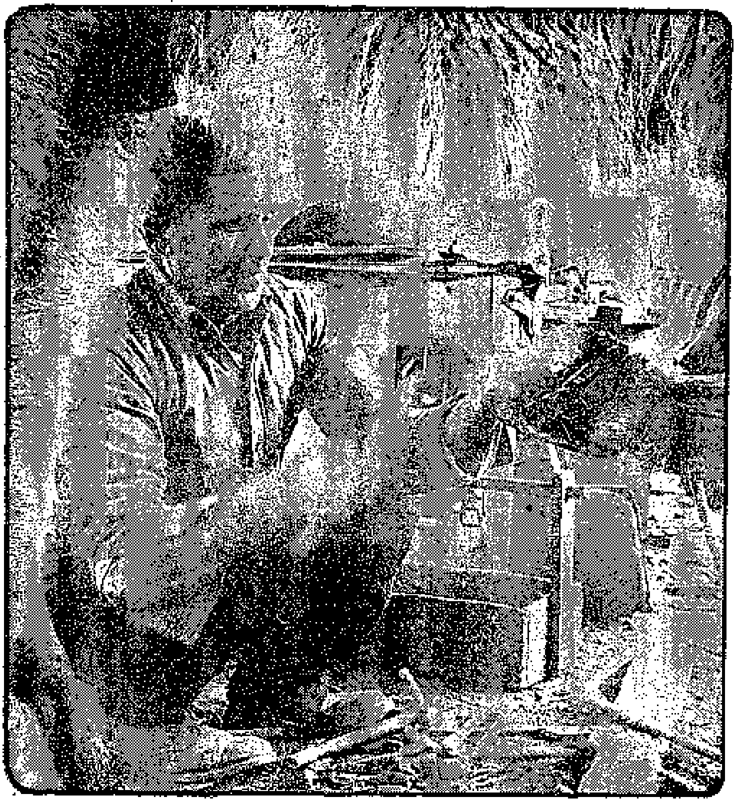
לקולנוע לא הלכו ניסים ועליזה מכבר עשרים שנה. פעם ניסו לנסוע למירון עם כל המשפחה. וזה היה סיוט. „לקחנו ארבע מוניות ספיישל, וארבעת אנשים שיעזרו לנו לטפל בכל הילדים. וזה היה קשה", נזכר ניסים. מאז לא ניסה לצאת עם משפחתו מהבית.

אנשי עמל הם, ניסים ועליזה פרץ. עובדים קשה. „כל עבודה קשה", אומר ניסים. „העבודה שלך לא קשה?" הוא שואל, ואני נבוך. „אני זוכר שעוד עבדתי בשביל שבע לירות בחודש אצל קלוצמן מחדרה, והכל הלך בחודש. היום זה אותו הדבר. כל מה שאני מרוויח, הולך בחודש. אז מה ההבדל?" הוא שב ושואל, אינו ממתין לתשובה, ומקפל לתוך משפט קצר פילוסופיית חיים שלמה: „עושר זה ענין של מזל. ואנחנו — רק שנהיה בריאים".

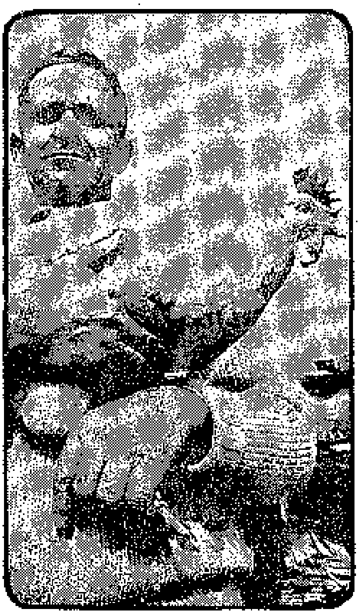
בשמורה של שכונת יצחק אנשים אינם מתלוננים. עובדים קשה, מכינים את מזונם במו ידיהם, וחיים, כמו בהרי האטלס, רק בלי הרים. „תודה לאל, פה יותר טוב מחוץ לארץ", אומר ניסים. „אנשים, אני שומע, חולמים על חוץ לארץ. ואני, אפילו בחלום לא רוצה לראות את חוץ לארץ. אני צריך שגוי יכניר לי שאני יהודי?".

עליזה: „צריך לדאוג לבית, לילדים. אנחנו חיים בשביל הילדים. מה אפשר לעשות? יש ברירה?" המיתון הכלכלי מפחיד אותה. „למשפחת כזו — אלף לירות ליום זה לא כסף", היא אומרת. אין היא יודעת תמכון מחו. „מה שבא — אוכלים", היא אומרת, ונזכרת: „פעם התחלנו לחסוך למכונת כביסה. היא עלתה עשרת אלפים לירות. הגענו סוף־סוף לעשרת אלפים לירות, אז היא עלתה כבר עשרים אלף. הגענו לעשרים אלף, אז היא עלתה ארבעים אלף".

„ועד היום מכבסת עליזה בידיים", משלים ניסים את הסיפור, וצוחק. „ככה זה. הכסף רץ אחרי מכונת הכביסה, אבל היא משיגה אותו".

ניסים פרץ: „מאתיים לירות לכל רגל. אין יותר פרנסה מסוסים"

„העולם המודרני" של שכונת יצחק: קולנוע לא ראו מכבר עשרים שנה

הבן הגדול, עוזר לאביו. וכשהוא יתחתן, יהיה עליו להסתדר לבדו. „הסברתי לו שיסתדר לבדו", אומרת עליזה. „גידלתי אותו, עכשיו שיסתדר לבדו".

צר להם, לניסים ועליזה, שאין הם יכולים ללוות את ילדיהם במעט עזרה גם לאחר שהללו עוזבים את הבית. „הכל מזל בחיים. רק מזל. לימדנו את הילדים שלנו, שבן־אדם צריך להזיע בידיים. שלו כדי לאכול. מה עוד אני יכולה לעשות?"

טויטר רתם את ליזה לעגלה, ואני נסעתי איתו, לראות את „המפעל" שלו. טויטר באה בחצרו, המגובבת בגרוטאות מלוא העין. צעדתי ביניהן. לפתע נפלטה צעקה מפי. רגל הזדקרה מתוך ערימת הגרוטאות. „זה אלומיניום טוב", אמר טויטר בתוך, וטפח על הרגל.

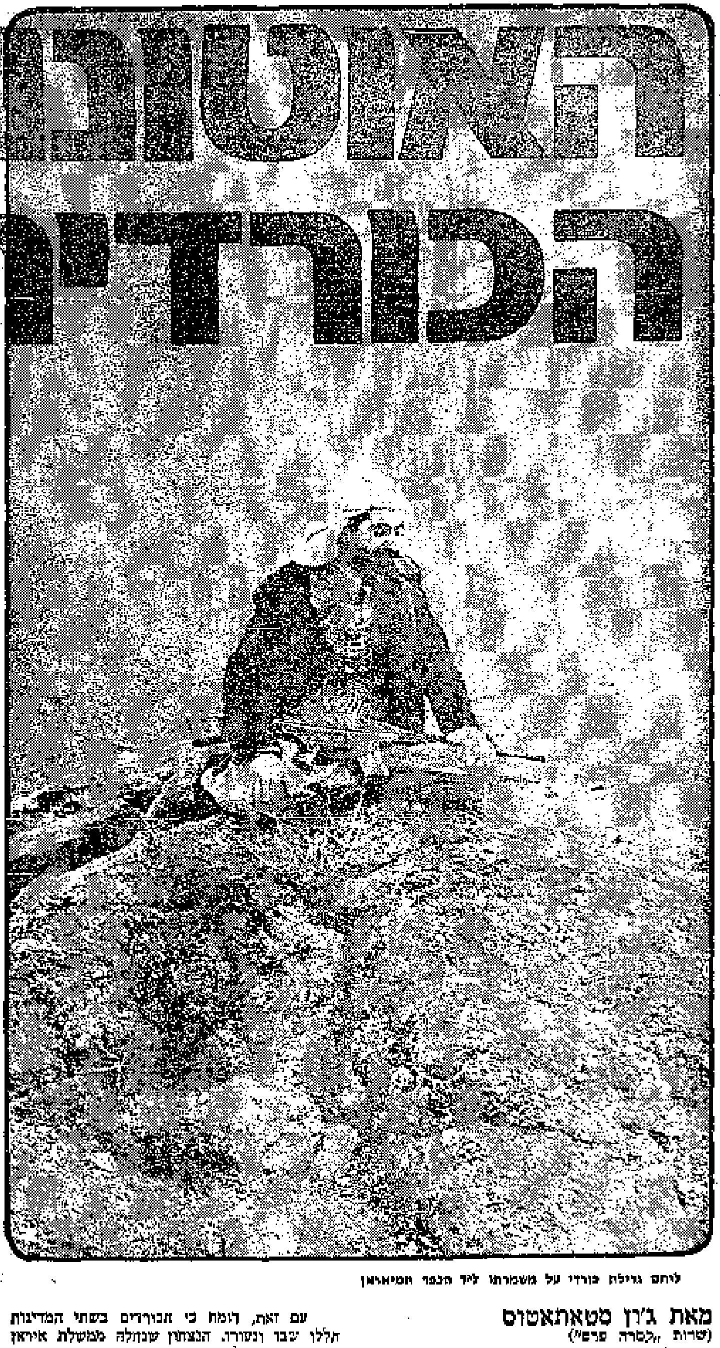
אחר־כך הגיע למקום יחיאל מדור־חיים. הוא מקים את המוזיאון של חדרה, ואצל טויטר הוא מוצא כלים מוזיאוניים.

הגיון של סמרטוטר

עינו של יחיאל נתקלת בבול עץ מוזר שכלבו ידית. „מה זה?" הוא שואל, וטויטר מביט בו בתמיהה: „זה לא למכירה", הוא אומר. „זה הג'יק של העגלה", והוא מראה לנו איך כשהוא נסובב את הידית, יוצאת חתיכת ברזל מגוף העץ. „אני רוצה לקנות את הג'יק הזה", אומר יחיאל. אבל טויטר כועס. „ומה אני אעשה כשיהיה פאנצ'ר?" הוא שואל. „אני אתן לך ג'יק חדש, הידראולי", מפציר יחיאל וטויטר נעשה חשדן: „אם יש לך ג'יק הידראולי, למה אתה צריך את הג'יק הישן שלי?" יחיאל מדור־חיים מרים ידיים. אי־אפשר להתמודד עם ההגיון הצרוף של הסמרטוטר הזקן.

טויטר עוד מציע לי כמה מציאות: מגל ישן, ערימת סמרטוטים. „זה נקי", הוא אומר. „אני מכבס את השמאטס. אני מסרב בנימוס, וכשאני עולה על כביש החוף, בדרך הביתה, אני חושב: בשביל מה צריך מוזיאון בחדרה? ניסים הנפח, עליזה אשתו, הזקנות הרועות עיזים כמו בהרי האטלס וטויטר הסמרטוטר — הם הם המוזיאון של חדרה.

האוטונומיה הכורדית

לוחם גרילה כורדי על משמרתו ליד הכפר חמיאראן

כתב זר שביקר בחבל הכורדי באיראן, הנאבק למען עצמאותו מתאר את האווירה במעוזים ההרריים של המורדים, שטנקים ומסוקים אינם יכולים להם * הכורדים מתעלמים מצווי הממשלה בטהראן, ותמונות חומייני אינן בנמצא בכורדיסטן

מאת ג'ון סטאתאטוס
(שירות „לסרה פרס")

למן אמצע המאה, נאבקים הכורדים — אותו עם גא ולוחם המתגורר בהרים שבין איראן, עיראק ו־תורכיה — על חרותם ועצמאותם, אך עד כה העלו חרס בידם. לוחמי הגרילה, העשויים ללא חת, של המנהיג הגולה מוסטפה ברזאני המנוח, חדלו ב־1975 ממאבקם להגדרה עצמית, שניהלו נגד עיראק, כאשר נסוגו לגלותם באיראן, ולא מכבר דיכא האייאתאללה חומייני בכוח הזרוע את הכורדים המבקשים אוטונומיה במדינתו.

עם זאת, דומה כי הכורדים בשתי המדינות הללו עבו ונעורו. הנצחון שנחלה ממשלת איראן בקיץ שעבר על הכורדים, החזיק מעמד שבועות ספורים בלבד. כבר בתחילת הסתיו שבו הכורדים של איראן, כבשו את עריהם העיקריות וכוננו אוטונומיה דה־פקטו ברובו של החבל. אוטונומית זאת הוצאה, כמובן, אל מחוץ לחוק. השליטה הכורדית על איזור כורדיסטן, שבמרכז איראן, היא כמעט מוחלטת, להוציא אי־אלו נקודות. פרטיזנים כורדים מאיישים נקודות ביקורת בדרכים הראשיות ואחראים לשמירה על הסדר בחבל.

כניסה אל תוך חבל הכורדים, דרך נקודת ביקורת שכזאת, הינה מעבר לאווירה שונה לחלוטין מזו השוררת בשאר חלקי איראן; גברים חמושים מתהלכים ברחובות, ומתפלטים. לגמרי מצווי הממשלה, תמונותיו של חומייני, המצויות בכל קרן רחוב ברחבי המדינה, אינן נראות כלל בכורדיסטן, בחבל זה שולטים מנהיגי שתי המפלגות הכורדיות העיקריות, „המפלגה הדימוקראטית הכורדית" וה„קומלה" הלניניסטית־מארקסיסטית, המורכבות ברובן מאנשיו של ברזאני, לברית זאת הצטרפה מפלגה איראנית קיצונית „סראינו האלק", שכוחה דל, אך עצם העובדה שאינה כורדית חשובה לממשלת טהראן.

הממשלה המרכזית בטהראן לא ציפתה להתמודדות כה קשה עם הכורדים, אשר תביא אולי פעם לכינון דמוקרטיה אמיתית ברחבי המדינה, שכן מורדים אלה אינם נאבקים אך ורק לאוטונומיה לכורדים, אלא גם לטעון מתן זכויות לכל המיעוטים באיראן במסגרת הפדרלית. עקרונותיהם מנוסחים

בהצהרה בת 26 נקודות, שעובדת בחורף שעבר, חרף ההבדלים האידיאולוגיים בין המפלגות הללו, הקימו נציגות משותפת, שתפקידה לשאת ולתת עם הממשלה. בראש הנציגות עומד שייח' עזאדין חוסייני, המנהיג הרוחני של הכורדים, שהשפעתו באיזור רבה. אין הוא עומד בראש ארגון פוליטי כלשהו, ודעותיו המתקדמות והליבראליות קנות להן שביתה בלבם של כורדים רבים. למעשה, יצאו לו מוניטין גם מחוץ לחבל כורדיסטן, ומכל רחבי איראן נוהרים בני־אדם כדי לשמוע את דבריו. „ההיסטוריה הוכיחה שלא ניתן להגשים את הזכויות הלאומיות של הכורדים אלא במסגרת דמוקרטית וחופש אמיתיים באיראן כולה", הכריז. תפקידו כמאחד ועושה־שלום הוא מכריע, אך אין בכוונתו להפוך לחומייני שני: „על כוהני הדת להנחות את העם, לא לחתור לשלטון", פסק.

טעות קטלנית

הכורדים מצפים כי הצבא האיראני המהפכני יוצא למיתקפה גדולה נגדם, אך הם סמוכים ובטוחים בכוחם לעמוד נגד התקפה מקסת זאת. אלא שהכל תלוי ברוח הצבא: המוראל נמוך, והקצינים אינם שישים למעורבות נוספת בסכסוך האזורי — מה עוד שלא ניתן להשוות את רמתם של החיילים המשרתים בשורות החובה לזו של הפרטיזנים. המזכיר הכללי של המפלגה הכורדית הדמוקראטית, עבדול רחמן קסמלו, נחרץ בדעתו: „בשעת התקפה, יתפורר הצבא, והממשלה עמו. בממשלה יושבים כוהני דת המפריזים בערך כוחם, ומאמינים כי לבעיה הכורדית יש רק פתרון צבאי. זוהי טעות חמורה, העלולה להתברר כקטלנית לגבי הממשלה", הוא מסביר.

בינתיים מתרחשות במעט מדי יום התנגשויות בדרום: כוחות הממשלה לכדו בחודש פברואר את העיירה תמירואן, השוכנת בין קרמשאה לבין בירת הכורדים סננדאג', וזאת אחרי 15 שעות של קרבות. בבירה עצמה התחוללו בקיץ שעבר קרבות כבדים, והיא נתונה כיום במצור של כוחות הממשלה, המנסים להבקיע לעצמם דרך ולהתחבר עם יחידות הצבא הסמוכות לעיר.

הכורדים מתבצרים לאורך דרך בת 80 קילומטרים המתפתלת בהרים, ומטוסים וטאנקים אינם יכולים להם.

מבריחים בהרים

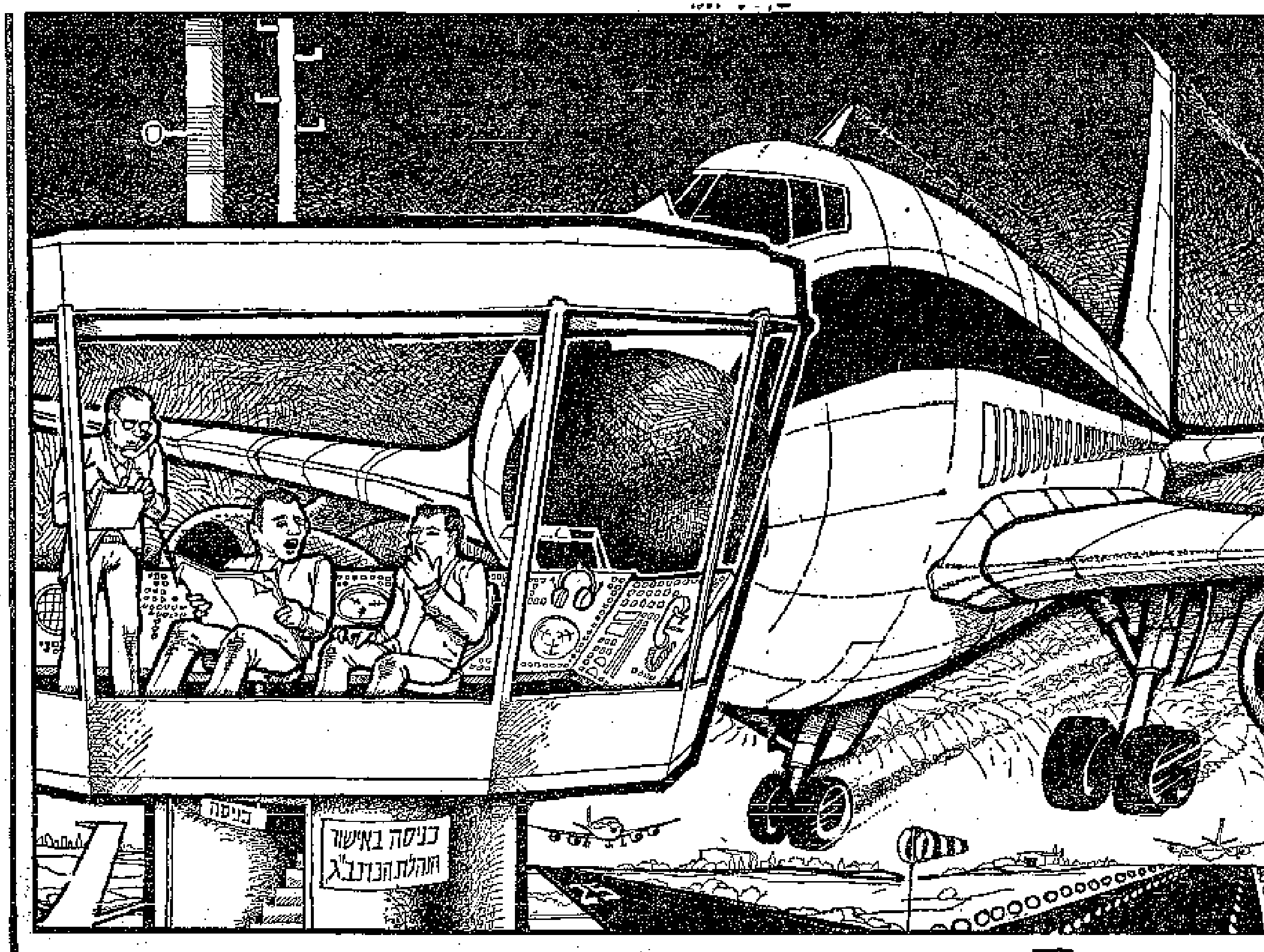
מעבר לגבול, בעיראק, מתנהל מאבק נוסף של הכורדים: האיחוד הפטריוטי של כורדיסטאן, שבראשו ג'לאל טלבאני, ובעלי בריתו, שביניהן גם מפלגות לא כורדיות כגון המפלגה הקומוניסטית של עיראק וקונגרס הלאומנים הערביים, התבצרו בעמק נאוזנג ההררי בצפון־מזרח המדינה. טלבאני ירש את ראשות התנועה הכורדית בעיראק כאשר יריבו הפוליטי ברזאני נסוג ב־1975 לעיראק. טלבאני הרחיב את בריתו עם קבוצות ליבראליות, סוציאליסטיות ורדיקליות, ונדמה כי מתקרב היום שבו יקום חזית לאומית.

במערב יודעים אך מעט על פעילות מפלגתו, שהוקמה לפני ארבע שנים, בגלל בידודה בהרים. אולם, ניתן להגיע למטהו דרך איראן. הדרך המובילה להרים הללו קשה ומסוכנת, ובמשך מאות שנים משתמשים בה מבריחים כורדיים, המספקים כיום לבסיסי המורדים סחורות ואספקה.

מנהיגי הפלג הצבאי של מפלגת האיחוד הלאומי הכורדית: צ'ה גווארה משקיף מעל

המנהיג הרוחני של הכורדים באיראן, שייך עזאדין חוסייני: דעות מתקדמות וליבראליות

נמל תעופה 1980

במגדל הפיקוח נעצרה נשימתם של הפקחים: מטוס ה„ג'אמבו" נחת על המסלול, כשלפתע הגיח מולו מטוס „הרקולס" צבאי, שנגרר בטרקטור — והתנגשות היתה בלתי נמנעת...

מאת דן ארקין

המטוס של חברת התעופה „אי. בי. סי." חצה את קו החוף וקיבל ממגדל הפיקוח של נמל התעופה בן־גוריון תנחיית לטוס מדרום לנמל התעופה, לעשות סיבוב, ולנחות על מסלול 30.

הקברניט אישר את ההנחיה. הוא הכיר היטב את בן־גוריון. הכל נראה כרגיל. המגדל התפנה בינתיים ל„לקוחות" אחרים: שני מטוסי „ארקיע" התכוננו להמראה. מטוס ג'אמבו של אל על התנהל לאיטו לכיוון מסלול 26, „המסלול השקט", כדי להמריא ממנו לארה"ב.

הפקחים במשמרת סקרו את השדה והמסלולים. הכל שיגרתי. עוד מעט יקבלו שני המטוסים הקטנים של „ארקיע", רשות המראה, הג'אמבו ימריא, ואז יגיע תורו של מטוס חברת „אי.בי.סי." לנחות.

לפתע נראה מרחבות החנייה שבמזרח השדה מטוס תובלה גדול מסוג „הרקולס" של חיל האוויר כשהוא נגרר בעזרת רכב מיוחד לעבר רחבות החנייה של מטוסי חיל האוויר. והתקרב לאיטו אל מסלול הנחיתה 30.

מטוס „אי.בי.סי." השלים את הסיבוב שלו והתייצב לגישה אל מסלול 30, לקראת נחיתה. „לפתע הבחנתי במטוס ה„הרקולס" הצבאי הנגרר מתחתי לכיוון מיפתן המסלול שהוקצה לי, וחשתי כאילו הוא בין הרגלים שלי", סיפר אחר כך הקברניט. אבל היה זה כבר מאוחר מדי. המטוס הנגרר המשיך לנוע — וההתנגשות היתה בלתי נמנעת.

זנבו הגבוה של ה„הרקולס" נגע בגחונו של מטוס הנוסעים הגדול. במגדל הפיקוח נעצרה נשימתם של הפקחים. הם ראו את מגע הברזל בברזל. מטוס „אי.בי.סי." המשיך בגלישה לעבר המסלול, ניסה להתיישר. אך בגלל המכה שקיבל בגחונו — החטיא את המסלול ונחת לצידו בעטת חחרוש.

לא הרחק משם הבחינו כבאי נמל התעופה בהתנגשות, שמעו את צריחת ההיכוך, וראו את מטוס „אי.בי.סי." מקרטע על המסלול ויורד אל שפתו, הם זינקו קדימה במכוניות העזרה הראשונה. בבת אחת הועמד נמל התעופה במצב כוננות. אמבולנסים שצופריהם משוועים טרה ורכב חילוץ והצלה זינקו ונסעו לאורך מסלול הנחיתה, דולקים אחרי מטוס „אי.בי.סי." שהצליח לבלום על הקרקע בקצה המסלול, כשהוא נוטה על צידו בכנף פגועה.

מאות הנוסעים הגיחו החוצה בעד פיתחי החירום, חלק מהם פצועים וחבולים.

●● „מסוכן לנחות..."

כל זה לא קרה. גם חברת „אי.בי.סי." היא חברה דמיונית. אך כל זה כמעט קרה — לנגד עינינו, בעת ביקור במגדל הפקוח, באחד הימים שלפני פסח השנה, בתקופת השיא בתנועה האווירית בנמל התעופה בן גוריון. אלא שבאותו יום הצליחו ברגע האחרון לעצור את ה„הרקולס" הנגרר. ההתנגשות עם מטוס של חברת תעופה אירופית גדולה לא ארעה.

אבל בשביל העוסקים בבטיחות טיס, כמעט תאונה — היא תאונה. לא קרה אסון, מטוסים לא התנגשו — אבל אין זה אומר שהדבר לא יקרה בפעם הבאה.

באיגוד הטייסים הישראלי הצטברו תיקים עבי כרס ובהם דו"חות על כמעט־תאונות בנמל התעופה בן גוריון ובשמים שמעל לשדה. הדו"חות היבשים מדברים בלשון זוויות, גבהים ופניות — שפתם המקצועית של הטייסים. אבל יש גם מכתבים נרגשים: „מסוכן, אני חוזר — מסוכן לנחות.." — כתב אחד מוותיקי הקברניטים של אל על לפני כמה שנים. עמיתו כתב ב־21 במארס 1975: „מספר תקריות של ,כמעט־התנגשות' בין מטוסינו למטוסים אחרים, ובין מטוסינו לבין עצמם, וכן תקריות אחרות המסווגות כתקריות פיקוח ובקרה, הולכות ורבות. הסיכוי לאבד מטוס על ציודו, על נוסעיו ועל מטענו — גדל במידה מדאיגה".

ומה אומרים ה„גויים"? האיגוד הבינלאומי של טייסי חברות התעופה (איפלפ"א) מפרסם דפים צהובים, המעודכנים מפעם לפעם, ובו מידע על כל נמלי התעופה בעולם. בראש כל עמוד, בצד הימני, מתנוסס כוכב. כוכב כחול — דרגה 1, כוכב אדום — דרגה 2, כוכב שחור — דרגה 3. נמל התעופה הבינלאומי שלנו אינו זוכה שם לשבחים: דרגה 2 — כוכב אדום. שדה בדרגת אחת נמוכה יותר אינו מומלץ לטייסים לנחיתה.

במעמד זה זכה נ.ב.ג. בגלל הדברים הבאים:

„היעדר יציאות למטוסים נוחתים אלא בסוף המסלול. העדר מסלולי הסעה. אורות גישה ואורות מסלול של 26 אינם נראים. סימנים מבלבלים רבים על רחבות החנייה. תצפיות הראות — לא אמינות. חלק גדול מהוראות הפקחים והתקשורת בין המטוסים למגדל נעשה בעברית. אי אפשר להשתמש באורות של מסלול 26 לסיבובים והקפות בלילה בתנאי חורף".

●● מסמר שיער

ומה אומרים טייסי ישראל, שנמל בן גוריון הוא נמל הבית שלהם? בתזכיר שהוגש לועדת הכלכלה של הכנסת ב־20 בינואר 1978, נאמר: „נתב"ג בתשתית הטכנית, במתקני הבטיחות ובאביזרי הניווט שלו — משמש מקור דאגה עמוקה בקרב צבור הטייסים". ובתזכיר שחובר בפברואר תשנח — דברים זהים: „הכניסות והיציאות מנתב"ג הן באותו נתיב — בלי הפרדה הולמת.. תנועה צבאית ואזרחית מעורבות זו בזו. עקב פיקוח ובקרה לא טובים דיים — חודרות טיסות צבאיות לשדה או למרחבו בצורה מפתיעה ומסוכנת".

הפתעה מסוג זה ציפתה לא מכבר לקברניט מטוס ג'אמבו, שהמריא — וגילה ש„סקייהוק" של חיל־האויר רוכב על זנבו בקירבה מסמרת שיער. הבואינג 747, העמוס ב־400 נוסעים ובטונות של דלק, ניצל בנס מההתנגשות. קברניט אחר, של מטוס „ארקיע", קיים פגישה דומה במרומים עם „פאנטום" של חיל האויר.

עקב אכילס של נמל התעופה הם מסלוליו. ישראל ירשה את נמל התעופה מהבריטים. רק בשנים מאוחרות נוספו לו מסלולי המראה ונחיתה, ומסלולי הסעה. אך אי אפשר לשנות את מבנהו של השדה — שצורתו צורת משולש. נמלי תעופה מודרניים בעולם נבנים היום כאשר מסלוליהם מקבילים זה לזה, ומאפשרים הפרדה מוחלטת בין נחיתות להמראות. מבנה כזה מבטיח בטיחות מירבית. בנמל בן גוריון משמשים שני המסלולים הראשיים הן להמראות והן לנחיתות.

לרשות שדות התעופה יש פתרון: הארכתו של מסלול 21—03 (צפון־דרום) בשני קטעים של כ־500 מטרים בכל אחד משני קצות המסלול. מסלול זה ישמש לנחיתות, ואילו מסלול 26 („המסלול השקט") ישמש להמראות בלבד. ההפרדה היא צעד הכרחי להגברת הבטיחות. כך תושג הפרדה גם בין נתיבי הכניסה והיציאה לארץ וממנה, כאשר המטוסים יכנסו לארץ בסביבות רעננה וייצאו ממנה באזור גוש דן.

●● מיטרד רציני

אך אליה וקוץ בה. עיון במפה יגלה כי צפונית למסלול זה מצויים מושב מזור וקיבוץ בארות יצחק, העתידים לסבול ממיטרד רעש רציני כאשר מעל ראשיהם ינמיכו טוס מטוסי הנוסעים. אומר מנהל רשות שדות התעופה, ד"ר רמון הראל: „כבר בדקנו את כל האפשרויות האפשריים לישובים הללו: העתקתם, או איטום הבתים. הכל נבדק. הכסף ישנו בידי הרשות. זה פרויקט של 10—12 מיליון דולאר. חסר רק אישור של מוסדות התכנון הממשלתיים להתחיל לבצע".

אולם פתרון בעיית המסלולים אין בו די. לפני שטייס מנחית את מטוסו הוא חייב להגיע לארץ, להתקרב אל נמל תעופה בצורה מסודרת, ולנחות לפי הנהלים — כל זה בלי שיגלת לזוועתו מטוס צבאי ממריא על אותו מסלול שהוקצה לו לנחיתה.

אחד הכלים לכך הוא מכשיר המכ"ם. המכ"ם הקיים היום בנמל התעופה בן גוריון מוגדר על ידי איגוד הטייסים כ„מסגר ומבחינת החוק — לא קיים למעשה, לא עונה על דרישות תעופה 1980, בעיקר בשדה בעל תנועה רבה כמו נתב"ג".

רשות שדות התעופה עצמה מודה כי המכ"ם „נרכש בחברה ,אלתאי' שהיתה בראשית דרכה בייצור ציוד מסוג זה ונתגלו בו קשיים טכניים רבים". למרבה הפלא, נרכש בשביל נמל התעופה — מכ"ם ימי. הוא מאפשר לפקחי הטיסה לראות על הצג את מקומו של המטוס, המרחק שלו מהנמל וממטוסים אחרים, וכן כיוון טיסתו של כל מטוס. אבל אין הפקח יכול לראות את המרחב האווירי כולו.

מה שנדרש, למעשה, הוא החלפת המכשיר באחר. „צריך מכ"ם תעופתי חדש, מודרני, עם טווח", אומר פקח טיס במגדל. „יש שמועות שעומדים להשקיע 26 מיליון לירות בשינוי האנטנה של המכ"ם הקיים, או בהגבהתה. אלו טלאים שלא יפתרו את הבעיה".

מגדל הפיקוח של נמל התעופה מוכר בצורתו הישנה, עם מרפסתו העגולה, עוד מהצילום המפורסם ביום שנכבש במלחמת הקוממיות על ידי גדוד הקומנדו של משה דיין. מאז גבה המגדל, החליף צורה, וחידש את פניו פעמים רבות. מסלולים נוספו והוארכו. כמה קטעים במגדל הפיקוח הם „שטחים מתים" לפקחים העובדים בו. חברת „מייטר" לשיפור ומודרניזציה של שרותי מערכת התעבורה האווירית האזרחית, המליצה לבנות בנתב"ג מגדל פיקוח חדש, „שייבנה במקום בעל שליטה מלאה על כל חלקו המבצעי של הנמל". אולם רשות שדות התעופה מתכננת לבצע את השינויים בשני שלבים: 1. בטווח הקצר יתופעל המגדל הקיים, והשליטה המלאה על חלקם המרוחק של המסלולים תושג על־ידי הקמת עמדת תצפית קדמית. 2. בטווח הארוך, לאחר בניית מסלול 21—03 והקמת מערכת המכ"ם, תיגש הרשות לבניית מגדל חדש על כל אביזריו. אלא שפקחי הטיסה מתנגדים להקמת „מגדל קדמי", מתוך העקרון המקצועי, שבמטוס אחד יכול לטפל רק פקח־טיסה אחד, ולא שניים.

עירוב תנועה אווירית אזרחית וצבאית הוא מהחמורים בשדה, והוא מקורן של רוב ה„כמעט תאונות" בשנים האחרונות. בישיבת ועדת הכלכלה של הכנסת לפני כמה שבועות אמר נציג פקחי הטיסה דברים חמורים ביותר: „כאשר תקרה תאונה בין מטוס צבאי למטוס אזרחי — אני לא רוצה לשבת באותו רגע בחורנות במגדל".

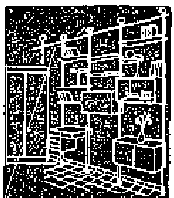
●● צעקות ואזהרות

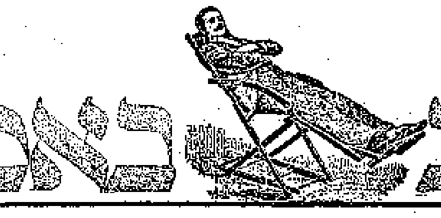
כל מומחי התעופה תמימי־דעים כי מן הראוי שהתעבורה האווירית כולה תהיה בידי גוף אחד. אולם המציאות הישראלית שונה מזו הקיימת במדינות אחרות. „חיל האוויר הוא צרכן של 80 אחוזים מן השמים", אומר מנהל רשות הנמלים, ד"ר רמון הראל. לא יתכן שהפיקוח והבקרה האזרחיים בישראל יתנו שרותים לחיל האויר, ואילו חיל האוויר אינו ערוך לקלוט את המערכת האזרחית. אולם פקח טיסה צבאי היושב דרך קבע במגדל הפיקוח — אין בכוח נוכחותו למנוע „כמעט תאונות", מסקנה: ימשיכו להתקיים שני הגופים — התעופה האזרחית והצבאית, על הפיקוח והבקרה שלהם — תוך תאום מלא ביניהם, כדי למנוע אסונות אוויריים.

התעופה האזרחית והנעשה בנמל התעופה בן גוריון אינם יורדים מעל סדר יומם של הטייסים. הם צועקים תמס, מתריעים, מזהירים, ואינם מרפים מהדרישות המוסמכות בענין בטיחות הטיס, שעליה אין מערערת. לרשות שדות התעופה למינהל התעופה האזרחית ולמינהלת נמל התעופה בן גוריון, תכניות פיתוח למכביר כדי לשפר את המצב. ההשקעות הכרוכות בכך הן עצומות, אך נראה כי לא רק בכסף מדובר. מקווים שהממשלה תורה על הקמת ועדה ממלכתית, שתמליץ על איחוד כל גורמי התעופה האזרחית במדינת ישראל לגוף רב־סמכותי אחד.

מינהלת נמל התעופה בן גוריון הוכיחה בשנתיים שחלפו כי אפשר לקיים מסופי נוסעים נקיים, שניתן לשרש להלוטין את נגע הגניבות, ושניתן לקיים נמל תעופה מסודר. אל על הוכיחה שאפשר להשיג שיאים עולמיים בדיוק מבצעי. חיל האוויר הישראלי אינו זקוק למחמאות על כושרו התעופתי והקרבי. אך אין יד מתאמת שתדרכן כל אלה יחדיו, להבטחת תעופה אזרחית תקינה. איש מהגורמים אינו מרוצה ממצב הבטיחות; הטייסים מזהירים מפני אסון, האחראים אומרים כי זו הגזמה. והראיה — לא היו עד כה תאונות בנמל התעופה בן גוריון, אך גם הללו מודים שבבטיחות טיס אין להסתפק ב־90 אחוזי בטיחות וצריך לשאוף ליותר ממאה אחוזי בטיחות.

והלוואי שכל הדיווחים והמכתבים על הפרות הבטיחות יעסקו רק ב„כמעט תאונות".

מקום טוב באמצע

חנה מרון: „אני נמצאת כיום בשיא של יכולת, מכל הבחינות"
(צילום: שמואל רחמני)

הפרישה של חנה מרון

מאת יעקב הכהן

„זה בטחון מסוכן בשבילי כ־אמן", אומרת חנה מרון, שהודיעה השבוע על פרישתה מן התיאטרון הקאמרי לאחר 36 שנות משחק. „אינני רוצה לשקוע בהרגשת שביעות רצון שאין לי מה לדאוג. בסולם הדרגות בתי־אטרון הייתי מסווגת אמנם — אם לשאול את מינוח תנובה ל־גבי תוצרת חלב — כביצה מסוג אל"ף אל"ף, אבל נוכחתי כי אני עושה בסך הכל חביתות, בזמן שאני יכולה לעשות סופלה".

אף כי ההודעה על הפרישה באה לרוב הציבור במפתיע, הבשילה התל־טחה של חנה מרון מאז אמצע שנות ה־60. עוד לפני 15 שנה אמרה בראי־יון עתונאי: „יש לי הרגשת אי־נחת מסויימת בגלל הפער בין מה שאני רו־צה ובין מה שאני יכולה לעשות; בין החלום שלי על תיאטרון ובין מה שאני יכולה לעשות ולהשפיע. הדבר דומה לאותן תופעות מרגיזות ובוא־שות בחיי הציבור. אני מאמינה ש־חובה לקום ולהתריע, ואני לא עושה זאת. אבל אין זה אומר שאני שבעת רצון מהמצב הקיים".

חוסר סיפוק

תהליך הפרישה הושפע ללא ספק על ידי פציעתה בהתקפת המחבלים על נוסעי מטוס „אל על" בנמל ה־תעופה של מינכן, לפני כעשר שנים. אחרי שהתגברה על משבר הפציעה וחזרה אל קרשי הבמה, התחדש ואף גבר כרסום הספק בנכונות דרכה, ו־נתחזקה תחושת חוסר האתגר בתפ־קידים שהוטלו עליה. בשמונה השנים האחרונות הופיעה בשבעה תפקידים, רק שניים מתוכם (כמדאה, וכארקדי־נה ב„השחף") ניצבים עם הדרמטור־גיה הקלאסית, וחנה אינה מסתירה את חוסר סיפוקה מהמאזן שלה: „מ־בין תפקידי בשנים האחרונות, אני יכולה להצביע רק על התפקיד אחד שבו שיחקתי ערב ערב בהתלהבות והרגשתי על הבמה כאילו אני עושה את צעדי הראשונים בתיאטרון — אלה הם שני מערכוניו של הרולד פינטר ,מיחוש קל' ו,נוף', שהועלו במסגרת הקאמרי על במת מועדון צוותא". הצגה זו, אגב, לא זכתה ל־אהדה רבה בקהל והורדה מן הבמה לאחר 39 הצגות בלבד, בעוד שרוב ההצגות האחרות בהן השתתפה „רצו" מאות פעמים.

אומץ לב רב דרוש לאדם כדי לקום ולעזוב את המוסד אליו היה קשור עשרות שנים — עד כדי כך קשורה היתה שמה ושם המוסד שהפכו ל־שמות נרדפים כמעט. „הדבר מסתובב בראשי כבר זמן רב אבל הוא לא יצא אל הפועל, אולי מפני שלא הייתי בשלה עדיין לכך. זה קצת מפחיד אחרי הכל. לא קל להתגרש", היא מחייכת, „דווקא מפני שהתנסיתי בעצמי בחוו־יית הגירושין, ואני יודעת כי העתיד הוא תמיד בחזקת נעלם במקרים כ־אלה. זה לא פשוט לקום ולעזוב את מוסד שעמו עברת כל כך הרבה תהפוכות, התלבטויות ושינויי מסגרת. קושי נוסף הוא — וזה בעצם היה הדבר שדירבן אותי להסתכן — הוא הידיעה, כי אני מוותרת על הרגשת הבטחון, שפירושה המעשי הוא של־מעשה שום דבר אינו יכול לקרות לי, שכן שחקן קבוע אין מפטרים, בין שהוא עובד או שאינו עובד. תחושה זו של בטחון, הקיימת כל ה־זמן מאחורי הדברים, היא שהיתה ב־עוכרי: אמן, ובמיוחד שחקן, הוא ה־כלי של עצמו. אין לי שום אביזרים נוספים, לא כינור ולא עט. אני עצמי — זה מה שאני יכולה לתת והתנאים שפעלתי בהם במסגרת התיאטרון לא דירבנו אותי למצות כל מה שיש בי".

צרכים אישיים

„אני מבינה", היא אומרת בעת ש־אנחנו משוחחים בגן המטופח של בי־תה, „שהתיאטרון הממוסד בארץ הגיע למצב שבו אין לו ברירה אלא לפעול בדרך זו. אבל התוצאה היא שהתיאט־רון נהפך למוסד שבו אין קשר בין האנשים העובדים בו, וכמעט אין אפ־שרות להפרות זה את זה. אז איפה אני, בפרט, בתוך כל הדבר הזה?

„אני נמצאת כיום, כך נראה לי, למרות גילי ,המופלג', באותו שיא של יכולת מכל הבחינות: הידע שרכשתי, הטכניקה בה התמחיתי, היכולת להבין מה שאני עושה, כושר הביצוע. הת־יאטרון, כמוסד, אינו זקוק כל הזמן לכל הנתונים האלה. אם אני משחקת ב,מה עושים עם ג'ני', אני עושה את זה נפלא, אך מה שנדרש ממני בשביל לעשות את זה הוא רק חלק קטן ממה שאני מסוגלת לתת. היותך חבר קבוע בתיאטרון מחייב אותך לעבוד. אני ראיתי את עצמי קבועה עם מסמרים, עם דברים מאוד יפים, וגם עם זכויות סוציאליות למיניהן. אבל באשר התי־אטרון קובע את הרפרטואר שלו מדי עונה, נשאלת השאלה: מה עושים השנה עם חנה מרון? ואז מציעים לי מחזה מסויים. אינני אומרת שההצעות אינן נראות לי כלל, אבל יש לי ב־שנים האחרונות צרכים משלי, ומה שמציעים לי זה לא בדיוק דבר שבו אני יכולה להפיק מעצמי את כל ה־יכולת שלי. ובאיזו זכות אני רשאית לסרב ללא הגבלה? הרי אני קבועה, ואני מקבלת משכורת. כך בנוי התי־אטרון. לא יתכן שתיאטרון רפרטוארי יקבע איזה מחזות יוצגו, ואיזה במ־אים יוזמנו, לפי רצונה של חנה מרון. אינני באה בטענות. ברגע מסויים ב־חיי אני מרשה לעצמי לעשות את ה־דברים בקצב שלי, ועל פי החלטותי שלי, מבלי להרגיש מחוייבות או תחו־שה לא נעימה כאשר אינני עובדת".

ציפייה לנסיבות

על כמה שיישמע הדבר מוזר, אין התיאטרון הקאמרי נוהג לקבוע לעצמו רפרטואר בהתאם למאגר שחקניו: „אי־נני יודעת מדוע התיאטרון אינו מתי־אים עצמו לשחקנים העומדים לרשו־תו. אבל יש בקאמרי שחקן אחד נפ־לא, ושמו אבנר חזקיהו, והנה, אף פעם לא שיחקתי אתו. ומתי שיחקתי עם אורנה פורת? מאז „מרי סטיו־ארט" שהוצג כמעט לפני עשרים שנה לא הופענו השתיים בהצגה משותפת. „לפעמים אני באה לתיאטרון ואומרת שאני רוצה לשחק במחזה מסויים, ואומרים לי: מצטערים, אבל ההנהלה האמנותית פסקה שהמחזה לא יעניין את הקהל ואינו מתאים לתיאטרון. ו־אם אני מעלה הצעה אחרת, דוחים אותה מפני שהבמאים החתומים עם התיאטרון אינם מעוניינים לביים או־תה. וכשזה חוזר על עצמו מדי שנה, אני אומרת: אם אינני יכולה לממש את רצונותי ולהרגיש שאני ממצה את עצמי בכל המובנים — מוטב שאשב ואצפה עד שיווצרו הנסיבות המתאי־מות".

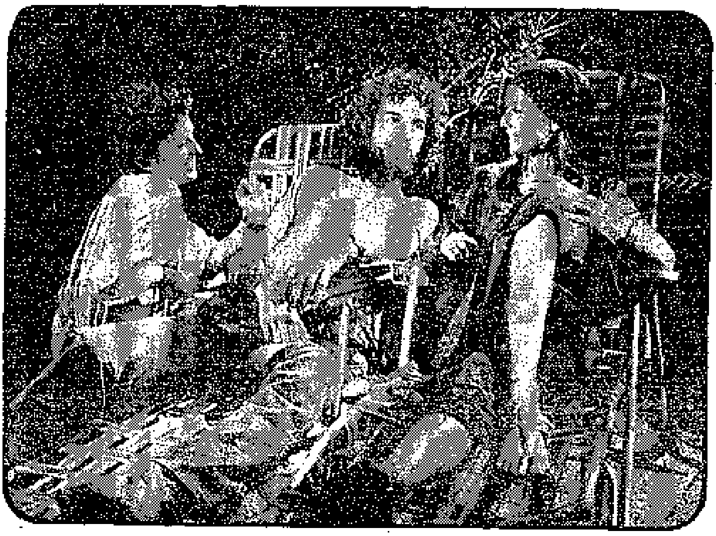
„אני ,פייטרית'"

מעולם, אף שהוצעו אליה הצ־עות רבות, לא הופיעה על במות ב־חוץ לארץ. „מכיוון ששחקן הוא גם אזרח המעורב בהתרחש בארצו", היא אומרת, „צריכה עבודתו, לדעתי, ל־היות במקום בו נמצאים שורשיו. ולי היתה חסרה מאוד, ללא ספק, העובדה שלא אוכל לבטא כאבים, שמחות, ד־עיות של המדינה בה אני חיה. עכ־שיו, כאשר אני חופשיה, לא תהיה לי שום בעיה לצאת מן הבית וליזום דב־רים. אולי באמצעות מפגש עם יוצר ותיק או חדש, שיאפשר לי גם להיות שותפה בעשייה. יתכן כי בעוד זמן אודה: לא הצלחתי. אבל אני לא מאמי־נה בכך, כי אני ,פייטרית' מטבעי. אולי אעשה ערב יחיד — דבר שאף פעם לא חשבתי עליו. אני נמנית עם אותם שחקנים אשר במה מפוארת ותפאורה עתקית אינה הכרחית בשבי־

(סוף בעמ' 31)

לקראת הקרנת סרטה הראשון
של הבמאית הצעירה
עדית שחורי — „מעגלים"

רביעייה במעגל

(משמאל לימין): במאית עדית שחורי, נגן באס יואל לרנר ושחקנית גלית גיל

מאת שרית פוקס

הַמצלמה בסרטה של עידית שחורי „מעגלים" משקיפה על ארבע הגיבורות בעין זרה ואכזרית, שכאילו אומרת: „הן אינן יודעות, אבל אני יודעת כמה נוראה היא בדידות אדם בחברת אנשים, יותר מבדידותו בחברת עצמו" זוהי מצלמה בעלת נוכחות אנושית, פולשת זרה, תיושבת עם הנשים בבאר, מצטרפת אליהן למסיבה, נדחפת אל בין מיזמוזיהן עם גברים ארעיים. הגיבורה החמישית, המצלמה, היא אשה דייקנית באבחנותיה שאינה יודעת חסד מהו.

בבמת סרטים ישראליים ראינו מצלמה החוזרת למערכת של יחסים, ושוהה בתוכה בלי לברוח לעלילה חיצונית: בזכרוני עולים „האשה בחדר השני" (יצחק ישורון), „התמהוני" (דני וולמן) — ולאהרונה גם „רגעים" (מיכל בת־אדם). מבחינה זו בריאה ומפתיעה היא הצפייה בסרטה הארוך הראשון של עידית בת העשרים וחמש. זהו סרט המתאר מערכת יחסים בין ארבע רווקות „דיזנגופיות" בתל־אביב בסופשבוע אחד, ארבע נשים שעיקר מגען הוא עם עצמן ולא עם סביבתן.

דורית (רחל שיין) היא „האם הגדולה" של הרביעיה: שתלטנית אך טובת לב, חמה וקצת זנותית. דורית שוכבת עם גברים נשואים בלי אשליות להמשך, היא מושכת בחוטי כל המסיבות בעיר באמצעות הטלפון, ודרכה, כך נדמה, מתנקזים חיי החברה של הכרך העליז. דורית שבויה במעגל מעמדת פני לא־איכפתניות חסרת אשליות, החות מרגע לרגע.

חברתה הטובה היא תמרה (משחק נפלא של חווה אורטמן): גרושה בת 29, גברית, קצת נוקשה וסגורה, לבושה סולידי ומחפשת „חתן" חדש, רצוי מהנדס. תמרה בזה בקול רם למצבת המשטיל של דורית, המחפשת בכפייתיות מסיבה לראות ולהיראות בה עם כל ה„סמרטוטים" (כינוי דיזנגופי ל„מתפשים" הנפלטים מן הבית למסיבות יום שישי). תמרה שבויה ב„מעגל" של תלות־השפלה. היא בזה לחברתה, אך נזקקת לשרותה — כי בלעדיה איך תמצא בעל מספר שניים?

גילי, הצעירה שבהן (נועה כהן־ירז) היא שותפתה לדירה של דורית. לפני שבוע הגיעה לתל־אביב מטבעון, והיא מתהפנטת מן האפשרויות הזוהרות, המיניות והמסתוריות, הטמונות בכרך ההומה. לנגד עיניה החרדות של דורית לצורת הכרך, הרואה בגילי את עצמה בגלגולה הקודם, הולכת תמימותה של גילי ונקרעת.

לתוך עולם השלוש חודרת ליאור (גלית גיל) המחפשת חדר להשכיר. ליאור היא אישה מינית להכעיס, שופעת בטחון, חסרת ספקות; השמועה מספרת כי היא לסבית. ליאור שרויה במעגל בלתי פתור של דו־מיניותה, ולעולם לא נדע במי בחרה — בגברים או בנשים.

נקודת מפנה

חבורה עליזה זו יוצאת לבלות בליל שישי, אך הבילוי מתארך עד שבת בבוקר, ומתעמק עד שמתגלה חלק מן האמת שמאחורי כנב־חייהן.

נקודת המפנה הראשונה היא המסיבה. דורית ה„מבוקשת" מתגלית במסיבה כמבקשת, כמחזרת שאינה נענית. היא מתהלכת במסיבה ככת בלי בית, כסהרורית. תמרה פוגשת במסיבה חבר של בעלה לשעבר, המספר לה לתדהמתה כי בעלה עומד להינשא בשנית. כהרף עין נחרב עליה עולמה, ומאוויה האמיתיים נחשפים: להשיג את הבעל שכבר היה לה. גילי מגלה במסיבה ליטופים עם נגן באס בוהמי, שהוא גם דון ז'ואן מקצועי. ואילו ליאור ה„לסבית" מתעלסת בלהט עם גבר דווקא.

מן המסיבה הולכת הרביעיה להשתכר בבאר. בצהלת שכרותה מתוודה תמרה כי נישאה מתוך פחד, פחד להיוותר לבדה, לא לחיות כאחרות. דורית מגנה בגיחוך את תאוות אמה לראותה נשואה, אך הגיחוך נהפך באמצע המונולוג לחשיפה כואבת: „היא אפילו לא חושבת שאולי טוב לי ככה" — רוטנת דורית על אמה. „וטוב לך ככה?" שואלת ליאור. „לא. זאת אומרת... זה קשה... זאת אומרת... אני כן... רוצה להתחתן" — תשובת דורית חשתוית.

שקר שבמתירנות

לפנות בוקר מגיעות הנשים לים, מתפשטות — ונחשפות: ליאור מתוודה על הרפתקת־אהבים חד־פעמית שהיתה לה עם אשה. דורית מתפרצת על ליאור, כאילו קול אמה המורגנית דיבר מגרונה: „את חושבת שלא ראיתי מה את ותמרה עשיתן בחדר השני?" ליאור משיבה: „אילו היית פתוחה, היית עושה בדיוק כמוני. את משקרת כל הזמן, בכל מה שאת עושה". דורית נותרת הלומה.

בבוקר שלאחר מכן נקרעים החוטים המחברים את משפחת הנשים. דורית מגלה בינה לבין עצמה כי בהעניקה תום לחברותיה, ציפתה, ממש כאם, לגמול. משנדמה לה כי אין היא זוכה לו, נהפכה לאלימה. את ליאור היא מגרשת מן הבית חזרה אל עולמה המשוחרר שאין בו לבטים. קשה לה לסבול את נוכחותה של ליאור, שהיא עדות חיה לשקר שבמתירנותה. לגילי, הרבה עם חברה מטבעון ונפרדה ממנו אחרי ארבע שנות אהבה בשל הציפיה לרומן לוהט עם נגן הבאס, היא מטיפה מוסר כמעט עד איבוד עשתונות על שהעזה לדחות את האושר הנפלא הכרוך בקשר עם חבר קבוע. דורית ותמרה נותרות לבדן, ושיחה נוקבת נפתחת ביניהן. תמרה מתוודה כי לא בוז אלא קנאה בדורית היא חשה: „אצלי הכל כל כך מסובך... גם אני הייתי רוצה להכנס למסיבה ולהגיד את זה — לקחת אותו הביתה ולזיין אותו. לחיות פעם בצד השני". דורית „המשוחררת" שואלת אותה: „מה יצא לך מזה?" ותמרה עונה: „מה זאת אומרת? אני אהיה אשה משוחררת". דורית מסבירה במרירות: „כן, בהחלט משוחררת, שמתעוררת באמצע הלילה לצידו של גבר זר שבסך־הכל הדליק אותך, ועכשיו הוא שרוע לרוחב מיטתך עם שאיפות להתמשטות. את מנסה להרדם לצלילי נחירותיו, ואז את קמה בעדינות וזוחלת לאט־לאט לחדר האמבטיה ומתרחצת טוב־טוב, על־מנת להחזיר לעצמך את הריח שלך, ומתפללת שיקרה נס ושהלילה הזה יתקצר בכמה שעות ושכבר יהיה בוקר".

אז נשמע צלצול בדלת. מגיע נגן הבאס ושושנה בידו. גילי מסתגרת איתו בחדרה. המצלמה נמלטת מדלת החדר הנטרקת. כמי שכפאה שד, המצלמה נבהלת, מתביישת, ופונה להיתקע בחלון סתמי עטור עציצים.

למרות היותו סרט אישי, יש ב„מעגלים" מסר ישראלי בבלי דעת. הוא מנפץ את מיתוס ה„חברה" הישראלית, שפעם ישבו סביב המדורה — והיום הם מתגודדים במסיבות כבמיכלאה שבה שומע כל אחד את רחשי בדידותו. „מעגלים" לועג ל„ביחד" של אלה שבילדותם הקפידו להתחלק עם הארטיק שלהם עם כולם, ובבגרותם הם מחלקים כתובות של מסיבות או של כתובות מכרים בחו"ל שאפשר להתארח אצלם בלי להיות מוזמנים. אבל מאחורי רוחב הלב החברמ'ני מסתתרים אנוכיות, מופנמות, עקרות רגשית.

שליטה עצמית

איפה צמחה עידית שחורי ה שהצליחה לכתוב ולביים סרט באורך מלא בעזות מצח המרתיעה קולנוענים אכולי קנאה? היא נולדה בפתח תקוה לאב תעשיין ולאם מורה. „בכיתה ד' שלחו אותי הורי לעין הוד לצייר ולפסל בחופש הגדול. גדלתי על טיולים רוויי אהבה לארץ־ישראל ועל אמונה בארץ בחירה ובבגין. מעולם לא כפו עלי דבר. הורי גרסו: אלה הם חייך, את מחליטה.

בגיל 16 הסתובבתי בפתח תקוה יחפה, ובלי חזיה. הצטרפתי למערכת „עיתון 7' בעריכת שלום כהן. יום אחד ראיינתי את ראש עירי ורשמתי מפיו בעיתון כי בפתח תקווה לא ליקחים סמים ואין זונות. בשל כך נזרקתי מבית הספר התיכון של פתח תקווה".

השליטה העצמית וקריאת התיגר משמשות בחיי עידית בערבוביה. בצבא החליטה להוכיח לעצמה את כוחה להשתייך לעדר: „הלכתי לקורס קצינות, חייתי בתנאי לחץ עם 126 בנות, ולבסוף נהפכתי לקצינה יותר מושלמת מקצינת חן ראשית. לקח לי זמן רב להשתחרר מן הקבעון ההוא".

בבית הספר בו למדה קולנוע („בית צבי") מרדה, וסרבה להופיע לשיעורי קול ותאורה — בטענה שאין היא זקוקה להם כבמאית וככותבת. מנהל בית הספר (דויד ברגמן) איים, לדבריה, כי לא תקבל תקציב לעשיית סרט הגמר הקצר שלה אם לא תשלים את השיעורים שהחסירה. עידית עזבה את בית הספר (המנהל טוען „הועזבה"). עידית פנתה למשרד התעשיה, וקיבלת תקציב באופן פרטי. התוצאה: סרטה הקצר „במקום חלום".

קהילייה שפויה

ואיך הגיעה למשקיע יחזקאל אלעני? שוב, בדרכה העקשה, הישירה והתקיפה. ידיד סיפר ליחזקאל עליה. יחזקאל הוא קבלן בעל מיליונים שהתאוות להטביע את חותמו על עולם הסרטים הישראלי, עידית ביצעה, יחזקאל שילם", זה מדגדג לכמה אנשים שלא ישבתי וחיכיתי עד גיל שלושים והמש לעשיית סרט ארוך. כן, בטח, היא שכבה עם פלוני ואלמוני — אומרים מאחורי גבי. אגב, לא הוזמנתי לפסטיבל קאן כפי שחושבים, אלא לעיר בוטל, שבה נערך פסטיבל מטעם הקלוב הים־תיכוני. לשם יבואו מוזמנים בתום הפסטיבל בקאן".

„מעגלים" הוא סרט בעל ערך לאומי, כי הוא מציג את ישראל כחלק מקהילייה עולמית שפויה המקיימת את הלוקסוס הזה הקרוי בדידות היחיד, למרות פיגועים, אינפלציה וכו'. בישראל של „מעגלים" שבוי היחיד לא רק במעגל הענק של ההיסטוריות הלאומית, אלא במעגלים של עירו, חבריו, ובעיקר — של עצמו.

חוה אורטמן: גרושה נבונה וקצת נוקשה.

פסטיוואל חדש: שפיים

מאת חנה ידור

פתאום קם אדם בבוקר ומגלה, להפתעתו, כי פסטיוואל נוסף בוקע לאוויר העולם בארץ ישראל הקטנטונת. פסטיוואל האביב הירושלמי אך זה נפרד לשלום מקהל שוחריו, הפסטיוואל הבינלאומי למוסיקת בתזמנו כבר ממתין בפתח, ובעקבותיו ממשמש ובא הפסטיוואל הישראלי, שיהיה השנה, למרבה הצער מצומצם מתמיד; והנה — אנו מתבשרים על הולדתו של פסטיוואל חדש: חג המוסיקה בחוף השרון, שיזכיר לרבים את פסטיוואל אבו־גוש, שנעלם לפני שנים מן הנוף הישראלי.

מוסיקה קולית של מנדלסון והיידן, מוצארט ופרגולזי, באך ואחרים, בהשתתפות התזמורת הקאמרית של הקיבוצים, המקהלה הקאמרית של אורי אנגדין (סט. מוריץ) בשווייץ, הקבוצה למוסיקה עתיקה של אוניברסיטת תל־אביב „קנטילנה", קבוצת הזמרים הגרמנית הנודעת „קולגיום ווקאלה", וכן הרקדנית ריגה שינסלר, סולנים משווייץ ועוד — כל אלה יהיו חלק באירוע, שייפתח בערב חג השבועות בקיבוץ שפיים והמבקש לתפוס לו, מעתה, מקום מכובד על מפת הפסטיוואלים בישראל.

„פסטיוואל, פירושו חג או מועד", מזכיר לנו האיש שניצב מאחורי הפסטיוואל החדש, המוסיקאי נועם שריף, שהוא המנהל המוסיקלי של תזמורת הקיבוצים. „בפסטיוואל זה צריך להביא תמצית של עשייה מוסיקלית־אמנותית, שתהיה גם ביכורים וגם אסיף". בניגוד לפסטיוואלים אחרים, הוא גורס, בפסטיוואל זה ימלא הקהל — הפאסיבי בדרך כלל — תפקיד מכריע.

קהל צמא

בין קנטטה לאורטוריה, בין מוסיקת ספרדית מימי הביניים והרנסאנס לבין שירי־עם שווייציים וישראליים, שיתמשכו על פני כל שעות היום בארבעה מתוך חמשת ימי האירוע, יוכל הקהל להרטיב את גרונו ביין ובגבינות, להשתתף בטקס הבאת ביכורים מסורתי, לחנוך את עונת הרחצה בבריכת השחייה של שפיים, לחבוט בכדור טניס, ולתת קולו בשירה בצוותא.

„רציתי לערוך מין חג, שיהיה שונה במהותו מיום חול כשם ששבת שונה מיום חול", מספר נועם שריף. „לאחר צפייה ממושכת בפסטיוואלים השונים בארץ, ניסינו להסיק מסקנות. חג כזה אינו יכול להיות מפוזר על פני כל הארץ. העטיפה של ,הבונבונייירה' הזו אינה יכולה לצאת חולין. ראשית, בחרנו את העונה הטובה ביותר בשנה לחגיגה כזו. כבר לא קר, ועדיין לא חם מדי. שנית, חג השבועות מסמל בשבילי את המהות הפנימית של דבר שנקרא פסטיוואל. חג של נתינה וקבלה. כיום אין כמעט משמעות מעשית לחג הביכורים, ומצאנו שבילוי משפחתי בחיק המוסיקה הוא ביטוי הולם לחג".

לפני שנים חש נועם שריף, כי קונצרטים קאמריים ממין מסויים, לא־מכופתרים, אינם בנמצא בארץ. הוא אירגן את הסידרה 11:11 המתקיימת בשבתות במועדון „צוותא". לסידרה זו באים עד היום זקנים וטף, סטודנטים וחיילים, ועדיין לא נס ליחה. עתה הגיע למסקנה, כי הקהל צמא להאזין למוסיקה קולית ונדירה, שאינה מוגשת אצלנו בשפע.

האזנה בשקיקה

„התפקיד של פסטיוואלים כאלה הוא לתת לעם מה שהוא רוצה, כשבחנתי שתי פעולות שהיו בעבר — פסטיוואל אבו־גוש והמרתונים, שלוקאס פוס ניהל בהם ואחרים תיקנו אותם בצורה לא מוצלחת — ראיתי את הצמאון העצום לאירועים שכאלה". אך כדי לא לחזור על שגיאות העבר, מנסים מארגני הפסטיוואל הנוכחי להפיק את הלקחים וליישמם בצורה הטובה ביותר.

„אדם שבא לשמוע אורטוריה, אולי עייף מן התנועה הכבדה בכביש חיפה—תל־אביב, מהחניית המכונית, הוא אינו מרוכז. אבל אם אותו אדם יושב כל היום על הדשא של שפיים, נכנס להרצאה בשעות הבוקר, שומע הסבר, יוצא אחר־כך לסעוד על הדשא, לוגם כוסית יין וטועם מן הגבינות, לוקח את ילדיו לבריכת השחייה ואת אשתו למגרש הטניס, יושב בקפטריה או בחדר־האוכל של בית־ההארחה — הוא יאזין לאורטוריה בערב בשקיקה רבה". אירועי הפסטיוואל יתקיימו באולם הקונצרטים של שפיים, וכן באמפיתיאטרון, שעמד עד כה כ„פיל לבן" ועתה הוחל בשיפוצו.

רבים ירימו, בוודאי, גבה למשמע הבשורה על הולדת הפסטיוואל החדש בשפיים: כיצד זה התארגן לו אירוע כה ססגוני במהירות וביעילות כה רבה, והעיקר, ללא תמיכה כספית מצד המקורות הממשלתיים, המשתתפים בדרך כלל במימונם של אירועים מסוג זה?

נועם שריף מצביע על האמרגנית של תזמורת הקיבוצים, קרלה קמחי, בעלת המרץ הבלתי־נדלה. „בכל פעם שחסר לי כסף, אני מחפשת מקורות מימון, ומתברר כי ההתנדבות היא אדירה", היא מגלה טפח מסודה. היא הצליחה „להדליק" לרעיון ידידים בארץ, בשווייץ ובגרמניה, וכך נתנו יד לאירוע בית־הארחה של קיבוץ שפיים ושותפה של הגב' קמחי בארגון האירוע מטעם הקיבוץ, אריה פישבאך, תנובה, משרד התיירות (המסייע בפרסום), עיריית הרצליה שתרמה קישוטים, הבנק העממי השווייצרי בסט. מוריץ, קרן פרו הלווציה בציריך, סוויסאייר, וכן המקהלה הקאמרית של אורי אנגדין ומכון גתה במינכן ובתל־אביב.

להקת קולגיום ווקאלה מקלן שתשתתף בפסטיבל שפיים

להיות ביחד

ועוד נוסף: במקום להיאבק בסבך הביורוקרטיה בארץ, במקום ליפול לידיהן של ועדות ה„הסכנות חמור לגמל", פועלים שני המנהלים המוסיקליים של האירוע לבדם: נועם שריף הישראלי, והנס ריימן השווייצי, שהוא בעל מלון „לאורינלה" בשווייץ, המקדיש את חייו לעשייה בתחום התרבות והמוסיקה, והינו ידיד ותיק של ישראל ומכיר את הארץ מטיולים ברגל לאורכה ולרוחבה ואף דובר עברית.

אם בתי־הדפוס בארץ אינם ערוכים להדפיס את התוכנייה המהודרת של הפסטיוואל בשלל צבעים, נמצא בית־דפוס בשווייץ שמוכן לעשות זאת. התוצאה: תוכנייה יפהפיה, אשר בניגוד למסורת המקובלת בארץ מוכנת כבר שבועות אחדים לפני האירוע; ומה רע בהיעזרות בחו"ל? גורסים המארגנים. עובדה, הם יושבים בארץ ומביאים את החברים לכאן.

ואם במסורת מדובר: מארגני הפסטיוואל מקווים, כי אירוע ראשון זה יהיה למסורת בנוף התרבותי של ישראל. „החלטנו להתחיל מ,קטן', השנה, חשוב לנו העיקרון של ,היות ביחד'". להבא — כך מבטיחים — ינסו להרחיב את האירוע לשבוע שלם, שבמהלכו יעלו לרגל, כמצוות חג השבועות, משפחות שלמות מרחבי הארץ לחוג חג לאוזן ולעין, לגוף ולנפש.

מחלה ושמה:

(סוף מעמ׳ 7)

חברי כנסת, ראשי מועצות מקומיות ומי־בעצם־לא, מסגרים את היעמות במודעה, המסומנת מראש על־חשבון הציבור שטרם תרם, ופונים אל הרגש וחכיס היהודי לעזור לפלוני שלא נמצא לו מושיע, והוא זקוק אליבא דרופאי הארץ לניתוח דחוף ונדיר בחו״ל שיציל את חייו.

„מה שאולי קצת מרגיז בכל התופעה הזו״, אומר פרופ׳ שליט, „שאנשי ציבור ואנשי מדע, שכלל אינם מכירים את החולה ואינם מבינים במחלתו, נרתמים מיד לעניין וחותמים על המודעה.

כאשר הציבור רואה אנשים כל כך חשובים חתומים על הקריאה, הוא מניח כי בוודאי נעשתה חקירה ודרישה. הם בוודאי אנשים אחראים, ואם הם נתנו יד ואין לפקפק אחר מעשיהם. הציבור מתרשם מזה מאד, מתפתה ותורם״.

●● בזבוז כספים

כדי לעשות את העיסקה כשרה ומשכנעת, מנסות המשפחות להשיג המלצות רפואיות בדרכים שונות. „יש משפחות שבכוונה אינן מגיעות לרופאים מומחים, כי הן יודעות שרופאים מומחים לא יתנו להן המלצות״, אומר פרופ׳ שליט. ההמלצה הופכת את המגבית לרצינית יותר. היא מעניקה למתרימים חסינות מוסרית, מרככת את לבם של אלה שיום קמוצה בדרך־כלל, פותחת דלתות נעולות, ומעניקה לחולה ולמלוויו הנקה בלתי מבוטלת בכרטיסי טיסה. אל על מגבילה את החולים ומקבלת אישורים רק מבתי־חולים ממשלתיים.

הרופאים מספרים, כי החולים מפעילים עליהם לחצים כבדים כדי לקבל את ההמלצות הנכספות. חולים מודים כי הצליחו לא פעם להשיג אישורים באלת גם תמורת תשלום. „לפעמים״, אומר פרופ׳ שליט, „הם מרחיקים לכת בדרישותיהם, ודורשים המלצות לאחר שביצעו את הניתוח, שבו ארצה — ונוכחו לדעת באיזו הוצאות הסתבכו בחו״ל״.

גם משרד הבריאות, מתברר, נדרש לא פעם לעזור לחולים באלת לאחר מעשה. „חולה אחד״, מספר מנכ״ל משרד הבריאות, פרופ׳ ברוך מודן, „נשלח לחו״ל מכספי מגבית — ובפשר, המגבית הצליחה לשלם רק חלק מהטיפול. המשפחה פנתה אלינו ואל קופ״ח כדי לכסות את הגרעון״.

החולים אינם מרפים מלחצם על הרופאים, גם כאשר אלה האחרונים מבהירים להם כי כלל אין צורך בניתוח, או כאשר לדעתם מאוחר מדי מלבצעו. „היו אצלנו כמה נכי צה״ל״, מספר פרופ׳ פיינסוד, „שלחצו עלינו לצאת לחו״ל, למרות שהבהרנו להם כי אינם זקוקים לניתוח. הם התעקשו, עברו ממחלקה למחלקה. ולאחר שלא נענו — הפעילו לחץ כבד על משרד הבטחון. לבסוף נשלחו לחו״ל על חשבון כספי הציבור וחזרו ארצה כשמצבם גרוע יותר״.

בהעדר יד מכוונת, הופכות המגביות לשוק פרוע, ולמעמסה כבדה על הציבור. כל אחד רשאי, למעשה, להקים לעצמו ועד ציבורי, לגבות כספים מן הציבור, ולעשות בהם ככל העולה על רוחו. אין לוועד הציבורי כל מעמד משפטי, וחבריו פועלים לפעמים רק על־פי תקנון מסדרי פנימי. אין מי שיפקח על הוצאות הכספים, אין קבלות, אין חובת דיווח למס־הכנסה, ומכאן ועד אי־סדרים — קצרה הדרך. חברי הוועד טוענים כי די בפיקוח שלהם, אך יש הולים המנצלים פרצות אלה, ומנסים להפיק לעצמם רווחים מנדיבות לבו של הציבור.

לפחות באחד המקרים ידוע על משפחה בדרום הארץ שילדתה נשלחה לטיפול רפואי בחו״ל, ואת הכספים שנותרו בנייה בתבונה על חפצים ומלבושים שונים. במקרה אחר שובנעה צעירה ירושלמית לצאת לחו״ל על חשבון הציבור, וזאת לאחר שרופאי בית־החולים „הדסה״ הוציאו ממוחה גידול ממאיר ויעצו לה שלא לנסוע לחו״ל. „סיכומי המחלה שלנו הוצאו מבית־החולים, הועתקו באופן חלקי, משפטים הוצאו מהקשרם, ובעתונות הוצגה תמונה מסולפת כאילו אנחנו המלצנו על הפנייתה של החולה לחו״ל. הצעירה יצאה לחו״ל, נותחה שם פעמיים, שבה ארצה, והרופאים דיווחו לעמיתיהם הישראלים כי לא מצאו בשוחת שריד לגידול״, מספר פרופ׳ משה סיינסוד.

●● כביות טובה

לא תמיד יודעים החולים להעריך מה שהציבור עושה למענם: אחד ממקרי הצדקת האלה אף הגיע לדיון בבית־המשפט. אסתר, תושבת הרצליה, שבגיל 17 ניצלו חייה בניתוח לב שבוצע בארה״ב, תבעה לדין לפני כשנתיים, (שש שנים לאחר שבוצע בה הניתוח) את חברי הוועד הציבורי שהציל את חייה, לאחר שסירבו להעביר לרשותה עשרים אלף לירות ובנוסף לכך גם הרווחים שהצטברו בקרן לאחר ששבה ארצה. „סירבנו להעביר לה את הכספים״, נזכר שלום כספי שהתגייס עם חברו חיים דינר להציל את חייה, „כיוון שהוועדה סיימה את עבודתה, המטרה שלמענה הוקמה הקרן הושגה, והכספים הועברו לעיריית הרצליה להקמת קרן למקרים דומים״.

שופט השלום התל־אביבי, בוריס רסוחורס, דחה את התביעה והגדיר את התנהגותה של אסתר „כפיות טובה קיצונית ועזות מצח״. „אילו המשיבים היו נעתרים לבקשת המבקשת ומוסרים לה את הכסף״, מוסיף השופט, „היה בכך מעילה באמון

ניתוחים בחו"ל

אתורמים, אשר הועידו את התרומות למטרה ספצי־פית בלבד... יש להצטער, כי המבקשת, במקום להיות אסירת תודה למשיבים כל ימי חייה, נקטה צעד מחפיר של הגשת התובענה".

גם כאשר מוצדק לשלוח חולים לחו"ל, אין מי שיעזור להם. לא כל קופות החולים ערוכות לעזור לחבריהן. קופ"ח הכללית מאשרת לחבריה טיפולים בחו"ל רק לאחר ש„הוועדה לזכויות חברים" קיבלה חוות־דעת מרופאים מומחים. הקופה מתחייבת לשלם לחולה לפי מחירו של יום אישפוז הנהוג בארץ, דהיינו 4,300 לירות ליום, בשעה שיום אישפוז בחו"ל מגיע ל־350 דולאר.. כן מתחייבת הקופה לממן את מחצית דמי הנסיעה של החולה ושל המלווה. קופ"ח מאוחדת לא גיבשה לעצמה מדיניות בנושא זה. בשעת הצורך מתכנסת הנהלת הקופה ודנה אם לעזור לחולה, וזאת אך ורק בהתחשב במצבו הכלכלי. גם בקופ"ח „מכבי" מתח־שבים במצבו הכלכלי של המבוטח, ורק על־פי המלצת משרד הבריאות משלמים לו לפי יום אישפוז הנהוג בארץ.

ההשתתפות היא, אם כן, חלקית. לפעמים משולמת לחולה מקדמה, ובמרבית המקרים משולם הכסף תמורת קבלות בלבד, עם שובו של החולה ארצה. נמצא שההסדר אינו סוגר למבוטחים את בעייתם, ומשפחות שהפרוטה אינה מצוייה בכיסם — נופלות למעמסה על הציבור.

„חייבים להסל את המגבלות האלה", אומר מנכ"ל מערך הבריאות, פרופ' ברוך מודן, „הן אינן מביאות כבוד, לא לחולה ולא לרופאה". פרופ' מודן סבור, כי רק ועדת מומחים עליונה של משרד הבריאות, וקרן ממלכתית שבה ישותפו המבוטחים ומשרדי ממשלה שונים, יפתרו את הבעי־יה". משרד הבריאות הקים אמנם ועדה פנימית של רופאים מומחים, אך מעטים מאוד פונים אליה, וגם היא, כך מתברר אינה משוחררת מלחצים. „בתקופה שבה ריכזתי את הוועדה", אומר פרופ' מודן, „הופעלו לחצים עלי ועל חברי הוועדה מצד אנשים שונים שהיו מעוניינים לצאת לחו"ל".

הצעתו של משרד הבריאות מקובלת על הרופאים. ועדת העבודה והרווחה של הכנסת כבר החלה לדון בנושא, שימצא אולי את פתרונו במסגרת חוק בריאות ממלכתי. „הסכנה היא", מוסיף פרופ' מודן, „שכאשר הנושא הזה יתמסד, אנשים יראו בזה חלק מכלל הזכאויות העומדות לרשותם, והדבר יפגע באותם מקרים ספורים שאמנם זקוקים לעזרה".

ובינתיים, כל עוד הנושא פרוץ ואינו מאורגן, חייב הציבור לנהוג במשנה זהירות כאשר הוא נקרא לעזור למגביות כאלה. אין להימנע, חלילה, מעזרה לנזקק, אך יש לחקור ולדרוש ואף לבדוק אם הדבר אפשרי, אישורים מרופאים מומחים בלבד. „וגם העיתונות", אומר פרופ' עליט, „צריכה לנקוט בנושא זה עמדה שקולה וזהירה. עליה לפנות אל הציבור רק לאחר שהוברר מעל לכל ספק, לאחר בדיקה קפדנית, כי אכן אין לחולה מרפא בארץ".

חנה מרון

(סוף מעמ' 12)

לם, אני מודעת ליכולת שלי לתת לקהל ולקבל ממנו, ואת זה אני יכולה לעשות אפילו במתסן!"

בשנים האחרונות נתנה חנה מרון יד גם לעבודת בימוי: היא ביימה שתי הצגות בבית הספר לאמנות הבמה „בית צבי" ברמת־גן, את „כטוב ב־עיניכם" של שקספיר, ואת „בית ספר לנשים" של מולייר. השנה היא מרכזת סדנה בחוג לתיאטרון באוניברסיטה העברית. „איבשהו נתן לי הדבר אפ־שרות לבחון את המקצוע שלי חוץ כדי עשייה, וגם מן הצד העיוני. והעבודה הזאת עוררה בי כל מיני מחשבות, אם מותר לומר — פילוסופיות. חזרתי וקראתי ספרי חובה בתולדות התיאטרון, ואם אתחיל עכשיו לעבוד על משהו, אוכל בודאי לראות כל מיני דברים שלא ראיתי במהלך העבודה הפשוטה, הרגשת החופש ממסגרת הקבע של התיאטרון מעני־קה תחושה צעירה. אני מתכוונת לומר בזה שאני מתחילה משהו מחדש, וזה היה חשוב בעיני עד כדי כך שהחלטתי לעשות צעד בת רציני. אבל, בעצם, אמן צריך להתחדש בכל פעם!"

אף שמראה פניה אינו מסגיר את גילה, מלמדת הביוגרפיה הארוכה של חנה מרון, כי לא רחוק היום בו היא עלולה לצאת לגימלאות, לפחות מן ההיבט הרשמי של תלוח. האם החלטתה קשורה באופן כל־שהו במועד זה המתקרב ובא? „האמת היא, שבאו־תו רגע בו עשיתי את הצעד, לא חשבתי על הפנ־סיה", היא אומרת בגילוי לב מפתיע. „אבל כמובן שישנו גם הדבר הזה. אני באמת לא כל כך רוצה לצאת לפנסיה במובן הפורמלי של המלה. אמנם אינני יוצא לפנסיה אם הוא עדיין בכושר מלא, ולמרות שנותר לי זמן קצר בלבד עד אותו אירוע הסתד־רותי, אני אוותר עליו ברצון. הוא לא נחוץ לי, ואני לא משתוקקת לקבל שעון־יד במתנה, כפי שנהוג בקאמרי עם הפרישה לגימלאות"...

בשנים האחרונות תקפו המבקרים לא אחת את חנה מרון, ואמרו כי „התפקידים שגילמה לא תבעו ממנה מאומה ונעשו כדי למצוא חן בעיני הקהל בדרך הקלה והזולה ביותר". היום היא מגיבה על דברים אלה ואומרת: „אותם תפקידים שעשיתי, הכל חשבו כי אני אחראית לבחירתם. באו ואמרו: למה חנה מוכרת את עצמה בזול? אמרו שאני פוחדת מאתגרים והולכת בדרך הקלה. זה שטויות. זו בדיוק הסיבה לכך שעשיתי עכשיו מה שעשיתי, במאסו עלי התיים הקלים והישיבה על זרי הדפנה. אני מבקשת לפתוח הכל, ושישפטו אותי על פי מה שאעשה מכאן והלאה. לא רוצה נוסטלגיה, רוצה להוכיח את עצמי. הצורך בהתחדשות הוא נשמת אפו של השחקן, מי שאינו מבין זאת, צריך לתחליף את המקצוע".

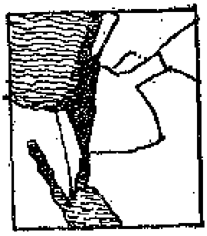
מטמון בצחון
המחאות שי
בסך
20
מיליון
ל״י
המחאות שי עד 20 מליון ל״י מוגשות לצבור במבצע חד פעמי של בית שטיחי כרמל, לתקופת של 3 שבועות בלבד.
גזור את ההמחאות ובוא אתן לבית שטיחי כרמל, רק שם הן שוות את מלא הסכום הנקוב בהן כמצויין בהמחאה.
גזור ושמור
המחאת שי בסך
4000.- ל״י
המחאת שי בסך
2000.- ל״י
המחאת שי בסך
1000.- ל״י
בית שטיחי כרמל
מודיעין 13, ר״ג, ב״ב.
שעות פתיחה:
בכל יום מ-8 בבוקר עד-8 בערב, רצוף,
כולל יום ג׳.
פתוח במוצאי שבת

שיפודים

משהו:

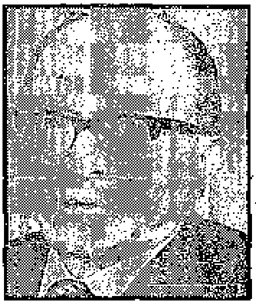
מוטב מאוחר מאשר לעולם לא... פרט לשיחות האוטונומיה.

שעשועון

איזה הבג"ץ?

בתמונה שלפניך מסתתר בג"ץ. מצא אותו.

1970

1980

מצא את ההבדלים

שתי התמונות שלפניך נראות זהות. אבל אם תתבונן היטב תמצא הבדלים רבים. סמן אותם.

בארץ בה צומחים הבנקים

— „שלום, אני רוצה לדעת את היתרה שלי. בבקשה", אמר בחור אחד בתור ליד העיש.

„כן, רק רגע. איפה היתרות? מיכל, תביאי את היתרות".

מיכל אומרת שתיכף.

„אולי תעשי את זה יותר מהר", אומר איש שעומד מאחורי הבחור. יש לי 3000 לירות במזומן להפקיד, ו־12,512 לירות בשיקים, ואני קצת ממהר".

„כל כך הרבה כסף?" שואלת האשה שמאחוריו „ממור? מאיפה יש לך כל כך הרבה כסף? רק לפני שלושה ימים ראיתי שקנית איגרות חוב ב־18,910 לירות. מס־הכנסת יודע על זה?"

האשה והמפקיד עושים היכרות. לו קוראים מר מצוק והיא מיתי, מטתילדה.

מיכל מכריזה בינתיים את היתרה של הראשון: 6020 לירות בדביט. שקט מהוה משתרר בתור. כולם מביטים בבחור. 6020 לירות בדביט, וזה רק מתחילת החודש. הוא נראה בחור בריא.

„דביט?" מזדעק הבחור „מאיפה יש לי דביט? הרי לא הוצאתי כלום החודש!"

„שאל את אשתך" הציע המפקיד שלא משלם מס־הכנסת.

הסתובב הטיפוס הרביטורי אל מר מצוק ואמר לו: „אני לא נשוי, אני סטודנט. נכנסת לי משכורת של 9000 לירות בראשון לחודש, וכבר אין לי כלום בחשבון. פשוט נורא בארץ הזאת. אי אפשר להיות.

„בחור כמוך צריך להרוויח יותר", אומרה מיתי „אל תהיה פראייר. עובדים עליך, מנצלים שאתה סטודנט".

„איך היה במיקונוס?" שואלת אותו מיכל. „הספיקו לך ה־1000 דולאר שלקחת או שהיה חסר".

„הי!" צועקת שוב מתילדה „יש הבדל בין המלום לספרות".

היא הציצה מעבר לכתפו של מר מצוק, וגילתה את תמשת בשיקים שבידו „עבאני המגולגל?" אמר מר מצוק „כל חודש יש איתו סיפור אחר. משלם טוב, אחול מאנוקי, אבל כל פעם יש בעיות עם השיקים שלו".

„תגידי" שאל מישהו חדש שהצטרף לתור כהגד, „אפשר לדעת את היתרה בחשבון 67350?"

„אתה בעל החשבון?"

„לא, אני סתם סקרן, מה יש אסור כבר לשאול?"

„לא לא זה בסדר".

„טוב, תודה, חשבתי כבר שאסור לשאול פה. אגב, מי בעל החשבון?"

„עבגל אחיילקיק, אתה מכיר אותה? היתרה היא 43,000 לירות".

„לא, אני לא מכיר אותה. אבל אולי נפגש בקרוב. יש לה גם חשבונות אחרים? מטבע־חוץ, משהו?"

„תיכף נראה".

בשלב זה הגיע המנהל וראה את מה שקורה.

„תסלח לי, מה זה צריך להיות, אתה בעלה או משהו?"

„לא" אמר הבחור „אבל אני יכול להיות. לעולם אין לדעת. כל ישראל חברים, חביבי".

עם אחד, חשבון אחד.

איך לדבר יפה ומחונך על נקמה

מאיר עוזיאל

מהפך בשוק התכשיטים

שיטת „השיווק הישיר" הפכה את „הבורסה לתכשיטים" ברחוב ריינס 6 למרכז קניית התכשיטים הגדול בישראל * בתי הבל־בו הגדולים כובשים גם הם נתח גדול מהשוק * שקם מציע הנחות משמעותיות על תכשיטי זהב ויהלומים של יצרנים ידועים * כל־בו שלום מציג קולקציה חדשנית של „יהלומי מוניטין" במחירים החל מ־4000 ל"י * „המעביר לצרכן" מציע עד 20% הנחה על תכשיטי „אנדין" * צורפים קטנים וחנויות תכשיטים נפגעו קשות ורבים סוגרים.

סבינה רוזנבלום מדגמנת קולקציה חדשה של תכשיטי זהב ויהלומים של חברת "יהלומי מוניטין" המוצגת בכל־בו שלום. הקולקציה החדשה מצטיינת בעיצובים חדשניים ובמחירים מפתיעים. מחיר התכשיטים שבתמונה: (מימין לשמאל): 5,387 ל"י, 5,387 ל"י, 5,756 ל"י.

מאת: צ. מרי

מצב שהיה קיים במשך עשרות שנים, הולך ומשתנה ממש לנגד עינינו בצורה דרמאטית, ופותח בפני הצרכן הישראלי אפשרויות חדשות ומרתקות.

בואו והתמיד היתה חנות התכשיטים הקטנה מקום טבעי לרכישת תכשיטי זהב ויהלומים. עם „הבהלה לזהב" והתנודות החריפות במחיר המתכת האצילה, חדרו לשוק שני גורמי ענק חדשים: חנויות הכל־בו הגדולות והיצרנים עצמם, המשווקים ישירות לצרכן ב„בורסה לתכשיטים".

שני גורמים אלה הצליחו להתמודד עם העליה המסחררת במחירי הזהב והיהלומים, באמצעות הקטנת פער התיווך וקיצוץ עלויות משווק חנויות התכשיטים. המסורתיות מתקשות לעמוד בתחרות, ונראה שהן יספגו את המערכה.

אחיר כדאי

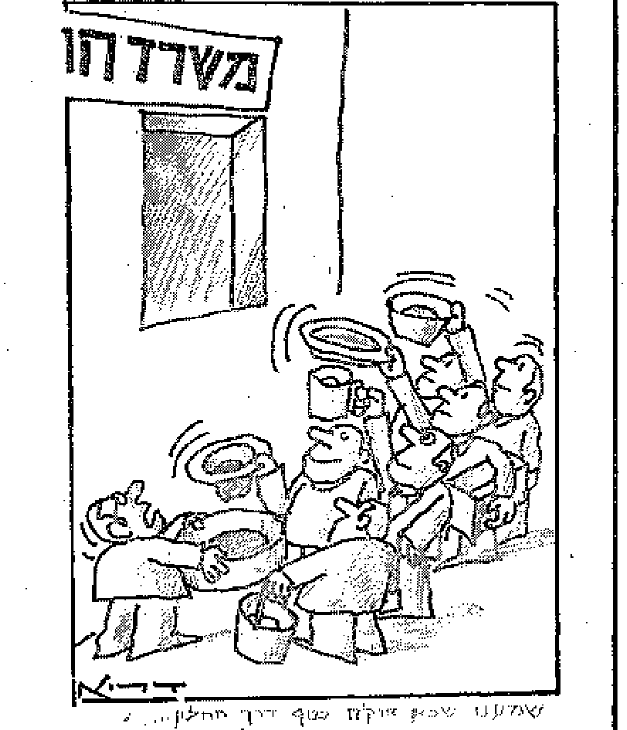
המחיר בבתי הכל־בו קבוע ואינו ניתן למיקוח, אולם הוא בדרך כלל נמוך מהמחיר בחנויות לתכשיטים. במחירי „הבורסה לתכשיטים" קשה להתחרות, מאחר וכאן משווקים היצרנים את תוצרתם לצרכן ללא מפריחויד.

היכן כדאי לקנות?

התחרות הכבדה היום היא בין בתי הכל־בו לבין „הבורסה לתכשיטים". אין זה פלא ששני גורמים אלה מתמודדים ביניהם.

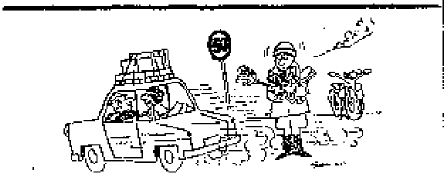
אנו ממליצים לעקוב אחר המרכזים של בתי הכל־בו וה„בורסה לתכשיטים", ולנצל את ההזדמנות המתאימה לטעם האישי ולכיס המשפחתי של כל אחד ואחד.

בעקבות דו"ח מבקר המדינה:

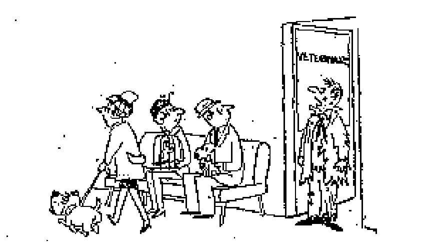

(קרוקודיל)

„יקירי, אתה סוכן המכירות המוכשר ביותר שאני מכירה!"

„היום איני מקבל עוד!"

השבויים מאלג'יר

(סוף מעמ' 33)

ברשותו, רצחו ה„תירכיב" 200 דייגים סארדיניים, שנמצאו תחת חסות בריטניה, בבונה אשר באלג'יריה.

עד לאותה שעה הצליח הלורד אקסמות, ימאי מלחמה נערץ, שעלילות-גבורתו הלכו לפניו, לפדות בכסף מלא, בשם ממשלותיהן, יותר מ־1,000 עבדים יוצאי סיציליה, נאפולי, סארדיניה וגנואה, ולהשיג התחייבות מנושלי תוניס וטריפולי, שמכאן ואילך יתייחסו לשבויים הנוצריים כאל שבויי-מלחמה, כמקובל בארצות אירופה. על-סמך התקדים הזה קיווה אקסמות להשיג ויתור דומה גם מן הדיי של אלג'יר, אבל זה לא נהפך לבוא לקראתו. אכן, עומר פחה — יווני שאינו יודע קרוא וכתוב — היטיב לדעת, כי „בוהריד" ידידותיו ירצחוהו נפש (וכך אמנם אירע לו בבוא זמנו), אם יגלה ליבראליות מרובה מדי בכל שנוגע למקור-פרנסתם ההיסטורי.

רצח הדייגים הסעיר את אנגליה ומיד נצטווה אקסמות, שבינתיים חזר מאלג'יר לנמל פורטסמות ומילא את צוותי-ספינותיו, להעניש בכל חומר הדין את „הרו-חבוגיד, שהפר את הבטחותיו". הוא יצא, איפוא, לים והתיכן בראש שייטת של 19 ספינות-קרב בגדלים שונים, מאויישות על-ידי מתנדבים בפיקוד קציניו הנאמנים — הוא עצמו הפליג על סיפון אניית-הדגל „המלכה שארלוט", החמושה במאה תותחים — ובגיבראלטאר הצטרפה אליו שייטת הולנדית קטנה, בפיקודו של האדמיראל ואן קאפלאן, שקודם-לכן ניסה לשווא להפתיע את הדיי בכוחות עצמו. 19 הספינות הבריטיות ושש הספינות ההולנדיות יצאו מגיבראלטאר ב־14 באוגוסט 1816. ב־16 בו נודע לאקסמות, כי הקונסול הבריטי באלג'יר נחבש בשלשלאות, יחד עם 18 אנשי-צוות של קורבטה בריטית, שנפלו בידי הפיראטים; בני-משפחתו של הקונסול הצליחו להימלט, בעטותם התחפושת. קציניו של אקסמות היו פסימיים מאוד; „קירות-עץ נגד חומות-אבן", אמרו בינם, כי סוללות-התותחים האלג'יריות ניבנות על-ידי קירות-אבן, ששופצו ותוקנו במידה ניכרת בחודשים האחרונים. האדמיראל לא היה שותף לפסימיות שלהם.

אקסמות לא זלזל בביצורי אלג'יר, שזה שנים רבות שמרו שליטתה על הכרנתם לעקרה תירים. העיר טיפסה מחופי הים במעלה גבעות, והתותחים היו מוצבים בה ובאזור-הנמל בנקודות אסטרטגיות שונות, אבל הוא סמך על כוח האש של ספינותיו ועל תאימונים האינטנסיביים שקיבלו אנשיו בתרוצת ההפלגה מאנגליה לאלג'יריה. הוא גם ידע, כי מצד דרום לא היתה העיר מוגנת כלל ותיכנן לפרוץ מבעד ל„שטח מת" זה, בפה זכעוזה אחת קיבל מידע, שצבא הדיי מונה כ־40 אלף איש.

ואכן, ב־27 באוגוסט 1816 נפתחה המערכה. קודם-לכן התנהל מו"מ בין הבריטים לאלג'ירים — המתורגמן של אקסמות היה אברהם סאלאמה, שלימים פירסם ספר על קורות המסע והוא משמש מקור רב-ערך להיסטוריונים — שלא הגיע לשום סיכום. הבריטים הציגו חמישה תנאים, לרבות ביטול העבדות הנוצרית בממלכה אלג'יריה ושיחרור כל העבדים הנוצריים חשורים משטחה, ותדיר נדרש להשיב עליהם תוך שעתיים עד שלוש. בינתיים חדרו הספינות הבריטיות אל העמדות המתוכננות להן מבעוד מועד, בעוד ההמונים חושבים מתבוננים בהן בסקרנות. האדמיראל עצמו אותת בכובעו לסקרנים להתפזר, אך חם לא שעו לו, ובפרוץ הקרב נטלו מהם קורבנות רבים.

והנה חזר המתורגמן, שמסר את התנאים לדיי, בידיים ריקות. אקסמות לא רצה להיות הראשון שיפתח באש והמתין לתגובה האלג'ירית. אבל ברגע שבקע עשן מאחת הסוללות האלג'יריות, לא חיכה לקול היריה וציווה על תותחניו להשיב באש.

ההרעשה הבריטית על העיר אלג'יר היתה כבדה ביותר, אף כי גם המגינים לא חשכו באש. „השמיים", כותב סאלאמה בספרו, „היו אפלים כליכך בגלל של העשן, שנהלל מעין ליקוי חמה והאופק נעלם מעין רואה". נסיונותיהן של ספינות-תותחים אלג'יריות לחתרס, על-פי מסורת שודדי-הים, את אניית-הדגל הבריטית עלו בתוהו ויותר משלושים ספינות כאלו טובעו. אש פרצה במחסני הנמל; גם הפריגאטה האלג'ירית, שעגנה בפתח הנמל כדי לחסמו, עלתה באש. כשהגיעה שעה 10 בלילה, לאחר הרעשה בלתי-פוסקת של כשבע וחצי שעות, כבר הושמד כל הצי האלג'ירי וכל השטח כולו היה שלהבת אש אדירה. גם העיר עצמה הופגזה, אך הנשים, הילדים והעבדים פונו ממנה ימים מספר קודם-לכן. ב־11 בלילה פקד אקסמות על הצי להיפוג אל מעבר לטווח היריה; כמעט כל הסוללות האלג'יריות נהרסו.

במשך תשע שעות ירו הבריטים 15,356 כדורי-תותח — 960 פגזים בני 13 ו־16 אינץ' והוציאו כ־118 טונות אבק-שריפה — תחמושת רבה יותר מאשר בכל קרב בודד במלחמות הנאפוליאוניות. החזקים נשארו כמעט בלא תחמושת. הלילה היה — כדברי האדמיראל — „לילה נורא, ליל ברקים, רעמים וגשם, שלא נפלו בעוצמתם מכל הסופות אשר ידעתי לפני-כן". האלג'ירים סיפרו, כי „הגיהנום פער את פיו ואיים לבלעם בדמות ספינות הח-

"אנגלים". אבידותיהם נאמדו ב־7,000; אבל גם אבידות הבריטים וההולנדים היו כבדות באופן יחסי: 883 הרוגים ו־ פצועים, מתוך למעלה מ־6,000 איש, כמעט פי שניים (יחסית) מהאבידות שסבלו בקרב טראפאלגאר.

אקסמות שיגר לדיי מכתב ובו דרש ממנו לקבל את התביעות הבריטיות, ולא — יחדש את ההרעשה. הדיי לא יכול לדעת מהו מצב-התחמושת של הבריטים, הוא נכנע. בסך-הכל שוחררו 1211 עבדים, בתוספת לאלה שפדה אקסמות בשנתו. יסוריהם היו נוראיים ואחדים מהם עשו 35 שנים בשבי. כמו-כן החזיר הדיי דמי-כופר בסך 385 אלף דולאר.

בריטניה ששה ושמחה, מדינות אירופה וארה"ב הלכו בעקבותיה והציגו לדיי דרישות תקיפות. אולם שודדי-הים האלג'יריים לא נעלמו מן הימים עד אשר כבשה צרפת את אלג'יריה ב־1830. אכן, בתוך חודשים מתום ההרעשה הבריטית פונו עיי-ההריסות והביצורים נבנו מחדש, ובסוף השנה נודע, כי הם חזקים יותר מאשר בימים עברו. שודדי-הים לצי-שך, אלא שחדלו נהוג עתה לתליא את שבוייו להורג במקום לפשטם לעבדים. לא חלפו חודשים אחדים ופיראט תפס אניית-סוחר בטווח מבט מנמל דובר שבאנגליה.

אבל בריטניה הוכיחה, כי גם ל„שיקולים האנושיים" יש משקל בעיניה. אשר ללורד אקסמות — הוא קיבל תואר ויי-קאונט (תת-רוזן) וזכה לכיבודים רבים, בטרם פרש משירותו הימי ונאסף אל אבותיו, ב־23 בינואר 1833, ובהספד עליו נאמר, כי אם אמנם אנשיו לא חגו אליו חיבה יתרה, הנה נמנה עם הגדולים שבקברניטיה של בריטניה.

השעה ה־25

שלחו את הפתרונות
עם התידות
עד יום רביעי
21.5.1980
אל „השעה ה־25”
מעריב ת.ד. 20044
תל־אביב

פתרונות

מיום 9.5.80

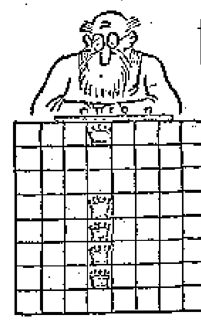
תשבץ — דברים מצוינים חם נדירים.

בואו חשבון — מנע רגלך ממקום שם ירחקוך, וחזור מן המקום שמה יקרבוך.

חניון פשוט — אין נביא בעירו.

חור בראש — 9X8=72; 6:3=9 (?); 6=1+5; 7—4=3; בסך הכל 90.

חור בראש

הפרס שיוגרל בין הפותרים — שני ספרים מספרית „מעריב”.

לדוד יצחק חמש מלכות באוסף כלי השחמט. הוא הניחן על הלוח (ראה שרטוט) — במטרה להציב ארבע מלכות בארבעה מהלכים, כך שאף אחת לא תוכל להכות את חברתה. מלכה אחת — נשארת במקומה.

בואו חשבון

הפרס שיוגרל בין הפותרים — ספר מסדרת טיים לייף.

לפניכם אימרה של איזופוס הרשומה במספרים. כל מספר מייצג אות מסוימת. למעלה רשום ערכן המספרי של שבע אותיות. הציבו את האותיות המתאימות במקום המספרים ואת שאר האותיות, מצאו בדרך הניחוש.

שבע האותיות שמספריהן ידועים: מ—11; ב—48; א—35; ד—29; ר—83; פ—57; י—92.

האימרה 48 86 7 11 17 11 6 17 1 35
29 92 11 1 6, 83 97 35 11 17 92 71 6
29 71 57 48 29 92 11 1 11.

הד המעגל

הפרס שיוגרל בין הפותרים — סט סכו"ם ואכל לסתנאות ששוויו 200 לירות.

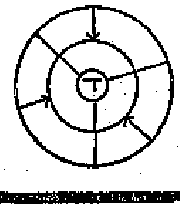
במרכז המעגל הקטן רשומה האות „ד”. במעגל הבינוני ובמעגל הגדול יש לרשום שם או מלה בהתאם להגדרות, כך שנוסף על שתי מלים אלה, יתקבלו שש מלים בנות שלש אותיות כל אחת הנקראות מבחוץ פנימה ומסתיימות באות „ד” שבמעגל הקטן. כל אות במעגל הבינוני תשמש אות אמצעית לשתים משש המלים הנקראות מבחוץ פנימה.

הגדרות:

המעגל הגדול:
מושב בגליל העליון.

המעגל הבינוני:
נוזל בפה.

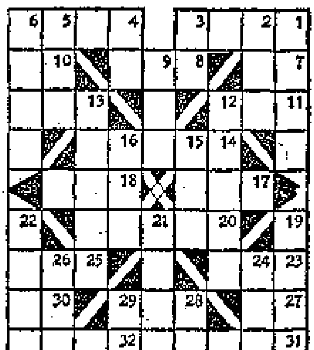
מבחוץ פנימה (לאו דוקא לפי הסדר):
תקף; מדת־אורך; צרה, אסון; התקוממות; פרת נאה; צמח בשם.

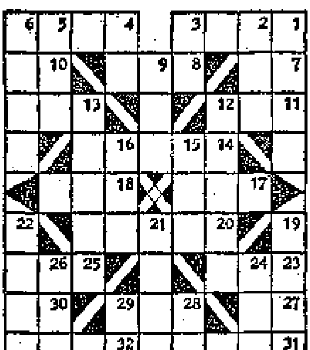

תשבץ

כפתרון נא שלחו את האימרה המתקבלת מן האותיות שבמשבצות הבאות:
16־ב 3־א 27־ב 2־א 29־ב 26־א 6־ב 19־א 26־ב 6־א 1־א
28־א 18־א 7־ב 26־ב 11־א 14־ב 5־ב 22־א 1־א 17־ב 9־א 22־א.

הפרס שיוגרל בין הפותרים — שק שינה ששוויו 1300 לירות ועשרה ספרים.

ההגדרות לתשבצים התאומים ניתנות במעורב, כאשר כין הגדרה להגדרה, הנושאת אותו מספר, מפריד מקף. עליכם לקבוע באיזה משני התאומים יירשם כל ערך.

מאוזן: 1) מין פטריה־מאכל — מושבה בדרום, 4) נכח — שוטה, 7) מערב — כלי למאור, 8) משקל נקי — כומר נוצרי, 10) שליח מהיר — טהור, נקי, 11) פלרח — ניצוץ־אש, 13) מלבוש הורי — עסיס ענבים, 14) וולגרי — מעשה־כשפים, 17) החליף את הלירה — במה, 18) תו־דאר — צמח מזון, 20) פריחה — עני, 23) חלק — חוף, 25) כתם — ארח חיים, 27) בהמה בחרי טיבט — לא קשת, 29) מגלגלי הארבה — עונה, רקיק, 30) אויב — מגש, 31) אלונקה — מין קנה, 32) שמח — כלי לבשול.

מאונך: 1) שמה הקדום של א"י — מעין הנובע מים חמים, 2) שיר לכת — שקט, 3) מלת־חיוב — בירה באירופה, 4) השכור הראשון — אחורי הגוף, 5) עדיין לא — אינסטינקט, 6) עדת דבורים — סנדלר, 9) מלת־סרוב — בקי, 12) רוגנס — השחתה, כשלון, 13) ניחם — חולית, 15) גד — ספרו של דה־אמיציס, 16) עיר בארץ — ממנו השקיף משה על א"י, 19) אלומיניום — מושל, שליט, 21) דיבה — חפירה בקרקע, 22) מין עוגה ממולאת — בוק, 24) סביבת זרח — דברים טורף, 26) חסר־דעת — אני אוסר, 28) נכרי שהתיהד — שנון, 29) רקבון — מפעל מיוחד.

בין הלשון

מ י ה י ?

חג צאצא אלוהים / וחרי לכם תאוותנית, שמחירת באחרונה מדהים.

הפרס שיוגרל בין הפותרים — חולצת „מעריב” ששוויה 250 לירות.

מאת: יעקב שרת

מיהו מהו

מהי האימרה?

הפרס שיוגרל בין הפותרים — תיק שכל ששוויו 275 לירות.

קל וחומר

פתרונות

מיום 9.5.80

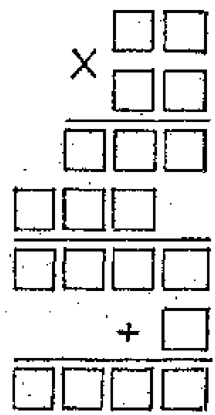
- **אותיות ומשבצות — מאוזן: 1)** קב, 3) לאה, 4) ער, 5) נץ, 8) ישר, 9) זרזיר, 12) מברק, 13) ברם. **מאונך: 1)** קלעים, 2) באר שבע, 5) נזק, 6) צר, 7) קיר, 10) זבן, 11) רם.
- **הגיון פשוט** — לא מדובשך ולא מעוקצך.
- **חפש אותי** — שולחן מספר 2 (שימו לב לכרית).

שלחו את הפתרונות עם החידות עד יום רביעי 21.5.1980 אל „קל וחומר" „מעריב" ת.ד. 20044 תל-אביב

שקט מחשבים

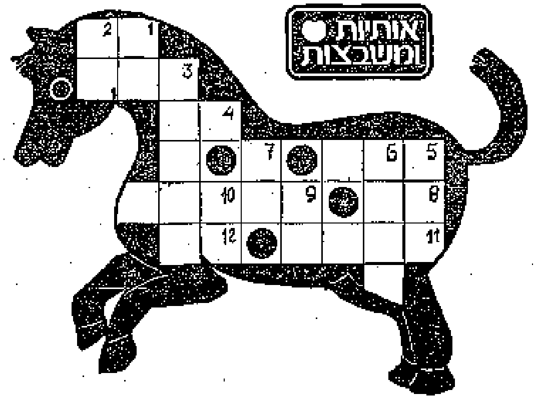
הכפילו שניים מחמשת המספרים, הרשומים למטה, בשני מספרים אחרים שבאותה שורה. לסכום שהתקבל הוסיפו את המספר החמישי שנותר. קיבלתם מספר בעל ארבע ספרות זהות. מהו המספר?

1 3 4 8 9

הפרס שיוגרל בין הפותרים — משחק דמקה ושח מגנטי ששוויו 380 לירות.

אותיות ומשבצות

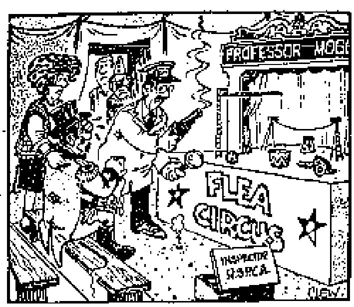
מאוזן: 1) חי במים, 3) נוזל המשמש כדלק, 4) כלי-חפירה, 5) על ראש המלך, 8) מלח המשמשת לזרוז, 9) בירת ספרד, 11) נרגר קטן של לחם למשל, 12) מלת-שאלה.

מאונך: 1) שני עמודים, 2) תעודת גירושים, 3) עיר היחלומים, 5) בעזרתה עפה הצפור, 6) החלק הראשון בתנ"ך, 7) מופיע במשפט, 9) לא טעים, 10) גבות.

הפרס שיוגרל בין הפותרים — מנוי „מעריב לנוער" ששוויו 1100 לירות.

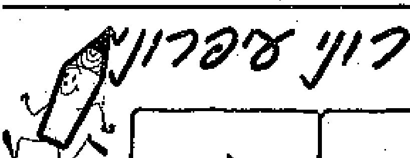
חפש אותי

הפרס שיוגרל בין הפותרים — חולצת מעריב ששוויה 250 לירות.

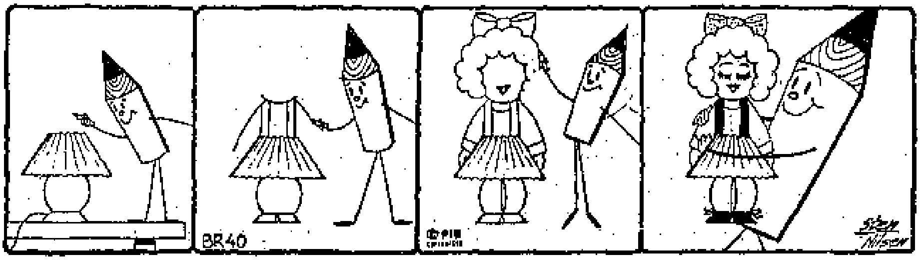

גם בקרקס תאונות יש, ואף הבלש לא שם לב לעשרת ההבדלים בין שתי התמונות. נסו אתם למצאם.

רוני רצה לתת לחברתו מתנה, בובה. לא התעצל רוני ואת המנורה הפך למתנה. אתם ילדים צבעו את הציור ותנו אותו במתנה.

מבחר סרטי השבוע

(★★★★★) „אפוקליפסה עכשיו" („אסתר", ת"א ; „חן", חיפה ; „אורן", באר־שבע) : סרטו של פרנסיס פורד קופולה על וייטנאם. „קולנוע גדול" וציור־דרך, שלפיו ישפטו וישקלו, בעתיד, סרטי־מלחמה מעורר־מודעות מוסרית. מסע־משימה במעלה נהר טרופי, דרך גבולות הזוועה והטלצות לחטרוף אל מלכות חטירוף והאופל, שמעבר לי תבונת אנוש ותודעתו. מרטין שין, רוברט דובאל, מרלון ברנדו ואלפי ניצבים.

(★★★) „חפרש החשמלי" („אלנבי", תל־אביב ; „עדן", ירושלים) : מערבון רומנטי על אלוף רודאו, המואס בציוויליזציה המטורפת, ויוצא, בלווית שדרנית־טלוויזיה לחתייר סוס נאה, לחיק הטבע והחדרוה, בערבותיה הטהורות של אמריקה. בים — סידני פולאק, עם רוברט רדפורד וג'יין פונדה, שלושתם מצויינים.

(★★★★) „קרמר נגד קרמר" („דקל", ת"א ; „אוריון", ירושלים ; „עצמון", חיפה ; „גילתי", באר־שבע) : מלודרמה אמריקנית, שובת לב, שזכתה ב„אוסקר", על מאבק משפטי של בעל ואשה גרושים, הטוענים לזכות האפוטרופסות על ילדם האהוב, כל אחד וטעמיו הצודקים עמו. הבמאי־התסריטאי רוברט בנטון מהלך בתבונה על הגבולות הדקים, המפרידים בין הנרגש למצועה, ובין הרגשני לסרגש. דאסטין הופמן במיפרכה נירטר אוזי מרתק, שזיכה אותו חשנה ב„אוסקר".

רוברט רדפורד
בסוט „הפרש החשמלי"

(★★★★) „ימים ברקיע" („ברמי־אלי", כרמיאל) : טרגדיה פסטורלית קטנה, מחיי פועלים שכירי־יום, בשדות הדגן של אמריקה המתפתחת, ערב מלחמת העולם הראשונה. חישג הבמאי טרנס מאליק והצלם — נסטור אלמנדרוס, מאפילים על שאר מרכיבי הסרט לרכות עלילה ודמויות. מסחרר ביופיו החזותי. ריצ'ארד גיר, ברוק אדמס, סם שפרד.

(★★★) „לתתחיל מחדש" („נתי", תל־אביב ; „טיטשלי", ירושלים, „ארמון", רמת־גן) : „אשה־לא־נשואה" ממין זכר. אלן ג'יי פאקיולה מציג גרוש „משתחרר", בנקום גרושתו „המשתחררת" של פול מזורסקי. המנהגים, המוסר והנוהרות של אמריקנים „יפים", בחיי הנשואין המוחצה להם. ברט ריינולדס, ג'יל קלייבורג וקנדיס ברגן, הן שלוש צלעותיו הרומנטיות של משולש אנטי־רקטיווי.

ד.אהרן

(★★★) „טייס שב תבית" („אורדה", חיפה ; „הדר", גבעתיים) ; רוברט דובאל מבין שחקני המשנה המצטיינים בקולנוע האמריקני מתמודד עם תפקיד ראשי, והופכו לי מיפתיכות במלודרמה משפחתית על פערי דורות ורגישויות ביחסי אב ובנו.

(★★★) „חבורת הלוחמים" („דוד הרצליה) ; פנטסיה ריאליסטית מסוגננת בחריפות, המתארת אודיסיאה לילית של תשעה גברבי כנופית־רחוב במסעם הנואשים „הבותה", דרך רחובות ניו־יורק, הדומה למדור ממדורי הגיהנום. ביים — ארתור היל.

(★★★) „שיער" („שחף", ת"א ; „הוד", נהריה ; „המגדלור", רמלה) ; עולמם של „ילדי הפרחים", ה„היפיס" משנות חששים, ב„מחזמר" שבטי של רוק ואהבה, גירסתו הקולנועית של מילוש פורמן.

(★★★) „נערת הטלפון והפלשי" („לילי", רמת־גן) : ג'יין פונדה (נערת הטלפון) בדמות פרוצה פקחית ומבולבלת, המתיחסת אל פרנסתה כאל אמנות. דונאל סאתרלנד הוא הבלש הישר, הזוכה בחסדיה, ללא תשלום. סקס, נרקומנים, סרסורים ופוטים — הגלים־רצח עם „הפי אנד".

(★★★) „...וצדק לכל" („סבויי", חולון ; „קו־זוהר", חדרה) : אל פאצ'ינו בדמות פרקליט צעיר, הדבק בקנאות בעקרון „מירשן", שאת הנפש מבשע אין לחרשיע ורק האשמים ראויים לענוש. מלודראמה משפטית גועשת על עולם המשפט האמריקני... המושחת.

(★★★) „הבריחה" („מאור", אשקלון) : סטיב מק'קווין ואלי מק'גראו בסרט־גנגסטרים, אלים, קיצוני ועשוי־היטב. מרחף־דמים גדול וראוותני, עם מסר „לאמוסרי". ביים — סם פקינפה.

מי מה מתי

מ. בן־שאול

הצגות בבורה

● **המשפט** (תיאטרון עירוני חיפה) — דני רוזן כתב מחזה על פי הרומן הנודע של פרנץ קפקא, המספר על יוסף ק. המתעורר יום אחד משנתו ומגלה כי מתנהל נגדו משפט מוזר. בימוי: אנטון טסקיו, תפאורה: משה שטרנפלד, מוסיקה: אלכס כגן, עם גדליה בסר בתפקיד יוסף ק., רחל דובסון, רינה רוזנבאום, מאיר הטשילד, עדנה פוקס, א. הרשקוביץ, אלכס מיקטה, מ. לפיד, ג. שמאי, ע. כנרי יאיל נפן. מוצ"ש, א', ב', ד', 20.30.

● **תרדידה** (הקוטה השלישית) — מחזה מקורי מאת מיכאל אלמאן על המתרחש בחדר־איפור פריבינציאלי בצרפת 1848. בגישה בין הסופרת ג'ורג' סאנד והשחקנית מארי דורבל. בימוי: שפרה מילשטיין, עם רבקה נור, עדי קפלן וענת יקיר. ו' — קיראון (מתנ"ס) 21.00, מוצ"ש, ב' — קוטה שלישית 21.00.

תיאטרון

● **אוטגיים לשנה** (תיאטרון חיפה) — קבוצת הפרוייקט מציגים מחזה דוקומנטרי המספר על מפגש עם ילדים בקרית שמונה. עריכה: איק וינגרטן, ביטוי: נולה צילטין. עם חוה אורטמן, אירית בדיצור, רמי דנון, דליק וליניץ, עפרה ויצ'יס וינגרטן, אלי חבטין, דניאלה מיכאל וארנון צדוק. ב' — מעלות (מעלות) 21.00.

● **למות לא חלילה!** (יובל) — קומדיה מאת קמלוטי שהועלתה בהצלחה בלונדון ובפאריס. עיבוד וביטוי של יואל זילברג, ובתפקידים ראשיים חנה לסלו ואורי לוי. מוצ"ש — ת"א (אהל) 19.30, 21.30, ב' — אהל 21.00, ג' — חולון (רינה) 21.30.

● **די קליינע מענטשעלאך** (הבימה) — שלום עליכם, בשפת המקור ביידיש. השחקנים: שמואל רודנסקי, שמואל סגל ושמואל עצמון, משתמשים בעיבודיו של אליהו גולדנברג ז"ל ובבימויו. שני חלקים: כתריאלבקה וסיפורי חרבכת. ב"ש — האולם הקטן — 20.30, ד' ת' ירושלים 20.30.

● **גע בי בנעגוע** (צוותא) — הוא מחזהו החדש של מתי רוב, בבימויו של מנחם בינצקי עם אורפלית שטרשל ויוסי ספירו, א' 18.00.

מוסיקה ומחול

● **תזמורת נוגית** (מוזיאון רידי בק, בתרים) — סמואל לואיס מנצח על יצירות מוצארט: דיוורטימנטו נרחינתיר, קונצרט לפסנתר ותזמורת, ק. 449, וסימפוניה מס' 29. הסולן: רמי בריינר (פסנתר). מוצ"ש 20.30.

● **התזמורת הפילהרמונית הישראלית** — בקונצרט לנוער, מס' 10 בת"א, מנצח זלטר ולר על נצירות מאת אלגר, ברטוק וצ'ייקובסקי, עם הפסנתרן יפים ברונפמן, ועם יצירות של רחמנינוף, היידן ורוסל עם הסולנית הפסנתרנית אילנה ורד. מוצ"ש (סדרה 2), א' (סדרה 3), ב' (סדרה 4), ד' (סדרה 5), ה' (סדרה 6) — היכל התרבות 20.30.

● **התזמורת הקאמרית רמת־גן** (מוזיאון ר"ג) — יצירות באך, דיטרסדורף, היידן, ומוצארט בניצוחו של עמוס מלר. סולנים: יוסף רבין ואנטולי קרופניק־גרנית, אזיקה ברקר — כנור וזאב שטיינברג — ויולה. מוצ"ש 20.30.

● **במוזיאון תל־אביב** — מחול: הופעתה של רות אשל בכוריאוגרפיות של חדוה אורן, רוטה לנר, מירה באגון ורות אשל. מוסיקה: רסיטל לכינור של יאיר קלס המנגן מיצירות בטהובן וברטוק, עם פנינה זלצמן ליד הפסנתר, וכן שלישיית כהן מאנגליה המנגנת מוצארט, מנדלסון ובליך. ג', ה' — 11.00 — מוצ"ש 20.30.

לילדים ולהורים

● **דן ודותן** (הבימה הקטנה) — על נושא הרעות עם שירים. משתתפים יוסי סגל, יעל יעקב ור ראובן דיין. ו' — ראשל"צ (בית חנוער) 16.00.

● **חפזור סכער אז"ר** (טדי חפקות) — שירים של לאה גולדברג ומשוררים אחרים לילדים. ה' — רעננה (אורות) 16.00.

● **מה שיהיה יהיה** (שז"ר) — גוני מוקוקו ושלמה בראבא, כוכבי תוכנית הטלויזיה „זהו זה" בהצגה משעשעת לילדים. ב' — ב"ש (גילת) 16.00.

● **תצריף של תמרי** (יובל) — בובות העץ של אריק ויוסי גרבר עפ"י הסדרה הטלויזיונית. מוצ"ש — קרית ביאליק (סביון) 10.30, ד' — ת"א (בית לסין) 11.00.

בידור

● **ערב עם קורין אלאל** (ביתי חובו) — פגישה עם זמרת ומלחינה. צעירה המלווה עצמה בגיטרה. ה' 21.30.

● **צמד הרוזנים** — מוסיקאים במצודת הנמל קיסריה, השירה ישראלית וריקודי דיסקו. ו' 22.00.

● **אורחים פורחים** (צוות ראשון־לציון) — עזרא דגן מתחפש, שר ומציג פנטומימה, טוב לילדים ולגדולים. שבת 11.00.

● **להיטי זהב** (רני פלץ) — איתם שר ומגיש יהורם גאון, תוכנית של שירים מאז להקת הנח"ל ועד היום עם תזמורת בהנהלת אורי קריב. ו' — ב"ש (גילת) 21.45, מוצ"ש — ירושלים (בית העם) 21.00, ג' — נהריה (דוד) 21.00, ד' — מגדל העמק (תיאטרון) 21.00, ה' — פ"ת (היכל) 21.00.

● **ששת ארגוב** (ד. אלחדר) — ששת ארגוב מנגן משיריו ואורח מטנר שרת איתם. ד' — מרום חולון 21.50.

בידור

לאן השבוע • לאן השבוע • לאן השבוע • לאן השבוע • לאן השבוע • לאן השבוע • לאן השבוע • לאן השבוע • לאן השבוע

התיאטרון הלאומי הבימה

הנשפה — קומדיה
מחר 17.5 • יום א' 18.5
בלי לאורלאי
מחזה טוביקלי ב־8.30
18.5, 19.5 אילת השחר
די קליינע מענטשעלאך
בשפת המקור — יידיש
יום ב' 19.5 ב־8.30
תיאטרון ירושלים 21.5

התיאטרון הקאמרי תל אביב

יוסף והכתונת
הצבעים המשגעת
2 הצגות 6.00, 9.45
מוצ"ש 17.5 • יום א' 18.5
יום ב' 19.5 • יום ד' 21.5
שיר לי בריך לי
2 הצגות אחרונות:
יום ה' 22.5 10.00, 15.00
בעירה, 22.5, 24.5

התיאטרון העירוני חיפה

המשפט — הצגות בכורה
בתיאטרון חיפה ב־8.30
מחר 17.5 סידרה 9
יום א' 18.5 סידרה 10
לעים
בתל־אביב „צוותא"
מחר 17.5 ב"ש וב"ח
אוטניים לשנה
19.5 מקלות ב־9.00

תיאטרון החאן הירושלמי

הרסתקצות הדייר ציבאו
איזנקין — קומדיה
בתל־אביב „ציוותא"
היום 16.5 ב־3.00
בראון הירושלמי ב־8.30
מחר 17.5 סידרה 25
ערבי על האי
בחאן הירושלמי
היום 16.5 ב־9.00

התיאטרון העירוני באר־שבע

הבעלה
6 הצגות אחרונות
17.5 סד' 11
יום ב' 19.5 סד' 17
בשל דם
מחר 17.5 בבאר־שבע
יום א' 18.5 בבאר־שבע
בית בובות
מחר 17.5 „צוותא" ת"א

פרסום ברקין

„תרבות וחצי"

הערב 16.5.80 ב־22.30
במועדון
„תרבות וחצי"
רחוב חרצל 13
פינת קריניצי, המתינו.
יוקרן הסרט
„המזימות של
היצ'קוק"
בליווי הרצאתו של
איש הקולנוע
עקיבא ברקין

טוני סיין ב...
מסגש חברה דתית
מוצ"ש 17.5 מ־8.30
בפית בני־ברית
קפלן 10 ת"א (מול הקריה)
ערב
דיסקו
משגע
עם
טוני סיין
★ בר עשיר ומגוון

החלה הרשמה
ליריד אשקלון
לאמנות
ואומנות 80
במרכז אפרידר
שיתקיים
מ־7.7.80 עד 12.7.80
פרטים והרשמה במחלקה
לתיירות גנים ונוף בעיריית
אשקלון טל. 051-22295.

פיאנו בר
„אולמקה"
במלון קאונטרי קלוב
תל־אביב
אווירה נעימה וריקודים
הקלות שקוטות
פתוח מדי ערב
פרט ליום א'

רח' אלתרוני 1
(שופרסל —
ארלוזורוב)
טל' 238614
בנציון

עקרופית

התיאטרון העירוני חיפה

הצגות בכורה — הצגה חמישית למנויי התיאטרון בחיפה
בסדרת „הפקות תיאטרון חיפה" — צבע הכרטיס צהוב.

גדליה בסר
ב־המשפט

על פי הרומן המפורסם של **פרנץ קפקא**
מאת: **רמי רוזן** ★ בימוי: **אמנון מסקין**
תפאורה ותלבושות: **משה שטרנפלד**
מוסיקה: **אלכס כגן** ★ תאורה: **מאיר וקרט**
בהשתתפות: **גדליה בסר, מאיה רוטשילד, עדנה פוקס, איזידור חרשקוביץ, אלכס מונטה, מיכאל כפיר, גיורא שמאי, איל נפן.**

גזור ושמור

מוצ"ש 17.5 סד' 9	יום ב' 10.6 סד' 18	מוצ"ש 21.6 סד' 1
יום א' 18.5 סד' 10	יצמת בשעה 4.30	יום א' 22.6 סד' צ"צ
יום ב' 19.5 סד' 8	יום ג' 10.6 סד' 6	יום ג' 24.6 סד' 16
יום ד' 21.5 סד' 26	יום ד' 11.6 סד' 13	יום ד' 25.6 סד' 7
מוצאי שבועות	יום ה' 12.6 סד' 17	יום ג' 1.7 סד' 11
מוצ"ש 24.5 סד' ש'	מוצ"ש 14.6 סד' 4	יום ד' 2.7 סד' 2
מוצ"ש 7.6 סד' 19	יום ב' 16.6 סד' 20	
יום א' 8.6 סד' 14	יום ג' 17.6 סד' 21	
יום ב' 9.6 סד' 23	יום ד' 18.6 סד' 11	
	יום ה' 19.6 סד' 8	

מנוי שעדיין לא חידש את פנקס המנוי שלו, מתבקש לעשות זאת בהקדם.
מקומותיך הקבועים ומחכים לחנוך יישמרו לך עד ה־30 במאי 1980.
קופת המנויים פתוחה בשעות 10.00—13.00, 16.00—20.00. טלפון הקופה: 640956/7, 04-642075.

התיאטרון הלאומי הבימה מציג:

די קליינע מענטשעלאך
— בשפת המקור — יידיש

מאת: שלום עליכם עפ"י עיבודו ובימויו של אליהו גולדנברג
עם: **שמואל רודנסקי ★ שמואליק סגל ★ שמואל עצמון**

בתיאטרון ירושלים: יום ד' 21.5 ב־8.30, בחסות מר **אריה דולצין**, יו"ר הנהלת הסוכנות היהודית והסתדרות הציונית.
כרטיסים בקופת התיאטרון.
בתל־אביב, תיאטרון הבימה: יום ב' 19.5 ב־8.30 ■ יום א' 25.5 ב־8.30 ■ יום ב' 26.5 ב־8.30 ■ מוצ"ש 31.5 ב־8.30
כרטיסים בקופת הבימה בין השעות: 11.00—11.30, 18.00—20.30. במוצאי שבת מ־20.00—14.00. טלפון הקופה 283742, ובשאר משרדי הכרטיסים בעיר.

די „קליינע מענטשעלאך"

מאת **שלום עליכם**, עפ"י עיבודו ובימויו של **אליהו גולדנברג**
עם: **שמואל רודנסקי, שמוליק סגל, שמואל עצמון**
בשפת המקור — יידיש

חולון „ארמון" הערב יום ו' 16.5 ב־9.15
ק. ביאליק „סביון" יום ג' 20.5 ב־9
קרית־אונו מתנ"ס מוצ"ש 24.5 ב־9
איילת השחר יום ב' 17.6 ב־9

בית־ראובן
דיזנגוף 93, ת"א
לחובבי תקליטים והצגות טוב...

הערב, יום ו' 16.5 ב־10 **אשר צרפתי** **איש המרתף** אשר צרפתי	הערב 16.5 בחצות **חח, אישי הראשון הישר והטוב** ערב שירי יין ובלאדות עם **גליה ישי ודני כץ**	מחר מוצ"ש 17.5 ב־8.30 **פרחים לעבר לבן** אלפס פלג	מחר מוצ"ש 17.5 ב־10 **הנפילה** מאת א. קאמי עבוד וביצוע ניקו ניתאי

בית־ראובן
דיזנגוף 93 ת"א

סטודיו למשחק בהנהלת הבמאי **פדרו טטר**
נפתחות מגמאות נוספות • מדנה אחה"צ • מדנה ערב
ההרשמה: בימים א'—ד' 10.30—19.00 ב'—ה' 16.00—17.00

עבודה מעשית אינטנסיבית

חתונות קיץ 80

מתנה מיוחדת לזוג הצעיר
הפלגה לילית רומנטית

אל מול מרחבי הים,
באויר הצח במרפסת מתנהה ומהודרת,
בואו לחגוג את שמחתכם
באווירה מיוחדת ובלתי שיגרתית.
הצוות המקצועי המעולה של
גל־דג יכין לכם את מבחר מטעמיו.
כשר בהשגחת הרבנות הראשית ת"א־יפו
— חניה מובטחת —
מול השיטיים, ליד בריכת גורדון, המרינה תל־אביב,
טל. 816194, 249408, 492310.

בס"ד

„עציון"

מועדון לחוויה ולתרבות דתית
במועדון התיאטרון, רח' מגדלי 7
(פינת בן־יהודה), תל־אביב.

במוצ"ש, ב' סיון, 17.5.80, בשעה 21.00

בתוכנית הערב:

★ **אלוף (מיל.) עוזי נרקיס** — אלוף פיקוד המרכז במלחמת ששת הימים —
הסיפור מאחרי הקלעים על שחרור ירושלים.

★ **מר איסר הראל** — הממונה לשעבר על שירותי הבטחון —
האדם השלישי ופרשיות עלומות אחרות.
מראיין: העתונאי — **שלמה נקדימון**

בתוכנית האמנותית:
הזמרת נורית כתן — משירי ארץ ישראל.

טיולי בית ברנר

מועצת פועלי ת"א־יפו
המחלקה לתרבות וחינוך

★ למערות הנטיפים — 21.5, 31.5	410.—	ל"י
★ אל מערות מרישה באזור גוברין — 24.5	350.—	ל"י
★ אל משגב עם וגבול הצפון — 21.5	485.—	ל"י
★ אל בית שערים וגבעת המורה — 24.5	410.—	ל"י
★ כנרת סביב סביב — 21.5	470.—	ל"י

ההרשמה בית ברנר 6, בשעות 8—12, 4—6
טלפונים 282211, 286888
נקודות איסוף בשבת: ת"א־ר"ג־גבעתיים־בת ים־חולון

בידור

מופעי תיאטרון בידור מוסיקה

אגוד האמרגנים והמפיקים בישראל

יהורם גאון להיטי זהב

באר־שבע „גילתי"
הערב יום ו' 16.5 ב־9.30
כרטיסים : טלוף „ברקודי"
ירושלים „בית־העם"
מחר מוצ"ש 17.5 ב־9.30
תל־אביב „בית־החייל"
יום א' 18.5 ב־9.00
כרטי' „לאן" 247373 ובמשרדים

צוותא זכויות משותל
קומדיה עבריה מקורית

גבעתיים „שביט"
הערב יום ו' 16.5 ב־9.45
כרטי' במקום : לאן, הדרן, רוקיטו ובקופה טל. 764764
תל־אביב „בית־דור"
מחר מוצ"ש 17.5 ב־9 וב־10
כרטי' „לאן" 247373 במשרדים ובקופה טל. 263578

ירון לונדון, טוביה צפיר, רבקה מיכאלי, מוטי קירשנבאום — יורדים על השבוע

קרית ביאליק „סביון"
הערב יום ו' 16.5 ב־9.30
טל. הקופה 721880
חדרה „חוף"
יום ג' 20.5 (ערב חג) ב־9.30
חיפה „אודיטוריום" 21.5 ב־9
מספר „עלית"
לסען התרבות בישראל
המשרד : שדרות בתל. 03-455656

הקומדיה המוזיקלית רס"ר האוצר

הצגת ה־100
חולון „רינת" הערב ב־9.45
טל. הקופה 841174
ר"ג „אורדע" 20.5 ב־10.00
ת"א ב. ארלוזורוב 21.5 ב־9

רגשי כבקשתך

חיפה „שביט" הערב ב־10
כרטי' „גרבדי" רבק. טל. 663381
ק. חיים „ב. העם" 20.5 ב־10
ת"א „ב. החייל" 28.5 ב־9

תיאטרון יהל מציג: יוסי גרבר ובובות העץ של אריק בהצגה לילדים — הבריל של תמרי

קרית־ביאליק „סביון"
מחר שבת 17.5 ב־10.30
מועדון בית־לסין ת"א
רח' ויצמן 34 טל. 260631
יום ד' 21.5 ב־11.00
חיפה ב. שאנן „עממי"
שבת 24.5 ב־11.00
טל. המשרד : 03-283651

חוה אלברשטיין שיר בכותנה
בליווי תזמורת

חיפה נ. שאנן „עממי"
הערב יום ו' 16.5 ב־9.30
תיאטי יום 17.5 ב־9.00
ת"א „ב. החייל" 19.5 ב־9

חנה לסלו, אריק לוי בקומדיה למה לא הלילה?
בהשתתפות: גילת אנקורי, אריאל פרוכט, אהובה יכל

רמת־גן „אורדע"
הערב יום ו' 16.5 ב־9.30
טל. הקופה 781720
תל־אביב „בית ארלוזורוב"
מחר 17.5 ב־7.30 וב־9.30
וביום ב' 19.5 ב־9.00
טל. הקופה 283594
כרטי' „לאן" 242373 ובמשרדים

יהודית רביץ ולהקה

חיפה טכניון „ב. הסטודנט"
הערב יום ו' 16.5 בחצות
הרצליה „ירלבנים"
מחר מוצ"ש 17.5 ב־9.00

פרסום גלפין

לאן הערב... והשבוע

סנדרה ג'ונסון הגברת עם הפטרוזיליה.

ראשון־לציון „בית התרבות"
הערב יום ו' 16.5 ב־10.00
רחובות „ויקס"
מחר מוצ"ש 17.5 ב־9.00
תל־אביב „צוותא"
יום ו' 23.5 בחצות
וביום ב' 26.5 ב־8.30
כרטי' „רוקוקו" 232663 ובמשרדים

שגעון של משפחה
קומדיה
רחל אטאס, אורית שחם, דב כהן, גדי שחם

קומדיה רק למבוגרים
פתח־תקוה „בית־העם"
הערב יום ו' 16.5 ב־9.45
גבעתיים „חדר"
20.5 ע' שבועות ב־10.45
תל־אביב „בית־החייל"
יום ד' 21.5 ב־9.00
כרטי' „הדרן" 246767 ובמשרדים

מועדון החוף הירוק נתניה

כוכב חשבתך!
הבדרן והחקיין
דודו דותן
תוכנית „המרשלנים" עם
חסולן משה חתואלי
וחזמרת ריקי
להזמנת מקומות טל. 053-32441
ער. 053-32191

פרסום גלפין

מוזיאון תל אביב

אירועי השבוע 23.5.80-17.5.80

שד' שאול המלך 27, טל. 257361. שעות הביקור: א', ב' : 22—10 ; יום ג' (ערב שבועות) 10—14. יום ד' — מוצאי חג השבועות ומוצ"ש 19—23. יום ה' 10—22 ; יום ו' סגור פרט לקופה מ־10—13. (בימים שהמוזיאון פתוח מ־10—22 יסגרו האוספים הקבועים ב־17). הספריה ע"ש הלנה רובינשטיין ; א' ב' : 10—16. ג' 10—13. ה' 10—13, 16—20. חדרי העיון לגרפיקה : ב' 10—13.

כרטיסים לשבת ניתן לרכוש במשך השבוע בקופת המוזיאון, ב„הדרן", אבן גבירול 90 וביהר המשרדים.

תערוכות

אדוארד מונק — הדפסים בשיתוף עם מוזיאון ישראל, ירושלים.
יגאל תומרקין — מסעות אל תרבות. עבודות על נייר 1956—1980.
חדשות 2 NEWS — משה גרשוני — בום ליבי. (ננעלה 17.5).
חדשות 2 (חלק ב') יפתח ב־26.5 ב־20.00.
אל ליסיצקי — 11 איורים לחד גדיא.
אוסף ישראלי — מבחר חדש.
סיורים מודרכים בתערוכת אדוארד מונק ע"י פירה כספי, ביום ראשון 20.00.

מוסיקה

מוצ"ש 20.30 — יאיר קלס — פנור, מינה ילצמן — פסנתר. מיצירות בטהובן וברטוק.
ביום רביעי ב־20.30 — שלישית כחן (אנגליה) מיצירות שנברג, דבוז'ק ובלוך.

מחול

בימים שלישי וחמישי ב־11.00. רות אשל במופע לכל המשפחה בתכנית „גיתרי", „נעליים", „מסכות", „אשה בחוס" ו„כישוף". כוריאוגרפיה : חדוה אורן, זונית לנד, מירה נאמן ורות אשל.

ללא הרדמה

סרטו החדש של הבמאי הפולני הדגול אנדריי וייד. תרגום לעברית ולאנגלית. יום יום 16.30, 19.15, 21.30 ; מוצ"ש 19.15, 21.30.

הרפתקת אתת"צ במוזיאון

מ־16.00—18.00 „פרי וגי והנה חבאתי", יום ג' כהית ג', ד'.

שבתרבות בשיתוף עם עיריית ת"א־יפו. האגף לתרבות לנוער ולספורט. בשעה 11.00, נוחה : יצחק לבני.

ביתן הלנה רובינשטיין, רח' תרס"ט 6.
אולמות התצוגה של הביתן סגורים לרגל שיפוצים.
ב־27 במאי תיפתח התערוכה על הבאוהאוס.

בית התפוצות
על שם נחום גולדמן

שעות הביקור : ימים א', ב', ה' 10.00—17.00 ; בערב חג השבועות ובשבועות, ימים ג', ד' 20.5—21.5 מ־10.00—14.00 ; יום ו' סגור ; שבת 10.00—14.00. בשבת הכניסה חינם.
חדרי העיון של המוזיאון אינם מופעלים בשבת.
— אין כניסה לילדים מתחת לגיל 6.
— קבוצות מאורגנות חייבות לתאם הביקור מראש (טל : 03-425161).
— קבוצות נוער ותלמידים חייבות לתאם ביקורן עם אגף הנוער גם אם אינן מבקשות הדרכה.

תערוכת הקבע : אלפיים המש מאות שנות חיים יהודיים ברחבי העולם מוצגת תוך שימוש באמצעי הטכניקה והתצוגה המתוחכמים ביותר.

באולם התערוכות המתחלפות :
„יהדות באמנות ימי־הביניים"

תערוכות מיוחדות :
„לוב קהילה שהיתה"

מוצג בשיתוף עם המרכז התרבותי ליהודי לוב והמרכז לשילוב מורשת יהדות המזרח.

ברונוספירה — מופע אור־קולי מיוחד של חצי שעה על תולדות נדודי עם ישראל, המוצג באולם דמוי פלנטריום.

בית התפוצות נמצא בקמפוס אוניברסיטת תל־אביב (שער 2), רח' קלאוזנר, רמת־אביב. אוטובוסים : 13, 24, 25, 27, 45, 74, 79, 572, 274.

ספרים בספרד"ת
DYKLER
— מכירות גם בסיטונות —
ת"א, אלנבי 97 מול בית הכנסת הגדול.

צוותא לתרבות מתקדמת

יום ו' 16.5
בשעה 21.00 — **„ערב שירי ששה ארטב"** — עם : אורנה זיטנר — שירה, וששה ארגוב — פסנתר.
בשעה 24.00 — **„ניחי חור"** סאטירה פוליטית אקטואלית.

שבת 17.5 שחרית 11:11 — **רסיטל לפסנתר** עם : נטשה טדסון, ביצירות מאת : בטהובן, שופן, מוצארט וברהמס.
בשעות 20.00 ו־22.00 — **„עירום"**
בשעה 24.00 — **דויד ברוזה.**

יום א' 18.5 בשעה 18.00 — **„גע בי בעגנון"** מאת : מתי רגב.

> יום א' 18.5 בשעה 20.30 — החוג הרעיוני של צוותא — **„מלחמת מעמדות בישראל — אשליה או מציאות ?"** הרצאת פתיחה — יאיר צבן וגדי יציב. דיון בהשתתפות : יו"ר ועד עובדי התעשיה האווירית — יעקב שפי. יו"ר ועד דואר הנדסה — אהרון זלצר ויו"ר המח' הפרופסיונאלית של ארגון המורים העל־יסודיים — שושנה באייר. הכניסה חופשית.
>
> יום ב' 19.5 בשעה 20.00 — **„הקיבוץ והחברה הישראלית"** — שידור חי של גלי צה"ל. בהשתתפות : ח"כ מאיר תלמי, יצחק בן אהרון, מוקי צור ואבישי גרוסמן. מנחה : חנה זמר. הכניסה חופשית.

יום ג' 20.5 בשעות 21.30 ו־24.00 — **„ניחי חור"** סאטירה פוליטית עם קטעים חדשים ומצחיקים מעודכנים לסטיאות הלא־מצחיקה.
יום ד' 21.5 בשעות 20.00 ו־22.30 — **„פיאף"**
יום ה' 22.5 בשעות 11.00 ו־16.00 — **„ארבי על חאי"** מחזמר לילדים — חהאן.
בשעות 20.30 — **„התונח"** מאת : ברכט.

בצוותא מוצגת תערוכת צילומים של שמואל ליונקין.

משרד החינוך והתרבות

בשיתוף

במה ליהדות אקטואלית
המרכז לתרבות ולחינוך של ההסתדרות

„שרשים"
מרכז ללימודים יהודיים

במסגרת המפעל —
„עיונים במחזור השנה היהודית"
יוערך לקראת חג השבועות

„שיח לתוך הלילה"

במעמד שר החינוך והתרבות

ביום ראשון, ג' בסיון תש"ם (18.5.1980), בבית ליסין, רחוב ויצמן 34, תל־אביב, מ־20.30 עד 1.00 אחר חצות.

הנושא :

„לוחות הברית וחרות האדם"

דברי פתיחה
נפתלי בן משה, חבר הוועד הפועל של ההסתדרות.
מסכת קיץ
שירה : מקהלת עין ירדן בניצוח **רינה בר־אל.**
דברים : **משה בר יודא.**
הרצאות :
ד"ר יואב אלשטיין
„מעמד הר סיני כמיתוס של התחדשות".
האב ד"ר מרסל דיבואה
חקרות עשרת הדברות על הנצרות.
פרופ' עדי צמח
„חיבת, האמנות והטוב".
רב שיח בהשתתפות המרצים והקהל.
דברי סיכום :
זבולון המר, שר החינוך והתרבות.
מנחים :
משה בר־יודא, יו"ר הבמה ליהדות אקטואלית.
אלעזר שטורם, מנהל מרכז „שרשים".

*

● כרטיסים במחיר של —.50 ל"י במרכז לתרבות ולחינוך של ההסתדרות, תל־אביב, רח' ארלוזורוב 93, טל. 261111 (497) ובקופת בית ליסין.

הנהג בהיותך בדרכים
אל תשכח לאסוף את החייל

בידור

בידור

מרכז תיירות עמק האלה

מודיע על

פתיחת עונת הרחצה 1980

רכישת מנויים והזמנות בטלפונים: 02-911098, 02-913160

לבאי הבריכה 25% הנחה במסעדת בית האלה

השבוע בבתי הקולנוע

תל-אביב

במוצאי שבת: 7.15, 9.30

בימי חול: 4.30, 7.15, 9.30

אופיר: התנגשות בין כוכבים

אורלי: בכורה עולמית, שבוע 4 יהודה ברקן חייך אבלת אותה

אלנבי: בכורה ארצית, שבוע 4 אוגוסט רטורי השרש הנטבלי

אסתר: 6.30, 9.30, שבוע 13 מרלין מונרו אפוקליפסה עכשיו

בן-יהודה: 6.30, 9.30, בכורה ארצית, ריצ'ארד גייר יאנקים

גורדון: שבוע 10 תרגילים בהתגלגלות

גת: שבוע 4, בכורה ברט ריינולדס להתחיל מחדש

דקל: 7.10, 9.30, אוסקר 1980 דסטין הופמן קרמר נגד קרמר

דרייב-אין: 7.15 רקבה הפיל המעופף "10" 9.50

הוד: בכורה ארצית אהבה המשק

הסינמטק הישראלי: 7.30 אוכפים לורנים, 9.30 שומר הלילה

זמיר: אי התנגנות

חן: בכורה ארצית, שבוע 9 רוג'ר מור הציטוטה בים הצפוני

לימור: 7, 9.30, שבוע 2 אודרי הפבורן הירושת

מוגרבי: בכורה ארצית, שבוע 2 סטיב מקווין טום הורן

מוזיאון תל-אביב: שבוע 6 בכורה לצאת הרחבה

מקסים: בכורה ארצית אהבה אנוכה

מרכז: פשישת הדרקונים

מתמיד: תעתועיה של פיונת

סמדר: 6, 9, שבוע 2 חיים טופול כנר על הגג

סינמה 1: טוני קרטיס, קירסח ברנסון, בריט אקלנד קליפסה

סינמה 2: סלי פילד אוסקר 80 נורמה ריי

פאר: בכורה ארצית, שבוע 2 מייקל רונלס השאיפה לספנות

פריז: בכורה ארצית ידיד אמריקאי

צפון: בכורה עולמית שגעון של מולדת

קולנוע תל-אביב: שבוע 2, ג'ין וויט סיפור על אלוה

שחף: 7, 9.30, שבוע 23, ג'ון מאגני, פרים ויליאמס שירמר

תכלת: שבוע 6 לילה מאור כושרי

תל-אביב: בכורה ארצית פ"ל ניומן המודיין נגד הזמן

תמר: בכורה ארצית, שבוע 9 תאבת הסטודנטית

יפו

נגה: 7.15, 9.30, סרט תורכי אהבה ללא מחיצות

צליל: 7.15, 9.30, סרט תורכי כמוקד של אב

בת-ים

בשעות: 7.15, 9.30

אורליה: אלן דלון נמל תעופה 80

בת-ים: בכורה עולמית, שבוע 4 חייך אבלת אותה

סביון: רונלד מלרס ליל המסכות

עצמאות: פרוט לי הדרקון הזהב

רמת יוסף: הנה שינולת ציעואית של מריה בראון

חולון

בשעות: 7.15, 9.30

ארמון: שבוע 2, אימוס אירווינג קולות מן הדממה

מגדל: הנה שינולת נישואיה של מריה בראון

סבוי: מסיו אנדראין רוחם אחד אהבה אחת

מילה: בכורה עולמית, שבוע 4 חייך אבלת אותה

ירושלים

במוצאי שבת: 7.00, 9.00

בימי חול: 4.00, 7.00, 9.00

אדיסון: 7.30, 9.30 דינראזר בפקולה

אורגיל: בכורה ארצית אהבה אנוכה

אוריון: 4.45, 9.00, שבוע 5 דסטין הופמן קרמר נגד קרמר

אלנבי: הנים קריסטופר תרגילים בהתגלגלות

בניני האומה: טופס הקולנוע של דוקי

הבירה: שבוע 6, יהודה ברקן חייך אבלת אותה

כליף: בכורה ארצית אודרי הפבורן הירושת

מקסים: 7.30, 9.30, שבוע 5 ברט ריינולדס להתחיל מחדש

סינמה 1: 7, 9.30 אניק איימה גבר ואשה

עדן: 7.30, 9.30, שבוע 4 רוברט רדפורד הפרש החשמלי

רון: מלכודת לפיתוי

בית שמש

נציון: 7.30, 9.30 הבר שוטר מרינשי

רמלה

בשעות: 7.30, 9.30

אירון: דונלד סאתרלנד גבר אשה ובנק

המגדל: ג'ון פאבלו, פרוט ויליאמס, כברלי דאנג'לו שיטער

מיטב: 6, 9.30 שלם הורי מראסם

פאר: צ'רלס ברונסון האוצר מכאמו שלנקו

לוד

אורלי: 7.15, 9.15 ג'ייסט ברולין הלילה הזה 10

נרה-ויות: 7, 9.30, ג'ין מאגני טרוט ויליאמס שיטער

ראשון לציון

בשעות: 7, 9.15

גמטי: פאוזי פיסם סלת שטש

ראשון: פייר רוליאה ארמון המרח

תפארת: 6, 7.15, 9.00 דסטין הופמן קרמר נגד קרמר

נס-ציונה

כורה: 6.30, 8.45 הפנרק האיטלקי

רחובות

חדר: 6.45, 9.00 תוף הפח

חן: 7, 9.15 החטופה

כפר ודבורג

בית פסטר: קלינט איסטווד הבריחה מאלקטרז

שדרות

חן: 7, 9.15 דונלד סאתרלנד המשימה קוצב

אשדוד

אורקיסטה: 7, 9.30 הצייד הנוצרית

אלנבי: 6.30, 9.30 מרלין ברנדו הסנדק

אשדוד: 7, 9.30 השיגעון ההוליבוד — 1941

קרית מלאכי

בשעות: 7.15, 9.15

פלבחר: לואה סונלי, יורגם הה-בותי ביי יולד נין וורס

הוד: נצחון אצור

קרית גת

היכל השעשועים: 7.15, 9.45 הקים תנתן

באר-שבע

קרן: 7, 9.15 פוסטיק 1

חיפה

במוצאי שבת: 6.45, 9.00

בימי חול: 4.00, 6.45, 9.00

אורה: שבוע 4, רוברט דובל טייס של הבולה

אורדין: הקומהדו היוצר תוקף

אורלי: 6.30, 9.00 אוסקר 1980 תוף הפח

אמפי: בכורה ארצית שבוע 2 סטיב מקווין טום הורן

אלפין: עומר שריף קטור הדהב השחור

גלאור: 7.00 בהידור מהיר 9.00 הכעסים בפריול

חן: רוגר שניידר פיסי

מוריה: בובי אנדרסון בנלות שבנישואין

פרון: 7.00, 9.00 נא להתפעל

עצמון: דסטין הופמן אוסקר 1980 קרמר נגד קרמר

פאר: שבוע 2, אודרי הפבורן הירושת

רון: בכורה עולמית, שבוע 4 חייך אבלת אותה

שביט: הנה שינולת נישואיה של מריה בראון

נוה שאנן

עממי: 6.45, 9.00 צ'רלס ברונסון האוצר מקאבל בלבקן

קרית חיים

בית העם: 7, 9.15 טבוקים נשטי אר תלוי

היכל: 8.45 טרלין ברנדו הסנדק

קרית מוצקין

אורות: 7, 9.15 דונלד סאתרלנד ניקים ברקיע

קרית ביאליק

סביון: 7, 9.15 בו דרק, דדלי מור "10"

קרית ים

גרבן: 6.15, 9.15 מרלין ברנדו אפוקליפסה עכשיו

נהריה

בשעות: 7, 9.15

הוד: דברים שאנו אספנו למערב

רון: ג'ין מאגני, פרוט ויליאמס, כברלי דאנג'לו שיטער

קרית-שמונה

הרמון: 6.15, 8.30 שנאה ללא רחמים

שביב: 6.45, 9 טוראים לי בוולוגיר

פרדס חנה

בשעות: 7, 9.15

בן זוהר: 7, 9, יאל פארינג הדרך לכל...

חדרה: פאוח סוכם פתת שטש

תוף: סטיב מקווין הבריחה הגדולה

עין-ורד

בית העם: 7 צעירים סרופים וצעבבים 9.15 ילדה יפה

הוד-השרון

בית התרבות: 7.15, 9.15 ג'ימס קבורה עיצור הגבורה

רמת-השרון

כוכב: 7.00, 9.00 איננריד ברגמן סונטת סתיו

שבת בצהריים?

אין צורך לבשל, הזמינו אוכל חיושר לביתכם טל. 334637 או בואו לאכול אצלנו. **ריקשה**, מסעדה סינית, רחוב ארלינגר 2, תחנה מרכזית תל-אביב, פתוח מ-11.00 בבוקר, בשבת החל בשעה.

סטיב מקווין הוא טום הורן קאובוי אמיתי הגבר שלחם למען החוק אך החוק נלחם בו...

„טום הורן" בכורה ארצית „מוגרבי" תל-אביב, „אמפי" חיפה

נתניה

בשעות: 7, 9.15

אחהר: בכורה עולמית, שבוע 4 יהודה ברקן חייך אבלת אותה

סמדרין: מציפה לסבריתים בלבד

שרון: כג מוסטי פרו קותש לספר שוכה

כפר-סבא

בשעות: 7.00, 9.15

חן: יפתח ארזי, ענת עטשין אבקיצר ליטון

עמל: ג'וליאנו ג'מה מבצע ליאופרד

הרצליה

דניה: 7.15, 9.15 שבוע 4 יהודה ברקן חייך אבלת אותה

לאל: 6.30, 9.30, מרלין ברנדו מרטין שין אפוקליפסה עכשיו

היכל: 7.15, 9.30 מרלין ברנדו הטנגו האחרון בפריז

רעננה

אורות: 7, 9.15 סילבסטר סטלונה רוקי 2

רמת-גן וגבעתיים

בשעות: 7.15, 9.30

אואזיס: שבוע 2, רוג'ר מור הציטוטה בים הצפוני

אורדע: בכורה עולמית, שבוע 4 חייך אבלת אותה

אורלי: מגדש השדים

ארמון: שבוע 4, בכורה ארצית ברט ריינולדס להתחיל מחדש

הוד: שבוע 2, רוברט דובל טייס של הבולה

לילך: ג'יין פונדה, דונלד סאתרלנד נערת הטלפון והבלש

רמה: 2 סרטים בלרטים אחד שכגון המוסיקה

רמת-גן: מרצ'לו מאסטרויאני הנקרה שאהבתי

שביט: בו דרק, דדלי מור ג'ולי אנדריוס "10"

פתח-תקוה

אורות: 8.30 סטיב מקווין פרפר

הדר: 7.15 ברגש בר הקפטן האש 9.15 נקרת הלבנונית

היכל: 7.15, 9.30 דונלד סאתרלנד ליל המסכות

אשקלון

בשעות: 7.30, 9.30

אסתר: עומר שריף, ג'יימס סוברה הימור בשניים

דן: סרט הודי לברות הכל בני

מאור: סטיב מקווין הבריחה

רהל: ג'וליאנו ג'מה מבצע ליאופרד

קרית-אונו

אור-און: 7.15 רציחות קטנות של אשפי מטבח גדולים

סרטי הערב בת"א

„אלנבי" ב-12—9.45 צמד מטבבים הפופולרים ר. רדפורד וג'ין פונדה „הפרש החשמלי"

„תל-אביב" הערב ב-10 פול ניומן ודוקין פיונו גלכור במשחק רגשות „המרוץ נגד הזמן"

„בן-יהודה" ב-9.45 — 12.15 סרטו של ג'ון שלזינגר „יאנקים" ✶ ריצ'רד גיר ✶ ונסה רדגרייב

„דרייב-אין" ב-10—12.30 הקומדיה הרומנטית של השנה „10" בו דרק ✶ דדלי מור

„לימור" ב-9.45—12 סרט מרתק ומצחיק „הירושת" אודרי הפבורן קוטל שריף

„פריז" ב-10—12 סרט שונה ללבבם „ידיד אמריקאי" דניס הופר בטאר וים ונדרס

„מגדל" חולון ב-12 בלבד „נשואיה של מריה בראון" הסרט המעולה של השנה

„אורלי" בפגותיים ב-10.00 בלבד אלה שהחמיצו את הסרט „מגרש השדים" ✶ אלן בורסטין ✶ ברתה בלויר

שחקל

הקולנוע החדיש והמפואר ת"א. כבר נמיר. טל. 296845

חשגת כל 11 בבוקר הקומדית המצחיקה והמשעשעת של וולט דיסני „תעלולי האיש החזק" באור ותולגלו מצחוק

מפגש צעירים

בהנהלת בלח במוצ"ש 8.7.15 ב„אולמי לחיים" ת"א

✶ יוני ישי

✶ להקת זוהר חשמש

✶ ניקי גוית

תימנית

✶ ניסים גרמה ולהקתו

✶ דיסקו געוולט

הנהג, עצירת רכבך לחייל, זכות היא, ולא חובה

אגודת הסטודנטים אוניברסיטת ת"א

מועדון בר-מינן

סטודנט!!! סטודנטית!!!

וכל תלמיד במוסד להשכלה גבוהה!!!

מסיבת סטודנטים

הערב 16.5.80 מתחעה 21.45

ריקודים ונוסטלגיה עם **טוני סיין**

לחצות פסט — הזמרת **גיתית שובל**

לסיום סרט מעולה ממבחר מועדון הסרט הטוב.

הכניסה אך ורק לסטודנטים/יות עם בני/בנות זוגם עם הצגת תעודת סטודנט או אישור לימודים.

במוצ"ש משעה 20.00—24.00

ריקודי עם ועמים עם **יהודה עמנואל**

דיסקו עם התדרן **רמי יצהר**

באולם הקטן עם **גידי בן ישעיהו**

הכונו למסיבת חג השבועות 20.5

רדיו * טלוויזיה * רדיו * טלוויזיה * רדיו * טלוויזיה * רדיו * טלו

יום ו'

א' בסיון תש"ם 16.5.80

הטלוויזיה הכללית

15.00 דיד דיליטל
15.20 שלום לבוא שבת
18.00 חדשות (ע.)
18.02 סרט קרבי
19.45 חדשות (ע.)
20.05 שבת המלכה — סוכה יעקב בנאי, משתתפים דהי קריבוב ושושנה דמארי
20.20 השבוע — יומן אירועים
21.20 שעת טובה
22.20 אהבה בין אבנים — עיבוד לטלוויזיה לרומן שכתב ברנרד שאו.
23.10 קוליבשי
00.00 פסוקים לשבת וחדשות

שידורי רדיו

11.05 (ג) פזמון חוזר
11.05 (צ) קולה של אמא
11.15 (א) שידורים לתלמידים
11.40 (א) מאוצר עדות ישראל
12.05 (א) ביגונו אמנים עם המנגנת פייר דרבו, המגלת בינם ביוקר, הפסנתרן ראדו לופו, רביעיית תייא, מקהלת הי אקדמיה הירושלמית, הזמר יאשה הסן, להקת „מוסיקה דלרצ'ה והמנצחים מורים אנדרה, מיצירות פירגה, בליני, מוצארט, בן־חיים, בלוך בורד והנדל,
12.05 (צ) גלגלי צה"ל
13.00 (א) מוסיקה בדגש קל
14.05 (ג) לי ולך — שיר וברכה
14.10 (א) תוכניות לילדים
14.10 (ב) סופשבוע
14.30 (ג) מצעד הפזמונים
15.00 (א) קבלת שבת
15.05 (ג) לפנות ערב
16.05 (א) מוסיקה קלאסית בבקשתך (ס)
16.05 (צ) האולם כולו בנה — מסיבת תיאטרון
16.10 (ב) „חבנית גוף מולדתי"
17.00 (א) מוסף רדיו לספרות
17.05 (ג) כאן, שם ובכל מקום
17.05 (צ) גלגל חיים — סיפור חייו של ראובן אליבי
18.05 (ב) זה קרוב ללבי עם ד"ר יהודה פליר בנושא „סיחת שלום בצר הולדתי"
18.05 (צ) לכל הדעות — עם יוסף לביד

שושנה דמארי
*
„שבת המלכה"
20.05 (ט)

שבת

ב' בסיון תש"ם 17.5.80

הטלוויזיה הכללית

18.00 חדשות (ע.)
18.02 לולו הקטנה
18.25 דיוקן — אסכבדר עשית
18.55 ערבי שירה
19.30 חדשות (ע.)
20.00 בצאת השבת
20.20 מבט לחדשות
21.05 מבט ספורט
20.05 „הבית בצל העצים" — סרטו של הבמאי רנה קלמנט, עם פיי דאנוי ופרנק לאנג'לה בתפקידים הראשיים. זוג אמריקני שהו בצרפת נקלע לשורה של משברים, שגורמים להתדרדרות מצבה הנפשי של האשה.
23.35 פסוקו של יום וחדשות

שידורי רדיו

07.05 (ג) צלילים למזכרת
07.10 (צ) יופי של שירים
07.11 (א) מוסיקה בדגש קל
07.11 (ב) זמר זמר לך
08.05 (א) שחרית לשבת (ס): באך: קונצ'רטו משולש לחליל, כנור וצ'מבלו עם תזמורת; שטאמיץ: סימפוניה בדו־מז'ור, אופוס 3, מס. 2; פולנק: קונצ'רטו לשני פסנתרים ולתזמורת.
08.05 (ב) „שיר לי" — שירים של מלחינים ישראליים.
08.10 (ב) בכל הבא ליד
09.00 (א) עולם המדע
09.05 (ב) כשהתקליט היה תור — תכנית על הקלטות והקלטים בעניינים הומור
09.05 (צ) מקהלה עליזה
09.25 (א) החידון המוסיקלי
10.05 (א) קונצרט התזמורת הסימפונית ירושלים — רשות השידור (ס): מנצח: זדנייק מאקאל — סולן: היתמה לארדי (כנור) קודאי: „מחולות גאלאנטה"; צ'ייקובסקי: קונצ'רטו ברה־מז'ור לכנור ולתזמורת; מוסורגסקי: „תמונות בתערוכה"
10.05 (ב) יומן השבוע
10.05 (ג) על בטוח
10.05 (צ) עלילותיו של הספר הדקמרון — „סיפור המהמורי" — „סוריני עדי"

פול דאנוני
*
„הבית בצל העצים"
20.05 (ט)

יום א'

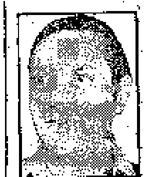
ג' בסיון תש"ם 18.5.80

הטלוויזיה הכללית

17.30 כפתור ופרח — שידור חי
18.30 חדשות (ע)
18.32 לאסי
19.00 יומן השבוע
20.00 כותרות מבט
20.03 עוד להיט (בצבע)
20.30 הכל נשאר במשפחה
20.55 „רדי" — חמש דקות שעשועון בעיית תאונות דרכים
21.00 מבט לחדשות
21.30 במבט שני
22.00 רשות שידור
22.50 „שיחה בשניים" — מרדכי נאור משוחח עם דולה בן־יהודה־וייצמן, בתו של מחייה השפה העברית אליעזר בן־יהודה.
23.15 ביצוע
23.50 פסוקו של יום; כמעט חצות

שידורי רדיו

7.07 (א) שחרית מוסיקלית (ס): באך, שוברט, דבוז'אק, בריטן, פירגה, מוצארט, שוסן, קרופמהלץ, וולטון
7.07 (צ) גלגלי צה"ל
8.05 (ג) רק אתמול
9.05 (ג) מה, כבר תשע!
9.05 (צ) קול בוקר
10.40 (א) השכלה ודעה לכל, בשיתוף עם האוני' הפתוחה — „צדקנות טובה" — „התקציב המשפחתי"
11.05 (ג) פזמון חוזר
11.05 (צ) קיץ ישראלי
11.15 (א) שידורים לתלמידים בבתי"ס היסודיים
11.35 (א) מוסיקה מן העבר הרחוק
12.05 (א) אמנים שהקלטנו (ס): אלן ומורין צ'ייקוב (קלרינית ופסנתר). נונצאל: סונטה בי־במול מג'ור; זמניך ויליאמס: שישה תרגילים בשירי עם אנגליים; קסטלנובו־טדסקו: סונטה אופוס 128
12.05 (ג) דברים טובים
13.00 (א) צלילי אופרה ובאלט (ס)
14.05 (ג) לי ולך — שיר וברכה
14.05 (צ) שעתיים משהו
14.10 (א) תוכניות לילדים
14.10 (ב) ביטה ומסר

השר
יצחק
מודעי
*
„מה אבקש"
(גל"צ) 22.05

יום ב'

ד' בסיון תש"ם 19.5.80

הטלוויזיה הכללית

17.20 כאן גיות (בצבע)
18.00 „תיבת נועם"
18.30 חדשות (ע)
18.32 כשורש
19.30 חדשות (ע)
20.00 כותרות מבט
20.03 כרושה — עולם הישיבות ולימוד תורה
20.30 6¼ — מגיין דרישבסקי להרבות ואומנות
21.00 מבט לחדשות
21.30 התנים לכל החיים — דרמה בעוליה המבוססת על סיפור אישי של אפיר כשוהר מי־בלא עולה
22.50 הא"ש ואשתו
23.40 פסוקו של יום; כמעט חצות

שידורי רדיו

7.07 (א) שחרית מוסיקלית (ס): מוצארט, כלור, בטהובן, באך, מיכאל היידן, דבוז'אק, גרשווין
7.07 (צ) שבע, אפס שבע
8.05 (ג) רק אתמול
9.05 (ג) מה, כבר תשע?
9.05 (צ) קול בוקר
10.15 (א) שידורים לתלמידים בבתי"ס היסודיים
10.40 (א) השכלה ודעת לכל — בשיתוף עם האוני' הפתוחה — ערבית של אמצעי התקשורת
11.05 (ג) פזמון חוזר
11.05 (צ) קיץ ישראלי
11.15 (א) שידורים לתלמידים בבתי"ס היסודיים
11.35 (א) מצלילי הזמנים — שירי עם של טובם
12.05 (א) אמנים שהקלטנו (ס)
12.05 (ג) דברים טובים
13.00 (א) קונצרט צהרים (ס): פלטן: פתיחה לחמש קרנות, ציד, כנורות וצ'מבלו; גלאזונוב: קונצ'רטו בלה־מינור לכנור ולתזמורת; גתר: מוסיקה לבאלט מתוך „פאוסט"
14.05 (ג) לי ולך — שיר וברכה
14.05 (צ) שעתיים משהו
14.10 (א) תכנית לילדים
14.10 (ב) הרפתקאות מוסיקליות
15.05 (ב) מצעד הזמירות
15.05 (ג) חדש חדיש ומחודש
15.30 (א) עולם המדע

דוד
קריבושה
*
„תיבת
נועם"
18.00 (ט)

יום ג'

ה' בסיון תש"ם 20.5.80

ערב חג השבועות

הטלוויזיה הכללית

15.00 קרוסלה לשבועות; האם יש מקום מהאים יותר לתגיבת ביכורים מאשר גינה קרקלתו
15.30 „שלום לבא חג"
18.30 חדשות (ע)
18.32 בריכת שלום
19.00 למשפחה
19.30 חדשות (ע)
20.00 מגדים — שירים לשבועות עם בהמה הגדל ועוד מאירי
20.15 חדשות
20.30 „קורקין ולוברוביץ'" — סיפורן של שתי משפחות נדים במושבת הגליל.
21.00 להקת „שלום עמי"
22.10 סרט קולנוע — „פגישה מקרית" (בצבע) השחקנים ריצ'רד ברטון וסופיה לורן מופיעים בתפקידים הראשיים בסרט של הבמאי אלן ברידג'ס.
23.35 פסוקים לחג; חדשות

שידורי רדיו

7.07 (א) שחרית מוסיקלית (ס)
7.07 (צ) שבע אפס שבע
8.05 (ג) רק אתמול
9.05 (ג) מה, כבר תשע?
9.05 (ב) קול בוקר
10.15 (א) בשבוע עיניים
10.40 (א) השכלה ודעת לכל בשיתוף האוני' הפתוחה — „החופש בא", „ליגודיה בחופש"
11.05 (ג) פזמון חוזר
11.05 (צ) קיץ ישראלי
11.15 (א) מאוצר עדות ישראל
12.05 (א) אמנים שהקלטנו (ס): רומן בל (חליל), שרה ינובר סקי (פסנתר), באך: סונטה בדו־מינור; פרנק ברטן: בלדה; בלוך: סוויטה מודאלית; א. קאולה: סיציליאנה ובורלסקה.
12.05 (ג) דברים טובים
13.05 (א) צלילי מהומר ואופרה (ס)
14.05 (ג) לי ולך — שיר וברכה
14.05 (צ) שעתיים משהו

סופיה
לורן
*
„פגישה
מקרית"
22.20 (ט)

יום ד'

ו' בסיון תש"ם 21.5.80

חג השבועות

הטלוויזיה הכללית

18.30 חדשות (ע)
18.32 סרטים מצוירים
18.45 חידושים והמצאות
19.00 מבזק לנושר חידון אתרים בארץ
19.30 חדשות (ע)
20.00 „זמן מתן תורתנו" — תוכנית למוצאי חג השבועות
20.30 מבט לחדשות.
21.00 סרט קולנוע — „איש קטן גדול" (בצבע): מערבון מפורסם של הבמאי ארתור פן על פי רומן מאת תומס ברגר.
23.10 קונצרט
23.30 פסוקו של יום; חדשות

שידורי רדיו

07.07 (א) שחרית לחג (ס): מנדלסון, היידן, צ'ייקובסקי, ויואלדי, באול בן־חיים, ברהמס.
07.05 (ג) צלילים למזכרת
07.07 (צ) יופי של שירים
07.11 (ב) זמר זמר לך להב
08.10 (ב) הכל הבא ליד
09.05 (ב) בתיצתיק — פזמונים וקטעי הומור
09.05 (ג) עם תזמורת אור החשמל
09.05 (צ) מקהלה עליזה
10.05 (א) „ישתה" — אורטוריה מאת הנדל (ס)
10.05 (ב) „בראשית — אל תקסטף — תכנית עם ראשוני הי־חברה להגנת הטבע
10.05 (ב) שירים על כאן — שירי משוררים מאז דוד חיבת ציון ועד משוררי ימינו
10.05 (צ) ויהי ערב ויהי בוקר — שיר ראשון
11.05 (צ) משפחת הקיבוץ — חגיגת שירים ישנים וחדשים לכבוד שנת הי"ס לתנועה הקיבוצית
11.05 (ב) „מזמור לדוד" — מופע פזמוני בטרה „שוב יוצא הזמיר"
12.05 (א) רדיודרמה
12.05 (ב) עשרים וחמש שנה לחבל לכיש
13.00 (א) תוכנית ספרותית
13.05 (ב) „חמש המקי" — פזמוי־

אריק
איינשטיין
*
„שירים
עד באר"
10.05 (ג)

יום ה'

ז' בסיון תש"ם 22.5.80

הטלוויזיה הכללית

17.30 שונית האלמוגים של ראש מחמד (בצבע)
18.20 סרט מצויר
18.30 חדשות (ע)
18.32 סיפורי הלילה
19.00 יש לי שאלה
19.30 חדשות (ע)
20.00 כותרות מבט
20.03 משחק השבוע
21.00 מבט לחדשות
21.20 תעודה — „עמוד שנן בי השמיר — על יצירת צה"ב
22.30 „ההאזנותי"
23.20 קונצרט — החליל דאן פייר רמפאל וחברים מהתזמורת הפילהרמונית הישראלית מנגנים את יצירתו של מוצארט קונצ'רטו לחליל ק. 314. מנצח: איזק שטרן
23.45 פסוקו של יום; כמעט חצות

שידורי רדיו

07.07 (א) שחרית מוסיקלית: באך, פגניני, בטהובן, גריג, היידן, מוצארט, באריני, שומאן
07.07 (צ) שבע אפס שבע
08.05 (ג) רק אתמול
09.05 (ג) מה, כבר תשע?
09.05 (צ) קול בוקר
10.05 (א) הסיפור היומי — „הולדתו של אחד העם" — מאת בנימין תמוז
10.40 (א) השכלה ודעת לכל בשיתוף עם האוני' הפתוחה — ערביות של אמצעי התקשורת — „בעולם הערבי"
11.05 (ג) פזמון חוזר
11.05 (צ) קיץ ישראלי
11.15 (א) מצלילי העמים
12.05 (א) אמנים שהקלטנו (ס): גילה ירון (סופרן), רות מנדה (פסנתר), אליקבס קינסטלר (אלט), עלית צבי (פסנתר). דביוסי: „אריות נשכחות", לסופראן ולפסנתר ברהמס: שלושה דואטים אופוס 20 לסופראן, אלט ופסנתר. פורה: „שירת חוה", לסופראן ולפסנתר
12.05 (ג) הצעקה האחרונה

איזק
שטרן
*
קונצרט
23.20 (ט)

19.05 (ב) המוקד השבועי
19.05 (ג) זמר שכזה
19.05 (צ) מאחורי הצלילים — הקיר של פינק פלויד
20.05 (א) קונצרט ליל שבת (ס): רוסיני: פתיחה „העורב הו־לקח"; מוצארט: קונצ'רטו מס. 4 לכנור ולתזמורת; בטהובן: סימפוניה מס. 1 בדו־מז'ור; שומאן: „אגדות" אופוס 132 לקלרינית, פסנתר וויולה; יאנאצ'ק: רביעיית כלי־קשת מס. 2 („דפים אינטימיים"); דביסי: פרלוד ל„מנוחת פאון"
20.05 (ב) קונצרט ליל שבת: באך: פרטיטה מס. 2 בדו־מינור ● סיבליוס: קונצ'רטו לכנור ברה־מינור אופוס 47 ● שטמיץ: קונצ'רטו לחליל בסול מז'ור ● רספיגי: „מזרקות רומא" — פואמה סימפונית ● בטהובן: סימפוניה מס. 3 במי במול „הרואית"
20.05 (ג) צליליך שבת
20.10 (ב) נאמי תפילתי
21.05 (ב) רומנסות ספרדיות
21.35 (ב) שירים ביידיש
22.05 (א) בין המוזות
22.05 (ב) עוד פעם אתה — מאור־צר הסרטיה
22.05 (ב) טיול לילי
22.05 (צ) הבינת לתיסים
23.05 (א) דרמה לנוער — בשפה האנגלית
23.05 (ב) „בין שישי לשבת" — עימותים וראיונות אישיים
23.05 (ב) איזה לילה
00.05 (צ) עפן בעיניך
00.10 (א) מנעמים מוסיקליים (ס) מאת אנטונין ויואלדי
00.10 (ב) שיר סובב עולם

הטלוויזיה הלימודית

08.10 מתמטיקה ז' ● 08.30 חינוך פיזור — „השפה שלנו" ● 09.00 אזרחות ד' ● 09.20 מתמטיקה ח' ● 09.44 ליצוק והלוון ז'־ח' ● 10.10 טבע ומדע יסודי — העשרה ● 10.35 מושגי יסוד ביהדות ד' ● 11.10 סביב־פיסיקה י"ח ● 11.30 חברה ותרבות (יסודי) ● 12.00 חברה ותרבות (על־יסודי) ● 12.25 הסטוריה הפקרה ● 13.00 חברה והרבות (על־יסודי) ● 14.00 האוניברסיטה הפתוחה: אלקטרוניקה; מבוא לתכנות תכנת המחשב; ביוכימיה ●

יומני החדשות

7.05 (ב) הבוקר הזה
8.05 (צ) יומן הבוקר
13.00 (ב) בחצי היום
17.05 (צ) יומן הערב
19.05 (ב) היום הזה
23.45 (צ) יומן חצות

הטלוויזיה הירדנית

18.30 תכנית בצרפתית, בידור, סדרות, תרבות וכו'
19.00 חדשות באנגלית
19.30 חדשות בעברית
20.30 פלר בר המזל
21.10 ידידנו המשותף
22.00 חדשות באנגלית
22.10 האומהה

11.05 (ב) לקט מתוך „לצון שפל" צל לצון
11.05 (צ) מה אבקש — השר יצחק מודעי משיב לשאלות נתו־נאים וחיילים.
12.05 (ב) מנוית אזרת
12.05 (צ) תבדיל בחמש אצבעות — משחק רדיו
12.05 (ב) להיטים להיטים
12.05 (א) רדיודרמה — „אינטי־מיות" מאת ז'אן פול סרטר
13.05 (ב) „תנו לצלילים לדבר"
13.05 (צ) שאלות אישיות לבאיר שפרית
14.05 (ב) בבבת השבת — יהודים רבין
14.05 (צ) לקט שעשועים משודים
14.10 (ב) ארץ חמדת — ד"ר אבינועם דנין — על הצומח בנגב
14.10 (א) תוכניות לילדים
15.00 (א) מוסיקה קמרית (ס): שניט: „סונטת הקרב"; היידן: רביעיית כלי־קשת בלה־מז'ור, אופוס 20 מס. 6; שוברט: סונטה בלה־מינור
15.05 (ג) צקוניתי הדרך
15.05 (צ) סיבוב ראשון
15.05 שירים ושערים
16.05 (א) מלים שמנסות לגנות
16.05 (צ) משפט של אלי כהן — שידור חוזר לציון 15 שנה להוצאתו לגרדום.
16.45 (א) „עדות מן הקבר" — חיי דמיטרי שוסטקוביץ'
17.05 (ג) צליל תצבע
17.05 (צ) שיח חיילים — עם מד־ריכי נוער בגדנ"ע
18.05 (ב) הנושא בהפול
18.05 (צ) לקראת גיוס — בני דן על יחסם לשירות בצה"ל, הנפגש עם בני נוער מצפון ת"א.
19.05 (ב) צמת המזרח־התיכון
19.05 (ג) זמר שכזה — שירים, ופזמונים ישראליים
19.05 (צ) סיפורי פוזי — להקת כנורת — חלק ראשון.
20.05 (א) באולמי הקונצרטים שי־לבו (ס)
20.05 (ג) פזמונחמד
20.10 (ב) היום בתנ"ך — רות, א'
20.20 (ב) תווים מעורבים
20.45 (ב) מנצחי עולם
21.05 (ב) יומן השבוע
21.05 (צ) מסורת מסורת
22.05 (א) שיחת חולין
22.05 (ב) המבדיל ומלווה מלכה
22.05 (צ) קריאת ביניים — „בדרי באת ריצ'ארד בירד"
23.00 (א) מוסיקה כאן ועכשיו (ס)
23.05 (ב) מאחורי הכותרות
23.05 (ג) רדידנס
23.05 (צ) מקהל קלאסי
00.10 (א) הבה נפתח מוזאלס (ס)
00.10 (ב) קצת אחרי חצות — שירים בנושא אחד

הטלוויזיה הירדנית

18.30 תכנית בצרפתית
19.00 חדשות בצרפתית
19.30 חדשות בעברית
20.30 אשתי, שכנתי
21.10 בידור חי
21.30 העיר הבא מעבר
22.00 חדשות באנגלית
22.10 דאלאס
23.14 בלוף

15.05 (ב) מור ולבונה — שיר יד־ סומון
15.05 (ג) חדש, חדיש ומחודש
15.25 (א) קתדרה עם ד"ר יצחק גלבר — המערכת הפוליטית בשנות ה־80
16.05 (א) מוסיקה ליום ראשון (ס): י.ס. באך: „פרשת הסבל לפי מתאוס" — חלק ב'; מוצארט: „מיסת ה־ תרקים"
16.05 (ג) מצעד הפזמונים הלועזי
16.05 (צ) הצגה יומית
16.10 (ב) קו ישיר
17.10 (ב) תניתיוך — שירים ב־ מצרבונים
18.05 (ב) קול קולות — שבועון
18.05 (ג) שש בשש
18.05 (צ) רדיו ספורט — מגזין ספורט
18.48 (ב) היום בתנ"ך — רות, פרק א'
18.55 (צ) באופן מילולי — שיחתו של אבשלום קור
19.05 (צ) בראש אחד — מגזין לצעירים
20.05 (א) עיונים בפרשת השבוע
20.05 (ג) אדם עתיק
20.10 (ב) צומת המזרח התיכון
20.30 (א) הקונצרט הקאמרי ה־ שבועי (ס)
21.35 (צ) שירים משלנו
22.05 (ג) משלנו
22.05 (ב) עם ישראל חי — על קהילות ישראל בארץ ובי־ תפוצות
22.05 (צ) מה אבקש — הגד יצ־ חק מודעי משיב לשאלות עתונאים וחיילים
22.30 (א) האוניברסיטה הפתוחה — מבוא למוסיקה ולדרכי הא־ זנה והפעם „מוצארט"
23.00 (א) מהקבה בלב איש — עם פרופ' אסא כשר־פילוסוף
23.05 (ב) צלצול שלישי — שבר־ עין
23.05 (ג) לילה צעיר
23.05 (צ) קשת הביאה
00.10 (א) מוסיקה קאמרית (ס)

הטלוויזיה הלימודית

08.10 אנגלית ו' ● 08.30 לשון ותקשורת ב'־ה' ● 09.00 אנגלית ח' ● 09.20 חשבון־גיאומטריה ו' ● 09.40 הגיל הרך — מה פתאם ● 10.10 עלי ספרות (יסודי) ● 10.30 חשבון־גיאומטריה ה' ● 11.10 אלגברה־גיאומטריה ח' ● 11.30 ביאוגרפיה ו' — העשרה ● 12.00 אנגלית ט' ● 12.20 ספרות ז'־ט' ● 12.40 ביולוגיה ט'־י' ● 13.00 אנגלית י' ● 13.20 הסטוריה העש־ רה ● 15.00 האוניברסיטה הפתו־ חה: אנגלית תיכונית; מבוא ל־ מדעי־הטבע ● 16.00 ציפיטפים — „דורית" ● 16.25 הנער דומיניק — המפקד איפל ● 16.55 ג'ון קיטס — משורר ●

הטלוויזיה הירדנית

18.30 תכנית בצרפתית
19.00 חדשות בצרפתית
19.30 חדשות בעברית
20.30 מירק ומינדי
21.10 אוילב בפתח
22.00 חדשות באנגלית
22.10 המקרבות

16.05 (ג) מצעד הפזמונים הלועזיים
16.05 (א) החידון המוסיקלי
16.05 (צ) הצגה יומית
16.10 (ב) שבועון בנושאי בריאות
16.40 (א) רסיטל (ס): שידור ישיר מבית המוסיקה ב־ משכנות שאננים, בהשתתפות ברכה עדן ואלכסנדר תמיר (פסנתרים), דביסי: „בשחור ולבן", סוויטה; מרק קו־ פיטמן: „רוטאציות", „בסר רצ'יטטאבו" 1978; רחמני־ נוב: סוויטה מס. 2
17.10 (ב) פנני מני
18.05 (ב) על אנשים וספרים
18.05 (ג) שש בשש
18.05 (צ) אלבום משפחתי — עם משפחת ריבלין
18.48 (ב) היום בתנ"ך — רות, פרק ב'
19.05 (צ) סחם בעריכת תקליטים
20.05 (ב) „קצת אחרת"
20.05 (א) זרקור על אישים בעולם המוסיקה של היום (ס)
20.05 (צ) הקיבוץ והחברה הישר־ אלית בשנות ה־80
20.10 (ב) „התלמים גורליות" — והפעם מרד הפסחא באיר־ לנד — 1916
21.00 (א) האוניברסיטה הפתוחה — פילוסופיה של המדע — משנתו של תומס קון
21.05 (ב) פינת הג'אז
21.30 (א) קתדרה עם פרופ' צבי רוזן — תפישת הסובלנות במשנתו של מרקוזה
21.55 (א) נוף הארץ
22.05 (א) זמרה בעתה (ס): מק־ הלת המוטטים במינכן.
22.05 (ב) הטור השבועי
22.05 (ג) משלנו
23.05 (צ) בוא נשמע עם נתן דוני־ בין
23.05 (ב) מתפשים את המסמן
23.05 (ג) לילה צעיר
23.23 (א) אשנב למוסיקה חדשה (ס)
00.10 (א) שירת המקהלה (ס)

הטלוויזיה הלימודית

08.10 אנגלית ד' ● 08.30 חשבון ד' ● 09.00 אנגלית ה' ● 09.20 ביאוגרפיה ו' העשרה ● 10.10 טבע ד' — „אנחנו" ● 10.30 הגיל הרך — רגע עם דודלי ● 11.10 אנגלית ח' ● 11.30 מתמטיקה — העשרה ● 12.00 אנגלית ז' ● 12.20 אזרחות ד' ● 13.40 לשון ז'־ח' העשרה ● 13.00 ספרות י'־י"ב — העשרה ● 13.30 טבע על־יסודי — העשרה ● 15.00 בלימוד חוזר: הגיל הרך — מה פתאם; אנגלית ד'; גיאוגרפיה ד' — ברזיל; זהירות ב־ דרכים ● 16.00 מלאכת־יד — איך לקשט בפרחים מיובשים ● 16.15 קולרגול (20) — „אצל המכשפה" ● 16.30 סופרים מספרים — פגישה עם ימימה טשרנוביץ־אבידר ● 17.00 אות ועוד (41) ●

הטלוויזיה הירדנית

18.30 תכנית בצרפתית
19.00 חדשות בצרפתית
19.30 חדשות בעברית
20.30 הוליווד
21.10 עניינים שבלב
22.00 חדשות באנגלית
21.15 סוויץ או תיקי רוקפורד

14.10 (א) תכניות לילדים
14.10 (ב) דרכון לזמר
15.00 (א) לקראת זמן מתן תורתנו
15.05 (ב) פעמי המזרח
15.05 (ג) לפנות ערב
16.05 (א) מוסיקה קלאסית לב־ קשתך (ס)
17.05 (ג) שירי הם חברים.
16.05 (צ) קולי מקולרים
16.10 (ב) „ושפחת בתנך" — שי־ רים ומקראות להג
17.05 (ב) ארץ חמדה הפעם — האיסיים במבט אישי
17.05 (צ) מרחוק באו — סיפור הצטרפותם של גרים ליהדות
18.05 (ב) „אילנו צפרים" — עם פרופ' אמוץ זהבי ראש ה־ מכון לחקר שמירת הטבע
18.05 (צ) קציר חטים ואהבה — על הגורן בליל לבנה
19.05 (ב) לי נשאר הליל השיר — המשוררת אלישבע — סי־ פורה ושירתה
19.05 (ג) זמר שכזה — פזמונים ישראליים
20.05 (א) קונצרט ליל החג (ס) עם התזמורת הסימפונית ירושלים — רשת"ש: יוסף טל: „מראות"; ברהמס: קונצ'רטו כפול לכינור, צ'לו ותזמורת, אופוס 102; מו־ צארט: „דוד התינוק בתשו־ בה", אורטוריה; בטהובן: סימפוניה מס. 3 („ארואי־ קה")
20.05 (ג) מזרחות — שירים ו־ נעימות
20.05 (צ) קונצרט לחג — עם התזמורת הקאמרית הקיבו־ צית בניצוחו של נועם שריף, מקהלת האיחוד בניצוחו של אבנר איתי ומקהלת הקיבוץ המאוחד בניצוחם של בינה כרמי ויהודה אנגל המשתת־ פים מציגים — היידן — סימפוניה מס' 39 בסול מי־ נור, רוסיני — סונטה מס' 1 בסול מז' 3 בדו־מז'ור, מוצרט: דיברטימנטו מס' 1 ב־ק"ב. מתורם: אורניש ר־ טוגה בדו מינור.
20.10 (ב) „ניחוחי חציר" — סיפת המשק הקטנות במלאת 90 שנה לעמק־יזרעאל
22.05 (ב) „הגליל — התעוררות"
22.05 (ג) טיול לילי
22.05 (צ) ניחוחי חציר
23.00 (א) רדיודרמה — „בית ספר לנשים" — מאת מולייר
23.05 (ב) לפני ארון הספרים
23.05 (ג) ענוג הוא הלילה
00.10 (א) ברק הבארוק עם רסיסי רנסנס (ס)
00.30 (ב) „יש לי אהבה" — שירי אהבה ישראליים

הטלוויזיה הלימודית

אין שידורי בוקר

14.00 מה פתאם ● 14.25 המלך דויד במערה ● 14.40 מסכת ריקו־ דים — עבודת אדמה ●

הטלוויזיה הירדנית

18.30 תכנית בצרפתית
19.00 חדשות בצרפתית
20.30 הכל נשאר במשפחה
21.10 נשים מושחתות
22.00 חדשות באנגלית
22.10 משפטי כתר

בים מתוך המזמור של שלוש בריתיו.
14.05 (צ) מצעד המרגנית השנתי תש"ם
14.10 (א) תוכניות לילדים
14.10 (ב) שיר ימים רבים
15.00 (א) „קולאד" — „השר ד־ השיר עד סוף אש"
15.05 (ב) „בשבח לחם הבית" ב־ מסגרת התכנית „זה קרוב ללבי"
15.05 (ג) נעימה וזמר
16.05 (א) מאולמי הקונצרטים ב־ עולם (ס)
16.05 (ב) נסיעות ספרותיות — עם המשורר שאול טשרניחובסקי
16.05 (צ) קבולת ירוקת העין — שירי אסיף. טלל העמים
16.05 (ג) מצעד הפזמונים הישר־ אליים
17.05 (ב) ארץ חמדת
17.05 (ב) שיר שלי ושלה — פז־ מון סובב עולם
17.05 (צ) מלבבות על רסה — על טנק, המרכבה ופריצתם ברמת הגולן
18.05 (ב) הכניסיני תחת כנפך — על שלושה שבאו אל היהדות
18.05 (צ) בכורי שיר — שיריהם הראשונים של אמנים מ־ פורסמים
19.05 (ב) „אילת אהבים" — מ־ שירי מנוס הג'ידקים
19.05 (ב) זמר שכזה — פזמונים ישראליים
19.05 (צ) מצעד הפזמונים והזמרים
20.05 (א) על תקליטים וקלטות (ס)
20.05 (ג) מזרחות — שירים ו־ נעימות
20.10 (ב) פרקי היום בתנ"ך — רות, ב'
20.20 (ב) תכנית למוצאי־חג ה־ שבועות
21.00 (א) האוניברסיטה הפתוחה
21.05 (ב) קלאסי וקל
21.05 (צ) מסורת מסורת
21.30 (א) עיונים במוסיקה
22.05 (א) אופרה (ס)
22.05 (ב) „הגליל — התעוררות"
22.05 (ג) טיול לילי
22.05 (צ) סיפורה של צפת בשנת תש"ח
23.05 (ב) כאן מחיפין רדין — שלום!
23.05 (ג) ענוג הוא הלילה

הטלוויזיה הלימודית

אין שידורים

ח ד ש ו ת

מהדורות החדשות בגלים ב', ג' וצ' משודרות מדי שעה מ־6 בבוקר עד 1 בלילה, בגל א' כל שעתיים. שידורים לשלום בגל א' בין השעות 6 עד 7 בבוקר ומ־17.45 עד 20.00, מ־2 בלילה משודרים גלי צה"ל מבזקי חדשות מדי שעה עד 05.00.

הטלוויזיה הירדנית

18.30 תכנית בצרפתית
19.00 חדשות בצרפתית
19.30 חדשות בעברית
20.30 בונסן
21.10 פרש חולף
22.00 חדשות באנגלית
22.10 אישיר ראש הבלשים

13.05 (א) קונצרט צהרים: סן־ סנס: קונצ'רטו מס. 3 בסי־ במול מג'ור לפסנתר ולתז־ מורת אופוס 29, רספיגי: „חגיגות רומא"
14.05 (ג) לי ולך — שיר וברכה
14.05 (צ) שעתיים כשתיים
14.10 (א) תוכניות לילדים
14.10 (ב) שירים מתוך סרטים
15.05 (ב) שבת אחים — מיטב שומני
15.05 (ג) חדש, חדיש, ומחודש
15.25 (א) עיונים בפרשת השבוע
16.05 (א) מהקלטות התזמורת ה־ סימפונית ירושלים (ס): עם משתתפי תחרות רובינשטיין 1980 — שלב הגמר. מבצע מנדי רודן. מוצארט: קונ־ צ'רטו בלה־מג'ור לפסנתר ולתזמורת, ק. 488, בטהובן: קונצ'רטו מס. 3 בדו־מינור לפסנתר ולתזמורת, אופוס 37.
16.05 (ג) מצעד פזמוני העבר
16.05 (צ) הצגה יומית
16.10 (ב) יש שאלות
17.10 (ב) ארץ חמדת — ד"ר אבינועם דנין על הצומח בנגב.
18.05 (ב) מגזין לענייני המזרח התיכון
18.05 (ג) קול־בב — שבועון פתוח
18.05 (צ) שפה קלה על הלכה
18.45 (ב) היום בתנ"ך — רות, ד'
19.05 (צ) משלנו — מצעד הפז־ מונים העבריים
20.05 (א) זרקור — מגזין לענייני מוסיקה
20.05 (ג) פניני בין
20.10 (ב) „בין שישי לשבת" — עימותים וראיונות אישיים
21.00 (א) האוניברסיטה הפתוחה — עולמם של חכמים — „רבי עקיבא"
21.05 (ב) שבעבת — שירי עמים
21.30 (א) שעור בתלמוד
21.35 (צ) שירים משלנו
22.05 (א) מאולמי הקונצרטים ב־ עולם (ס): באך — בפס־ טיבל לודביגסבורג עם קיונג וא־צ'ונג (כנור); ג'יימס גאלווי (חליל); פיליפ מיל (צ'מבלו) מוריץ וולש (צ'לו)
22.05 (ב) זה קרוב ללבי
22.05 (ג) משלנו
22.05 (צ) סיפורה של צפת בשנת תש"ח
23.05 (ב) בינינו לבין עצמנו
23.05 (ג) לילה צעיר
23.05 (צ) אהבה קלאסית — ברהמס
22.22 (א) ג'אז x 37 (ס)
00.10 (א) נושות מוסיקליות (ס)

הטלוויזיה הלימודית

16.00 תחנת הבאים (5) — הפריצה ● 16.25 הרפתקאותיו של לבלב ● 17.00 אות ועוד (42) ●

הטלוויזיה הירדנית

18.30 תכנית בצרפתית
19.00 חדשות בצרפתית
19.30 חדשות בעברית
20.30 המכבות
21.10 הניצולים
22.00 חדשות באנגלית
22.10 סרט עלילתי

פסטיבל גבינות ויינות
בדיזנגוף סנטר
החל ממוצ״ש
בואו לפסטיבל גבינות תנובה ויינות "מונפורט" של שטוק, הנערך לקראת חג השבועות, דיזנגוף סנטר. מוצ״ש 17/5 (עד שעה 22.00).
ימים א׳-ב׳ 18/5 ו־19/5 משעה 10.00 עד 22.00
טבעיים טהורים
דוכני תצוגה ומכירה עמוסים כל־טוב מן הטבע: גבינות תנובה המשובחות ויינות "מונפורט" של שטוק.
פרסים לאוהבי גבינות תנובה
על כל קניה של גבינות תנובה בסך 1,000.- ל״י ויותר תקבלו בו במקום חולצת T עם איור מקסים של "שמונת מארץ האגדות" (הזדרזו, מספר החולצות מוגבל).
STOCK
תחרויות ושעשועים עם משה טימור
הקריין־בדרן משה טימור ינהל תחרויות ושעשועים ויכתיר את "אשפית הגבינה" ו"אביר היינות".
טיסה לשוויץ ארץ הגבינות
כל קניה בסך 500.- ל״י ויותר תזכה אתכם בכרטיס הגרלה. כרטיס זה הוא הסיכוי שלכם לטוס לשוויץ ולבלות שבוע נפלא בעיירת הנופש גשטאד. הטיול כולל גם ביקור במפעלי הגבינות של גרייר.
שירי ארץ ישראל
בכל ימי הפסטיבל נשמיע להנאתכם משירי ארץ ישראל היפה.
בואו לטעום, ללגום, לקנות,
לזכות ולהנות בפסטיבל,
ומי שלא יבוא חבל.
תנובה
● מפגש גיטריסטים חובבים
● חנית חינם על כל קניה מעל 1,000 ל״י

מעריב

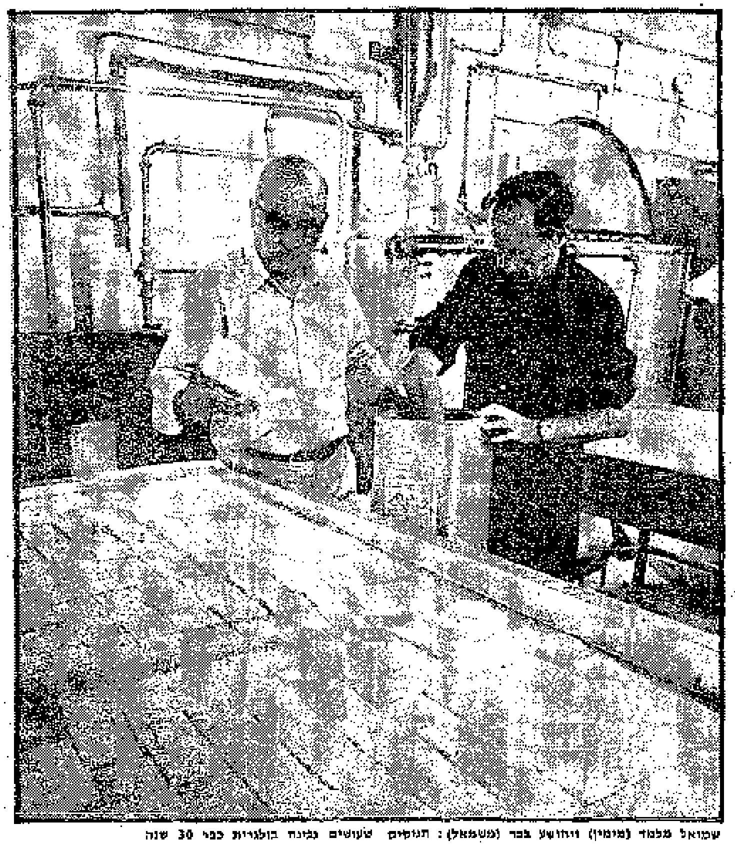
היא והוא

מוסף שבועי לאשה ולבית ✡ א׳ בסיון תש״ם, 16.5.80

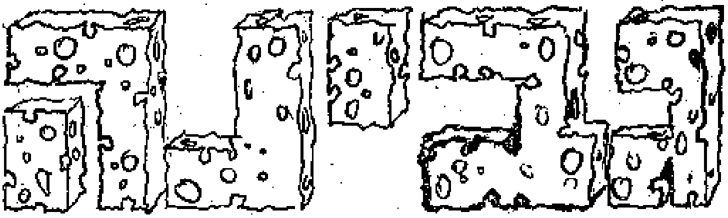
מס׳ 17

תמונת השער: משפחת גאון
צילם: שמואל רחמני

שמואל מלמד (מימין) ויהושע בכר (משמאל): ותיקים שעושים גבינה בולגרית כבר 30 שנה

בולגרית עם חלבה

מאת נילי פרידלנדר
צילם שמואל רחמני

מי שאמר על ארצנו שהיא זבת חלב ודבש, ידע מה הוא אומר. גם המנהג לאכול גבינה בשבועות איננו מקרי. בין פסח לשבועות — תנובת החלב היא בשיאה.

כשהשדות מצמיחים עשב ירקרק, מתחילה עונת הגבינה: נתח גבינה בולגרית או צפתית עם לחם בבוקר, ופרוסת גבינה עם מלון בערב. וכמנהג הרועים בהרי הלבנון, אפשר לאכול גבינה צפתית גם עם דבש — עד שתתחיל עונת האבטיחים והענבים. ואני, אומר יהושע סלווטור בכר, כשהייתי ילד, הייתי אוכל פרוסת גבינה בולגרית עם חלבה!

אדון בכר, הלוגם ספלון קפה ומקנח בבורקיטה — מלאת־גבינה, כמובן — נולד בעיירה התורכית סילוואריי אשר בחבל תראקיה, למשפחה של עושי יוגורט וגבינה מדורי־דורות. בשווקים התורכיים והיווניים מוכרים לכם יוגורט מקערת חרס ענקית וחותכים אותו בסכין. היוגורט של בכר נמכר אמנם בקופסאות פלסטיק, אך הטעם אמיתי לא פחות — וכאן מתחיל הסיפור. יהושע בכר עלה לארץ לפני ארבעים וחמש שנה, נשא לאשה את שרה מבולגריה, ואחותו לאה נישאה לשמואל מלמד, עולה מפולין. בניהם, רפי בכר ומודי (מלמד) הלומד כלכלה באוניברסיטה, הם עתה בני הדור השלישי של עושי הגבינה והיוגורט. שני הגיסים, בכר־את־מלמד, החלו לעשות גבינות קאממבר ורומאדור, וגם גבינות קשות, לפני תנובה, שטראוס ולפני המדינה. הם עברו ואספו חלב צאן בכפרי הגליל העליון והתחתון וגיבנו אותו במחלבות שבכפר תבור, בפרדס־חנה ובהרצליה.

לקאממבר ולרומאדור היו קליינטים מיוחדים מאד: העולים מגרמניה שלפני מלחמת־העולם־השניה. לפני 35 שנה בערך נסע שמואל מלמד באוטובוס מהרצליה לצפון תל־אביב כדי להביא גבינות למעדניות ברחוב בן־יהודה. את הקופסה שהכילה קאממבר הניח תחת הספסל, והוא עמד. לאט־לאט החלו הנוסעים מסביב לעוות פניהם ולנעוץ מבטי אשמה ביושב על הספסל. היו שלא התאפקו, סתמו את האף וקמו בבהלה. הנוסעים עמדו, למרות שהיו מקומות ישיבה. האחרון שקם היה זה שישב בדיוק מעל קופסת הגבינה. והוא אמר בכעס: אי אפשר לנסוע באוטובוס הזה, יש בו ריח של בית־שימוש ציבורי.

וזה היה הזמן שבו יכולת לקנות פח גבינה בלירה, ושנים רבות לפני ערבי הגבינה והיין ובוטיקי הגבינה בדיזנגוף. משפחות בכר ומלמד כבר אינן עושות גבינות קשות. כיוון שעברו עם קום המדינה ליפו, התאימו את הגבינות לבני המקום — העולים מבולגריה. וכשנהרסה מנשיה והם עברו לאיזור התעשיה בבת־ים, הלכו חובבי הגבינה, היוגורט והאאירן (יוגורט לשתיה) בעקבותיהם. די אם אגלה לכם שלנכדו של מר בכר קוראים דן, והוא דן יחיד בארץ שקרוי על שם יוגורט. לימים החלו לעשות גם לבנה (גבינת יוגורט) מעולה הנמכרת בשווקים, במעדניות ובמחלבה בבת־ים. יוצאי רומניה באים אליהם לקנות אורדה — גבינה מתוקה הנעשית ממי הגבינה, שמשתמשים בה לממליגה.

לפני שנים היו בכר ומלמד סובבים בכל הארץ וקונים את חלב הצאן מן הערבים ומהקיבוצים ומוכרים אותו לתנובה. היום הם קונים מתנובה. וכיוון שמימיהם לא קיבלו עזרה ממשלתית, שלא כמחלבות הגדולות, נשאלת השאלה איך יכול מפעל משפחתי קטן (עם עוד עובדים אחדים) להתקיים כמעט ארבעים שנה ברציפות ולשמור על הטיב והטעם. אצלם עדיין עובדים ידנית.

אם המחלבות הגדולות היו עושות דברים טובים כמו שלנו, כבר היינו מתחת לים — אומר יהושע בכר. ושמואל מלמד אומר: לא נשתקנו, היינו דבקים למטרה. היו ימים קשים ויכול להיות שאחרים כבר היו מחסלים. עברנו הרבה משברים, אבל בזכות התמדתנו ועבודתנו המשכנו. לא הבדלנו בין יום ולילה ובין יום חול לשבת ותג, וכך יכולנו להתגבר על הכל.

והדור הצעיר — מאוד נמרץ, אומרת שרה בכר: כיום שרפי, בן 25, נכנס למחלבה, אי־אפשר להכיר אותה. זהו בחור שאוהב לעבוד. לא עצלן, ברוך השם, וכל היום נלחם למען תכניות הרחבה ופיתוח. וכמובן שיש ויכוחים. בני הדודים רפי ומודי, שגדלו מילדותם מן היוגורט והגבינה, לא רוצים להמשיך בשיטה הידנית. הם רוצים לייצר גבינה ויוגורט באופן מודרני יותר. שמואל מלמד מסכים עימם. אך העקרון, אומר רפי, יהיה לשכלל את השיטה בלי לפגוע בטיב. ואכן, תוצרתם חידועה בגוש דן, נפוצה מחיפה ועד ירושלים.

אך במשפחה זו לא רק עושים יוגורט, אלא גם אוכלים אותו, ובאמת כולם נראים מצויין: הם מספרים על קליינט אחד שבא לקנות יוגורט ישן ומלא עובש, כי זהו יוגורט עם פניצילין, על טעם וריח אין מה להתווכח, אבל ידוע שגבינה היא כמו יין, וככל שהיא מבשילה יותר, היא טובה יותר. את הגבינה הבולגרית מכסים כולה במים ומניחים בכלי סגור ומהודק במקרר. את הצפתית אפשר לאחסן כשהיא לא מכוסה, והיא טובה כשהיא קשה. ליוגורט כדאי להוסיף מעט מים, שום אם אתם אוהבים, מלפפון ירוק קצוץ דק, שמיר, מלח, והעיקר — שלולית קטנה של שמן זית ירוק שנסחט מן הזיתים בבית־הבד אשר בכפרי הגליל.

יש סיכונים בהריון ולידה מאוחרים אך הדבר כדאי – אומרות האמהות, ונוסף על כך: „הודות לילדים אני מרגישה צעירה"

מאת תלמה גלבוע

צילם ישראל טלבי

הרבנית פרנקל ובתה: „היא לא שינתה את סדרי־החיים ורק הכניסה שמחה בבית"

ללדת בגיל 40

מ. היא בת 39 ואם לשנים, בנה הבכור חגג לא כבר בר־מצוה, אחיו צעיר ממנו בשנתיים. מ., מחנכת במקצועה, נמצאת עתה בחודש הרביעי להריונה לאחר „החלטת־בזק ספונטאנית".

לפני כמה חודשים הרתה (הריון בלתי־מתוכנן), ובשל גילה — אישרה לה ועדה רפואית, נדי בקלות, ביצוע גרידה. כפי שקורה לעתים, התחרטה מ. לאחר מעשה. תוך שבועות ספורים הגיעה להחלטה „לפצות את עצמה" על הטעות ונכנסה להריון. סיפרה מ. על החלטתה: „הבית יתרוקן בקרוב. כבר עכשיו אני מרגישה זאת לפעמים, והכלב שלנו אינו תחליף לילדים".

מ. מודעת לסכנות הכרוכות בהבאת ילד לעולם בגיל מבוגר, לדבריה, אין היא חוששת במיוחד, היא אשה בריאה וחזקה, ההריונות והלידות הקודמים עברו עליה בקלות ועד כה היא חשה מצויין גם בהריון הנוכחי, עם זאת החליטה (בעידוד הרופאה שלה) לעבור בדיקת מי שפיר. על הבדיקה סיפרה:

„המחלקה שבה נעשית הבדיקה בבית החולים אינה עמוסה, כנראה מעט נשים באות להיבדק, וגם מעט נשים מודעות לצורך הזה. כששאלו אותי מי שלח אותי ואמרתי שהיוזמה באה ממני — נורא התפלאו. אני קיבלתי טיפול של אח"מים — אחות צמודה שהלכה אתי לכל מקום, הסבירה וענתה על שאלותי. לפני הבדיקה עושים סריקה על־קולית, שזה החלק המעניין ביותר. מחברים לאשה מכשיר סריקה לבטן ומצד שני הוא מחובר למסך טלויזיה. את הרעשים ,מתרגם' המכשיר לתמונה, ובאמת, ראינו ראש של תינוק ויד וכן גוף שקוע בתוך נוזל — מי השפיר. לאחר מכן הצמידו מחט גדולה לבטן („לא נעים אבל לא נוראי) וממש דקרו ושאבו בעזרתה נוזל מתוך השליה. את התשובה אקבל בתוך זמן קצר אם היא שלילית (כלומר אם יש צורך בהפלה, חלילה), ובעוד זמן רב, אם הכל בסדר".

לחנה תירוש מאפקה, פסיכולוגית־יועצת במכון „אדלר" שני בנים, בני 6 וחצי וי־9. חנה נשואה זה 20 שנה ובמשך שנים לא הצליחה ללדת. היא עברה טיפול אינטנסיווי נגד עקרות („זה היה גיהינום") במשך תשע שנים, וכשהיתה בת 40 בקירוב הצליחה לשמחתה ולשמחת משפחתה להרות. היא זוכרת את ההריון הראשון כ„יוצא מן הכלל". „הרגשתי נפלא ושמרו עלי כמו על ביצה רכה", היא מספרת. לדבריה, לא חששה במהלך ההריון, אף שהיתה מודעת לסכנות — לעובר ולאם. היא התחלה לחשוש רק לקראת הלידה.

„חששתי שמא הילד לא יהיה בריא, אך לא בגלל גילי אלא בשל המקצוע שלי. הייתי עובדת סוציאלית ועבדתי בבתי־חולים. ידעתי, למשל, מה יכול לקרות לוולד שחסר לו בלידה חמצן, ולוא לשניה".

את שני ילדיה ילדה חנה בניתוח קיסרי, אך לדבריה „לא היה לכך כל קשר לגיל, וגם הרופא שלי לא החליט על כך מראש. להיפך: הוא האמין שתהיה לידה רגילה". במשך כל תקופת הריונה, בשני המקרים, היתה חנה בביקורת ועברה בדיקות. בדיקת מי שפיר לא עברה, ומעולם לא הועלתה אפשרות זו בשיחה עם רופאיה.

„בהתחלה התביישתי"

בניה של חנה החלו באחרונה לגלות עניין ב... גילה של אמם, לאחר ש„גילו" לפתע כי לבנות־גילה כבר יש ילדים בגיל 20 ויותר. אך גם לכמה מחברות אלו של אמם נולדו בשנים האחרונות בני־זקונים.

„מקובל אצל נשים מן החוג שלי ללדת ילד שלישי ורביעי כשהן כבר סבתות", אומרת חנה. היא עצמה מעולם לא חשה „זקנה" וגם נראית צעירה מכפי גילה. חנה אומרת מה שאפשר לשמוע לעתים קרובות מיולדות מבוגרות: „דווקא הודות לילדים אני מרגישה צעירה". לפני שנה, סיים בנה הצעיר את גן־הילדים וחנה חשה צביטה בלב: פרק יפה בחיי האמהות שלה ובחיי הילד הגיע אל סיומו.

„זאת זכות יוצאת מן הכלל להיות אם", היא אינה פוסקת מלומר, „וזה אולי ההבדל ביני לבין אם צעירה: אני יודעת להעריך את הזכות להיות אם". אך לדבריה, היא מבינה את הצעירות, „הויתורים שהן צריכות לעשות כדי לגדל ילדים הם למעלה מכוחן, קשה להן יותר". צעירים, היא אומרת, „אינם מבינים מדוע עליהם למנוע מעצמם דברים רבים", מניעה שבעיניה היא בגדר מובן מאליו.

חנה דוחה מכל וכל את הטענה ש„אין סבלנות לילדים" בגיל מבוגר. „לא נכון שלאם מבוגרת יש פחות סבלנות והראיה: אני עצמי מטפלת בילדי, באם קשישה, ולהבדיל — בעדת החתולים שבבית. אני גם עסוקה מאוד בעבודתי כפסיכולוגית ועם כל אלה — סבלנות יש".

— ומה אומרים ילדיה?

„אם בשכונה שלי יילכו כל הנשים בביקיני ואני בבגדי־ים שלם, ישאלו אותי הילדים מדוע אני בשלם. ילדים תמיד רוצים להיות ,כמו כולם'. לא צריך לקחת את זה כל כך ברצינות, תלוי איך האדם מסתדר עם זה בעצמו. הם גם שואלים למה אמהות אחרות גבוהות ואת נמוכה, כל דבר יוצא־דופן מפריע לילדים".

לחנה רק משאלה אחת הקשורת לגילה: לזכות להיות סבתא.

בעבודתה כפסיכולוגית נתקלת חנה בילדים רבים שהם קורבנות לחוסר הסבלנות של הוריהם (הצעירים), והיא אומרת: „אני מציעה להעלות את גיל הלידה. הנוער צריך זמן לבילוי ולטיול, לאכול פלפל ולחזור הביתה בלי לדאוג. ובכלל: זוג צעיר צריך ללמוד זה את זו, לפנק איש את רעותו, לאהוב כמה שנים ורק אחר־כך להוליד. הם צריכים זמן קודם כל לעצמם, וזאת אין מבינים כאן".

אלי, בן תשע, בנה של חנה, עונה על השאלה איזו אם היה רוצה: „אמא יותר גבוהה, שלא נאנחת כשלא עושים דברים, ושלא תהיה כל־כך פסיכולוגית". אף לא מלה על גיל.

הרבנית חוה פרנקל, אשת הרב איסר פרנקל, הרב של שיכון בבלי, היא אשה עדינת פנים, באמצע שנות ה־40. הרבנית היא סבתא לחמישה נכדים ואם לתשעה, כשהתשיעית, צילה, היא בת שנה וחצי. בנה הבכור של חוה הוא בן 26.

מספרת הרבנית: „כשנכנסתי להריון היו לי כבר שלושה נכדים ושני בנים נשואים, השלמתי עם המצב. לא קיבלתי זאת כאסון אך לא מיהרתי לספר. לא רציתי להבליט את העובדה, וידעתי כי אולי הדבר לא יתקבל כפי שהתקבל אצלי. הראשונות שידעו היו הבנות שבבית. הן קיבלו זאת בהתחלה במעט זעזוע, אך התגברו".

חוה פרנקל ידעה על בדיקת מי־השפיר לאחר ששמעה את אזהרות הרופא שלה. הוא היה חד־משמעי בהמלצתו לבצע את הבדיקה, אך לגביה היתה קיימת הנקודה הדתית. הרב ואשתו שקלו את הסיכונים, הסיכויים ועמדת ההלכה, והיו איתנים בדעתם שחוה תלד ושהפלה אינה באה בחשבון.

„אין לי טינה כלפי הרופא. אני יודעת שהוא התכוון לטובתי. הוא הזהיר אותי מפני הסכנה. עם זאת אמר שיש אפשרות סבירה מאד שהכל יהיה בסדר. גם בעלי עודד אותי לחשוב כך. הרופא שלי שלח אותי לרופא אחר המבצע את הבדיקות. הרופא, ד"ר גדעון ידווב, סגן־מנהל מחלקת יולדות בקריה גם הוא עודד אותי. גם הוא קיווה שהכל יעבור בסדר".

לאחר תשעה חודשי הריון נורמלי ילדה האם את בת הזקונים, צילה, תינוקת חמודה המקדת את כל תשומת־הלב שבסביבתה וזוכה להרבה גילויי־אהבה. הלידה היתה טבעית, אך כל ההריון והלידה היו מעט קשים יותר מבחינה גופנית לעומת העבר.

— כיצד קיבלה הסביבה את הרבנית בשמלת הריון? וכיצד קיבלה זאת היא עצמה?

„מכרים קיבלו זאת בהתחלה בהפתעה, ובהתחלה התביישתי בשמלת הריון. אך ההפתעה עברה מהר מאד והדבר התקבל באופן טבעי ביותר. הילדים הגדולים השתדלו לעזור ולהקל עלי בעבודות הבית. בסך הכל, בחוגים הדתיים בבני־ברק, למשל, זה לא כל כך יוצא דופן שאשה יולדת לאחר שיש לה כבר נכדים".

עם זאת, לא פעם שאלה עצמה אם אינה נוהגת ב„קלות דעת". אולי תלד, חלילה, ילד פגום ו„תמיט אסון", כלשונה, על שאר המשפחה. אך הטיעון הנגדי היה: אם אבצע הפלה — אני עושה עוול גדול יותר".

גם בעלה, הרב איסר פרנקל, היה סבור שלוא היה צריך להכריע בעד הפלה — היה מונע עצמו מלהחליט ו„מביא את הדבר להכרעת גדולים ממנו".

„כיום הילדה היא ציר חיינו", אומרת חוה פרנקל, „היא לא שינתה את סדרי החיים ורק הכניסה שמחה בביתי".

— מהי יולדת מבוגרת?

„ההגדרה הרחבה ביותר היא מגיל 35, ההגדרה המצומצמת — מגיל 40. בארץ עשינו פשרה, והחלטנו על 37", אומר ד"ר ספפן גרינשטיין, מנהל מחלקת נשים ויולדות בביה"ח הלל יפה.

הסיכון בלידה שלאחר גיל זה הוא מום מולד, המונגולואיזם או כפי שהוא מכונה בלשון הרפואה Down Syndrom כלומר, מחלה כרומוזומלית, המתרחשת בשל סטיה בזמן חלוקת הכרומוזומים, מסביר הרופא. לפיכך קבעו במשרד הבריאות כי יש לבצע בדיקת מי־שפיר אצל אשה שהרתה ושגילה 37 לפחות. בבדיקה מחדירים מזרק לתוך הרחם ושואבים נוזלים. היום ישנם אמצעים לאיתור העובר והשליה באמצעות „אולטרה־סאונד" ולפיכך סכנת הפגיעה בדקירה בעובר היא קטנה. הסיכון קטן מאד, אך קיים בכל זאת.

בעזרת גלי־קול מאתרים את מיקום השליה והעובר ואת הריכוז הגדול ביותר של מי־השפיר ואז מבצעים ניקור לשאיבת מי־שפיר. את הבדיקה מבצעים בין השבוע ה־14 ל־16 של ההריון, תוצאות הבדיקה מוכנות תוך שבועיים עד ארבעה שבועות. בבדיקה מבודדים תאים שנשרו מעור הילד, מגדלים אותם ואז אפשר לחלק ולספור את הכרומוזומים.

הבדיקה עצמה מסובכת למדי, וניתן לאתר בה גם מומים השכיחים בעמוד השדרה ובגולגולת (בדיקת „אלפא־פטו־פרוטאין"). לגבי שכיחות מומים אלה — אין גיל האם משנה.

„זה סימן טוב"

בעיותיה של היולדת המבוגרת מתמקדות במספר תחומים. „בגיל מבוגר צריכה להיות מוטיוואציה גבוהה להריון", גורס ד"ר גרינשטיין, הסבור שעד גיל 35 „אשה גומרת, בדרך כלל, עם השאיפה לפריון", לדבריו, בשנים האחרונות (אחרי מלחמה ומשברים) — המוטיוואציה גדולה יותר.

אצל היולדת המבוגרת ישנה שכיחות גבוהה יותר של הפלות. בהריונות חוזרים, הסיכון להפלה גבוה יותר (אף שבכלל, לידה בגיל מבוגר, שקדמו לה לידות בגיל צעיר, קלה יותר). כמו־כן רב אצלה יותר הסיכון למחלות מישניות: לחץ דם גבוה מחלות כליה, הגורמים מצידם לשכיחות גבוהה יותר של רעלת־הריון.

סיכון נוסף הקיים לגבי היולדת המבוגרת הוא מהלך הלידה עצמה, שהוא קשה יותר בדרך כלל אצל אשה מבוגרת. המהלך ארוך יותר וההתקדמות איטית יותר, במיוחד בלידה ראשונה. לפיכך מסווגת לידה כזאת כ„לידה בעלת סיכון גבוה" והיא נעשית תוך השגחה רבה יותר מן הרגיל.

הסיכון של שטפי־דם עם התפרדות השליה והחוסר כיוון מתאים של הרחם רב יותר לאחר לידות חוזרות. אך לדברי הרופא, „משתלטים על כך". כמו כן יש ריבוי בחתכים קיסריים בגילים הגבוהים לעומת המבוגרים. אשר למומים מלידה — קשר ישיר בין גיל היולדת לבין מומים הוכח רק בנושא המונגולואיזם, ולא במומים אחרים.

ד"ר גרנשטיין מסר את הנתונים האלה: ב־1979 היו בבית־החולים הלל יפה 3453 לידות, מהן של 88 נשים בנות 37 עד 39, שהן 2.54% מכלל היולדות. מעל גיל 40 ילדו 55 נשים — 1.59 אחוז. סה"כ מעל גיל 37 — 4 אחוזים מן היולדות, וזה אחוז מקובל.

מומלץ לזוג שהיה במשפחתו מקרה של מונגולואיזם להיבדק בדיקה כרומוזומית ולעבור יעוץ גנטי (כך גם במקרה של הפלות חוזרות). הגנום אינו תוזר בהכרת („כמו תאונת דרכים").

הנשים בישראל נענות בדרך־כלל להמלצה לבדיקת מי השפיר, אך ב„טיפת חלב" — טוען ד"ר גרינשטיין — עדיין המודעות נמוכה ואין ממליצים על כך די.

הפריון הנבנה ביותר אצל נשים הוא בין הגילים 18 ל־30, אך הירידה בפריון היא אינדיווידואלית מאד.

עם זה, מסכים הד"ר גרינשטיין, כי יתכן שמבחינות רבות כדאי להעלות את גיל הנישואין כדי למנוע נישואי־בוסר, שמצב כלכלי רעוע עוד עלול להחמיר את הבעיות הנובעות מהם. במקרה כזה אמנם ייוולדו הילדים, נאמר, באמצע שנות העשרים, או אולי קצת אחרי כן, אך אז אפשר יהיה לשאוף למרווחים קצרים יותר בין לידה ללידה.

מומים מלידה בהלל יפה ב־1979: 35 מקרים, שהם אחוז אחד מכלל הלידות. אך רק אשה אחת מיולדות התינוקות בעלי המומים היתה מעל גיל 37. באותה שנה נולדו שלושה תינוקות מונגולואידים — כולם לאמהות שמתחת לגיל 35 אך מעל 30 (אולי הסיבה לשכיחות הנמוכה היא הפסקת ההריון אצל מבוגרות לאחר בדיקת מי־שפיר, שתוצאותיה מצביעות על מום בוולד).

הד"ר גרינשטיין מסכם: „אילו היתה פונה אלי אשה, בכל גיל שהוא, ואומרת שמסיבה כלשהי היא רוצה ללדת (איבדה ילד, התחתנה מאוחר וכו'), ויש לה מוטיוואציה גבוהה, הייתי אומר לה שתיכנס להריון, אך שתהיה תחת השגחה, שתעבור את כל הבדיקות העומדות לרשותנו ואז ניתן להבטיח לה עד 99 אחוזים שתלד ילד בריא".

הרופא מוסיף ואומר: „אשה מבוגרת הנכנסת להריון, זה כבר סימן טוב — שמבחינה הורמונאלית היא מתפקדת, שהרי יש לה ביוץ".

חנה תירוש ובניה: „זו זכות יוצאת מן הכלל להיות אם"

השלום והשלווה שרויים בבית משפחת גאון – וללשונות הרעות המרכלות על גירושים קרובים עונה אורנה: „כדאי שכולם יבינו שאני לא מתכוננת לוותר על יהורם כל־כך מהר..."

מאת סנדר שיר
צילם שמואל רחמני

בשבוע הבא יחגוג משה גאון את יום הולדתו השני. בחגיגת יום־ההולדת שתארגן הגננת לילדי הפעוטון ירקדו הזאטוטים, כשזרים לראשיהם, לצלילי השיר „עוד לא אהבתי די" וקולו של יהורם גאון ילווה את צעדי בנו.

יהורם גאון: „כל בכי עושה לי דפיקות־לב"

בגיל שנתיים כבר יודע משה לזהות את קולו של אביו ומבין קולות של זמרים אחרים. וכשהוא צופה במכשיר הווידיאו בתכנית „רומנסרו ספרדי" מחייך הילד הבלונדי וכחול־העיניים ואומר: „יש לי שני אבאים. אחד בתוך הקופסא ואחד על הכורסא". כמובן הילד עדיין אינו יודע שהוא בנו של זמר מפורסם. ואינו יודע, לדברי הרכילות האחרונה שפשטה בעיר, כי הוריו עומדים להתגרש.

נדמה, שכמעט כל עם ישראל עקב אחר סיפור־האהבה שפרח בין הוריו אשר נפגשו, לפני כשלוש שנים, בחתונה משפחתית בחיפה. אורנה (לבית גולדפרב) שהיתה אז תלמידת כתה י"א בתיכון „אורט" ותנוכת הנוער־העובד, באה לחתונה עם הוריה, מצד הכלה. יהורם ואמו באו מצד החתן. מישהו הציג אותם זה לפני זו וכאשר הועלתה בחיפה ההצגה „פעם בשנה" — בכיכובם של גילה אלמגור ויהורם גאון — הזמין אותה לראות אותו על הבמה.

הרומן התנהל בצינעה, הרחק מעיניהם הבולשות של עתונאים וצלמים, אבל כשהחליטו להינשא, הגיע העניין עד לבית המשפט העליון, ושם נדחתה בקשתו של יהורם לשאת לאשה את אורנה, שהיתה עוד קטינה. הם נאלצו לחכות, וביום שבו הוכנס משה דוד (שנקרא על שם אביו של יהורם) בבריתו של אברהם אבינו — חגגה אמו את יום הולדתה ה־18.

אך בכך לא תמה מעורבותו של קהל מעריצי הזמר הפופולארי בחיי משפחת גאון. היה מי שהפיץ את השמועה שאורנה נהרגה בתאונת דרכים, סמוך לחתונתה, וכאשר ראו את יהורם ב„בית לוינשטיין" — שם ביקר את של חבר — סיפרו הלשונות הרעות, שבכל הקשור ליהורם גאון עובדות שעות נוספות, כי אורנה נפגעה בלידתה ומאושפזת במצב אנוש.

עכשיו מדברים על גירושיהם הקרובים, אבל אורנה, בת 20, יפה ומטופחת, אומרת: „כדאי שכולם יבינו, אחת ולתמיד, שאני לא מתכוננת לוותר על יהורם כל כך מהר..."

עם הזמן למדה אורנה, על בשרה, שהחשיפה הגדולה לאמצעי התקשורת, להולכי רכיל ולסתם „עמך", היא המחיר הסמוי שעליה לשלם כאשתו של אמן אהוד ומפורסם. מהצדדים השליליים היא משתדלת להתעלם. „אני לא מנסה לאמת או להכחיש את השמועות, כי אני לא חייבת דין וחשבון לאף אחד". גם את היתרונות היא שומרת לעצמה בלבד, ורק אומרת בחיוך קצת מבוייש: „אני מאחלת לכל בחורה שתזכה בבעל כמו שלי, אם עוד יש כאלה".

לא, מעולם לא עלו בה הרהורים שמא הפסידה דבר־מה כשנעשתה אשה ואם בגיל כה צעיר. וכאשר נשאל יהורם אם אינו מצטער על שהתחתן ונהפך לאב רק בסוף שנות השלושים לחייו, אוחזת אורנה בידו ואומרת: „לא היתה לו ברירה. הוא לא יכול היה להתחתן עשר שנים לפני־כן, כי אני הייתי עוד ילדה. ועם אשה אחרת הוא לא היה מסתדר".

אורנה גאון: „עם אשה אחרת, הוא לא היה מסתדר"

כיום משלימה אורנה את לימודי הנהלת חשבונות, שהתחילה בתיכון ושהמשיכה בהם עד ללידה. „אני לא יודעת אם אצא לעבוד, אבל אני רוצה שיהיה לי מקצוע בידי", היא מסבירה. „מעולם לא חשבתי לנצל את שם המשפחה שלי לקידום הקריירה שלי, וברור לי שלא אוכל להתקבל לעבודה כמנהלת חשבונות אם לא תהיה לי תעודה, רק בגלל שאני אשתו של יהורם גאון".

שלוש פעמים בשבוע היא לומדת. פעם בשבוע מעסיקה עוזרת־בית, וביתר הזמן נהנית מעבודות הנקיון הבישול והטיפול. „אני לא רוצה להפקיר את הילד שלי בידיים זרות של מטפלת, כי אני רוצה לתת לו את החינוך שלי. אני גם לא רוצה שאשה זרה תבחש לי בסירים. אני פשוט אוהבת למלא את התפקידים שלי כאשה". יהורם, לדבריה, משתדל לעזור לה, אבל לו עצמו יש נקיפות מצפון.

„כשהילד הזה יגדל יהיה דומה לאביו"

„לפני שנעשיתי לאב היה לי חלום", הוא מספר, „אני זוכר את אבא שלי, עומד ליד המיטה שלי, שר לי שירים ומספר לי אגדות, ואני ראיתי את עצמי מבלה את כל שעות היום במחיצת הבן שלי. אבל בחיים יש אילוצים, יש שעות עבודה וכנראה שאני, ביסודי, גם לא טיפוס אידיאלי של הורה ומחנך. הפער שבין החלומות לבין המצב הנוכחי גורם לי למוסר כליות כמעט תמידי, למרות שאני מניח, שמרבית האבות אינם מבלים עם הילד שלהם ברוב שעות היום. לפעמים אני מנחם את עצמי ואומר, שכיום משה עוד ילד קטן שעוד לא מבין ואולי שיגדל אוכל להקדיש לו יותר זמן. אבל אז אני נזכר בסיפור על הבעל שם־טוב, שראו אותו מלמד את בנו, בן השבוע, להגיד שמע ישראל. שאלו אותו תלמידיו: 'רבי, הרי הילד רק בן שבוע', והוא ענה להם 'כלומר, כבר איחרתי בשבוע', וזה גם מה שאני מרגיש כלפי הילד שלי".

בערבים פנויים מעבודה משכיב יהורם את בנו לישון ומרדים אותו בשירי־ערש כמו „שכב בני, שכב במנוחה" ו„לילה לילה מסתכלת הלבנה". בהשפעת בנו, אגב, הוא עובד עתה להכין תקליט של שירי־ערש לילדים, שיהיה תקליט הילדים הראשון בקריירה שלו. בתקופה הנוכחית, כשיהורם נודד בכל הארץ עם תכנית־יחיד ולעתים הוא נאלץ לצאת מהבית כשמשה עוד ער — מבצעים תרגיל הטעיה: אורנה מחזיקה את משה מול הטלוויזיה בסלון ויהורם חומק החוצה דרך המטבח.

יהורם מגלה שהוא אבא היסטרי. „כל בכי, כל שריטה, כל חיוורון או עין אדומה עושים לי דפיקות־לב". אורנה, לעומתו, רגועה יותר, על אף שגם לה משה הוא ילד ראשון. „משה נתן לי לגלות בעצמי סוג חדש של אהבה, אחריות ודאגה", אומר יהורם אבל אורנה כמו מזכירה לו: „הרי תמיד היית טיפוס של דאגן, וגם כשאני חולה אתה מצלצל כל חצי שעה לשכנה כדי לשאול אם לא שכחתי לבלוע את הכדורים."

לא רק הקהל מנסה לחשוף את חייו הפרטיים של יהורם. לא אחת, הוא עצמו מביא אותם אל הקהל וכך, למשל, בהופעותיו הראשונות לאחר החתונה הירבה לנופף באצבע שעליה מתנוססת הטבעת הטריה ובתכניתו הקודמת, כאשר הקרין על המסך שקופיות של דמויות משושלת אבותיו — חתם בתמונה של בנו, שהיה בן חודשים ספורים בלבד.

„עד כמה שזה ישמע פאראדוכסאלי, אני חושף טפח מחיי הפרטיים דווקא מתוך רצון עז לשמור על צינעת הפרט, כי חיי הפרטיים מאוד חשובים לי ואני מאוד נפגע כשמציגים אותם בצורה מעוותת", אומר יהורם. „כשאני מראה את טבעת הנישואין ואת התמונה של בני, אני כאילו אומר לקהל שזה מה שאני מוכן לחשוף ושלא ינסה לתפש ולחטט מעבר

שיר ערש לגאון קטן

אורנה, יהורם ומשה: „אני רוצה שיהיו לו חיים אחרים, עם פחות מתחים ומלחמות"

לכך. יש גם שיקול מקצועי. אני תמיד אומר, שהבמה בנויה משלושה קירות ושהקיר הרביעי הוא זה שחוצץ בין הקהל לאמן. יש אמנים שמשתדלים לשמור מרחק. אני כל הזמן מחפש את הדרך שתקרב אותי אל הקהל. כשמישהו מתעטש באמצע השיר אני אומר לו ‚לבריאות', וכשאני מספר על עצמי — הקרח נשבר".

האם הפחיתו הנישואים את מספר המעריצות? אורנה משיבת בשלילה. בדירתם הנוכחית אין מכשיר טלפון, אבל בדירתם הקודמת היא מצאה עצמה משוחחת עם מעריצות של יהורם שנהפכו גם למעריצות שלה. יהורם אומר שכיום הוא מקבל פחות מכתבי מעריצות, „אבל אני לא חושב שזה בגלל הנישואים אלא בגלל הגיל. את מכתבי ההערצה כותבות בחורות בגיל מסויים, לגברים בגיל מסויים ואני — כבר עברתי אותו".

הוא אינו מסתיר את גילו: בן ארבעים, אורנה צעירה ממנו בעשרים שנה. „גורם הזמן עובד רק לטובתי", היא אומרת. „אני לא חושבת שיהורם היה מרעיף על אשתו מנות של חום ופינוק כאלו אילו היה מתחתן לפני עשרים שנה".

משה הוא העתק מושלם של אמו, בעיניים, בצבע השיער, בחיוך, אבל יהורם פוסק: „כשהילד הזה יגדל הוא יהיה דומה לאביו, כי כך זה צריך להיות. לא איכפת לי שהבת שלנו תהיה דומה לאמא שלה".

למרות העדרויותיו מהבית, משה כרוך אחריו. אורנה מספרת שכאשר נסע יהורם לסיבוב הופעות בארה"ב והם ביקרו אצל הוריה, דרש הילד שהיא תוריד מהקיר את תמונת חתונתם, כדי שיוכל לישון אתה. וכשיהורם חזר לארץ מצא עצמו מסובך בשרשרת של טעויות שלדבריו, כמעט הורידו אותו ביגון שאולה.

„אני חוזר לארץ ואיש אינו מחכה לי בשדה התעופה", הוא מספר. „נבהלתי, כי קבענו שאורנה תבוא עם משה. כיוון שאין לנו טלפון בבית התקשרתי לבית של אחי, שם ענה לי בנו הקטן, ששכח שעוד לא חזרתי הביתה ובשיא התמימות שאל אותי מה שלום משה והאם עוד כואב לו הראש מהמכה. הנשימה נעצרה לי, אבל הילד רק ידע לספר, שמשה נפל וקיבל מכה בראש. טילפנתי אל אמי בירושלים ואמרתי לה ‚אמא, אני מתחנן לפניך שתגידי לי את כל האמת. מה קרה למשה?'. אמא שלי, בהבזק של שניה, קלטה בדיוק את כל העניין ואמרה לי, ‚יהורם, אני נשבעת לך שאתמול ראיתי את משה והוא מרגיש מצויין'. אני קצת נרגעתי, אבל היא גמרה לדבר — והתעלפה, כי חששה שכנראה קרה משהו. סוף סיפור, אני מגיע הביתה עם המזוודות ואיש אינו בבית. רציתי לנסוע לבית־חולים, ופתאום הם מגיעים.

מתברר שאורנה חשבה שהטיסה נוחתת רק בלילה. היא הלכה עם משה למספרה ועד שהכל הסתדר הגיעו אלינו גם אמי ואחי, שבאו לראות מה שלום משה, שבסך הכל נפל וחטף מכה קטנה שכבר הספיק לשכוח ממנה..."

„המעריצה הכי שרופה שלו — זו אני"

משפחת גאון מתגוררת כיום בווילה שכורה ברמת השרון המרוהטת בטוב־טעם. את השידה, שעון הקיר, הספה והכורסאות העתיקות הביא יהורם מירושלים. הצלחות התלויות על הקיר הן התחביב של אורנה, ויהורם קונה צלחות חדשות לאוסף שלה. בערבים שהוא אינו יוצא להופעות הם מבלים בבית, עם חברים שאינם מהבראנז'ה. אורנה אמנם רוצה לצאת לבלות, אבל יהורם נרתע. „העבודה שלי היא בחוץ ואני רוצה לנוח בבית", הוא אומר „מה עוד שאני שונא להגיע לאולם, ולהיות מרכז להתעניינות". לכן, מרבה אורנה לצאת לבילויים ולמסיבות עם חברים. „יהורם אינו מגביל אותי", היא אומרת, „ומשה יכול להישאר כמה שעות עם מטפלת או עם אביו". „אבל זה קצת קשה לי", מוסיף יהורם, „אם משה מתחיל לבכות וצריך להחליף לו חיתול אני כמעט חסר־אונים. אני מתרחק מהעבודות האלו לא בגלל סיבות אידיאולוגיות. אני פשוט לא מוכשר לזה כמו אורנה". היא מקבלת את המחמאה בחיוך ואומרת: „אין דבר, כשאתה בבית מותר לך להתפנק".

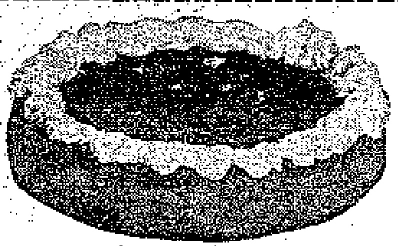
לא הרחק מביתם הנוכחי, הם בונים בית של שתי קומות, אבל יהורם חולם לחזור לירושלים. „מאז שעזבתי אותה הרגלתי את עצמי להאמין, שבכל מקום אחר שבו אגור אהיה דייר ארעי". אורנה מעדיפה להישאר ברמת־השרון ולכל היותר לעבור לחיפה, סמוך למשפחתה. „טוב, נחליט בינינו אחר־כך", אומר לה יהורם, וזה גם מה שהוא אומר לה כשהיא טוענת שהיא רוצה רק עוד ילד אחד נוסף, בעוד הוא מדבר על משפחה גדולה.

בינתיים הם מגדלים את משה. עדיין אי אפשר לקבוע שיש לו קול ערב במיוחד, אבל הוא מסוגל לשבת שעה ארוכה ולהאזין למוסיקה. „אם הוא ירצה להיות זמר — שיהיה, אבל אני לא אדחוף אותו להופיע בפסטיבאל שירי ילדים", אומרת אורנה. יהורם מגיב על הרעיון בשלילה. „אין לי תלונות לגבי הדרך שבה מתנהלים חיי המקצועיים, אבל משה הוא הבן שלי ואני אוהב אותו ורוצה שיהיו לו חיים אחרים, עם פחות מתחים ופחות מלחמות".

אורנה שותפת בחיים אלה, אך היא אומרת: „נדמה לי שאין כל הבדל ביני לבין אשה נשואה אחרת, רק שעל הבעל שלי מדברים הרבה יותר ובכל פעם שמדברים עליו אני מתנפחת כמו טווס, כי ליהורם יש הרבה מעריצות — והמעריצה הכי שרופה שלו, זו אני".

עוגות נפלאות לחג השבועות

גזרי מודעה זו ויש לך שתי עוגות נפלאות בעזרת קמח אסם תופח מאליו וג'לי בזק אסם

עוגת תות שדה עם ג'לי בזק אסם

החמרים הדרושים: 1½ כוסות קמח אסם תופח מאליו, ½ כוס סוכר, 2 חלמונים, קליפת לימון מגוררת, ¾ חבילה מרגרינה, 1½ קופסת ג'לי בזק אסם בטעם תות־שדה או מישמש, 500 גרם תות־שדה או מישמש.

אופן הכנה: לערבב את הסוכר, המרגרינה, החלמונים, הקמח וקליפת הלימון. ללוש את התערובת לבצק ולהכניס לתבנית משומנת בגובה ½ ס״מ כשהבצק מכסה גם את קירות התבנית. לאפות בדרגת חום גבוהה במשך כ־10 דקות. אחרי שהעוגה התקררה יש להשאירה בתבנית ולסדר עליה את הפירות. לאחר מכן יש להכין קופסת ג'לי אסם בטעם המתאים, בהתאם להוראות, ובעודנו חם לצקת על הפירות. להגיש אחרי שיתקרר. למאורע חגיגי אפשר לקשט עם קצפת.

חג שמח

עוגת גבינה

החמרים הדרושים: חבילת קמח אסם תופח מאליו, ¾ חבילת מרגרינה, 3 כפות סוכר, 2 חלמונים, מיץ מחצי לימון, תמצית וניל.

המלית: 750 גרם גבינה שמנה, 3 חלמונים, ¼ כוס סוכר, 100 גרם צימוקים, ½ כוס שמנת מתוקה, קצף מ־5 חלבונים, תמצית וניל.

הוראות ההכנה: לערבב את המרגרינה והסוכר עד שתתקבל בלילה בהירה, להוסיף את החלמונים ולערבב, להוסיף את מיץ הלימון והקמח ולערבב היטב עד לקבלת בצק אחיד.

המלית: להעביר את הגבינה דרך מסננת, או להקציף בעזרת מיקסר. להוסיף את שאר החמרים ולערבב היטב. להוסיף את הצימוקים כשהם טבולים בקמח ולערבב. להכין קצף סמיך מהחלבונים, להוסיפו לתערובת הגבינה ולערבב בקלות. לשמן סיר אפיה קפיצי במרגרינה, להפריש חלק קטן מהבצק לצורך קישוט ולרפד בשאר הבצק את הקרקעית והדפנות בעובי שווה. להניח על הבצק את המלית ולקשט ברצועות בצק שתי וערב. לאפות על אש בינונית עד שהבצק משחים.

חג שמח

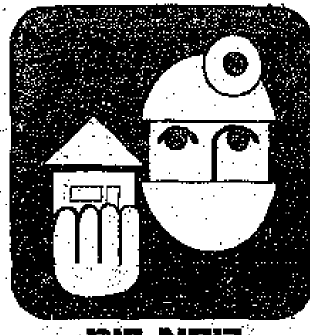
זה טוב זה אסם

מוגש כשרות לעקרת הבית ע"י אסם.

כשר

![]

מאת ד"ר מייקל הלברשטאם

אישפוז או בית-סוהר

הרפורמות ההפרתיות של דור נמצאים עלולות, לעתים, להיות הקללות של דור אחר. דבר זה הומחש בצורה דרמאטית ביותר בתכנית טלוויזיה שנשודרה לא מכבר בארה"ב, ובה יצא הד"ר אלן סטון מאוניברסיטת הרווארד (פסיכיאטר ומומחה לחוק ומשפט) להגן על הנוהג של אישפוז מציינים בבתי-חולים לחולי-נפש, גם בניגוד לרצונם.

בתכנית הטלוויזיה השתתפו מאושפזים-לשעבר בבתי-חולים, עתונאים ואנשי ציבור. אלה יצאו בהאשמות נזעמות נגד הנהלים הקיימים: לטענתם, מציינים מאושפזים רבים זוכים לטיפול רפואי מדרגה שניה בלבד; כן נשמעה הטענה כי האישפוז עלול להיהפך לטיפול היחיד בחולים אלה; וטענה נוספת וחמורה יותר היתה כי אישפוזו של אדם נגד רצונו הוא מעשה שיש בו משום אלימות חוקית.

הד"ר סטון הגן על השיטות הקיימות לטיפול בחולי-נפש בתקיפות ובתבונה, אך גם לא הכחיש את העוול, הצער והסבל הנגרמים במקרים מסויימים.

כל המשתתפים בוויכוח התעלמו מנקודה חשובה אחת, והיא העובדה הפשוטה כי השימוש הנפוץ כיום בבתי-חולים לחולי-רוח ובטיפול פסיכיאטרי לחולים במחלות-נפש הוא בעצם רפורמה חדשנית ש„הולבשה" על החברה האמריקנית בתחילת מאה זו על-ידי מתקנים חברתיים מתקדמים, והוגי-דעות ליברליים.

הבה ננסה להרהר, למשל, בגורלו של אדם שהתשיף את גופו בציבור בדורות קודמים. לפני כמה מאות שנים יש להניח שאדם כזה היה נחשב לאיש כוחות-השחור השטניים, לכופר בעיקר או למכשף, וודאי היו מכים אותו למוות, סוקלים אותו באבנים או סוגרים אותו — לכל ימי חייו — בבית משוגעים כמו „בדלם" הלונדוני הידוע לשימצה.

לפני מאה שנים, בניו-אינגלנד למשל, היו שולחים אדם כזה לכלא ומניחים לו להירקב שם. אך לפני 50 שנה — בתגובה למאמציהם של הגברת דורותיאה דיקס ומתקנים חברתיים אחרים בתחום הטיפול בחולי-הנפש — החלו להתייחס לאנשים אלה לא כאל פושעים, או אחוזי דיבוק שטני, אלא כאל חולים הסובלים מהפרעות נפשיות.

ההנחה של מתקנים חברתיים אלה היתה כי אם אמנם סובל האיש מהפרעה נפשית, הרי שבעצם לא היה אחראי למעשיו, ובמקום לסגור אותו בבית-כלא בחברת פושעים מן השורה מוטב לאשפז אותו בבית-חולים, שם יוכלו לטפל בהפרעה הנפשית שגרמה למעשיו.

גם הרופאים הפסיכיאטריים בארה"ב וגם החברה בכללה התקשו להסתגל לרעיון כי התפיסה ותוצרות דומות נגרמות כתוצאה ממחלות-נפש.

החברה נזקקה לשנים רבות כדי לקבל את העובדה שאלו הן אכן מחלות, ואינן נגרמות רק בשל אופיו המרושע או הנפשע של הלוקה בהן.

לכן נראית לי אירונית מאד העובדה שהיום דוחים מתקנים חברתיים כליל את הרעיון שחולים במחלות-נפש אכן נזקקים לאישפוז, גם אם מדובר במעשה אנטי-חברתי: אם חולה-נפש מבצע פשע כלשהו, הם אומרים: „שיטפלו בו בתי-המשפט. אין כל צורך שהפסיכיאטרים יתערבו בפרשה".

יתכן שזה נשמע הגיוני, אך יש לזכור כי נוהג זה הוא שהיה מקובל לפני מאה שנים ויותר, וגם אז זה פיתרון לא היה יעיל.

הטרגדיה של אישפוז חולי-הנפש איננה בכך שהאישפוז קיים, אלא בכך שלעתים תכופות מדי רמת הטיפול — והמטפלים — ירודה ואוגנה עונה על צרכי החולים שאינם יכולים להשתלט על עצמם ומעשיהם. ד"ר סטון מסכים בהחלט עם המבקרים הקוראים לשיפור הטיפול הניתן לחולי-נפש, אך גם טוען — ולדעתי בצדק — נגד המתנגדים לאישפוז כשיטה.

משקלו של הקול הבודד

מאת דוריס לנדס

פעולת ראשונה במינה לישראל במשטרת ישראל הצילה מעשיים, בתוך עשה חודשים, חייה של אשה שניסתה להתאבד. האשה טילפנה לבוקר המשטרה, סיפרה שהיא בתוך הבדיעתה להתאבד. הפטלית שוחחה איתה, עיכבה אותה עד שנמצאה כתובתה.

אנשי המשטרה ההשים למקום מעבירים את האשה המעולפת לבית החולים; שם שוטפים מקיבתה את גלולות השינה, ומשיבים את נפשה. האם באמת הצילו את חייה? — נראה שצריך לסייג זאת עד לנסיון ההתאבדות הבא.

זוהי, ללא ספק, פעולה משטרתית ראויה לציון. אך מה לגבי הפעולה האנושית? מהו הישגם הגדול של מבצעי הצלה שכאלה — לבד מהצלחתם להגיע למקום בעוד מועד? האשה שניצלה הידוה למאמציה תכנים של סמ"ר בתיה ליפשיץ מהווה דוגמה עגומה לבעיה שמאחורי ההצלה: לאחר שבנה התאיימת, הלפה הדאגה שהתבודדה בכוח — כמעט באונס — ופחתה ההתעניינות הסביבתית שהקיפה אותה לזמן מה, הזרה האשה ושאלה את נפשה למות.

מדוע נלהבים כל כך להציל את המתאבדים? האם מצילים אותם באמת? האם יש למישהו — ובמיוחד לאדם זר — הזכות להתערב בהכרעה כה יסודית בשאלה חייו ומותו של אדם? האם מותר למישהו, גם אם הוא מונע על ידי הכוונות הטובות ביותר, לשכנע אחר שבנאי לחיות? האם מישהו נוטל על עצמו את האחריות לכך? כשהם מידרדרים לתהום אנו מסבים את עינינו, וכשהם עומדים על פיה, אנו נזעקים לפתע לעזור. למי אנו עושים חסד? להם או לעצמנו?

כשאתה משכנע מישהו להתגבר מהיאוש אתה משאיל לו את משקפיך ומראה לו ורכם את העולם. אבל אחר כך אתה הולך הביתה (וזה הרי בלתי נמנע; יש לך תמיד שלך) ונוטל בחזרה את משקפיך, ומניח אותו עם התשיכה שבצהרי היום, עם הפחדים והאימה הגדולה. דומה שאין בסוזה של נקודת השקפה אופטימית לשנות את גורמי היאוש. צבעי הפסטל אינם עמידים, יש אומרים שלא הקעובדות חשובות אלא הצורה שבה הן נתפסות. אך גם זו צריכה להיות חוצר אישי ולא סיוע-חוץ.

מדוע אנו כה נחרדים כשמישהו קץ בחייו ומבקש לשלוח יד בנפשו? הרי גם אנו נתפסים לא אחת למחשבה שזה-לא-זה וזה-לא-שווה. אפשר שההתאבדות היא יותר ממשהו שאדם עושה לעצמו. רואים בה הצבעת אי-אמון בחברה, וחוששים מפני רגשות-האשם שעלולים להתעורר בגללה. אך כה משקלו של הקול הבודד, מדוע הוא כה מטריד, ולמה לא ינתן לאדם להכריע על פי לבו? הרי המוות הוא חלק מהחיים — יכול אדם לממש את זכותו להחליט מתי יסתיימו חייו.

סטודנטים אמריקנים שמחו על החלטת הממשל לחדש את רישום החובה לגיוס קראו: „אין דבר שראוי למות בעבורו", וזהי במובן גישה די נהיליסטית. אך כדאי לשאול אם יש משהו, בכלל זה החיים עצמם, שראוי לכל מחיר.

סיפורה של אם שמסרה את תינוקה לאימוץ ומאז היא חולמת לפגוש אותו

מאת יגאל לב

„אני בטוחה שהוא יבוא"

בשעת צהרים של יום ששי דומה כיכר דיזנגוף לחדר־המתנה של תחנת־רכבת. באים ביטנקים עם תרמילי הגב שלהם, משתרעים על המירצפת או מתיישבים עליה, נשענים בגבם אל הספסל. אמהות משחקות עם ילדיהם. כמה נשים ישישות יושבות בצוותא ושותקות.

היא ישבה ליד קבוצה של צעירים, נבדלת מהם, מבוגרת מהם. ישבה ישיבה חסרת־חן, כתפיים כפופות, ראש שמוט. היה משהו בישיבה שלה, שכאילו הסתיר אותה, כאילו לא היתה נוכחת. התבוננתי בה — והכרתי אותה.

זכרתי אותה. בלי ספק. מן הימים שהייתי שוהה בלשכתו של השופט המחוזי בתל־אביב יצחק שילה, בקומה השביעית של היכל המשפט. בימים שבהם עסק בפרשת אימוצים, באותו צו חותך הקובע: „לנתק לנצח".

זכרתי אותה אולי משום שפרשת מסירת ילדה לאימוץ היתה נוגעת ללב. זה לא היה הסיפור הרגיל, השיגרתי, של נערת רחוב שילדה, מוסרת את הילד למעון, נאבקת כדי לשמור עליו, לשמור על קשר אתו אפילו שהיא עצמה לא טורחה לבוא ולבקר במוסד. עד שנדרשה לנתק את הקשר.

זכרתי אותה משום שבפנקס האימוצים, שבו נכתב שמה ושם הילד, אותו פנקס אימוצים שהבן יוכל לפתוח כאשר יגיע לגיל 18, אם ירצה לצאת למסע חיפושים אחר אמו הטבעית, בפנקס הזה ביקשה מהשופט שילה לרשום כמה מלים לבן. לרגע שיפתח את הפנקס.

היא היתה אז כבת 19. נמוכת־קומה, חיוורת, שיער שירד כמניפה על כתפיה, סנטר חד, שפתיים הדוקות. היא עמדה לפני השופט כפופת־ראש ולאחר שהסלימה „לנתק לנצח" את הקשר עם בנה הוסיפה כמה מלים לפנקס:

„בני, כאשר תקרא את המלים האלה אני מבקשת ממך שתנסה גם להבין, תדע שאני אוהבת אותך, תמיד אהבתי אותך. גם המעשה הזה שעשיתי היה מתוך אהבה. אתה בטח תגיד, היא זרקה אותי, היא לא רצתה אותי, אבל אני רוצה שתדע שאם צריכה לאהוב את הבן שלה עם כל הכאב, עם כל הטירוף, כדי שתוכל לוותר עליו, בשביל שיוכל לחיות חיים טובים יותר, אם פעם תקרא את השורות האלה ותצא לחפש אותי אני רוצה שתדע את זה".

זכרתי את הדממה שנפלה בלשכה הקטנה, את הרעש שעלה מהמסדרון, את צעקות פקיד העזר, את צילצולי הטלפונים, את המולת כלי־הרכב שברחוב.

התישבתי לידה. היא נשאה אלי מבט — זה אתה שהייתי אז...

הנעתי בראשי לאות כן.

— אתה יודע שאני התחתנתי מאז? יש לי כבר שני ילדים. בסך הכל אני די מסודרת.

היא דיברה במין גאווה. זקפה את גבה, יישרה את רגליה בתנועה חיננית, החליקה את ידה על שערה השחור שגם עכשיו נח כמניפה על כתפיה. פתאום נהפכה לאשה נאה, ראיתי זאת במבטי הגברים שעברו והעיפו בה מבט. פתאום היתה לה נוכחות.

— אנחנו מסתדרים מצויין. גם הילדים שלי כבר די גדולים. הבת בתיכון, הבן בעממי. בעל מרוויח טוב. יש לנו אפילו בית קטן מחוץ לעיר.

כאשר חצינו את דיזנגוף שוב ראיתי שגברים מתבוננים בה. בלי ספק, היא באמת היתה אשה נאה. בסוף שנות השלושים נראתה צעירה ומטופחת.

הסבנו בבית קפה קטן, על המידרכה. מתבוננים באנשים שעוברים על פנינו. היא השתעשעה בקרואסן שבצלחתה, מפוררת אותו וצרה ממנו צורות.

— אתה יודע שאני חושבת עליו הרבה.

— בעלך יודע?

— סיפרתי לו. מזמן החלטתי לחיות בלי שקרים. סיפרתי לו הכל.

— ניסית לחפש אחריו?

— ועוד איך. היו ימים שהייתי הולכת ברחוב והיה נדמה לי שזהו. ראיתי ילד בחולצה כחולה, שערות שחורות, פנים שחומות, עיניים בהירות, מטלטל את תיק בית־ספר שלו. הלכתי אחריו. כשאשה מוסרת את הילד לאימוץ, היא הופכת באורח אוטומטי את כל הילדים ברחוב לבניה...

חייכה בעצבות. ניקרה בקרואסן. עכשיו היתה כולה סגורה בתוך עצמה. שוב נטולת־חן, כמעט דהויה.

— אני חושבת הרבה עליו. עד שילדתי את ילדי שלי הרגשתי כמו משוגעת, זה כאילו שמשהו משלך צונח באיזה מקום ואת לא יודעת איפה הוא. אחר־כך נולדו הילדים, אחר־כך הכאב הוקהה. אחר־כך, כשידעתי שהוא כבר צריך להיות בן 18 התחלתי לחמתין לצעדים במדרגות...

השמלה הבהירה הלמה אותה, היא הישוותה לה מראה נעורים, התמיאה לגופה, ניכר היה שהיא קונה את בגדיה בבית אופנה יקר. גם ארנקה היה מהודר. הבגדים סיפרו לי על הצלחתו הכלכלית של בעלה. היא לא דיברה על כך.

— הייתי חולמת על זה בלילות, על הצעדים, אני לא יודעת איך אפשר להסביר את זה לאדם אחר. הייתי שומעת את הפסיעות, מחכה לצילצול בדלת. זה היה חלום שרדף אותי (שרודף אותי בעצם עד היום), חלום מוזר. אני שומעת את הצעדים אני מזהה אותם. אלה הצעדים שלו. אני קמה, בעלי ישן, כל הבית ישן. שעה מאוחרת בלילה. אני לובשת חלוק, את החלוק הפרחוני שלי, יורדת ברגלים יחפות לקומה הראשונה. מהעבר השני מישהו מצלצל בתקיפות. תמיד תמהתי בחלום איך זה שאף אחד לא שומע את הצילצול הזה. ואז, הדלת נפתחת ואז... אף פעם לא ראיתי אותו. לא היו לו פנים. זה היה נורא. ראיתי בחור צעיר בלי פנים. תמיד התחכם לכסות את פניו. פעם כאיזה כובע שירד עליהם. פעם פניו היו שרויות בצל. פעם הוא פשוט הרכין את ראשו. אף פעם לא ראיתי את פניו, וככה החלום הזה חוזר. כמו סיוט מישהו אמר לה שלום. לחץ את ידה. הם החליפו כמה משפטים, הזכירו שמות אנשים שלא ידעתי. אותו רגע שמתתי שיש לה עולם שלה, עולם מוגן.

אחרי שהסתלק האיש אמרה:

— אני בטוחה שהוא יבוא. יום אחד, כמו בחלום, הוא יעלה במדרגות, הוא יצלצל בדלת. ואז, את כל הדברים שלא העזתי להגיד לו, את כל הדברים שחנקתי בפנים אני אגיד. כשאפתח את הדלת, יתברר שיש לו פנים הדומים לפנים שלי, אנחנו נעמוד משני עברי הדלת ונשתוק. אני בטוחה שיש דרך לאם ולבן להכיר זה את זו. כמו צעקה של שחפים שמגיעה רק לאוזני השחפים. ואז, סוף־סוף, אולי אוכל לישון בשקט.

חמאת בוטנים ביתית

ברצוני לדעת כיצד אפשר להכין בבית „אנונ'" (חמאת בוטנים).

ת.ק., בית־יצחק.

תחליף טוב למדי לחמאת־בוטנים מסחרית תוכלי לעשות, אם תקחי בוטנים קלופים (גם מן הקרום האדום), לא מלוחים, ותטחני אותם דק־דק. תקבלי עיסה טעימה מאד, שאפשר לדלל במי־סוכר. אולם אם לומר את האמת — הטעם אינו אותו טעם, והחיסכון אינו מצדיק את המאמץ.

כתמי דיו

איך (והאם) אפשר לנקות כתמי־דיו מארנק פלסטי בצבע לבן?

ד.מ., בת־ים

בדרך־כלל ניתן להסיר (או לפחות להחליש מאד) כתמי־דיו של עט כדורי, תוך ניגוב במטלית שטבולה במעט כוהל (יכול גם להיות כוהל מפוגל). אל תשתמשי בממסים אחרים, מחשש שיפגעו בפלסטיק (ימיסו גם אותו!). דרך אגב: כל טיפול בכוהל מחליש את הפלסטיק במקצת, כך שכדאי לבצע את הטיפול מהר, ולשטוף לאחריו במים נקיים.

שממיות על הקיר

עם בוא הקיץ מופיעות על קירות ביתנו שממיות רבות. כיצד אפשר להיפטר מהן?

ו.ג., גבעתיים

השממיות (קרובות־משפחה של הלטאות) אוכלות בשר, ונמשכות למקומות שיש בהם שפע של „פרנסה". אם אינך מעוניינת באורחות לא־קרואות אלה, תקפידי על נקיון מוחלט של הבית, והשמידי דרך־קבע כל חרק — כולל זבובים, נמלים, מקקים וכיו"ב. אנו מצידנו, שמחים מאד כאשר שממית מתארחת בדירתנו: זה חוסך לנו חלק ניכר מן המלחמה בחרקים.

בישול בסיר־לחץ

קיבלתי במתנה סיר־לחץ מתוצרת חוץ, וברצוני לדעת כיצד להשתמש בו. ההוראות הן בשפה זרה.

ר.ה., תל־אביב

בדרך־כלל, נותנים את המזון היבש בסיר, ומוסיפים בין רביע לשתי כוסות מים. מניחים עליו את המכסה, אך אין נועלים את השסתום, אלא לאחר שמתחילים לצאת ממנו אדי־קיטור בסילון ברור־יותר, או נועלים את השסתום, ומבשלים על אש נמוכה עד בינונית למשך זמן התלוי בסוג־המזון: אפשר לחסוך בכך בין 50 ל־80 אחוז מזמן הבישול, ועל פי רוב המזון עשוי גם טעים ו„רענן" יותר. החשוב מכל — לא לשחרר את הלחץ בבת־אחת. תחילה מורידים את הסיר מן האש ומניחים לו להתקרר (רצוי תחת סילון של מים קרים). רק אז פותחים את השסתום, בזהירות, רצוי בקצה של מכשיר ארוך (מזלג או סכין). רק לאחר שכל הלחץ השתחרר, מותר לפתוח את המכסה. מאחר שכל דגם של סיר־לחץ שונה מעט מחברו, ייתכן שלסוג שקיבלת יש צורך בטיפול מעט שונה. ליתר בטחון, בקשי מאחת החברות שלך, היודעת שפה זרה, שתקרא את הוראות־השימוש בעיון, ותתרגם לך. זכרי: טיפול בלתי־נכון בסיר־לחץ עלול לגרום אסון!

קמטים עיקשים

האוטומט במכונת הכביסה שלי התקלקל, וחלק מהכבסים שהו במכונה מספר שעות, והתקמטו מאד. כיצד ניתן ליישרם? ניסיתי להשרות ולגהץ, בצורה הרגילה. אולם ללא הועיל.

מ.א., כפר־סבא

כדי לסלק קמטים עיקשים, כדאי לגהץ בחום הגבוה ביותר מן המומלץ על־ידי יצרן־הבד. לדוגמה: אריגים העשויים 65% פוליאסטר ו־35% כותנה, ניתן לגהץ בטמפרטורה המתאימה לאריגי־כותנה. אז הבד יוצא חלק ונשף — אלא שיש צורך להיזהר מאד לבל ישהה המגהץ יותר מדי זמן באותה נקודה. חשוב ביותר — לבדוק בפינה נסתרת של הבגד, באיזו טמפרטורת־מגהץ אנחנו עדיין שולטים בו שליטה מלאה — כלומר, שאינו „נדבק" לבד, ואינו חורך אותו. הקלה־מה נקבל אם נכסה את קרש־הגיהוץ בריפוד בעל ציפוי מתכתי, ונקפיד על נקיון מוחלט של סוליית המגהץ.

רוצה לדעת

קוראים/קוראות המעוניינים להפנות שאלות למדור מתבקשים לכתוב ל„היא והוא", המדור „רוצה לדעת". ת.ד. 20010 ת"א.

ג'וקים עלינו

ברצוני לדעת כיצד (והאם) אפשר לבצע את עבודת מדבירי המקקים והחרקים בשיטת „עשה זאת בעצמך"?

שושנה ס., פתח־תקוה

גם מדבירי־החרקים הטובים ביותר יכולים לתת אחריות לתקופה כלשהי, רק בתנאי שהחמרים שהם מרססים, מפזרים או מורחים, נשארים במקומם, ואין מקרצפים ו/או שוטפים אותם מיד. כך תדבר גם בשיטת „עשה זאת בעצמך": קיימים תכשירים מצויינים, כגון „זלמון" נגד מקקים, אשר מפזרים בזירה, והם באמת קוטלים את המקקים — אך רק כל עוד החומר קיים. מאחר שיש לך ילדה קטנה, העלולה לתת אל פיה כל דבר הנמצא סביבה, לא תהיה כל אפשרות להשתמש בחומר חריף שיישאר בדירה ליותר משעות אחדות. במלים אחרות — אין את יכולה להשתמש בשיטת הלוחמה המתמשכת, ויהיה עלייך לנקוט מבצעי־בזק קצרים ומרוכזים. שכן, כפי שאת מציינת, החרקים לא רק נולדים בבית, אלא גם פולשים כל הזמן מבחוץ: טיפול דרסטי, יעיל ומהיר, הוא עישון הדירה כולה. לשם כך יהיה עלייך לעזוב ליום־יומיים — אך במקרים רבים, אשר לתאם זאת עם השכנים, בשמובלים מחוץ לבית. התקשרי עם מספר מומחים שתגלי ב„דפי־זהב", ובחרי בהצעה הטובה ביותר. דרך אגב — זו גם השיטה היעילה היחידה נגד תולעי־עץ, ונגד חרקים היושבים עמוק־עמוק בעצי־הבניין וברהיטים.

הדברת מזיקים בשיטת „עשה זאת בעצמך"

בת 15

אני בת 15 וחצי, ועדיין לא קיבלתי את המחזור החודשי. אני מתביישת לפנות לרופא. את מי עוד אוכל לשאול?

ג.ח., דימונה

נערות רבות מקבלות את המחזור בגיל מבוגר יחסית, והתופעה אינה נדירה כלל. ובכל זאת — אם אכן את מודאגת — בין החברות שלך יש לבטח לפחות אחת בעלת יותר תעוזה. בקשי ממנה שהיא תשאל רופא או אחות, ולפי התשובה בוודאי תשתכנעי כי בכל־זאת כדאי לך לעבור בדיקות פשוטות. אם התשובה תבוא מצד הרופא, זה בוודאי לא יטריד אותך כל־כך.

לא רוצה נפטלין!

כיצד אוכל לטפל בבגדי החורף בלי להשתמש בנפטלין?

י.ב., תל־אביב

יש אנשים הרגישים לנפטלין, וקיימת קבוצה שלמה הנושאת פגם תורשתי (G6PD), שבמפורש מתרים בהם שיתרחקו מאדי־נפטלין (בגלל הרס דם אפשרי). לאלה, ולכל האחרים שאינם אוהבים נפטלין, יש מבחר של תכשירים אחרים הדוחים עש ושאר מזיקים בארונות־הבגדים. שאלי בבתי־המרקחת, ובחרי בנראה לך ביותר. דרך אגב: אל תתרשמי מן האריזות ו/או הבושם המלווים את המוצר; אלה תוספות־סרק הבאות רק לייקרו. בגדי־צמר עבים ניתן גם למסור לאימפרגנציה נגד עש, דבר הטוב לכל עונת־האחסנה.

בולים „חלודים"

באחרונה הבחנתי כי באוסף הבולים שלי הופיעו כתמים צהובים, מעין „חלודה". אני מניח שמדובר בבקטריה כלשהי. הכתמים הופיעו גם על בולים חתומים, וגם על בולים חדשים יחסית, עם דבק. מה הסיבה לכך, ומה אפשר לעשות?

יוסף ר., חיפה

עד כמה שידוע לנו, כתמים אלה אינם ניתנים לסילוק ללא חשש מפגיעה חמורה עוד יותר בבול עצמו. באשר לעתיד — השתדל לרחוץ כל בול, תוך הוספת כמות קטנה של פורמאלין (כ־2%) למים. נמסר לנו, כי טיפול זה אינו מזיק לבולים עצמם, אך מקשה ומפגל את שאריות הדבק שעל גבו, כך ששוב לא ישמשו קרקע מזון לחיידקים ובקטריות. גם את האלבום יש לשמור במקום נקי מלחות, ורצוי — אלבום שכריכתו אינה מכילה דבק אורגאני. מפעם לפעם רצוי לאוורר את האלבומים, תוך פתיחתם ועלעול איטי. מידע נוסף תוכל לקבל אצל בולאים מקצועיים.

זהירות: קרינה

לאחרונה מטרידות אותי שתי שאלות. א) האם בישול ואפיה בשקיות מסוג „קוקיי" עלולות להזיק לבריאות? ב) האם קרינתו של תנור מסוג „מיקרו־גל" עלולה להזיק?

מ.ג., תל־אביב

א) ייתכן שהחומר הפלסטי מסרטן — אך מכיוון שאין את מבשלת ואופה את כל מזון המשפחה בשיטה זאת, החשיפה לחומר החשוד תהיה מועטה ביותר, ובוודאי פחותה מקו־הסכנה. במלים אחרות — את מסתכנת בסרטן הרבה יותר אם את נושמת את האויר המזוהם של עירנו, או משתזפת קצת בשמש. ב) תנורי מיקרו־גל („תנורי־ראדאר") הראשונים אכן נבנו ברשלנות, ואחוז זעום של הקרינה נתנו להסתנן החוצה. גם כך, נזקה של קרינה זו קטן בהרבה מזה שסופגים בשעת צילום־רנטגן. אולם בעשר השנים האחרונות מחייבים את היצרנים להקפיד מאד, שהסתננות־הקרינה לא תחרוג ממינימום מסויים, שהוגדר כבטוח לחלוטין. באשר לבעיות־האנרגיה — תנורים מסוג זה דווקא רצויים, משום שזמן הבישול ו/או האפיה מתקצר עד כדי מחצית, ואפילו לרבע. כלומר, קימוץ ניכר בצריכת־האנרגיה. מפליא, שאין משרד האנרגיה ממליץ על פטור — חלקי או מלא — מן ההיטלים לגבי מכשירים אלה, כנהוג לגבי דודי־שמש.

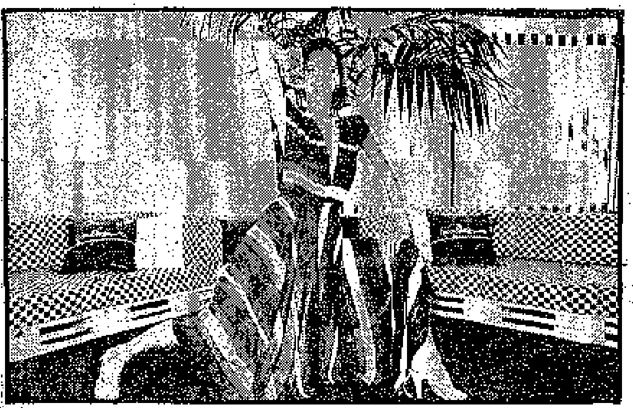
ג'ינס מרוככים

כיצד ניתן לרכך מכנסי ג'ינס חדשים ונוקשים?

[illegible]

יש לנו שלוש הצעות: הוסיפי למי־השטיפה האחרונים של הכביסה חומר מרכך־כביסה, בריכוז גבוה פי־2 מן המומלץ על הפתק, ובמקום לתלות לייבוש, הניחי במאוזן, כנהוג לגבי סריגי צמר. או: הפכי את המכנסיים על צד שמאל (כלומר, פנים כלפי חוץ), ורססי עליהם תמיסת עמילן פלסטי. גהצי במגהץ חם, מצד שמאל של הבד, והוא ייצא חלק וללא חיספוסים דוקרים. או: אם עורך עדין ורגיש ביותר, התקיני מן העבר הפנימי של הבד ביטנה מתורית, באותם אזורים שבהם את חשה בגירוי.

לא רק בפאריס — גם בתל־אביב יש כבר בית שבולו־אופנה — יצירתו האחרונה של גדעון אוברזון

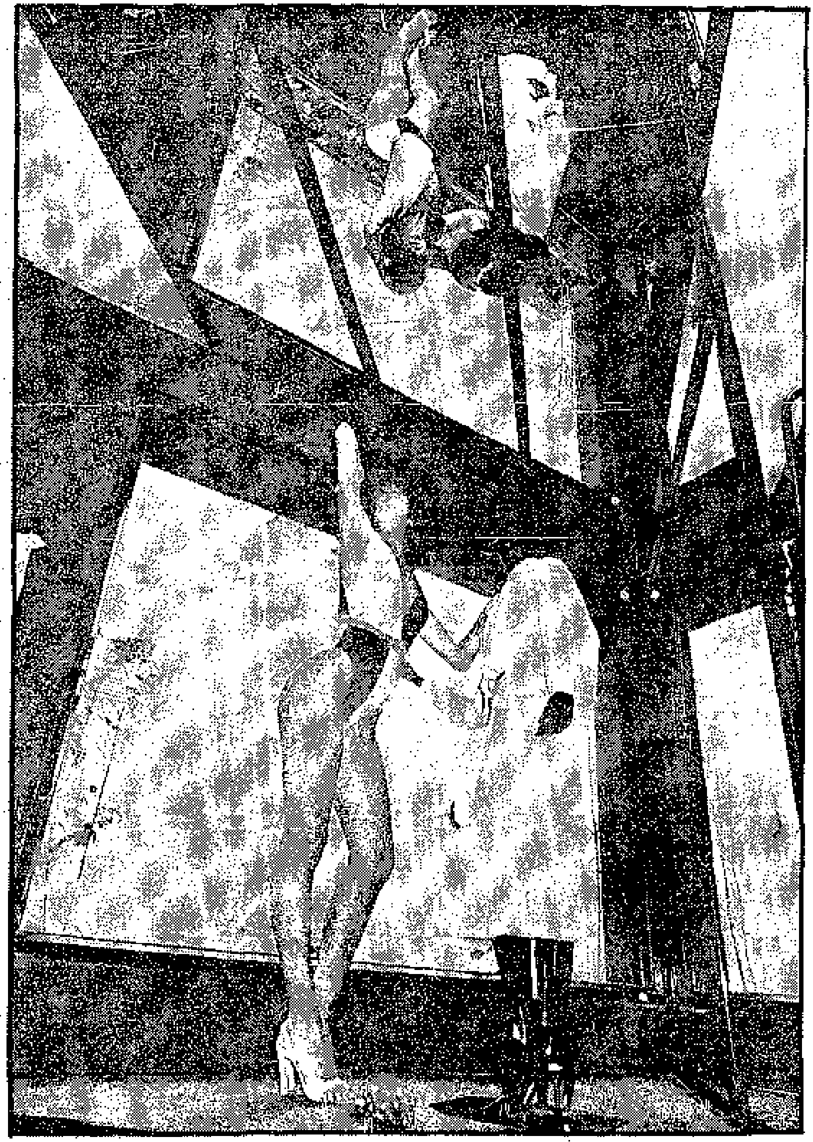
„אוברזון אמיתי" ודוגמנית, רהיטים לבנים וריפוד „אופ־ארטי"

חולצת טריקו שעולה „רק" 77 שקלים...

מקום שנעים לשוטט בו, להתבונן, לחפש ו„למשש

שחור ולבן בבגדי־הים ובכובע, בעיצוב החדרים ובמראות שעל התקרה

הבית ברחוב ירמיהו

מאת יהודית חנוך
צילם שמואל רחמני

הבית החדש והמצוחצח שברחוב ירמיהו בתל־אביב נראה יוצא־דופן בין בתי ה„אלטע־זאכן" של סביבתו. יש לו חזית מזכוכית כהה ומרשימה ועל הקיר מתנוסס שמו של בעל־הבית. מאז נפתח מהווה הבית נקודת משיכה לישראליות ולתיירות, שנעצרות לדקות ארוכות לבחון מקרוב את שלוש בובות הפלסטיק השחורות הניצבות על רקע גינות זעירות של קקטוסים, לבושות ב„אורגינלים" צבעוניים.

משום־מה רק מעטות מעוברות־האורח מעיזות להדוף את דלת הזכוכית ולהיכנס כדי למשש; אוברזון אמיתי.

„הבית הזה ישב בתוך ראשי שנים רבות", אומר גדעון אוברזון. „כיוון שאינני מהמר, חיכיתי הרבה עד שהרגשתי שהגיעה העת להוציא אותו מהראש אל הרחוב".

גדעון אוברזון, בן 73. נשוי לחברת־ילדות שהיא גם שותפתו לעסקים, ואב לשתי בנות־עשרה, קרן ודנה, הוא תופעה יוצאת־דופן בנוף האופנה הישראלי.

בן 18 כבר הפסיק לשוב מפאריס, לשאת לאשה את דינה, ולפתוח סלון לאופנה — „סיפור" שעשה כותרות בתל־אביב של ראשית שנות השישים. איך מגיע נער ישראלי מתקופת „אסקימו־לימון" לעסקי אופנה?

„החלום של אמא, עוד כשגרנו במעברה, היה שאסע ללמוד ארכיטקטורה בפאריס", אומר אוברזון. „אבא שהיה מוסיקאי ואמא שהיתה תופרת רחסו בי תרבות אירופית. מתשע שנות נגינה בפסנתר לא יצאתי פסנתרן, אבל אחרי חצי שנה של לימודים בפאריס ויתרתי על הארכיטקטורה לטובת האופנה".

לאט־לאט התחילו גדעון ורעייתו להלביש ישראליות מפורסמות, עשירות וגם כמה יפות. גם התצוגות של ה„בונרס" — המביאות זה 20 שנה את בשורת האופנה הישראלית לארה"ב — הביאו לקוחות אמריקניות, ופעמים בשנה נקהלו לאמפיתיאטרון הקטן של בית־האופנה ששכן בבית־מגורים בצפון תל־אביב כל הישראליות אוהבות־אוברזון, כדי לראות מה חדש אצל גדעון.

ביקורים תכופים בפאריס שיכנעו את האוברזונים שהגיעה העת ללכת בדרכי המעצבים הפאריסאים ולעבור לעסקי ה„פרט־אה־פורטה", לעיצוב בגדי ילדים עם תווית „בייבי־אוברזון", ולבגדי־ים הנושאים את חתימת־ידו של המעצב בשולי הביקיני הזעיר.

גדעון אוברזון ודינה — אשת ושותפה־לעסקים

הבית החדש שברחוב ירמיהו הוא מהדורה יפה של הבוטיקים של בתי־האופנה הגדולים שבפאריס. בעיצוב הבית היה גדעון „בראש אחד" עם האדריכלים ורנר ונוטס, שהתרכזו בעיקר בגוני השחור והלבן. שטיחים באפור פחם, רהיטי במבוק לבנים עם ריפוד של משבצות אופ־ארט ועציצים שופעי־ירק — כל אלה יוצרים אווירה מאופקת ואלגנטית.

קומת הקרקע כולה שורה ארוכה של מראות אפלות, שמאחוריהן מסתתרים ארונות ובהם הבגדים. כובעים, חגורות, ושאר אביזרים מקשטים קיר אחד, וכדי „לעורר את התיאבון" תלויות פה ושם גם כמה שמלות. בשעת בוקר מוקדמת כבר משוטטות בחנות תריסר נשים. נערה במשקפי־שמש לבנים ולבושה במכנסי „באגי" נכנסת כדי „למשש אוברזון"; שתי נשים מבוגרות מחפשות שמלה לחתונה, ושתי בנות שלושים פלוס — אלגנטיות ומטופחות — מתלבשות בין חליפה — לשמלה.

בקומה השניה — חדרי־מכירות מרשימים עם מכתבות המשמשות את שתי הנשים „אשר על הבית": דינה אוברזון ודניאלה שטיינמץ, רעיתו של יהלומן השותף לעסקי בגדי־הים.

„צריך לחשוב הרבה כדי להפוך בגדי־ים שאינו אלא שלושה משולשים ליצירה שתמשוך את העין", אומר גדעון, שחדרי העבודה, התפירה והגזירה שלו תופסים שלוש קומות נוספות של הבניין. מחדרי העבודה הלבנים עם וילונות בשחור ולבן וחדר האוכל הקטן של העובדים, נשקפים גגות תל־אביב והים הכחול. „זה לא סתם מקום שעובדים בו", אומרת אחת העובדות, „האווירה האסתטית נעימה ועושה טוב על הלב".

לגדעון אין יומרות ליצור אופנה מקורית או ישראלית. הוא מתרגם את האופנה הבינלאומית — לעברית.

„אני אוהב בגדים המחמיאים לנשים, ושונא את אלה המשווים להן מראה מגוחך", הוא אומר. „מי שיש לה שכל מתעלמת מכל צעקות האופנה ובוחרת רק מה שיפה לה".

האופנה העכשווית אליבא דאוברזון היא מאופקת, שלוה ומאוזנת. חצאיות ישרות, מכנסי ברמודה ו„בלייזרים" מכותנת־פיקה לבנה, שהולכים עם חולצות טריקו לבנות עם ציור דומה לציורי מונדריאן על החזה. יש גם שמלות עם כיווצי־גומי במתנים ופסים עליזים ורחבים לרוחב. יש שמלות רכות עם סילסולים סמוך למחשוף ובשולי המכפלת, וסיגנון קלאסי מעודן המובלט בשמלות שחורות או כחולות עם עיטורים לבנים.

„הלקוחות שלי אינן דווקא נערות זוהר או נשות מיליונרים", אומר גדעון. „רובן נשים האוהבות בגדים טובים ויכולות להרשות לעצמן לקנות אותם. אלו נשים שמאמינות שמוטב מעט בגדים — אבל טובים — מארון דחוס בבגדים זולים. כמעט כולן נשים עובדות, שחשוב להן להיראות מטופחות בשעת בוקר מוקדמת".

הלקוחה מס׳ 1 של אוברזון היא רעיית הנשיא, הגב׳ אופירה נבון, שרכשה כמה בגדים לפני צאתה למכסיקו. בעיקר בגדים לשעות הערב, ובצבעי שחור־לבן המתאימים מאד.

כמה עולה להתעטף באוברזון? — הרבה לירות יפות. כה הרבה עד שזה באמת נשמע יותר טוב בשקלים... הבגד הזול ביותר הוא חולצות טריקו נחמדות עם ציור בלעדי בחזית, שמחירן 27 שקלים. והיקר ביותר — שמלות שמחירן 1300 שקלים. ובאמצע תמצאי בלייזרים, חצאיות ומכנסים, במחירים הנעים בין 400 ל־600 שקלים.

סוד הלבוש היפה, לפי אוברזון, אינו רק הבגד. לא די ללבוש חולצה ותצאית המותאימות זו לזו. צריך לדעת להתאים חגורה או מטפחת לצוואר בצבע אופנתי, ולהתאים לכל בגד פריטים אישיים. „המגע האישי והמשלים הזה", אומר גדעון, „הוא כמו הסרט הצבעוני והמהודר שקושרים על תיבת שוקולד הארוזה בנייר צבעוני. הוא ש,סוגר' את מערכת הלבוש ומשווה לה שלימות".

ללבוש שרואים ברחוב מעניק גדעון אוברזון ציון של כמעט־טוב עד טוב. „יש שיפור מרהים בלבושן של נשים בארץ. חבל שמקפידים יותר על בגדים־של־ערב מאשר על בגדים־של־יום, שהרי היום הכל חשוף יותר ובולט לעין".

בתכנית החומש הבא של גדעון גם להתחיל בעיצוב אביזרים: חגורות, ארנקים, מטפחות. „זה לא יהיה בעוד חודש", הוא אומר. „לפני שאני עושה צעד נוסף אני עוצר ואומר רגע, חושבים...".

אוברזון"

יופי לך

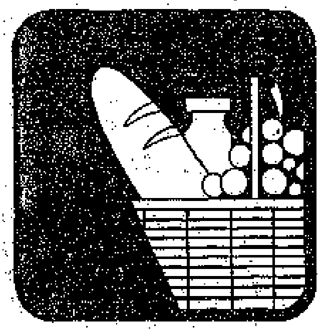
זהירות שמש!

מאת זיוה תלם

שפת־הים בקיץ היא צורת נופש המעניקה הרפייה משולבת בספורט, בילוי נעים ולא יקר במיוחד למשפחה כולה.
בילוי זה, לצערנו, איננו נטול סכנות — אך הפעם נתרכז בסכנה שבחשיפה מוגזמת לשמש. לקראת כל שהות על חוף־הים יש להצטייד באביזרי־מגן — ובמיוחד אם מתכוונים לבלות בשמש זמן ממושך. אוהלים, שמשיות, כובעים ואמצעי הגנה אחרים הם הכרחיים, ולא רק לעורם העדין של הילדים אלא גם למבוגרים.
היו זמנים שבהם נשמרו הנשים מפני קרני־השמש כמפני מגיפה. אלו שיכלו לעשות כן, נמנעו בכליל משהייה בחוץ, ולפני כל גיחה חטופה לאור החמה כיסו את עורן העדין בכובעים רחבי־שוליים, שמשיות מעוטרות ו„פטנטים" אחרים. היום יש לנו מחיצות־מגן קוסמטיות, אולם יש לזכור כי גם התכשיר המעולה ביותר לא יגן על עורם של אלה שיתעקשו להיחשף לשמש שעות ארוכות.
בכדי להסביר את תהליך השיזוף נזכיר תחילה כי הכוויות הנגרמות על־ידי השמש אינן שונות כלל מכוויות הנגרמות על ידי כל גורם אחר. השיזוף הוא מנגנון המגן על העור מפני נזקי הקרינה. בשכבות העור התחתונות נמצא חומר ששמו „מלנין", שהוא פיגמנט שתהליך היווצרותו נמשך בין 12 ל־14 שעות. בשעת ההיחשפות לשמש עולה המלנין על פני שטח העור העליון, ומגן עליו. המלנין גם מקנה לעור השזוף גוון שחום.
לא אצל הכל נמצא מלנין בכמות שווה (בעורם של הלבקנים, למשל, הוא חסר). לאנשים בעלי עור כהה יש כמות מלנין רבה יותר, ולבעלי העור הבהיר — כמות קטנה. לכן בהי־העור מוגנים יותר מפני קרני־השמש, אם כי גם הם אינם מחוסנים לחלוטין מפגיעתן. כאשר העור אינו שזוף, מתרכז המלנין להגנה על התאים העדינים שלו. העור נוקט גם אמצעים אחרים כדי להגן על עצמו מפני השמש, ואחד מהם הוא התעבות שכבותיו החיצוניות כתוצאה מחשיפה מוגזמת. לכן, עור החשוף לשמש יום־יום, שנה־שנה, יקדים להזדקן, יתקמט מהר ויאבד את גמישותו.
חשוב לזכור כי חשיפה מבוקרת וזהירה לשמש יכולה לתרום לבריאות העור, אך חשיפה מוגזמת עלולה להרוס אותו ולגרום לו נזקים לטווח־ארוך, מחלות עור שונות ואפילו סרטן העור. לכן, הזמן הטוב ביותר להשתזף הוא כאשר קרני השמש חלשות־יחסית — לפני השעה 10 בבוקר ואחרי 2 בצהרים. יש גם לזכור כי עננים וערפילים אינם מגינים מפני כוויות.
נזקי הקרינה מתבטאים בדרך כלל במכת שמש, הנגרמת לאחר שנחשפנו לשמש שעות ארוכות. העורקים מתרחבים ומזרימים כמויות דם גדולות אל פני העור, העור מאדים, חום הגוף עולה ואנו חשים באבים. פגיעת קרני השמש היא בעצם כפולה: השכבה החיצונית נפגעת, אך גם השכבה הפנימית — זו שבה מתחדשים התאים — סובלת מן הקרינה.
יש לציין שגם תכתיבי האופנה של השנים האחרונות פוסקים נגד השיזוף העמוק והכהה, וממליצים על שיזוף זהוב וקל יותר.
ועתה לתכשירי השיזוף: לא פעם שמעתי נשים ונערות הטוענות ש„הכל אותו דבר", אך אין זה מדויק. יש תכשירי שיזוף טובים יותר וטובים פחות, יש בעלי נוסחאות כימיות המיועדות לסנן קרניים אולטרא־סגוליות, ויש תכשירים פשוטים יותר. תכשירי השיזוף המצויים בשוק מציעים דרגות שונות של הגנה. יש המשמשים רק לעידוד השיזוף, והם גם זולים יותר מן התכשירים המסננים את קרני השמש. בעלי עור רגיש יותר צריכים להשתמש בתכשירים שמסומן עליהם כי הם מכילים „מסננים כימיים".
מבחינת רגישות עורנו אנו מתחלקים לשלוש קבוצות עיקריות: לראשונה משתייכים בעלי עור לא רגיש במיוחד ופיגמנטאציה טובה.
לשניה: בעלי עור רגיש ועדין יותר;
ולשלישית — בעלי עור חולה עם שינויים פאתולוגיים. לפיכך, עלינו להקפיד להשתמש בתכשירים שיתאימו לסוג העור שלנו, ואם אנו שייכים — חלילה — לקבוצה השלישית, כדאי לנו להימנע בכלל מהיחשפות לשמש. לקבוצה זו יש תכשירים מיוחדים שאותם אפשר להשיג בבתי־מרקחת, והבולמים לגמרי את השפעת קרני־השמש.
חברת „הלנה רובינשטיין" הוציאה באחרונה לשוק סידרה חדישה של תכשירי שיזוף, שלדברי הכימאי הראשי של החברה יש בה מרכיבים מיוחדים ובלעדיים. לדברי אנשי החברה יש בתכשירים מסידרה זו („גולדן־ביוטי"), מרכיב בלעדי, „קרם־מלנין", המעודד היווצרות מלנין בשכבת העור החיצונית, וגם מסנני־קרניים מעולים.
חשוב גם לזכור לטפל בעורנו לאחר השיזוף; לאחר שכבר הפקרנו את גופנו לקרני השמש וחזרנו הביתה צבעוניים יותר — יש למרוח על העור שנשזף תחליבי לחות כדי להחזיר את הגמישות והרעננות שאבדו לו בהשפעת קרני־השמש. ועצה אחרונה: כדאי מאד להמנע מאיפור מוגזם בשעת השיזוף ולהסתפק בהגנה לשפתיים ולעיניים.

חינוך על־יסודי · בג"ס לאקסטרנים · בגרות · · · **לימודים** · רדיו אלקטרוניקה · פקידות · חשבונאות · · ·

ארונות מקיר-לקיר

סל קניות

מאת אורלי שחר

צילם ראובן קסטרו

בעיה בוכרה. בכל פעם לשמישהו במשפחה מדובר על קנית פריט ריהוט חדש לבית, דואג הצד שכנגד להשמיע פזמון הוגל: „ומה עם עוד ארון לאחסון כל הדברים המתגלגלים בחדרים?" ישנם רהיטים שתמיד מתחשק לקנות, גם אם אין בהם צורך דחוף. ולעומתם אלה שתמיד יש בהם צורך, אך הם יקרים ומסובך לרכשם — למשל ארון־קיר בוסף, ארון שירות למטבח או למרפסת הדל־הרחצה. ואפילו איזה „ארונצ'יק" קטן לאיכסון מגבות ומצעים.

היום, כשמדברים על ארון — מתכוונים כולם לארון־מקיר־לקיר. „מי קונה היום ארון רגיל, בעל שתי דלתות, שאינו מגיע עד להיקרה?", שאלו ברחוב הרהיטים־התל־אביבי, רחוב הרצל. „הארון הרגיל שייך כבר לימים ההם. היום מורידים הכל בגטרים. מבני הענק בחדרי השינה הולמים כנראה את כוונות ה„התפשטות" שלנו. מה שיותר גדול — יותר טוב".

רק בשוק הפשפשים וברחובות הסמוכים לו ביפו אפשר עוד להריח את הימים ההם. מוכר „אלטה־זאכן" זקן יושב לו בצד הכביש ומחכת לגאולה. ולידו רהיטים מתפרקים מעלים תלהה ונמכרים בפרוטה ו„ענתיקות" מהמאה שעברה שעוברות מיד ליד. אלו גם סוחרות שריקות התפעלות כששומעים את מחיריהן. „רק מעטים מחפשים כאן ארונות", אומר סוחר עתיקות ותיק בשוק הפשפשים. „האנשים מחפשים היום קודם־כל נוחות ורק אחר־כך משהו יפה שיפאר את ביתם שידה עתיקה בעלת מגירות רחבות, מיטה עם גב מהמאה שעברה או טואלט ישן — זה כן. אבל ארון אינו נמנה עם הרהיטים המבוקשים בשוק. אחרי־הכל מה שאפשר לדחוס לארון־קיר קשה להכניס לארון ישן בעל מספר מועט של מדפים".

„מה זה צ'יקים, גברת?"

ובכל־זאת, עדיין אפשר לפגוש בשוק קומץ של „משוגעים לדבר" המתעקשים לחפש ארונות ישנים ואינם חדלים מלהתפעל מפיתוחי נחושת ועץ מגולף. „יש לי כבר ארון־קיר רגיל בבית", אומרת ראובנת רותם מתל־אביב, המחפשת „משהו חדש שירענן לי את חדר־השינה". הייתי רוצה גם משהו „ענתיקה" שיהיה יפה וגם שימושי". ראובנת עדיין מחפשת. המחירים הגבוהים של הרהיטים העתיקים באמת מאפשרים רק לאלה שאין להם אובר־דראפט בבנק לרענן בהם את חדר השינה. ארון בעל שתי דלתות (150×90) שעשה את דרכו ארצה מאנגליה נמכר כאן בכ־15 אלף ל"י. מי שדורש גם אילן־יוחסין לארון שלו יוכל למצוא ארון עתיק ב־30 אלף ל"י. ויותר.

חמש פסיעות מפרידות בין הסימטאות העתיקות ובין רחובות ה„שמאטס", ובכל־זאת — לא רבים הם החוצים את הקוים. הסחורה המוצעת כאן אינה משובבת־עין במיוחד; אבל מי שמחליט שלא לצאת מהשוק בידיים ריקות — ימצא כאן את מבוקשו. ארון דיקטים חסר מדפים או ארון מסיבית הצבוע בצבע צהוב הם רק חלק מהמבחר (צנוע, אמנם) של ארונות המתפרקים מעלים. הסחורה „הטריה" יותר נהטסת בדרך־כלל על־ידי סוחרים המשתמשים בעין, אך מי שזריז דיו ויודע כי כאן מדברים רק בשפת המזומנים („מה זה צ'יקים, גבירתי? פיסת נייר שלא אומרת לי כלום") — יוכל לקנות ארון ישן גם בכ־3,000 ל"י.

להיפרד מרעיון ה„אלטה־זאכן" יכולים להרשות לעצמם רק אלה שאינם נבהלים בקלות. החלום הישראלי של „מקיר לקיר" (ארון, שטיח, מזגון).

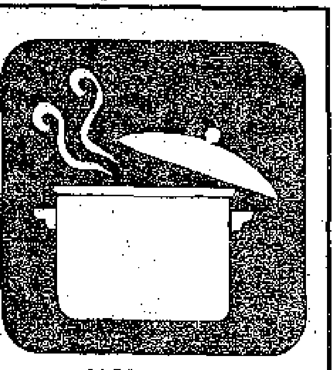
ה„ענתיקות" המגולפות של שוק הפשפשים לעומת החידוש האחרון במטלטלת הארונות: ארון שכולו מראה

אינו זול, ובחשבון הסופי אפילו יקר מאוד.
בבית „מרס" ברחוב הרצל בתל־אביב מציעים ללקוח מבחר גדול של ארונות קיר מתוצרת הארץ ומתוצרת חוץ. המחירים נעים בין 20 אלף ל"י (המדובר באורך ממוצע של 2.50 מ') ל־40 אלף ל"י. המחיר תלוי כמובן באיכות העץ ממנו עשוי הארון (פורניר או סיבית), בדגם ובגימור.
אצל „ורדי" ברחוב הרצל אפשר לבחור בין ארון קיר העשוי מ„סנדוויץ'" מלא (2.40 מ' אורך) הנמכר בכ־30 אלף ל"י לבין ארון העשוי מ„פלאפין" ונמכר בכ־20 אלף ל"י. גם בחנות הרהיטים של תעיקם ברחוב בן־יהודה מציעים למכירה ארונות באיכות שונה, והמחירים — בהתאם. ארון פורניר (240×240) עולה 56 אלף ל"י (לפני ההנחה), ואילו ארון מחומר אחר (245×205) יעלה רק 24 אלף ל"י.

„מייבשי" מטפס וקרוסלה מסתובבת

מי שמחפש לו ארון ב„סטייל" מפואר יותר, המזכיר את הרהיטים המיובאים לעיצוב־פנים, יוכל למצוא ארון כזה ב„דירן" — חנות רהיטים יוקרתית ברחוב אבן־גבירול בתל־אביב. ארון שהוא „מהסיטיפ" (250×243) עולה כאן „רק" 75 אלף ל"י, וכשאצל אחד הלקוחות מתרוממת גבה בהשתוממות, מזכירים לו כי אצל נגר פרטי יכול, ארון בגודל דומה, לעלות גם כ־100 אלף ל"י... שלא לדבר על ארון קיר המתפור לפי מידות חדרו של הלקוח ועשוי לעלות אף למעלה מזה.
ארונות ה„מילי" להדר ילדים זולים יותר. ברחוב הרצל נמכרים אלה במחירים הנעים בין 10 ל־20 אלף ל"י, ואורכם בממוצע אינו עולה על שני מטרים.
במחירים באלה קשה לבקר מהבעל כמתנה לחגים ארון מעץ למרפסת המטבח. יתר־על־כן, נשים רבות מעדיפות ארונות־שירות העשויים מפלסטיק רחיץ ולא ארונות עץ כבדים. ארון שירות מתוצרת „אמבין" המשמש גם מקום לאיכסון מטאטא וחומרי ניקוי התופסים בדרך־כלל מקום רב, עולה בסביבות כ־4,000 ל"י. ל„אמבין" ול„גולן" (חברה נוספת המייצרת ארונות שירות) דגמים נוספים, קטנים יותר, שאפשר לתלותם מעל לכיור או להציבם על הרצפה.
אך כשמדברים על ארונות אי־אפשר שלא להזכיר את הממלכה העיקרית של ארונות הקיר־המטבח. מה שהפך בשנים האחרונות לאופנה הכובשת כל הלקה טובה היא מטבח „בילט אין". ארונות המטבח הישנים והקטנים של שנות החמישים פינו את מקומם לארונות הפורמיקה והעץ המשופעים בפטנטים ובשיכלולים רבים. קרוסלות מסתובבות, מייבש כלים עולה ויורד, מתקן לאיחסון בקבוקים ומתקן להרמת מיקסר — אלה הם רק כמה מהחידושים המודרניים המנוצלים ביותר.
קבלנים רבים הכוללים במחיר הדירה ארונות מטבח פשוטים בלבד — נוהגים לזכות את רוכש הדירה „על הנייר" בחלק ממחיר הארונות. ה„פטנטים" אינם כלולים במחיר, ולקוחות רבים מעדיפים להשקיע סכומי עתק בבניין ארונות מטבח חדשים לגמרי.
השאלה הנשאלת כיום על־ידי נגרים היא אם בעל הבית מעדיף מטבח מעץ, או מ„סנדוויץ'" מלא. אל הסיבית — הזולה יותר — פונים רק כשאין ברירה. כך או כך — המחיר הסופי הוא מעמסה כבדה מאוד על הכיס.
מנהג ריבוי הפטנטים שעשו להם הנגרים ובעלי חנויות הרהיטים רק מקשה על הצרכן הקטן לחשב לעצמו את ה„נזק" הכולל. ב„דירן" (מטבחי רנבת) וב„רים" מדברים על מחירים בעבור יחידה, לא על מחירים ל„מטר רץ". רק הצעת מחיר שלמה המורכבת מן היחידות בהן בחר הלקוח יכולה לתת תמונה מלאה על המחיר הסופי. בנגרית „ורדי" שברחוב הרצל מבקשים 5.5 אלף ל"י למטר, אך המחיר אינו כולל את היחידות השונות, שגם עבורן צריך לשלם מראש. במספר נגריות ביפו מסרבים בכלל לדון במחיר ארונות המטבח עד לדיון הסופי בהצעת המחיר הכוללת. „אף אחד לא מחייב אותך ללכת איתי עד הסוף, גם לאחר שהכנתי לך הצעת מחיר", אומר אחד מהם. „אבל בך־סתם באתיר אי אפשר לזרוק מחירים. כל אחד והשגעונות שלו, ואיני רוצה לחייב את עצמי".
ונגר זהיר אחר אמר: „מטבח חדש עולה היום הון תועפות, ובכל מקרה עדיף לקבל כמה הצעות מחיר ממספר נגרים, שיהיה. זה לפחות לא עולה כסף". רק קצת מאמץ, והמאמץ ודאי ישתלם.

בלינצ'ס לשבועות

מאת בתיה עוזיאל
צילם שמואל רחמני

כשעדיין הייתי עקרת בית צעירה ובלתי־מנוסה, הירבתי לשאול עקרות־בית ותיקות ממני כיצד עושים מאכל זה או אחר, ומהו סוד ההצלחה בהכנת מתכונים שונים. יש שהיו מרשרשות במתכון מפורט ומדויק, ויש שהיו מרפרפות העקרה ביחסים והסבירים „כושטמים" שונים ומשונים.

בעיקר היו לי בעיות בכל הנוגע לכמויות הקמח הדרושות להכנת בצק. „משפט המפתח" היה בדרך כלל „להוסיף קמח, כמה שזה לוקח". לא הצלחתי אז להבין מה זאת אומרת „כמה שזה לוקח" (בצק הרי יכול „לקחת" כוס קמח, חצי כוס, או כמויות אחרות...). אבל היום עברתי גם אני למחנה המסבירות, ואני מודה שאכן קשה למדי לתת מתכון מפורט ומדויק כשמדובר במאכלי בצק. צריך לפעמים גם לסמוך קצת על הרגש, ולשים „כמה שזה לוקח". והקדמה זו נועדה להכין את הקרקע למתכון של בלינצ'ס מתוקים, שאנו נהנים לאכול — יחד עם מאכלי גבינה אחרים — בעיקר בחג השבועות. חבל שחג זה הוא בן יומיים בלבד. מצידי — אפשר בהחלט ליהנות מבלינצ'ס בשמנת גם בימי חול, ולעשות יום־יום־חג.
ועתה: להכנה. קודם־כל מכינים את החביתיות — מעין דפי בצק דקיקים שממלאים בגבינה.
וכאן אני חוזרת — שוב — לזכרונות נעורי. אז השגתי לקבל שהבלים חדשים; קלים ומוצצים יותר — כן הם משוכחים יותר. היום אני חכמה יותר, ויודעת שדווקא המחבת השחורה והכבדה שהביא בעלי ב„נדוניה" שלו (ואני כל־כך רציתי אז לסלקה) היא־היא האוצר היקר ביותר במטבחי. מחבת ישנה ושחורה זאת מייצרת חביתיות נפלאות. ובכן, כדאי שהמחבת תהיה מן הכבדות — וגדולה בין קטן לבינוני.
את הבלילה מכינים כך: שתי ביצים, שלוש כוסות קמח, שלוש וחצי כוסות פי סודה מעורבבים בחלב (בערך הצי־חצי); מעט שמן וקורט מלח. מכמות זו תוכלו להכין כ־35 חביתיות. ולמרות כל האמור לעיל, צריך לבדוק את טיב התערובת, ותחילה לנסות לטגן חביתית אחת. אם ה„עלה" מעבה מדי — סימן שחסרים מעט נוזלים, ואם מופיעים ב„עלה" חורים קטנים, כנראה שחסר מעט קמח.
את המחבת משמנים בפקעה צמר־גפן קטנה טבולה במעט שמן, מחממים אותה היטב, ויוצקים לתוכה — במצקת — מעט בלילה. מנענעים את המחבת בקלילות אך בעדינות כך שהבלילה תכסה יפה ובצורה אחידה את כל שטחה, ואם נראה לכם שיש עודף בלילה והחביתית תהיה עבה מדי, ניתן להחזיר את עודף הבלילה לקערה באותה תנועה מהירה וקלילה. כמעט מיד נפרדת החביתית מן המחבת, ובתנועה זריזה הופכים אותה לכלי מקימה מעט או על מגבת נקיה.
המילוי לבלינצ'ס שלנו עשוי מ־500 גרם גבינה לבנה שמנה, חצי כוס סוכר, שני חלמונים, חצי כפית קינמון ושתי כפות צימוקים רחוצים ונקיים, בוחשים היטב את התערובה, ומניחים לאורכן של החביתיות — כמעט במרכז — מקצת ממנה, ועוטפים את החביתית כעטפה מעטפת, מכל צדיה, כדי שלא תחמוק הגבינה משולי הבצק בעת הטיגון. אפשר לשמן תבנית פירקס במעט מרגרינה ללא־מלח, ולגרד בפומפיה פירורי מרגרינה קשה (מהפריזר) על הבלינצ'ס מלמעלה. יש לאפות ל־20 דקות בתנור, ולסיים בהשחמה מהירה בחום הגדול, אך כמובן אפשר גם לטגן. לפני הטיגון כדאי להקפיא חלק מן הבלינצ'ס לשימוש בעתיד לבוא. וכשמתוקפים אותך געגועים לחג השבועות שחלף, אפשר לשלוף את הבלינצ'ס מן המקרר, לאפות — ולהיזכר בטעם הטוב, בתוספת שמנת, סוכר וריבה, בתאבון!

המחבת הישנה והשחורה והיצרנית המפתיעה: „בלינצ'ס" מהגיל מכוסה בשמנת־קרירה

מפה לאוזן

מאת סמדר שיר

למה דווקא אתה מתפשט?

העליה התלולה במחירי הירקות והפירות משפיעה גם על חברי־הכנסת. ח"כ דני רוזולין נשמע מתלונן באוזני ח"כ יהודה בן־מאיר: „תראה איך שכולם מתנכלים לנו. מעכשיו נהיו הארוחות שלנו יקרות מאד". ניסתבר ששני הח"כים בדיאטה, המבוססת בעיקר על ירקות...

✱

למחרת כשלון מבצע החילוץ של האמריקאים באיראן איחר שר הביטחון עזר וייצמן לישיבה של ועדת הכנסת. כשהגיע סוף־סוף לאולם התנצל ואמר: „אני מצטער, אבל האיחור נגרם בשל תקלה בהליקופטר..." ח"כ עקיבא נוף אמר לו: „בכך אתה שוב מוכיח את הנאמנות שלך לקארטר", אבל השר העדיף לא להיכנס לפולמוס, ורק חייך.

איציק וייננרטן: האמא רוצה שהבן יתלבש.

בפתיחת תערוכת ציורי השמן השניה של נילי מיליקובסקי שהתקיימה במוזיאון רמת־גן, נכח קהל מגוון של חברים, ציירים ו„קבלנים", כי הציירת שהציגה דמויות ונופים היא קבלנית־בניין. לפני כשלוש שנים נפטר אביה, דב, שהיה קבלן בניין. נילי (חרוקה, שעד אז עבדה במקצועה כפסיכולוגית) ואחותה אסתר, החליטו להמשיך את דרכו ולהשלים את המיבנים שהוא התחיל בהקמתם. כיום משלימה נילי בניית שכונה בראשון־לציון, יושבת במשרד לדיונים עם מהנדסים ואדריכלים וגם יוצאת לשטח לבדוק אם הגיעו חומרי הבניין ואם הפועלים אינם מובטלים. „אני לא טריטה בעצמי בלוקים, אבל אני תושבת שגם קבלנים גברים אינם עושים זאת" אומרת הציירת, העובדת כקבלנית לפחות 15 שעות ביממה ומנסה להקדיש כל רגע פנוי לציור. לדבריה רק לקוחות ספורים — בעיקר עולים חדשים — נדהמים בפליאה נוכח העובדה שהקבלן הוא אשה.

✱

בישיבת המועצה האמנותית החדשה של תיאטרון חיפה דנו בנושא „לבוש ועירום בתיאטרון". השחקנית רות סגל סיפרה כי אמא שלה תמיד שואלת אותה מדוע, בכל הצגותיה, היא לובשת רק „שמאטס" ומעולם לא עלתה לבמה בשמלות אלגנטיות. חבר המועצה נסים קלדרון — שהוא גיסו של השחקן איציק וייננרטן המשחק ב„סוגיס" — סיפר שאמו של איציק נוהגת לשאול אותו: „למה דווקא אתה צריך להתפשט כל ערב לפני הקהל? אולי תעביר את הכבוד הזה לשחקן אחר?"

✱

ביום בו הובל המארשאל טיטו למנוחת עולמים היו רבים ששאלו את ח"כ חיים בר־לב, שהוא יליד יוגוסלאוויה, האם זכה להכיר את הנשיא. לכל השואלים השיב בר־לב בנוסח צילו אחיד: „אמנם נולדנו באותה עיר ובאותה מחוז, אבל אנחנו לא בני אותו מחזור..."

✱

סגן ראש הממשלה הפרופ' יגאל ידין, שר המשפטים שמואל תמיר ואישים רבים אחרים נכחו במסיבת ההפתעה שאירגנה רות גרנית לבעלה אלי"מ (מיל.) ישראל גרנית — מזכ"ל התנועה הדמוקרטית — לרגל יום הולדתו ה־50. רות, שני בניה וקומץ חברות הכינו את הכיבוד, ובצהרי יום ששי שעבר הביאה רות את האוכל לבית ידידים בפתח־תקווה. לאחר ארוחת הערב המשפחתית אמרו הבנים לאביהם שהם יוצאים לבלות ועזבו את הבית. רות וישראל נסעו לכיוון פתח־תקווה ורק כאשר הגיעו לרחוב בו התקיימה המסיבה הבחין הטזכ"ל במכוניות מוכרות של עמיתיו לסיעה, וגילה את ההפתעה. במהלך המסיבה הוא אמר שרק אז הבין את פשר שיחות הטלפון המסתוריות והחשדות שהגיעו כמשך השבוע אל אשתו.

✱

בדרך צנועה יותר, על סיפון ספינתו המשופצת שרוידשה את שידוריה, חגג „ספן השלום" אייבי נתן את יום הולדתו ה־53. אייבי הזמין לספינה, העוגנת קרוב לחוף יפו כמה ידידים קרובים, והטבח של האוניה אפה לכבודו עוגה גדולה.

✱

ח"כ חיים קורפו סיפר שבאחד במאי הוא טילפן למשרדו של ח"כ משה שחל, והפקידה ענתה לו ששחל אינו עובד בחג הפועלים. שאל קורפו את שחל: „איזה מין סוציאליסט אתה אם אתה — הבוס — שובת באחד במאי, והפקידה שלך עובדת?" ענה לו שחל: „אני דווקא מאד סוציאליסט, אבל מה לעשות שהשרתף שלי למשרד איננו מחסידי הדגל האדום?"

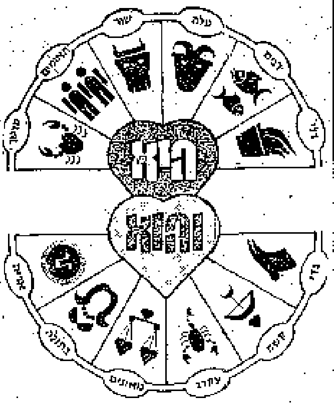
✱

שחקני הכדורגל עודד ונדי אינם הכוכבים היחידים במשפחת מכנס. חיה מכנס, אמם של התאומים המפורסמים, תופיע בחג השבועות כזמרת סולנית במקהלת נשות ויצ"ו של נתניה...

נילי מיליקובסקי — פסיכולוגית־לשעבר, קבלנית־בניין וציירת בחוות

הורוסקופ

לשבוע שבין 16 ל־22 במאי

טלה (20.4—21.3)

השתדלו שלא לבזבז את כוחותיכם בימים אלה, אף שהזמנים אינן מרשה לכם לשבת במנוחה. יש אדם הנכון להושיט לכם יד — אם רק תניחו לו.

שור (20.5—21.4)

הכוכבים נוטים עתה חסד לענייני הבית והמשפחה. מן ה־20 בחודש, ייקל עליכם להסתגל לתנאים חדשים. צפוי מזל למפעלים חדשים וגם מזל באהבה.

תאומים (21.6—23.5)

מסתמן קצת מתח וכדאי לנהוג בסבלנות, במיוחד בבית. בסוף השבוע עשוי לחול שינוי כלשהו — שינוי נעים — יתכן שמדובר בנסיעה. צפויה הבנה טובה יותר עם אדם הקרוב ללבכם.

סרטן (22.7—22.6)

אל תהססו לשנות תוכניות אם מידוש הדבר יתר חופשי. משהו עלול לנסות לנצל את טוב לבכם — היזהרו. פעילות צפויה לפנויים: פגישות, בילויים וכדומה.

אריה (22.8—23.7)

השתדלו שלא לקפוץ מענין לענין ולשמור על קו מאוזן. יתכן שינוי שיקל על כמה חובות מטרידות. 19, 20 ו־21 בחודש הם ימים טובים להחלטות ולמעשים.

בתולה (22.9—23.8)

תכנית שלכם עלולה להתהפך אם תדחו אותה יתר על המידה. תקיפות, אפוא, לפעול. 22 וה־23 בחודש הם ימים טובים לראיונות, פגישות־עסקים ויצוב יחסים.

מאזנים (22.10—23.9)

צפויה פעילות מוגברת והיא כוללת לא רק התרוצצויות אלא גם שיפור ברווחיות ואפשרות לבצע תוכניות קודמות. בעבודה, יתכן שתמשכו שימת־לבו של אדם חשוב. קרוב־משפחה עלול לגרום צרות — אל תתעצבנו.

עקרב (21.11—23.10)

אתם עלולים להפסיד משהו אם תתעלמו מעצה טובה. תכנון קפדני ומאמץ בעבודה ישאו בקרוב פרי. ה־22 וה־23 בחודש הם ימים טובים להתחיל להגשים רעיון ישן.

קשת (22.12—22.11)

יתכן שבימים הקרובים לא תסתדרו כל כך טוב עם אנשים — בניגוד להרגלכם. אל תדאגו, זהו מצב זמני בלבד. נצלו אותו לתכנון ולניתוח. אחר־כך תוכלו לפעול.

גדי (20.1—23.12)

מסתמנות כמה פעילויות מעניינות או מרגשות — אך עליכם לנקוט יוזמה. ענייני בית ומשפחה עשויים לגזול הרבה מזמנכם. נראה שתטפלו בדברים שנאלצתם לדחות.

דלי (19.2—21.1)

יש השפעות־כוכבים נוגדות למשך כמה ימים ומירוש הדבר שתצטרכו לנהוג בגמישות אם תשמרו על שלוותכם, ויפתרו הבעיות בתוך זמן קצר.

דגים (20.3—20.2)

היזהרו שלא לפעול עלפי דחף ומוטב להתייעץ קודם עם שותף או ידיד. מסתמנים סיכויים מרגשים לאהבה או ידידות חדשה.

מילגה 1,000 ל"י לנרשמים החודש

הנהלת חשבונות

נפתחים קורסים סוג 1+2 בתאריך 20.5.80

קורסי ערב מזורזים פעמיים בשבוע, 5 חודשים

קורסי בוקר אינטנסיביים

4 פעמים בשבוע, 6 שבועות.

השיטה המשולבת מקצרת את תקופת הלימודים לחצי, ומוזילה את שכר־הלימוד בשליש.

מקצוע מתאים לגברים ונשים בכל גיל מבוקש בכל עת ✱ משכורת גבוהה ✱ קידום מהיר ✱ אפשרות לעבודה מלאה / חלקית ובשעות הפנאי ✱ תקופת לימוד קצרה ✱ סידור מיוחד למשרתים במילואים

למד במוסד ותיק

✱ הכנה לבחינות סיווג ממשלתיות ✱ קבוצות לימוד קטנות ✱ מרצים מנוסים ✱ ליווי אינטנסיבי ✱ תירגול בעבודה מעשית ✱ השתלמות במיכון + י.ב.מ. ✱ עזרה במציאת מקום עבודה.

גזור ושלח

לכבוד מ.י.ל., ת.ד. 4888 רמת־גן (לפני 15) (מ.)

אבקשכם לשלוח אלי חינם מדריך ללימוד הנה"ח.

שם ....

כתובת ....

פנה למשרדנו הקרוב כל יום בין השעות 9.00—19.30, רצוף.

תל־אביב, דיזנגוף 138 טל. 236297	ת"א אבן גבירול 30 (לנורדו ליניפסור), טל. 252337

רמת־גן ז'בוטינסקי 61 ליד רמה טל. 7301337	פתח־תקוה ביאליק 47 טל. 926132	הרצליה סוקולוב 35 טל. 981682	כפר־סבא רח' בוסל 13 ליד הוניש
ירושלים יפו 42 כ. ציון טל. 221829	חיפה נורדאו 30 טל. 665501	רחובות הרצל 163 טל. 52532	עפולה כיכר העצמאות 2 טל. 22862
באר־שבע החלוץ 86 מול קולנוע שביט טל. 32672	בת־ים בלפור 41 ש' רוטשילד 25 טל. [illegible]	ק. חיים ביאליק העמקים 3 בניין אלי־קמינר טל. [illegible]	ראשל"צ רוטשילד 25 פסגי חיים טל. [illegible]
פתח־תקוה חובבי ציון 12 טל. [illegible]	נתניה הרצל 24 טל. 23404	חולון סוקולוב 64 פינת שנקר	אשדוד מרכז א' בניין מאורליון

מכון ישראלי למינהל

גם אתה יכול

להרוויח

40,000.- ל"י

לחודש ויותר

כטכנאי שירות טלוויזיה צבעונית, לאחר שתסיים קורס ערב בזמנך הפנוי.

הקורס בשיתוף עם מפעלי METZ.

רוב הקורס מתבצע במעבדות, ע"י תרגול מעשי על גבי טלוויזיות צבעוניות. הכוונה לעבודה למסיימים.

מתקבלים מועמדים ללא תלות בגיל והשכלה

גזור ושלח

לכבי המכון להכשרה מקצועית (מ')

ת.ד. 28125 ת"א (למס' 40א')

אבקשכם לשלוח אלי חינם חוברת הסבר על טכנאי שירות טלוויזיה.

שם .... טל. ....

כתובת ....

האם אתה זקוק להסבה מקצועית?

האם אתה מתקשה להשיג עבודה?

האם הכנסתך החודשית נמוכה מדי?

תוכל ללמוד מקצוע שאין בו אבטלה!

פנה אלינו כל יום בשעות 9.00—1.00 לפני הצהרים, 4.00—8.00 בערב:

ת"א, הנגב 13, פינת סלומון (תח' מרכזית)
חיפה, ביאליק 17 (פינת הרצל)
ירושלים, יענץ 2 ופינת יפו 49)
רמת־גן, ז'בוטינסקי 61 (ליד קולנוע רמה)
ראשל"צ, רוטשילד 35 (פסג' חיים)
נתניה, הרצל 24 (ככר ציון)
הרצליה, סוקולוב 35 פינת בן־גוריון
עפולה, ככר העצמאות 2 טל. 21862
פ"ת, חובבי ציון 21
רחובות, הרצל 163 מעל אופנת סלומון
באר־שבע, החלוץ 86 (מול קולנוע שביט)
חולון, סוקולוב 48 (מעל הסופרמרקט)
בת־ים, שד' העצמאות 70 (ליד קולנוע שביט)
אשדוד, מרכז א' (בנין מאורליון)
ק. חיים — ק' ביאליק: העמקים 3, בנין אל קמינר

גם את יכולה

להרוויח 20,000 ל"י

לחודש ויותר

כנקבנית דיסקטים וכרטיסיות

בשיטת I.B.M

לאחר שתסיימי קורס מזורז של 3 חודשים ליד מחשב (הכנה לעבודה למסיימות)

לימודי בוקר ● צהרים ● וערב

קורס כפול — כרטיסיות ודיסקטים

מאחר קורס אחר

קורס בתכניות חינם

— תמורת הסכנת —

פרטים והרשמה במשרדי המכון להכשרה מקצועית בשעות 9—1 לפנה"צ, 4—8 אחה"צ.

מתקבלות מועמדות ללא תלות בגיל והשכלה

גזרי ושלחי

לכבוד המכון להכשרה מקצועית (מ.)

ת.ד. 28125 למס' 110

אבקשכם לשלוח אלי פרוספקט חינם לנקבנות

שם ....

כתובת .... גיל ....

ת"א, רח' סלומון 7 פינת רח' הנגב מתחנה המרכזית
ת"א, דיזנגוף 138
ר"ג, ז'בוטינסקי 61 — ליד רמה
חולון, סוקולוב 64 פינת שנקר 8
בת־ים, בלפור 41, פינת רוטשילד
אשדוד, מרכז א' — בנין מאורליון
עפולה, ככר העצמאות 2
פ"ת, חובבי ציון 21
חיפה, ביאליק 17 פינת רחוב הרצל
נתניה, הרצל 24
ירושלים, יפו 42 ככר ציון
ראשון־לציון, רוטשילד 35 פסג' חיים
באר־שבע, רח' החלוץ 86 מול קולנוע שביט
ק. חיים — ק. ביאליק, העמקים 3

אוניברסיטת תל־אביב

החטיבה לתכניות מיוחדות

היחידה ללימודי חוץ

לימודי הקיץ - תש"ם

30.8.80 - 29.6.80

הקורסים פתוחים לכל המתעניין וניתנים בשעות אחה"צ והערב.

— מספר המקומות מוגבל —

בין נושאי הקורסים: תולדות האמנות, תעמולה ושכנוע, הכר את ארה"ב, הכר את המזרח הרחוק, כלכלה, פסיכולוגיה, דרמה יצירתית, קרימינולוגיה, אנתרופולוגיה ועוד.

פרטים והרשמה: היחידה ללימודי חוץ, אוניברסיטת ת"א, בנין וולפסון חדר 405, בשעות 10—13, טל: 425452, 420388.

גזור ושלח

לכבוד

אוניברסיטת ת"א — היחידה ללימודי חוץ

נא לשלוח לי פרטים על לימודי הקיץ — תש"ם.

השם ....

הכתובת ....

גרפיקה

נפתחים קורסי ערב בת"א ובחיפה

מתקבלים רק בעלי כשרון ונטיה בגילאים 18 ומעלה לאחר מיון קפדני. בוגרי הקורסים יקבלו הכוונה למקומות עבודה מתאימים — בהתאם להישגיהם.

לפרטים נא לצלצל לטלפון 239193 תל־אביב ; 669041 חיפה

גזור ושלח

לכב' **המדרשה לגרפיקה ולציור** (מ)

שליד „סטודיו עודד", ת.ד. 36236 תל־אביב

נא לשלוח לי פרוספקט על קורסי גרפיקה.

שמי .... גיל ....

כתובתי .... טל' ....

למד בגרות בקלות

אנו נכין אותך בביתך בצורה יעילה וזולה מכל שיטת לימוד אחרת

לכבוד

המכונים האמריקאים להשכלה בכתב

ת.ד. 3148 תל־אביב. למס' 97

אבקשכם לשלוח אלי, חוברת הסברה

שם: ....

כתובת: .... טלפון: ....

המכונים האמריקאים להשכלה בכתב בשיתוף המכונים הבריטיים

בית הספר לאמנות הציור

תל־אביב, רח' קלישר 5, טל. 657348

נמשכת ההרשמה ללימודים סדירים

— 4 שנות לימוד לקורסים ולחוגים בשעות הערב.

המקצועות הנלמדים: ציור, פיסול, אמנות סביבתית, הדפס אמנותי, תולדות האמנות ולימודים עיוניים.

פרטים נוספים במזכירות, בימי א'—ה', בין השעות 9.00—13.00.

- תכנות - מחשבים

החודש נפתחים קורסי ערב בתל־אביב, חיפה, ירושלים ובאר־שבע

מתקבלים רק מסיימי 12 שנות לימוד בעלי נתונים מתאימים — רק לאחר מיון קפדני.

לימוד 5 שפות תיכנות כולל הרצת תוכניות במחשב.

בוגרי הקורסים לתכנות מתכנתים בכירים יקבלו הכוונה למקומות עבודה מתאימים בהתאם להישגיהם.

לקבלת פרטים נא לצלצל:

לטל' 295529, 291658 ת"א ; טל. 669041 חיפה ; טל. 02-227995 ירושלים ; טל. 32872 באר־שבע.

גזור ושלח

לכב' המכון להכשרה מקצועית (מ.)

ת.ד. 28125 תל־אביב (למס' 111)

נא לשלוח לי פרוספקט על הקורסים לתכנות מתכנתים בכירים.

שמי ....

כתובתי ....

השכלתי .... טל. ....

או פנה אישית, בין השעות: 9.00—19.00.

למכון להכשרה מקצועית

תל־אביב	חיפה	ירושלים	באר־שבע
בן־יהודה 32 בנין אל־על חדר 506	בלפור 5 פינת נורדאו	יעבץ 2 פ' יפו 49	החלוץ 86 מול קולנוע שביט

חיוג אחד אלינו
יכול למנוע קריאה למשטרה.
עם רב-בריח אתה מוגן יותר.
מנעולי הבטחון היחידים
בהשגחת מכון התקנים.
ידיעות
המשטרה
המטה הארצי קבע: מנעולי בטחון
הנעולים לארבעה כיוונים, מונעים
התפרצויות • סמ"ר היחידה
המרכזית קובע בהחלטיות: במעט
ואין התפרצויות מקריות לדירות
בהן מצוי מנעול-בטחון לארבעה
כיוונים.